

ВАЛЕНТИНА СТРІЛЬКО-ТЮТЮН

імені
ЯРОСЛАВА
МУДРОГО

ІСТОРІЯ МІЖНАРОДНОГО
ОСВІТНЬОГО ФОНДУ

2020
Київ

Стрілько-Тютюн Валентина.

С85 Імені Ярослава Мудрого. Історія Міжнародного освітнього фонду.
Валентина стрілько-Тютюн : Київ. – 2020 р., 832 стор., іл.

*Рекомендовано науково-експертною радою
Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого
(Протокол №5 від 3 березня 2020 року).*

Рецензент – доктор педагогічних наук, професор
Калашник Наталія Григорівна.

У виданні подано історію створення Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого та розкрито діяльність освітньої організації, яка успішно працює 26 років і стала лідером багатьох Всеукраїнських рейтингів «Благодійна Україна». Цікавим є той факт, що ім'я Ярослава Мудрого взято в назву для популяризації постаті Київського князя першим в Україні. На той час ще не було державного ордена Ярослава Мудрого, пам'ятника Ярославу Мудрому в Києві, Харківська юридична академія ще не носила його ім'я... Книжка ґрунтовно розкриває роботу фонду, його діяльність за різними програмами. В ній вміщено багато світлин та публікацій про роботу благодійної організації. Видання цікаве своєю інформативністю, колоритністю дат і прізвищ. Все це дає підстави рекомендувати його широкому колу читачів, зокрема тим, хто цікавиться історією благодійних рухів в незалежній Україні.

ВАЛЕНТИНА СТРІЛЬКО-ТЮТЮН

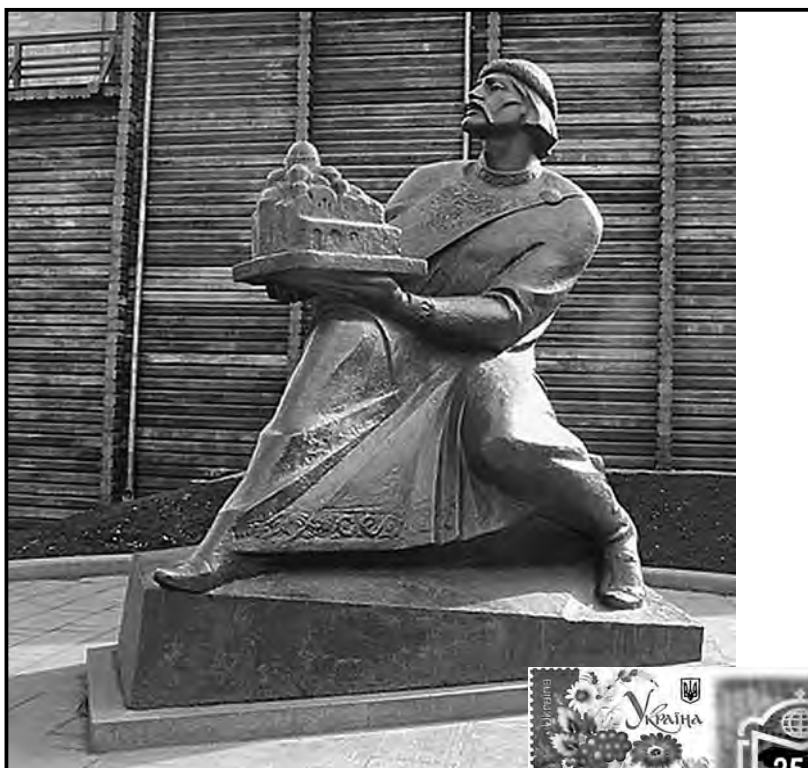
імені

ЯРОСЛАВА МУДРОГО

ІСТОРІЯ

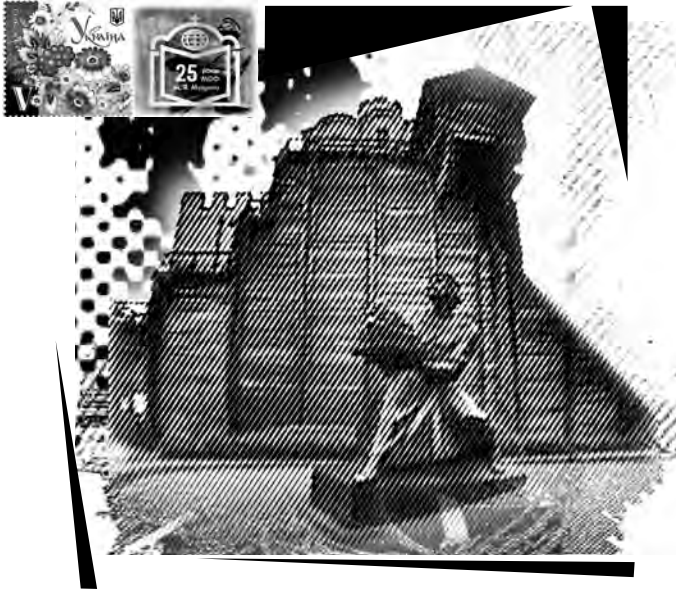
МІЖНАРОДНОГО

ОСВІТНЬОГО ФОНДУ

РОЗДІЛ I

ТАК
РОЗПОЧИНАЛАСЬ
БАГАТОРІЧНА
РОБОТА...

До історії створення Фонду

Міжнародний освітній фонд імені Ярослава Мудрого був створений одразу після президентських виборів та обрання в липні 1994 року другого президента України Леоніда Кучми. До того в 1992–1994 роках я працювала заступником глави Київської обласної державної адміністрації. Саме глави, а не голови. Так тоді називалася посада. Коли Леонід Кравчук погодився в травні 1994 року на дострокові вибори, кандидатів на цей пост зареєструвалося дуже багато. Леонід Макарович шукав довірених осіб та керівника виборчого штабу в Київській області. Ніхто із моїх колег в Київській області не хотів братися за цю роботу, бо не знали, хто виграє вибори: в разі програшу Леоніда Кравчука вони могли втратити посаду. Всі заступники глави Київської державної адміністрації раптово захворіли, взяли відпустки або придумали якусь іншу причину, щоб відмовити першому президенту. А я погодилася очолити в Київській області передвиборчий штаб Леоніда Кравчука, бо розуміла, що над Україною повисла небезпека обрання проросійського Леоніда Кучми, який до того ж оголосив, що в разі його перемоги надасть російській мові статус державної.

Хотілось, звичайно, щоб президентом України став В'ячеслав Чорновіл, але шансів бути обраним у нього не було ніяких. Доводилося діяти в тих реаліях, які диктувала виборча кампанія і обирати меншу загрозу для України. Слід відзначити, що Київська область під моїм керівництвом і в першому, і в другому турах, проголосувала за Леоніда Кравчука в той час, коли в багатьох інших областях переміг Леонід Кучма.

Реакція команди Кучми була блискавичною: відразу після офіційного оголошення результатів президентських виборів мені запропонували за декілька годин звільнити кабінет заступника глави Київської обласної державної адміністрації.

Слід зазначити, що всі ті, хто «сховався» від виборів, залишилися на своїх посадах.

Моє звільнення не мало жодного законного підґрунтя. Це було кричуще беззаконня і початок тихого знищення української державності, української мови, українського війська. Через офіційний дозвіл для розміщення російського флоту у Криму закладалась потужна основа анексії Криму.

Після звільнення з посади я раптом стала безробітною, мені не дозволили повернутись на посаду директора Гнідинської школи, яку я успішно очолювала впродовж 15 попередніх років. Але розпач від того, що я втрапила в складну життєву ситуацію тривав не довго, буквально декілька днів: було прийнято рішення створити громадську організацію – Міжнародний освітній фонд імені Ярослава Мудрого.

Благодійна організація створювалась не на порожньому місці, адже Валентину Стрілько знала більшість освітян України, тисячі з яких побували в Гнідинській школі з метою запозичення нового змісту навчально-виховної роботи.

Не випадково в назву організації було взято й ім'я Київського князя Ярослава Мудрого, якого Москва наполегливо намагалась зробити своїм.

5 серпня 1994 року Міністерство юстиції України зареєструвало Міжнародний освітній фонд імені Ярослава Мудрого. Цю подію висвітлили українські журналісти в недавно створеній газеті «Дзеркало тижня», а також і в інших засобах масової інформації, в тому числі і на телебаченні.

Ось що писала російськомовна на той час масова газета «Посредник» (серпень 1994 рік):

Основан Фонд имени Ярослава Мудрого

Состоялась учредительная конференция, образовавшая Международный благотворительный фонд содействия развитию украинской национальной школы имени Ярослава Мудрого.

Идея создания подобного фонда родилась еще лет десять назад. Её высказывала, поддержанная единомышленниками-педагогами, тогдашний директор Гнединской школы Бориспольского району Киевщины Валентина Стрилько. Но даже в то время разрешалось быть лишь Фонду Мира, куда граждане по разнарядке «добровольно» жертвовали часть заработка или деньги от субботников. Хорошо, что в независимой Украине идея не умерла. Плохо, что она не только не состарилась, но в последние дни делается еще более актуальной.

Ведь до сих пор не принята на государственном уровне концепция развития украинской национальной школы давно разработанная учеными и педагогами. А состояние образования в стране, обеспечение школ и вузов книгами и другими средствами обучения, мизерная оплата труда учителей – все это подвигает энтузиастов на поиск спасательных путей. Ещё одной надеждой станет создаваемый Фонд. Имя Яролава Мудрого ему присвоено не только за радение великого князя по развитию школ в Киевской Руси, но и как первому теоретику светской нецерковной педагогики.

Среди инициаторов учреждения Фонда закономерно оказались несколько предпринимательских структур. Их представители – Александр Красноголовец, Сергей Добровольский, Мирослав Скрипник – бывшие учителя Гнединской и других школ. Соучредителем Фонда имени Ярослава Мудрого стало и совместное украинско-канадское предприятие «Твис». Его директор Василий Ткачук, разделяя тревогу коллег о будущем украинской школы, выразил уверенность, что Фонд сможет ощутимо влиять на её развитие.

Настоящие подвижники идеи – известные всей Украине педагоги Стритивской кобзарской школы Антонина и Василий Литвины, ученые Валентин Бугрим, Алексей

Серія А00

СВІДОЦТВО

№038044

ПРО ДЕРЖАВНУ РЕЕСТРАЦІЮ
ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ

**МІЖНАРОДНИЙ БЛАГОДІЙНИЙ ІМЕНІ ЯРОСЛАВА
МУДРОГО ФОНД СПРИЯННЯ РОЗВИТКУ
УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКОЛИ**

Ідентифікаційний код
юридичної особи

20062836

Місцезнаходження
юридичної особи

**01133, М.КИЇВ,
БУЛЬВАР ЛИХАЧОВА, 6-А**

Місце проведення державної
реєстрації

**ПЕЧЕРСЬКА РАЙОННА У МІСТІ
КИЄВІ ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ**

Дата проведення державної
реєстрації

28.09.1998 р.

Номер запису про включення відомостей про
юридичну особу до СДР

1 070 120 0000 015191

Державний реєстратор

Л.В. ДЮКОВА

Свідоцтво про державну реєстрацію Міжнародного благодійного фонду імені Ярослава Мудрого, видане Печерською районною у місті Києві державною адміністрацією, 28 вересня, 1998 рік

СВДОЦТВО ПРО ДЕРЖАВНУ РЕЕСТРАЦІЮ
МІЖНАРОДНОГО БЛАГОДІЙНОГО ФОНДУ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО, ВИДАНЕ
МІНІСТЕРСТВОМ ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ,
28 ВЕРЕСНЯ, 1998 РІК, СТОР. 1

та діяльності сприяння розвитку науки та освіти,
впровадженні науково-освітніх програм, пошуків
помогти вчителям, вченим, студентам, учням.

Юридичну адресу змінено на: м.Київ, вул.Ліхачова,

д.6-А

Заступник Державного

секретаря

Л.В.Сфіменко

12.12.2001р.

Blank lines for additional information or notes.

ГМУС Держдепартаменту України
Відомство Легісним змінам
до СВДОЦТВА
Історична копія до 20.08.2001 р.

СВДОЦТВО

про державну реєстрацію
благодійної організації

28 вересня 1998 р.

№ 0039

Назва благодійної організації МІЖНАРОДНИЙ БЛАГОДІЙНИЙ

ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО ФОНД СПРИЯННЯ РОЗВИТКУ
УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКОЛИ
Статус організації

міжнародна благодійна організація

Органи управління організації Загальні збори членів.

Правління: м.Київ, вул.Володимирська, 57
(повна назва, адреса)

Територія, на яку поширюється діяльність організації

Україна, США, Камерун, Сирія

Заступник
Міністр юстиції України

Л.М.Горбунова

26.11.98р.
підпис

М.П.

БО № 000074

СВДОЦТВО ПРО ДЕРЖАВНУ РЕЕСТРАЦІЮ МІЖНАРОДНОГО БЛАГОДІЙНОГО ФОНДУ ІМЕНІ ЯРОСЛАВА
МУДРОГО, ВИДАНЕ МІНІСТЕРСТВОМ ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ, 28 ВЕРЕСНЯ, 1998 РІК, СТОР.2

ЗАРЕЄСТРОВАНІЙ
Міністерством юстиції України
5 серпня 1994 р.
Свідоцтво № 0076

ПЕРЕРЕЄСТРОВАНІЙ
"28" вересня 1998 р.
свідоцтво № 0039

ПОГОДЖЕНО
із змінами і доповненнями
"12" грудня 2001 р.

ЗАТВЕРДЖЕНИЙ
установчим збором засновників
Міжнародного благодійного
імені Ярослава Мудрого Фонду
сприяння розвитку української
національної школи
19 липня 1994 року

Затверджений в новій редакції
радою засновників Міжнародного
благодійного імені Ярослава Мудрого
Фонду сприяння розвитку
української національної школи
25 травня 1998 року,
протокол № 12

Затверджені Загальними зборами
членів Міжнародного благодійного
імені Ярослава Мудрого Фонду
сприяння розвитку української
національної школи
23 жовтня 2001 року,
протокол № 3

С Т А Т У Т

Міжнародного благодійного імені Ярослава Мудрого
Фонду сприяння розвитку
української національної школи

12.12.2001
ГОЛОВНИЙ АДВОКАТ
УКРАЇНИ
М. КИЇВ

м. Київ - 1998 р.

ГЛЮБ ДЕКОНСТРУКЦІЯ УКРАЇНИ
ВЕРХОВНЕ ДІЯЛОСЬ РАДИ
ДП СІДІТЬ
12.12.2001

ЗАРЕЄСТРОВАНІЙ
Міністерством юстиції України
5 серпня 1994 року
Свідоцтво № 0076

ПЕРЕРЕЄСТРОВАНІЙ
"28" вересня 1998 року
Свідоцтво № 0039

ПОГОДЖЕНО
із змінами і доповненнями
"12" грудня 2001 року

ЗАТВЕРДЖЕНИЙ
установчим збором засновників Міжнародного
благодійного імені Ярослава Мудрого Фонду
сприяння розвитку української національної
школи 19 липня 1994 року

ЗАТВЕРДЖЕНИЙ
в новій редакції радою засновників Міжнародного
благодійного імені Ярослава Мудрого Фонду
сприяння розвитку української національної
школи 25 травня 1998 року, протокол № 12

ЗАТВЕРДЖЕНИЙ
Загальними зборами членів Міжнародного
благодійного імені Ярослава Мудрого Фонду
сприяння розвитку української національної
школи 23 жовтня 2001 року, протокол № 3

ЗАТВЕРДЖЕНИЙ
Позачерговими Загальними зборами членів
Міжнародного благодійного імені Ярослава
Мудрого фонду сприяння розвитку української
національної школи, протокол № 12

СТАТУТ МЕЖНАРОДНОГО БЛАГОДІЙНОГО ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО ФОНДУ СПРІЯННЯ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКОЛИ

НОВА РЕДАКЦІЯ

КИЇВ - 2016

СТАТУТ МІЖНАРОДНОГО
БЛАГОДІЙНОГО ФОНДУ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО,
1998 РІК

СТАТУТ МІЖНАРОДНОГО
БЛАГОДІЙНОГО ФОНДУ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО,
2016 РІК

Губко, Юрий Косенко, профессор Анатолий Погрибный, писатель Дмитрий Билоус, Ярема Гоян, Ирина Калинец, Дмитрий Чередниченко, директора киевских школ, работники учреждений народного образования. Они избрали председателем Фонда имени Ярослава Мудрого Валентину Стрилько, сформировали другие представительские и рабочие органы Фонда. Войти в его состав изъявили готовность учителя украинских школ Канады, США, Австралии и Англии.

На час створення Фонду ім'я Ярослава Мудрого не звучало ніде: ні в назвах вищих навчальних закладів, не було державних орденів його імені, не було пам'ятника Ярославу Мудрому в Києві, але в 1993 році був споруджений в російському Новгороді. Впродовж сотень років існувала негласна заборона московських радянських органів влади на пропаганду постаті Великого Київського князя в Україні. Створенням організації з його іменем було покінчено із знуцанням російських політиків над українською історією. Згодом з'явилась Харківська юридична академія імені Ярослава Мудрого, Президентом України запроваджено орден Ярослава Мудрого, а в Києві, з ініціативи та фінансового сприяння Фонду, був відкритий пам'ятник Ярославу Мудрому. Велична постать Великого князя нарешті поступово почала займати в Україні почесне історичне місце.

Мета створення Фонду була проукраїнською і державницькою: залучення благодійних і власних коштів на підтримку розвитку різних типів української національної школи, дошкільних, позашкільних та вищих навчально-шкільних закладів, національно-освітніх науково-методичних центрів українського шкільництва, що здобули або здобувають визнання широкої педагогічної громадськості України.

Основними завданнями стали сприяння розширенню мережі україномовних навчально-виховних закладів відповідно до національного складу населення України, збільшенню їх кількості в місцях компактного проживання українців за

кордоном, прилученню всіх учасників навчально-виховного процесу до скарбів рідної мови, культури українського народу, його національних традицій.

Членами Фонду була розроблена програма-проект «Українські національні школи» (1995–2005 роки).

Основне положення у програмі зайняла орієнтація підтримуваних Фондом освітніх закладів на формування у своїх вихованців української національної громадянської позиції: «Кожен має глибоко усвідомлювати свою національну приналежність, своє Боже призначення: жити задля свого добробуту й благополуччя і кращого майбутнього України».

Першими підтримали роботу Фонду:

– Дніпропетровська загальноосвітня середня школа № 139 імені Дмитра Яворницького;

– Фастівська школа народної майстерності;

– Коломийська гімназія ім. М.Грушевського;

– Київська середня школа № 191 імені П. Тичини;

– Києво-Печерський гуманітарний колегіум;

– Український національний ліцей «Наукова зміна» м. Києва;

– Український коледж – середня школа № 272 м. Києва;

– Санаторна школа-інтернат № 8 м. Кривого Рогу;

– Києво-Могилянський колегіум;

– Сквирський ліцей;

– філологічний факультет Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

– Київський державний інститут культури;

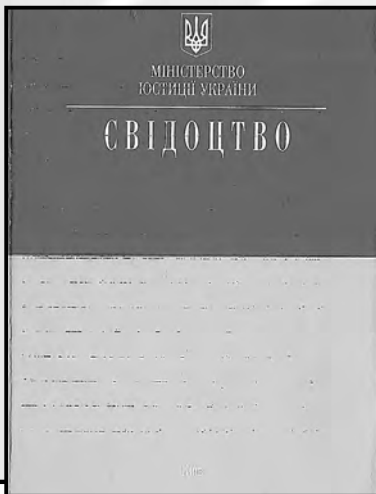
– Полтавський державний педагогічний інститут імені В.Г.Короленка;

– Дніпропетровський державний університет;

– Український державний педагогічний університет імені М. Драгоманова;

– Інститут українознавства Київського національного університету імені Т. Г. Шевченка та багато інших навчальних закладів України.

Після реєстрації Міжнародного освітнього Фонду імені Яро-

Свідоцтво про реєстрацію символіки Міжнародного благодійного фонду імені Ярослава Мудрого, видане Міністерством юстиції України, 1995 рік, стор. 1

Опис символіки (відмітного знаку) ВЕРХНЯЯ ЛЯЛЯ СОБОР КОМПОНІЦЬ, ЯКА СКАДАЄТЬСЯ ВІ СХЕМАТИЧНИХ ЗОБРАЖЕНЬ:

- відкритої книги, на сторінках якої розташований напис чорного кольору "Міжнародний освітній фонд імені Ярослава Мудрого" - коротка назва Фонду;

- земної кулі поділеної меридіанами і паралелями, яка розміщена над книгою, що підкреслює міжнародний статус Фонду;

- трьох бань Софіївського собору /центральна з яких увінчана хрестом/, які обрамляють верхню частину композиції. Це зображення символізує образ Софії Київської, збудованої Великим Київцем Ярославом Мудрим, чия ім'я носить Фонд.

СВІДОЦТВО

про реєстрацію символіки
об'єднання громадян

6 березня 19⁹⁵ р.

№ 99

Назва об'єднання МІЖНАРОДНИЙ БЛАГОДІЙНИЙ ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО ФОНД СПРИЯННЯ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКОЛИ

Вид об'єднання міжнародний громадський благодійний фонд

Свід символіки (відмітного знаку) свідомо

М. Д. Хандурін
М. Д. Хандурін
прізвище

Свідоцтво про реєстрацію символіки Міжнародного благодійного фонду імені Ярослава Мудрого, видане Міністерством юстиції України, 1995 рік, стор. 2

слава Мудрого новообраний президент фонду відразу звернулась до громадськості України та державних мужів з першим зверненням:

«ВЕЛЬМИШАНОВНІ ДРУЗИ!

Хочеться бути почутою Вами, адже проблеми освіти – то проблеми, що стосуються всіх без винятку. То проблеми державні, першочергові і життєво важливі для України, що прагне стати європейською країною і бодай хоч трохи дотягнутися до тої сили, слави і державної могутності, яка була за часів Ярослава Мудрого.

Якщо ми всі разом від бідного сільського жителя до державного мужа спільно станем в оборону освіти і науки, значить буде Україна та, про яку ми всі мріємо: незалежна, могутня і багата.

Це аксіома, якої багато хто не хоче розуміти. Міжнародний освітній фонд імені Ярослава Мудрого єдина за всю історію українського шкільництва громадська організація, що ставить за мету підтримувати освіту як першооснову державності України.

І в міру наших сил та можливостей ми наполегливо працюємо в ім'я становлення державності і нової освіти. На цьому шляху багато перешкод, але і багато друзів в усіх регіонах України та далеко за її межами.

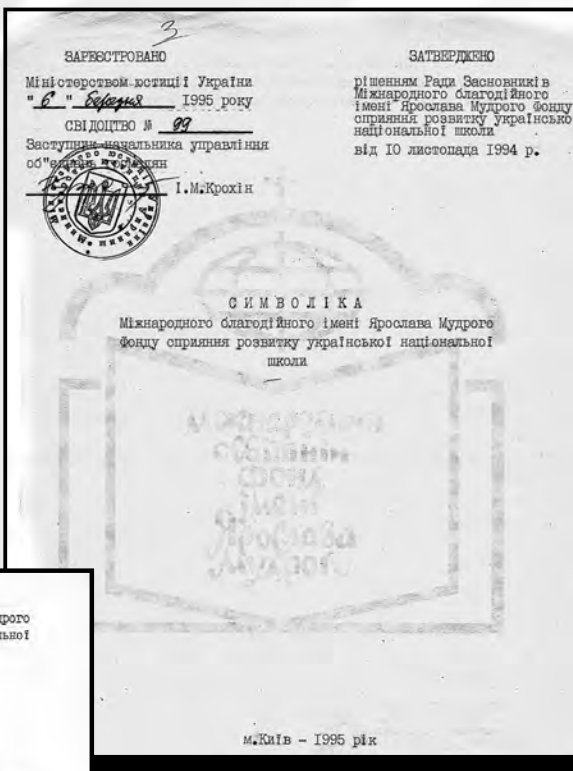
Запрошуємо до співпраці всіх, кому болить доля нашої держави.

З повагою /підпис/ Валентина СТРІЛЬКО»

Цей заклик до напруженої і творчої роботи підтримав Василь Литвин, український Кобзар, Заслужений артист України:

«ЛЮДИ ДОБРІ!

З усіх скарбів для людини найдорожчий – життя! З усіх святинь – найсвятіша Любов до рідної землі. З усіх обов'язків найбільший – правильно виховати дітей. Не надіюсь саме в цих вартостях життя на іноземну поміч і доброту, бо іноземці на-

СВІДОЦТВО ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ
СИМВОЛІКИ МІЖНАРОДНОГО
БЛАГОДІЙНОГО ФОНДУ ІМЕНІ
ЯРОСЛАВА МУДРОГО,
6 БЕРЕЗНЯ 1995 РІК, СТОР. 1

СВІДОЦТВО ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ СИМВОЛІКИ
МІЖНАРОДНОГО БЛАГОДІЙНОГО ФОНДУ ІМЕНІ
ЯРОСЛАВА МУДРОГО, 6 БЕРЕЗНЯ 1995 РІК,
СТОР. 2

ЗАТВЕРДЖЕНО

рішенням Ради Засновників
Міжнародного благодійного імені
Ярослава Мудрого Фонду сприяння
розвитку української національної
школи
від 10 листопада 1994 р.

ОПИС ЕМБЛЕМИ

Міжнародного благодійного імені Ярослава Мудрого
Фонду сприяння розвитку української національної
школи

Емблема Фонду являє собою композицію, яка складається зі
схематичних зображень:

- відкритої книги, на сторінках якої розташований напис чорного кольору "Міжнародний освітній фонд імені Ярослава Мудрого" - коротка назва фонду;
- земної кулі, поділеної меридіанами і паралелями, яка розміщена над книгою, що підкреслює міжнародний статус фонду;
- трьох бань Софіївського собору / центральна з яких увінчана хрестом/, які обрамляють верхню частину композиції. Це зображення символізує образ Софії Київської, збудованої Ярославом Мудрим, чия ім'я носить фонд.

Можливе дублювання напису іншими мовами, що
напис, зроблений українською мовою.

Президент фонду В.Стрілько

СВІДОЦТВО ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ
СИМВОЛІКИ МІЖНАРОДНОГО
БЛАГОДІЙНОГО ФОНДУ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО,
6 БЕРЕЗНЯ 1995 РІК, СТОР. 3

ЗАТВЕРДЖЕНО

рішенням Ради Засновників
Міжнародного благодійного
імені Ярослава Мудрого Фонду
сприяння розвитку української
національної школи
від 10 листопада 1994 р.

ПОЛОЖЕННЯ
про символіку Міжнародного благодійного імені
Ярослава Мудрого Фонду сприяння розвитку української
національної школи

Загальні положення

Ці Положення визначає символіку Міжнародного благодійного імені Ярослава Мудрого Фонду сприяння розвитку української національної школи /надалі фонду/ його емблемою, а також порядок її заготовлення, зберігання та зберігання.

В емблемі фонду закладено символічне бачення його міжнародного статусу, назви, мети та завдань.

Порядок заготовлення, використання та зберігання символіки фонду

Виключно право заготовлення і використання емблеми фонду належить Міжнародному благодійному імені Ярослава Мудрого Фонду сприяння розвитку української національної школи. Використання її без відповідної ліцензії, договору чи письмового дозволу Ради Засновників фонду має право на пред'явлення претензій в установленому законодавством порядку.

Емблема Міжнародного благодійного імені Ярослава Мудрого фонду сприяння розвитку української національної школи відтворюється на:
- печатках, кутювах, виставках, бланках офіційних документів фонду;
- посвідченнях членів фонду;
- друкованій продукції, свідоцтвах, дипломах, грамотах фонду тощо;
- медалях, жетонах, інших нагородах фонду;
- значках членів фонду.

Допускаються й інші випадки обов'язкового відображення емблеми фонду. Наприклад, як реклама на щитах, плакатах, афішах, сувенірах тощо, при публікації у пресі, що збільшує дієвість фонду.

Відтворення зображення емблеми вказано від його розмірів повинно завжди точно відповідати зображенню, що додається до цього Положення. Порядок заготовлення, розповсюдження, використання та зберігання символіки фонду і контроль за виконанням цього Положення покладено на Раду Засновників фонду.

Президент фонду В.Стрілько

СВІДОЦТВО ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ СИМВОЛІКИ
МІЖНАРОДНОГО БЛАГОДІЙНОГО ФОНДУ ІМЕНІ
ЯРОСЛАВА МУДРОГО,
6 БЕРЕЗНЯ 1995 РІК, СТОР. 4

вчали нас довгі століття лиш одному – постійній обороні від загарбників, від наступу і насильства. Вірую в Мудрість свого народу, тому й намагаюсь досвід сивих предків з'єднати з палкими серцями юного покоління. Вірую, що лише пробуджена національна свідомість кожного українця ствердить Україну як вільну і багату суверенну державу, з урядом, для якого національні інтереси будуть найвищою вартістю і законом дій, хоч би так, як нині в США, Японії, Ізраїлі.

Тож закликаю спільно з Міжнародним освітнім фондом імені Ярослава Мудрого до дії, до роботи, яку за нас у світі ніхто не робитиме, тільки ми мусимо своїм розумом і своїми руками будувати нашу школу, нашу Україну.

І допоможе нам рідний Бог і добра Воля!

*Василь ЛИТВИН,
член Міжнародного освітнього фонду
імені Ярослава Мудрого»*

Так розпочалася щоденна копітка робота благодійної організації імені Ярослава Мудрого, яка не припиняється вже чверть століття!

Перша сесія Міжнародного благодійного фонду імені Ярослава Мудрого

Благодійний Фонд імені Ярослава Мудрого на терені України був першою організацією на всеукраїнському і міжнародному рівні, що ставила за мету підтримувати і гуртувати освітні заклади навколо надважливого завдання – розбудови нової української школи з українським змістом навчання й виховання. Саме тому 11–13 травня 1995 року в Київському столичному будинку вчителя була проведена Перша сесія Міжнародного освітнього Фонду імені Ярослава Мудрого.

До столиці України з'їхались представники багатьох шкіл з різних областей України. Тема заходу була на той час надзви-

чайно актуальною: «Українська національна школа: становлення та перспективи розвитку».

Учасники всеукраїнського заходу обговорювали такі питання:

- школа суверенної України – українська національна;
- роль етнопедагогіки в становленні української національної школи;

- активізація ідей Григорія Ващенка в умовах розбудови української національної школи;

- основи морально-етичного виховання української молоді.

З доповідями виступили:

Валентина Стрілько – президент Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого;

Анатолій Погрібний – професор Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка, віцепрезидент Міжнародного освітнього фонду;

Алла Бойко – завідувача кафедрою педагогіки Полтавського педагогічного інституту, доктор педагогічних наук;

Петро Кононенко – директор інституту українознавства Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Під час сесії відбулася презентація шкіл Фонду, які утверджували національні основи освіти України:

- Стрітівської вищої педагогічної школи кобзарського мистецтва;

- Дніпропетровської середньої школи № 139 імені Дмитра Яворницького;

- Сквирського ліцею імені О. Ольшевського;

- Фастівської школи народної майстерності;

- Київської середньої школи № 191 імені Павла Тичини.

Учасниками сесії були освітяни з 52 навчальних закладів різних областей України. Всі вони отримали методичні матеріали з досвіду роботи шкіл Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого та бібліотечку нових актуальних освітніх видань.

На сесії були вручені посвідчення про колективне членство у Міжнародному освітньому фонді імені Ярослава Мудрого. Першими колективними членами Фонду стали:

- Полтавська козацька школа;
- Київський дитячий фонд;
- Стрітівська школа кобзарського мистецтва;
- Вища школа реклами і маркетингу;
- Фонд Тараса Шевченка;
- Довірче товариство «Інком-Україна – Траст»;
- Київський завод експериментальних конструкцій.

Розголос про цей захід серед освітян України був великим, про нього писали у різних засобах масової інформації, прозвучала інформація і по телебаченню.

В найбільш масовій газеті України «Сільські вісті» журналістка Лариса Шахова писала:

НАЦІОНАЛЬНЕ В ДУШАХ ДІТЕЙ

Я хочу розповісти про гарну подію, що відбулася на освітянській нашій ниві. Радію з того й водночас не можу віддатися тій радості сповна, бо де ж таки видано, щоб те дозволити собі, коли освіта ваша в кризовому стані, мережа всіх навчальних закладів потребує вдосконалення, а освітяни позбавлені належного соціального захисту й змушені вдаватися до страйків, щоб хоч якось привернути до себе, до школи та її проблем увагу вищих ешелонів влади.

То не моє особисте бачення стану нашої освіти. Таким його визнано на сесії Верховної Ради, яка в лютому нинішнього року провела парламентські слухання на тему «Про стан освіти на Україні». Який було зроблено висновок? Майбутнє України та її інтелектуальний творчий і культурний потенціал під загрозою. Загроза страхітлива! А ми не лякаємось, а останні роки ми звикли до загроз. Екологічна, демографічна, паливно-енергетична... Найжахливіше те, що може згубити інтелект нації, бо ж тільки він, інтелект, порятує нас від усіх інших бід, і треба його плекати змалечку і душу дитини треба плекати, щоб совістливою, мудрою вона була, щоб природу розуміла, кривди іншим не чинила, бо ж усі проблеми (економіки й фінансів теж) – то проблеми наших людських відносин, то рівень культури нашої, освіти, рівень доброти. Тисячі й тисячі вчителів те роблять. Самовіддано, не оглядаючись на

мізерні статки, що мають від своєї роботи, не сподіваючись на допомогу держави, котра завдання ставить великі, а про те, хто їх виконуватиме, ніби й забуває: вкрай недостатні її вклади в освіту і духовний розвиток молоді.

І все ж керівники наші — і всенародно обрані, й президентом призначені — на щось таки сподіваються. Не може бути, щоб вони свідомо прирікали державу на існування без майбутнього. Мені здається, що їхня надія (хай і підсвідомо) на самовідданість учителів, на їхнє невміння зрадити дітей, на їхній ентузіазм, надія на їхню любов до своєї справи і до своєї країни. Вчителі зможуть. Вчителі здужають!

2

ПОГЛЯД

Національне в душах

Я КОМУ розповісти про гарну подію, що відбулася на освітянській нашій ниві. Радію з того, як водночас не можемо віддатися тій радості сповна, бо де ж такі видано, щоб те дозолити собі, коли освіта наша в кризовому стані, мерзла зсіх навчальних закладів потребує вдосконалення, а освітяни позбавлені належного соціального захисту й змушені вдаватися до страйків, щоб хоч якось привернути до себе, до школи та її проблем увагу вищих ешелонів влади.

То не моє особисте бачення стану нашої освіти. Таким його визначно на сесії Верховної Ради, яка в лютому нинішнього року провела парламентські слухання на тему «Про стан освіти в Україні». Який стан зроблено висновок! Майбутнє України та її інтелектуальний творчий і культурний потенціал під загрозою. Загроза страхотлива! А ми не лякаємося. За останні роки ми звикли до загроз. Екологічна, демографічна, паливно-енергетична... Найжахливіша ота, що може згубити інтелект нації, бо ж тільки він, інтелект, порятує нас від усіх інших бід, і треба його

плекати змалечку і душу дитини треба плекати, щоб соціальною, мудрою вона була, щоб природу розуміла, крияди іншим не чинила, бо ж усі проблеми (економіки й фінансів теж) — то проблеми наших людських відносин, то рівень культури нашої, освіти, рівень доброти. Тисячі й тисячі учителів те роблять. Самовіддано, не оглядаючись на мізерні статки, що мають від своєї роботи, не сподіваючись на допомогу держави, котра завдання ставить великі, а про те, хто їх виконуватиме, ніби й забуває: вкрай недостатні її вклади в освіту і духовний розвиток молоді.

І все ж керівники наші — і всенародно обрані, й президентом призначені — на щось таки сподіваються. Не може бути, щоб вони свідомо прирікали державу на існування без майбутнього. Мені здається, що їхня надія (хай і підсвідомо) на самовідданість учителів, на їхнє невміння зрадити дітей, на їхній ентузіазм, надія на їхню любов до своєї справи і до своєї країни. Вчителі зможуть, вчителі здужають!

А такі багато вони можуть

і багато роблять. Те засвідчила й подія, про яку веду мову, — перша сесія Міжнародного освітянського фонду, імені Ярослава Мудрого, що проходила в Києві, у Будинку вчителів, і яка зібрала на розмову і вчених-педагогів, і педагогічних практиків.

Обговорювалося питання «Українська національна школа: становлення і перспективи розвитку». Така школа нам необхідна, і державна національна програма «Україна XXI століття: стратегія освіти, розроблені в 1992 році, дає певну орієнтацію щодо шляхів її будівництва. Однак цілісного бачення школи майбутнього ще немає, те, певно, й бути не може. Надто великий пласт людських відносин зрушується, надто нелегко визначити глибинне і в історії, і в житті сучасному. А школа ж не тільки дає всезагальні знання, вона формує також душу, її велика мудрість потрібна, щоб не помилитися, будуючи нову школу.

І ось — добра конкретна справа: освітній фонд представляє на своїй сесії навчальні заклади, які зробили виконання широкій педагогічній

СТАТТЯ В ГАЗЕТИ «СІЛЬСЬКІ ВІСТІ», 26 ТРАВНЯ 1995 РОКУ

А таки багато вони можуть і багато роблять. Те засвідчила й подія, про яку веде мову, – перша сесія Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого, що проходила в Києві, у Будинку вчителя, і яка зібрала на розмову і вчених-педагогів, і педагогів-практиків. Обговорювалося питання «Українська національна школа: становлення і перспективи розвитку». Така школа нам необхідна, і державна національна програма «Україна XXI століття: стратегія освіти», розроблена в 1992 році, дає певну орієнтацію щодо шляхів її будівництва. Однак цілісного бачення школи майбутнього ще немає,

СІЛЬСЬКІ ВІСТІ

дітей

громадськості й досвід яких може бути використаний як орієнтир для утвердження основ загальної національної школи. Це конкретні жива практика. Самі учні демонстрували і знання, і практичні навички. В них бездоганна українська мова, вони знають традиції свого краю, вони шляхетні в поведженні, вони... Незадлячна справа розповідати, потрібно послідувати за ними, і ви, запевняю, відчуєте, що таке загальна ерудиція людини і що таке дух України.

Якщо говорити про національне в душах дітей, то рідний його школа має з тих пагічників, які проросли в родині. Татове слово, мамині пісні, бабусині казки, дідусева мудрість – тепло мови про ті вихованні найнеобхідніші для дитини заводи доктор філософських наук, професор Київського державного університету Петро Кононенко. Родина, батьківський дім, школа... Треба об'єднати зусилля – і тоді буде успіх. А становлення державної національної школи, зв'язане професор Кононенко, не мислимо без використання багатшої вітчизняної педагогічної спадщини, яка вивчена, досліджена нами дуже мало. Ще Ярослава Мудрий заклав основи нашої освіти. Українська козацька педагогіка – то криклиця за якої черпати й черпати нам мудрість, так само як з творів Сквороди, Шевченка, Ушинського, Остроградського, Сухомлинського, Доктор педагогічних наук, завідувача кафедрою педагогіки Полтавського педагогічного інституту професор Алла Бойко познайомила присутніх із спадщиною видатного українського педагога Григорія Ващенка, ім'я якого невинувато забуто. Григорій Григорович в довші роки завідував кафедрою педології та педагогіки в Полтавському педагогічному інституті, змушений був емігрувати, жив і займався викладацькою та науковою працею в Мюнхені. Ващенко розробив проєкт «Система освіти в самостійній Україні» сорок років тому – ще тоді, коли на самостійність і не благословлялося. Надзвичайно цікаві ідеї, погляди вченого, висловлені ним в працях «Виховання волі і характеру», «Виховання любові до Батьківщини», «Основи естетичного виховання», «Організаційні форми навчання». Він доводив, наприклад, що не існує виховання «загалом», воно має конкретно-історичний національний характер. Що наша українська школа повинна формувати світогляд учнів у найповнішій від-

повідності до психічних і природних властивостей українського народу.

Подумалося: скільки потрібно перегорнути сторінок минулого, щоб видобути золоті зерна істини. Щоб не обминути скорби національного досвіду не полишити в небутті імен патріотів. Будуючи українську національну школу, миємо про те пам'ятати. Довід інших держав, безперечно не зайвий. Він допоможе краще організувати навчально-виховний процес взагалі. Але ж дбаймо про обереги національного, про ідеали, на які триматиметься наша державність, формуватиметься громадянин держави Україне, – це головне.

Такими думками був пронятий і виступ на сесії президента Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого Валентина Стрілько. Я основні завдання фонду? Поширювати передовий педагогічний досвід і досягнення педагогічної науки, підтримувати експериментальні пошуки педагогів-новаторів, видавати освітню літературу, прилучати учасників навчально-виховного процесу до скорби рідної мови, культури, національних традицій українського народу... Прекрасно. Тільки б не пригас ентузіазм. Тільки б стачало сили.

Ларка ШАХОВА.

та, певно, й бути не може. Надто великий пласт людських відносин зрушується, надто нелегко визначити глибинне і в історії, і в житті сучасному. А школа ж не тільки дає загальні знання, вона формує також душі, й велика Мудрість погрібна, щоб не помилитися, будуючи нову школу.

І ось – добра конкретна справа: освітній Фонд представляє на своїй сесії навчальні заклади, які здобули визнання широкої педагогічної громадськості й досвід яких може бути використаний як орієнтир для утвердження основ загальної національної школи. Це конкретна жива практика. Самі учні демонстрували і знання, і практичні навички. В них бездоганна українська мова, вони знають традиції свого краю, вони шляхетні в поведженні, вони... Невдячна справа розповідати, потрібно поспілкуватися з ними, і ви, запевняю, відчуєте, що таке загальна ерудиція людини і що таке дух України.

Якщо говорити про національне в душах дітей, то ростити його школа має з тих пагінців, які проросли в родині. Татове слово, мамина пісня, бабусині казки, дідусева Мудрість – тепло мовив про ті виховні найнеобхідніші для дитини засади доктор філологічних наук, професор Київського державного університету Петро Кононенко. Родина, батьківський дім, школа... Треба об'єднати зусилля – і тоді буде успіх. А становлення, державної національної школи, вважає професор Кононенко, не мислиме без використання багатющої вітчизняної педагогічної спадщини, яка вивчена, досліджена нами дуже мало. Ще Ярослав Мудрий заклав основи нашої освіти. Українська козацька педагогіка – то криниця, з якої черпати й черпати нам Мудрість, так само як з творів Сковороди, Шевченка, Ушинського, Остроградського, Сухомлинського. Доктор педагогічних наук, завідувача кафедрою педагогіки Полтавського педагогічного інституту професор Алла Бойко познайомила присутніх із спадщиною видатного українського педагога Григорія Ващенка, ім'я якого невиправдано забуте. Григорій Григорович в довоєнні роки завідував кафедрою педології та педагогіки в Полтавському педінституті, змушений був емігрувати, жив і займався викладацькою та науковою працею в Мюнхені. Ващенко розробив проєкт «Система освіти в самостійній Україні» сорок років тому – ще тоді, коли на самостійність і не благословлялося. Надзвичайно цікаві ідеї,

погляди вченого, висловлені ним в працях «Виховання волі і характеру», «Виховання любові до Батьківщини», «Основи естетичного виховання», «Організаційні форми навчання». Він доводив, наприклад, що не існує виховання «взагалі», воно має конкретно-історичний національний характер. Що наша українська школа повинна формувати світогляд учнів у найповнішій відповідності до психічних і природних властивостей українського народу.

Подумалось: скільки потрібно перегорнути сторінок минулого, щоб видобути золоті зерна істини. Щоб не обминути скарби національного досвіду, не полишити в небутті імена патріотів. Будуючи українську національну школу, маємо про те пам'ятати. Досвід інших держав, безперечно, не зайвий. Він допоможе краще організувати навчально-виховний процес взагалі. Але ж дбаймо про обереги національного, про підвалини, на яких триматиметься наша державність, формуватиметься громадянин держави Україна, – це головне.

Такими думками був проіннятий і виступ на сесії президента Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого Валентини Стрілько. Які основні завдання Фонду? Поширювати передовий педагогічний досвід і досягнення педагогічної науки, підтримувати експериментальні пошуки педагогів-новаторів, видавати освітню літературу, прилучати, учасників навчально-виховного процесу до скарбів рідної мови, культури, національних традицій українського народу... Прекрасно. Тільки б не пригас ентузіазм. Тільки б вистачило сили.

Лариса ШАХОВА.

«Сільські вісті», 26 травня 1995 року

А вогник ентузіазму в членів Міжнародного освітнього фонду не згас, він розгорівся у велике полум'я сприяння розбудові нової української школи.

Виступ Анатолія Погрібного на I сесії Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого:

Пішов четвертий рік нашої незалежності, то нехай буде дозволено мені – і в цьому є велика потреба – бодай коротко зупи-

нитись на здобутках і прорахунках у царині розбудови української освіти за цей відрізок часу.

Прикро, та насамперед доведеться вести мову таки про прорахунки, усвідомлення яких дозволить нашому Фондові якнайчіткіше вибудовувати тактику своїх практичних дій.

Отже, пригадаймо найперше вікопомний, золотогомонний 1991-й рік, коли одна за одною відбулися гігантсько-масштабні, струсові події: проголошення державної незалежності України, заборона діяльності головного натхненника і здійснювача русифікаторської політики – компартії, переможний референдум 1 грудня, ліквідація імперії зла – СРСР, яка наказала довго жити одразу ж після того, як Україна потвердила свій незалежний вибір.

Навряд чи хто-небудь може заперечити: була тоді та пора, та історична мить, коли у доволі швидкому темпі формувалася готовність переважної більшості наших громадян, у тому числі – це вкрай важливо – і зрусифікованих, бути громадянами саме Української держави, що означало: держави з українською ідеологією, з українською державною мовою, українською освітою. На хвилі шоку від розпаду СРСР та через потребу суто обивательського пристосування, світоглядне коригування намітилося навіть у багатьох тих, кого раніше ідея самостійності України лише жахала.

Досить пригадати хоча б, як у широку суспільну свідомість дедалі помітніше западала потреба виконання Закону про мови, що якраз і почав діяти з 1 січня 1991 року. В більшості ваших міст майже враз вивелося оте»а по-человечески говорить умеешь?», багато тих, хто в подібний спосіб озивався, вже й самі пробували відповідати по-українському, наша мова почата здобувати простори не тільки установ та закладів, а й магазинів, вулиць, площ. Усе те, підкреслюю, реально було намітилося, оскільки суспільство входило в пору незаперечного психологічного зламу вже як суспільство нової країни.

Отже, то був історично вельми сприятливий час, хоча приголовшило, що тоді ж наразі почулося: мова, національна ідеологія, національна освіта – все це згодом, пізніше, спершу, мовляв, давайте закріпимося...

В тому й полягає трагікомізм подібних покликів, що зазвучали вони навіть з націонал-демократичних лав. І то зазвучали, так гадаю, виключно зі страху – перед злостивим сичанням невинуватих націоналістів (сила того сичання – на той час – явно перебільшувалася) в самій Україні перед глузуванням і погрозами з боку недавньої митрополії.

Я сказав би, що пострах той потьмарив глибинне розуміння того, що ані спорудитися, ані зміцнитися державі без цементу не можна. Цемент же той – національна ідея, національна свідомість, об'єднуюча та згуртовуюча все суспільство державна мова. Історичні приклади розбудови таких держав, як Франція (особливо часів генерала де Голля), Польща чи Німеччина, нехай потвердять щойно мовлене. На жаль, з часів найбільш помітного 1991 року психологічного зламу суспільства ми належно не скористалися, а згаданого цементу для будови держави деякі наші провідники вважали за можливе відпускати в таких дозах, що споруджуване швидко розсипалось.

Тож чи закріпилися ми відтоді, ось так найуважніше прислухаючись до своїх пострахів і сумнівів? На це запитання сьогодні можна відповісти вже цілковито однозначно: навпаки – розхиталися, причім провина падає тут не тільки на тих, котрі «вийшли з окопів», але – нарочито це підкреслюю – й на деяких національно-демократичних діячів. Як кажуть, тактика поступок, запобігання ласки, боязні «не прогнівити», «не ущемити», «не зачепити» дала свої гіркі плоди, якими підбадьорений (то нашою власною нерішучістю підбадьорений) і стрімко нахабніючий шовініст уже так підхарчувався, що від його колишньої розгубленості не лишилося і сліду: сьогодні він у реванші, в наступі.

Хто цього не помічає нині – у тих же закладах та установах (починаючи від найвищих органів влади), у магазинах, на тих же вулицях і площах? Отож і маємо: замість поширення україномовного арсеналу (тільки «без переакцентувань», «поволеньки», так, «щоб спротиву не викликати» – повчали нас окремі діячі, а один із них навіть так казав: «Про Закон про мови у найближчі часи варто і не згадувати, бо вимога його виконання вносить у суспільство розлад», – насправді різке звуження цього арсена-

лу, або – якщо говорити зовсім точно – маємо вже в незалежній Україні справжню вакханалію реваншевого зросійщення. Зросійщення високо– і низькопосадового чиновництва, зросійщення періодичної преси, зросійщення книговидання, подальше зросійщення кіноекрану – ці та інші речі достатньо відомі.

Втім, не утримаюсь від однієї ілюстрації, яка засвідчує, як іноді «виконують» Закон про мови та як «дотримуються» його у, здавалося б, найбільш законоохоронній, за вашими наївними уявленнями, сфері – судовій. «Суддя Дарницького народного суду м.Києва Зволінський, – повідомив нещодавно пресбюлетень Всеукраїнського товариства «Просвіта» імені Тараса Шевченка «Вісник Просвіти» (1994, № 2, с.2), – коли підсудний М. С. Рожак у судовому засіданні почав відповідати українською мовою, грубо обірвав його криком: «Ти! На своїм мужицком языке будеш об'яснятья на скотном дворе, а здесь мне давай об'яснятья на нормальном русском языке... А будеш упорствовать, то получишь у меня сполна!..»

Так і хочеться запитати: подібних зволінських, котрі брутально-ненависно б'ють нас і в лице, і в спину, і під дишень за нашу мову, нам теж належить «не дразнити»?

А паралельно зі зросійщенням навально наступають на духовну, національно-культурну, освітню сферу значно масштабніші – ідеологічний реванш, ідеологічна ревізія, що їх так домагалися і до яких так готувалися крайні ліві сили.

Однак перш ніж говорити про ревізіоністські тенденції в царині освіти, бодай коротко схарактеризую й ті національно-відроджувальні акції (у роках 1991–1994), що стосувалися розвитку освіти та здійснювалися з допомогою державно-міністерських важелів.

Наважуся стверджувати, що у цих роках освітянських провід України в цілому був свідомий того, яка величезна, історичної ваги місія, випала на його долю, а саме – покінчити з імперсько-колоніальним характером освіти в Україні, засобами освіти якомога скоріше сформуванати вже якісно нове, неспідлене, віддане Українській державі душею і тілом покоління громадян. Завдання це, як кажуть, бралось з відповідальністю, всерйоз. Хоча – наперед скажу – у цих державотворчих устремліннях враз заявила

себе досить значна дистанція порівняно з іншими сферами, де також будувалася держава. Тобто очищення освіти відбувалося у помітному відриві від інших сфер суспільно-державного життя, що, зрештою, і призвело до відомих наслідків.

Отже, нагадаю про основні практичні, конкретні кроки у напрямку відродження та розбудови української національної освіти у 1991–1994 рр.

По-перше, було розроблено Державну Національну програму «Освіта України. XXI ст.» – принципової важливості документ, який за всяку ціну мусимо боронити, не дозволити здійснити його ревізування.

По-друге, Всеукраїнська педагогічна Рада схвалила і затвердила «Концепцію національного виховання» – також принципової важливості документ, на який нині йдуть шалені атаки крайніх лівих сил.

По-третє, відбулося суттєве оновлення змісту освіти, впроваджено нові програм, здійснено заходи для очищення підручників від імперсько-комуністичного дурману та розпочато підготовку нового покоління національних підручників (від послуг московського видавництва «Просвещение» відмовилися).

По-четверте, у державі намітився курс на зліквідування державної монополії на заходи освіти. Почала зростати приватна система освіти. Нині маємо десь 265 приватних закладів, що мають державну ліцензію на право займатися освітньою діяльністю.

По-п'яте, здійснено заходи на перевишкіл кадрів освіти, які належать, як відомо, до досить консервативної частини суспільства. Розроблено нові програми для інститутів удосконалення вчителів у Києві, створено Інститут підвищення кваліфікації керівних кадрів освіти.

По-шосте, на боротьбу за відродження національної освіти спрямовано такий дійовий важіль, як освітянська преса: газета «Освіта», журнали «Рідна школа», «Дивослово» («Українська мова і література в школі»), «Дошкільне виховання», «Початкова школа».

По-сьоме – (це те, що особливо боліло), здійснено заходи стосовно дезросійщення освіти, що, як знаємо, виявилось і в змісті, і

в мові. Ціною величезних зусиль таки вдалося досягти, що переважно по-українськи заговорив керівний освітянській апарат, в т.ч. й майже всі ректори, проректори. Декого з затятих шовіністів, як от ректора Харківського університету, було звільнено. З деким контракт було підписано на певний термін. Видано серію наказів (мені приємно, що авторство належить мені) на виконання Закону про мови в Україні. Водночас було встановлено постійний контроль за виконанням цих наказів, їх не обходили увагою на жодній з нарад, летючок і т.д.

Справу дерусифікації освіти таки вдалося зрушити з місця. Якщо у часи СРСР дійшло до того, що українською мовою вчилася менше 50 відсотків учнів (десь 43,5 %), то на 5 вересня 1994 року кількість першокласників, що вчилася по-українськи, склала вже 67,74 % (тобто почало ставати реальністю приведення мережі шкільних, як і дошкільних, і навчальних закладів у відповідність до національного складу населення). Певні зрушення стосовно впровадження української мови сталися і в сфері вищої освіти: на 1994-й рік по-українськи вчилася 37 відсотків наших студентів (проти десь 4–5 відсотків, що ми їх мали лише кілька років тому, коли українською мовою вчилися фактично хіба що майбутні вчителі української мови та журналісти, тобто коли вища школа в Україні була по суті повністю зрусифікованою). Зазначу, однак, що стосовно вищої школи маємо лише початок дерусифікаційної роботи, адже державною мовою має функціонувати (як то бачимо в Польщі, Чехії, Франції, Німеччині, Італії і т.д.) вся наша вища освіта.

Згадаю, що процес дезросійщення здійснювався не тільки переведенням навчальних закладів у статус україномовних, а й іншими шляхами. Наприклад, введенням курсу світової літератури, до якої як вагома частина увійшла і російська література, що доти була окремим предметом в українських школах. Чіткіше вказано на місце в українській школі і самій російській мові: вона виведена з переліку загальнообов'язкових дисциплін, з так званого обов'язкового шкільного компоненту, і передбачена у шкільному компоненті дисципліни на вибір у графі «мови України». Видавництво «Вища школа», інші видавництва для

вищої школи мали вказівку видавати підручники виключно українською мовою – без жодного винятку.

Отже, це я похвалився тим, що зроблено.

Введено вступний та випускний державний іспити з української мови у вищих навчальних закладах, ректори були зобов'язані впроваджувати україномовне навчання, починаючи з першого курсу, в усіх вузах, в т.ч, технічних, було санкціоновано відкриття кафедр і відділів українознавства. Такими були деякі заходи, спрямовані на відродження та утвердження української національної школи, здійснення яких ускладнювалося, однак, цілим рядом чинників. Це, по-перше, кризова економічна ситуація у державі, що не дозволило підвести під згаданий процес міцну фінансово-матеріальну базу й «сипнути» в освіту достатню кількість тих не українських підручників.

По-друге, наявність опору, саботажу з боку частини педагогічних кадрів, «розібратися» з якими внаслідок відсутності вертикалі виконавчої влади у правово-юридичний спосіб було неможливо (навіть директор школи де-небудь на Полтавщині чи Кіровоградщині не тільки Києву, але й своїм обласним центрам фактично не підлягає, адже не ними призначається).

По-третє, рішуче неприйняття освітньо-відроджувальних заходів силами комуністично-соціалістичної орієнтації. Щодо останнього, не можу не згадати про той «акомпанемент», який супроводжував всю роботу, що про неї мовилося. Повну його «партитуру» див, хоча б у річних підшивках газети соцпартії «Товариш», я ж підсумую нападки ці хіба що такими словами: захисники і обстоювачі «найпередовішої у світі» радянської системи навчання і виховання, дійсно, вельми і вельми переполошилися, коли забачили, що освіта з України почала спрямовуватися на шлях національного відродження та цілковитого підпорядкування справі побудови незалежної держави. Принаймні, для «товарищів» стало ясно: мине ще кілька років – і вже вступить у життя оте нове, віддане Україні покоління, вдіяти з яким – у плані прищеплення збанкрутілих ідей – вже більше не вдасться... Так почали наростати істеричні хвилі: наприклад, про примусову українізацію, в т.ч., наприклад, у Донецьку, де

до очолюваної п. Громовим героїчної української школи батьки, трапляється, ведуть своїх дітей з відстані до 60 км. (бачите, чого накоїла та примусова українізація!!!), про розправу з російською мовою й літературою (ось і про себе вичитав я один з компліментів, на цей раз у статті голови комісії з питань науки і народної освіти Черкаської обласної Ради народних депутатів, буцімто я «варварськими методами викоринював російську мову з наших навчальних закладів» («Черкаська правда», 1994 р.), загалом про «антинародний» курс освіти в Україні. Доходило до того, що на Донбасі окремі Ради приймали ухвали не виконувати накази «націоналістичного» Міністерства освіти.

Хотів би тут підкреслити: успіхи в реваншистських домаганнях були і є пов'язані з загальною ситуацією в державі, і насамперед – з відсутністю твердої і рішучої державної волі у державотворенні (даруйте тавтологію) у владних структурах країни. Прошу зауважити: якщо не було поставлено на щит національну, державницьку ідею у масштабах цілої країни, то, даруйте, як могла вона втриматися у тому ж таки Міністерстві освіти?

Отже, після того, як у 3-му номері журналу «Віче» за минулий рік Олександр Мороз надрукував статтю «Націоналісти на державному рівні», а в квітні того ж року став верховним спікером, після того, як тієї ж весни прем'єр-міністром було призначено відвертого промосковця В. Масола, стало цілковито ясно: національному відродженню в освіті доведеться вельми тяжко. А тут ще й відомий інаугураційний виступ Президента. Зважте: був липень 1994-го року, до 1-го вересня лишалося тільки кілька тижнів, однак як оперативно було відреаговано у ряді областей, де замість сподіваного збільшення кількості першокласників, що вчать українською мовою, відбулося зменшення або ж лишилися той же рівень. Так, на 1.09.1995 року по Донецькій області ця кількість склала 9,5 % (проти 9,95 на 1.05.1993 року), Запорізькій – відповідно – 42,1 % проти 42,6, у Миколаївській – 72,5 % проти 74,4, у Сумській – 76,6 % проти 77,7, у Чернігівській – 92,3 % проти 94, у Луганській цей показник лишився однаковим для обох згаданих років – 14,7 % (до речі, на 1 вересня 1994 року планувалося відкрити у цій області десь 67 українських класів, та на було відкрито жодного...)

А ось приклади з деяких міст. В Одесі з 17 шкіл, що у попередні роки набирали першокласників до українських класів, на 1 вересня 1994 лишилося з цих шкіл тільки 3. У Полтаві у кількох школах, де в 1993 році були тільки українські перші класи, у 1994 році було вже набрано й російські. Що ж до ситуації в Харкові, то вичерпно її характеризує доповідь Харківського обласного управління освітою, що з нею ознайомлює газета «За відродження» (1995, № 16), яка виходить в цьому місті.

Ось текст цієї публікації.

«Хто зацікавлений у закритті українських шкіл?»

У доповіді Харківського обласного управління освіти стверджується, що нинішнього навчального року посилилися негативні тенденції, котрі свідчать про послаблення уваги до мовного питання. Так, всупереч рішенню колегії управління освіти щодо визначення мовного статусу, чотири школи, що розвивалися як українські розпочали знову набір російських класів.

Різко знизив набір українських класів у двомовних школах, серед яких – 30 зовсім не набрали українських класів, що фактично свідчить про повернення російськомовного режиму. У м. Харкові, наприклад, із 51 двомовної школи набрали українські перші класи лише 22 школи.

Але зовсім неприпустимим є факти повернення до російськомовного режиму учнів 5 класу, які 4 роки навчались українською мовою. Це має місце в СШ 115 Жовтневого району та № 135 Дзержинського району.»

Наведені приклади ще раз переконують в тому, що управління освіти м. Харкова зовсім усунулося від вирішення мовних проблем, а в деяких випадках сприяє загостренню конфліктів на ґрунті цього.

Такі, шановні колеги, вельми і вельми сухі факти. А риторичне запитання стосовно них хіба що одне: як все це належить розуміти, як нову державну тенденцію?

Либонь, що так, надто якщо співвіднести ці регіональні явища з тими явищами, ініціюються і санкціонуються в самому, нині також почервонілому, зокрема й під шумок 50-річчя Перемоги, стольному Києві.

Зафіксовано, наприклад, немало випадків, коли підбадьорений усе тією ж промовою Президента професор чи доцент на 1 вересня 1994 року вернувся «на круги своя» – тобто до читання лекцій російською мовою. Той же, хто й до цього нею читав, але мав зобов'язання оволодіти державною мовою, нараз полегшено зітхнув, тривко заспокоївся.

Стало відомим також те, що, представляючи в Міністерстві освіти нового міністра, прем'єр-міністр В. Масол піддав критиці попереднє керівництво за те, що воно перебільшило важливість мовного питання. А це ж, мовляв, не першочергове, бо коли студенти і викладачі до цього не готові, і загалом увагу слід звернути на науку, інші справи...

Що ж, нову «установку» було почуто не тільки в міністерських стінах. Не в одному навчальному закладі ректори чи декани вже встигли роз'яснити своїм викладачам: мовне питання більше не стоїть, хто якою мовою хоче, такою хай і читає...

Напрошується питання: а чи вже сьогодні вціліли ті 37 відсотків, про які я щойно згадував і яких вдалося досягти вельми і вельми непросто? Одна лише деталь, яка мусить розвіяти підозри стосовно нібито насилля, яке тут виявлялося: у 1992–1994 році не було зафіксовано жодного випадку, коли б виступали проти україномовного населення самі студенти, тобто психологічно вони були і є готовими слухати лекції українською мовою: отже, «роз'яснювати» була і є потреба хіба що окремим ректорам відомого «інтернаціонального» гарту.

Інші приклади добре зрежисованого відновлення «порядку» на освітній ниві.

Взято під обстріл обговорену в усіх регіонах України та схвалену Всеукраїнською педагогічною радою «Концепцію національного виховання» учнівської та студентської молоді – аж до ідеї видати те за проект, а не достатньо апробований документ, та до ідеї зліквідувати управління виховної роботи, яке ту концепцію, покликану формувати нормального, патріотичного громадянина нормальної, незалежної держави, підготувало (вже від самого визначення – національне виховання – реакціонерів пересмикає. Невипадково провідні науковці з Академії педагогічних наук установили, що вражає сво-

їм обскурантизмом – виголошують доповіді про те, що не можна відкидати засади соціального класового виховання та пропонують концепцію вивчення у школі мов, де державній мові відведено ... третє місце. А керівник освітян Києва відкриває недавно у Пущі-Водиці збір піонерських організацій, на який зобов'язані були з'явитись заступники директорів з виховної роботи всіх шкіл міста, що проходив під звуки: «Взвейтесь кострами, синіє ночі!» та мав продемонструвати форми дитячого об'єднання тоталітарного часу.

Настрахані, певно тим, що як було сказано у сумнозвісній заяві ЦК КПУ: «Ні мовній дискримінації, фундаменталізму!», перехід на викладання українською мовою призвів до погіршення якості підготовки спеціалістів». Це ж треба було до такого додуматись.

Імперсько-тоталітарній державі (всупереч, до речі, тому фактові, що навіть її творець – В. Ленін – висловив, було, сумнів щодо обов'язковості вивчення всіма і усюди в Україні російської мови).

Як пояснюють мені керівники Міністерства освіти, розпорядження було видано відповідно до рішення комісії Верховної Ради з питань науки і народної освіти від 19.01.1991 року, однак зміни до навчального плану на 1995–1996 н. р. поки що не внесені. Отже, ніби є це розпорядження і водночас – ніби його й немає. Тоді чому воно не відмінене? І хіба зрештою, групі шовіністично настроєних депутатів доручено здійснювати керівництво нашою освітою? А позиція державного органу? А врахування факту, що з часу прийняття Закону Україна виборола Незалежність? Натомість – навіть самовільне поширення вимог 27 статті: йдеться-бо у розпорядженні не тільки про російську мову, але й про не згадану у законі російську літературу.

Тривожить і інша вимога розпорядження: «Посилити контроль за якістю підручників, їх змістом, насамперед у питаннях дотримання історичної правди (чи не з тієї брехні постає питання, що їй видавали за правду комуністичні сили? – А.П.), не допускати поспішності в оцінці історичних знань (як методологічно й методично вивірити, хто і в чому поспішив? Чи, може, аби не допустити поспіху, ліпше й зовсім повернутися до знань, вже «вивіренних» у Імперській системі?), вважати недопустимим використання в навчальному процесі підручників і посібників, не за-

тверджених Міністерством освіти». (це що – відкривається можливість притягати до відповідальності вчителів, які покажуть учням і використають «Історію України» О. Субтельного або А. Лотоцького, які, як відомо, міністерського грифу не мають?)

Втім, ще радикальніше заповзялося вирішити деякі освітянські питання Міністерство у справах національностей, міграції та культур, яке за підписом заступника міністра Р. Чілачави (його ми знали донедавна як грузинського і українського патріота) розіслало нещодавно в усі облвиконкоми й інші структури проект так званої Державної програми збереження (!), підтримки і розвитку російської культури в Україні на 1995–2000 роки. Фарисейськи згадуючи тут про одне з рішень Центральної Ради, автори документу пропонують «відновити... обов'язкове вивчення російської мови в українських школах, починаючи з другого класу як звичайного окремого предмету», а також «виходячи з особливого культурно-виховного значення серед іншомовних літератур російської літератури та її природне (!!!) поширення в Україні, виділити у шкільних підручниках вивчення російської літератури окремим курсом». Йдеться, бачите, про виокремлення російської літератури з курсу світової літератури, дарма, що вона займає там не менше однієї чверті (на практиці – й третину) навчального курсу, тоді як, скажімо, англійській чи німецькій літературі ваги, вочевидь, надсвітової, усе з тією ж особливою, месіанською місією... За обставин нинішньої суспільно-політичної ситуації в Україні проект даного документу важко, як на мене, інакше кваліфікувати як провокативний, такий, що може лише посприяти збуренню національних пристрастей.

Величезну тривогу має викликати й процес вимивання національно свідомих кадрів з галузі освіти. Разом з ліквідацією інституту представників президента в областях пішли зі своїх посад і їхні заступники з гуманітарних питань, що, як правило, були представниками націонал-демократичних сил, і відніли «освітянський бал» у тих же східних та південних областях правлять здебільшого особи ліво-екстремістської орієнтації.

Завідувач Одеським обласним управлінням освіти С. Козицький впродовж одного року зумів збільшити відсоток першокласників, що вчать українською мовою, з 35 % до 45 %. Що ж, йому «подякували» – звільненням...

Здається, шановні колеги, сказаного досить, аби ми переконались, за яких відвертих комуно-ревізіоністських обставин доводиться розпочинати свою діяльність Фондові імені Ярослава Мудрого. Для кожної країни, що дбає про власну гідність, національно-відроджувальні дії, і особливо в царині освіти, є виключно природними і необхідними. На жаль, до таких країн наша Україна поки що не належить – відсутні у наших вищих владних структурах чіткі ідеологічні орієнтири. І навпаки – наявний страх перед тим, аби, нікого не ущемляючи, національну політику повести так, щоб українському народові було повернуте те, зокрема і в освітній сфері, що йому належить. Багато ще, либонь, енергії і часу доведеться докласти, аби стало загальним надбанням переконання, що згадане – таки не страхопудний націоналізм, на державному рівні, прояви якого О. Мороз виявив у Міністерстві освіти та Міністерстві оборони, а щонайчистішою якості – патріотизм, відданістю якому лише й можуть установлювати державні мужі.

Поки що стосовно освіти, культури та й самої нашої мови ми чуємо від наших владних структур одне: зачекайте, зачекайте, мовляв, спершу економіку треба витягнути. Це «зачекайте» твердять і в президентській команді, і в Кабінеті Міністрів, і навіть від чистих націонал-демократів подібне іноді чуємо.

Але, по-перше, чи є хоч частка правди в такому протиставленні: спершу – це (економіка), потім – інше – (ідеологія, освіта)? Я впевнений – немає. Всі складові нашого державотворення немислимі без сильної, наскрізної національної ідеї. В тому числі не тільки культура й освіта не мислимі без національної ідеї, а й сама вона, та, на котру всі молимося, – економіка. Я впевнений: окрилювала би її з самого початку наполегливо, уміло й тактовно пропагована національна ідея – подібного занепаду ми б не мали. І, може, вже й ту ж таки приватизацію встигли б завершити.

А, по-друге, якщо чекати, то скільки чекати – доки сфера

освіти, культури, мови повністю не підкорять шовіністи й комуно-реваншисти? Витягнемо, скажімо, економіку, здійснимо приватизацію. Але невже це для незалежної зросійщеної України?

Прикінцеві мої висновки такі:

1. національна освіта в Україні сьогодні опинилась фактично в опозиції, як перебувають у ній нині й загалом національно-демократичні сили.

2. українські патріотично-державницькі сили не мають права миритися з цією опозиційністю, адже йдеться про саме майбутнє України.

Отже, потрібні наші згуртовані, наступальні й рішучі дії супроти комунореваншизму у ділянці освіти, необхідна мобілізація супроти нього всієї свідомої української педагогічної громади. Величезну роль належить тут виконати і Міжнародному освітньому фонду імені Ярослава Мудрого у сприянні розвитку української національної школи.

ПЕРША СЕСІЯ МІЖНАРОДНОГО БЛАГОДІЙНОГО ФОНДУ ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО. В ЦЕНТРИ – ПРЕЗИДЕНТ ФОНДУ ВАЛЕНТИНА СТРІЛКО-ТЮТЮН

ФАСТИВСЬКА ШКОЛА НАРОДНИХ РЕМЕСЕЛ

КОБЗАРИ СТРІВСЬКОЇ КОБЗАРСЬКОЇ ШКОЛИ

Увічнення пам'яті Ярослава Мудрого

З перших днів створення Фонду і навіть ще до його офіційної реєстрації Міністерством юстиції України члени нашої організації проводили велику і наполегливу роботу по підняттю із забуття постаті Великого Київського князя Ярослава Мудрого. Спочатку в червні 1994 року у його колишній резиденції у Вишгороді була проведена Всеукраїнська науково-практична конференція «Вишгород – резиденція Ярослава Мудрого – правителя Київської Русі». Заключним документом цього заходу було прийняття звернення до Кабінету Міністрів України про визнання території Вишгорода, де стояв палац Ярослава Мудрого, національно – культурним заповідником.

Дякуючи зусиллям віцепрем'єр-міністра України Миколи Жулинського, звернення громадськості було задоволене. З тих пір щороку на утримання цієї території виділяються державні кошти.

27 лютого 1995 року Міжнародний освітній фонд імені Ярослава Мудрого звернувся до Кабінету Міністрів України з проханням про спорудження в Києві пам'ятника Великому Київському князю Ярославу Мудрому.

Наше прохання також задовольнили. Впродовж більш ніж двох років готувалось відкриття пам'ятника, на виготовлення якого Фонд виділив повну суму коштів. Головним спонсором спорудження пам'ятника виступила Київська міська державна адміністрація.

24 травня 1997 року в Києві біля Золотих воріт відбулось урочисте відкриття пам'ятника Ярославу Мудрому за участю президента Леоніда Кучми. З вітальним словом виступила і президент Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого Валентина Стрілько.

В 2016 році Фонд виступив з ініціативою відкриття пам'ятника онуку Ярослава Мудрого Володимиру Мономаху в його резиденції – Борисполі, де він провів останні роки свого життя.

Так конкретними заходами члени Фонду вкорінювали в Україні пам'ять про Мудрих державних діячів Київської Русі.

МОНЕТА ЯРОСЛАВА МУДРОГО, СЕРТИФІКАТ ВІДПОВІДНОСТІ. СУВЕНІР ВИГОТОВЛЕНО НА ЗАМОВЛЕННЯ ФОНДУ

МОНЕТА ЯРОСЛАВА МУДРОГО (СУВЕНІР)

КОПІЯ ОБЕРЕГУ ЯРОСЛАВА МУДРОГО ТА ЙОГО МОНЕТИ. СУВЕНІР ВИГОТОВЛЕНО НА ЗАМОВЛЕННЯ ФОНДУ

Журавлині ключі Покрови

Впродовж багатьох років Фонд значну увагу приділяв талановитим дітям, систематично влаштовував різні Всеукраїнські виставки талановитої молоді.

Одним з найбільш масових був Всеукраїнський конкурс дитячої творчості «Журавлині ключі Покрови», який проходив на базі школи № 200 міста Києва. Починався він з оголошення в провідних газетах України. Зокрема в часописі «Освіта» було оприлюднено таке звернення:

Шановні доброді!

Міжнародний освітній Фонд імені Ярослава Мудрого засвідчує Вам свою повагу та має честь поінформувати про свої наміри.

Сьогодні, коли Україна, як і весь світ, готується до 2000-ліття Різдва Христового, Фонд оголошує конкурс дитячих робіт на тему «Журавлині ключі Покрови» в рамках програми Фонду «Україна крізь тисячоліття».

Ми звертаємось до ентузіастів загальноосвітніх шкіл, в яких діють гуртки народних ремесел: декоративний розпис, кераміка, гончарство, вишивка, малюнок на склі, керамічна іграшка, писанка, витинання, різблення по дереву, ткацтво, килимарство, образотворче мистецтво та ін., – з проханням взяти участь у цьому конкурсі.

Декоративне прикладне мистецтво має велике пізнавальне, виховне та практичне значення і служить справі відродження української національної культури.

Відродження національне неможливе без відродження духовного, без виховання пошани до свого родоводу, своєї історії, своєї культури. Тому виставки під егідою Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого традиційно розпочинаються 14 жовтня на свято Покрови:

*...покрий нас чесним Твоїм покровом
і ізбав нас від усякого зла,
молячи сина Твого, Христа Бога нашого:
спаси душі наші.*

Виступає
художник України Василь
Перевальський

Роботи учасників виставки, середня школа, 11, м. Луцьк

До участі в конкурсі запрошуються небайдужі до долі під-ростаючого покоління – нашого цвіту – добродії: ті, що творять добро!

Конкурс відбудеться 14–15 жовтня 1997 року у СШ № 200 за адресою: м. Київ, вул. Семашка, 9.

Умови конкурсу:

– В конкурсі можуть взяти участь гуртківці віком від 6 до 18 років – учні загальноосвітніх шкіл.

– Шкільні гуртки, що бажають взяти участь у конкурсі дитячих робіт «Журавлині ключі Покрови», до 1 травня 1997 року надсилають заявку вказаного зразка (додаток № 1).

– До 15 вересня 1997 року необхідно надіслати або доставити до Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого оформлені належним чином (з рамками, багетами, з написами стандартного зразка в правому нижньому куті) роботи (додаток № 2).

– Виставка робіт буде проходити 14–15 жовтня 1997 року в СШ № 200 (м. Київ, вул. Семашка, 9) в дні науково-практичної конференції:

**«Піднімайся, чайко-чураївно,
На веселих крилах дивини!»,
де й будуть підведені підсумки конкурсу**

На конференцію запрошуються керівники гуртків для обміну досвідом та по 1–2 дітей, визначених школою.

Міжнародний освітній фонд імені Ярослава Мудрого забезпечує їх проживання та харчування.

Учасників конференції просимо до 15 вересня 1997 року надіслати тези виступу на конференції 14 жовтня 1997 року.

Для учасників конкурсу встановлені наступні премії:

– за I місце – Почесний диплом та грошова сума, еквівалентна 100 долларам США за офіційним курсом Національного банку України (одна премія);

– за II місце – Диплом та грошова сума, еквівалентна 80 долларам США за офіційним курсом Національного банку України (дві премії);

РОБОТИ УЧАСНИКІВ КОНКУРСУ, м. СЕВАСТОПОЛЬ

РОБОТИ УЧАСНИКІВ КОНКУРСУ, м. ІВАНО-ФРАНКІВСЬК

– за III місце – Диплом та грошова сума, еквівалентна 50 долларам США за офіційним курсом Національного банку України (три премії).

ДОДАТОК 1

ЗАЯВКА

на участь в конкурсі «Журавлині ключі Покрови»

Гурток: _____

братиме участь у конкурсі дитячих робіт.

Керівник гуртка: _____

(прізвище, ім'я, по-батькові, домашня адреса, телефон)

Тема виступу: _____

Директор школи: _____

Повна адреса школи: _____

Телефон: _____

Місце печатки

Директор школи: _____

Дата: _____

ДОДАТОК 2

Зразок рамки розміром 12х3 см, в якій вказано назву роботи, ім'я, прізвище автора, його вік, школа, район (місто), область за зразком:

«Смерековий гай»
Іванна Гнатишин, 12 років
Середня школа села В.Угринів
Стрийського району Львівської області.

17 жовтня 1997 року до Києва прибуло 550 учасників заходу з усіх областей України та Автономної республіки Крим. Відбулась акредитація представників 11 засобів масової інформації.

Для оцінки конкурсних робіт було створено журі, до якого входили окрім громадських діячів, освітян і члени Спільки художників України та Спільки народних майстрів України. Супроводжував захід зразково-показовий оркестр Національної гвардії України.

Всі вільні місця в коридорах Київської школи № 200 займали творчі роботи дітей.

Журналісти отримали для ознайомлення прес-реліз такого змісту:

Прес-реліз

Всеукраїнське об'єднання «Громада» та Міжнародний благодійний фонд імені Ярослава Мудрого у відповідності до своїх статутних завдань ініціюють проведення виставок, конкурсів, заходів, спрямованих на відродження національної культури.

Відродження національне неможливе без відродження духовного, без виховання пошани до свого родоводу, своєї історії, своєї культури. Тому, щороку, традиційно в жовтні, Міжнародним благодійним фондом імені Ярослава Мудрого проводиться виставка дитячих робіт «Журавлині ключі Покрови».

В 1997 році виставка дитячих робіт буде проходити 17–18 жовтня в дні роботи науково-практичної конференції з проблем позакласного виховання в загальноосвітніх школах.

Цього року минає 10 років, як було започатковано рух Малих Академій народного мистецтва (перша в Україні МА в Гнідинській школі на Бориспільщині). На конференції виступить представник Національного центру естетичного виховання дітей Міністерства освіти України з питання роботи Малих Академій народних мистецтв Зозуля Лідія Миколаївна.

До участі в конференції та конкурсі надіслали заявки більше 130 гуртків з усіх областей України та Республіки Крим. Озвалися керівники гуртків наступних напрямків діяльності: гончарство, кераміка, глиняна іграшка, декоративний розпис, малюнок на склі, іконопис на склі, вишивання, різьблення по дереву, рогозоплетіння, витинанки, аплікація, ткацтво, килимарство,

писанкарство, обробка шкіри та інші. У роботі конференції візьмуть участь близько 550 осіб. Для переможців конкурсу встановлено наступні премії:

1. Від ВО «Громада» за найдосконаліше втілення відроджених народних традицій – Почесна грамота «За вірність народним традиціям» та грошова сума (130 у. о.) – п'ять премій.

2. Від Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого:

- за перше місце – Почесний диплом та грошова сума (100 у. о.) – одна премія;

- за друге місце – Диплом та грошова сума (80 у. о.) – дві премії;

- за третє місце – Диплом та грошова сума (50 у. о.) – три премії.

У роботі конференції беруть участь Голова Центральної Політико-економічної Ради Всеукраїнського об'єднання «Громада» Павло Лазаренко, президент Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого Валентина Стрілько, майстри народної творчості, народні та заслужені художники України, письменники, мистецтвознавці, громадські організації, а також Окремий Зразково-показовий оркестр національної гвардії України.

Конференція відбудеться 17–18 жовтня 1997 року за адресою: м. Київ, вул. Семашка, 9, СШ № 2 00 (добиратися до станції метро «Святошин», пересісти на автобус № 97, № 40, маршрутне таксі в напрямку академмістечка до зупинки «Торговий центр»).

Збереглась і програма проведення цього заходу:

Програма Всеукраїнського заходу «Журавлині ключі Покрови»

17 жовтня 1997 року:

12-00 – виступ окремого зразково-показового оркестру Національної гвардії України;

12-30 – початок роботи конференції «З Україною в серці»:

Виступи:

- президента Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого *Валентини Стрілько*;

- директора СШ № 200 **Валентини Ярмоленко**.

13.00 – урочисте відкриття виставки «Журавлині ключі Покрови»;

13.30 – фуршет № 1 (50 осіб), фуршет № 2 (преса), всі оглядають виставку;

14.00 – 15.30 – обід;

15.30 – 19.00 – продовження конференції (17.00 – 17.15 – перерва на каву);

19.30 – 21.30 – урочиста вечеря;

18 жовтня 1997 року

9.00 – 10.00 – сніданок;

10.00–14.00 – продовження роботи конференції, виступ представника Національного центру естетичного виховання дітей Міністерства освіти України з питання роботи Малих Академій народних мистецтв;

12.00 – 12.15 – перерва на каву;

14.00– 15.30 – обід;

15.30– 18.00 – вручення нагород переможцям конкурсу. Підведення підсумків роботи конференції;

17.00 – 17.15 – перерва на каву;

18.30 – 19.00 – різне;

19.30 – 20.00 – вечеря.

Зберігся також і протокол журі конкурсу:

Протокол

засідання журі Всеукраїнського конкурсу дитячих робіт «Журавлині ключі Покрови» від 18 жовтня 1997 року

Члени журі:

НЕЧИПОРЕНКО Сергій Григорович, народний художник України,

ЖУК Адам Купріянович, кандидат мистецтвознавства,

НЕСТЕРЕНКО Петро Володимирович, мистецтвознавець, відповідальний секретар Спілки майстрів народного мистецтва України оглянули виставку дитячих робіт, поданих на Всеукраїнський конкурс «Журавлині ключі Покрови»:

Вирішили присудити:

першу премію:

Вінницька область, Ямпільський район, село Довжок, Дожицька загальноосвітня школа I-III ступенів. Гурток «Відродження народних промислів», гончарство;

дві другі премії

1. Волинська область, м. Ківерці. Наталія Соколяк, 13 років «Україно-ненько, калино червоненька, під покровом Богородиці шануйся гарненько». Вишивка.

2. Кіровоградська обл., м. Мала Виска. Будинок школяра. «Куди їдеш, Явтуше?». Рогоза;

три треті премії

1. Івано-Франківська область, Косівський район, село Рожнів. Рушник «Барви Гуцульщини». Ткацтво.

2. Дніпропетровська область, місто Кривий Ріг. Обласний педагогічний ліцей-інтернат для сільської молоді. Вікторія Жадан, 16 років «Весняні наспіви», Петриківський розпис.

3. Кримська область, місто Сімферополь, Кримська мала Академія мистецтв і народних ремесел. Творча лабораторія «Відродження». Колективна робота «Весілля на Гончарівці». Композиція.

Окрема думка:

Журі, оглянувши Всеукраїнську виставку художніх робіт, поданих на конкурс, вважає, що відзначення преміями заохочує значно більше робіт, однак така можливість обмежена кількістю виділених премій. Крім премій відзначено 16 авторських та колективних праць в різних жанрах мистецтва. В цей перелік включені такі автори та творчі колективи (дивіться додаток № 1).

Резюме. Журі вітає всіх учасників Всеукраїнського конкурсу «Журавлині ключі Покрови», бажаємо успіхів в наступних виставках декоративно – прикладного мистецтва.

/підпис/ С. Г. Нечипоренко

/підпис/ А. К. Жук

/підпис/ П. В. Нестеренко

Протокол

засідання журі Всеукраїнського конкурсу дитячих робіт
«Журавлині ключі Покрови»

Члени журі: Стрілько Валентина Василівна, голова Координаційної Ради Київської обласної організації ВО «Громада», Стельмах Олеся Василівна, директор Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого, Никифоруک Роман Іванович, заступник голови Координаційної Ради Київської обласної організації ВО «Громада» оглянули виставку дитячих робіт, поданих на конкурс.

Вирішили присудити п'ять премій «За вірність народним традиціям»:

1. Малій Академії Народних Мистецтв, м. Севастополь.
2. Гуртку «Народні ремесла» СШ № 11 Центра естетичного виховання міста Луцьк Волинської області.
3. Малій Академії Народних Мистецтв СШ № 28 м. Рівне.
4. Гуртку іконопису на склі Стоянівської СШ Радеківського району Львівської області.
5. Коломийській гімназії ім. Грушевського Івано-Франківської області.

*В. Стрілько
О. Стельмах
Р. Никифорук*

В газеті «Освіта» за 22–29 жовтня 1997 року були опубліковані підсумки Всеукраїнського конкурсу дитячих робіт:

Всеукраїнський конкурс дитячих робіт «Журавлині ключі Покрови»

18 жовтня 1997 року

Члени журі – народний художник України Сергій Григорович Нечипоренко, кандидат мистецтвознавства Адам Купріянович Жук та мистецтвознавець, відповідальний секретар Спілки майстрів народного мистецтва України Петро Володимирович Нестеренко оглянули виставку дитячих робіт, поданих на Всеукраїнський конкурс «Журавлині ключі Покрови» і вирішили присудити:

Першу премію:

Гуртку «Відродження народних промислів» Довжицької загальноосвітньої школи I–III ступенів Ямпільського районну Вінницької області – за гончарство.

Дві другі премії:

Наталії Соколюк (13 років) з м. Ківерці Волинської області – за вишивку «Україно-ненько, калино червоненька, під покривом Богородиці, шануйся гарненько».

Будинку школяра м. Мала Виска Кіровоградської області – за композицію з рогозу «Куди ідеш, Явтуше?»

Три третіх премії:

Гуртківцям села Рожнів Косівського району Івано-Франківської області – затканий рушник «Барви Гуцульщини».

Вікторії Ждан (16 років) – вихованці Дніпропетровського обласного педагогічного ліцею-інтернату для сільської молоді – за Петриківський розпис «Весняні наспіви».

Гуртківцям творчої лабораторії «Відродження» Кримської малої Академії мистецтв і народних ремесел – за колективну роботу – багатофігурну композицію «Весілля на Гончарівці».

Крім присудження виділених премій, журі відзначило 16 авторських та колективних праць в різних жанрах мистецтва. До цього переліку увійшли:

1. Кондрашова Наталя «Дизайн-школа Центру технічної творчості, м. Севастополь – панно «Пряха». Рельєфна кераміка.

2. Краснова Світлана. Дизайн-школа Центру технічної творчості, м. Севастополь – панно «Посиденьки». Рельєфна кераміка.

3. Творча майстерня художньої кераміки «Берегиня» – «Поліська сім'я». Кераміка.

4. Станіслав Лаба, Ірина Лобунець, Антон Бондар, дошкільний виховний заклад № 24. м. Умань Черкаської області – «Курка, що несе золоті яйця». Розпис.

5. Колектив учнів СШ імені О.Гончара, м. Балта Одеської області. Писанки.

6. Колектив учнів СШ с. Середній Березів Косівського району Івано-Франківської області. Писанки.

7. Колектив учнів СШ с. Середній Березів Косівського району Івано-Франківської області. Вишивка.

8. Гурток «Іконопис на склі», Стоянівська середня школа

КОНКУРСИ

Всеукраїнський конкурс дитячих робіт

«Журавлині ключі Покрови»

18 жовтня 1997 року

Члени журі — народний художник України Сергій Григорович Нечипоренко, кандидат мистецтвознавства Адам Купріянович Жук та мистецтвознавець, відповідальний секретар Спілки майстрів народного мистецтва України Петро Володимирович Нестеренко оглянули виставку дитячих робіт, поданих на Всеукраїнський конкурс «Журавлині ключі Покрови» і вирішили присудити:

Першу премію:

Гуртку «Відродження народних промыслів» Довжицької загальноосвітньої школи I—III ступенів Ямпільського району Вінницької області — за гончарство.

Дві другі премії:

Натаді Соколюк (13 років) з м.Ківерці Волинської області — за вишивку «Україно-ненько, калино червоненька, під покровом Богородиці, шануйся гарненько».

Будинку школяра м.Мала Виска Кіровоградської області — за композицію з рогозу «Куди ідеш, Явтуше?»

Три третіх премії:

Гуртківцям села Рожнів Косівського району Івано-Франківської області — затканий рушник «Барви Гупальщини»

6. Колектив учнів СШ с.Середній Березів Косівського району Івано-Франківської області. Писанки.

7. Колектив учнів СШ с.Середній Березів Косівського району Івано-Франківської області. Вишивка.

8. Гурток «Іконопис на склі». Стоянівська середня школа Радехівського району Львівської області. Іконопис на склі.

9. Гурток «Рогозяночка» Пирятинського Будинку дитячої та юнацької творчості та Березоворудської СШ Полтавської області — «Лисичка та журавель». Розгортання.

10. Кулик Ігор. Школа народних ремесел, м.Тернопіль. «Прадавні мотиви». Вишивка.

11. Оксана Чопах, СШ с.Піддністрияни Жидачівського р-ну Львівської області. Вишивка.

12. Ярослава Шекера, СШ №200, м.Київ — «Ярослав». Витинанка.

“ГАЛУЗЬ”
ТВОРЧЕ ОБ’ЄДНАННЯ

СТАТТЯ В ГАЗЕТІ «ОСВІТА», 2 ЛИСТОПАДА, 1997 РІК

Радехівського району Львівської області. Іконопис на склі.

9. Гурток «Рогозяночка» Пирятинського Будинку дитячої та юнацької творчості та Березоворудської СШ Полтавської області – «Лисичка та журавель». Рогозоплетіння.

10. Кулик Ігор, Школа народних ремесел, м. Тернопіль. «Прадавні мотиви». Вишивка.

11. Оксана Чопак, СШ с. Піддністриани Жидачівського р-ну Львівської області. Вишивка.

12. Ярослава Шекера, СШ № 200, м. Київ – «Ярослав». Витинанка.

13. Тетяна Марченко, Ірина Морозюк, Будинок дитячої творчості Дніпропетровського району області «Рушник». Витинанка.

14. Студія «Світличка» Жовтневого району міста Дніпропетровська. Писанки.

15. Учні 7–11 класів, міста Олександрія Кіровоградської області. «Куток “Берегиня”». Різьблення по дереву.

Почесною грамотою Всеукраїнського об’єднання «Громада» «За вірність народним традиціям» нагороджені:

1. Мала Академія народних мистецтв, м. Сімферополь (Крим).

2. Мала Академія народних мистецтв, СШ № 23, м. Рівне.

3. Гурток іконопису на склі, Стоянівська середня школа, Радехівський район, Львівська область.

4. Мала академія народних мистецтв, СШ № 11, м. Луцька, Волинська обл.

5. Мала академія народних мистецтв Коломийської гімназії імені Грушевського Івано-Франківської області.

Журі поздоровляє всіх учасників Всеукраїнського конкурсу «Журавлині ключі Покрови», бажає усім успіхів в наступних виставках декоративно-прикладного мистецтва.»

Висвітлення конкурсу «Журавлині ключі Покрови» відбулось в багатьох часописах України. Публікації дають глибше зрозуміти атмосферу заходу.

ПАГОНИ МОГУТНЬОГО КОРИННЯ

Два дні в Києві, у приміщенні середньої загальноосвітньої школи № 200, проходила Всеукраїнська науково-практична конференція з проблем позакласного виховання в загальноосвітніх школах. Тут же була розгорнута широка експозиція щорічної традиційної виставки «Журавлині ключі Покрови», присвячена осіннім Богородичним святam. Обидва заходи були організовані Всеукраїнським об'єднанням «Громада» та Міжнародним освітнім фондом імені Ярослава Мудрого.

Місце проведення конференції та розгортання виставки обрано не випадково. І відіграли тут свою головну роль не просторі її зали та класні кімнати, а той вагомий внесок, який СШ–200 внесла в збереження, розвиток і примноження українських народних традицій у ремеслах, побуті, звичаях, декоративно-прикладному мистецтві. Ще задовго до здобуття Україною державної незалежності, в цій школі сміливо робили те, у чому невсипуще око КДБ могло б уздріти «прояви буржуазного націоналізму» з усіма наслідками, небезпечними і для вчительського колективу, і для батьків, чиї діти прилучалися до джерела українознавства.

Та історія розпорядилася по справедливості. Десять років тому в Гнідинській школі на Бориспільщині зусиллями педагогів, митців, учених була створена перша в Україні Мала Академія народного мистецтва. Слідом за нею така ж Академія утворилася і в Києві – в Академмістечку (а де ж іще?), на базі СШ–200, де вже був для цього підготовлений добрий ґрунт. Отак і почав поширюватися рух малих мистецьких академій по всій Україні, підтримуваний ентузіастами-педагогами й ученими-мистецтвознавцями, художниками, скульпторами. І тепер їх в Україні налічуються десятки.

На виставку з'їхалися представники всіх регіонів – 117 керівників гуртків та майже 180 школярів – авторів експонованих робіт. Тут були широко представлені найрізноманітніші жанри й види народного декоративно-прикладного мистецтва – малюнок на склі, гончарство, кераміка, глиняна іграшка, декоративний розпис, іконопис на склі, вишивання, різьблення по дереву, рогозоплетіння, витинанки, писанкарство, ткацтво... Член Спілки художників України Василь Поплав-

ПАГОНИ МОГУТНЬОГО КОРИННЯ

Віктор КАПЛУН

Два дні в Києві, у приміщенні середньої загальноосвітньої школи №200, проходила Всеукраїнська науково-практична конференція з проблем позакласного виховання в загальноосвітніх школах. Тут же була розгорнута широка експозиція щорічної традиційної виставки "Журавлині ключі Покрови", присвячена осіннім Богородичним святкам. Обидва заходи були організовані Всеукраїнським об'єднанням "Громада" та Міжнародним освітнім фондом імені Ярослава Мудрого.

Місце проведення конференції та розгортання виставки обрано не випадково. Відіграв тут свою головну роль не просторі й зали та класні кімнати, а той ваголий внесок, який СШ-200 внесла в збереження, розвиток і примноження українських народних традицій у ремеслах, побуті, звичах, декоративно-прикладному мистецтві. Ще задовго до здобуття Україною державної незалежності в цій школі сміливо робили те, у чому невипадково КДБ могло б уздріти "прояви буржуазного націоналізму" з усіма наслідками, небезпечними і для вчительського колективу, і для батьків, чий діти прилучалися до джерела українства.

Та історія розпорядилася не справедливою. Десять років тому в Гвидинській школі на Бориспільщині зусиллями педагогів, митців, учнів була створена

народного мистецтва. Садом за нею така ж Академія утворилася і в Києві — в Академістечку (а де ж ще?), на базі СШ-200, де вже був для цього підготовлений добрий ґрунт. Отак і почав поширюватися рух малих мистецьких академій по всій Україні, підтримуваний ентузіастами-педагогами й учнями-мистецтвознавцями, художниками, скульпторами. І тепер їх в Україні налічують десятки.

На виставку з'їхали представники

з усіх регіонів — 117 керівників гуртків та майже 180 школярів — авторів експонованих робіт. Тут були широко представлені найрізноманітніші жанри й види народного декоративно-прикладного мистецтва — малюнок на склі,

гончарство, кераміка, глиняна іграшка, декоративний розпис, іконопис на склі, вишивання, різьблення по дереву, розгосплетіння, витинанки, писанкарство, ткацтво... Член Спілки художників України Василь Попович, оглядаючи виставкові стелді, не міг відірватися від деяких робіт — настільки сильним було враження, яке вони справили. "Тут нам, професійним художникам, — сказав він згодом з трибуни конференції, — є чому почитися. Така техніка виконання, такі технології... Мистецтвознавцям їх вивчати й вивчати, а практикам — поширювати й поширювати".

У відповідності з назвою конкурсу виставки — "Журавлині ключі Покрови" — багато робіт було присвячено духовній тематіці. Більшість ікон, вишитих на склі, відтворювали образ Божої Матері. Показано, як у народі

відзначено професіоналами — членами журі конкурсу, — що серед майстерних і менш майстерних робіт примітивніших не було. І не могло бути. Адже іконописне малярство — одне з найстаріших мистецтв, до якого у всі часи ставилися серйозно й відповідально. Писання ікон доручалося не кожному. А сам процес суворо регламентувався й вимагав дотримання ряду не лише певних технологічних, а й ритуальних вимог. Все це майстри передають дітям, котрих навчають іконопису. А вже готові роботи передають духовні наставники. Звідси й акуратність, ретельність, доведеність твору до досконалості.

На виставці вражало розміття писанок та витинанок. Ці два види декоративного орнаментального розпису споріднені своєю символічністю.

Показово, що, в цілому, експонати виставки мають конкретну етнічну адресу: українське народне традиційне мистецтво. Кожен виріб, кожна квіточка чи разок писанка дихали часткою рідної оселі, материнською ласкою.

До речі, нині точаться пристрасні дискусії на тему — звідки й коли пішли українці як народ, як нація. Одні вперто повторюють шаблонні догми про "колицку трьох народів", яка почала гойдатися десь з XVIII століття. Інші настійно копаються в глибини віків, добираючись до істинних започатків українства. Діти, природно, теж не осторонь від цієї полеміки, бо їм теж це цікаво. Отож, дванадцятирічний Володя Северук з села Нови Мартинівичі Пирятинського району на Полтавщині вирішив висловити і своє бачення цієї проблеми в такій образній формі: він виліпив фігурку нашого пранцура, котрий вирізує ниву, загіршіши в соху... Диво за диво! От, мовляв, звідки ми!

Директор 200-ї школи Валентина Грингорівна Ярмоленко, оглянувши перелопачену залу конференції, захоплено сказала:

— Ми не думали, що нас прибуде сюди стільки! А це дуже добре. Адже скільки могутнього дуба — в його жодулах. Отож, поки є в нас і такі талановиті ваші

ський, оглядаючи виставкові стенди, не міг відірватися від деяких робіт – настільки сильним було враження, яке вони справляли. «Тут нам, професійним художникам, – сказав він згодом з трибуни конференції, – є чому повчитися. Така техніка виконання, такі технології... Мистецтвознавцям їх вивчати й вивчати, а практикам – поширювати й поширювати».

У відповідності з назвою конкурсу виставки – «Журавлині ключі Покрови» – багато робіт було присвячено духовній, тематиці. Більшість ікон, виписаних на склі, відтворювали образ Божої Матері. Причому слід зауважити – і це було відзначено професіоналами – членами журі конкурсу, – що серед майстерних і менш майстерних робіт примітивних не було. І не могло бути. Адже іконописне малярство – одне з найстаріших мистецтв, до якого у всі часи ставилися серйозно й відповідально. Писання ікон доручалося не кожному. А сам процес суворо регламентувався і вимагав дотримання ряду не лише певних технологічних, а й ритуальних вимог. Усе це майстри передають дітям, котрих навчають іконопису. А вже готові роботи переглядають духовні наставники. Звідси й акуратність, ретельність, доведення твору до досконалості.

На виставці вражало розмаїття писанок та витинанок. Ці два види декоративного орнаментального розпису споріднені своєю символічністю.

Показово, що, в цілому, експонати виставки мають конкретну етнічну адресу: українське народне традиційне мистецтво. Кожен виріб, кожна квіточка чи разок намиста дихали часткою рідної оселі, материнською ласкою.

До речі, нині точаться пристрасні дискусії на тему – звідки й коли пішли українці як народ, як нація. Одні вперто повторюють шаблонні догми про «колиску трьох народів», яка почала гойдатися десь з XVIII століття. Інші настійно копаються в глибині віків, добираючись до істинних початків українства. Діти, природно, теж не осторонь від цієї полеміки, бо їм теж це цікаво. Отож, дванадцятирічний Володя Севрук з села Нові Мартиновичі Пирятинського району на Полтавщині вирішив висловити і своє бачення цієї проблеми в такій образній формі: він виліпив фігурку нашого пращура, котрий виорює ниву, запрягши в соху... динозавра! От, мовляв, звідки ми!

Директор 200-ї школи Валентина Григорівна Єрмоленко, оглянувши переповнену залу конференції, захоплено сказала:

– Ми не думали, що нас прибуде сюди стільки! А це дуже добре. Адже сила могутнього дуба – в його жолудях. Отож, поки є ви і такі талановиті ваші діти – наша Україна була, є й буде.

Віктор КАПЛУН

Сила дуба – в його коренях

Виставка, що свідчить про невмирущість українських народних традицій в ремеслах і мистецтві.

17–18 жовтня в українській столиці, у приміщенні київської СШ № 200 відбулися дві взаємопов'язані події, організовані Міжнародним освітнім фондом імені Ярослава Мудрого та Всеукраїнським об'єднанням «Громада»: традиційна щорічна виставка дитячої художньої творчості «Журавлині ключі Покрови» та науково-практична конференція з проблем позакласного виховання в загальноосвітніх школах.

Дискусія у вагоні метро

Для мене особисто конференція розпочалася, ще коли я поїздом метро добирався до Святошина. Одна з пасажирок запитала мене, як дістатися до потрібного їй пункту. Звернулася по-російськи. Я відповів українською. Коротенькі репліки переросли в діалог, і в якийсь момент гостя, як виявилось, з Донецька, запитала:

– А чому це ви, кияни, коли до вас звертаються по-російськи, все одно відповідаєте українською? Я ж не ду-маю, що ви не володієте...

Я відповів, що міг би, звичайно, підтримувати розмову російською. Бо нею володіє, зрештою, кожен українець. До того ж, я за фахом – учитель російської мови й літератури. Викладаючи у свій час ці предмети школярам на хуторі поблизу Диканьки, я щиро намагався розкрити своїм учням досконалу красу пушкінської поезії чи прози Івана Тургенєва. Так що звинувачувати мене в упередженому ставленні до російської – годі.

ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ • ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ • ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ

17-18 жовтня в українській столиці у приміщенні Національного центру народної творчості відбулися заходи...

ДИСКУСІЯ У ВАГОНІ МЕТРО

Для мене особисто конфесія розглядається, як один з питань, на яких побудована культура. Одна з базисних...

СИЛА ДУБА - В ЙОГО КОРЕНЯХ

Виставка, що свідчить про невмирущість українських народних традицій в ремеслах і мистецтві

— Я представляю родину маститорів. Вона працює майже цілодобово в Україні, в Україні та за кордоном...

Між ними є і різноманітні ремесла, і народні мистецтва, і народні танці, і народні пісні, і народні ігри...

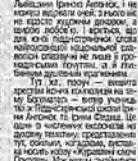
ВИШІВАНКИ МОЇ, ПІРАМІДКА НАМІ

Знаючись з автором, митрополити висловили й міркування, але здебільшого з огляду на те, що це була робота...

МАГІЯ І ТАЙНА ВИШІВАНКИ

Моя робота в шпальті - це творчий переосмислення народних вишиванок, народних орнаментів, народних символів...

ОСБІДІ

У мене немає особистої конфесії, але я знаю, що це питання, на яких побудована культура...

ВЕСІЛЯ НА ГОНЧАРВЦІ... У КРИМУ

Нині в Україні тривають облоги про націоналізм і про невідомість, в Україні прийнято думати, що націоналізм це завжди...

вродина народної традиції в народній формі було розкрито мені саме в Україні... в Україні...

Між ними є і різноманітні ремесла, і народні мистецтва, і народні танці, і народні пісні, і народні ігри...

ОСБІДІ

У мене немає особистої конфесії, але я знаю, що це питання, на яких побудована культура...

Моя робота в шпальті - це творчий переосмислення народних вишиванок, народних орнаментів, народних символів...

Між ними є і різноманітні ремесла, і народні мистецтва, і народні танці, і народні пісні, і народні ігри...

ОСБІДІ

У мене немає особистої конфесії, але я знаю, що це питання, на яких побудована культура...

Моя робота в шпальті - це творчий переосмислення народних вишиванок, народних орнаментів, народних символів...

Але українська для мене – особлива. Материнська. Свята. І спілкуватися мені нею цілком природньо, звично, зручно і до того ж приємно. Бо вона живе в моїй душі як музика. І якщо розмова відбувається в українській столиці, то, мабуть, доречніше було б мені дивуватися, чому це громадянка України, нехай хоч і зі східного регіону, не може (чи не хоче?) спілкуватися мовою держави, в якій живе.

– Та я завжди вважала, – знітилася моя співрозмовниця, – що, оскільки російську знають усі в Україні, то нехай би й розмовляли нею. Бо так, мені здається, зручніше для всіх.

Свята, наївна простота! Це вона, жертва інквізицій, щиро кидала свою в'язанку хмизу до возниц, на котрих спалювали інакодумців, а в наші часи гнівно вимагала кари «буржуазним націоналістам». і схвально кивала головою, слухаючи, як її діти, забуваючи свою, але «селянську» мову, переходили на «культурне» російське есперанто, не підозрюючи що все це було лицемірно й підступно насаджуване комуністичною верхівкою з єдиною метою: щоб саме їй та її поплічникам було зручніше й легше насаджати свої імперські порядки, і щоб ми, українці та представники інших національностей, легше розуміли і ретельніше виконували накази й команди гулагівських наглядачів чи «прорабів» на «стройках комунізму». Адже позбавивши своїх підданих основного й визначального елементу національної культури – рідної мови, вони змогли «легко й зручно» відбирати в них і свідомість, і гідність, і взагалі все людське, що може протистояти ідеологічному й фізичному рабству.

Розпрощавшись із своєю випадковою супутницею, я з особливою гостротою відчув, яку добру й велику справу роблять ентузіасти й патріоти, влаштовуючи виставки й конференції, де зусилля окремих особистостей та їхні дрібні (якщо взяти кожен окремо) справи, конденсуючись в організовані форми, раптом починають заявляти про себе на весь голос, набувають суспільної значимості й ваги, випромінюють могутній потік енергії, заряджають усе і всіх навколо себе таким нездоланим духом, що мимоволі згадуєш, що все суцє – від всемогутнього Бога й тому правильне й незбориме.»

Вишиванки мої, вишиванки...

Здавалось би: ну що такого особливого у вишиваній мережці чи кольоровій витинанці? Але зупиняємось перед білосніжним рушником, що простелився майже по всій стіні червоніючи текстом українського гімну, вишитим шістнадцятирічною школяркою зі Львівщини Іриною Антонюк, і не можеш відірвати очей: з нього віє не просто художнім декором, а щирою любов'ю. І віриться, що для юної піддністряночки слова найголовнішої національної славопісні співзвучні не лише її громадянським почуттям, а й глибинним душевним прагненням.

Тут же, поруч – вишита хрестом іконна композиція на тему Богоматері – витвір учениць тієї ж Піддністрянянської школи Ірини Антонюк та Ірини Федиш. Це один із численних експонатів на духовну тематику, представлених тут, оскільки, нагадаємо, виставка носить назву «Журавлині ключі Покрови». Між іншим, знайшлися навіть тут скептики зі своїм буркотінням: мовляв на зміну штучно культивованій «ленініані» в школах почали «вводити в моду» релігійні теми. Так от, піддністрянянські вишиванки якраз і спростовують такі зверхні судження. Село Піддністряни, яке налічує 600 років, має свої давні народні традиції, в тім числі й мистецтво художнього вишивання. Недавно сільський народний хор «Дністряни» тут відзначив своє століття. Тутешні ремесла, як і повсюдно в Україні, завжди органічно спліталися з декоративно-прикладним мистецтвом. І скільки себе село пам'ятає, воно завжди було вірним Богові й не зраджувало своєї в Нього віри, які б нищівні антихрисні вітри не пролітали над ним. Отож після проголошення незалежності України у місцевій школі почали викладати дітям етику християнської моралі, історію релігії, катехізис. Учительку довго чекати не довелося: випускниця цієї ж школи Галина Король закінчила у Львові духовний лицей і повернулася в рідне село з відповідним дипломом. І коли школа почала готуватися до традиційної київської виставки, обидві Іринки, зупинивши свій вибір на темі Богородиці, консультувалися зі священником і духовною наставницею, як краще й правильніше побудувати композицію, які кольори вибрати, який напис вишити. Так що для них ця робота була не скороминущою модою, а часткою їхньої живої віри, генетично закодованої в душах від прабатьків.

Магія і таїна витинанки

Інше диво й таїнство – витинанки. Перефразовуючи відомий вислів великого майстра монументальної скульптури Родена, можна сказати, що витинанка робиться так: береться аркуш білого чи кольорового паперу й від нього простими ножицями відтинається все зайве. І тоді перед очима на просвіт чи контрастне тло постає орнамент. Та не простий, а магічний! І магія його полягає в невідомій притягальній силі, закладеній одвічно в природній геометрії, первісно притаманній майже всім живим істотам і багатьом неорганічним сполукам. Їх нерозгадана таїна манить до себе людину, примушує її вдивлятися в симетричні лінії й форми, намагатися прочитати їх сокровений зміст і передати іншим...

Витинанки такі ж старожитні, як і сама людина з її побутом, культурою, почуттям прекрасного. В силу відомих історико-політичних та суспільних причин витинкарство то розквітало й сягало вершин найдосконалішого мистецтва, то затухало й пригасало, як вогонь у попелі, ждучи свіжого подуху вітру, щоб розжевритися и запалати знову веселою своїх символів.

Досвідом роботи з дітьми, методикою навчання їх витинкарства з трибуни конференції поділилася, зокрема, керівник гуртка Дніпропетровського районного Будинку дитячої творчості Наталя Олексіївна Авдеєнко. Власне, назвати її виступ «передачею досвіду» важко: це була швидше щира розповідь про те, як у нових соціально-політичних умовах воскресає традиційне народне мистецтво. Отож краще послухати саму Наталю Олексіївну:

– Я представляю родину майстрині, яка відродила витинанку у нашому Придніпровському краї. Це Гречанова Ганна Іванівна, Як відомо, цей вид народної творчості був забутий, але Ганна Іванівна відродила його. Вона згадала, як її бабуся, її мати займалися цим. У свій час Ганна Іванівна навчила свою доньку, яка пізніше стала мою свекрухою.

Можна сказати так, що свекруха примусила мене займатися цією справою. Але, втягнувшись, я полюбила її. І от з 80-х років займаюся витинанкою. Цього я навчила й

моїх синів. Старший син уже має своїх синів. Він був учасником фестивалів народного мистецтва, став лауреатом двох таких фестивалів. Молодший теж опанував цю справу. І я спокійна за своїх синів: на них народна традиція не перерветься.

Програма нашого гуртка розрахована на два роки навчання. Але діти за бажанням ходять до нього і три, й чотири, й шість років. І це правильно. Вони тут удосконалюються, а потім продовжують навчання в профільних навчальних закладах.

Наші гуртківці були учасниками й лауреатами багатьох місцевих і всеукраїнських фестивалів. Вони беруть участь в оформленні всіх місцевих свят і урочистостей, поповнюють експозицію постійно діючої виставки, яка є в нашій школі, прикрашають кімнати, виготовляють подарункові сувеніри, коли відзначаються чиїсь ювілеї.

Підбирати дітей у свій гурток я починаю з дитячого садка: чим раніше дитина почне робити витинанки, тим успішніше підуть у неї справи. У процесі занять у гуртку вони навчаються не лише техніки вирізування, а й знайомляться з роботами визнаних народних майстрів. Вони також вчать «читати» витинанки, тобто розуміти їх зміст за кольором, визначати головну ідею витвору, задум. Можна лише дивуватися невичерпності форм, закладеній у витинанках: аркуш звичайнісінького паперу в умілих, майстерних руках перетворюється на фантастичні візерунки, «кучерявим», волошкові квіточки, сніжинки, в них можна використати безліч елементів з живої природи – листя й квіти калини, ромашки.,..

Багато візерунків, зроблених руками наших дітей, нагадують Петриківський розпис. І це зрозуміло, коли взяти до уваги, що Дніпропетровщина – батьківщина цього виду декоративно-прикладного мистецтва.

«Весілля на Гончарівці... у Криму»

Нині в середовищі політиків розмов про національну ідею та про необхідність її утвердження точиться багато. Але деякі політики, на жаль, не можуть похвалитися влас-

ними вагомими конкретними здобутками в цій царині, мотивуючи це тим, що, мовляв, наштотвхуються на протидію «певних антиукраїнських сил» – особливо в південно-східному регіоні нашої держави.

Справді, саме цей регіон зазнав найсильнішої русифікації. Проте справа національного відродження пішла б там набагато успішніше, коли б усі ми активніше спиралися на ті осередки української культури, науки й освіти, котрі там здійснюють свою роботу без гучних промов і гасел, зате конкретно, предметно й тому результативно.

Візьмімо для прикладу Крим, населення якого, якщо вірити деяким надто галасливим політикам, жде – не діждеться, коли вже його «возз'єднають» з Росією. На виставці в 200-й школі Кримська Автономна Республіка була представлена помітно й масово. Досить сказати, що за рішенням журі одне з призових місць серед гуртківців за досконале втілення народних традицій в художніх формах було присуджене саме кримчанам – зокрема школяркам Ользі Шалімовій, Ірині Малишевій та Ользі Біловській за композицію «Весілля на Гончарівці». Прискіпливі члени журі мусили визнати, що сімферопольські школярки не лише досконало знають побут українського села часів середньовіччя, а й можуть майстерно втілювати їх у чудові форми української народної іграшки, ляльки.

У Криму ентузіастам від мистецтва працювати надзвичайно складно. Адже цей півострів за довгі століття свого існування акумулював у себе представників близько ста національностей. І ця строкатість сприймається самими ж кримчанами по-різному. З точки зору керівників мистецьких осередків дитячої художньої творчості – це багатство й розмаїття, надзвичайно широка палітра образотворчих можливостей, невичерпне джерело для фантазій і засобів їх художнього вираження.

Допомагає у всьому цьому зорієнтуватися, визначитися і не залишити в стороні жодної етнічної своєрідності Кримська мала академія мистецтв і народних ремесел, яку очолює Віктор Васильович Ковінський. Академія є справжнім і науковим, і методичним, і координуючим центром у цій сфері. Завдяки академії та республіканському Центру ди-

тячої юнацької художньої творчості по всьому півострову нині діє розгалужена мережа об'єднань, де дітвора з різних етнічних спільнот – татари, українці, росіяни, євреї, болгар, караїми, турки... – разом прилучаються до краси ліній і барв навколишнього світу, збагачуючи одне одного художніми традиціями своїх предків, переймаючи своєрідність інших культур і навчаючись розуміти ту незаперечну істину, що загальнолюдська культура може існувати тільки завдяки розквіту сотень національних культур, котрі живлять одна одну.

Учасники конференції про труднощі й складнощі в своїй роботі говорили чимало. Відзначали брак не лише коштів, а й матеріально-технічних засобів – матеріалів, навчальних і методичних посібників, звинувачуючи Міністерство освіти в байдужості до потреб освітян, до такої важливої ділянки навчання й виховання, як відродження народних національних традицій в ремеслах і декоративно-прикладному мистецтві. Тут же, з трибуни конференції, пропонувалися власні методичні й практичні здобутки, висувалися пропозиції продовжувати спілкування й надавати, один одному взаємодопомогу.

Директор 200-ї школи Валентина Григорівна Єрмоленко, оглянувши переповнену залу конференції, захоплено сказала;

– Ми не думали, що вас прибуде сюди стільки! А це дуже добре. Адже сила могутнього дуба – в його жолудях. Отож, якщо є ви і такі талановиті ваші діти – наша Україна була, є й буде.

Віктор КАПЛУН.

«Вечірній Київ», 29 жовтня – 5 листопада 1997 року

Відкриття пам'ятника гетьману Івану Мазепі

Постать українського гетьмана Івана Мазепи на час створення та реєстрації Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого в Україні була під негласною заборонаю: його ім'я не вшановувалось на державному рівні, в школах здебільшого його згадували як зрадника, що зруйнував дружбу України з Росією, в церквах вже не одну сотню років йому проголошувалась анафема, не було в Україні і жодного пам'ятника славному сину України.

Працюючи в Київській обласній адміністрації, я з подивом дізналась, що в селі Мазепинці на Білоцерківщині, де народився Іван Мазепа, ніхто про нього нічого не знає. І навіть назва села походить не від родового помістя Мазепи, а виявляється від того, що селяни мазали хати і тому у їхнього села така назва.

Це були жахливі наслідки радянської пропаганди, яка всіляко намагалась навіки стерти з пам'яті українського народу ім'я славного гетьмана – державника, вірного і відданого сина України.

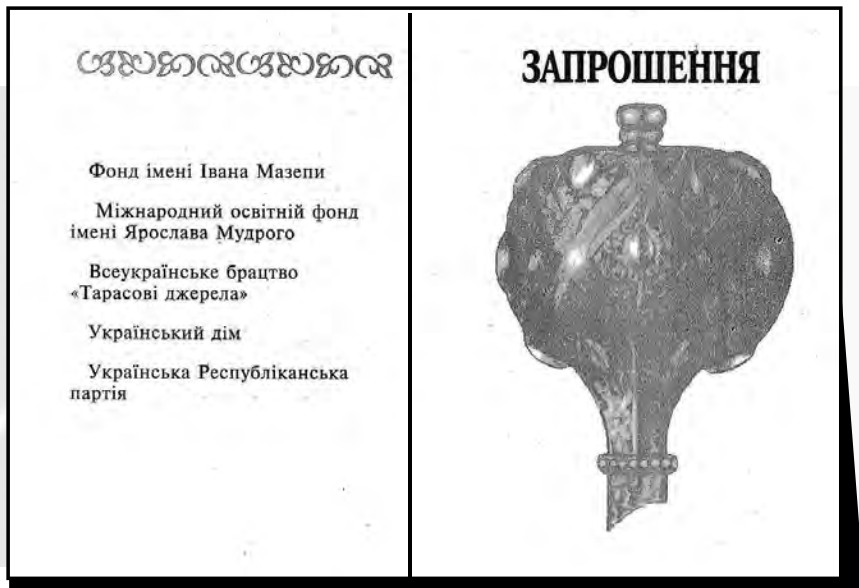
Саме тому члени Фонду вирішили відкрити пам'ятник Івану Мазепі в Києві. Нам стало відомо, що пам'ятник гетьману вже давно зроблений. Про це нас повідомив Іван Салій – голова фонду Івана Мазепи. На його виготовлення збирав кошти великий український меценат, українець, громадянин США Мар'ян Коць. Ми довго шукали, де ж той пам'ятник і знайшли його в якомусь захаращеному приміщенні Київського політехнічного інституту. Щоб забрати цей прекрасний витвір мистецтва, нам довелось заплатити викуп – 500 американських доларів, які ми швидко зібрали серед своїх членів. Потім треба було отримати офіційний дозвіл на його встановлення перед музеєм Гетьманства в Києві на Подолі. Я пішла до голови Подільської райдержадміністрації з відповідним листом. Почула від чиновника: «Ви що, ні в якому разі, хіба не бачите, що нам скоро буде потрібно ставити пам'ятник Петру Першому на тому місці». Стало зрозуміло, що в Києві поставити пам'ятник Івану Мазепі нам не дозволять. Ми почали вести переговори з Київською обласною

держадміністрацією про встановлення пам'ятника в Мазепинцях на Білоцерківщині. Звернулись від Фонду з офіційним листом. Чинovníки області також відмовили нам. Тоді ми поїхали до голови Дроздівської сільської ради Анатолія Карпенка, бо село Мазепинці входило до її підпорядкування.

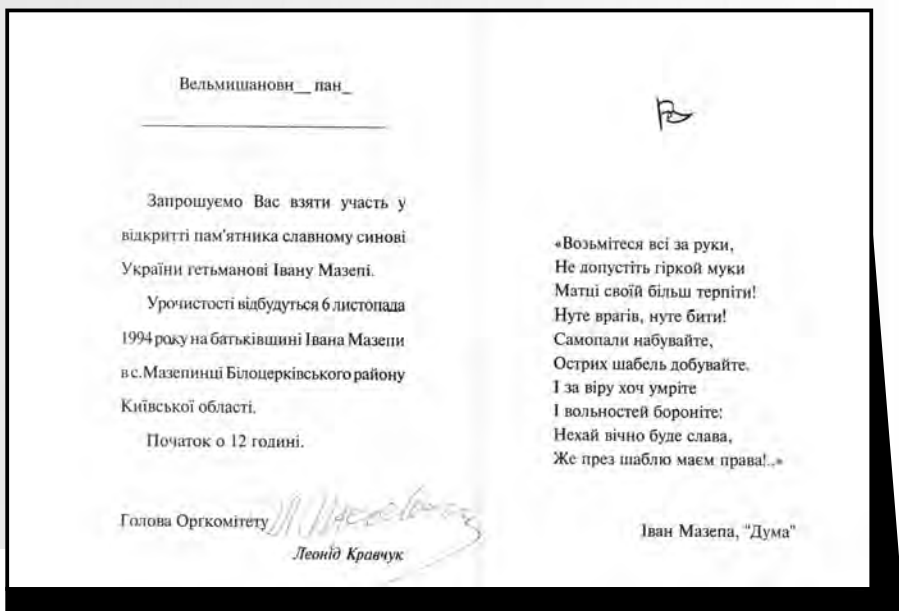
На наш подив він погодився на нашу пропозицію. Але спротив обласних і районних державних службовців наростав. Це нас особливо ображало і обурювало, адже незалежній Україні було вже 2 роки!

Вони забороняли нам споруджувати пам'ятник, вимагали Постанови Кабінету Міністрів України, проектної документації на спорудження паркану і ще багато інших документів. Ми намагались від них всіляко «відбитись». Багато хто нам в цьому допомагав. Особливу допомогу надала Лариса Скорик, народний депутат України першого скликання. Вона зробила проєкт встановлення пам'ятника і завірила всіма необхідними підписами та печатками.

Але з кожним днем опір влади ставав сильнішим і сильнішим.

ЗАПРОШЕННЯ НА ВІДКРИТТЯ ПАМ'ЯТНИКА ІВАНУ МАЗЕПІ, СТОР. 1

ЗАПРОШЕННЯ НА ВІДКРИТТЯ ПАМ'ЯТНИКА ІВАНУ МАЗЕПІ, СТОР. 2

Стало очевидно, що самі фондівці не впораються із цією важливою справою. Тоді ми звернулись по допомогу до першого президента України Леоніда Кравчука, до багатьох патріотично налаштованих громадських організацій України. І справа пішла...

Ми виготувили красиві запрошення, дали оголошення про відкриття пам'ятника в різні газети. Зокрема, в білоцерківській газеті «Замкова гора» 5 листопада 1994 року вийшло оголошення такого змісту:

ШАНОВНІ ГОСТІ, ЖИТЕЛІ МІСТА ТА РАЙОНУ!
Запрошуємо вас взяти участь у відкритті пам'ятника
славному синові України гетьманові Івану МАЗЕПІ.

Урочистості відбудуться в неділю, 6 листопада
на батьківщині Івана Мазепи в селі Мазепинці
Білоцерківського району Київської області.

Початок о 12-ій годині.

Голова оргкомітету Леонід КРАВЧУК,
Фонд імені Івана Мазепи,
Міжнародний благодійний імені Ярослава Мудрого,
Фонд сприяння розвитку української національної школи,
Фонд сприяння розвитку мистецтв України,
Братство «Тарасові джерела»,
Український дім.

6 листопада в центрі села Мазепинці зібрались тисячі українців, щоб вперше за багато сот років віддати належну шану славному сину України – гетьману Івану Мазепі. Серед присутніх були народні депутати України, голова фонду імені Івана Мазепи, посол США в Україні Уільям Міллер, посол Швеції в Україні Мартін Халлквіст, професор Гарвардського університету Юрій Гаєцький, перший президент України Леонід Кравчук та багато інших.

Не було лише жодного представника української влади: ні з Кабінету Міністрів України, ні з адміністрації президента Леоніда Кучми, ні з Київської обласної державної адміністрації, ні з Білої Церкви, як з міста, так і з райдержадміністрації.

Про цю безперебільшену визначну подію не передав інформацію жоден державний телевізійний канал і жодна державна газета. Але розголос по Україні зробили інші газети.

Подаємо повністю деякі публікації, які повно і детально описують деталі відкриття першого в Україні пам'ятника гетьману Івану Мазепі.

Повернення Івана Мазепи

285 років чекала Україна цього дня. Через 285 літ по смерті своїй славетний син України гетьман Іван Мазепа після анафем і проклять, після зневаги і забуття «піднявся високо з безодні, яка мала служити йому могилою», і прийшов до України піснею про її чарівну долю, повернувся в бронзі, щоб уже ніколи не покидати землі, яка його вродила, щоб стояти у рідних Мазепинцях вічно, щоб вказати Батьківщині дорогу до справжньої незалежності і бути свідком гідного життя українського народу у колі цивілізованих народів планети Земля.

6 листопада 1994 року в с. Мазепинцях Білоцерківсько-го району на Київщині було людно, як, мабуть, ніколи з часу його заснування. Автобуси з Києва, Черкас, Полтави, Білої Церкви, Броварів, машини з дипломатичними номерами, державні, приватні...

Депутати Верховної Ради України минулого і нинішнього скликань, представники національно-демократичних сил, письменники, митці, школярі, жителі Мазепинців, Дроздів, навколишніх сіл.

Мають на вітрі знамена – синьо-жовті, червоно-чорні, малинові... Лунає тужна мелодія Мазепиної пісні «Ой горе тій чайці» у виконанні чоловічого складу місцевого фольклорного колективу «Родинопька». Настає урочиста мить. Голова оргкомітету з відкриття пам'ятника гетьманові Іванові Мазепі, президент Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого, президент фонду сприяння розвитку мистецтв України, голова братства «Тарасові джерела», народний депутат України, перший всенародно обраний Президент Української держави Леонід Кравчук перерізує стрічку. Спадає покривало, і перед очима людей, ніби прислухаючись до звуків державного гімну «Ще не вмерла Україна», постає гетьман.

Зіркі очі, тонке інтелігентне обличчя, шляхетне чоло, яке стільки літ виношувало ідею української державності!

Скульптор Євген Горбань, лауреат премії імені Тараса Шевченка, свідомо зобразив Мазепу не в момент фатальної політичної поразки, а в стані спокійно-впевненого роздуму. Перед нами державний муж, перед духовним зором якого –

майбутнє рідного народу на кілька століть уперед. Якою ти, гетьмане, бачиш свою Україну в третьому тисячолітті, на порозі якого стоїть вона, вже незалежна, але окрадена і принижена?..

Роздуми людей перервала стрімка мелодія козацького маршу, під звуки якого виїхав на коні у супроводі козаків білоцерківської сотні живий Іван Мазепа. Ось він устає з коня і зі срібною булавою в руці простує до людей, до свого бронзового зображення. Горить на сонці позолота гетьманського одягу, виблискують пера на малиновій гетьманській шапці, здається, ще димить пістоль за поясом, ще гаряча від бою шабля при боці.

Актор Білоцерківського драматичного театру імені Саксаганського Петро Кулик у ролі Івана Мазепа почуває таку високу відповідальність, ніби в його єство переселилася безсмертна гетьманова душа. Він зачитує «Маніфест до українського війська і народу 1708 р. «Це документ, який мусить знати кожен українець і не українець в Україні суцый.

Чітко усвідомлюючи, що Україна опинилася між двома проваллями, Мазепа свідомо обирає Швецію, з якою пов'язує сподівання на незалежність України. «Отже, зостається нам, Братіє, з видимих зол, які нас спіткали, вибрати менше, щоб нащадки наші, кинуті в рабство, наріканнями своїми нас не обтяжили. Нічого не шукаю, окрім благоденства тому народові, який ушанував мене гетьманською гідністю і з нею довірив мені свою долю. Окаянний був би я і зовсім безсовісний, якби віддав вам зле за добре і зрадив його за свої інтереси». «І не повинні ми воювати зі Шведами, ані з Поляками, ані з Великоросіянами, а повинні, зібравшись з військовими силами нашими, стояти в належних місцях і боронити власну отчизну свою, відбиваючи того, хто нападе на неї війною...» «...Ми тепер уважати повинні Шведів за своїх приятелів, союзників, добродіїв і немовби од Бога посланих, щоб увільнити нас од рабства та зневаги і поновити на найвищому ступені свобод та самодержавства...»

Ось так мислив гетьман, якого було тавровано зрадником, якого було піддано анафемі в церкві у листопаді 1708 р. Кого ж ти зрадив, гетьмане? Кривавого ката України Петра I, але не свій народ. Справою твого життя стала ідея української

державності, яку тобі не судилося здійснити. Ось за цю ідею тебе й паплюжено, за неї дотла знищено козацьку столицю Батурин, вирізано її жителів, а тобі проголошено анафему. Тебе проклинали в церквах Російської імперії – о іроніє долі! – навіть у тих, автором яких ти був.

Гетьман Мазепа-актор передає булаву першому Президентові України Леонідові Кравчукові і звертається до нього зі словами: «Волею долі Вам, Леоніде Макаровичу, судилося в часи остаточного і довічного відродження України з небуття заявити світові її державність, знову запалити свічу ідеї державності України і нести її в історію, пильнуючи, аби ніколи не згасла. Леонід Кравчук запалює свічку і звертається до людей. Звучить у його голосі біль, але звучить і впевненість: Україна буде такою, якою хотів її бачити гетьман Іван Мазепа. І сам гетьман буде належно пошанований народом серед українських державників.

Освячує пам'ятник митрополит української православної церкви Київського патріархату владика Філарет. Саме він у 1992 році, через 284 роки після прокляття, зняв з Івана Мазепа ганебну анафему.

На урочистостях виступили професор Української академії мистецтв Лариса Скорик; гетьман українського козацтва, генерал Армії, народний депутат України Володимир Мулява, голова Української республіканської партії Михайло Горинь, голова фонду імені Івана Мазепа Іван Салій. З детальною довідкою про життя і діяльність гетьмана ознайомили присутніх професор Гарвардського університету (ЗСА), українець за національністю, історик за фахом, блискучий знавець доби козаччини в Україні Юрій Гаєцький, посол ЗСА в Україні Уільям Міллер, посол Швеції в Україні Мартін Халлквіст. Виступ посла Швеції був ґрунтовним. У ньому не тільки дана висока оцінка державницької діяльності Івана Мазепа, а й спроектовано події 285-літньої давности на день сьогоднішній.

Ось одна з деталей виступу пана Халлквіста. Часто його запитують, як, на його думку, склалась би доля України, її народу, якби у 1709 р. переміг не Петро I, а Карл XII, чи була б Україна незалежною вже тоді, чи потрапила б у залежність до Швеції. Пан посол переконував, що Швеція не мала наміру поневолювати Україну, але мала реальну змо-

гу допомогти Україні здобути реальну незалежність. Літній селянин, який стояв поруч зі мною, журно сказав: «Ех, якби то Бог поміг був тоді Карлові і Мазепі, може б і ми жили, як шведи, як люди».

Виступив голова Дроздівської сільської ради Анатолій Карпенко, учні Дроздівської школи (в Мазепинцях немає ні сільради, ні школи).

Заключним виступом було слово заступника голови оргкомітету, Президента Міжнародного благодійного фонду сприяння розвитку української національної освіти імені Ярослава Мудрого Валентини Стрілько. Саме цей Фонд виступив ініціатором і практичним виконавцем відкриття пам'ятника гетьманові Іванові Мазепі на його Батьківщині. Валентина Василівна поіменно назвала всіх, хто вніс посильний внесок у цю благородну справу. Серед них і прізвище президента акціонерного товариства «Птахофабрика "Київська"» Івана Капштика. Принагідно від імені учасників урочистостей з Броварів (члени міськрайонної організації Товариства української мови імені Тараса Шевченка «Просвіта», члени міськрайонної організації Народного Рух, представники інтелігенції, працівники місцевих заводів) висловлюють вдячність Іванові Марковичу Капштик за допомогу – надання автобуса для поїздки на відкриття пам'ятника Мазепі. Як сказала Валентина Стрілько, вона могла б назвати майже такий самий за протяжністю список людей, які противилися відкриттю пам'ятника Мазепі, все робили, аби цього не сталось. Однак хід історії зупинити неможливо. Сталось те, що мало статися в Україні. Гетьман повернувся до свого народу, своєї держави.

Бажаючих виступити було багато, адже серед присутніх – народні депутати України Іван Заєць, Євген Пронюк, Микола Горбаль, директор Національної опери України, народний артист України Анатолій Мокренко, директор Інституту українознавства Київського державного університету імені Т. Г. Шевченка Петро Кононенко, письменник, лауреат Шевченківської премії Валерій Шевчук, поети Наталка Поклад, Дмитро Чередниченко, Петро Засенко, бандуристи Микола Литвин, Степан Щербак, Ярослав Черногуз, лірник Михайло Хай та багато інших цікавих людей.

Над Мазепинцями злітали в небо мелодії козацьких пі-

*ЦЕРКВА В СЕЛІ МАЗЕПИНЦІ БІЛОЦЕРКІВСЬКОГО РАЙОНУ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ,
ЯКА ЗБУДОВАНА ПІСЛЯ ВІДКРИТТЯ ПАМ'ЯТНИКА ІВАНУ МАЗЕПІ*

сень. Співала «Родинопька», співав «Гомін», діти з Білої Церкви, приїжджі бандуристи. Гостинні господарі та високі гості приязно й зацікавлено слухали, коментували, аплодували.

Все, як має бути. Але трохи не все. Не було тут представників влади ні рівня держави Україна, ні рівня Київської області, ні рівня Білоцерківського району. Заніколюсь владі? А може, то тільки церква зняла анафему з Івана Мазепи, а влада і досі вагається? Думаймо, українці!

Однак гріє душу, що місцеве керівництво (голова колгоспу і голова сільради) взяли на себе невдячий тягар чорної праці і не зважали, як дивляться на це з різних сходінок олімпу влади. Вони зрозуміли, що причетні до святої справи повернення народові імен і пам'яті провідників ідеї української державності. Може, це і є паростки нової людини з глибинки України? Паростки майбутнього народу? Те, що бачив своїм духовним зором Мазепа ще в свої історичні часи, в свою епоху.

«Мазепа, напевне, дуже гостро уявляв собі покоління від умирання Нації та пригасання історичної пам'яті народу. І тому його державна стратегія була ширша за чисто військову, бо обіймала, правдоподібно, передовсім боротьбу за молоде покоління, яке мало бути вільне від скалічености батьків-сучасників і продуктів доби Руїни. І в цім змаганні з фатальним нуртом історії, з самим її фатумом й полягає титанічна велич Мазепи. Виростити покоління, здібне перебрати й перенести на переламі століть історичну пам'ять Державної Нації в майбутнє. Виплекати, викохати покоління, що переховало б суверенний Дух Нації.

І Мазепа це робив, мимо всіх перешкод і протиріч своєї доби, мимо всіх інших надто пекучих завдань, свідомо і пляново, протягом рекордово-довгого, аж до двадцятидвохлітнього гетьманування. І саме це було генеральною лінією Мазепи. І саме це свідчило про його феноменальну, якусь аж телескопічну історичну далекозорість» (Євген Маланюк).

**Марія Овдiєнко, член Оргкомiтету з вiдкриття пам'ятника
Iвановi Мазепi**

Перший у світі пам'ятник Іванові Мазепі

«Ми стоїмо тепер, братіє, між двома проваллями, готовими нас пожерти, коли не виберем шляху для себе надійного...» Так звертався гетьман Іван Мазепа до українського народу незадовго перед полтавською битвою. Чи не є ці слова актуальними й понині?

Непересічна постать та трагічна доля великого гетьмана золотими літерами вписана у світову історію. Упродовж трьох століть історики присвячують йому томи наукових досліджень, поети величають його у віршах, композитори створюють опери про нього, майстри пензля відтворюють цей світлий образ на полотні. Ми, українці, повинні пишатися тим, що ще на початку ХІХ століття лорд Байрон написав геніальну поему «Мазепа», в якій оспівував національного героя України.

Нині в Україні проходять дні вшанування великого гетьмана.

На жаль, ми не маємо жодного тотожного портрета Мазепи, не знаємо точної дати його народження. Лише відо-

мо, що минуло 285 років від дня смерті великого будівничого України, якраз на Покрову. У день цього великого християнського свята, 14 жовтня 1994 року, й відбулася науково-практична конференція «Гетьман Іван Мазепа та його доба» в колишній гетьманській столиці Батурині.

Цікавою була доповідь директора Музею гетьманства пані Ярової, яка запропонувала визнати 1994 рік «Роком Івана Мазепи». Варто зазначити, що Музей гетьманства є першим в Україні, знаходиться він у місті Києві по вулиці Спаській, 16-б. Цей важливий заклад культури розташовано в будинку, що є типовою пам'яткою архітектури кінця XVII століття. Подібні будівлі Гетьманської доби нині відреставровано у містах Чернігові та Батурині.

За однією з версій у приміщенні теперішнього Музею (він ще має назву «будиночок Мазепи») збиралися запорозькі козаки. Нещодавно його відреставрували, і 11 березня 1993 року там відкрито Музей. Наукову діяльність «гетьманці» розпочали з науково-практичної конференції «Гетьман Іван Мазепа та його доба», У цій благородній справі колектив Музею підтримували і допомагали товариства «Просвіта» та «Україна», Інститут історії АН України, історико-культурний заповідник «Київ». Тепер Музей гетьманства має свою печатку, юридичні права, бібліотеку, фонди. Правда, технічного оснащення не має, зокрема, потрібні комп'ютери.

27 жовтня 1994 року просвітяни та відповідальні працівники Музею провели прес-конференцію, присвячену «року Мазепи». Промовці були сповнені великої пошани до історичної постаті Мазепи та його діяльності. Також висловлено надію, що ми ще отримаємо чимало інформації про життя гетьмана. Бо ж тільки недавно, вже на державному рівні, дізнались ми правду, хоч і запізно, про його «зраду». Чи не випадково під час великої пожежі на Подолі 1811 року зберігся цей малий непримітний будиночок? Правдиве слово також збережеться в серцях, справжніх дітей України.

Останнім часом проводиться багато заходів, присвячених Мудрому державному мужеві України. У селі Мазепинці Білоцерківського району Київської області, на батьківщині

великого гетьмана, 6 листопада 1994 року відбулося урочисте відкриття першого у світі пам'ятника Іванові Мазепі.

У невеличкому селі зібралося багато людей, незважаючи на вітряну погоду. Але мазепчани та гості не відчували холоду. На свято прибув «сам» гетьман Іван Мазепа. Він проголосив маніфест і передав гетьманську булаву екс-президентові, голові Всеукраїнського братства «Тарасові джерела» п. Л. Кравчуку з настановою не допустити «...гіркої муки Матці своїй більше терпіти!» (Іван Мазепа, «Дума» – Р. Ф.).

Нововідкритий пам'ятник освятив митрополит Київського Патріархату Українсько Православної церкви владика Філарет. Світлу пам'ять героя вшанували добрим словом п. Л. Кравчук, голова Української Республіканської партії п. М. Горинь, президент фонду імені Івана Мазепи п. І. Салій, Голова Всеукраїнського Руху п. Л. Скорик, народний депутат п. І. Заєць та інші.

Пам'ятник Івану Мазепі в с. Мазепинці Білоцерківського району Київської області (скульптор – Євген Горбань) споруджено за ініціативи президента Фонду Валентини Стрілько та повної фінансової підтримки організації, яку вона очолює

І ось величезний бронзовий бюст засяяв на сонці. Мужній орлиний профіль, зосереджений суворий погляд... Здавалося, славний лицар України воскрес, щоб допомогти своїм дітям, своїм українцям, «вибрати шляху для себе надійного».

Руслана ФАДЄЄНКО.

«Молодь України» від 11.11.1994 року

Славетному синові України

*Просто незбагнено, як сталося, що село Мазепинці на Білоцерківщині і після Полтави, коли ім'я Івана Мазепи було піддано державній церковній анафемі, і за нашої доби чи не суцільного перейменування міст і сіл (а вже родинного гнізда Мазеп – найперше б), зберегло свою давню назву. Намірялися, було, назвати Червоними партизанами, Щербанівкою, але пильне ідеологічне око прогледіло або ж вдовольнилося тим, що записали село до неперспективних, а отже, прирекли до знищення...
А може, сама доля узяла його під своє крило.
– Колись був тут Хутір на Кам'яні Миколи Мазепи-Колядинського, – розповів місцевий краєзнавець Б. Демківський, – вишколювалася козацька сотня.
Продовжував справу Степан Мазепа, за ним – син Іван...
А що село таки йшло у небуття, свідчить хоча б таке: до 1917-го року тут було 500 дворів, нині – 180... Та не сталося і ніколи тепер не станеться, як декому гадалося:
Мазепинцям – квітувати!*

6 листопада 1994-го. Мабуть, ще ніколи на цьому майдані так не гуло, не вирувало, так щільно не стояли машини, автобуси. Ще б пак – майже через три століття по смерті гетьмана його вшановують вперше: в Україні відкривається пам'ятник Іванові Мазепі. Майорять довкола синьо-жовті прапори, червоно-чорні, блакитні прапори, лунають козацькі марші, пісні. На столику – хлібина на рушнику, горить свічка. Біля пам'ятника – найшановніші гості: перший президент України Леонід Кравчук, президент Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого Валентина Стрілько, ректор інсти-

туту українознавства Петро Кононенко, голова Фонду Івана Мазепи Іван Салій, народний депутат Іван Заєць, голова УРП Михайло Горинь, послы Швеції та ЗСА Мартін Халлквіст і Уільям Міллер, письменники, діячі мистецтв.

Полудень. Право відкрити пам'ятник надається Л. Кравчукові, голові оргкомітету по його спорудженню.

– Гетьман України Іван Мазепа повернувся на свою землю, до рідних, близьких, односельців, і я вірю, що він залишиться тут назавжди. Люди, які тут живуть, працюють, дбатимуть, щоб біля пам'ятника завжди були квіти, нехай вчаться любити свою землю, відстоювати інтереси свого народу. Замислимося над таким історичним фактом: чому саме Іван Мазепа, гетьман Пилип Орлик, інші державні діячі України вчили нас обачно ставитися у своїх відносинах до наших сусідів, до укладання союзів, зупинитися на тій межі, за якою вже втрачається незалежність. Це найбільш повчальна нині для нас сторінка історії. Адже досі усіх, хто говорив так, називали націоналістами. За життя І. Мазепи, П. Орлика і пізніше слова такого і такої теорії не було. Берегти, захищати, відстоювати свою землю – то є ознака сили народу, любові до Батьківщини, його культури. Відкривши саме тут пам'ятник Мазепі, тим самим ми стверджуємо, що Україна розвивається, міцніє попри всі складнощі, живе, народ буде свою державу, народ стає державним. Та знову лунають голоси, що потрібно тісніше зводити народи один з одним. Я не маю сумніву, що це – об'єктивний процес, але маємо знати, пам'ятати, що є межа, грань, за якою держави не існує, з'являється колоніальний народ, який виконує чужу волю, не обирає своїх гетьманів і президентів. Так часто було в нашій історії. І свої доморощені діячі не раз зневажали власний народ, власну історію. Перед цим монументом, пам'яттю Івана Мазепи потвердимо: будемо йти дорогою незалежності, хоч як би нам було важко. Слава Україні!

Пам'ятник освячує владика Філарет, а по тому звертається до громади:

– Суд, який відбувся над Іваном Мазепою, був не судом Божим. Майже триста років ім'я його було знеславлене. Це була велика людина, яка бачила значно далі своїх співвітчизників. Підкоривши Українську православну церкву, Росія

через свого митрополита Київського українця С. Яворського піддала ім'я І. Мазепи анафемі. Зараз, коли УПЦ стала помісною, відокремилася від Московського патріархату, створилися умови, щоб покінчити з несправедливістю, яка була над ним учинена. 1992 року УПЦ Київського патріархату зняла цю анафему. Але це було зроблено тільки для людей, бо перед Богом він не був відлучений від церкви. Справді, за словами Божими: суди мої – це суди ваші, дороги мої – це дороги ваші.

– Ми є свідками знаменної події, – зазначає відомий український історик зі ЗСА, знавець козаччини Юрій Гаєвський. – Ніхто більше за Мазепу не був так зненавиджений ворогами України від Петра I до СРСР. Уклавши союз зі Швецією, він підняв повстання проти московського напування. Тому треба було чекати 285 років, щоб поставити йому пам'ятник на батьківщині. Пам'ятники І. Мазепі у світі вже давно височать у Канаді, ЗСА, Франції...

Не раз складалося в нашій історії так, наголосив гетьман Українського козацтва, народній депутат, генерал Володимир Мулява, що всі договори, які ми колись уклали з Росією чи Польщею, зневажувались, не виконувались. Наші сусіди лише торгували Україною у своїх інтересах. Іван Мазепа зрозумів, що угоди повинні підписуватися на рівних, – саме таку угоду уклав він з королем шведським. Просимо присутнього тут посла Швеції передати його народові: ми пам'ятаємо, що наші зв'язки сягають глибше доби Хмельницького. Кольори наших прапорів синьо-жовті і ми завжди дотримувалися своїх зобов'язань.

Бринять струни бандури, поет, кобзар Микола Литвин нагадує про тяжку долю України.

– З безпам'ятства, з глибокої прірви, з небуття виходить у світ Україна – говорить професор Академії мистецтв, відомома громадська діячка Лариса Скорик – Іван Мазепа прийшов, щоб навчити нас поваги до себе, свого минулого, додати віри й наснаги в боротьбі за своє майбутнє.

Від Полтавської Січі, майже на триста літ перервалися зв'язки між нашими країнами, зазначив у своєму виступі посол Швеції в Україні М. Халлквіст. Якось мені довелося почути: коли б тоді перемогли шведи, то тепер в Україні були б

самі шведи. Звичайно, в той час моя країна мала свої економічні і політичні інтереси, але ж договір укладений між ними, сприяв би відновленню Української незалежної держави. Для Івана Мазепи це була єдина можливість позбутися всевладного володіння Петра. Нині ж наше головне завдання, обопільне прагнення – сприяти відродженню та розширенню наших зв'язків.

Відомо, як багато зробив гетьман Мазепа для відродження української духовності.

– Сьогодні Україна переживає ренесанс своєї духовності і державності, – наголосив посол ЗСА в Україні У. Міллер.

– Ми, американці, всіляко сприятимемо відродженню, зміцненню Української незалежної держави.

Ще промовляв І. Салій, М. Горинь, Валентина Стрілько. Було що сказати В. Шевчукові, П. Засенкові, Наталі Поклад.

«Новий шлях», 28 січня 1995 року, № 4

Мазепинці – Мазепі

Він 23 роки керував державою, підніс з руїни до світового рівня науку, культуру, однак для нього не знайшлося місця на рідній землі. Він збудував десятки церков, а йому проголосили анафему навіть у збудованих ним храмах. Йому присвятили свої твори Вольтер та Байрон, Рилсєв та Гюго, Ліст та Чайковський, йому поставили пам'ятники на далеких американській та французькій землях, але його прізвище витруювали з книг та підручників на батьківщині.

Така доля спіткала великого гетьмана України Івана Мазепу. І, як сказав перший Президент нашої держави Леонід Кравчук, так буде завжди, коли хтось за нас вибиратиме гетьманів і президентів, коли нашим народом будуть керувати інші народи...

Зі здобуттям Україною незалежності до нас почало повертатися ім'я Івана Мазепи. Вже видано чимало книг про нього, створено однойменний фонд, влаштовано меморіальну плиту у його резиденції в містечку Батурині. А нещодавно відкрито перший в Україні пам'ятник гетьману Івану Мазепі.

Ініціатором встановлення виступив Фонд сприяння освіти імені Ярослава Мудрого, очолюваний колишнім заступником представника президента в Київській області Валентиною Стрілько.

На широкий майдан Мазепинців виїжджає на білому коні сам Іван Мазепа, роль якого грає артист Білоцерківського драматичного театру імені Саксаганського Петро Кулик.

Він звертається до присутніх зі своєю знаменитою промовою 1709 року «Ми стоїмо тепер, братіє, між двома проваллями...»

Спадає біле покривало, і з'являється на постаменті бронзове погруддя молодого, повного сил та енергії гетьмана Івана Мазепи. Пам'ятник освячує митрополит Філарет, який у звертанні до громади наголошує, що суди людські – то не суди Божі...

Дослідник життєвого шляху Івана Мазепи професор Гарвардського університету Юрій Гаєцький розповів присутнім біографію великого гетьмана. Ось основні віхи її. Навчання у Києво-Могилянській Колегії, Варшавський єзуїтський колегіум, Студії у Франції, Голландії. Під час навчання та подорожей з різними місіями за кордон Іван Мазепа оволодів польською, німецькою, італійською, французькою мовами. Служба генеральним осавулом у гетьманів Дорошенка, а згодом і в Самойловича. Одруження із значно старшою від себе, але багатю вдовою Фридрикевич, дочкою білоцерківського полковника Семена Половця.

Обрання Івана Мазепи гетьманом України (1687 рік). Будівництво церков Всіх Святих над Економною брамою Києво-Печерської лаври, Воскресенського монастиря в Переяславі, Миколаївського в Батурині, Петра й Павла та Святої Трійці в Густинському монастирі, Святої Катерини в Чернігові, Святого Феодосія та Святого Юрія у Києві, п'ятибанних соборів у Ніжині, Новгороді-Сіверському, Прилуках, Батуринського замка, фортифікаційних споруд на півдні України (1690–1706 роки). Реставрація Києво-Могилянської Академії. Угода зі Швецією. Полтавська битва. Смерть гетьмана (1709 рік).

Цікавим був виступ на відкритті пам'ятника Івану Мазепі посла Швеції в Україні Мартіна Халлквіста, який під-

креслив, що угоди гетьмана з королем Карлом XII були рівноправними, що обидві сторони суворо дотримувались домовленостей. Він наголосив на великому значенні вшанування національних героїв у наш скрутний час. Так було й у Фінляндії в часи розрухи. Але там широко відкривали пам'ятники героям Калевали, бо розуміли, що збудувати державу можна, відродивши патріотичний дух.

На урочистостях також виступили кобзар Микола Литвин, гетьман Українського козацтва Володимир Мулява, посол США в Україні Міллер, професор Української художньої академії Лариса Скорик, голова Фонду імені Івана Мазепи Іван Салій, голова Дроздівської сільради Анатолій Кравченко, учні місцевої десятирічки.

На жаль, не взяли участь в мазепинських урочистостях ні представники уряду, ні обласне та районне керівництво.

Іван Вільха

ВАЛЕНТИНА СТРІЛКО БІЛА ПAM'ЯТНИКА ІВАНУ МАЗЕПІ ЧЕРЕЗ 15 РОКІВ ПІСЛЯ ЙОГО ВІДКРИТТЯ, С. МАЗЕПИНЦІ БІЛОЦЕРКІВСЬКОГО РАЙОНУ НА КИЇВЩИНІ, 2009 РІК.

РОЗДІЛ II

Програми
Міжнародного
благодійного фонду
імені
Ярослава Мудрого

Софія Київська

Одним з ключових напрямків діяльності Фонду є робота, пов'язана з постаттю Ярослава Мудрого, великого князя Київської Русі, мислителя, воїна і державотворця. Довгий час цей палкий патріот своєї землі, просвітитель, політик і дипломат був несправедливо забутий. Програма спрямована на увічнення пам'яті Ярослава Мудрого, підтримку наукових досліджень, пов'язаних з його ім'ям. Чільне місце займає співпраця з заповідником «Софія Київська», а також з посольствами тих держав, з якими за часів Ярослава Мудрого підтримувались дипломатичні та династійні зв'язки. Подією державної ваги була акція в Софії Київській в жовтні 1995 року з нагоди вшанування зв'язків Ярослава Мудрого з державами Великобританії, Греції, Данії, Німеччини, Норвегії, Польщі, Угорщини, Франції, Швеції. Послам зазначених країн були вручені цінні сувеніри, історичні довідки про відносини між Україною-Руссю та відповідними державами, книги академіка П.Толочко «Володимир Святий. Ярослав Мудрий», а також срібляники Ярослава Мудрого.

Історичні довідки, які вручались присутнім Послам під час заходу у Софіївському соборі, науковці Фонду склали на основі серйозних історичних досліджень. Подаємо фрагменти цих документів.

Франція та Україна

Часи правління князя Ярослава Мудрого (1019–1054) були періодом найвищого розквіту Київської Русі. Русь підтримувала широкі і різноманітні відносини з багатьма країнами світу, встановлювала дипломатичні контакти, укладала торгові дого-

France and Ukraine

(De Profundis of Gloazy Antiquity)

The time of prince Yaroslav the Wise's rule (1019-1054) witnessed the heyday of Kievan Russ. It maintained extensive and versatile relations with many countries of the world, established diplomatic contacts, concluded trade contracts. Dynastic marriages between the members of the foreign great houses and those of the House of the grand duke were quite frequent.

Yaroslav the Wise established extensive relations with France. There are exciting facts available about the marriage of Yaroslav's daughter Anna to the king of France Henry I Capet. The embassy, charged by the king to seek Anna's hand in marriage, came to Kiev in 1048. According to one source, the embassy was headed by Roger, the archbishop of Chalons, and according the other source, - by bishop of Mause Gautier and Chavinian, the minister of the court.

The wedding ceremony of Henry I and Anna Yaroslavna took place in the cathedral in the town of Reims. At the ceremony, Anna presented a wedding gift - the Slavonic Gospel which later on was given a name of 'Reims Gospel' many centuries the French kings swore on it at the ceremonies of coronation and accession to the throne.

The famous Reims Gospel is kept in the National Library in Paris. Anna's elder son Philip became king of France when he was seven years old. After the death of Henry I the names of both Anna and Philip started to feature on the French documents, in particular on dedicatory deed granted to Sossons abbey which bears the inscription 'Anna regina' (Queen Anna).

Anna Yaroslavna had founded the monastery of Saint Vikenty in the town of Saint-Lisse which is situated 50 km north from Paris. The chapel built at that time has remained to the modern period. Later on, a full-length statue of Anna was erected at the entrance to it. The pedestal bears the inscription, "Anna of Kiev. The Queen of France. The Founder of Saint-Vincent Monastery, 1060".

Hopefully, long-standing links between France and Ukraine-Russ will become intensified and developed, thus preserving spiritual unity of the distant past and the present.

*ВІРЧА ГРАМОТА МІЖНАРОДНОГО БЛАГОДІЙНОГО ФОНДУ ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО,
ВРУЧЕНА ПОСЛУ ФРАНЦІЇ В СОФІЇ КИЇВСЬКІЙ В ЖОВТНІ 1995 РОКУ. ТАКІ ВІРЧІ ГРАМОТИ
ВРУЧАЛИСЯ ВСІМ ПОСЛАМ, УЧАСНИКАМ ЗАХОДУ*

вори. Частими були династичні шлюби представників правлячих домів з київською великокняжою родиною.

Ярослав Мудрий мав широкі стосунки з Францією. Цікаві відомості збереглися про шлюб дочки Ярослава Анни з королем Франції Генріхом I Капетінгом. 1048 року до Києва прибуло посольство короля, щоб просити руки Анни. Посольство очолював, за одними відомостями – шалонський єпископ Рогер (Роджер), за іншими – єпископ моський Готьє і міністр двору Гаселен де Шавіньян.

14 травня 1049 року у кафедральному соборі у м.Реймсі відбулося вінчання Генріха I з Анною Ярославною. Під час цієї церемонії Анна подарувала привезене з собою слов'янське Євангеліє, яке згодом одержало назву Реймського. На цьому Євангелії французькі королі протягом багатьох віків присягали під час коронації та вступу на престол Франції.

Знамените Реймське Євангеліє зберігається у Національній бібліотеці в Парижі. Старший син Анни Філіпп у сім років стає королем Франції. Після смерті Генріха I (1060 р.) ім'я Анни разом з іменем Філіппа з'являється на французьких документах, зокрема на дарчій грамоті Суассонському абатству, де написано «*Anna regina*» (Анна королева).

У містечку Санліс, яке знаходиться за 50 км на північ від Парижу, Анна Ярославна заснувала монастир святого Вікентія. До нашого часу збереглася каплиця тих часів, біля входу до якої пізніше було встановлено скульптуру Анни на повний зріст. На постаменті напис: «Анна Київська. Королева Франції, засновниця Сен-Венсанського монастиря, 1060 рік».

Сподіваємось, що давні зв'язки між Францією і Україною-Руссю будуть поглиблюватись і розвиватись, зберігаючи духовну єдність давнини і сьогодення.

Угорщина та Україна

Писемні джерела повідомляють про тісні контакти між Руссю і Угорщиною. Культура і політика між державами розвивалися на основі династичних зв'язків представників угорського королівського роду Арпадів і киеворуської великокнязівської династії. З 1034 по 1046 рр. в Києві проживали син угорського герцога Лас-

ло, двоюрідного брата короля Иштвана I і руської княгині. Один із братів, Андрій, що став королем Угорщини (1047 р.), одружився з дочкою Ярослава Мудрого Анастасією. З її іменем пов'язане заснування в Угорщині двох православних монастирів у Вишгороді та Тормові. Один з її синів Паламон займав королівський трон Угорщини (1063–1074). Анастасія, ймовірно, похована біля свого чоловіка короля Андрія I в склепі абатства на півострові Тихань на озері Балатон.

Такі матримоніальні стосунки свідчать про зв'язки, які зближали Київську державу з Західною Європою, сприяли становленню і розвитку державності Угорщини та державності Київської Русі-України.

Сподіваємось, що давні зв'язки між Угорщиною та Україною-Руссю будуть поглиблюватись і розвиватись, зберігаючи духовну єдність давнини та сьогодення.

Німеччина та Україна

Широкими були стосунки Ярослава Мудрого з Німеччиною. В німецькій хроніці оповідається про посольство з Києва до цісаря у 1040 і 1043 роках з пропозицією одружитися з однією з дочок Ярослава Мудрого. Святослав Ярославич був одружений з сестрою трірського єпископа Бурхарта. В'ячеслав Ярославич, вірогідно, був одружений з Одою, дочкою німецького графа Леопольда Штадського, Ігор Ярославич ймовірно був одружений з дочкою саксонського маркграфа Оттона – Кунігундою.

Сподіваємось, що давні зв'язки між Німеччиною і Україною-Руссю будуть поглиблюватись і розвиватись, зберігаючи духовну єдність давнини і сьогодення.

Польща та Україна

Ярослав Мудрий мав широкі стосунки з Польщею. Він клопав з приводу відновлення Польської держави й твердості лінії в обороні прав Казимира. Ці відношення закріплені двома шлюбами: Марії Доброніги з Казимиром-Відновителем та Ізяслава з сестрою Казимира Гертрудою. Ці матримоніальні стосунки були своєрідною ратифікацією угоди між Ярославом Мудрим та Казимиром. Союз

Польщі та Русі-Україні допоміг Казиміру в боротьбі за повернення Сілезії і приєднанні Помор'я.

Сподіваємось, що давні зв'язки між Польщею і Україною-Руссю будуть поглиблюватись і розвиватись, зберігаючи духовну єдність давнини і сьогодення.

Швеція та Україна

Ярослав Мудрий мав широкі стосунки зі Швецією. Ярослав Мудрий підтримував дружні зв'язки з найманими варязькими дружинами, які стали йому в пригоді під час боротьби за Київський престол. Він був одружений з дочкою шведського короля Скотконунга Олафа Інгігердою-Іриною. Такі матримоніальні стосунки свідчать про зв'язки, які зближали Київську державу з Західною Європою, сприяли становленню і розвитку державності Швеції та державності Київської Русі-України.

Сподіваємось, що давні зв'язки між Швецією і Україною-Руссю будуть поглиблюватись і розвиватись, зберігаючи духовну єдність давнини і сьогодення.

Греція та Україна

Широкими були стосунки Ярослава Мудрого з Візантією – політичні, релігійні, культурні та родинні. Сини Ярослава Мудрого Святослав і Всеволод були одружені з грецькими царівнами. Від дружини Всеволода з роду Мономах пішла на Русі династія князів Мономаховичів.

Сподіваємось, що давні зв'язки між Грецією і Україною-Руссю будуть поглиблюватись і розвиватись, зберігаючи духовну єдність давнини і сьогодення.

Данія та Україна

Ярослав Мудрий підтримував дружні зв'язки з найманими варязькими дружинами, які стали йому в пригоді під час боротьби за Київський престол. Дочка Ярослава Мудрого Єлизавета взяла шлюб з датським королем Свеном після загибелі її першого чоловіка норвезького короля Гаральда (1066 рік).

Сподіваємось, що давні зв'язки між Данією і Україною-Руссю будуть поглиблюватись і розвиватись, зберігаючи духовну єдність давнини і сьогодення.

Норвегія та Україна

Ярослав Мудрий підтримував дружні зв'язки з найманими варязькими дружинами, які стали йому в пригоді під час боротьби за Київський престол. У знаменитій Едмундовій сазі розповідається про норвезького конунга Еймунда та його товаришів, які брали участь у битвах на Русі. Пізніше при дворі Ярослава знаходили собі притулок відомі норвезькі вікінги. У 1023 році в Києві перебував норвезький король Олаф Товстий (Святий), разом з ним прибуло багато уславлених вікінгів, зокрема його брат Гаральд. Під наглядом Ярослава Мудрого перебував малолітній син Олафа – Магнус. Дочка Ярослава Єлизавета була дружиною Гаральда, який став королем Норвегії під іменем Гаральда III Гардрода. Гаральд був і поетом-скальдом: відома його пісня про військові подвиги, де кожні дві строфи закінчуються зверненням до Єлизавети Ярославни.

Сподіваємось, що давні зв'язки між Норвегією і Україною-Руссю будуть поглиблюватись і розвиватись, зберігаючи духовну єдність давнини і сьогодення.

Велика Британія та Україна

Писемні джерела зберегли цінні відомості про зв'язки Києва з Англією, зокрема при дворі Ярослава Мудрого деякий час проживали сини короля Англії Едмунда Залізнобокого Едуард і Едван.

Сподіваємось, що давні зв'язки між Англією і Україною-Руссю будуть поглиблюватись і розвиватись, зберігаючи духовну єдність давнини і сьогодення.

Кожному послу іноземної держави, окрім красиво оформленої довідки, були вручені точні копії монет часів Ярослава Мудрого – срібляники.

Під час вручення своєрідних вірчих історичних грамот 14 листопада 1996 року в Софійському соборі були присутні делегації членів Фонду з усіх областей України.

Фонд упродовж всієї своєї діяльності періодично проводив різні заходи з метою популяризації Київського князя-державника Ярослава Мудрого.

Так, 11–12 квітня 1996 року в Українському домі відбулась Всеукраїнська науково-практична конференція «Освіта і культура XI століття. Діяльність Ярослава Мудрого і сучасників». Програма конференції була насиченою і цікавою. На конференції виступили:

В. Стрілько – Президент Міжнародного освітнього фонду ім. Ярослава Мудрого.

В. Веденська – керівник програми «Софія Київська» Міжнародного освітнього фонду ім. Ярослава Мудрого.

П. Толочко – академік, віцепрезидент Національної академії наук України, директор Інституту археології НАН України.

Я. Ісаєвич – академік Національної академії наук України, директор Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України.

М. Жулинський – академік, Національної академії наук України, директор Інституту літератури ім. М. Т. Рильського НАН України.

С. Костюк – директор Українського інтернату в Мюнхені «Рідна школа».

Філарет – Патріарх Української Православної церкви Київського Патріархату.

У. Дюсінг – член Міжнародного Палестинського товариства в Єрусалимі.

М. Маричевский – Головний редактор журналу «Образотворче мистецтво», «Атріум».

В. Єленський – Головний редактор журналу «Людина і світ».

Л. Мешкова – народна художниця України, автор виставки «Святині давнього Києва».

В. Ломакіна – працівник банк-АЖІО.

О. Якубовський – директор фірми «Якубовський».

Із ґрунтовними доповідями виступили:

В. Стрілько – Ярослав Мудрий просвітителю і будівничий Української держави.

П. Толочко – «Церковно-просвітницька діяльність Ярослава Мудрого».

**ІНФОРМАЦІЯ ПРО
МІЖНАРОДНИЙ ОСВІТНІЙ ФОНД
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО.**

В 1994 р. в Києві засновано Міжнародний освітній Фонд імені Ярослава Мудрого, який ставить за мету підтримувати освіту в Україні.

Коллективними членами Фонду є провідні ВУЗи України, загальноосвітні школи та середні спеціальні навчальні заклади України.

Фондом розроблені різні програми: "Українська національна школа (1995-2005рр.)", "Софія Київська" та інші.

Основними завданнями є:

- сприяння розширенню мережі україномовних освітніх закладів на Україні і за кордоном;
- поглиблене вивчення історії, культури і мистецтва з часів Київської Русі і до сьогодення.

Діяльність, пов'язана з:

- заснуванням недержавних навчально-виховних закладів на концептуальних засадах національної системи освіти;
- створення науково-методичних центрів в Україні і за кордоном;
- видання наукової, науково-методичної, навчальної та художньої літератури;
- надання освітніх послуг;
- проведення конференцій, диспутів, виставок, конкурсів.

Благодійні внески приймаються від всіх, хто бажає зробити вклад у розвиток нашої культури і освіти.

Міжнародний освітній Фонд
імені Ярослава Мудрого
"Український Дім"

"Освіта і культура XI ст.
Діяльність Ярослава Мудрого
і сучасність"

ПРОГРАМА

конференції 11-12 квітня 1996 р.

ПРОГРАМА КОНФЕРЕНЦІЇ

Відкрита конференція о 18.00 год.

Вступне слово:

В. Стріпко - Президент Міжнародного освітнього фонду ім. Ярослава Мудрого.

В. Веденська - керуюча програми "Софія Київська" Міжнародного освітнього фонду ім. Ярослава Мудрого.

П. Толочко - академік, віце-президент Національної академії наук України, директор Інституту археології НАН України.

Я. Ісаєвич - академік Національної академії наук України, директор Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України.

М. Жулинський - академік, Національної академії наук України, директор Інституту літератури ім. Т.М.Шевченка НАН України.

С. Костюк - директор Українського інternату в Мюнхені "Рідна школа".

Філізет - Патріарх Української Православної церкви Київського Патріархату.

У. Дюссін - член Міжнародного Палестинського товариства в Єрусалимі.

М. Мариневський - Головний редактор журналу "Образотворче мистецтво", "Артум".

В. Євлевський - Головний редактор журналу "Людина і світ".

Л. Мешкова - народна художниця України авторки вистави "Світ давнього Києва".

В. Ломаяна - банк - АНЮ.

О. Якубовський - фірма "Якубовський".

ПЛЕНАРНІ ЗАСІДАННЯ.

В. Стріпко - Ярослав Мудрий просвітителі і будівельні Української держави.

П. Толочко - Царство - просвітянська діяльність Ярослава Мудрого".

Я. Ісаєвич - Софійський собор в новозітих джерелах ХVI-XVII ст.

А. Вовк - Становлення освіти і початки педагогічної науки в часи Ярослава Мудрого.

Т. Будник - До питання про вивчення вищої освіти в Київській Русі.

М. Мариневський - Роль культури в державотворенні.

В. Євлевський - Спадщина Ярослава Мудрого і сучасне християнство.

І. Чернова - Образ Ярослава в сучасній українській музиці.

І. Чернова - Музика культури доби Ярослава Мудрого.

Н. Нікітєно - Час побудови Софії Київської з точки зору середньовічних джерел.

Ю. Стріпко - Дослідження будівельних матеріалів Софії Київської.

Ю. Павленко - Етнічний розвиток Київської Русі: загальна схема.

О. Косаревський - Духовний прототип давньоруського розселення (дев'ять розділів до історії християнського державотворення Київської Русі у XI ст.).

В. Андрушко - Іконографічний ряд послання Діонісія Арєополита в Уерару Попліару.

Є. Архипова - Про час виготовлення саркофагу Ярослава Мудрого.

Т. Віленко - Слово про закон і благодать у контексті сьогодення.

О. Бондарець - Чернігівський наміста в експозиції НМІУ.

В. Булон Р. Орлов - Новые исследования храма св.Бориса и Глеба в Вышгороде в 1990 - 1995 годах.

В. Веденська - Дипломатія Давньої Русі.

М. Верещакіна - Перші християнські культу Київської Русі.

В. Ісєков - Проблема синтезу художнього і наукового відображення доби в сучасному історичному живописі (на прикладі художнього циклу про христителя Русі).

Ю. Корванюк - Про деякі північні доповнення до Дреску у Софії Київській.

І. Мерголіна - За'язок ідейної концепції розвитку жертовника Бірчівської церкви з Крігметном Римським - головною святинею Десятинної церкви.

І. Мерголіна - Некрополь Київської Бірчівської церкви.

М. Нікітєно - Київ і Волинь: проблема невіданих стосунків.

Н. Нікітєно - Атрибуція фрескового циклу башт Софії Київської.

Ю. Писаренко - Перший шлюб Ярослава Мудрого.

Р. Орлов - До семантики фресок Софії Київської з зображеннями князьських лова.

Р. Сєвєнцова - До зображення онгтра в Північній

башті Софії Київської

Скоп-Друзюк Г.П., Скоп Л.А. - дитиний саркофаг доби Давня Галицького.

Скоп-Друзюк Г.П., Скоп Л.А. - Візантійський рельєф ХІ ст. Арєпта - мученика.

О. Соєвєрєв - Доба Ярослава Мудрого в контексті розвитку вісського мистецтва Європи.

О. Трєтєнкова - Композиція Золотий воріт у Києві в контексті розвитку світової архітектури.

В. Хєрєлєвєв - Пошуки Ярославської бібліотеки в Межигір'ї.

КАЛЕНДАР КОНФЕРЕНЦІЇ

11 квітня

9:00 - 10:00	Рєєстрація учасників і гостей конференції (II-й поверх).
10:00 - 13:00	Пленарне засідання.
13:00 - 14:00	Перерва на обід.
14:00 - 17:00	Засідання.
17:00 - 18:00	Екскурсія "Давній Київ".

12 квітня

9:00 - 12:00	Засідання.
12:00 - 12:30	Підведення підсумків конференції
13:00 - 14:00	Заключне слово.
	Фуршет.

Робоча група конференції:

В. Стріпко, В. Веденська, Н. Нікітєно, І. Чернова.

Контактний телефон: 216 44 65

Під час конференції працюють виставки: художня кераміка "Світлина давнього Києва" народної художниці Людмили Мешкової, цикл картин "Хрещення Русі" художника Владислава Ісєкова, Будівельні матеріали Софії Київської та виставка дитячого малюнку.

ПРОГРАМА КОНФЕРЕНЦІЇ «ОСВІТА І КУЛЬТУРА XI СТ. ДІЯЛЬНІСТЬ ЯРОСЛАВА МУДРОГО І СУЧАСНІСТЬ», 11-12 КВІТНЯ 1996 РОКУ, СТОР. 1, 2

УЧАСНИКИ КОНФЕРЕНЦІЇ
«ОСВІТА І КУЛЬТУРА
ХІ СТ. ДІЯЛЬНІСТЬ
ЯРОСЛАВА МУДРОГО
І СУЧАСНІСТЬ»:

П. ТОЛОЧКО

М. ЖУЛИНСЬКИЙ

Л. МЕШКОВА

ПАТРИАРХ ФІЛАРЕТ

В. ЄЛЕНСЬКИЙ

О. ЯКУБОВСЬКИЙ

Я. Ісаєвич – «Софійський собор в іноземних джерелах XVI–XVII ст.»

А. Вовк – Становлення освіти і початки педагогічної науки в часи Ярослава Мудрого.

Т. Будняк – До питання про виникнення вищої освіти в Київській Русі.

М. Маричевський – Роль культури в державотворенні.

В. Єленський – Спадщина Ярослава Мудрого і сучасне християнство.

І. Чернова – Образ Ярослава в сучасній українській музиці.

І. Чернова – Музична культура доби Ярослава Мудрого.

Н. Нікітенко – Час побудови Софії Київської з даних середньовічних джерел.

Ю. Стріленко – Дослідження будівельних матеріалів Софії Київської.

Ю. Павленко – Етнічний розвиток Київської Русі: загальна схема.

О. Косаревський – Духовний прототип давньоруського розселення (деякі розвідки до історії християнського державотворення Київської Русі у XI ст.).

В. Андрушко – Иконографический ряд послания Дионисия Ареопагита к Иерарху Поликарпу.

Є. Архіпова – Про час виготовлення саркофагу Ярослава Мудрого.

Т. Біленко – «Слово про закон і благодать» у контексті сьогодення.

О. Бондарець – Черняхівські намиста в експозиції НМІУ.

В. Булкин Р. Орлов – Новые исследования храма св. Бориса и Глеба в Вышгороде в 1990–1995 годах.

В. Веденська – Дипломатія Древньої Русі.

Н. Верещагіна – Перші християнські культури Київської Русі.

В. Ісаков – Проблема синтезу художнього і наукового відображення доби в сучасному історичному живописі (на прикладі художнього циклу про хрестителів Русі).

Ю. Коренюк – Про деякі пізніші доповнення до Фресок у Софії Київській.

І. Марголіна – Зв'язок ідейної концепції розпису жертовника

Кирилівської церкви з Климентом Римським – головною святиною Десятинної церкви

І. Марголіна – Некрополь Київської Кирилівської церкви.

М. Нікітенко – Київ і Волинь: проблема найдавніших стосунків.

Н. Нікітенко – Атрибутика фрескового циклу башт Софії Київської.

Ю. Писаренко – Перший шлюб Ярослава Мудрого.

Л. Писарівська – Медицина Древньої Русі.

Р. Орлов – До семантики фресок Софії Київської з зображенням князівських ловів.

Р. Семенцова – До зображення оранти в Північній башті Софії Київської.

Скоп-Друзюк Г. П., Скоп Л. А. – дитячий саркофаг доби Данила Галицького.

Скоп-Друзюк Г. П., Скоп Л. А. – Візантійський релікварій XI ст. Аронта – мученика.

О. Сокирко – Доба Ярослава Мудрого в контексті розвитку військового мистецтва Європи.

О. Третьякова – Композиція Золотих воріт у Києві в контексті розвитку світової архітектури.

В. Харламов – Пошуки Ярославової бібліотеки в Межигір'ї.

Упродовж багатьох років Фонд проводив різноманітні заходи по увічненню пам'яті Київського князя Ярослава Мудрого.

23 грудня 2010 року в приміщенні Дипломатичної академії України були підведені підсумки спільного з академією конкурсу «**Дипломатії Київської Русі періоду князювання Ярослава Мудрого**».

На засіданні Вченої ради Академії переможцям урочисто було вручено дипломи, грошові премії, цінні подарунки та грамоти Міжнародного благодійного фонду імені Ярослава Мудрого.

Лауреатами конкурсу стали: Нечепарова Марія, Руммо Олександр.

Грамотами відзначені такі студенти дипломатичної академії:

Ковальова Ольга, Сосюра Оксана, Мадей Костянтин, Устаєв Наріман, Савін Сергій, Котух Євген, Клаус Вікторія.

Українська школа ХХІ століття

Робота програми «Українська національна школа» базувалась на тому, що в кожній області України були створені на базі загальноосвітніх шкіл центри поширення українського змісту навчання та методики українського національно-патріотичного виховання. Фонд видав методичні посібники з досвіду роботи таких шкіл та поширював серед освітніх закладів України.

В шкільні бібліотеки надходила освітня література про Фастівську школу народних ремесел, Сквирський ліцей та Стрітівську вищу кобзарську школу (Київщина), Стецівську школу та Шевченківську школу мистецтв (Черкащина), Матвіївський навчально-виховний комплекс «Всесвіт» (Запорізька область), Луцьку школу № 11 (Рівненщина), школу № 139 міста Дніпра, 191 гімназію імені Павла Тичини, гуманітарний ліцей Київського національного університету імені Тараса Шевченка (місто Київ) та інші освітні заклади України.

Фонд фінансово стимулював творчу роботу як вчителів, так і їх педагогів. До 15-річчя Гімназії міжнародних відносин № 323 міста Києва в 2011 році Міжнародний благодійний фонд імені Ярослава Мудрого за вагомий внесок у розвиток освіти нагородив дипломом I ступеня Гімназію. Також **Дипломами та цінними подарунками** було нагороджено:

- директора Гімназії – Жукову Аллу Георгіївну;
- вчителя хімії – Баланюк Тетяну Василівну;
- вчителя математики – Куцибу Ольгу Мефодіївну;
- вчителя української мови та літератури – Кравченко Тетяну Борисівну;
- вчителя української мови та літератури – Негуляй Лесю Іванівну;
- вчителя української мови та літератури – Серединську Світлану Володимирівну;
- вчителя історії – Тиндирику Олену Олександрівну;
- вчителя української мови та літератури – Бондаренко Ірину Іванівну;
- педагога-організатора – Радченко Віктора Миколайовича.

Міністерство освіти і науки України
Департамент освіти і науки Київської обласної державної адміністрації
Бориспільська міська рада
Виконавчий комітет Бориспільської міської ради
Міжнародний благодійний фонд імені Ярослава Мудрого
Управління освіти і науки Бориспільської міської ради
Міський методичний кабінет
Управління культури, молоді та спорту Бориспільської міської ради
Бориспільський державний історичний музей
Бориспільська загальноосвітня школа I-III ступенів № 1 імені Юрія Головатого

ПРОГРАМА

IX Всеукраїнської науково-практичної краєзнавчої конференції

«РОЛЬ ВОЛОДИМИРА МОНОМАХА У ПРОЦЕСІ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ ТА ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ УКРАЇНИ»,

присвяченій 910-й річниці від дня укладення князем Володимиром М
першого дидактичного твору князів Русі «Повчання»

26 лютого 2016 року

*ПРОГРАМА IX Всеукраїнської
КРАЄЗНАВЧОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ «РОЛЬ ВОЛОДИМИРА
МОНОМАХА У ПРОЦЕСІ ІСТОРИЧНОГО
РОЗВИТКУ ТА ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ
УКРАЇНИ», 26 ЛЮТОГО 2016 РОКУ*

ПРОГРАМА

X Всеукраїнської краєзнавчої науково-
практичної конференції

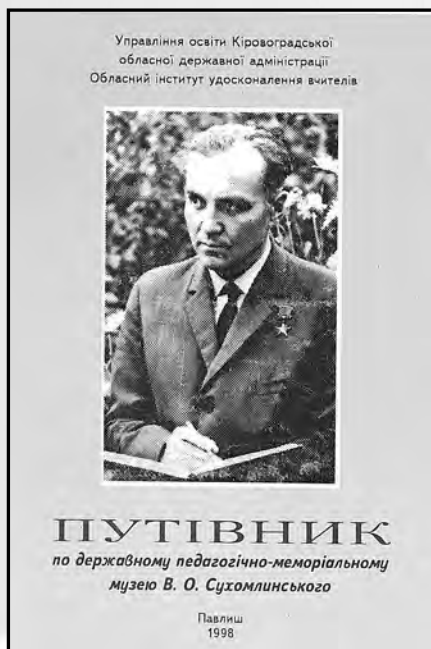
«БОРИСПІЛЬЩИНА У ПРОЦЕСІ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ ТА ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ УКРАЇНИ 1917 – 1921 РОКІВ»

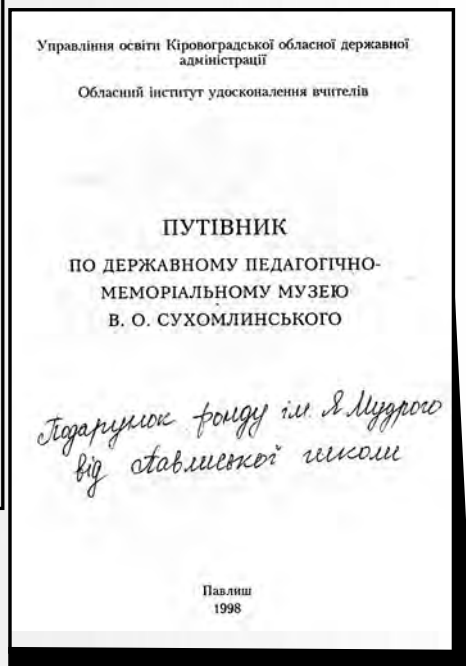
30 – 31 березня 2017 року

Бориспіль
ПОЧНИ ТУТ

*ПРОГРАМА X Всеукраїнської краєзнавчої науково-практичної конференції
«БОРИСПІЛЬЩИНА У ПРОЦЕСІ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ ТА ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ УКРАЇНИ
1917–1921 РОКІВ», 30–31 БЕРЕЗНЯ 2017 РОКУ*

ПУТІВНИК ПО ДЕРЖАВНОМУ ПЕДАГОГІЧНО-
МЕМОРІАЛЬНОМУ МУЗЕЮ ВАСИЛЯ
СУХОМЛИНСЬКОГО, ПОДАРОВАННИЙ ФОНДУ

Грамотами:

- голову учнівського самоврядування Дарницького району м. Києва, ученицю 11-Б класу – Шатківську Елеонору;
- президента учнівського самоврядування гімназії, ученицю 10-А класу – Кичу Надію;
- заступника президента учнівського самоврядування гімназії, ученицю 9-В класу – Черноус Катерину;
- міністра освіти учнівського самоврядування гімназії, ученицю 11-А класу – Кривов'яз Анну;
- міністра суспільних зв'язків учнівського самоврядування гімназії, учня 10-А класу – Леоньєва Максима;

- міністра інформації учнівського самоврядування гімназії, ученицю 9-А класу – Сауляку Анастасію;
- міністра технічного забезпечення учнівського самоврядування гімназії, учня 11-А – Бойко Єгора;
- міністра спорту учнівського самоврядування гімназії, учня 11-В – Новодранова Ростислава;
- міністра дисципліни учнівського самоврядування гімназії, учня 11-А класу – Реву Дениса;
- міністра внутрішніх справ учнівського самоврядування гімназії, учня 11-А класу – Фрич Миколу;
- міністра культури учнівського самоврядування гімназії, ученицю 11-А класу – Яковенко Вікторію;
- ученицю 5-А класу – Павлович Марію;
- учня 5-А класу – Левицького Олексія;
- ученицю 10-В класу – Холодову Валерію;
- учня 9-А класу – Наговіцина Антона;
- учня 3-А класу – Задорожного Данила.

Також 12 травня 2011 року відзначено **стипендіями Фонду** кращих учнів Гімназії міжнародних відносин № 323, а саме:

- учня 9-В класу Сергеева Валерія (переможець республіканського етапу олімпіади з географії, переможець міської олімпіади з географії – 1 місце);
- учня 9-в класу Тиндирику Юрія (учасник республіканського етапу олімпіади з історії, переможець міської олімпіади з історії – 2 місце та міського конкурсу наукових робіт МАН з історії – 2 місце).

Вони також отримали від Президента Фонду подяки із таким текстом:

**«Складаю тобі щиру подяку
за глибоке оволодіння знаннями,
зразкову поведінку,
сумлінну працю в ім'я розбудови
Української Самостійної Соборної Держави,
яка буде пишатися такими, як ти,
синами та доньками – національною елітою,
своєю надією і опорою.**

**Синього тобі неба, золотистих ланів!
Хай завжди буде у твоїй душі Бог,
а в серці – Україна!»**

4 травня 2011 року до 50-річчя Шевченківської школи-інтернату села Шевченкове Черкаської області на батьківщині Тараса Шевченка **головними преміями фонду** відзначено кращих вчителів: Скрипник Ганну Леонідівну, Кузьменко Людмилу Іванівну, Потдатчикову Людмилу Миколаївну та Зверева Юрія Андрійовича.

14 травня 2011 року з нагоди 20-річчя створення Гуманітарного ліцею Київського національного університету імені Тараса Шевченка президентом Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого Валентиною Стрілько було нагороджено дипломами, грамотами, цінними подарунками та грошовими преміями: ліцей, директора ліцею – Сазоненко Галину Стефанівну та вчителів: Кучер Олену Йосипівну, Розкулупа Михайла Івановича, Охріменка Юрія Аврамовича, Матюху Тетяну Борисівну, Шуляківську Олену Миколаївну, Шалік Вікторію Анатоліївну, Рудас Аллу Володимирівну.

17 травня 2013 року з нагоди 90-річчя Миргородської загальноосвітньої школи I–III ступенів № 3 нагороджено Дипломами та грошовими преміями Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого:

Директора школи Миргородської загальноосвітньої школи I–III ступенів № 3 – Пляшник Людмилу Сергіївну;

Сиротенко Людмилу Олексіївну – вчителя математики, спеціаліста вищої категорії, учителя-методиста, стаж роботи 35 років. Має учнів переможців II етапу Всеукраїнських олімпіад з базових дисциплін, переможців МАН;

Андрущенко Аллу Іванівну – вчителя початкових класів, спеціаліста вищої категорії, учителя-методиста, стаж роботи 29 років. Учні мають достатній і високий рівень знань, активну громадську позицію;

Литку Ірину Василівну – вчителя української мови і літератури, спеціаліста вищої категорії, старшого вчителя, стаж роботи 33 роки. Мав учнів переможців II етапу Всеукраїнських олімпіад

з базових дисциплін, призерів III етапу Всеукраїнських олімпіад з базових дисциплін та конкурсу ім. Петра Яцика;

Коморну Вікторію Володимирівну – вчителя трудового навчання та образотворчого мистецтва, спеціаліста, стаж роботи 3 роки. Мав учнів переможців II етапу Всеукраїнських олімпіад з базових дисциплін, призерів III етапу Всеукраїнських олімпіад з базових дисциплін, переможців МАН;

Форост Ірину Володимирівну – педагога-організатора, спеціаліста першої категорії, стаж роботи 26 років, невтомного організатора шкільних свят, члена громадського об'єднання «Трикутник».

За роки діяльності Фонду грошовими преміями було відзначено не одну тисячу найкращих вчителів та учнів загальноосвітніх закладів України.

З 4 листопада по 4 грудня 2012 року досвід роботи Фонду було представлено на міжнародній благодійній виставці «Брати Могилевцеві – меценати освіти», організатором якої виступав Педагогічний музей України.

Багаторічна благодійна діяльність Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого відзначена Дипломом Національної академії педагогічних наук України.

Безперечним лідером розбудови нової української школи в Україні став Гуманітарний лицей Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Щороку на його базі за фінансового сприяння Фонду проводяться всеукраїнські та міжнародні заходи з освітніх проблем. 25–27 лютого 2012 року на його базі відбувся Міжнародний дебатний турнір «Роль молоді у розбудові громадянського суспільства», в якому взяли участь учні старших класів із 4 держав. Грамотами та грошовими нагородами Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого було відзначено переможців в таких номінаціях: «Кращий суддя українського треку», «Кращий суддя англomовного треку», «Відзнака тренеру команди-переможців українського треку», «Відзнака тренеру команди-переможців англomовного треку» та інші нагороди.

Упродовж багатьох років в цьому освітньому закладі проводиться «Педагогічний оскар» – свято на честь талановитого вчителя і здібного учня. Переможці нагороджуються грошовими преміями.

Після початку російсько-української війни Фонд почав надавати значну фінансову допомогу зруйнованим школам Донбасу та Луганську на підконтрольній Україні території. Так почала діяти програма Фонду «Відбудуємо школу після війни». Майже два мільйони гривень були спрямовані на відбудову Слов'янської школи № 21. Також забезпечувались школи цих областей новими меблями. Таку допомогу отримала й Слов'янська школа № 16 та дитячий садок міста Слов'янська.

Різноманітні заходи Фонду систематично висвітлювалась в газеті «Освіта». В травні 1999 року на її сторінках була вміщена така стаття:

На крилах «Весняних мелодій»

Той непідробний творчий азарт і усмішки на обличчях від усвідомлення власної причетності до справжньої, потрібної людям справи ще довго пам'ятатимуть учні та педагоги 73-ї та 152-ї столичних шкіл, які нещодавно взяли участь в акції з ліричною назвою «Весняні мелодії Києва». Адже справу вони зробили справді велику і корисну – відновили зелені насадження на прилеглих до шкіл територіях.

Учні СШ № 73 разом з добрими друзями із Сквирського ліцею, що на Київщині, заклали «Алею дружби». А старшокласники СШ № 152 не тільки висадили дерева біля своєї «другої домівки», але й відгукнулися на прохання дирекції Ботанічного саду імені Фоміна Київського університету імені Тараса Шевченка допомогти приборати територію...

Велику допомогу ентузіастам надав Міжнародний благодійний фонд імені Ярослава Мудрого, який безкоштовно забезпечив їх саджанцями дерев і декоративних кущів.

Молоденькі липи оживили ще недавно безрадісні краєвиди, але, звісно, значення акції цим не обмежується. Головне своє завдання організатори «Весняних мелодій» вбачають у тому, щоб прищеплювати юним школярам любов до рідної землі, виховувати у них почуття відповідальності за долю Батьківщини.

Олена ЛИСЕНКО

Програма «Українська національна школа XXI століття» окрім підпрограми «Відбудуємо школу після війни», має

ЕКСКУРСІЯ В УКРАЇНСЬКОМУ ГУМАНІТАРНОМУ ЦЕНТРІ КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА (ЛІВОРУЧ – ДИРЕКТОР ЛІЦЕЮ САЗОНЕНКО ГАЛИНА СТЕФАНІВНА)

ВИСТАВКА ДИТЯЧИХ РОБІТ В КИЇВСЬКІЙ ГІМНАЗІЇ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН № 323

*ВАЛЕНТИНА СТРІЛКО СЕРЕД
КУРСАНТІВ КИЇВСЬКОГО
ВІЙСЬКОВОГО ЛІЦЕЮ
ІМЕНІ ІВАНА БОГУНА, 1997 РІК*

*ВРУЧЕННЯ ПРЕМІЙ ПЕРЕМОЖЦЯМ
ВСЕУКРАЇНСЬКОГО КОНКУРСУ З
УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ІМЕНІ ПЕТРА ЯЦІКА,
КИЇВСЬКИЙ ВІЙСЬКОВИЙ ЛІЦЕЙ
ІМЕНІ ІВАНА БОГУНА, 1997 РІК.*

*В КИЇВСЬКОМУ ВІЙСЬКОВОМУ ЛІЦЕЇ ІМЕНІ ІВАНА БОГУНА. ЗЛІВА НАПРАВО:
ВАЛЕНТИНА СТРІЛКО, ДИРЕКТОР ЛІЦЕЮ ЛЕОНІД ВАСИЛЬОВИЧ КРАВЧУК,
ПИСЬМЕННИК МИХАЙЛО СЛАБОШПИЦЬКИЙ, 1997 РІК*

В ПЕДАГОГІЧНОМУ МУЗЕІ
УКРАЇНИ, ЕКСПОЗИЦІЯ
БЛАГОДІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ФОНДУ

СВЯТО В ШЕВЧЕНКІВСЬКІЙ ШКОЛІ-ІНТЕРНАТІ ЗВЕНИГОРОДСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ

ВАЛЕНТИНА СТРІЛКО ТА МІНІСТР ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ С. М. НІКОЛАЄНКО В ГНІДИНСЬКІЙ ШКОЛІ БОРСПІЛЬСЬКОГО РАЙОНУ НА ВІДКРИТТІ НОВОЗБУДОВАНИХ КВАРТИР ДЛЯ ВЧИТЕЛІВ, 2007 РІК

й інші підпрограми: «Малюк», «Абітурієнт», «Стипендіат» та «Спеціаліст».

Підпрограма «МАЛЮК» передбачає пошук обдарованих дітей дошкільного віку для подальшого вивчення їх індивідуальних особливостей та особливостей сімейного виховання, щоб в подальшому залучати їх до роботи за програмами Фонду.

Підпрограма «АБИТУРИЄНТ» стала основою в системі під-

готовки до вступу у вищі навчальні заклади з подальшим їх працевлаштуванням. Вона передбачає:

1. Вивчення особливостей дитини та відповідності їх обраній професії.

2. Проведення зрізу знань дитини та відповідність їх успішності дитини у школі.

3. Забезпечення індивідуальної підготовки дитини з навчальних дисциплін, що є профільними під час вступу до вищих навчальних закладів.

4. Забезпечення висококваліфікованими вчителями для індивідуальної роботи.

В межах програми дітям надаються консультації: психолога з приводу можливої корекції психологічного стану дитини, з навчальних дисциплін, з професійної орієнтації.

Фондом надається інформація про вищі навчальні заклади, умови вступу до них та перспективи їх розвитку, з питань продовження освіти та професійного вдосконалення.

За підпрограмою СТИПЕНДІАТИ постійно підтримується когорта кращих відмінників-студентів, викладачів вищих навчальних закладів, які відзначились своєю працею, наполегливою боротьбою за державність України, які мають наукові розробки, працюють над створенням підручників, посібників.

Підпрограма СПЕЦІАЛІСТ включає в себе систему визначення найбільш талановитої студентської молоді і сприяння їй у подальшому працевлаштуванні в різних галузях народного господарства України.

З кожним роком вкорінюються і розростаються освітні програми Міжнародного благодійного фонду імені Ярослава Мудрого.

Україна крізь тисячоліття

Цей напрямок роботи Фонду пропагує кращі мистецькі традиції України, її яскравих представників, прилучає дітей до духовної скарбниці українського народу – одної з найважливіших складових виховання громадян України. Тому в рамках програми в різних регіонах України діють, створені і підтримувані Фондом, мистецькі школи, малі академії народних мистецтв, гуртки народної творчості, фольклорні та етнографічні експедиції.

Для виявлення талановитої молоді щорічно проводяться Всеукраїнські конференції, виставки дитячої творчості.

Особливої популярності набула діяльність мистецької галереї «Ява», яка була створена Міжнародним освітнім фондом імені Ярослава Мудрого на базі Інституту Міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Галерея розпочала свою роботу 19 грудня 1997 року вернісажем «Чудотворець». В ньому взяли участь митці: Микола Малишко, Петро Малишко, Ніна Денисова, Петро Гончар, Олександр Мельник, Олександр Бабак, Віктор Григорів, Леся Довженко, Марко Гейко, Анатолій Тертичний, Володимир Пасивенко, Оксана Чепелик.

Протягом наступного року відбувались вернісажі:

– 15 січня 1998 року. Українська родина: Марія та Федір Приймаченки.

– 5 лютого 1998 року. Мистецький гурт з Одеси «Човен»: Валерій Басанець, Юрій Коваленко, Юрій Єгоров, Володимир Цюпко, Віктор Маринюк, Сергій Савченко, Ігор Марковський, Микола Степанов, Ігор Божко.

– 19 лютого 1998 року. Українська родина: Людмила, Микола та Богдан Мазури з Хмельницького.

– 5 березня 1998 року. Нова українська генерація: Микола Юхта, Марина Соченко, Василь Цимбал, Михайло Демцюк.

– 19 березня 1998 року. Українська родина: Олександра та Микола Теліженки з Черкас.

Національна гвардія України, Фонд сприяння розвитку мистецтв України
Міжнародний освітній фонд ім. Ярослава Мудрого

НАЦІОНАЛЬНА ОПЕРА УКРАЇНИ

ВІВТОРОК, 24 ЧЕРВНЯ 1997 РОКУ

УРОЧИСТІ ЗБОРИ ТА ЮВІЛЕЙНИЙ

КОНЦЕРТ

НА ЧЕСТЬ 5-ї РІЧНИЦІ СТВОРЕННЯ

ОКРЕМОГО ЗРАЗКОВО-ПОКАЗОВОГО ОРКЕСТРУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Художній керівник та головний диригент оркестру

Народний артист України

АНАТОЛІЙ МОЛОТАЙ

Диригент оркестру

начальник оркестру

Заслужений діяч мистецтв України

майор гвардії

Сергій ЗОЛОТАРЬОВ

Володимир СИДОРЧЕНКО

У концерті беруть участь:

ХОР НАЦІОНАЛЬНОЇ ОПЕРИ УКРАЇНИ

головний хормейстер, Народний артист України,
лауреат Державної премії України ім. Т. Г. Шевченка

ЛЕВ ВЕНЕДИКТОВ

Народний артист України, лауреат Державної премії України ім. Т. Г. Шевченка

АНАТОЛІЙ СОЛОВ'ЯНЕНКО

Народні артисти України:

Людмила ЮРЧЕНКО, Тамара СТРАТИСНКО, Володимир ОБЕРЕНКО

Заслужена артистка України

ВАЛЕНТИНА СТЕПОВА

Солісти оркестру:

Надія ДОБРИДЕНЬ, Віктор ТЕТЕРЯ, Валентина ЯРМАКОВА, Леонід ХИМЧУГ

У програмі концерту — твори українських та зарубіжних композиторів

Початок о 19 годнів.

Вхід по запрошенню.

АФІША ОКРЕМОГО ЗРАЗКОВО-ПОКАЗОВОГО ОРКЕСТРУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ,
з яким співпрацює Фонд

Інститут міжнародних відносин
Національного університету імені Тараса Шевченка

Міжнародний освітній Фонд
імені Ярослава Мудрого

Україна, м.Київ, вул.Мельникова, 36/1, Мистецька галерея "ЯВА",
телефон: (380-44) 212-02-86, факс: (380-44) 216-44-65.

Інститут міжнародних відносин Національного університету імені Тараса
Шевченка
Міжнародний освітній Фонд імені Ярослава Мудрого
Прес-реліз

Інститут міжнародних відносин Національного університету імені Тараса Шевченка та Міжнародний освітній Фонд імені Ярослава Мудрого у відповідності до своїх статутних завдань ініціює проведення виставок, конкурсів, заходів, спрямованих на відродження національних традицій та культури. Відродження національне неможливе без відродження духовного, без виховання пошани до свого родоводу, своєї історії, своєї культури.

У рамках програми «Україна крізь тисячоліття» в мистецькій галереї «Ява», яку відкрито Інститутом міжнародних відносин Національного університету імені Тараса Шевченка спільно з Міжнародним освітнім Фондом імені Ярослава Мудрого, проводиться виставка «Чудотворець». В самій назві галереї закладено зміст та мистецько - культурні критерії виставочної діяльності. ЯВА, З'ЯВА, ЯВЛЕННЯ - це очікування чогось несподіваного, справжнього і нового, обумовленого часом, сформованого з попереднього досвіду та практики. З культурологічного погляду визначальним має бути висвітлення галереєю різних напрямків і тенденцій українського авангарду, які торують «свій шлях» й водночас дотичні до стилєвого простору в образотворчості України. Її автентичність мусить засвідчити не входження в той чи інший контекст, а спроможність виступати на рівні сучасного авангарду, нашу самодостатність, вагомі здобутки і впевненість у майбутньому нашої культури, національного мистецтва

На виставці «Чудотворець» представлено роботи відомих київських митців Миколи Малишка, Петра Малишка, Ніни Денисової, Петра Гончара, Олександра Мельника, Марка Гейка, Олександра Бабака, Віктора Григорова, Лесі Довженко, Володимира Пасивенка, Анатолія Тертичного, Оксани Челелик. Творчість багатьох з них відома не тільки в Україні, але й за кордоном і охоплює практично все, що висновується на українському ґрунті. Так твори Заслуженого художника України Володимира Пасивенка експонувалися в Австрії, Німеччині, Польщі, Чехословаччині, Угорщині, Югославії, Норвегії, Фінляндії, Франції, Італії, США, Японії, Кореї. Малярські твори Володимира Пасивенка зберігаються в музеях України і США, а також в ряді приватних колекцій і збірок у Відні, Будапешті, Берліні, Парижі, Римі, Нью-Йорку, а також в ряді міст Японії.

Вже понад 30 років веде творчі пошуки, збагачуючи українську культуру новими пластичними відкриттями, утверджуючи безмежні властивості малярства один з патріархів сучасного українського мистецтва Микола Малишко. Як

ВЕРНІСАЖ У
ПРИМІЩЕННІ
НАЦІОНАЛЬНОЇ
АКАДЕМІЇ
ОБРАЗОТВОРЧОГО
МИСТЕЦТВА ТА
АРХІТЕКТУРИ

ЯВА
МИСТЕЦЬКА ГАЛЕРЕЯ

**Інститут міжнародних відносин
Національного університету ім. Тараса Шевченка**

**Міжнародний освітній Фонд
імені Ярослава Мудрого**

**Мистецька галерея «ЯВА»
запрошує на виставку**

ЧУДОТВОРЕЦЬ

**На виставці представлені роботи відомих київських митців:
Миколи Малишка, Петра Малишка, Ніни Денисової, Петра Гончара,
Олександра Мельника, Марка Гейка, Олександра Бабака, Віктора Григорова,
Лесі Довженко, Володимира Пасивенка, Анатолія Тертичного, Оксани Чепелик.**

Відкриття — 19 грудня 1997 року.

**Галерея розташована за адресою: Київ, вул. Мельникова, 36/1 в приміщенні
Інституту міжнародних відносин Національного університету імені Тараса Шевченка**

АФІША ВИСТАВКИ «ЧУДОТВОРЕЦЬ» КАРТИННОЇ ГАЛЕРЕЇ «ЯВА» МІЖНАРОДНОГО БЛАГОДІЙНОГО
ФОНДУ ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

– 2 квітня 1998 року. Український світ Валентина Алтанця (Одеса), Володимира Патики (Львів), Миколи Максименка (Житомир).

– 16 квітня 1998 року. Сучасна українська пластика: Микола Білик (Київ), Василь Ярич (Львів), Олександр Дяченко (Київ).

– 7 травня 1998 року. Мистецтво Харкова: Віктор Гонтарів, Валерій Бондар, Михайло Попов, Петро Мось.

– 21 травня 1998 року. Українське народне малярство (народна картина): П. Хома (Івано-Франківщина), І. Новобранець (Полтава), М. Онацько (Полтава), М. Орос (Закарпаття), І. Лисенко, В. Приходько, Шмиголь, сестри Гуменюки (Черкащина).

– 4 червня 1998 року. Мистецтво Буковини: Петро Яковенко, Прокіп Колісник, Ярослав Заєць, Орест Криворучко.

– 18 червня 1998 року. Українська родина: Люда Ястреб та Віктор Маринюк з Одеси.

– 7 жовтня 1997 року відбулася чергова виставка в Національній академії внутрішніх справ України. Тут були представлені роботи художника Бориса Михайлова.

Творчість Бориса Михайлова широко відома не лише в Україні, а й за її межами. Він – учасник багатьох міжнародних виставок та аукціонів. Його роботи популярні та репродукуються масовими виданнями.

Творча біографія Бориса Михайлова складалась досить вдало, він рано привернув увагу критиків. Його роботи експонувались в Австрії, Великобританії, Німеччині, Росії, Україні, Швеції, Японії, Казахстані.

На виставці в академії було представлено 35 робіт митця: «Михайлів день у Києві», «Яблунька в Осокорках», «Вечірня мелодія», «Вечір над Десною», «Зимовий Ізар» та інші.

Особливу популярність мали виставки дитячих робіт, які проводив Фонд.

Фонд популяризував учнівську творчість. Особливого розголосу в Україні за сприяння благодійної організації набула виставка творчих робіт учениці 200 школи міста Києва Ярослави Шекери.

Її вироби з паперу – витинанки експонувались у 1994–1997 роках на виставках у школах, палацах, музеях, галереї мистецтв

університету «Кієво-Могилянська академія», а також на персональних виставках в музеях Павла Тичини, Тараса Шевченка, Державному музеї літератури України, в центральному Будинку художника, а також в Угорщині та Японії.

За багато років плідної діяльності Фонду проведено безліч виставок дитячих робіт по всій Україні. Серед них слід виділити творчість Фастівської школи народної майстерності (Київщина), Стецівської малої академії народних мистецтв (Черкащина), Обухівської школи мистецтв (Київщина), Луцької школи № 11 (Рівненщина), Малої академії народних мистецтв міста Дніпра та інших творчих осередків Фонду. Розголосу по всій Україні набула виставка творчих робіт школярів «Свою Україну любіть». Переможцями цього конкурсу стали діти з багатьох областей.

Всеукраїнська газета для школярів

Родзиночка

Виходить з березня 1996 року

10 липня 1997 року № 27

ДИВОСВІТ ЯРОСЛАВИ

У Державному музеї Т. Г. Шевченка урочисто відкрилась персональна виставка Ярослави Шекери. Виставку проводиться при підтримці Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого в рамках програми «Україна відкриває світ».

Ярослава Шекера – учениця 10 класу київської середньої школи № 200. Займається з раннього дитинства писанкою, флоромозаїкою, писанкарством та витинанкою, ноніс-традиційної копії, модернізуючи знакову систему, прикрашає її суцвітковою орнаментикою. Ярослава же ємким відтворює національну орнаментальну символіку і звичаєвість, що зображає українців. У цій газеті, опубліковано 1 стор.

СТАТТЯ «ДИВОСВІТ ЯРОСЛАВИ»
В ГАЗЕТИ
«РОДЗИНОЧКА»,
10 ЛИПНЯ 1997 РОКУ,
СТОР. 1

ючи з 1992 року, на виставках у школах, палацах, музеях, в Галереї мистецтв університету «Києво-Могилянська академія», а також на персональних виставках в музеї Павла Тичини, в Державному музеї літератури України, в центральному будинку художника.

В роботах Ярослави виразно постає гармонійне ціле, синтез почувального й образного, композиційна довершеність. Мистецтвознавці стверджують: «Ярослава опанувала орнаментальну техніку майже навромацки. Вона відчуває традицію генетично. Сучасні митці часто вибираються з

Берегиня

Вона на писанках мазаних
Оберігає кожен рід.
На трипільських знаках вічних
Рятує, нестижить весь наш світ.
Вона у Ярослава та герби,
Вона — родини нашої надія.
Благає, просить Бога о добрі
Вона... Ім'я їй — Берегиня!

Літо

Сонце ніжно золотить гинке заколисане жито.
Солодко в конці спить бусате лішнє літо.
Будить втому, бричить, грає у безмежній блакиті
Пісня жайворонка... Тремтить,
у гинком лунає житі.
Мелодія твориться дивно,
незримо танцює скрипаль.
На сивому паутинні відзвонює срібний кришталь.

Оксана КРАСІНА

— *Ярославо, коли ти зробила свою першу витинанку?*
— Коли мені було 8 років, я в якійсь книжці побачила витинанки. І спробувала собі так зробити. Спочатку, звичайно, були маленькі картинки, потім більші.

— *Розкажи більше про техніку витинанки.*
— Техніка залежить від різновиду витинанки. Є чисті витинанки: я маюю на зворотньому боці візерунків і вирізаю; є мальовані витинанки: вирізано, розмальовано і наклеєно. А є чисті розписи.

— *Як ти підбираєш кольори для своїх робіт, чи є якесь символічне значення у кольорах?*

— Колір грає роль як образ. В тематичних картинах, наприклад, обрядових сюжетах або сюжетах з трипільської культури, колір відіграє дуже важливу символічну роль.

У роботі «Світлови» — колір сірий, це колір каменю. У часи Трипілья на кам'яному стовпі на кожній з чотирьох сторін вирізали богів.

Або, наприклад, у моїх церкв колір оранжевий, бо це — колір цегли.

— *На які теми ти створюєш свої роботи?*

— Можна виділити декілька напрямів: обрядові й святкові дійства («Купальські ігрища», «Сватання», «Зелена неділя», «Калита», «Великдень», «Коляда»), церкви та собори («Дзвони Софії», «Успеніє на Печерах», «Трійця на брамі»), дерева й квіти («Мишне коріння», «На забаряненій землі», «Козацький дуб», «Радість», «Казка»), звірі й птахи («Мед», «Крида», «В калиновім гаю», «Останній вираз Фенікса»), символи й знаки («Правічне», «Вир», «Коло», «Відродження»), казки й легенди («Спомин», «Велесове майно») та інші.

— *А є в тебе ще якісь захоплення, крім витинанки?*

— Я дуже люблю читати історичні романи, казки та гумор. Ще я навчаю витинати хлопчиків та дівчаток. У моїй школі є гурток «Орнамент», куди ходять вчитися майстерності витинання учні молодших класів. А недавно я захопилася віршуванням. Дозвольте, я прочитаю вам декілька своїх віршів.

Стаття «Дивосвіт Ярослави» в газеті «Родзиночка», 10 липня 1997 року, стор. 2

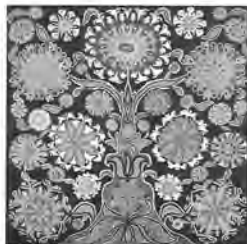
lani", „Kozzerü öggek”/, sht taroznak. Jaroslava művészes, befejezett alkotásból, amelyek az ukránias egyetemes értékeivel vannak átitatva, szinte árad a szépség, és a szülőföld, Ukrajna szeretete.

Lag

„MIRROFORM” Kishchak de Zynovka (Ukr)

A Jaroszlav Mudrij
(Bölcs Jaroszlav) nevével viselő nemzetközi
oktatási alapítvány

Orban

JAROSZLAVA
SEKERA

Буклет-запрошення на виставку
ЯРОСЛАВИ ШЕКЕРИ в УГОРЩИНІ...
СТОР. 1

Jaroszlava Sekera a Tarasz Sevcsenkóról elnevezett Nemzeti Egyetem hallgatója. Gyerekkorától kezdve vonzódást érzett az applikáció, flóramozsákok készítése, festészet és más művészeti tevékenységek iránt. Tizenöt éves korában, még megőrzve gyermeki látásmódját tovább tudott lépni, olyan festményeket, rajzokat, applikációkat alkotott, amelyekben egyre élelnebben mutatkozott meg a harmonikus teljesség, a képies kifejezés, az érzések szintézise illetve kompozíciós befejezések létrehozására irányuló képessége. Mestereinek ismert és kevésbé ismert művészeket és népművészeket tekint. Mint valamely dalt, amely egyszerre ünnepélyes és érzelmes, úgy mutatja be az ifjú festőnő a világnak a finom csipkeminélzést és a napsugár-lángoló színezés kapcsolatát. Egyes műveinek megnevezései saját költeményeinek sorait idézik, és maguk a képek is, tartalmukkal, formájukkal, színeikkel mintegy kiegészítik azok szövegét, megsokszorozva a művészi ábrázolás lehetőségét. A fiatal lélek érzelmi vonzódása a népi források iránt, veleszületett harmónia és szépség érzéke, mérész ötletel és a népművészet stílusjegyeinek magas szintű ismerete a művészi tehetséggel ötvözve a festőnő jövőbeni

egyéni kibontakozásai igérnek. Az 1992 és az 1998 közötti időszakban a Jaroszlava Sekera munkái iskolákban, palotákban, és múzeumokban voltak kiállítva, helyet kaptak a „Kijev-Mogiljanszki Akadémia” elnevezésű egyetemi Művészeti Galériában rendezett kiállításokon is. Művel bemutatására a Pavló Ticsina, Tarasz Sevcsenkő múzeumok, illetve Ukrajnai állami Irodalmi Múzeum s a Központi Festők Háza, sht rendeztek tárlatokat. Az ifjú mesternő renkívül széles művészeti palettájára ünnepi és hagyományörző események / „Kupalszki játékok”, „Kézfogó”, „Pünkösdi vasárnap”, „Húsvét”, „Karácsonyi ének” /a templomok és a dómok / „Szoftia harangozás”, „Szerzetesek bárlangú sírhegye”, „Szentháromság a kapun”, a fák és a virágok / „Ne sírj, fűzfa, sírj...”, „Erős gyökérezet”, „A biborvörösé tett földön”, „A kozákok tölgye”, „Öröm”, „Mese”, az állatok és a madarak / „Méz”, „Számnyak”, „Kányafa tigeiten”, „A Főnix utolsó forgása”, szimbólumok és jelek / „Női melegség”, „Örökélő”, „Örvény”, „Kör”, „Újjászületés”, mesék és legendák / „Napisten öröksége”, „Emlékezet”, „őkori nép”, ornamentika / „Ukrájna, Ukrajna”, „Fogság”, „Kobzar gondo-

Буклет-запрошення на виставку ЯРОСЛАВИ ШЕКЕРИ в УГОРЩИНІ... СТОР. 2

Державний музей Т.Г.Шевченка
Міжнародний освітній Фонд імені Ярослава Мудрого

*Усіх, хто захоплюється народним мистецтвом: вишиванкою,
малюваною вишиванкою,
розписом*

ЗАПРОШУЄМО
до Державного музею Тараса Шевченка 13 - 24.06.97 року
«ДИВОСВІТ ЯРОСЛАВИ ШЕКЕРИ»

Персональна виставка робіт учениці СШ № 200 м.Києва

Відкриття — 13 червня 1997 року о 16-й годині за адресою:

**м.Київ, бульвар Тараса Шевченка, 12
Державний музей Т.Г.Шевченка**

Запрошення

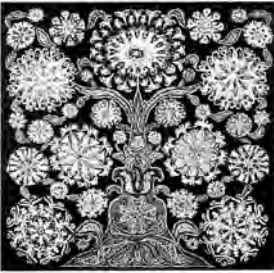
Шановний добродію

*Міжнародний освітній
Фонд імені Ярослава
Мудрого, СШ № 200
запрошують Вас на
відкриття виставки
"Дивосвіт Ярослави
Шекери",
яка відбудеться в
Державному музеї
Т.Г.Шевченка
з 13 - 24.06.97 року
за адресою:
м.Київ, бульвар Тараса
Шевченка, 12.*

*Відкриття -
13 червня 1997 року
о 16-й годині.*

АФІША ВИСТАВКИ
«ДИВОСВІТ ЯРОСЛАВИ
ШЕКЕРИ», УЧЕНИЦІ
ШКОЛИ
№ 200 м. КИЄВА В
ДЕРЖАВНОМУ МУЗЕЇ
Т. Г. ШЕВЧЕНКА
13-24.06.
1997 РОКУ

ЗАПРОШЕННЯ НА ВИСТАВКУ
УЧЕНИЦІ ШКОЛИ № 200
м. КИЄВА ЯРОСЛАВИ
ШЕКЕРИ В ДЕРЖАВНОМУ
МУЗЕЇ
Т. Г. ШЕВЧЕНКА
13-24.06.1997 РОКУ,
СТОР. 1

Дорогі школярі!

Щойно ви оглянули виставку витинанок та розписів. Пропоную й вам творити світ краси й добра передовсім шляхом любові до праці та до всього гарного.

Коротко про себе. Пригадую, як подарував мені тато пензлик і папір. Мені тоді було років чотири-п'ять, але досі запам'яталися його слова: "Малюй, скільки твоя душа забажас, та не так, як у природі. Зображай щось своє, незвичайне. Бо творіння природи не-повторні і кращими їх зробити чи намалювати не зможе ніхто". Малювала, як могла, однак нічого не перемальовувала. Згодом навчилася робити аплікації з різного насіння: барвистих квасолинок, кавунів, гречки, яблук, динь тощо. Композиції з природних матеріалів я викладала спочатку на столі, а вже потім добирала

для них кольоровий папір. Отже, флоромозаїки стали для мене першою сходинкою у неповторний світ рукотворного мистецтва.

Мої батьки ніколи не шкодували слів похвали, коли помічали хоч маленькі художні здобутки. У молодшому шкільному віці моя перша вчителька пробудила інтерес до аплікацій з паперу. А вже аплікація стала одним із джерел для розпису й витинанки.

Всі види рукотворчості (флоромозаїка, аплікація, розпис, витинанки) пов'язані з традиційними народними святами. Коли приходив Новий рік і заглядали у шибки вікон дивні візерунки з паморозі, тоді падали сніжинки-витинанки, розгорталися цікаві дійства щедрування, колядування, засівання. Ялинка, куця, свічка, щедрівка все перепліталося і відроджувалося в уявних образах, спонукало до творчості. Надихав на працю і Великдень. На писанках зображала древні сонячні знаки-символи, сваргу, безконечник, вічний вогонь. Поступово усвідомлювала значення деякої символіки писанок, навчилася створювати власні орнаменти.

Найбільше мене полонила витинанка. Враження від побаченого в музеї Природи чи в ма-

льовничих Карпатах відтворювались в казкових птахках і звірях, деревах і квітах. Збагнула, що світ мистецтва – світ образів. Образи оживають, якщо в них поєднуються різні знакові системи: колір, лінії, слова, мелодія тощо. Посідала мистецтво розпису й витинанки. Витнуті ножицями витончені казкові квіти й дерева заграли яскравими барвами.

Справжньої майстерності вчує у майстрів народної творчості, уважно придивляючись до їх витворів, а джерелом натхнення є різноманітне мистецтво рідного народу.

Багато гарних людей супроводжувало мене на шляху моїх захоплень. Одні давали важливі поради, інші підтримували матеріально й малювальними засобами, ще інші сприяли популяризації моєї творчості. Щиро вдячна і завжди пам'ятаю про них. Радістю, добром та любов'ю наснажує мене їхня увага.

Ярослава Шекера

ЗАПРОШЕННЯ НА ВИСТАВКУ УЧЕНИЦЬ ШКОЛИ № 200 м. КИЄВА ЯРОСЛАВИ ШЕКЕРИ В ДЕРЖАВНОМУ МУЗЕІ Т. Г. ШЕВЧЕНКА 13–24.06.1997 РОКУ, СТОР. 2

НОВІ ІМЕНА

міжнародної премії журналу "Соняшник" фонду родини Бойків.

1995 р. — майстер традиційного народного мистецтва.

1998 р. — переможець конкурсу "Писанкова веселка", Київ.

Непомітно для оточуючих дівча перетворилося на особистість. З твердими переконаннями, з власним світоглядом, з різними інтересами. Цікавим є

вона з його вузькими вуличками Сент-Ендре — місті художників — Ярослава милувалася угорською керамікою; виставка якої якраз відбулася.

Побувала Ярослава і на Балатоні. Пройжджаючи спорожніми взимку курортними містечками, вона почула багато цікавого про цей край. Запам'ятався їй і височенний костел на півострові Тихань, який видно майже з будь-якого місця Балатону. Під цим костелом — залишки храму XI ст., де похований тодішній король Угорщини Андраш. Дружиною його була Анастасія, одна з дочок Ярослава Мудрого.

Пильні очі художниці помічали багато що. Вражали охайність вулиць, дворів та самих мешканців. І те, що кожна телефонна кабіна обладнана книгою — довідником, непопаленою, ненадірваною. Вразило й те, що кожний звичай-

Рясний цвіт Ярослави Шекери

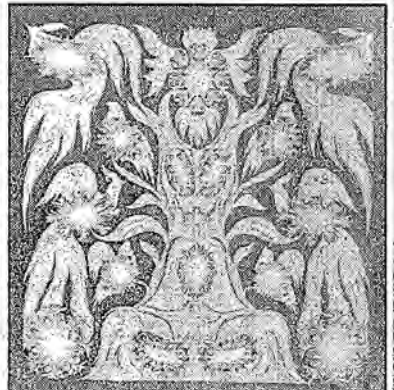
Нещодавно з Угорщини повернулася Ярослава Шекера — молода, але вже відома майстриня традиційного народного малярства. Це була перша виставка її творів за кордоном. До Будапешта Ярославу запросили посольство та Товариство української культури в Угорщині. Поїздка здійснилася завдяки сприянню Міжнародного освітнього фонду ім. Ярослава Мудрого.

Виставка пройшла з великим успіхом, про що свідчать численні відгуки

той факт, що гуртки малювання Ярослава не відвідувала. Найбільшими вчителями вважає витвори визначних та незначних майстрів народної творчості, свої безпосередні враження від природи, від народних свят, ярмарків.

Багато добрих людей формували Ярославу.

Особливе

...приємно приголомшений, — пише один угорець. — Завдяки таким виставкам наші народи скоріше порозуміються," "Захоплений побаченням, — додає інший. — Дякую за весну, якою дихають ці картини".

Схвальні відгуки залишили й численні представники нашої діаспори, що проживають в Угорщині.

"Посольство України пишається такою талановитою представницею нашої нації", — написав Орест Климпуш, посол України в Угорщині.

Свято української мальованої витинанки на угорській землі відбулося.

Цей успіх видається зовсім не випадковим, якщо зазирнути у творчу біографію майстрині.

Ще до школи Ярослава полюбила аплікацію та флоромозаїку, а потім захопилася писанкарством та витинанкою. У 1992 — 1997рр. її роботи експонувались на виставках у школах, палацах, музеях, на персональних виставках.

1992 р. — лауреат

прослави як митця займає сім'я. Батьки — Микола Михайлович та Марфа Карпівна переконані українські інтелігенти — виробили у Ярослави найголовніше — українське світовідчуття та невтомні пошуки свого оригінального письма у малярстві. Цій родині характерна певна невибагливість до побуту. Але тут ніколи не жаліли грошей та часу на книги, на відвідання виставок, народних свят, ярмарок, на поїздки до Карпат на Різдво чи Великдень.

Приклад гармонійної сім'ї Шекерів дає багато матеріалу для педагогів-дослідників. Повернімося ж до угорських вражень Ярослави.

Крім участі у виставці, Ярослава мала щасливу нагоду трохи оглянути Угорщину. Найбільше захоплення викликав угорський парламент, що здався їй казковим іграшковим палацом, тільки дуже збільшеним. "Апофеоз готики", — так охарактеризувала вона його. Крім того, у Будапешті вона відвідала музей середньовічної архітектури Вайдахуняд, оглянула майдан Героїв.

Незабутньою була також поїздка до Вишеграда та Сент-Ендре. У Вишеграді, коли Ярослава піднялася на верхівку старого замку (майже 400 м), їй перехопило подих: вона у цей сонячний день могла бачити містечка й села задунайської Словаччини, а сам Дунай здався потічком. У казко-

вич життєвий будинок має своє обличчя, немає і двох однакових зовні будинків. А ще в Будапешті Ярославу здивували багатство, розмаїтість скульптурних пам'яток угорських королів, поетів, художників та інших дійсних людей, які, пройшовши всі лихоліття (фашизм, часи Советчини), збереглися і дивують іноземців. Зелений колір більшості скульптур — позеленіла від часу бронза — "як наче вийняті з моря рештки давніх цивілізацій, що обросли водоростями", — каже Ярослава.

Подорож до Угорщини надихнула Ярославу на такий вірш про Будапешт:

*Млосно гріє
зимове сонце,*

*Осява
черепичний край.*

*Наяву чи рожевий
сон це:*

*Небо впало
в пісennyй Дунай.*

*В люстрі —
їжакувата готика.*

*Стрімкість бань
і грайливе бароко.*

*Ми блукаємо містом,
як гномики.*

*Геть забувши
про часу кроки,*

*Вечір падає іскрами
в небі.*

*Ніч вогнями
запалить Дунай,*

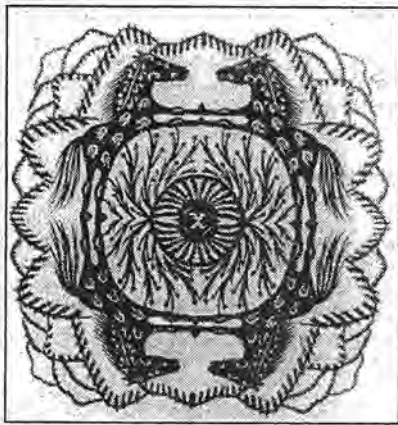
*Злинув з мосту дня
білий лебідь —*

*Полетів
у незвіданий рай.*

Щастя тобі, Ярославо!
Нових тобі успіхів, нових
виставок, нових поїздок!

Євген СОЛОГУБ.

На знімках автора:
Ярослава ШЕКЕРА та її
роботи.

● Біля чистих джерел

ДИВОСВІТ ЯРОСЛАВИ

НА ВИСТАВЦІ представлено близько 70 великоформатних (60х60 см) робіт, змістом яких є обрядові й святкові дії («Купальські грици», «Святання», «Зелена неділя», «Коляда»), церкви й собори («Дзвони Софії», «Успеніє на печерах»), дерева й квіти («Радість»), «Казка», «На забагрянєній землі», звірі й птахи («Мед», «Гостродзьоба качка», «У завітку»), символи і знаки («Івжині обереги», «Правичне», «Вир»), казки й легенди («Спомин», «Веселове майно», «Деревянське»), плетиво орнаментів («Україно, Україно») та інші.

НАРОЛИПАСЯ Ярослава Шекери 1982

Стежина народного мистецтва не має кінця

«Твори, дитино, скільки твоя душа забажає, та чужих картинок не перемалювай, і природу не малюй, а своє вигадуй», — сказав тато, коли мені було чотири роки, і дав багато паперу, фарб та пензликів. «Твори» розвішували на стінах, уважно розглядали й обговорювали разом з мамою й татом (вони у мене математики). Тато надто хвалив, якщо бачив хоч маленькі малярські здобутки. В дитячий садок не ходила, а тому мала багато часу, щоб займатись улюбленою справою. У шість пішла до школи, бо саме клас набирала чудова учителька. Про пензлики й фарби забула і кілька літ не бралась за них. Взимку особливо цікаво було викладати флорокомпозиції та мозаїки з насіння й гербарію. Зринають у пам'яті щорічні різдвяно-новорічні свята, що являли мені казку з незабутніми щедрівками й колядками, віршуванням і засіванням у Києві, а часом і в Карпатах. Незабаром надходив Великдень, знаменний перш за все писанками, захоплення ними не полишає мене й сьогодні. Якось спробувала вирізати ножицями картинку з паперу у вигляді писанок. Поклала їх на різнобарвний папір, і вони набули яскравого вигляду. Звільна. Далі стала витинати

ШЕКЕРИ

З такою назвою у червні ц. р. в державному музеї Тараса Шевченка відкрилася персональна виставка учениці випускного класу СШ № 200 м. Києва Ярослави Шекери. Нагадаємо, що читачі нашої газети її вже знають. У «Зірці» друкувались її твори та роботи молодших друзів, яких вона навчає мистецтву витинанки у своїй школі. Друкувались також і її вірші. Поезією дівчина захопилася недавно, бере участь у радіоконкурсі «Надія». Нещодавно у прямому ефірі програми «Ярославів вал» читала свої вірші.

Та повернемося до витинанки. З теплим словом до присутніх звернулася президент Міжнародного освітнього фонду ім. Ярослава Мудрого Валентина Василювна Стрілько. (Слід підкреслити, що виставка відбулася завдяки підтримці цього

фонду). «Багата наша Україна, — сказала вона, — обдарованими дітьми. І серед них такою дитиною є Ярослава Шекера. Вельми знаменно, що ця виставка розгорнута в святому на нашій землі домі — домі великого нашого Пророка. Своїми неповторними і прекрасними роботами Ярослава стверджує, що Україна є, Україна буде і заявить на весь світ про свою красу і велич». Вона побажала, щоб Ярослава не тримала своє мистецтво при собі, а несла до людей. Сказала, що в її роботах є все краще, що ми маємо, — мрії, традиції, дерево родоводу, сонце, день, ніч, весілля, космос древньої й сучасної України. Подякувала батькам, що виховали таку дитину, а Ярославі вручила лист-подяку за щире любов до народного мистецтва, до рідної України.

окремими елементами малюнка тощо. Вельми сприяли моєму захопленню друкування картинок у часописах, а особливо участь у виставках. Після них починала якусь нову серію робіт. А після однієї знову взялася за фарби. І сталося диво, що мінливо триває й досі. Вирізала витинанку «Казка» з білого паперу і розмалювала. Квіти й листочки заграли яскравими фарбами; а на темно-синьому тлі створили особливу чарівність і таємничість. Від мальованих витинанок легко перейшла до розписів на дупковому папері великого формату.

Найпершими і найближчими вчителями вважаю своїх батьків, а потім — майстрів народної творчості та художників, твори яких бачила на виставках і в книжках. З великим інтересом відвідувала виставки художників В. Зарецького, В. Кушніра, Л. Панченко, Г. Севрук, М. Сочешко.

Відчуваю необхідність глибшого пізнання історії, традицій і культури народу, бо стежина народного мистецтва у всіх його проявах вічна, не має кінця.

● На світлинах: Ярослава за роботою; її роботи — «Радість», «Купальські грища».

р. в м. Києві. Щойно закінчила 10 клас загальноосвітньої школи № 200. Успішне навчання поєднує з творчою працею.

В дошкільному віці полюбила аплікацію та флоромозаїку, в ранньошкільному віці захопилась витанкою. Перша вчителька В. П. Соколенко помітила і вчасно підтримала потяг до художньої праці. Гуртків малювання Ярослава практично не відчувала.

Роботи експонувалися в 1992—1996 рр. на виставках у школах, палацах, музеях, картинних галереях, а також на персональних виставках: у музеях П. Г. Тичини (1993), Державному музеї літератури України (1994), центральному Будинку художника (1995) та ін. Частина творів побачила світ у часописах «Соняшник», «Початкова школа», «Україна», «Основа», «Київ», «Жінка», «Образотворче мистецтво». Останніми роками виявляє потяг до поетичної творчості.

У рідній школі в гурті «Орнамент» навчає молодших школярів майстерності витинання. У навчальному році, що минув, вихованці «Орнаменту» розгорнули дві виставки — «Вогні Коляди» та «Світ птахів і звірів». На конкурсі дитячої творчості, яким опікувалось районне управління освіти Ленінградського району м. Києва, двоє членів Ярославиного гурту Настя Літаренко і Таня Давиденко посіли перше й друге місця й отримали грамоти.

Ярослава Шекера вже має звання майстра традиційного народного мистецтва. А п'ять років тому вона стала лауреатом премії журналу «Соняшник» фонду родини Бойків, отримала диплом Києво-Могилянського братства, її твори побачили світ на сторінках ілюстрованих журналів та персональних виставках.

Як їй пощастило цього досягти — вона сама розповідає в статті, опублікованій минулого року в часописі «Образотворче мистецтво».

більшій й складнішій малюнок. З часом з допомогою першої вчительки почала вести в школі гурток витинанки, який і тепер веде, вже самостійно.

На творення мене надихали цікаві вечори в нашій школі, відвідання ярмарків на Андріївському узвозі, Купальських та інших свят, різних цікавинок. Один лиш приклад. Поїхали ми якось із татом у місто його дитинства і вирушили на велосипеді розглядати розмаїття

наличників, які так мальовничо обрамляли вікна-очі біленьких хатин. Враження незабутні. Але про все не скажеш. Теми для робіт брала також із прочитаних книжок, всіляких спогадів і навіть снів. Познайомилася з художниками ЛІ Стебловською, В. Перевальським, Г. Коренем, прислухалася до їхніх порад.

Майже кожна картинка, над якою працюю, є для мене окремою запашною квіткою, не схожою на іншу. Вибір теми, спосіб втілення задуму, колірне вирішення наповнення — все вимагає праці, щоб малюнок був закінченим, радував красою та хвилював душу будь-якої людини. Ось лісові леви, які ходять по гілках дерев, а світло разом із тіннями лишають на тілі чудернацькі плями. А це полин із назвою «Чорнобиль»; він заповнив пустирі й тримає у «полоні» духовні скарби писанки.

Поступово збангула, що світ мистецтва є, перш за все, світом образів, які можна ствердити кольором, змістом,

Сторінку підготували Марфа ШЕКЕРА

Стаття «Дивосвіт Ярослави ШЕКЕРИ» в газеті «Зірка», 11 липня 1997 року, стор. 2

Нова грань таланту

Ярослава нещодавно завітала до нашої редакції і показала нам, окрім своїх дипломів, грамот, подяк і щойно виданих до чергової персональної виставки кольорових буклетів, свої нові віршовані етюди, що так нагадують її кольорові орнаменти, частину з яких ми з задоволенням пропонуємо увазі всіх наших читачів.

Квітковий етюд

Злилося море волошкове
Із небом синьооким,
А сонце в ротики левові
Загледілося ненароком.

Хутенько вечір біг примарами,
Загравою скотився мак...
Вітрець тихенько бавивсь хмарами,
Що їх розмалював будяк.

* * *

Росинка на вершечку колоска...
Світ перелився у ластерко крихітне.
А сонце жайворонків випіка,
Що залюбилися у очі синій...

Запашина вуаль

Тополі стоять — незрушно величні...
Павутички мандрують поспіхом,
Відлічують час неблаганно у вічність
До смеркання появи жаданої осені...

(мати Ярослави) та Гриць ГАЙОВИЙ.

Ярослава ШЕКЕРА

Тополі стоять — не поспішаючи,
Споглядають людську метушину.
З заклопотаним літом прощаючись,
Одягають вуаль запашну.

Перевтілення

Калина залякла, завмерла в німому чеканні:
Нема соловейка, веселого листя нема.
Лиш вроду дівочу залишила їй на прощання
Рум'яна осіння пора.

Сумує самотньо вона поміж срібних снігів,
І слюзи червоні мережаться на полотно;
Ламає, тендітне гілля хижий запах вітрів,
І падає тихо воно...

Сплелися в чуднім поєднанні два кольори ніжно,
Дороги, стежки устелили нові рушники.
Жадана ця мить, коли мати-природа,
Як пісня, як та берегиня, володар віків.

Сніговий сон

Сонечко сумно стухає,
Сутінки сірі сідають,
Скрушино совині свічада
Слухають сміх снігопадів...

Сяйво скляне сопілкове
Сипле Стрибог смарагдово,
Стогне, сичить, стугонить...
Сосонка сторожко спить...

* * *

Сурмить-співає синява,
Скликає супокій столить.
Смереки смарагдово-сиві
Сховають сніг страхіть...

Урок для вчителя

З роками все більше і більше шкіл України приєднувались до програм Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого. Це були одні з кращих педагогічних колективів нашої держави. Досвід їх роботи треба було поширювати і пропагувати. Саме тому на телеканалі УТ-2 з'явилась щотижнева передача «Урок для вчителя». Ведучою цієї програми була я. Міжнародний освітній фонд імені Ярослава Мудрого взяв на себе повністю фінансове забезпечення знімальної групи: оплату транспорту, проживання, харчування та інші затрати. Ми їздили по всій Україні, знімали фільми про досвід роботи кращих освітніх закладів України. Передача тривала 35 хвилин і виходила щотижня впродовж декількох років. Потім з політичних підстав її закрили, оскільки український зміст освіти державним чиновникам став не потрібний.

В архіві Фонду збереглися двадцять телевізійних передач, які з роками стають все більшою цінністю для історії освіти в незалежній Україні.

В пресі часто подавались різні матеріали про ці унікальні телефільми. Ось одна із публікацій у Всеукраїнській газеті «Освіта» за 4 січня 2002 рік.

ЛЮБОВ БІЛОЗЕРСЬКА ТА
ВАЛЕНТИНА СТРІЛКО В
ПЕРЕРВІ ПІД ЧАС ЗЙОМКИ
ТЕЛЕПЕРЕДАЧІ «УРОК ДЛЯ
ВЧИТЕЛЯ» В КРИЦЬКОМУ
САДУ, С. СТЕЦІВКА
ЗВЕНИГОРОДСЬКОГО РАЙОНУ
ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ, 1997 РІК

Навчитись бути щасливими

У програмі мовлення НТКУ за 2001 рік, на тлі катастрофічного знищення культурологічних, освітніх, науково-популярних передач власного виробництва, – приємне надбання – програма «Урок для вчителя». Це не «солодка цукерка», не розважальне шоу, а серйозна, проблемно-аналітична дискусійна програма. «Урок для вчителя» компетентно, на конкретних прикладах, зсередини розкриває сучасний стан загальноосвітньої школи, висвітлює позитивні зрушення і біди в системі освіти України, формує у глядача по-державному небаїдуже ставлення до проблем навчання і виховання дітей. Хіба вам не цікаво зазирнути у завтра і побачити майбутнє, що чекає на Україну? Хіба не важливо спробувати зробити це майбутнє хоч трохи щасливішим?

Ініціатором програми «Урок для вчителя», її постійною ведучою є педагог з двадцятип'ятирічним стажем, жінка, якій особисто болить злиденне становище шкіл сьогодні, Президент Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого Валентина Стрілько. Людина, яка разом із професійною творчою групою Національної телекомпанії дає можливість вчителям відчувати, що вони не кинуті напризволяще наодинці із своїми проблемами.

– Валентине Василівно, як виникла ідея програми?

ПІД ЧАС ЗЙОМОК
ТЕЛЕВІЗІЙНОГО ФІЛЬМУ
«УРОК ДЛЯ ВЧИТЕЛЯ»,
М. ІВАНО-ФРАНКІВСЬК,
1996 РІК,

Валентина Стрілько:

– Я вважала, що програма про досвід роботи педагогічних колективів – актуальна. Нині освітяни не мають змоги підписатись на періодичні видання, поїхати в інші школи, тобто опиняються в інформаційному вакуумі і тому одним з основних і потужних джерел для ознайомлення з досвідом роботи різних шкіл України, про надбання, які є в освіті – є телебачення.

Програма «Урок для вчителя» розрахована не лише для вчителів, а й для батьків, вони звіряють свій крок за школою. Розрахована вона і на учнів, так як героями цих програм є учні, які висловлюють свої думки про систему освіти. Взагалі, передача розрахована на широке коло глядачів, бо ми всі вчимося. Хочу зазначити, що аналогу такої програми, яка б на високому професійному рівні, ґрунтовно висвітлювала проблеми освіти в Україні немає.

– Як Ви оцінюєте підсумки програми за минулий рік?

Валентина Стрілько:

Програма виходить з травня місяця 2000 року і одержала схвальні відгуки серед багатьох вчителів, громадських організацій. Виникали дискусії з приводу тих чи інших педагогічних засад, про які йшлося в програмі. Досвідом шкіл, педагогів, які ми показували, зацікавилися інші школи, і вже є приклади впровадження цього досвіду, досвід переймають.

– Валентино Василівно, яким Вам бачиться «Урок для вчителя» у 2002 році?

Валентина Стрілько:

– Зараз програма, на мою думку, виходить у незручний час (п'ятницю на УТ-2). Більшість шкіл просто не мають телевізорів або вимикають світло у денний час. Якби програму включили до суботнього або недільного ефіру, глядацька аудиторія значно збільшилася б. Хотілося б впровадити у практику прямі ефіри програми або створювати програми у студії запису, аби розмову повести ширше – не лише про досвід окремих шкіл. Ми могли б порушувати дуже актуальні на сьогодні проблеми. Це і педагогічні видання, і питання взаємодії шкіл та ВУЗів, проблеми впровадження рейтингової (дванадцяти бальної) системи оцінки, забезпечення шкіл підручниками, комп'ютерами, і багато інших. Болючих проблем сьогодні в освіті дуже багато. Не можна мовчати, потрібно говорити

про це, залучати до обговорення громадські організації, широкий загал людей – тільки тоді можливий рух уперед.

– Валентино Василеню, Ваші побажання до глядачів програми у Новому році.

Валентина Стрілько:

– Я люблю народну педагогіку, тому скажу по народному:

Будьте здорові, як вода,

Красиві, як українська весна,

І багаті, як наша земля.

І будьте щасливими, у нас багато нещасливого люду. Це треба вміти бути щасливими. Категорія щастя – тимчасова, ми на такий короткий термін приходимо у життя. Тому треба щодня вміти віднайти радість, побачити щастя, що воно тут, поруч. Людям добро зробив – уже радість, щастя, не чекаючи, щоб за це добро віддячили. Якщо ми це зрозуміємо, буде легше жити.

Що ж, можливо, й справді, треба вчитися бути щасливими, а Валентина Стрілько переконана, що ми того варті. І всіх, хто у тому зацікавлений запрошуємо на черговий «Урок для вчителя» 12 січня в «Освітньому каналі» на УТ 2.

Галина Онопрієнко, газета «Освіта», 4.01.2002 року

Під час зйомок фільму «Урок для вчителя», с. Стецівка Звенигородського району Черкаської області, 1997 рік.

Оператори знімальної телевізійної групи «Урок для вчителя», с. Стецівка Звенигородського району Черкаської області 1997 рік

Вища школа

З перших днів діяльності Фонд налагодив тісну співпрацю з багатьма провідними державними вищими навчальними закладами України, які стали колективними членами Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого.

Співпраця сприяла інтеграції вищої школи в міжнародну систему освіти, зміцненню матеріально-технічної бази вищих навчальних закладів та розвитку їх наукових розробок. Найпершим масштабним заходом вчених – науковців була міжнародна науково-практична конференція «Вища освіта України: реалії, тенденції, перспективи розвитку», у якій брали участь вчені з усіх областей України, Австрії, Польщі, Німеччини, Угорщини, Італії, Словаччини, Словенії та Чехії.

За весь час діяльності Фонд провів більше ста таких конференцій, матеріали яких були видрукувані власним коштом.

Програма «Вища школа» працює за такими напрямками:

1. Підтримка розробки і впровадження нових та розвиток існуючих навчальних курсів дисциплін, поширення прогресивних педагогічних інновацій.

2. Підтримка науково-дослідної роботи в різних галузях наук.

3. Допомога в організації підвищення кваліфікації викладачів, науковців, аспірантів та студентів.

4. Сприяння розвитку партнерської співпраці між вищими навчальними закладами як в Україні, так і за кордоном.

5. Підтримка наукових досліджень та творчих ініціатив студентів, аспірантів.

6. Покращення матеріально-технічного та інформаційного забезпечення навчального процесу та наукових досліджень.

Щороку Фонд призначає стипендії для кращих студентів українських вищих навчальних закладів.

Так, в 2017 році таке грошове заохочення отримав студент III курсу Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка Рудько Антон Олександрович. Він навчався за спеціальністю «Мова та література (японська) та переклад» і отримав стипендію за значні досягнення у навчан-

ні, високі результати при складанні кваліфікаційного іспиту з японської мови, що проводиться Посольством Японії в Україні, активну участь у Всеукраїнському конкурсі промов японською мовою та в університетських спортивних змаганнях. Він також був активістом студентського парламенту. Батько цього студента відважно воював на передовій російсько-української війни.

В 2018 році отримав фондівську стипендію відмінник навчання цього ж інституту Дума Єгор Олегович.

Неможливо назвати всіх стипендіатів Фонду, бо їх дуже багато. Особливо талановитим студентам оплачувались відрядження для участі у міжнародних змаганнях та олімпіадах.

Так, за сприяння Фонду, група студентів Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка взяли участь у фінальному раунді престижних світових змагань з судових дебатів з права Світової організації торгівлі, що пройшли з 5 по 13 травня 2012 року в місті Монпельє (Франція).

У стінах багатьох провідних вищих навчальних закладів України Фонд періодично, впродовж багатьох років, організовував художні виставки відомих майстрів пензля.

12 травня 2011 року на базі Національного медичного університету імені О. О. Богомольця було проведено Конференцію з іноземними студентами з приводу створення при Міжнародному освітньому фонді імені Ярослава Мудрого ради іноземних студентів. Результат Конференції – створено Асоціацію іноземних студентів, яка успішно діє до сьогодні.

Фонд систематично фінансово підтримував професорсько-викладацький склад вищих навчальних закладів України. Так, з нагоди 10-ї річниці з дня створення Інститут філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка Міжнародним освітнім фондом імені Ярослава Мудрого було відзначено дипломами та грамотами:

- доктора філологічних наук, професора, директора Інституту Семенюка Григорія Фоковича,
- кандидата філологічних наук, доцента Яшенкову Ольгу Володимирівну,

– кандидата філологічних наук, доцента Маленьку Тетяну Федорівну,

– кандидата філологічних наук, професора Паламарчук Ольгу Леонідівну;

грамотами та фондowymi преміями відзначено:

– кандидата філологічних наук, доцента Соловей Ніну Василівну,

– доктора філологічних наук, доцента Гнатюк Лідію Павлівну,

– кандидата філологічних наук, доцента Возну Марину Олександрівну; подяками та грошовими преміями:

– кандидата філологічних наук Гудзенко Олену Петрівну,

– начальника навчально-організаційного відділу Олійник Людмилу Миколаївну,

– асистента кафедри української філології для неспеціальних факультетів Вакульчук Світлану Петрівну,

– філолога першої категорії Заєць Наталію Іванівну,

– інженера першої категорії Віленську Світлану Іванівну,

– старшого лаборанта Хлопчур Світлану Михайлівну.

Співпраця з усіма вишами завжди була плідною і ефективною.

З перших років роботи програми Фонду «Вища школа» про її успіхи регулярно з'являлись публікації в різних засобах масової інформації і повідомлення на телебаченні. Ось деякі з них в газеті «Молодь України» за 4 травня 1995 року, «Медичні кадри» за 20.06.1995 року та 21.03.1996 року.

Багаті, бо даємо...

Випадковостей на світі не буває. Цей древній афоризм ще раз підтвердив той факт, що єдиний в Україні фонд, який опікується освітою, названо іменем творця української освіти князя київського Ярослава Мудрого, в часи князювання якого Київська Русь була однією з найсильніших і найвпливовіших європейських держав.

Створено Міжнародний освітній фонд імені Ярослава Мудрого 1994 року. Президентом його стала Валентина Стрілько.

ПОДЯКА

Шановна Валентино Васиівно!

Кафедра філософії гуманітарних наук і редакційна колегія наукового альманаху „Філософські проблеми гуманітарних наук” висловлює Вам щирю вдячність за благодійну допомогу й сприяння у виданні журналу, на сторінках якого українські науковці мають можливість висвітлювати проблеми й перспективи розвитку гуманітарної сфери суспільства та актуальні питання сьогодення. Від щирого серця бажасмо Вам і благодійному фонду імені Ярослава Мудрого процвітання, творчих успіхів і нових соціальних проєктів.

З повагою

Л. Губерський

ПОДЯКА ПРЕЗИДЕНТУ МІЖНАРОДНОГО БЛАГОДІЙНОГО ФОНДУ ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО СТРІЛКО ВАЛЕНТИНІ ВАСИЛІВНІ ВІД ЗАВДІЮЮЧОГО КАФЕДРОЮ ФІЛОСОФСЬКОГО ФАКУЛЬТЕТУ КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА Л. ГУБЕРСЬКОГО, 1996 РІК

Мета Фонду – підтримка розвитку української національної школи, дошкільних виховних закладів, вузів, національно-освітніх центрів українського шкільництва.

Діяльність Фонду спрямована на заснування недержавних навчальних закладів, створення центрів розбудови української національної освіти, поширення досягнень української та зарубіжної педагогіки, підтримку експериментальних пошуків педагогів-новаторів.

За час існування Фонд вже зробив вагомий внесок у розвиток української педагогіки. Ним розроблена програма-проект «Українська національна школа», де окреслена діяльність Фонду впродовж наступних десяти років. Визначальне в програмі – орієнтація підтримуваних Фондом шкіл на формування, в учнів «життєвого кредо», яке сповідується в усіх цивілізованих країнах світу: «Кожен має глибоко усвідомлювати своє Боже призначення жити задля свого добробуту, благополуччя та кращого майбутнього у власній країні».

Фонд розгортає широку діяльність у сфері видавництва освітньої літератури, якої так бракує в наших школах. Готуються до видання «Хрестоматія світової літератури», «Читанка зарубіжної літератури для початкової школи», посібник з англійської мови, підручник з українського народознавства.

І ось – це одна благочинна акція Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого: вручення стипендій викладачам та студентам вузів України. Стипендіатам буде надана матеріальна підтримка. Рішення це прийняте для того, щоб зупинити відплив кадрів у вищій освіті, підтримати основу інтелектуальних сил української нації.

З цього приводу відбулися урочистості в Київському Будинку вчителя. Посвідчення стипендіатів вручала президент Фонду Валентина Стрілько.

Стипендіатами Фонду імені Ярослава Мудрого цього року стали найкращі студенти та викладачі вузів Києва, Полтави, Сімферополя, Донецька, Харкова. Відзначені і поважні метри, які все життя поклали на становлення української педагогічної науки, і зовсім юні, але талановиті студенти, майбутні творці вітчизняної науки.

Вручаючи посвідчення, Валентина Стрілько висловила подяку за ті найвищі дари, які несуть представники україн-

ської освіти, її творці на вітвар державності України. Бо що може бути важливіше за плекання душ і умів її майбутнього?

Віцепрезидент Фонду Анатолій Погрібний вручив посвідчення про колективне членство у Фонді середнім школам та вузам, які активно співпрацюють з Фондом. Колективними членами Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого стали Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Національний університет «Києво-Могилянська академія», інститут Українознавства при Київському університеті імені Тараса Шевченка, інститут Журналістики, педагогічний коледж Київського університету, інші вузи України. У своєму виступі пан Погрібний згадав слова філософа – хто тримає в своїх руках освіту, той здатний змінити обличчя Землі. І, можливо, саме цим людям, яких підтримує Міжнародний освітній фонд імені Ярослава Мудрого, судилося виховати покоління, яке, нарешті, змінить політичне, соціальне і моральне обличчя нації. Адже якщо сьогодні не виховати достойних людей – ніщо не зможе врятувати державу. І ще згадаю відомий вислів екс-президента США Рональда Рейгана: «Ми даємо кошти на освіту не тому, що багаті, а багаті тому, що даємо».

Марія Громова

газета «Медичні кадри», 20.06. 1995 року

Свято відбулося!

Названі перші лауреати творчого конкурсу.

Наприкінці лютого проходив I творчий конкурс художньої самодіяльності індивідуальних виконавців національного медичного університету.

Цій чудовій події передувала копітка підготовча робота студентської ради та профкому університету. Протягом 2-х місяців були виявлені найбільш обдаровані студенти, які поєднують в собі фаховий інтерес до медицини з любов'ю до мистецтва. Всього надійшло 36 заявок на участь в конкурсі в номінаціях: художнє читання, вокал, хореографія та виконання на музичних інструментах.

Було організоване представницьке журі, до складу якого увійшли: голови комісії з культурно-масової роботи Студентської ради та Студентського профкому І. Коба та М. Усатенко;

Свято відбулося

НАЗВАНІ ПЕРШІ ЛАУРЕАТИ ТВОРЧОГО
КОНКУРСУ

Наприкінці лютого проходив I творчий конкурс художньої самодіяльності індивідуальних виконавців національного медичного університету.

Цій чудовій події передувала копійка підготовча робота студентської ради та профкому університету. Протягом 2-х місяців були виявлені найбільш обдаровані студенти, які поєднують в собі фаховий інтерес до медицини з любов'ю до мистецтва. Всього надійшло 36 заявок на участь в конкурсі в номінаціях: художнє читання, вокал, хореографія та виконання на музичних інструментах.

Було організоване представницьке журі, до складу якого увійшли: голови комісій з культурно-масової роботи Студентської ради та студентського профкому І. Коба та М. Устатеню; директор клубу І. П. Терпелюк, головний диригент Заслужений працівник культури Ю. А. Коцар, визнані фахівці з різних жанрів: доцент кафедри народної музики інституту культури П. О. Андрійчук, завідуюча вокальною частиною театру «Радуга» Н. Д. Шашкова, хореограф Л. М. Белан, асистент Ю. О. Литвинова, доктор філологічних наук Г. О. Золотухін, професор Ю. В. Шанин, представник фірми «НИКОМЕД», яка спонсорувала конкурс, Н. О. Никитюк. Журі очолює проректор з виховної роботи професор І. О. Парпалей.

Творчий рівень учасників був різним: від початківців до активних учасників художньої самодіяльності. Але оцінка виступу кожного учасника була об'єктивною і доброзичливою. Жива реакція болільників в залі і прекрасна тиша, яка створювала під час звучання поезії чи вокалу чудову атмосферу єднання виконавців і слухачів.

Якщо не звертати увагу на деякі технічні неполадки в радіоапаратурі та неузгодженість в порядку виступу конкурсантів, можна сказати, що конкурс пройшов успішно.

Мистецтво і медицина як душа і тіло нероздільні. Не може бути хорошого лікаря, якщо його не хвилює краса творчості, душа якого не відгукнується на прекрасну мелодію чи поетичний рядок. І зал з хвилюванням спостерігав, як студенти-медики вперше виносили на суд журі і глядачів свої власні пісні, поезію...

Одностайним рішенням журі звання Лауреатів з врученням премій у розмірі від 2 до 5 мільйонів карбованців (їх виділила Фонд ім. Ярослава Мудрого та фірма «НИКОМЕД») отримали: I премія в жанрі вокалу: студенти О. Введенський (II лікув. V курс ф-т.) та О. Устиянович (III мед. ф-т. I курс); в жанрі художнього читання: Г. Шпак (I мед. ф-т. III курс).

Другу премію отримали: в жанрі вокалу В. Жуков (стомат. ф-т. II курс), художнє читання М. Мосінова (II мед. ф-т., II курс) та Т. Костенко (I лік. ф-т., IV курс); хореографія: Н. Харчук (стом. ф-т., I курс); С. Тухар (I лік. ф-т., III курс), В. Стогіна (стом. ф-т., V курс) А. Карпенко (I мед. ф-т., V курс). Лауреатами III премії стали: в жанрі вокалу: О. Зарницька (педіатр. ф-т., V курс), в хореографії: О. Шарков (I лік. ф-т., VI курс); за художнє читання: Р. Новакович (лікар-інтерн

Г. Шпак (I премія).

військово-медичного відділення), за виконання на фортепіано Н. Горданова (3 мед. ф-т., II курс).

Треба було бачити радість і гордість Лауреатів, які отримували чудові дипломи та премії! Свято відбулося!

Хочеться сподіватися, що цей вечір запам'ятовується надовго не тільки учасникам-Лауреатам, а й усім присутнім. Рішенням ректорату університету вирішено такі конкурси проводити щорічно. Другий конкурс художньої самодіяльності відбувається восени, у жовтні, з тим, щоб якомога раніше виявити талановитих студентів серед першокурсників, і дати їм змогу частіше демонструвати своє мистецтво друзям. Тож до нових творчих досягнень і відкриттів талантів!

Професор І. ПАРПАЛЕЙ,
проректор з виховної роботи.

О. Введенський та О. Устиянович (I премія).

директор клубу І. П. Терпелюк, головний диригент, Заслужений працівник культури Ю. А. Коцар, визнані фахівці з різних жанрів: доцент кафедри народної музики інституту культури П. О. Андрійчук, завідувача вокальною частиною театру «Радуга» Н. Д. Шашкова, хореограф Л. М. Белан, асистент Ю. О. Литвинова, доктор філологічних наук Г. О. Золотухін, професор Ю. В. Шанін, представник фірми «НІКОМЕД» Н. О. Никитюк, які спонсорували конкурс, представник Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого В. Стрілько. Журі очолив проректор з виховної роботи професор І. О. Парпалей.

Творчий рівень учасників був різним: від початківців – до активних учасників художньої самодіяльності. Але оцінка виступу кожного учасника була об'єктивною і доброзичливою. Жива реакція болільників в залі і прекрасна тиша, яка створювала під час звучання поезії чи вокалу чудову атмосферу єднання виконавців і слухачів.

Якщо не звертати увагу на деякі технічні неполадки в радіоапаратурі та неузгодженість в порядку виступу конкурсанти, можна сказати, що конкурс пройшов успішно.

Мистецтво і медицина як душа і тіло нероздільні. Не може бути хорошого лікаря, якщо його не хвилює краса творчості, душа якого не відгукнеться на прекрасну мелодію чи поетичний рядок. І зал з хвилюванням спостерігав, як студенти-медики вперше виносили на суд журі і глядачів свої власні пісні, поезію...

Одноставним рішенням журі звання Лауреатів з врученням премій у розмірі від 2 до 5 мільйонів карбованців (їх поділили Фонд ім. Ярослава Мудрого та фірма «НІКОМЕД») отримали: І премія в жанрі вокалу: студенти О. Введенський (II лікув. V курс ф-т.) та О. Устіянович (III мед. ф-т. I курс); в жанрі художнього читання: Г. Шпак (I мед. ф-т. III курс).

Другу премію отримали: в жанрі вокалу В. Жуков (стомат. ф-т. II курс), художнє читання М. Мосінзова (II мед. ф-т., II курс) та Т. Костенко (I лік. ф-т., IV курс); хореографія: Н. Харчук (стом. ф-т., I курс); С. Тухар (I лік. ф-т., III курс); В. Стогіна (стом. ф-т., V курс); А. Карпенко (I мед. ф-т., V курс).

Лауреатами III премії стали: в жанрі вокалу: О. Зарицька (педіатр, ф-т., V курс); в хореографії: О. Шарков (I лік. ф-т.,

VI курс); за художнє читання: Р. Новакович (лікар-інтерн військово-медичного відділення); за виконання на фортепіано Н. Іорданова (3 мед. ф-т., II курс).

Треба було бачити радість і гордість Лауреатів, які отримували чудові дипломи та премії! Свято відбулося!

Хочеться сподіватися, що цей вечір запам'ятається надовго не тільки учасникам-лауреатам, а й усім присутнім. Рішенням ректорату університету вирішено такі конкурси проводити щорічно. Другий конкурс художньої самодіяльності відбудеться восени, у жовтні, з тим, щоб якомога раніше виявити талановитих студентів серед першокурсників і дати їм змогу частіше демонструвати своє мистецтво друзям. Тож до нових творчих досягнень і відкриттів талантів! (Професор І. ПАРПАЛЄЙ, проректор з виховної роботи.)

Ми вже повідомляли, що медичний університет є колективним членом Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого, а четверо членів нашого колективу стали стипендіатами цього Фонду. Цими днями ще одна приємна подія відбулася в УДМУ. Валентина Стрілько – президент Фонду вручила ще трьом представникам УДМУ посвідчення стипендіатів. Ними стали відмінники навчання, члени студентської ради О. Палій (III курс, 4 медфакультет); Т. Говорун (4 курс, 3 медфакультет); а також професор І. О. Парпалей – проректор УДМУ.

Крім того, Валентна Стрілько повідомила, що Фонд імені Ярослава Мудрого має намір спонсорувати кількох абітурієнтів, а також запропоновано медичному університетові премію цього Фонду розміром 500 доларів за внесок у розвиток української культури і самосвідомості. Кандидатури претендентів на цю премію вже обговорюються на факультетах.

Н. Гордієнко,
газета «Молодь України», 04.05 1995 року

Міжнародний конкурс для дітей та молоді «Природа і ми»

Фонд часто проводив Всеукраїнські та Міжнародні заходи, що були спрямовані на розвиток творчих уподобань дітей та молоді. Ось історія одного із них. В газеті «Освіта» за 23–30 квітня 1997 року з'явилось таке оголошення:

Природа і ми

*«Чом, чом, чом,
О земле ти моя,
Кохана ти мені,
Кохана ти мені?»*

Міжнародний освітній фонд імені Ярослава Мудрого оголошує конкурс для дітей і молоді на тему «Природа і ми»

Учасників конкурсу просимо висвітлити екологічні проблеми свого довкілля.

Метою цього заходу є спрямування уваги дітей, молоді та їхніх батьків на важливість збереження навколишнього середовища. У конкурсі беруть участь 3 групи дітей.

Група 1

Для дітей віком 7–9 років.

Довільний малюнок на тему «Природа і ми», котрий супроводжується коротким описом (30–50 слів).

Група 2

Для дітей віком 10–12 років.

Оповідання (опис, розповідь у довільній формі 150–200 слів) на тему «Природа і ми».

Група 3

Для молоді віком 13–16 років.

Оповідання (опис, розповідь у довільній формі 500 слів) на тему «Природа і ми».

Малюнки і твори просимо підписати псевдонімом та вказати вік автора. Прізвище автора, вік, назву школи та

точну адресу необхідно долучити у заклеєному конверті, на якому треба зазначити псевдонім та вік автора.

Твори необхідно писати лише українською мовою.

Учасників конкурсу просимо надіслати роботи до Міжнародного освітнього фонду ім. Ярослава Мудрого не пізніше 30 липня 1997 року.

Роботи надсилати за адресою: 252601, м. Київ-МСП, вул. Тургенєвська, 8-14, 1 пов., кімн. 4-5, тел. (факс) (044)216-44-65.

Результати конкурсу будуть оголошені на сторінках газети «Освіта» в останній декаді серпня.

Три найкращі роботи з кожної категорії візьмуть участь у фінальному турі конкурсу, який проводить організація Союз Українок Америки. Результати фінального туру конкурсу будуть оголошені в ДЕНЬ ЗЕМЛІ 1998 року, а найкращі роботи будуть видані окремою книгою.

Валентина СТРИЛЬКО,
президент Фонду

Конкурс пройшов цікаво й ефективно. Україна на міжнародному рівні була представлена достойно. У заході взяли участь 12 шкіл з України, 14 шкіл зі США, діти з Англії, Бразилії, Канади, Словаччини та Сербії. Загальна кількість учасників – 639 дітей. Для оцінки творів було запрошено 21 член журі, до складу якого увійшли 1 письменниця, 18 вчителів та 2 митці.

У першій групі дітей віком 7-9 років перемогли:

1. Учні 2-А класу СШ № 1 (м. Фастів) «Зелені патрулята».
(НАГОРОДА)

У третій групі молоді віком 13-16 років перемогли:

1. Котко Лесь (місто Кривий Ріг) (НАГОРОДА)

2. Мазепа Дмитро (село Малишево, Чернігівська область)
(НАГОРОДА)

3. Палій Ірина (село Софіївка, Запорізька область) (НАГОРОДА)

4. Бондаренко Василь (село Гнідин, Київська область) (НАГОРОДА).

ОБКЛАДИНКА КНИГИ З МАЛЮНКАМИ
УЧАСНИКІВ КОНКУРСУ «ПРИРОДА І МИ»

Лауреатами стали:

У першій групі дітей віком 7–9 років:

1. Загубигорілко Дмитро (Любимів, Дніпропетровська область).

2. Мамченко Ганна (Любимів, Дніпропетровська область).

У другій групі дітей віком 10–12 років:

1. Доронько Оксана (село Малишеве, Семенівський району, Чернігівська області).

2. Дяченко Ольга (сmt. Володимирець, Рівненська область)

3. Хаматишина Галія (місто Київ).

Лауреатів було пошановано грамотами Союзу Українок Америки, книжками. Роботи переможців – грошовими преміями.

Підсумки конкурсу на Міжнародному рівні підвела заступник голови Союзу Українок Америки Ольга Трисяк.

Ukrainian National Women's League of America, Inc

Союз Українок Америки

108 SECOND AVENUE – NEW YORK. N.Y. 10003

TELEPHONE: (212) 533-4646

До редакції
Газети для шкільництва
«Жива Вода»

Просимо ласкаво помістити текст, багато дітей прислало свої твори самостійно із сіл, їм буде цікаво почитати!
Із щирим привітом
за адміністрацію конкурсу

*Ольга Тритяк,
заступниця голови СУА*

**Підсумки з проведеного конкурсу для дітей
і молоді на тему «Природа і ми»,
який був проголошений Союзом Українок Америки.**

Усіх учасників конкурсу є 693 із сімох держав а саме: із США 29, з України 331, Англії 27, Бразилії 27, Канади 13 та зі Словаччини і Сербії по 2.

Для оцінки творів було запрошено 21 членів журі, а саме: 1 письменниця, 18 вчительок і 2 мисткині. Вони дотримувались правил конкурсу а саме:

Учасники повинні були описати проблеми свого довкілля і подати вказівки – поради, як діти та молодь можуть допомагати в збереженню здорового довкілля. Тому, що дуже добрих творів було дуже багато, журі сурово дотримувались вимог конкурсу.

У США 14 шкіл брали участь у конкурсі зорганізовано: 7 шкіл парафіціальних (цілоденних) та 7 суботніх шкіл Українознавства.

В Україні 12 шкіл брали участь у конкурсі зорганізовано, 5 екологічних гуртків та організації: Міжнародний фонд ім. Ярослава Мудрого і Союз Українок: 6 окремих відділів або осередків. Запрошено також Львівський інститут Освіти для Спеціальних шкіл – 78 учасників із 8-ми спец-шкіл взяли участь у конкурсі.

З Англії Спілка Української Молоді надіслала твори дітей, з Бразилії – Суботня Школа імені Лесі Українки, з Ка-

нади – Школа Українознавства імені митрополита Андрея Шептицького, зі Словаччини та Сербії діти надіслали твори самостійно.

Твори дітей і молоді з України були дбайливо опрацьовані, багато з них гарно оформлені. Подано уривок із оцінки членки журі-письменниці Ганни Черінь: «Праці старших школярів залишили дуже позитивне вражіння. Крім ідеалістичних, часом і розпачливих закликів рятувати Україну і всесвіт, помітні конкретні дії для захисту природи. Вражає добрий культурний рівень, начитаність, розуміння світових і вітчизняних проблем. Радісно, що вже ця, перша нова зміна Незалежної України дає надії на зріст і розквіт Батьківщини!»

Пляни адміністрації конкурсу включають подорож представниці СУА до України з початком шкільного року 1998/1999. Учасники конкурсу будуть своєчасно повідомлені. Оскільки були б непередбачені труднощі, тоді усе буде поладжене поштою в Україні.

Кожний учасник конкурсу «Природа і ми» одержить від СУА грамоту за участь та книжечку «Природа і ми», у якій будуть поміщені кращі есеї та малюнки дітей. Нагороди одержать:

Інша група 7–9 років:

1-а нагорода Підвальна Христина, Прокопець Остап, Рубаха Уляна

2-а – Маркович Віталій, Орлюк Мирослав, Вакуленко Маріянка

3-тя – Тютченко Антон, Дяченко Сергій, Підвальна Уляна
За малюнки 7-9 років:

1-ша нагорода «Зелені Патрулята», Нецькар Володимир, Бондаренко Василь

2-а – Воробей Віталій, Гущина Оля, Баштовий Андрій

3-тя – Меркушева Алла, Єфремова Ганна, Лемішка Наталя

II-а група 10 – 12 років:

1-а нагорода Парфенюк Володимир, Ігнатенко Володимир, Чорній Тетяна

2-а – Драпайло Олесь, Фортунін Вадим, Герей Оксана
3-тя – Плехова Лідія, Терещенко Катерина, Бойчук Ганна
III-тя група 13–16 років:

Членки журі третьої групи прислали окремі внески на те, щоб більше учасників наділити нагородами:

1-а нагорода Назаренко Вадим, Козуляк Віктор, Пашніна Олена, Мухін Денис, Гетьман Ліна, Шекеряк Інка

2-а – Котко Лесь, Вакуленко Юлія, Палій Ірина, Кузьменко Єлизавета, «Гурток Орнітологів», Лук'якчикова Олена, Чвора Оксана

3-тя – Кичкалда Ганна, Тупікова Інна, Ольга, Мазепа Дмитро, Скварча Вікторія, Костенко Оксана, Колесникова Ксения, Касанжи Олександра, Яремчук Ляриса, Георгієва Ганна.

Відзначені твори:

I-а група: Гузенко Наталя, Супруненко Іван, Загубигорілко Дмитро, Юркевич Жанна, Босенко Галина, псевдо «Ірчик», Горденко Ангеліна, Іванченко Інна, Щетиніна Мирослава

За малюнки: Головченко Богдан, Щетинін Ярослав, Кобзар Олена, Крючко Катерина, Назаренко Олександра.

II-а група: Гурток юних орнітологів «Ромашка», Піскова Ганна, Довгань Зоряна, Рябова Наталя, Телічак Ольга, Нога Оксана, Красник Леся, Константинова Ляриса.

III-тя група: Кулик Олександр, Марич Зор'яна, Сучкова Галина, Піскун Олена, Стратійчук Наталя, Данилиха Уляна, Добровольська Марина, Іменкова Наталя.

Ближчі інформації про конкурс СУА «Природа і ми»

Число усіх учасників конкурсу є 693.

Із США 291 учасників написали есеї: 203 в українській мові та 86 в англійській; малюнків надіслали 134.

З України 331 учасників, з того – 78 із спец-шкіл-інтернатів Львівської області написали 285 есеїв та надіслали 146 малюнків.

З Англії надійшло 27 есеїв: 8 в українській та 19 в англійській мовах,

З Бразилії 27 в португальській мові та 3 малюнки,

З Канади – 13 в українській мові,

Зі Словаччини та Сербії по 2 есеї в українській мові.

Для оцінки творів було запрошено 21 член журі, а саме: письменниця, 18 вчительок і 2 мисткині. Вони дотримувались правил конкурсу, а саме:

Учасники повинні були описати проблеми свого довкілля і подати вказівки – поради, як діти та молодь можуть допомогати в збереженні здорового довкілля. Тому, що дуже добрих творів було багато, журі суворо дотримувалось вимог конкурсу.

У США 14 шкіл брали участь у конкурсі зорганізовано: 7 шкіл парафільних (цілоденних) та 7 суботніх шкіл Українознавства.

В Україні 12 шкіл брали участь у конкурсі, зорганізовано 5 екологічних гуртків та організації: Міжнародний фонд ім. Ярослава Мудрого і Союз Українок, 6 окремих відділів або осередків.

З Англії Спілка Української Молоді надіслала твори дітей, з Бразилії – суботня школа імені Лесі Українки, з Канади – школа Українознавства імені митрополита Андрія Шептицького, зі Словаччини та Сербії діти надіслали твори самостійно.

Твори дітей і молоді з України були дбайливо опрацьовані, багато з них гарно оформлені. Подаю уривок із оцінки членки журі – письменниці Ганни Черінь: *«Праці старших школярів залишили дуже позитивне вражіння. Крім ідеалістичних, часом і розпачливих закликів рятувати Україну і всесвіт, помітні конкретні дії для захисту природи. Вражає добрий культурний рівень, начитаність, розуміння світових і вітчизняних проблем. Радісно, що вже ця, перша нова зміна Незалежної України дає надії на зріст і розквіт Батьківщини!»*

Число учасників конкурсу з України по областях:

Вінницька – 8, Дніпропетровська – 3, Донецька – 5, Житомирська – 1, Запорізька – 24, Івано-Франківська – 9, Кіровоградська – 4, Київська – 23, Автономна республіка Крим – 1, Луганська – 3, Львівська – 28, Миколаївська – 12, Одеська – 2, Полтавська – 2, Рівненська – 6, Сумська – 27, Тернопільська – 3,

Харківська – 7, Херсонська – 3, Хмельницька – 2, Черкаська – 59,
Чернівецька – 19, Чернігівська – 2,
спец-школи-інтернати: Київська – 1, Львівська – 77.
/підпис/

Ольга Трисяк, адміністратор конкурсу

ГРАМОТА ВІД ФОНДУ СОЮЗУ УКРАЇНОК АМЕРИКИ ЗА ОРГАНІЗАЦІЮ КОНКУРСУ «ПРИРОДА І МИ»

Навчання для майбутнього

Програму «Навчання для майбутнього» Фонд впроваджує разом з Представництвом Корпорації INTEL в Україні, Міністерством освіти і науки України, обласними Інститутами післядипломної педагогічної освіти щодо перепідготовки педагогічних кадрів з інформаційно-комунікаційних технологій та новітніх педагогічних технологій.

Програма «Навчання для майбутнього» – сучасна система підготовки та перепідготовки педагогічних кадрів за новітніми інтерактивними, визнаними у 39 країнах світу методиками, зміст якої було локалізовано та адаптовано до Державних стандартів освіти України.

Програма виступає каталізатором реформування освітнього простору України, оновлення змісту та методів Інформаційно-комунікаційних технологій освіти, впровадження інтерактивних форм підготовки та перепідготовки педагогічних кадрів, покращення стану інформатизації освіти, вона також сприяє підготовці нового покоління учнів до нового типу економіки – економіки знань.

Уже 40 років INTEL у рамках корпоративної соціальної відповідальності сприяє розвитку освіти у світі, тісно співпрацюючи з урядами, академічними, науково-дослідними організаціями і установами більш ніж у 50 країнах світу задля розробки технологічних стандартів та реалізації інноваційних освітніх програм.

Новаторство INTEL в освіті – це довгострокова робота в галузі формування інформаційного суспільства та ефективного використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ).

Починаючи з 2004 року, INTEL спільно з Міністерством освіти і науки України, Інститутом інноваційних технологій і змісту освіти й Академією педагогічних наук України успішно реалізує благодійні освітні ініціативи:

INTEL «Навчання для майбутнього» – програма, покликана допомогти вчителям середніх загальноосвітніх навчальних закладів та студентам педагогічних ВНЗ опанувати ефективні

педагогічні та інформаційні технології, розширити їх використання під час організації самостійної проектно-дослідницької діяльності учнів. Програма сприяє ефективному інтегруванню ІКТ в освітній процес. Викладачі шкіл отримують практичні навички створення засобів оцінювання робіт учнів згідно з метою їх навчальних досліджень.

Слухачі курсів вчать планувати навчальні проекти та створювати презентації, публікації та web-сайти «від імені» своїх учнів – учасників навчальних проектів. Ініціатива, яку було проголошено 2002 року лише в деяких штатах США, сьогодні охоплює більше 2 500 000 вчителів з понад 30-ти країн світу програма для вчителів, Програма реалізується у всіх областях України, і за нею підготовлено майже 100 тисяч вчителів та студентів

Intel International Science and Engineering Fair (скорочено INTEL ISEF) – одна з найбільших міжнародних освітніх ініціатив всесвітньовідомої корпорації INTEL.

Міжнародний конкурс науково-технічної творчості учнівської молоді.

Щороку понад 1500 учасників конкурсу, кращих у світі молодих учених і винахідників представляють близько 50 країн світу та демонструють найсучасніші наукові проекти, обмінюються ідеями і виборюють численні призи та стипендії. Призовий фонд конкурсу складає понад 3 мільйони доларів США. За 4 роки участі українські школярі вибороли 11 міжнародних нагород.

Наукові експерименти з бездротового підключення шкіл до мережі Інтернет та прогнозування моделей навчання в умовах «1 учень: 1 комп'ютер».

INTEL реалізував в Україні дистанційні курси для учнів «Шлях до успіху».

Фонд та INTEL спільно з ПРООН з 2007 року реалізував освітню ініціативу для студентів вищих навчальних закладів з використання технологій web 2.0 для вирішення соціальних проблем молоді.

Мета освітніх ініціатив – розвиток інформаційного суспіль-

ства, допомога молодому поколінню у формуванні життєвонеобхідних компетенцій, навичок гнучкого творчого мислення, роботи в команді, роботи у проєктах, роботи з великими потоками інформації, вміння вирішувати проблеми та інших навичок, необхідних у ХХІ столітті. Такі навички забезпечували молодим людям можливість стати успішними, конкурентноспроможними, реалізувати свій потенціал в умовах інформаційного суспільства і нового типу економіки – економіки знань.

Фонд та INTEL, що створюють нові технології і нову реальність, розуміють важливість розвитку науки та інформаційних технологій для економічного розвитку України. У рамках корпоративної соціальної відповідальності Фонд та компанія сприяють формуванню інформаційного суспільства та вихованню проактивної молоді в Україні і закликає до об'єднання зусиль влади, бізнесу та неурядових організацій у цій важливій справі.

В січні–лютому 2011 року за сприяння Міжнародної благодійної організації «Intel Foundation» та Міжнародного благодійного фонду імені Ярослава Мудрого пройшов національний етап конкурсу INTEL ISEF в Україні.

В кінці лютого були об'явлені фіналісти і переможці конкур-

ВсЕУКРАЇНСЬКИЙ
КОНКУРС ISEF
«ОБДАРОВАНІ ДІТИ»,
2001 РІК

сів «Інтел-Техно Україна» та «Інтел-Еко Україна», які представляли Україну на міжнародному етапі конкурсу Intel ISEF, що пройшов з 8 по 13 травня 2011 року в Лос-Анджелесі, США.

На Всесвітньому фіналі Intel-ISEF-2011 були представлені проекти переможців конкурсу «Інтел-Техно Україна»:

Індивідуальні:

Макаров Тимофій Олександрович. «Емуляція смичка в електрогітарі.» Школа-ліцей № 3, м. Сімферополь

Древаль Олег Леонідович. «Прилад для керування освітлювальними приладами за допомогою радіосигналів.» Ліцей № 142, м. Київ

Командний:

Мацішин Олесь Йосипович, Семенякін Микола Сергійович. «Розробка і дослідження щільнісного методу захисту від хвилі цунамі, та його конкретної реалізації.» Київський Природничо-науковий ліцей № 145, м.Київ

На Всесвітньому фіналі Intel-ISEF-2011 представлялись проекти переможців конкурсу «Інтел-Еко Україна»:

Індивідуальні:

Умеров Еннан Ільясович, «Хвильова енергетична установка», учень 10 класу Міжводненської школи I-III ступенів Чорноморського району АР Крим.

Командний:

Леонова Марія Олександрівна, Руда Анастасія Олексіївна та Попович Андрій Федорович, «Ефект попкорну – отримання високодисперсних порошоків за допомогою мікрохвильової обробки», учні 10 класу КЗО «Хіміко-екологічний ліцей» м. Дніпропетровська.

29 лютого 2012 року визначилися переможці національного етапу конкурсу INTEL ISEF, які представляли Україну в травні 2012 року в м. Пітсбург, а саме:

– Ситник Андрій Олександрович, Нитишенський загальноосвітній ліцей, Хмельницька область;

ПОЧЕСНИЙ ДИПЛОМ

Міжнародному освітньому фонду
імені Ярослава Мудрого

Стрілько Валентині Василівні

від

**дирекції освітніх програм корпорації
Intel в Україні**

за плідне багаторічне ефективне співробітництво
щодо впровадження освітніх програм INTEL
в Україні

*Директор освітніх програм
корпорації Intel в Україні*

Наниєва Т.В.

2008

ПОЧЕСНИЙ ДИПЛОМ ВІД INTEL, 2008 РІК

ПОЧЕСНИЙ ДИПЛОМ

Нагороджується

Міжнародний освітній фонд імені Ярослава Мудрого

за багаторічну плідну співпрацю

та

ефективну підтримку впровадження освітніх
ініціатив Intel задля розвитку інформаційного
суспільства в Україні

В. Шаров

Голова представництва Intel в Україні

2010

Почесний диплом від INTEL, 2010 рік

ПОЧЕСНИЙ ДИПЛОМ ВІД INTEL, 2012 РІК

ПОДЯКА INTEL-TECHNO UKRAINE, 2013 РІК

ДИПЛОМ

нагороджується

**Міжнародний благодійний ім. Я Мудрого
фонд сприяння розвитку
української національної школи**

за багаторічне плідне партнерство у сфері
впровадження інформаційно-комунікаційних
та новітніх освітніх технологій в рамках
міжнародних ініціатив INTEL в Україні

Кшиштоф Йонак
Директор ТОВ «Інтел Україна»

П'ятий Міжнародний освітній форум Intel

*«Нові горизонти інформаційно-
комунікаційних технологій в освіті»*

2013

Почесний диплом від INTEL, 2013 рік

- Сорока Євгенія Вадимівна, Ліцей «Наукова зміна», м. Київ;
- Гуленко Олександр Олексійович та Іванова Анастасія Дмитрівна, Київський науково-естетичний ліцей № 145;
- Коваленко Поліна Вадимівна, Дніпропетровський обласний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді;
- Ємець Ганна Олегівна, Дніпропетровський обласний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді;
- Римель Михайло Йосипович, Спеціалізована загальноосвітня школа № 145, м. Львів.

21 травня 2012 року за фінансової підтримки Фонду в Київському міському Будинку вчителя проведено церемонію нагородження переможців конкурсу проєктів за програмою «Інтел. Шлях до успіху».

16–18 жовтня 2012 року Фонд взяв участь у IV Національній виставці-презентації «Інноватика в сучасній освіті», Виставковий центр «Київ-Експо-Плаза».

З 14 по 17 лютого 2013 року проведено національний етап конкурсу Інтел. На базі Національного технічного університету КПІ також проведено конкурс Інтел-Техно, а на базі НЕНЦ – Інтел-Еко.

11 травня 2013 року проведено Національний етап міжнародного конкурсу Інтел ISEF.

Україну представляли з 12–17 травня 2013 року на Міжнародному етапі, що пройшов у м. Фінікс, США: Коноваленко Андрій, Оліфер Леонід, Селезньов Іван, Бандурко Богдана, Войтех Дмитро, Швайка Зеновій.

10–11 грудня 2013 року за фінансової підтримки Фонду пройшов 5 Міжнародний освітній форум Intel «Нові горизонти ІКТ в освіті» на базі НТУУ «КПІ».

За фінансової підтримки Фонду учасник з України виборов високу міжнародну нагороду в міжнародному етапі конкурсу

DIPLOMA

Yaroslav Murdy

International Foundation of Education

is awarded

for the support of student science fair

Intel Techno Ukraine 2014-2015

for the benefit of the future of Ukraine

Tatiana Nanaieva

Intel CIS Corporate and Government Affairs Director

"We are excited that we can create platforms for young innovators to thrive and network and grow their ideas, and share them with the world."

Shelly Esque
Intel Corporate Affairs VP and
Chairman of Intel Foundation

ПОЧЕСНИЙ ДИПЛОМ ВІД ISEF, 2015 РІК

INTEL ISEF 2013, який проходив з 12 по 18 травня в м. Фенікс, штат Арізона, США. Андрія КОНОВАЛЕНКА, м. Стаханов, Донецька область, 3 місце у категорії «Комп'ютерні науки», проєкт: «Створення нової інтерактивної поверхні за допомогою проєктора, веб-камери та інфрачервоної указки».

Переможці конкурсу Інтел-Еко Україна представляли Україну на міжнародному рівні 11–16 травня 2014 року в м. Лос-Анжелесі, США. Ними стали: Жукровська Ксенія, Львівська академічна гімназія, Пироговський Антон, навчально-виховний комплекс № 209 «Сузір'я» м. Києва, Давітян Каріна, Київський Палац дітей та юнацтва.

15 травня 2014 року в Лос-Анджелесі оголошено переможців найбільшого у світі наукового конкурсу Intel International Science and Engineering Fair.

Команду з України фінансував Міжнародний фонд імені Ярослава Мудрого. Учасники отримали 5 основних і спеціальних нагород.

Третє місце в секції «Енергія та транспорт» отримав Михайло Литовченко (м. Дніпропетровськ, Хіміко-екологічний ліцей, 10 клас).

Третє місце в секції «Математичні науки» отримав Олександр Тітов (АР Крим, м. Сімферополь, УВК «Школа-ліцей» № 3 ім. А. С. Макаренка, 11 клас).

Лауреатами спеціальних премій INTEL стали:

Жукровська Ксенія (м. Львів, Львівська академічна гімназія, 11 клас) «Вплив надекспресії гену bldDAT на морфогенез та вторинний метаболізм *Actinorhizales teichomyceticus*».

Александр Лойко (м. Київ, гімназія № 48, 11 клас) «Маніпулюючі голограми» – фантастика стає реальністю».

Михайло Литовченко (м. Дніпропетровськ, Хіміко-екологічний ліцей, 10 клас) «Автономна оприскувальна установка, що працює на енергії хвиль».

23 травня 2014 року оголошено переможців конкурсу Ін-

тел-Техно Україна, які представляли Україну на міжнародному рівні 11-16 травня 2014 року в м. Лос-Анджелес, США. Це Титов Олександр, навчально-виховний комплекс «Школа-лицей» № 3 імені А. С. Макаренка, АР Крим; Дорохін Віктор, Алуштинська загальноосвітня школа I–III ступенів № 2, АР Крим; Лойко Олександр, гімназія № 48, місто Київ.

17–21 жовтня 2014 року спільно з Компанією INTEL на базі Національного Технічного Університету «Київський політехнічний інститут» пройшов конкурс INTEL-Техно Україна.

За результатами суперфіналу статус фіналістів конкурсу отримали:

– Молнар Ервін Ервінович, проєкт «Розробка 3D LED GLOBE». Виноградівська гімназія, місто Виноградів, Закарпатська область;

– Рівний Юрій Вікторович, проєкт «Програма» NILRIMA. Київський технікум електронних приладів;

– Маслоva Надія Олегівна, проєкт «Аналіз розподілу цефеїд в нашій Галактиці». Одеська Маріїнська гімназія.

У травні 2015, за фінансової підтримки Фонду, на Міжнародному фіналі конкурсу Intel ISEF в американському місті Піттсбург, штат Пенсільванія, найталановитіші молоді вчені України змагались з фіналістами національних етапів INTEL ISEF інших держав.

З 24 по 28 лютого, за фінансової підтримки Фонду, пройшов Національний етап Міжнародного конкурсу INTEL ISEF.

Переможцями стали:

– Паркулаб Михайло Володимирович, учень 11 класу Харківської спеціалізованої школи I–III ступенів № 17;

– Пирогова Валерія В'ячеславівна, учениця 11 класу Одеської гімназії № 9;

– Блюм Ростислав Ярославович, вихованець Київського Палацу дітей та юнацтва.

DIPLOMA

is presented to

Yaroslav Mudry
International Foundation of Education

for the support of student science fair
Intel Techno Ukraine 2015-2016
for the benefit of the future of Ukraine

Tatiana Nanaieva

Intel CIS Corporate and Government Affairs Director

ПОЧЕСНИЙ ДИПЛОМ ВІД ISEF, 2016 РІК

Заключний етап Міжнародного конкурсу INTEL ISEF-2015 пройшов з 10 по 15 травня 2015 року у м. Пітсбург, США.

13–17 жовтня 2015 року, за фінансової підтримки Фонду, пройшов національний етап міжнародного конкурсу INTEL ISEF Інтел-Техно Україна.

За фінансової підтримки Фонду команда з України взяла участь у Міжнародному науково-технічному конкурсі молодих вчених INTEL ISEF 2016, що відбувся з 8 по 16 травня у м. Фінікс (Сполучені Штати Америки). Україну представляли 7 фіналістів-переможців Всеукраїнських конкурсів Intel Техно та Intel Еко. За підсумками заходу Фіонг Ань Чан (м. Черкаси) та Олександр Бузін (м. Київ) отримали III-ті місця в категоріях «Математика» та «Програмування систем», а також Фіонг Ань Чан отримала спеціальний приз міжнародного конкурсу.

Щороку талановитих дітей в Україні стає все більше і більше. І в цьому сила Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого.

Видавнича програма

Упродовж всіх років розбудови української школи в незалежній Україні в бібліотеках навчальних закладів катастрофічно не вистачало підручників українською мовою, методичної літератури та книжок по історії України. Не вистачало як у вищих навчальних закладах, так і в загальноосвітніх школах.

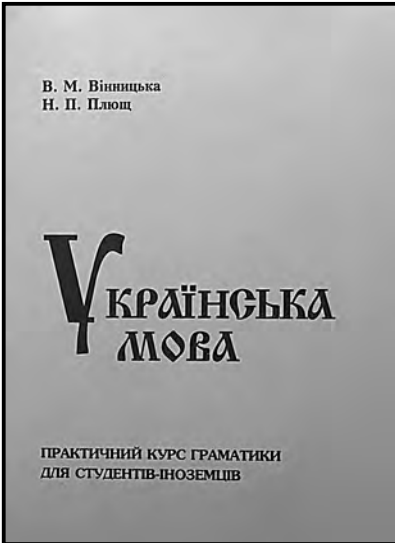
Видавнича програма була спрямована на забезпечення шкіл, вищих навчальних закладів, освітніх установ України навчальною, методичною та художньою літературою.

Вперше українською мовою Фондом було видано:

«Загальна психологія» (курс лекцій) О. Скрипченко, Л. Долинської, З. Огороднійчук та ін.

«Українська мова для студентів-іноземців» під редакцією В. М. Вінницької, Н. П. Плющ.

«Питання і проблемні ситуації з психології та педагогіки»

УКРАЇНЬКА МОВА. ПРАКТИЧНИЙ КУРС
ГРАМАТИКИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ-ІНОЗЕМЦІВ

ПІДРУЧНИК ДЛЯ ІНОЗЕМЦІВ «THE
SPOTLIGHT ON THE USA»

за редакцією проф. О. В. Скрипченка, доц. Л. В. Долинської, Т. М. Лисянської.

«Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ» та інші.

Двотомник поезії вчителів України «Самоцвіти».

Подією в Україні став вихід за сприяння Фонду «Українського питання» – книги, у яку увійшли роботи таких визначних діячів національного відродження як М. Грушевський, С. Єфремов, С. Петлюра та інші. В цьому виданні представлено багатий фактичний матеріал про український національний рух у минулому, про національні надбання українства. Книжка виконувала роль своєрідного енциклопедичного посібника з українознавства.

Зацікавили фахівців з педагогіки збірки з досвіду робо-

«Самоцвіти», поезія вчителів України,
(у двох томах), 1996 рік

Підручник «Основи масово-інформаційної
діяльності»

Історія Інституту Міжнародних Відносин КНУ імені Тараса Шевченка, 1999 рік

Українська Дипломатична Енциклопедія (у двох томах), 1998 рік

ти загальноосвітніх шкіл, в яких висвітлено теоретичні розробки та практичні знахідки викладачів:

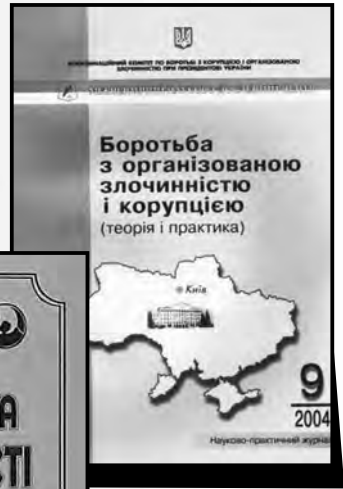
Стрітівської вищої педагогічної школи кобзарського мистецтва (під редакцією Я. Щербака), «Стрітівське джерело» Фастівської школи народної майстерності, Сквирського ліцею (під редакцією О. Заболотного).

З метою оптимізації видавничої діяльності Фонду була закуплена відповідна техніка для оперативної поліграфії. Видавничий центр Фонду розмістився в стінах Київської 191 гімназії імені Павла Тичини, колективного члена Фонду. Це суттєво збільшило обсяги допомоги школам та вищим навчальним закладам методичною літературою. Видавались методичні матеріали з досвіду роботи шкіл, матеріали науково-практичних конференцій, наукові монографії та журнали.

В березні 2011 року за сприяння та матеріальної підтрим-

ЖУРНАЛ
«ФІЛОСОФСЬКІ
ПРОБЛЕМИ
ГУМАНІТАРНИХ НАУК»

ЖУРНАЛ «ПЕДАГОГІКА
ТОЛЕРАНТНОСТІ»

ЖУРНАЛ «ПЕДАГОГІКА
ТОЛЕРАНТНОСТІ»

КНИЖКА «НЕСТОР
І ГАЛИНА», (ПРО
НЕСТОРА МАХНА),
1999 РІК

РЕКЛАМНИЙ ПРОСПЕКТ ФОНДУ, 1998 РІК

РЕКЛАМНИЙ ПРОСПЕКТ
КИЇВСЬКОГО ЛІНГВІСТИЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ, 1999 РІК

*ЗБІРКА УКРАЇНСЬКИХ ПІСЕНЬ
ДЛЯ РОБОТИ ПОСОЛЬСТВ
УКРАЇНИ ЗА КОРДОНОМ,
1998 РІК*

*КНИЖКА «ЩОДЕННИК ДЛЯ
XXI СТОЛІТТЯ»*

ки Міжнародного благодійного фонду імені Ярослава Мудрого видано монографію академіка Академії правових наук України, доктора юридичних наук, професора, заслуженого юриста України, заступника Голови Вищої ради юстиції України Андрейцева Володимира Івановича «Наукові та науково-правові школи: стан та проблеми правового регулювання», яку в березні 2011 року передано в бібліотеки шкіл України та вищі навчальні заклади.

За сприяння Міжнародного благодійного фонду імені Ярослава Мудрого систематично видається альманах «Філософські проблеми гуманітарних наук», який передається в бібліотеки України.

Багато років поспіль на кошти Фонду видається альманах Інституту міжнародних відносин Національного університету імені Тараса Шевченка «Міжнародник», а також альма-

КНИЖКА «ЧЕРВОНИЙ ТЕРОР. ПОЛІТИЧНІ РЕПРЕСІЇ НА БОРИСПІЛЬЩИНІ В 1920–1950 РОКАХ»

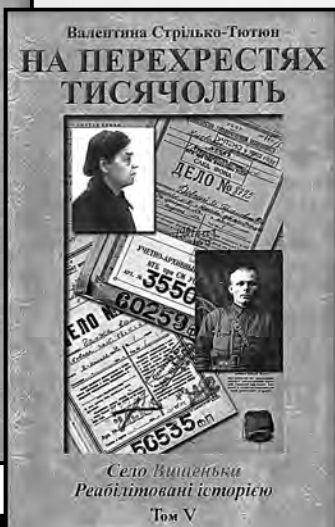
КНИЖКА «ВЕСІЛЛЯ НА БОРИСПІЛЬЩИНІ ХІХ–ХХ СТОЛІТТЯ»

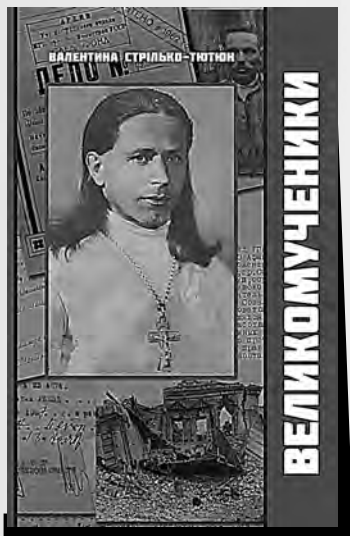

КНИЖКА «СВІТЛО. НАРИСИ З ОСВІТИ ІСТОРІЇ БОРИСПІЛЬЩИНИ» У ДВОХ ТОМАХ, ТОМИ 1, 2

КНИЖКА «НА ПЕРЕХРЕСТЯХ ТИСЯЧОЛІТЬ. НАРИСИ З ІСТОРІЇ, КУЛЬТУРИ ТА ПОБУТУ СЕЛА ВИШЕНЬОК». ТОМИ 1-6

Книжка «Великомученики (політичні репресії проти учасників руху за Українську Автокефальну Православну Церкву на Бориспільщині в 1921–1930 роках)»

Книжка «Грона українських повстань. Антибільшовицький спротив на Бориспільщині в 1917–1932 роках»

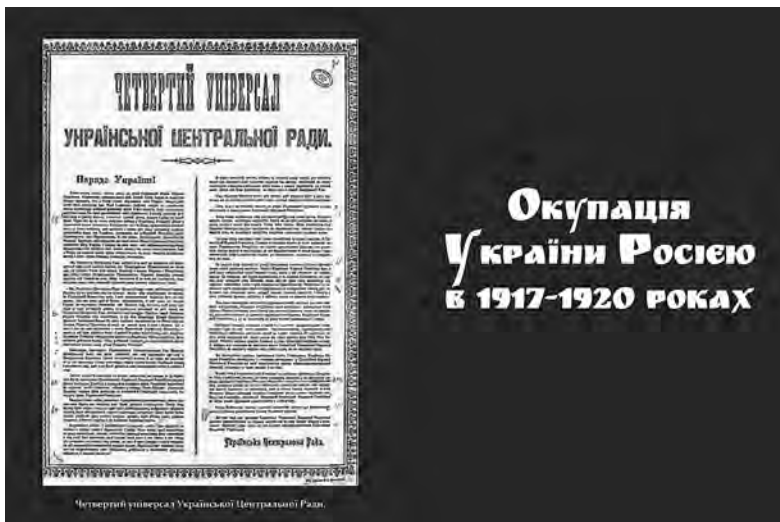
Книжка «Родинна пам'ять»

Книжка «Три кола пекла. Голодомори 1921–1923, 1932–1933, 1946–1947 років на Бориспільщині»

Книжка «Бориспільська Голгофа. 30 кривавих літ (1920–1950)»

СТОРІНКА З КНИЖКИ «ГРОНА УКРАЇНСЬКИХ ПОВСТАНЬ. АНТИБІЛЬШОВИЦЬКИЙ СПРОТИВ НА БОРИСПІЛЬЩИНІ В 1917–1932 РОКАХ»

нах творчих доробок Інституту журналістики Національного університету імені Тараса Шевченка.

Значну увагу Фонд приділяв підготовці, написанню та виданню історичної літератури, яка передавалась до шкільних бібліотек.

До 20-річчя проголошення Незалежності України було видано декілька історичних досліджень. Зокрема, 23 серпня 2011 року у Борисполі презентували книгу «Не забуваймо незабутнє» про історію боротьби за незалежність України у 80–90 роках ХХ століття на Бориспільщині, яка видана коштом Міжнародного благодійного фонду імені Ярослава Мудрого.

Згодом було започатковано велику програму видання історичних документальних видань про жорстоку діяльність московсько-більшовицького режиму в Україні в ХХ столітті. До цієї роботи було підключено багато громадських діячів, вчителів, науковців. Було видано «Історію освіти Бориспільщини» в двох томах, «Янголи України (до 100-річчя Бориспільської освіти)», «Червоний терор. Політичні репресії на Бориспільщині в 1920–1950 роках», «Бориспільська голгофа: 30 кривавих літ (1920–1950)», «Три кола пекла. Голодомори 1921–1923, 1932–1933, 1946–1947 років на Бориспільщині», «Великомуу-

ченики (політичні репресії проти учасників руху за Українську Автокефальну Православну церкву на Бориспільщині в 1921–1930 роках)», «Храм українства. Історія Бориспільської Української гімназії імені Павла Чубинського», «На перехрестях тисячоліть. Історія села Вишеньки» (в шести томах).

За цими матеріалами Міністерством та відповідними відомствами освіти України були затверджені програми факультативів на Бориспільщині. В багатьох школах діти почали вивчати глибинну історію свого рідного і многостраждального краю.

За їх прикладом розпочалась така краєзнавча робота в інших районах та областях України.

Органічно доповнювала видавничу програму програма «Українська книжка – шкільним бібліотекам». За час її роботи освітнім закладам України передано сотні тисяч українських книжок.

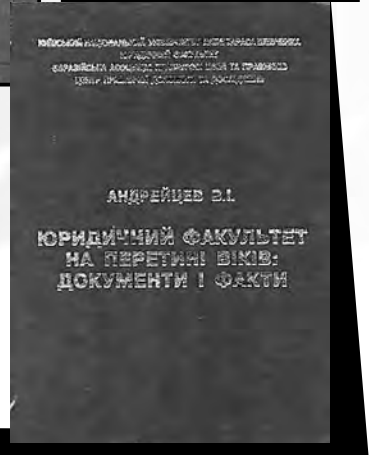

КНИЖКА «ХРАМ УКРАЇНСТВА»

КНИЖКА «СТАТИ НАРОДОМ»

КНИЖКА «ЯНГОЛИ УКРАЇНИ»

Книжки, видані за сприяння Фонду

Премії імені Ірини Калинець

У витоках створення Фонду імені Ярослава Мудрого стояла Ірина Калинець, визначна державна діячка, народнай депутатка Верховної Ради України I скликання, багаторічний політв'язень радянських концтаборів. Після її смерті (31.07.2012 року) у Фонді започаткували премію імені Ірини Калинець.

Ірина Калинець народилася у Львові 6 грудня 1940 року. Закінчила філологічний факультет університету імені Івана Франка, працювала вчителем. Звільнена 1970 року за підтримку переслідуваних діячів української культури. В 1972 році засуджена за антирадянську агітацію та пропаганду до 6 років ув'язнення та 3 роки заслання. У 1981 році повернулась з таборів Мордовії. Працювала начальником управління освіти Львівщини, з 1990-го – депутатка Верховної Ради України, голова підкомісії Верховної Ради України з питань освіти. Останні роки життя викладала в Львівському національному університеті імені Івана Франка. Поетеса, прозаїк, культуролог, авторка художніх творів, публіцистичних і наукових праць, активна громадська діячка.

ІРИНА КАЛИНЕЦЬ

ПОЛОЖЕННЯ
про премію імені Ірини Кали-
нець за активну участь
у громадсько-політичному
житті України

I. Премія імені Ірини Кали-
нець за активну участь у гро-
мадсько-політичному житті
України (далі – Премія) прису-
джується Міжнародним освіт-
нім фондом імені Ярослава Муд-
рого (далі – Фонд) за видатні
здобутки та успіхи, які спри-

яють розвитку українського суспільства, за утвердження історичної пам'яті українського народу, його національної свідомості та самобутності, розвиток української освіти, культури та літератури й утверджують високий авторитет України у світі.

II. Премія може бути присуджена громадянам України, іноземцям та особам без громадянства.

Критерії присудження премії імені Ірини Калинець:

За громадянську позицію та мужність – особі, котра активно відстоює українські позиції у державотворчому процесі.

За низку публікацій (наукових, науково-публіцистичних, публіцистичних), в яких утверджується авторитет України та вивчаються «білі плями» історії України.

За виявлення та популяризацію героїчних сторінок в історії України (у музейній справі).

IV. Присудження Премії проводиться за рішенням Науково-експертної Ради Фонду.

V. Висунення кандидатур на здобуття Премії відбувається до 15 грудня.

VI. Особа може бути лауреатом Премії лише один раз.

VII. Подання на премію приймаються від громадських організацій, державних установ та підприємств всіх форм власності за адресою: 01042, м. Київ, бульвар Марії Приймаченко, 6-А, Міжнародний освітній фонд імені Ярослава Мудрого.

VIII. Прізвище лауреатів друкуються в ЗМІ.

Урочисті заходи на вручення перших премій імені Ірини Калинець відбулись в стінах Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка. В газеті «Голос України» за 1 березня 2013 року була вміщена така публікація:

Названі перші лауреати премії імені Ірини Калинець

У стінах Інституту філології Київського національного університету ім. Т. Шевченка нещодавно вітали перших лауреатів премії імені Ірини Калинець. Нагороду для тих, хто активно обстоює українські ідеали, торік заснував Міжнародний освітній фонд ім. Ярослава Мудрого.

ВАЛЕНТИНА СТІЛЬКО З ЛАУРЕАТАМИ ПРЕМІЇ ІМЕНІ ІРИНИ КАЛИНЕЦЬ, КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА, 2014 РІК

Студентство та викладачі закладу не тільки вшанували переможців конкурсу, який, до речі, не має аналогів у пострадянському соціумі (дисидентів ніде й ніколи не жалували), а й послухали розповіді про унікальну жінку-борця, Героїню світу (США, 1998).

Премію імені Ірини Калинець отримала Ірина Ключковська, директор Міжнародного інституту освіти, культури та зв'язків з діаспорою Національного університету «Львівська політехніка». Її відзначено «за громадянську позицію та мужність».

Двотомна бібліографічна праця редактора «Літературної газети» Сергія Козака «Українські вісті в Європі й Америці (1945–2000 рр.)» стала переможцем у номінації «за низку публікацій, в яких утверджується авторитет України та вивчаються «білі плями історії». Роботу Козака небезпідставно називали «енциклопедією українського опору».

Національний музей-меморіал жертв окупаційних режимів «Тюрма на Лонцького» (Львів) запропонував Фонду кандидатуру Вікторії Садової – організатора проєкту музейного кінолекторію та постійної ведучої просвітницьких недільних програм у цьому музеї-меморіалі. Науково-експертна рада

На врученні премії імені Ірини Калинець, Київський університет імені Тараса Шевченка, 2015 рік

На врученні премії імені Ірини Калинець дочка Ірини Калинець – Дзвінка та народний депутат України VIII скликання Оксана Юринець, КНУ імені Тараса Шевченка, 2014 рік

*Вручення премії імені
Ірини КАЛИНЕЦЬ
АНДРІЮ ЗИЛЮ,
КИЇВСЬКИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ТАРАСА ШЕВЧЕНКА,
2017 РІК*

Фонду ім. Ярослава Мудрого (президент Фонду – Валентина Стрілько) погодилася з поданням колективу і присудила їй почесну нагороду.

На зібранні виступила донька Ірини Кадинець Звенислава Ігорівна, яка презентувала перші томи праць, упорядковані батьком – однодумцем і послідовником мами.

Львів'янка сердечно подякувала організаторам зустрічі, керівникові Фонду за збереження пам'яті про Ірину Калинець і всіх борців за людську і національну гідність.

Іван ІЛЛЯШ. Київ

Лауреатами премії імені Ірини Калинець в різні роки стали:

2014 рік:

Лідія Купчик за перемогу в номінації «За громадянську позицію та мужність у відстоюванні українських ідеалів»;

Василь Глинчак за перемогу в номінації «Виявлення та популяризація героїчних сторінок в історії України»;

Галина Райбедюк за перемогу в номінації ««Білі плями» історії України».

2015 рік:

В номінації «За громадянську позицію та мужність у відстоюванні українських ідеалів» – **Ковалів Юрій Іванович**, український поет, критик, літературознавець, педагог, доктор філологічних наук, професор, лауреат Шевченківської премії, член Національної спілки письменників України, автор близько 200 публікацій.

В номінації «Виявлення та популяризація героїчних сторінок в історії України» – **Хоркавий Роман Богданович**, поет, прозаїк, драматург, перекладач, автор понад сорока книг, член Національної спілки письменників України.

В номінації «За низку публікацій, в яких утверджується авторитет України та вивчаються «білі плями» історії України» – **Хланта Іван Васильович**, фольклорист, літературознавець, бібліограф, етнограф, мистецтвознавець, автор понад 80 книг, доктор мистецтвознавства, кандидат філологічних наук, Заслужений діяч мистецтв України, член Національної спілки журналістів України, член Національної спілки краєзнавців України, член Ліги українських композиторів України.

2016 рік:

В номінації «За громадянську позицію та мужність у відстоюванні українських ідеалів» – **Горбаль Микола Андрійович**, український поет, політик, громадський діяч, багаторічний політв'язень радянських таборів.

В номінації «Виявлення та популяризація героїчних сторінок в історії України» – **Зайцев Юрій Дмитрович**, історик, кандидат історичних наук, за низку публікацій, в яких утверджується авторитет України. Досліджує національно-визвольний рух в Україні у 2-й половині ХХ ст., від 1994 реалізує науковий проєкт

«Усна історія України ХХ ст.» (аудіозаписи інтерв'ю з учасниками руху опору тоталітарному режимові). Опублікував книги документів та інтерв'ю з І. Дзюбою (2001), Ігорем Калинцем (2002), О. Різниківим (2007), Г. Михайленко (2008).

В номінації «За низку публікацій, присвячених вивченню «білих плям» історії України» – **Зиль Андрій Степанович**, член Національної спілки краєзнавців України (2011), Почесний громадянин міста Борисполя (2009), автор матеріалів про П. П. Чубинського.

2017 рік:

Зінченко Петро Федорович – у номінації «Виявлення та популяризація героїчних сторінок в історії України у музейній справі»;

Панченко Олександр Іванович – за низку публікацій, в яких утверджується авторитет України та дослідження «білих плям» в історії України;

Шкраб'юк Петро Васильович – За наполегливість і мужність у відстоюванні українських позицій та дослідження «білих плям» в історії України.

2018 рік:

Овдієнко Марія Григорівна – за наполегливість та мужність у відстоюванні українських державницьких позицій, висвітленні «Білих плям» в історії України;

Могильницька Галина Анатоліївна – за низку наукових, науково-публіцистичних, публіцистичних публікацій по утвердженню авторитету України та дослідження «Білих плям» в історії України;

Стратан Ауріка Іванівна – за виявлення та популяризацію героїчних сторінок історії України.

Тут пишеться історія Фонду

*(робочі приміщення за адресою:
м. Київ, вул. Марії Приймаченко, 6-А)*

*Вхід до приміщення Фонду. (Головний бухгалтер Фонду
Оксана Гудзенко)*

*ВИКОНАВЧИЙ ДИРЕКТОР
ОЛЕСЯ СТЕЛЬМАХ
В ОФІСІ ФОНДУ*

СЕКРЕТАР-КАСИР ФОНДУ ОЛЬГА ПЕТРІВНА НА СВОЄМУ РОБОЧОМУ МІСЦІ В ПРИЙМАЛЬНІЙ ОФІСУ ФОНДУ

*ГОЛОВНИЙ БУХГАЛТЕР
ОКСАНА ГУДЗЕНКО
НА СВОЄМУ РОБОЧОМУ МІСЦІ*

КАБІНЕТ ПРЕЗИДЕНТА ФОНДУ

ЛОБАСТОВА НАТАЛІЯ ГРИГОРІВНА, ЧЛЕН
ФОНДУ, В КАБІНЕТІ ПРЕЗИДЕНТА

РОБОЧИЙ КУТОЧОК
ДЛЯ ВІДВІДУВАЧІВ
В КАБІНЕТІ
ПРЕЗИДЕНТА ФОНДУ

ПРЕЗИДЕНТ ФОНДУ ВАЛЕНТИНА СТРІЛЬКО
НА СВОЄМУ РОБОЧОМУ МІСЦІ

РОЗДІЛ III

ШКОЛИ
МІЖНАРОДНОГО
БЛАГОДІЙНОГО ФОНДУ ІМЕНІ
ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Українська школа ХХІ століття

Стецівська школа Звенигородського району Черкаської області

Дитинство, вкорінене у вічність.

Досвід застосування народознавства та українознавства у вихованні учнів Стецівської загальноосвітньої школи Звенигородського району Черкаської області

По обидва береги річки Шполки розташувалося село Стецівка Звенигородського району Черкаської області. Мальовничі місця, знахідки прадавніх поселень, досьогоднішній відгомін предковічних традицій, сприйняття нащадками духовно-культурного спадку – все це впливає на побут сучасних селян, прищеплюється їхнім дітям живим пагінням.

Як дбайливий садівник, протягом багатьох років працює учительський колектив Стецівської загальноосвітньої школи, школи Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого. Його діяльність опирається і на власний особливий і багатий педагогічний досвід народної педагогіки.

Директор цієї школи – Білозерська Любов Михайлівна – Заслужений учитель України – ще у вісімдесяті роки минулого століття почала створювати школу третього тисячоліття, побудовану на засадах українського національного виховання. Минуле й майбутнє, набуті знання і перейнятий звичай у живому поєднанні впливають навіть на світогляд та настрої своєї сільської громади, приваблюють небайдужих педагогів із різних куточків України.

Наша школа – наш дім

Виховний потенціал школи стає значно багатшим, якщо в змісті навчально-виховного процесу використовуються надбаня духовної культури нашого народу.

В основу навчально-виховного процесу педагогічний колектив Стецівської загальноосвітньої школи I–III ступенів – Малої академії народних мистецтв поклав проблему піднесення ефективності навчально-виховного процесу засобами народознавства. Президія МАНМ, до якої ввійшли члени адміністрації, довідчені вчителі, члени учнівського самоврядування і батьки, жителі села та митці впроваджує нову структуру виховної роботи, яка має сприяти реалізації важливих завдань: створення національної школи – прищеплення дітям любові до духовних оберегів пам'яті, формування в них національної самосвідомості, прилучення до нетлінних скарбів народної творчості, виховання бажання знати традиції і звичаї свого народу.

Визначені такі пріоритетні напрями: вивчення і застосування народних традицій у трудовому вихованні школярів, участь дітей у вивченні та відтворенні свят народного календаря, морально-етичне виховання школярів на засадах етнопедагогічних традицій.

ЮВІЛЕЙ СТЕЦІВСЬКОЇ МАЛОЇ АКАДЕМІЇ НАРОДНИХ МИСТЕЦТВ. ДРУГА ПРАВОРУЧ – ДИРЕКТОР ШКОЛИ ЛЮБОВ БІЛОЗЕРСЬКА, 1999 РІК

Підсумком кожного етапу роботи є загальношкільні свята, яке проходить за участю вчителів, батьків. Матеріали, зібрані учнями, широко використовуються вчителями-предметниками як дидактичний матеріал для проведення свят, ранків, інших позакласних заходів.

Учні вивчають історію свого села, досліджують невідомі сторінки краю, зокрема складають опис та збирають матеріали на тему «Розвиток освіти в с. Стецівці», з'ясовують походження місцевих назв, записують пов'язані з ними легенди, перекази.

З розвитком ремесел України, своєї місцевості діти знайомляться на заняттях гуртків академії. Очолюють ці гуртки справжні майстри своєї справи. Вони не тільки навчають дітей вишивати, мережити, в'язати художні речі, виготовляти чудові вироби з дерева, інших природних матеріалів, а й виховують любов до прекрасного.

Діють у школі різновікові фольклорні ансамблі та колектив дослідників фольклору «Співуча левада», які дбають про відновлення забутих обрядів колядування, щедрування, зустрічі весни, обжинків, весільних фрагментів.

Як підсумок діяльності вчительського й учнівського колективів у школі створюється методичний народознавчий центр, в якому буде систематизовано різноманітні матеріали з народознавства, складено картотеку наявних у школі друкованих, саморобних посібників. Тут представлено зразки місцевого фольклору, вміщено матеріали пошуково-експедиційних загонів. Підготовлено практичні рекомендації, поради щодо використання цих матеріалів у навчально-виховній роботі.

Директор Стецівської школи-академії, заступник директора з виховної роботи, виробляючи програму дій і визначаючи основні напрями вдосконалення виховного процесу, організовують колективне обговорення найважливіших проблем виховної роботи, вивчення рівня вихованості учнів школи, окремих класів, збирають та узагальнюють пропозиції учнів, учителів, батьків стосовно плану виховної роботи школи. Велику роль у народознавчій діяльності учнів відіграють органи учнівського самоврядування, їхня роль у реалізації на-

креслених планів полягає в розподілі обов'язків серед членів учнівського активу з огляду на специфіку кожного органу, в створенні тимчасових груп з відповідальними за виконання тих чи інших завдань та організації систематичного контролю за виконанням завдань.

Надбання народної педагогіки органічно вплітаються в практику роботи з учнями та їхніми батьками. Це дає помітні результати. Значно активізувалась народознавча діяльність учительського й учнівського колективів. Народний досвід збагачує розум і душу легко, непомітно, і користі від цього більше, ніж від моралізаторських настанов.

Система виховної роботи з юнаками в школі базується на ідеях козацької педагогіки як складової народної педагогіки. Творче вивчення і відтворення в сучасних умовах козацьких звичаїв і традицій, розвиває кращі людські якості. З цією метою організована робота козацького коша.

Дітей приваблюють нетрадиційні форми позакласної діяльності. Робота ведеться за напрямками: вивчення історії козацтва, козацьких ігор та забав, військових єдиноборств, відродження і збереження народних традицій та обрядів, вивчення пісенного фольклору про козацтво.

Козацький кіш сповідує ідею, яка ґрунтується на принципах добровільності, демократії та самоврядування, її вищим органом є загальне зібрання козаків, яке вирішує питання організації життя в колективі. Керує всією роботою козацька рада, до складу якої входять десять учнів і три вчителі.

Учні охоче беруть участь у святах. Вчителі, батьки, діти приходять до школи в дні свят у національному українському одязі. Всі шикуються, звучить козацький марш, кошовий на коні, у повному обладунку, із козацькою старшиною закликає курені до свята. Майорить малиновий прапор Стецівського козацького коша – починаються традиційні козацькі змагання між куренями. Всі тонкощі випробувань знайомі козакам із раннього дитинства адже проходять вони в старому урочищі Крицький Сад щорічно ось понад десять років. Майстерність козаків значно зросла, з'явилися професійні борці, вихованці

клубу боротьби (філії ДЮСШа). Під керівництвом Станіслава Ларкіна, опанували елементи бойового Гопака і зараз працюють над вдосконаленням володіння списами та шаблями.

Використовуються різні форми народознавчої діяльності: проведення народних свят, обрядів за участю вчителів, дітей, батьків, конкурси, фестивалі, подорожі, народознавча фольклорно-етнографічна практика, діяльність гуртків, клубів, студій: виставки народних умільців, пошукова, дослідницька робота.

Діти беруть активну участь в експедиції «Козацькими стежками»: досліджують історичні місця, пов'язані з діяльністю козаків.

Вивчаючи історію свого народу, учні досліджують історичні події, зустрічаються з людьми, які боялися розповісти про свою жакливу долю, про трагедії своїх близьких, сталінські репресії, голодомор, еміграцію, єврейські погроми, депортацію, вивезення на роботу до нацистської Німеччини. Це історія нашого багатотраждального народу.

Ще в 1988 р. вчительський та учнівський колективи школи почати працювати над вивченням історії свого села, свого роду. Пошукові загони записували пісні, легенди, розповіді. Зібраний матеріал був систематизований за такими жанрами: історичні пісні, пісні про кохання, рекрутські пісні. Учні під керівництвом учителів української мови та літератури Л. М. Білозерської, М. П. Стаднічук, вчителів О. О. Пересунько та Л. І Бевз зібрали багато пісень, переказів.

Рік за роком на основі зібраних матеріалів учні разом з місцевим краєзнавцем В. О. Бородієм писали історію села. Центрами національно-культурного відродження в селі є музей-села, Шевченкова світлиця та етнографічний музей МАНМ.

Школа працює над проблемою виховання учнів через вивчення культурної спадщини українського народу. Виховна робота проводиться вчителями як на уроках, так і в позакласний час разом з класними керівниками та в процесі участі в гуртках та відділеннях МАНМ. Президія малої академії розробляє положення про організацію виховної роботи. В ньому зазначаються основні принципи організації виховної роботи, її напрями та форми. Завдання загальношкільних

заходів: 1) вивчення історії рідного краю, мовних діалектів, 2) збір предметів побуту, культури, створення етнографічного музею, 3) запис казок, народних пісень і їх використання в художній самодіяльності школи, 4) вивчення свого родоводу, 5) участь в експедиції «Козацькими шляхами» за такими напрямками роботи: як жили козаки (відвідання краєзнавчого музею, проведення вікторин, бесід), козацька слава (екскурсії учнів, участь в оглядах, конкурсах, вивчення народної творчості, обрядів, створення збірки віршів і поезій шкільних поетів), козацькі забави і козацька сила (спортивні змагання, одноденні туристські походи).

Виховна робота в школі спрямована на вивчення історії України, виховання в учнів загальнолюдських цінностей. Вона проводиться в рамках руху учнівської молоді «Моя земля – земля моїх батьків» та положення про обласну туристичну краєзнавчу експедицію «Козацькими шляхами» через виховні центри школи.

Отож у період духовного й національного відродження українського народу матеріали з народознавства широко використовуються педагогами як в урочний, так і в позаурочний час. Одним з основних шляхів реформування виховання молоді є об'єднання зусиль державних і громадських інституцій, створення в школі належних умов для заповнення вільного часу дітей поза шкільними заняттями, організаційна та методична допомога щодо розвитку різноманітних дитячих і молодіжних об'єднань та організацій за інтересами, пошук індивідуального підходу до особистості школяра.

Багато років тому інтуїтивно, протестуючи проти наступу бездуховності і його наслідків, у той час, коли ця проблема скромно обходила і замовчувалася, ми створили концепцію національного виховання через Малу академію народних мистецтв, пам'ятаючи про 4 підвалини освіти, які визначив ще видатний педагог К. Ушинський:

- а) народність
- б) релігія
- в) праця
- г) наука

Найголовнішим чинником народності і є мова. Мова ж – візитна картка, за якою сприймають і проводжають нас. Щоб світ шанував нашу мову – пошануймо і ми її.

«Родина – кришталь суспільства» (В. Гюго). ми покликали її у спільники, спочатку вивчивши досконало потенціал кожної сім'ї, дослідивши її корені і пракорені, її уміння, здібності, нахили.

Школа – родина. Так можна образно сказати про наш загальноосвітній заклад, який творить упродовж багатьох років наш невтомний і працелюбний колектив. Ми переконані, що немає нездібних дітей, в кожній дитині є іскра, яку лиш треба оживити спільними зусиллями, запалити природний потяг до «рідної» (за думкою Г. Сковороди) праці.

Отож, упродовж майже десятка літ школа дзвенить народними піснями, сповнює дитячі серця багатством своїх жанрів: трудовими піснями, календарно-обрядовими, родинно-побутовими, соціально-побутовими.

Зачаровує учнів неповторність календарно-обрядових пісень: веснянок, колядок, щедрівок, жнивних пісень. Школярі з родиною-школою простягли руку порятунку народній пісні, коли вона мала ось-ось завмерти на старечих устах. Слава Богу, встигли. Вчасно. Назбирали силу-силенну цих коштовних скарбів – писемних етнографічних матеріалів. Живуть і житимуть тепер пісні-ігри «Чумаки», «Мак», «Козаки». Цей жанр народної драми особливо близький дітям, бо є надзвичайно захоплюючим. До чутливих сердець пригортаються думи, історичні пісні, легенди, перекази, байки, народні казки. Ці безсмертні перлини формують національну свідомість, культуру, ментальність юних.

Беручи участь в обрядах, традиційних святах, опановуючи таємниці прадідівських ремесел: ткацтва, гончарства, писанкарства, кошикарства – діти виготовлення українського віночка, витинанкарства, брилярства, вишивки, будівництва житла, відчують свою етнічну приналежність до українського талановитого народу, стають самі носіями і продовжувачами багатобарвного світу національного мистецтва.

Співпрацюючи зі старшими своїми родичами, котрі зберегли і пронесли через терни життя красу народних звичаїв, обрядів,

наші вихованці стають творцями сільських свят: зільницького обряду, вербної і клечальної неділь, запустів, колодія, калити, щедрівки, і відкриваються нев'янучі сторінки історії рідного краю, культурні традиції, звичаї з їх мораллю і віруванням.

Настанови старших, шанованих у селі людей, думка родини і вчителів, спрямовують енергію молоді у русло доброти, милосердя, корисної праці для збереження навколишнього середовища, працюємо з родиною спільно, аби в дитини пульсувала думка: Хто я в цілому світі? Який? Чому живу? Що залишу після себе? І, як наслідок – буяють сквери і парки, насажені дітьми, старі урочища посміхаються у вуса, співають чисті джерельця і козацькі кринички, позбувшись зажури забуття.

Неоцінену послугу у вихованні шкільної молоді надають етнографічні та історико-краєзнавчі музеї, створені при активній участі дітей. Це сильна і необхідна народознавча матеріальна база в сучасній школі.

Займаючись пошуково-дослідницькою роботою, вивчаючи прадавні елементи старовини, які збережені у вишивці, ткацтві, декоративному розписі, орнаментальних сюжетах, юні можуть зазирнути в глибини віків і простежити історичний зв'язок між минулим і теперішнім.

Справжнім мистецьким дивом шкільного етнографічного музею є меблі: мисники, полицки скрині, лавки, піл та інші. а які неповторні оздоби рублів, якими викачували білизну в старовину. Притягує увагу відвідувачів хатнє начиння: прядки, терниці бительні, витушки, солом'яники для збереження зерна і солом'янички – гнізда, ужиткова давня кераміка (горщици, горнятка, глечики, гладунці, макітри), декоративні тканини (рядна, ряденця, рушники, сюжетні і орнаментальні, вишиті чорним і червоним кольорами, і лише чорними нитками).

Краєзнавчий принцип, покладений в основу діяльності музеїв, заохочує дітей на дослідження етнографії рідного села, документування пам'ятками його етнічної історії та культури.

Багато цікавих напрямків ведуть учнів у світ пізнання свого народу: вивчення етнічного складу села, історії його виникнення, причини руху жителів місцевості, вивчення виробничої

ЕТНОГРАФІЧНИЙ КОЛЕКТИВ СТЕЦІВСЬКОЇ ШКОЛИ «СПІВУЧА ЛЕВАДА» (МАНМ).
ОБРЯД «КУПАЙЛИЦЯ», 1998 РІК

ЗЙОМКИ ФІЛЬМУ «УКРАЇНСЬКЕ ВЕСІЛЛЯ». РЕЖИСЕР – ОКСАНА ГРИГОРОВИЧ.
С. СТЕЦІВКА, 1997 РІК

сфери, її традицій, пізнання звичаїв, обрядів, релігії, народного мистецтва.

Ідучи пошуковими стежинами, діти з подивом пізнають себе ріднею диво-вишивальницям, ткачам, бондарям, художникам, умільцям. Отже, краще і ближче сприймають свій народ, пізнають сферу етнічної специфіки матеріального світу. Жаль лише, що наші Мудрі старші інформатори – почесні члени академії – не вічні. А діти сільські бажать учитися грі на сопіліці і бандурі, хочуть займатися хореографією, як і міські діти, тягнуться до пісні і поетичного слова. Їх вабить світ образотворчого мистецтва. Дуже хочеться переконати і довести, що всі діти талановиті від природи, не треба їх принижувати сортуваннями, кожен може знайти себе у цікавій серцю справі.

Лиш трішечки-трішки над дітьми треба нахилитися по-материнськи, зігріти теплом і любов'ю. Отак, як кращі представники творчої спільноти, не дивлячись на скруту, що нас із ними споріднює, живлять нашу академію добрим словом, піснею. Як колишні директори Ватутінської школи мистецтв – (В. І. Циба та В. І. Ткаченко). Чудовий звіт колективу «Обереги» приготували наші почесні члени юним і старшим академівцям.

Олексій Озірний, поет, лауреат премії В. Симоненка, знайшов у наших дітях своїх однопумців і провів чудовий творчий вечір. Ветеран війни, поет із Черкащини П. Матюхін відзначив високий рівень вихованості наших школярів, розуміння ними світу поезії. Художник і поет із Києва Адлер Королів виносить на суд поетичного нашого відділення кожен майбутню збілочку. І разом із дружиною-художницею мріють влаштувати виставку гобеленів і своїх власних картин.

Самодіяльні композитори В. Діброва і В. Лисянченко тісно здружилися з академією. Як і співак Національної опери В. Мізюк. Поспішає із своїх закордонних поїздок до школи, проводить інтегровані уроки. І ті стають святом для всіх.

Свої перші скульптурні роботи привіз із Миколаєва художник і скульптор, наш земляк А. І. Кохан.

А чого варта доброта сліпого учителя з Катернопільської школи мистецтв Лихолапа Василя Сергійовича. Дізнавшись про

роботу, яку проводить МАНМ, він безкоштовно відремонтував два баяни (до речі, їх у нас більше й немає).

Горнутья до школи люди небайдужі, щедрі. Ось в школу і прибули «Оріяни» відомого краєзнавця, дослідника трипільської культури, фольклориста і етнографа лауреата імені Максимовича В. Ф. Мицика. І ми всією школою-родиною справляли «Весілля свічки». Ще одна таємниця з минулого відкрилася учням – юним академікам, педагогам і жителям села. То була неповторна мить. Усі, вставши з місць, дякували керівникам колективу Тамілі Губенко і Вадиму Мицику, заступнику директора Тальнівського коледжу Тетяні Доценко, декану будівельного відділення Миколі Калюжному, завідувачому бібліотекою Петрові Атаманюку, працівникам бухгалтерії Фаїні Жураківській, Людмилі Білоус, викладачеві фізвиховання Юрію Півтораку, музикантам Олександрю Лаврову та Станіславу Мирончику.

Співпрацюючи з людьми безкорисливими, творчими, високодуховними (слід назвати і батьків порадників та натхненників МАНМ: І. М. Гончара, Д. Чередниченка, О. В. Стрілько, Кузьмінського, О. В. Фещенко, В. Г. Кузя, А. і Н. Слободянків, П. Зиму, та багатьох інших, чії імена, через вузьку специфіку цієї статті ми не називаємо) на терені виховання сільських дітей, ми зробили для себе відкриття. Суть його така. Не маючи належного фінансування, ми співпрацювали з людьми безкорисливими, людьми, які несли своє мистецтво дітям, розуміючи важливість співпраці з ними. Варто пригадати епізод з черкаськими художниками, коли художники В. Євич, О. Теліженко, В. Кузьменко привозили у село виставку своїх полотен, ті ж художники, які дбали про заробіток, до дітей не попали, адже грошей у нас немає. Така ж ситуація склалася і з поетами та письменниками, які приїздили в школу щоб поспілкуватися з дітьми, тож діти на одному із поетичних свят відповіли упорядникам в обласному центрі, які намагалися підказати їм кому і в якій послідовності вручати квіти: «Ми своїх письменників та поетів знаємо» Отже виник духовний зв'язок між щонайчистішими духовними, творчими джерелами та школою МАНМ, яка притягує їх собі на допомогу, аби реалізувати Мудру думку Сквороди про сенс –

СТЕЦІВСЬКИЙ
КОЗАК ІЗ
МАЛОЇ АКАДЕМІЇ
НАРОДНИХ
МИСТЕЦТВ,
1997 РІК

КОРОВАЙ
НА ЧЕСТЬ
12-І РІЧНИЦІ
СТЕЦІВСЬКОЇ
МАЛОЇ АКАДЕМІЇ
НАРОДНИХ
МИСТЕЦТВ,
1996 РІК

«БОЙОВИЙ ГОПАК» У ВИКОНАННІ
СТЕЦІВСЬКИХ ШКОЛЯРІВ, 1997 РІК

КОЗАЦЬКІ ЗМАГАННЯ У
СТЕЦІВСЬКІЙ МАЛОЇ АКАДЕМІЇ
НАРОДНИХ МИСТЕЦТВ, 1997 РІК

КОЗАЦЬКІ ЗАБАВИ У СТЕЦІВСЬКІЙ
МАЛОЇ АКАДЕМІЇ НАРОДНИХ
МИСТЕЦТВ, 1998 РІК

життя про «сродну працю». Велику відповідальність перед Богом і людьми беруть педагоги на свої плечі, адже їм відсіювати зерно від половини, їм вклоняються бабусям, які зберігають фольклорну спадщину, народним майстрам та умільцям, фахівцям різних галузей як то спорт і медицина, культура і наука, театр і музика, освіта і філософія. Саме в стінах школи-академії відбуваються зустрічі, які багатьом нашим учням мають стати доленосними.

Так за час існування МАНМ приїздили до нас за досвідом багато освітян з різних областей України, адже наша академія найстаріша, вона виникла у 1988 році вслід за Гнідинською МАНМ, в яку так багато вклала зусиль В. В. Стрілько, тож напрацювання є. Але кожна школа повинна мати своє обличчя, адже вона – це своєрідне уособлення і педагогів, і місцевих особливостей, які повинні тільки прикрашати її, акцентувати її неповторність та викликати почуття любові та гордості за неї.

Виникнення народного театру в с. Мокра Калигірка також можна вважати заслугою Стецівської МАНМ, бо ним керує вихованка нашої школи М. С. Олійник, яка пише:

– Я побачила роботи МАНМ, побувала на багатьох святах, і мені захотілося, щоб і село, в якому я тепер живу, задзвеніло піснями і рідним словом. До речі, ця людина, котра майстерно ставить режисуру Шевченкової «Наймички», Довженкової «Матері», працює сільським бібліотекарем на півставки.

Таким чином, МАНМ – як центр духовності, народознавства, може сягати на значні відстані географічно, притягуючи до себе людей окрилених, творчих, небайдужих.

Колективи, подібні до наших, несли свій хрест і тоді, коли про розбудову національної школи не було і мови. Несуть його, цей хрест, і тепер, з надією, що все-таки буде підтримка.

У яку ще школу, в сільську глибинку, художники везуть картини, оперні співаки несуть пісню, де діти можуть почути, як живе поетове слово переливається в музику і спів?! Зате ж яка користь державі! Без жодної копійки працюють люди. Такі затяті.

Слід відмітити, що боротьба, яка триває в Україні за душі дітей, за майбутнє Держави і Народу зараз не на користь осві-

тян. Адже той бруд, який діти не встигають поглинати з інформаційних джерел формують в них холуйські переконання: «Що наше – гірше», «Що мовою нашою спілкуватися в містах (крім західних) соромно». Тож ідуть діти в світ з почуттям меншовартості, переходять на дуже примітивний мовний «суржик». Чи скоро Держава знайде кошти на те, щоб працювати на майбутнє? Чи скоро в Україні найпопулярнішими FM-радіостанціями стануть україномовні радіостанції, які будуть пропагувати саме українську культуру, коли з'явиться CD-продукція наших авторів та фільми в популярних форматах? Буде неправдою сказати, що в нас немає своїх зірок, і складається враження, що корумпованість у поп-культурі досягла апогею. Шкода, що ходу битви за молодь не видно «відповідальним працівникам» за передвиборними перегонами самозбагачення. Тоді, коли ми зможемо навчити учнів пишатися тим, що вони українці, щоб вони не соромилися своїх сільських коренів та гордо усвідомлювали те, що вони земляки нашого Пророка-Мойсея всіх українців, загроза втрати державності для народу мине.

Несімо той хрест, який поклали на себе в ім'я виховання національно свідомих українців, якщо бажаємо, щоб Україна наша жила і цвіла між державами світу. І серед галасу сьогодення не забудьмо того, хто життя і здоров'я кладе на вітер любові.

**Л. Білозерська, Заслужений учитель України, директор
Стецівської загальноосвітньої школи I–III ступенів**

Міжнародний освітній фонд імені Ярослава Мудрого узагальнив досвід застосування народознавства та українознавства у вихованні учнів Стецівської загальноосвітньої школи. Щоб сприяти його розповсюдженню, розроблено комплексні програми для позакласної роботи з декоративно-ужиткового мистецтва та фольклору. Вони охоплюють різні напрямки народної художньої культури, зокрема декоративний розпис, керамічна іграшка, різьблення по дереву, вишивання, ткацтво, килимарство, витинання, фольклорний спів.

Втілення в освіті незалежної України незайманих народознавчих обширів вимагало новаторських рішень. Такі форми

освоєння дітьми культурної спадщини рідного народу задовго до розпаду Радянського Союзу віднайшли у Гнідинській середній школі на Київщині. Духовна скарбниця відкрилася учням через заняття в Малій академії народних мистецтв, де почесними академіками були відомі в Україні митці, поети, письменники. Однією із перших зацікавилася цією формою національного відродження через уроки народознавства директор Стецівської школи Любов Михайлівна Білозерська. Не раз побувавши у Гнідині, вона щиро сприйняла ідеї нової освіти, творчого застосування їх у роботі свого педагогічного колективу.

Авторами програми з декоративно-ужиткового мистецтва стали: народний художник України Тимченко М. К., Заслужений майстер народної творчості Скицюк І. С., член Спілки художників України Скицюк О. І. (декоративний розпис); майстер декоративно-ужиткового мистецтва України Саннікова Л. П. (вишивання); Заслужений діяч мистецтв України Нечипоренко С. Г. (ткацтво) та інші відомі й талановиті люди. Теоретичні екскурси до глибин віків закріплювалися в практичних навичках школярів: за кожною з програм було відкрито мистецькі, і нині в шкільному музеї можна побачити поряд із роботами всесвітньо відомих митців дитячі твори – розписи, малюнки, вишивки, керамічні іграшки, витинанки.

Загалом будь-яка з програм не тільки дає дитині глибокі знання, але й навчає кільком ремеслам сільського побуту. З цього погляду характерний розділ «Народна керамічна іграшка та гончарство». Знайомство з предметом починається, так би мовити, від батьківського порога. Адже на території Стецівки виявлено поселення та пам'ятки трипільської і могильник черняхівської культур. Тому юний гончарик-школяр швидше усвідомлює, чому глиняний посуд символізує образ людини і всесвіту, а сам він – могутній чаклун, що творить усе суще, бо глина – одне з втілень Матері-землі.

До чого не доторкнись у декоративно-ужитковому мистецтві українців – скрізь повно предковічної таїни і закономірної символіки. Наприклад, вишивання – майже суцільне нанесення символіки на тканину, що передає уявлення українців про «дерево

життя», про красу рідної природи, особисті відчуття чи вболівання. Програма майстра декоративно-ужиткового мистецтва України Саннікової Л. П. відкриває дітям дивовижний світ вишивання, її оберегові функції, особливості витворів у різних місцевостях України, знайомить із видатними вишивальницями нашої країни. І ось уже юна школярочка «гречкою» чи «вівсянкою» мережить якесь своє тремтливе почуття на полотні.

Лунає гімн Стецівської малої академії народних мистецтв, і на її врочисті зібрання сходиться все село. В цей час почесну варту несе шкільна козацька громада, поділена на два коші. Вони всі разом і на загальних сільських чи обрядових святах. Батьки й діди пишаються знаннями та вміннями своїх нащадків. А звичаї, місцеві свята, особливості обрядів у Стецівці також вивчали спільно. Та й заспівати вміють злагодженим хором.

Програмою фольклорного співу керує Щонкор М. С. Вона переважно побудувала її на місцевому пісенно-танцювальному матеріалі. З уст Марії Василівни Дау записано пісні про кохання, жіночу долю, колискові. А Олена Кононівна Гулько, Віра Андріївна Базилевська зберегли нащадкам безліч обрядових пісень.

Здається, що так давно минулися жорстокі суперечки навколо самого поняття народознавства як терміну. Сподіваємося, що зникли назавжди сумніви: чи придатне народознавство та українознавство як навчальний і виховний компонент у шкільництві та педагогіці. Може, час заспокоїтися, адже ще 1996 року колегія Міністерства освіти затвердила Концепцію виховання дітей та молоді в національній системі освіти, яка заклала основи гуманізації школи на засадах народної духовності, етики і моралі. Проте і в Концепції термін народознавство заміщено словосполученнями «природовідповідність виховання». Отже, ранувато ще тішитися. Якби все було так ясно і вирішено остаточно, то школи, які поклали в основу навчально-виховного процесу скарби рідного народу, не здавалися б нині поодинокими островами в морі безбатченківщини.

Стецівські учні у своїй літературній студії відібрали кращі вірші, що ввійшли до першої друкованої збірки. І назвали її «Вічні барви». Пережите, усвідомлене, намріяне дитиною неодмінно справдиться.

Програми з декоративно-ужиткового мистецтва для позакласної роботи в освітніх закладах України

*(з досвіду роботи Стецівської загальноосвітньої школи,
базової школи Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава
Мудрого)*

Декоративно-ужиткове мистецтво – одна з важливих галузей художньої культури народу. Це галузь мистецтва, яка художньо-естетично формує матеріальне середовище, створене людиною. Воно виникло в процесі трудової діяльності людини і нерозривно пов'язане з її життям і побутом. Вивчення в школах українського декоративно-ужиткового мистецтва як органічної частини народної культури має велике пізнавальне, виховне, практичне значення і сприяє справі відродження української національної культури.

Для роботи в школі було запрошено майстрів-художників високого рівня: члени Спілки народних художників України та члени Спілки художників України, розпочалася робота з підготовки кадрів для роботи в школі такого типу.

Поступово, в міру підготовки кадрів та матеріальної бази, в школі було відкрито майстерні: різьблення по дереву, декоративного розпису, вишивання, ткацтва, килимарства, лозоплетіння, витинанки, писанкарства, кераміки, малюнка на склі; в школі, почав роботу фольклорний колектив.

Викладачі та учні школи започаткували дослідження місцевого етнографічного матеріалу (етнографічні експедиції). Почав створюватися шкільний бібліотечний фонд, у якому деякі видання є рідкісними, а кілька з них і унікальними.

Налагоджено постійні творчі зв'язки з народними майстрами, мистецтвознавцями, науковцями, ведеться пошукова робота в наукових бібліотеках, фондах музеїв, архівах.

Створено музей школи. В його фондах є роботи всесвітньо відомих майстрів (декоративний розпис, кераміка, вишивка), а також кращі роботи викладачів та учнів школи (розпис, малю-

нок на склі, керамічна іграшка, унікальна колекція пряничних форм, колекції рушників та писанок).

За задумом авторів та статутом школи навчання та виховання дітей розраховане на 5 років, проходитиме в два етапи. Основна мета першого етапу (школа I ступеня) – залучити дітей до української національної культури, допомогти їм розвинути природні здібності і потяг до прекрасного, а також формувати вміння і бажання навчатися одному чи кільком видам українських художніх ремесел.

Основна школа, яка передбачає навчальний план (II ступеня), має забезпечувати систематичні, знання з історії культури України, старої української міфології, фольклору та етнографії, історії декоративно-ужиткового мистецтва України, а також досить високий рівень художньої підготовки для подальшої творчої діяльності чи навчання в середніх та вищих художніх навчальних закладах.

Запропоновані програми можна використовувати для позакласної роботи у будь-якій формі.

Декоративний розпис

«Живописний напрям українського мистецтва виявляється у традиційному стінописі, візерунках на меблях, кераміці, склі. Традиції декоративного малювання сягають глибини століть». («Культура і побут населення України»)

«Петриківський розпис..., можливо, найнатуралістичніший із-поміж багатьох осередків декоративного малювання на Україні. І в минулому, і нині майстри-петриківці змальовували квіти, фрукти, ягоди такими, якими бачили їх в природі. Від покоління до покоління передавалася любов до природної форми, до природних кольорів, а головне – до відтворення дрібних деталей. Тому ретельно вимальовані прожилки на кожній пелюстинці квітки, загострені листочки, усілякі вусики й пагінці.» (Д. Степовик, «Скарби України»)

Автори: народний художник України М. К. Тимченко, Заслужений майстер народної творчості України І. С. Скицюк, член Спілки художників України О. І. Скицюк.

1-й рік

1. Розпис як один із видів декоративно-ужиткового мистецтва. Традиційний український розпис, сфери його застосування: стінопис, візерунки на меблях, кераміці і склі. Історія декоративного малювання на землях України.

2. Основні осередки декоративного розпису та майстри:

1) Петрівка як найвизначніший центр українського декоративного розпису. Петриківський розпис у художній культурі України.

Видатні майстри Петриківського розпису: Г. Павленко, В. Клименко, Н. Білокінь, М. Тимченко, П. Глущенко, Ф. Панко, Н. Пікуш.

2) М. Приймаченко, Г. Собачко, П. Власенко з Київщини.

3) М. Муха з Кіровоградщини, Я. Гоменюк з Черкащини, П. Хома з Івано-Франківщини.

4) Творчість К. Білокур та її особливе місце в українській національній культурі.

3. Службова роль малюнка в освоєнні техніки розпису:

1) лінія, її характер і види;

2) лінійне моделювання форми.

4. Основи декоративного петриківського розпису. Елементи петриківського розпису:

1) зернятка, їх різновиди;

2) травичка;

3) колосок;

4) перисті листочки;

5) бутон;

6) листочки;

7) цибульки;

8) використання рогози в розпису.

5. Акварель і її властивості.

6. Способи розпису білячими і котячими пензлями, їх відмінності і переваги.

7. Колір як засіб відбиття декоративних достоїнств композиції.

8. Основні властивості кольору.

- 1) спектр;
 - 2) теплі і холодні кольори;
 - 3) додаткові кольори;
 - 4) хроматичні і ахроматичні кольори.
9. Палітра художніх фарб, їх назви.
10. Стилiзація i її принципи:
- 1) узагальнення форми в її межах;
 - 2) узагальнення форми зі зміною контуру і спрощенням конструкції;
 - 3) перетворення об'ємної форми в площину;
 - 4) зміна характеру форми на більш декоративну.
11. Композиція:
- 1) пропорційність частин художнього твору;
 - 2) єдність як принцип зв'язку окремих елементів композиції;
 - 3) урівноваженість – властивість композиції.
12. Етапи лінійної побудови композиції в умовно-площинному зображенні:
- 1) знаходження місця і пропорцій основних деталей малюнка на форматі паперу;
 - 2) розміщення додаткових деталей;
 - 3) відпрацювання дрібних додаткових елементів.
13. Поняття про орнамент. Ритм:
- 1) прямий стрічковий орнамент;
 - 2) кутовий перехід.
14. Мотив – основний атрибут орнаменту. Види мотивів:
- 1) рослинний;
 - 2) анімалістичний;
15. Розміщення орнаментальних смуг на площині:
- 1) вертикальне;
 - 2) горизонтальне;
 - 3) рамкове;
 - 4) довільне.

2-й рік

1. Види композиції і форми орнаменту:

- 1) центричний, замкнутий, розетка;
- 2) прямий сітчатий: сітка, вузол орнаменту;

2. Раппорт і його місце в композиції орнаменту.

3. Симетрія і її види:

- 1) дзеркальна;
- 2) осьова;
- 3) гвинтова.

4. Система осей в орнаменті.

5. Абрис (контур).

6. Уявлення про силует.

7. Приклади орнаментування площини:

- 1) центральною вставкою;
- 2) рамкою;
- 3) образотворчою вставкою;
- 4) суцільне покриття орнаментом.

8. Асиметрія та її композиційні особливості.

9. Тло. Тонування. Залежність кольорів орнаменту від кольору тла.

10. Технологія підготовки поверхні панно для розпису олійними фарбами:

- 1) наклеювання тканини на деревно-волокнисту плиту, сушіння;
- 2) ґрунтування водоемульсійною фарбою;
- 3) покриття тлом.

11. Технологія розпису олійними фарбами.

12. Колір – спосіб передачі свого ставлення до зображуваного. Колорит.

13. Фарбовий контраст.

14. Колірний акцент.

15. Нюанс.

3-й рік

1. Цілісність та єдність форми і змісту художнього твору.

2. Статика та динаміка в композиції.

3. Особливості технології шовкотрафаретного, офсетного та тамподруку.

4. Вільні шрифти:

1) декоративні;

2) каліграфічні;

3) пензлем;

4) імітаційні.

5. Декоративний плакат.

6. Жанр. Його види.

7. Декоративний пейзаж.

8. Декоративний натюрморт.

9. Історичний жанр.

10. Міфологічний жанр (билини).

11. Побутовий жанр.

12. Мініатюра.

13. Анатомічні пропорції людської фігури.

14. Стилізація, її практичне вирішення людської фігури в декоративному розпису.

4-й рік

1. Збагачення технічних прийомів Петриківського розпису новими їх видами.

2. Лесування, його використання і декоративні ефекти.

3. Еволюція декоративних форм розпису і кольорових поєднань як логічне продовження творчого розвитку великого орнаментального багатства основоположників петриківського розпису.

4. Школа народного художника України М. К. Тимченко, однієї з найвидатніших сучасних українських майстринь декоративного розпису.

5. Особливості виконання розпису на об'ємній формі.

6. Технологія підготовки дерев'яного виробу до розпису:

- 1) шліфування;
- 2) ґрунтування;
- 3) покриття лаком;
- 4) сушіння;
- 5) розпис;
- 6) повторне покриття лаком.

7. Технологія сухого розпису на тканині аніліновими фарбами:

- 1) натягування тканини на рамку;
- 2) ґрунтування, сушіння;
- 3) розпис.

8. Технологія розпису на порцеляні силікатними фарбами:

- 1) підготовка фарб до роботи;
- 2) підготовка поверхні виробу;
- 3) розпис;
- 4) сушіння;
- 5) випалювання.

9. Стінопис. Технологія фрескового розпису казеїново-олійною темперою:

- 1) підготовка затинькових архітектурних поверхонь для нанесення на них ґрунту;
- 2) ґрунтування;
- 3) висушування;

4) розпис.

10. Складні художні композиції і ансамблі в інтер'єрі.

Орієнтовний перелік творчих робіт

1-й рік

1. Композиція з різних форм.
2. Композиція з крапок і прямих.
3. Стрічковий орнамент.
4. Серветка.
5. Рушник.
6. Скатертина.
7. Комірець.

2-й рік

1. Орнамент у квадраті; в колі; в ромбі; в овалі.
2. Таця.
3. Подушка.
4. Декоративна тканина.
5. Хустка.
6. Занавіска.
7. Шпалери.
8. Геральдичні пари.

3-й рік

1. Листівки.
2. Віньетки.
3. Емблеми.
4. Титульна сторінка книги, альбому.
5. Вітальна адреса.
6. Музика.
7. Український побут. Сюжети.

4-й рік

1. Декоративна таріль.
2. Дерев'яні кухонні набори.
3. Абажур.
4. Шарфики, косинки.
5. Порцелянові вироби (посуд, кахлі).
6. Куточок дитини.

7. Коминок.
8. Шпалери.
9. Декоративний розпис в інтер'єрі.

Література

1. *Велігоцька Н. І.* Шляхи життя і творчості Марії Приймаченко// Народна творчість та етнографія, – 1988 – № 6.
2. *Глухенька І. О.* Петриківські декоративні розписи, – К., 1965.
3. Листи Катерини Білокур // Народна творчість та етнографія 1973. – № 3.
4. *Марія Приймаченко.* Альбом – К., 1989.
5. *Марія Приймаченко.* Альбом – К., 1994.
6. *Нагай Г. В.* Декоративні розписи Альбом – К., 1957.
7. *Самойлович В. П.* Народное архитектурное творчество – К.
8. *Параска Хома* – К., 1983.
- 9 *Степовик Д.* Скарби України – К., 1990.
10. Українське народне малярство ХІ–ХХ століть. Альбом. Автори-упорядники В. І. Свенціцька, В. П. Откович – К., 1991.

Народна керамічна іграшка та гончарство

«Гончарство – сивочоле ремесництво наших прадідів – одна з найвеличніших книг Мудрості українського народу, з часів неоліту писаний усіма поколіннями літопис його історичного буття. Тисячолітній доробок гончарів не з джерел формування сучасної національної культури зафіксовано у його духовність минулого».

(О. Пошивайло, «Етнографія українського гончарства»)

1-й рік

1. Вступні бесіди. Поняття кераміки, кераміка в історії людства, її роль у традиційній культурі українського народу.
2. Історичний шлях розвитку кераміки на українських землях.
 - 1) Кераміка Трипільської культури:
 - а) розписна кераміка: поліхромна; монохромна;
 - б) посуд із заглибленим орнаментом;
 - в) нерозписна кераміка.

2) Керамічні вироби Зарубинецької культури:

а) посуд із шорсткою поверхнею;

б) лощений посуд.

3) Кераміка Черняхівської культури:

а) ліпна кераміка;

б) кружальна кераміка;

в) ритуальний посуд.

4) Слов'янська кераміка.

3. Вироби традиційного українського гончарства посуд, іграшки, кахлі).

Головні осередки гончарства та художньої кераміки: с. Опішня, Городище Полтавської області; Шатрище; Плахтянка, Васильків, Віта Поштова Київської області; с. Олешня Чернігівської області; с. Хомутці Житомирської області; с. Заліщики Тернопільської області; с. Гавареччина Львівської області; м. Косів Івано-Франківської області; м. Ужгород (Закарпаття).

4. Керамічна іграшка. Іграшка в народній культурі українців:

а) витоки іграшки;

б) Опішнянська іграшка;

в) Київська іграшка;

г) керамічна іграшка в народних святах.

5. Теоретичні знання з технології гончарного виробництва:

а) видобування глини;

б) приготування глини до роботи;

в) ліплення гончарних виробів;

г) робота на гончарному крузі;

д) сушка глиняних виробів;

е) орнаментування;

є) приготування поливи;

ж) глазурування глиняних виробів;

з) гончарний горн та випалювання виробів.

6. Практичні заняття. Виготовлення та оздоблення виробів

із глини: півника та курочки; свинки; коника; корови та вола; собачки й котика; лева; коника; баранчика; козака та козачки; сови; козака на коні.

7. Ліплення на теми народних казок, дум, пісень та української історії.

2-й рік

1. Гончарство в традиційно-побутовій культурі. важлива роль глиняного посуду в господарстві українців. Народний погляд на гончара як на могутнього чаклуна – творця всього сущого.

Глина як одна з іпостасей Матері-землі. Глиняний посуд-символічний образ людини і всесвіту. Гончарні вироби в сімейній та календарній обрядовості. Професійні свята гончарів.

2. Ліплення однофігурних композицій на теми народних казок, дум, пісень та української історії.

3. Ліплення двофігурних композицій та їх оздоблення.

4. Ліплення трифігурних композицій та їх оздоблення.

5. Поступове освоєння навиків українського гончарства та його традицій. Виготовлення виробів з глини на гончарному крузі.

6. Орнаментування готового посуду та іграшки ангобами.

7. Випалювання готових виробів.

Література

1. Археологія Української РСР. В 3-х т. – К., 1985.

2. Голубець О. М. Львівська кераміка – К., 1991.

3. Давня історія України в 2-х кн. – К., 1994–1995.

4. Данченко Л. Народна кераміка Наддніпрянщини – К., 1969.

5. Лащук О. П. Українські кахлі IX–XIX ст. – Ужгород, 1993.

6. Матейко К.І. Народна кераміка західних областей Української РСР XIX–XX ст. – К., 1959.

7. Пошивайло О. Етнографія українського гончарства. Лівобережна Україна. – К., 1993.

8. Пошивайло О. Ілюстрований словник народної гончарської термінології лівобережної України (Гетьманщини) – К.; 1993.

9. Славяне Юго-Восточной Европы в предгосударственный период. – К., 1990.

Різьблення по дереву

«Основним будівельним матеріалом у східних слов'ян (за винятком південних степових районів) було дерево.

Особлива роль дерева в повсякденному житті слов'янських народів дозволила К. Мошинському (видатний польський етнограф, автор багатотомної праці «Народна культура слов'ян») прийти до висновку, що слов'яни до останнього часу жили в «дерев'яному віці», причому це твердження видається справедливим не тільки стосовно практичної, утилітарної ролі дерева (як матеріалу для будівництва, виготовлення вжиткових речей, знарядь праці, транспортних засобів, прикрас тощо), але і в зв'язку зі специфічним становищем дерева в різних ідеологічних побудовах». (А. К. Байбурін, «Жилище в обрядах и представленнях восточных славян»)

1-й рік.

1. Загальні відомості про застосування дерева в різних сферах культури давніх слов'ян та українців. Важливість дерева як основного виду сировини для виготовлення знарядь праці, жител та господарських споруд, речей хатнього вжитку, засобів пересування.

2. Дерево в міфології слов'ян; «світове дерево» як центральний образ і універсальний знаковий комплекс слов'янської міфологічної системи; образи лісу, лісових духів і дерев; окремі породи дерев у фольклорі українців (фольклорні образи дуба, калини, явора, берези, осики тощо).

3. Різьблення по дереву – мова давніх міфологічних образів, обереги житла, сім'ї, побутових речей:

- а) магичні символи в народній архітектурі;
- б) символіка побутових речей.

4. Специфічні риси, творчості різьбярів України:

- а) Подніпров'я і Слобожанщина;
- б) Полісся;
- в) Поділля;
- г) Карпати й Прикарпаття.

5. Осередки та майстри різьблення по дереву:

а) Гуцульщина, Буковина, Прикарпаття (Ю. І. і С. І. Корпачуки, І. В. Балагурак, В. С. Білак, В. В. Гуз, І. Ю. Грималюк, В. І. Кабин, М. Г. Круїдук, Д. Ф. Крібляк та інші);

б) Волинь: Камінь-Каширський (В. А. Салтиков, Л. В. Сокульська, В. В. Швай), Ратне (І. В. Мажула), Ковель, Шчацьк;

в) Рівненська область: Березне, Клевань, Острог, Ракитне, Сарни;

г) Поділля: Летичівський лісгоспзаг, сувенірний цех Бучацького лісгоспазу;

д) Подніпров'я та Полтавщина: Миргородський лісгоспзаг, сувенірний цех Кременчуцького лісгоспазу, Полтава (В. К. Нагнибіда, М. Г. Зацеркляний, М. В. Переверзіна).

6. Обробка дерева та різьблення в інших народів світу.

7. Ознайомлення з різними породами деревини та їх використання в декоративному різьбленні. Фізичні декоративні властивості деревини, її підготовка до роботи. Обряди по вибору матеріалу для роботи, що побутували серед українських майстрів, що займалися обробкою дерев

8. Малювання і накреслення елементів орнаменту.

9. Види художньої обробки деревини:

а) тригранно-виямчаста різьба;

б) рельєфна різьба;

в) барельєфи;

г) інструменти для кожного виду різьблення.

10. Практична робота. Виготовлення вжиткових речей побуту в традиційних формах та використання елементів орнаменту в декоруванні традиційних виробів:

а) виготовлення копій;

б) складання самостійних композицій.

11. Виготовлення колекції пряничних форм.

12. Застосування деревообробних верстатів для виробництва традиційних національних речей побуту (тарілі, баклаги та ін.).

2-й рік

1. Витоки народної скульптури в прадавній культурі наших предків:

- а) анімістичні статуетки та їх роль в обрядах;
- б) язичницькі ідоли як перші культові скульптури;
- в) культова скульптура в давніх слов'ян (Збруцький ідол тощо).

2. Використання міфологічних уявлень у традиційній народній скульптурі.

3. Теоретичне і практичне вивчення деревини як матеріалу для виготовлення скульптури.

4. Робота з пластичним матеріалом і графічним ескізом у процесі формування ідеї.

5. Виконання рельєфних зображень, барельєфів і об'ємної скульптури.

6. Створення групових скульптурних композицій.

7. Робота з каменем. Вивчення особливостей обробки каменю. Засвоєння фактичних навиків при виготовленні скульптури з каменю.

8. Виконання мініатюри. Використання кістки та інших матеріалів при виготовленні скульптури малих форм

9. Формування свого почерку на основі різних стилів і технік.

Література

1. *Ахтьоров Й.* Майстер народної творчості Микола Кіщук, – К., 1952.

2. *Байбурин А. К.* Жилище в обрядах й представленнях восточных славян. – Ленинград, 1983.

3. *Балеквист Е. З.* Крестьянские постройки русских, украинцев и белоруссов// Восточнославянский этнографический сборник – М., 1956.

4. *Будзан А.* Різьба по дереву в західних областях України – К., 196 с.

5. *Будзан А.* Яворівські різьбярі // Красу – в побут трудящих – Львів 1963.

6. *Будзан А.* Різьбяр Станько // Народна творчість та етнографія 1964. – № 1.

7. *Иванов В. В., Топоров В. Я.* Славянская мифология // Мифы народов мира – М., 1992. Т. 2.

8. Лана В. Полтавські різьбярі. – К., 1937.
9. Мусієнко П. И. Полтавський різьбяр Прокіп Юхименко // Народна творчість та етнографія. – 1964, – № 6.
10. Паньків В. Лемківські майстри різби по дереву. – К., 1053.
11. Соломченко О. Г. Різьбяр Володимир Гуз // Народна творчість і етнографія – 1990, – № 5.
12. Українське народне декоративне мистецтво. Різьба та розпис. – К., 1962.
13. Українське народне мистецтво; Різьблення та художній метал. Т. 3. – К., 1962.
14. Шонк-Русич К. Дерев'яна різьба в Україні. – Нью-Йорк, – 1982.

Вишивка

«Вишивка – найпоширеніший вид декоративно-ужиткового мистецтва, в якому узор та зображення виконуються ручним або машинним способом на різних тканинах, шкірі, повсті та інших матеріалах лляними, бавовняними, шовковими, вовняними нитками, а також бісером, перлами, коштовним камінням тощо.

Цей вид мистецтва виник давно – корені його сягають у глибину віків. Мабуть, ніколи не зможемо ми довідатися, хто і коли вперше здогадався втілити в узорний мотив красу рідної природи, свої переживання та відчуття, бо з огляду на недовговічність тканини та ниток наука позбавлена можливості точно визначити час виникнення цього мистецтва. (О. Гасюк, М. Степан, «Художнє вишивання»)

Автор – майстер декоративно-ужиткового мистецтва України Саннікова Л. П.

Виникнення традиції нанесення символів у контексті спільної культурної традиції; обрядові рушники, хустки, скатертини, одяг. Сутність символіки – відображення уявлень українців про сенси Всесвіту.

Основний мотив символіки – «дерево життя» або Богиня-Праматір Всесвіту, Предкиня. Історичні прояви й інтерпретації, зміни в часі: «вазон», «гілка», «ламана гілка», «засіяне поле» тощо.

Традиції використання кольорів – сірого, білого, червоного, синього.

Виникнення регіональних особливостей застосування природних барвників (Полісся, Карпати, Подніпров'я, Причорномор'я тощо).

Традиції використання технік. Лиштва, вирізування, мережки, виколки.

Поява техніки хрестикової – ознака впливу мануфактурних культур міст України ІХХ ст. Мотиви «брокерівських» вазонів-роз – одна із інтерпретацій традиційного вазона-квітки.

Вивчення давніх традицій оздоблення одягу, предмет побуту задля збереження глибини його виникнення.

Осмислення наповнення символіки у вишивці, писанках, кераміці тощо.

Дбайливе ставлення до змін у символіці, збереження аутентичності прояву культурних традицій.

1-й рік

1. Історія виникнення та розвитку вишивки. Вишивка в традиційній культурі різних народів. Місце вишивки в народній культурі українців.

2. Осередки та майстри сучасного художнього вишивання.

1) Осередки художнього вишивання:

Виробничо-художнє об'єднання ім. Т. Г. Шевченка в Києві та його філії в Іванкові, Василькові, Кагарлику;

Літківська фабрика художніх виробів ім. Т. Г. Шевченка;

Виробничо-художнє об'єднання «Полтавка» та його філії в Опішні, Великих Сорочинцях, Лубнах, Нових Санжарах, Кременчуці;

Решетилівська фабрика ім. К. Цеткін;

Чернігівська, Прилуцька, Ніжинська фабрики;

Виробничо-художнє об'єднання «Вінничанка»;

Одеська фабрика;

Уманська фабрика;

Харківське виробничо-художнє об'єднання «Україна»;

Львівська фабрика ім. Лесі Українки;

Чернівецька фабрика ім. Ю. Федьковича;

Івано-Франківська фабрика ім Р. Люксембург.

2) Видатні майстри вишивки: В. Захарченко, Н. Гречанівська (Київ), Ю. Великодна (Полтава), Г. Гринь (Опішня), О. Василенко (Решетилівка), Л. Богинич (Великі Сорочинці), А. Корзун (Харків), М. Коржук, П. Коржук, П. Горобець, Г. Лялька (Вінниця), В. Надвірна, О. Гуцул, М. Федорчак-Ткачова; Л. Фролова (Львів), Д. Петкевич, М. Попадинець (Івано-Франківськ).

3. Вишивка на традиційному одязі та речах хатнього вжитку українців: оздоблення вишивкою сорочок, жіночого поясного одягу, верхнього одягу, поясів, головних уборів, рушників тощо.

4. Мотиви традиційної орнаментики та їхня семантика:

1) лінії, кола, хрести, ромби, квадрати, крапки;

2) первинний мотив: ромбо-меандровий як один із найдревніших мотивів (пов'язаний ще з епохою палеоліту); хрестоподібний (коло, фігури, розетки) як символічна передача світового простору; багатокутник, ромб, квадрат, розетка – символи Всесвіту та його елементів; горизонтальна і хвиляста лінії як символи землі й води; ромбо-крапкова композиція – «символ засіяного поля»; символ вінця зрубу (ромб із видовженими сторонами); зооморфні образи (кінь, птах); антропоморфні образи: образ Великої Богині-матері; багатопелюсткова розетка як символ землеробського календаря; вазон; «дерево життя – світове дерево»; в'юнка гілка.

5. Практичні заняття з вишивання: шов «вперед голки»; шов «позад голки»; стебловий шов; шов «ланцюжок»; петельний шов «ланцюжок»; мережки: одинарний прутик; подвійний прутик; роздільний прутик; «гречка»; «вівсяночки»; вишивання лічильними швами: хрестиком; ретезем; лиштвою; косою гладдю; нанизування; назбирування.

2-й рік

1. Етнічна, етнорегіональна та соціально-вікова символіка української вишивки:

1) особливості вишивки різних регіонів України та етнографічних груп українського народу (Полтавщина і Слобожанщина, Полісся, Середнє Подніпров'я, Поділля, Південь, Західні регіони);

- 2) особливості вишивки різних соціальних верств, професійних та вікових груп;
- 3) вишивка в сімейних та календарних обрядах;
- 4) оберегові функції вишивки.

2. Космогонічні та світоглядні уявлення народу та їх відображення у вишивці: образ Всесвіту і триярусне розташування орнаменту.

3. Практичні заняття з вишивання: вишивання рушника гладдю за вільним контуром (мотиви «дерева життя»); вишивання лиштвою малюнка для сорочки; техніка вишивання виколок, зернового виводу; техніка вирізування; техніка занизування; техніка вишивання качалочками; виготовлення серветок; ознайомлення з рушниковими швами; вишивання рушничка, паннотехнікою рушникових швів; вивчення традицій у складанні мотивів «світового дерева – дерева життя».

Література

1. *Богатырев П. Г.* Вопросы теории народного искусства. – М, 1971.
2. *Гасюк О. О., Степан М. Г.* Художне вишивання Альбом. – К., 1987.
3. *Захарчук-Чугай Р. В.* Українська народна вишивка: Західні області УРСР. – К., 1988.
4. Знаки 155 старовинних вишивок / Бібліотечка журналу «Соняшник». – К., 1992.
6. *Кара-Васильєва Т. В.* Українська вишивка. Альбом. – К., 1993.
7. *Кулик О.* Українське народне художнє вишивання.ю – К., 1968.
8. *Матейко К. І.* Український народний одяг. – К., 1977.
9. *Рыбаков Б. А.* Язычество древних славян. – М, 1981.
10. *Топоров В. Н.* Геометрические символы. // Мифы народов мира. – М., 1991. – Т. 1.
11. *Топоров В. Н.* Квадрат // Там само.
12. *Топоров В. Н.* Крест // Там само – Т. 2.
13. *Топоров В. И., Мейлих М. Б.* Круг // Там само.
14. Українська вишивка. Альбом. – К., 1993.
15. Українська народна вишивка. Західні області УРСР. – К., 1988.
16. Українське народне мистецтво. Тканини та вишивка. Альбом – К., 1960.
17. Художнє вишивання. Альбом. – К., 1986.

Ткацтво

Мистецтво ткацтва має багатовікову історію розвитку. Археологічні матеріали свідчать про існування ткацького виробництва на східнослов'янських землях у період ранніх неолітичних культур. Його розвиток проходив у загальному русі прогресу матеріальної і духовної культури людства, соціально-економічної еволюції зумовлювали масове поширення ткацтва. Воно безпосередньо пов'язане із землеробством, наявністю такої сировини, як льон, коноплі. Зі скотарством, зокрема вівчарством». (Є. А. Антонович, Р. В. Захарчак-Чугай, М. Є. Станкевич, «Деко-ративно-ужиткове мистецтво»)

Автор – заслужений діяч мистецтв України Нечипоренко С. Г.

1-й рік

1. Витоки ткацтва. Виникнення ткацтва та його розвиток на землях України (Трипільська, Зарубинецька, Черняхівська археологічні культури), ткацьке ремесло в культурі давніх слов'ян.

2. Ткацтво в Україні. Основні центри художнього ткацтва та видатні майстри: С. Нечипоренко (Дігтярі на Чернігівщині), Г. Леончук (поліське узорне ткання), Г. Верес (перебірне ткання Київщини), Г. Василячук, О. Горова, Ю. Бович (перебірне ткання Косівщини), К. Антонюк, В. Дерцені (Закарпаття), майстри Решетилівки на Полтавщині.

4. Теоретичні знання про традиційне прядіння і ткацтво українців: вирощування прядівних культур – льону та конопель; первинна обробка сировини, прядіння; ткацький верстат, ткання; використання барвників та фарбування сировини.

5. Види тканих виробів (рядна, скатертини, наволоки, рушники та їх типологія): лляні; бурунчукові; бавовняні, «бомбакові», «памутові»; конопляні: плоскітні, матірчасті.

6. Практичні заняття по вивченню обладнання для ткацтва. Ручний ткацький верстат та його частини, інші пристрої: снівниця, колоброд, бердо, ритки, шинки, човники, шпулі, ничиниці.

6. Сировина для ткацтва: льон, бавовна, коноплі, вовна, синтетичні волокна, їхня нумерація.

7. Полотняне переплетіння: лінійне зображення; канвові

зображення; заправочний малюнок полотняного переплетіння; розмотка ниток із мотків або бобін на шпулі або катушки; снування основи; розкладка в ритки; навивання основи; проробка основи в начиння і бердо; підв'язка, шнурування, регулювання; виготовлення кожним учнем зразка тканини полотняним переплетінням (5-10 см).

8. Саржеве переплетіння: саржі прості 2/1, 3/1, і т. д.; саржі двобічні 2/2, 3/3 і т. д.; саржі узорні; заправка ткацького верстака для саржі 1/3 і виготовлення кожним учнем 5–10 см тканини; виготовлення тканини узорним рядком (5–10 см).

9. Основні проробки в ткацтві: розписна або амальгамна; рядова; рядова зворотна: групова, по малюнку; рядова зворотна: групова, по малюнку.

2-й рік

1. Ритуально-символічні та міфологічні аспекти ткацтва. Ткацтво, як жіноче заняття. Повір'я, заборони та ритуальні дії, пов'язані з прядінням і ткацтвом. Орнаментация знарядь праці як жіночий оберег. Покровительки прядіння і ткацтва: давньослов'янська богиня Мокоша, Параскева-П'ятниця, Середа.

2. Ритуально-символічна роль тканих виробів у народній культурі. Рушник та його ритуально-символічне значення (рушники обрядові, подарункові, хатні: «кілкові», «на сволоки», «на жердки», «божники»).

3. Практичні заняття: однобічний перебір; перебір під поєрки або рушниковий; перебір «під репс»; виготовлення структурних малюнків переборів; виготовлення творчих робіт на ткацькому верстаті: серветка, рушник, плахта.

Література

1. Боряк О. Снування основи // Родовід – 1994. – № 9.

2. Лебедева Н. Й. Прядение и ткачество восточных славян в XIX – начале XX в. // Восточнославянский этнографический сборник. – М. 1956.

3. Милорадович В. П. Малорусские народные поверья и рассказы о Пятнице // Українці: народні вірування, повір'я, демонологія. – К., 1991.

4. Никорак О. І. Сучасні художні тканини українців Карпат. – К., 1988.

5. *Сергій Нечипоренко*. Ткацтво. Каталог. – К., 1978.
6. *Сидорович С. Й.* Художня тканина західних областей УРСР. – К., 1979.
7. *Толочко П. П.* Заслужені майстри народної творчості с. Дігтярі. Народна творчість та етнографія. – 1962, – № 2.
8. *Топоров В. Н.* Пряжа. Мифы народов мира. – М., 1002. – Т.2.
9. Українське народне мистецтво. Тканина та вишивки. Альбом. – К., 1960.

Килимарство

«Килими – художні тканини ручного і машинного виготовлення, призначені для утеплення, прикрашення житлових, громадських споруд, виконання обрядових, естетичних функцій. У них знайшли відображення найкращі здобутки народних майстрів у галузі декоративного ткацтва. Килими України – унікальні твори, художнє надбання народу, в яких виявлено високу культуру технічного виконання, орнаментальне, композиційне, колористичне багатство. Упродовж віків формувалось і вдосконалювалось килимове мистецтво. Його коріння сягає глибокої давнини». (Є. А. Антонович, Р. В. Захарчук-Чугай, М. Є. Станкевич, «Декоративно-прикладне мистецтво»).

1-й рік

1. Історичний огляд розвитку. Витоки.

Рання стадія. Звивання волокон у часи палеоліту-неоліту без веретена. Винахід глиняних або кам'яних пряслиць – перша технологічна революція. Зародки примітивного ткацтва. Виникнення ткацького виробництва на східнослов'янських землях. Археологічні знахідки Трипільської культури.

Знаряддя для прядіння, кручення шнурів, первісні ткацькі верстати. Глиняні прясельця для веретен. Глиняні грузила. Перші первинні верстати – ткацькі кросна вертикального типу (вертикальні рами).

Виявлення полотняного і репсового переплетіння, в'язання, плетіння в археологічних розкопках на території Подніпров'я. Перші матеріали: льон, коноплі, вовна, кропива тощо.

Орнаментування та його семантика. Знайомство з природними барвниками (залізна охра, каолін); рослинні барвники. Різні способи виття волокон. Внесок Трипільської культури в текстильну техніку наступних епох.

Кістяне веретено Усатівської культури.

2. Археологічні матеріали часів Київської Русі. Прясельця і грузила. Знахідки знаряддя X–XIII ст. Залізні ножиці для стрижки овець, кравецького типу, залізні і кістяні гребені. Дерев'яні веретена, мотовило.

3. Перші згадки в літописах про килими, їх приналежність до похоронних обрядів. Письмові джерела про ткання в XII–XIV ст.

4. Ранній етап розвитку ремесла в XV–XVI ст. Виготовлення поясів, ряден, ліжників, запасок тощо. Гуні і попруги.

5. Виникнення цехових організацій. Мануфактурний період. Розподіл праці. Нове призначення виробів – продукція на дешевого споживача і виготовлення унікальних виробів високої художньої якості.

6. Центри українського килимарства: Решетилівка (Полтавщина), Дігтярі (Чернігівщина), Косів, Коломия (Івано-Франківщина), Львів, Хотин.

7. Типологія килимових виробів (килими настінні, настільні, залавники, полавники, декоративні доріжки, ліжники тощо). Орнамент: геометричний та рослинний.

10. Знайомство учнів із килимарською майстернею. Сировина для килимових виробів: вовна, льон, коноплі, бавовна; штучні волокна: лавсан, штапель, нейлон. Природні та хімічні барвники.

11. Вертикальний верстат «кросна» та його частини (два столи, закріплені на підставках, нижня бервина та верхня бервина; дві качалки, чинова та снувальна).

12. Загальна характеристика геометричних верстатів: напівмеханічного та механічного КТ-175.

13. Допоміжні прилади при тканні учбового килимка: шпарути, ніж, голка, сантиметр, ножиці.

14. Техніка безпеки при роботі в килимарській майстерні.

15. Практична робота. Снування основи на вертикальному верстаті «кросна» бавовняними нитками 10/8 та 20/10.

16. В'язання кіски.

17. Закладання початкового краю нитками основи полотняним переплетінням.

18. Ткання різнокольорових смуг.

19. Знайомство учнів із безворсовими (гладкими) та ворсовими килимами.

20. Структура ткання ворсових килимів: полуторні вузли; одинарні вузли; подвійні вузли.

21. Техніка ткання «на межову нитку».

22. Техніка ткання «зірчаста».

23. Техніка ткання «зачіпками».

24. Техніка «кругляння».

25. Робота над техніками, ткання килимка.

26. Робота над композицією килимка або килимового орнаменту олівцем.

27. Продовження роботи в і кольорі.

28. Ткання навчального килимка за власною композицією (20x30–40 см).

29. Завершальний процес у роботі: вирізання килима з основи; в'язання вузлів; чищення килимка; прасування килимка; обшивання килимка; кріплення бахром.

2-й рік

1. Міфологічні уявлення давніх слов'ян про прядіння, ткання. Прядіння як символ творення життя. Веретено, човник, прядка, як символи часу, початку і продовження творення та прядіння нитки життя. Павук. Основна міфологема про прядіння павуком нитки кожної людської долі.

2. Характерні кольори. Семантика кольору. Фарбування вовни.

3. Дефекти в килимах під час ткання, їх уникання.

4. Виготовлення ескізу килимка.

5. Збільшення ескіза в 5–7 разів.
6. Виготовлення килимка за шаблоном.
7. Творча робота.

Література

1. Антонович С. А., Захарчук-Чугай Р. В., Станкевич М. Є. Декоративно-прикладне мистецтво. – Львів, 1992.
2. Бушина І, Жук А. Килимарство радянської Буковини. Народна творчість та етнографія. – 1967. – № 6.
3. Жук А. К. Український радянський килим. – К., 1973.
4. Жук А. К. Решетилівські майстри гобелена. Народна творчість та етнографія. – 1986. – № 6.
5. Запаско Я. П. Килимарство. Нариси з історії українського декоративно-прикладного мистецтва. – Львів, 1969.
6. Українське народне мистецтво. Тканина та вишивка. – К., 1960.

Писанкарство

«Українська народна писанка має давню історію. Ще в древніх слов'ян її вживали в обрядах зустрічі весни. Пізніше, після введення християнства, вона увійшла в обряд святкування Великодня». (*«Нариси з історії українського декоративно-ужиткового мистецтва».*)

1. Походження та історія української писанки. Дохристиянські міфологічні уявлення про птахів. Крук і півень у слов'янській міфології. Яйце в міфології народів світу та українців, міф про світове яйце. Залишки міфологічних уявлень, пов'язаних з яйцем, в українському фольклорі.

2. Яйце в обрядовості. Яйце як символ життя, відродження природи і сонця у весняній обрядовості. Зв'язок язичницького свята Нового року з християнським святом Пасхи. Яйце в християнській пасхальній обрядовості. Розфарбування яйця (крашанка) і розписування його узорами (писанка). Обрядове вживання писанок (дарування, обмінювання, обливання і «цокання»), ігри з писанками, закопування, пускання шкаралупи з писанок та крашанок на воду у Навський Великдень тощо.

3. Орнаментальні мотиви писанок та їх символічне значення:

1) геометричний предметний орнамент: «клинчики», «гребінці», «грабельки», «млиночки» тощо;

2) рослинний орнамент: «гілочки», «полуниці», «квітки» («рожа», «гвоздика», «тюльпан», «барвінок»), «вазонки», «гірлянди», «листки» («дубовий лист», «горіховий лист», «вишневий лист»);

3) тваринні мотиви: «коники», «олень», «риба», «голуб», «півник», «павич», «метелик», «бджілка», «курячі лапки», «качачий ший», «крильце», «вовчі очка» та інші;

4) мотиви, взяті з народної архітектури: «дзвіночки», «віконця», «дашки».

4. Особливості орнаменту писанок різних регіонів України (стилістичні зони): Наддніпрянщина й Полтавщина; Поділля (Східне й Західне); Полісся; Волинь; Прикарпаття й Карпати; Буковина.

1) замальовування зразків писанок у альбом;

2) ознайомлення з інструментами та матеріалами;

3) підготовка до роботи з яйцем;

4) техніка нанесення малюнку олівцем;

5) освоєння техніки розпису воском за допомогою писанка;

6) техніка краплення;

7) поєднання двох кольорів у крапанці;

8) перехід від світлої до темної фарби у виготовленні писанок;

9) виготовлення писанок за допомогою писанка та технікою краплення;

10) техніка виготовлення шкрябанок («різьблення» по пофарбованому яйці);

11) техніка розпису писанок шпилькою (лемківська та бойківська).

Література

1. Антонович С. А., Захарчук-Чугай Р. В., Станкевич М. Є. Декора.

2. Великодній передзвін. Писанки і поезії Оксани Лятуринської. – Торонто, – 1986.

3. Зелік М. Пише писанки бабуся, пише мама, пишу я... – К., 1994.

4. *Килимник С.* Український рік у народних звичаях в історичному освітленні. – К. 1994. – Кн. II.
5. *Кулжинский О. К.* Описание коллекции народных писанок. – М., 1899.
6. *Сумцов Н. Ф.* Писанки. – К., 1881.
7. *Суша Л. М.* Писанки. Нариси з історії українського декоративно-прикладного мистецтва. – К., 1969.
8. Україно, мене моя! Сповідь: поезії писанки... Упоряд. О. Є. Шевченко. – К., 1993.
9. Українські писанки. Упоряд. Ераста Біняшевського. – К., 1968.

Витинанка

«Українські народні витинанки – яскравий, своєрідний вид народної декоративної творчості, що має глибокі й багаті традиції. їм притаманні силуетне узагальнене зображення, чіткий візерунок, дзеркальна симетрія, лаконізм форми, обмеженість деталей, спокійний, рухомий ритм, відсутність натуралізму, логічна відповідність між формою, матеріалом і технікою виготовлення». (Є. А. Антонович, Р. В. Захарчук-Чугай, Й. Є. Станкевич, «Декоративно-прикладне мистецтво»)

Декоративно-ужиткове мистецтво – одна з важливих галузей художньої культури народу. Це галузь мистецтва, яка художньо-естетично формує матеріальне становище, створене людиною.

Важливе місце в декоративно-ужитковому мистецтві нашого народу посідає витинанка. Вона виникла в процесі трудової діяльності людини і нерозривно поєднана з її життям і побутом. Вивчення в початковій школі мистецтва витинання як органічної частини народної культури має велике пізнавальне, виховне і практичне значення і служить справі відродження української національної культури. Адже українські народні витинанки – яскравий, своєрідний вид народно-декоративної творчості, що має глибокі й багаті традиції. їм притаманні силуетне узагальнення зображення, чіткий візерунок, дзеркальна симетрія, лаконізм форми, обмеженість деталей, спокійний, рухомий ритм, відсутність натуралізму, логічна відповідність між формою, матеріалом і технікою виготовлення.

Витинанки здавна використовувались для оздоблення помешкань, зокрема стін кімнат, мисників, шафок, етажерок, святкового столу, а також альбомів, гербаріїв тощо.

Маленькі квіточки, зірки, сонечка наклеювали на рами вікон, сволюки, грубки. Вирізуванням із паперу (витинанням) захоплювалися і дорослі, і діти, поступово піднесли цей вид художньої творчості до мистецького рівня.

1-й рік

1. Місце витинання в побуті українського села.
 2. Розвиток витинанки як виду декоративно-ужиткового мистецтва.
 3. Українські витинанки. Майстри Черкащини: В. Кузьменко, М. Теліженко.
 4. Елементи та мотиви витинанок: одинарні витинанки; композиційні витинанки (симетричні); стрічкові витинанки (з паперу, складеного вчетверо, восьмеро і т. д.); складні витинанки; аплікації, накладні, складені.
 5. Витинанки з використанням: геометричних елементів; рослинних елементів; зооморфних елементів; мотиви предметного світу.
 6. Магічна символіка витинанок «Дерево життя».
 7. Значення кольору у виготовленні ажурних паперових прикрас. Набуття практичних умінь та навичок.
1. Знайомство з матеріалами, інструментами та знаряддями праці.
 2. Різання учнями паперу по прямій.
 3. Різання смужок на квадрати.
 4. Вирізання з квадратиків круглих форм.
 5. Вирізання геометричних елементів (трикутників, прямокутників).
 6. Вирізання витинанок із використанням геометричних елементів.
 7. Вирізання рослинних елементів із допомогою шаблонів, трафаретів, штампів: листки простих форм; листки складних форм; квітки простих форм; квітки складних форм.

8. Наклеювання на папір елементів рослинного орнаменту.

9. Нарізання зооморфних елементів із використанням шаблонів, штампів, трафаретів.

10. Вирізання елементів предметного світу.

2-й рік

1. Вирізання витинанок із паперу, складеного вдвоє (навпіл).

2. Вирізання композиційних витинанок: вирізання родовідного дерева; вирізання витинанки: вазон, квітка, горщик із квітами; витинанки «Казкова хатинка», «Хатинка Баби Яги»; витинанка «Сніговичок», «Неваляйка».

3. Вирізання зооморфічних витинанок: витинанка «Зайчик»; витинанка «Ведмедик»; витинанки «Лисичка», «Білочка», «Жабка».

4. Витинанки круглої та зірчастої форми: вирізання серветок; вирізання сніжинок.

5. Витинанки квадратної форми: з використанням геометричних елементів; з використанням рослинних елементів.

6. Вирізання витинанок прямокутної форми: вирізання закладок до книжки; вирізання килимків; вирізання скатертин; вирізання витинанки «Український рушник».

3-й рік

1. Композиційна витинанка: вирізання витинанки «Мальвиного села»; витинанка «Наш сад»; витинанка «Український посуд» (гличик, горщик, макітра, куманець).

2. Одинарні витинанки: витинанка з рослинних елементів; вирізання вітрильного корабля; витинанка «Диво-птаха».

3. Симетричні витинанки з паперу, складеного навпіл: «Український віночок»; «Два півники»; «Лебеді на ставу»; «Церковні дзвони».

4. Витинанки з елементами аплікації.

5. Накладна багатоколірна витинанка.

6. Стилізація витинанки: витинанка у квадраті «Метелик», «Журавлі».

4-й рік

1. Стрічкова витинанка з паперу, складеного вчетверо, увось-меро і більше.
2. Використання стрічкових витинанок для оздоблення української оселі.
3. Складання і вирізання великих симетричних композицій.
4. Вирізування витинанок для оздоблення великих кругів із картону, пластинок.
5. Витинанка «Українська таріль».
6. Виготовлення витинанок-гирлянд із квітів та листя.
7. Виготовлення витинанки «В дружнім хороводі» з використанням силуетів людей.
8. Виготовлення витинанки «Український танок» із використанням силуетів українки та козака.
9. Складання композицій за власним творчим задумом.
10. Витинанки овальної форми: Букет мамі; Великодні писанки.
11. Добрі кольори витинанки та основи.
12. Двоколірні та багатоколірні витинанки. Техніка виготовлення витинанки:
 - 1) вирізування ножом, ножицями, скальпелем тощо;
 - 2) використання штампів, шаблонів, трафаретів;
 - 3) стилізація окремих елементів.

Література

- 1 Антонович Є. А., Захарчук-Чугай Р. В., Станкевич М. Є. Декоративно-прикладне мистецтво. – Львів, – 1092 – С. 09–101, 219–227.
- 2 Гагенмейстер В. М. Настінні паперові прикраси Кам'янецьчини.– Кам'янець-Подільський, 1930.
3. Станкевич М. Є. Українські витинанки. – К., 1986.

Програма фольклорного відділення етнографічного колективу «Співуча левада»

(Керівник – Білозерський В. В.)

Вивчення українських народних звичаїв протягом календарного циклу за порами року. Нерозривний зв'язок звичаїв народу з народною творчістю і рідною мовою. Ознаки єдності староукраїнської, дохристиянської і християнської культур. Символи і традиції українського народу (кутя, писанка; верба, калина, Купало).

До християнських елементів і мов у дохристиянських колядках та обрядових звичаях (закликання мороза, 12 святвечірніх страв, 12 полін, сіно і кутя на покуті).

Зимові свята

Введення во храм Пресвятої Богородиці. Елементи староукраїнських звичаїв, пов'язаних із початком нового року.

Народні вірування, ворожіння, прикмети.

Катерини – свято дівочої долі.

Дівочі ворожіння, прикмети, заклички.

День Андрія Первозванного. Збереження у святі дохристиянських традицій, звичаїв і обрядів (угадування долі, закликання, ритуальне кусання Калити). Дівочі ворожіння і хлопчачі ігри у ніч під 13 грудня. Андрія, загадування снів.

Кусання Калити увечері на Андрія, бешкетування, жарти парубків у ніч на Андрія (снування вулиці за Стецівським звичаєм, будівлення «нової» вулиці).

День пророка Наума. Звичай батьків просити Наума за розум дітей.

День Варвари Великомучениці. Народні вірування, прикмети, звичаї, приказки.

Народні страви – узвар та кутя – символи сподіваного врожаю.

Свято Миколая-Чудотворця, звичаї, легенди та перекази, пов'язані з святом Миколаєм.

Традиційні народні вечорниці після Миколая (прядіння, вишивання, шиття). Ігри, розваги молоді під час вечорниць. Припинення вечорниць із початком великого посту.

Дівочі та парубочі громади. Складчина (за Олексою Воропаєм).

День святого Спиридона, народні повір'я і легенди. Звичай після цього дня різати птицю та колоти кабанів до Різдва.

Святий вечір. Магічні дії господарів добування «нового» вогню, 12 полін, що сушилися 12 днів грудня місяця, приготування 12 пісних страв.

Вірування, закликання, символи (кутя, узвар, сіно, вечірня зоря). Закликання мороза. Спільна вечеря всього роду. Забави малих дітей після вечері.

Коляда – найжаданіше свято українського народу. Походження назви від назви Нового року в римлян, Хлопчачі і дівочі гурти на колядку. Плата за колядку. Хліборобські, мисливські, військові, казково-фантастичні, весільні, біблійно-релігійні мотиви колядок.

Звичай перевдягатися – запозичений від стародавніх веселих скоморохів.

Походження і будова вертепу. Вертепна драма. Свята і народна частина вертепу. Різдвяні вірші.

День Преподобної Меланії або Щедрий вечір. Відбиття в святі стародавнього дохристиянського звичаю. Щедрування, водіння дитячої «кози». Парубочої «Меланки». Звичай «дівочої» Меланки. Дівочі ворожіння. Народні повір'я в Щедрий вечір.

Новий рік або свято Василя. Традиція посівань, народні вірування і прикмети, пов'язані з першим «полазником», з ніччю проти Нового року.

Голодна кутя або другий Свят-Вечір. Традиція до вечері подавати пісні страви (риба, вареники з капустою, гречані млинці на олії, кутя, узвар). Символічне спалювання зими і звичай проганяти Колядку. Стародавні народні вірування в розмові тварин.

Богоявлення Господне або Водохреща. Традиція святити воду в ополонках, пускати голубів, заганяти Колядку до майбутнього Водохреща, народні вірування, прикмети і звичаї.

День Івана Хрестителя, посвятки. Звичай роздавати худобі хліб-сіль, залишений від «багатої куті».

Різдвяний день. Прислів'я, приказки, припросини, пісні. Кодекс гостинності селян.

Святий понеділок – перший понеділок після Водохреща. Традиція постити в цей день.

День Петра Вериги. Народні вірування і прикмети.

Весна

Весняні свята та забави. Народний обряд весни – образ краси, сили і надії. Походження слова «весна». Наукова і народна фенологія.

Стрітєння Господнє. Народні вірування про зустріч літа з зимою двічі на рік. Традиції і ворожіння в цей день.

Свічки-громовички. Народні уявлення про магічну силу стрітенської води.

Всеїдний тиждень.

Масляна або Масниця. Повір'я про «ніжкові заговини». Відзначення «Колодки». Традиційне гуляння: «Тиждень Колодки», «прив'язування колодки». Головна їжа на масляну.

Сиропісна неділя. «Жилавий» понеділок або «полос-козуб». Народні вірування про святого Власа – покровителя худоби. День преподобного Лева. Народні повір'я про падаючу зірку.

Обретіння – народне свято «Обретіння».

Касьянів день, народні приповідки і легенди про святого Касьяна.

День преподобної великомучениці Євдокії. Народні вірування, приповідки, заклички весни.

Святий Конон – покровитель коней. Віра народу в існування домовика.

Сорок Святих Мучеників, легенди, оповідання, прислів'я, приказки, приповідки.

Теплого Олекси або чоловіка Божого. Народний кодекс вірувань щодо бджільництва, приліт птахів. Народний звичай закликання весни й проганяння зими.

День обманів напередодні весняного рівнодення. Походження звичаю.

Благовіщення Пресвятої Богородиці. Перший весняний хоровод «Кривий танець».

Свято Благовісника архангела Гавриїла. Народні прикмети і приповідки, легенди, втілення в них образу стародавнього Божества.

Веснянки: історичні, хліборобські, культові, весільні мотиви веснянок.

Великий піст. Вербна субота. Вербна неділя – за тиждень перед Великоднем. Білий тиждень. Чистий четвер. Стародавні народні вірування. Великодні писанки, легенди про писанки і вірування.

Великдень.

Походження назви свята, церковні відправи, традиції святкування Великодня вдома, в церкві і на вулиці.

Великодній понеділок або «волочильник». Найстаріші згадки про волочечників (XVI).

Великодні пісні та вірші. Традиційне обливання водою.

Третій день Великодня. Гуляння молоді, обирання отамана і підотамана, отаманші і підотаманші.

Літо

Другий тиждень після Великодня – Проводи. Походження назви. Традиції і народні символи, пов'язані зі святом.

Рахманський Великдень або «права середа» – дохристиянський, стародавній характер мотивів свят.

День святого великомученика і побідоносця Юрія – покровителя хліборобства і скотарства християнських народів. Врожиння дівчат на Юрія. Пастухи. Легенди, вірування, перекази про цей період життя підлітків. Забави пастухів.

День святого Миколая Чудотворця. Вірування в чародійні сили ікони святого Миколая.

День «Семенового зілля». Традиційне купання – очищення водою. Збирання зілля до схід сонця. Традиція водити «Перегоню» на цукрових буряках після їх першого поліття.

Зелені свята, Зелений тиждень, завивання вінків, клечальна субота, ворожиння, прикмети в клечальну суботу. Звичай при-

бирати клечанням оселі. Клечальна неділя або П'ятидесятниця. Народні вірування в русалок.

Свято Івана Купала – день літнього сонцевороту. Дівочі і парубочі ігри та забави. Пускання вінків, ворожіння.

День святих Первоверховних Апостолів Петра і Павла.

Зажинки. Обжинки. Пісні цього народного циклу.

День святої Мокрини – останній день літа. Народні приповідки.

Осінь

Вірування й легенди, пов'язані з днем пророка Іллі.

День св. Великомученика Пантелеймона або «Паликопи».

Обряд «Маковія» – свято Першого Спаса або Спаса на воді.

Преображення Господнє або Спаса. Народні вірування у спасівчаний піст.

Успіння Пресвятої Богородиці або Перша Пречиста.

Свято Головосіка. Народні вірування й уявлення про цей день.

День Преподобного Симеона Стовпника і матері його Марфи. Пострижені – обряд козацької України. Закінчення періоду вулиці і початку вечорниць в хатах.

Друга Пречиста дощем поливає.

Здвиження. Легенди цього дня.

Свята Покрівонько, покрій дівці голівоньку!

День святого великомученика Дмитра. Храмове свято нашого села. Вірування українського народу в святу П'ятницю.

День святих Чудотворців Кузьми і Дем'яна. Традиції сільської молоді – складатися на гуляння. Народні прикмети й вірування. Народні уявлення про Архистратига Михаїла, легенди, перекази, оповідання, прислів'я, приказки.

Свято Введення во храм Пресвятої Богородиці замикає коло народно-календарних свят.

Програма з фольклорного співу

(Керівник – Щонхор Т. С.)

Програма курсу «Український фольклор» вивчається протягом двох курсів. Українська пісенна культура – одна з найцінніших духовних надбань народу за багатовікову його історію. У народних піснях відображено найрізноманітніші прояви життя трудового народу.

Український фольклор багатий на зразки чисто інструментальної, танцювальної музики.

Народна пісня – незатьмарене джерело життя і повсякденних турбот трудівників. Пісня відгукувалась на найрізноманітніші події в житті простих людей. Високою художністю позначено поетичні рядки про нещасну долю жінки в дореволюційній сім'ї. Ясна річ, що не тільки краса природи, не лише історія та життєві турботи хвилювали творців та носіїв народних пісень. Багато було їх створено в жартівливому, гумористичному та навіть сатиричному стилі. Потяг народу до творчості такого типу не випадковий, він засвідчує любов українців до гострого слова й вигадливих мелодій.

1-й рік

1. Вступ: предмет і завдання фольклору.
2. Традиційна обрядовість, світоглядне відображення в обрядах.
3. Вивчення обрядових пісень.
4. Чумацькі пісні, перекази, легенди в устах жителя села Мироненка В. О.
5. Загадки, прислів'я.
6. Календарні свята і обряди.
7. Свято Покрови.
8. Вивчення весільних пісень, записаних з уст жительки с. Стецівка Дубини Насті Захарівни.
9. Звичаєво-обрядові пісні.
10. Родинно-побутові пісні: пісні про кохання, жіночу долю, вдовині та сирітські пісні, колискові (записано з уст жительки с. Стецівка Дац Надії Василівни).

11. Свято Андрія. Обряд «Красної калити», записаний з уст жительки Стецівки Гулько Олени Кононівни.

2-й рік

1. Календарні свята й обряди: Різдво. Звичаї цього свята, записані з уст жительки Стецівки Базилевської Віри Андріївни.

2. Свято Меланки. Щедрий вечір. Щедрівки-побажання добра й щастя. Віра народу в магічне дійство цих побажань.

3. Вода в народній уяві. Водохреща – ритуали цього свята.

4. Обряди і звичаї щодо жіночої сутності на Україні.

5. Коліскові. Їх магічна дія, захисна роль у формуванні свідомості дитини. Їх магічна дія, захисна сила материнської любові, що діє через коліскові пісні.

6. Народні обрядові пісні як музично-поетичний вираз духовного світу давніх українців.

7. Весняні свята. Пісні, ігри, танці. Веснянки, гаївки.

8. Жартівливі пісні. Тексти, наспіви, форма. Сатиричні пісні, їх виховне значення.

9. Купальські, петрівочні пісні.

10. Жниварські пісні. Пісні косовиці.

Література до всіх тем

1. Антонович Є. А. Захарчук-Чугай Р. В., Станкевич М. Є. Декоративно-прикладне мистецтво. Львів, – 1992.

2. Веселкові барви. Українське декоративне мистецтво. Альбом. – К., 1971.

3. Енциклопедія українознавства. Перевидання в Україні. – К., 1994.

4. Історія української культури. // За за. ред. Івана Крип'якевича. Перевидання в Україні. – К., 1994.

5. Культура і побут населення України. – К., 1991, 1993.

6. Нариси з історії українського декоративно-прикладного мистецтва. – Львів, 1969.

7. Поділля. Історико-етнографічне дослідження. – К., 1994.

8. Семчишин Микола. Тисяча років української культури (Історичний огляд культурного процесу). Нью-Йорк–Париж–Торонто, – 1985.

9. Этнография восточных славян. Очерки традиционной культуры. М., – 1987.

10. Українське народне декоративне мистецтво. – К., 1956.

11. Українська минувщина. Ілюстрований етнографічний довідник. – К., 1993.

12. Шонк-Русич Кость. Історія українського мистецтва в ілюстраціях. Нью-Йорк, – 1978.

З досвіду роботи Стецівської школи Звенигородського району Черкаської області за часів роботи Любові Миколаївни Білозерської. Матеріал підготував її син – Валерій Білозерський.

ПРОЛОГ

Коли під час дзвінка на екрані телефона висвічується невідомий, непідписаний номер, я завжди кілька секунд розмірковую – хто це може бути? Які зміни принесе цей дзвінок, так раптово увірвавшись у моє життя. Адже, нічого гріха тайти, з таких дзвінків зазвичай починаються усілякі зміни та пертурбації в щоденному бутті. Якщо телефонує відомий мені абонент, все простіше – знаєш, хто звідки та можливу тему розмови. Якщо ж ні, то завжди є елемент несподіванки. З тих пір, як я зіпсував свій старенький телефон, частина номерів, яка зберігалася в пам'яті телефона, безслідно зникла, а отже вікторин із невідомими дзвінками стало більше. Першим дзвінком, який змінив плин мого життя одного червневого дня цього року, був дзвінок від давньої знайомої, колеги, Ліди Миколаївни Шинкаренко. Ліда Миколаївна, завуч Стецівської школи Малої академії народних мистецтв, прекрасна виконавиця народних пісень, мама двох доньок – бандуристок, співачок, активних учасниць МАНМ. Після короткого обміну люб'язностями, повідомила новину – ті щоденники, які моя мама вважала загубленими, адже втрачені вони були, ще в 90-х роках, випадково знайшлися, під час ремонту шкільних кабінетів. Вже три роки, як з нами немає моєї мами Заслуженої учительки України, директора Стецівської школи. З того часу моє життя поділилося на дві частини: до і після. Я, як можу, так і стараюсь донести до освітян те, що подарувала вона нам, її педагогічні надбання, її літературну творчість. Аж ось вони знайшлися! П'ять поживклих від часу зошитів-що-

денників – неоціненний скарб, посилка з минулого, відправлена моєю мамою, хоч і не свідомо, але мені, нам – у майбутнє!

І ось в моїх руках неказисті з виду, добре пошарпані, але такі рідні, адже зберегли тепло маминих долонь, рукописи – свідки її життя, свідки радянсько-совкової доби, перебудови, Чорнобиля, пісенної революції та здобуття Незалежності. Важко навіть уявити, скільки днів та ночей, вписувала мама свої почуття в оці, добре знайомі зошити-щоденники. Хвилює мене також і те, що я зараз старший того віку, в якому мама писала ці рядки. Я бачив їх і раніше, мама записувала в них вірші та невідкладні справи, але справжнє їх наповнення я зрозумів лише зараз. Найстаріший рукопис, синій, списаний до краю загальний зошит, вразив мене найбільше, адже окрім віршів, які ніколи й ніде не публікувалися, є багато записів, які стосуються особистого життя моєї мами. Обкладинка в кінці зошита списана іменами тих добрих людей, які позичали моїй мамі гроші та сумами, які вона позичала та повернувши борг, викреслювала запис. Ці записи пригадали мені ті нестатки, які переживала вона, торуючи свій творчий, зараз вже можна сказати – зоряний шлях. Виховуючи мене з трьох років одна – важко працювала та напівголодна, на вінегреті, адже більш ні на які наїдки грошей не вистачало. Навчалася в університеті, їздила на сесії та у відрядження за позичені гроші. Важко навіть уявити, як при всіх негараздах їй вдавалося учитися на відмінно, працювати з ентузіазмом, по-новому – найкраще. Щоразу приносячи в школу сонячні промінчики своєї доброти, ковток свіжого повітря новизни, нестандартного підходу до навчання – чарувала дітей. Так чарувала, що я маленьким ревнував її до роботи, до учнів, і часто сидів собі сам, малюючи каракулі в зошиті, поки цілий клас писав твори в нашій хаті, притулившись до стін, а в більшості, навлежачки, на підлозі (стілців та меблів не було), поки вона перевіряла зошити, поки займалася з поетами – адже все мама робила на совість.

РУКОПИСИ

Отримавши рукописи, я поставив собі пріоритетне завдання, набрати та видати мамині щоденники-вірші, щоб вони більше ніколи не загубилися, а продовжували чарувати її прихильників. Це видання, як і її книжечка про матусю Софію, вийдуть без неї, але я знаю, вона дуже б цього хотіла. Пригадую, як раділа вона своєю першою ластівкою – збіркою «Хвала сонцю», яка побачила світ в 1994 році.

Звісно, я не можу замовчувати таку значущу в моєму житті подію, через те ділюся маминими віршами з друзями. Не втримався і до Дня батька опублікував першого маминого вірша в соціальній мережі «Фейсбук»:

Я не знаю більшого тепла
Як в куфайці, що від батька перейшла.
Серце, тату, в ній чую я твоє
І воно заснути, не дає.

Під час виборчої кампанії оприлюднив, вірш, якому 29 років, і який доводить, що мало що змінилося з тих часів...

Не світ, а 220 вольт напруги:
той у начальники упазурився,
аж лускає з натуги.
а в того, хоча ума нема,
за ним стоїть Хома,
У цього ж слиною,
течуть обіцянки у маси,
а сам тремтить
урвати кусень ласий.
І б'ють себе, так б'ють у груди:
– Повірте нам!
– Ні, нам!
– Не вірте тим он брехунам!
У час кампаній передвиборних
лиш трудяться і обіцяють, і мудрують,
а обрані – у віллах розкошують!

*Із них не видні народу злидні,
та світ уже прозрів,
дрижить з образи і наруги,
кипить у ключ від клятої напруги!*

Повернімося до телефонних дзвінків. Важко сказати, яким по рахунку був цей дзвінок, з тих дзвінків, номери яких були не підписані у моєму телефонному довіднику, але я впродовж кількох секунд відчув його енергетику. Просто відчув, що зараз щось зміниться. Так і вийшло! Це був дзвінок – Президента Міжнародного освітнього фонду ім. Я. Мудрого Валентини Василівни Стрілько. Серед невідомо якого по черзі сірого дня, з довгої вервечки сірих, невиразних робочих днів, серце наповнилося радістю. Радістю – адже вона посестра моєї мами. Розмова з пані Валентиною, як ковток джерельної води. Збагатився гарним настроєм на цілий день.

Давно, ще в 90-х разом із мамою та колегами, ми творили нову модель навчально-виховного закладу – МАНМ при Стецівській загальноосвітній школі. Сімейні обставини, змусили мене переїхати у м. Звенигородку, залишивши роботу в цій чудовій школі. А через кілька років, через незначне вчительське навантаження у м. Звенигородці, де я живу з сім'єю, я спокусився більшою зарплатнею та пішов з освіти.

Незважаючи на те, що нова посада була пристойна – менеджер зовнішньо-економічної діяльності, мама була дуже незадоволена, адже вона бачила, що в школі в мене були певні успіхи. Згодом мама заспокоїлася, хоча і вважала, що моє покликання – школа. Воно так і вийшло. Спочатку я опанував професію – це був виклик для мене. Прийти зі школи на виробництво і займатись специфічною, зовнішньо-економічною діяльністю. Попрацювавши 12 років на величезний сучасний холдинг, навчившись працювати по-сучасному, збагнув – не моє. До школи тягнути мене так і не перестало, можливо через розуміння того, що найважливіша професія – вчительська. Усі ми бажаємо якісних суспільних змін, хочемо жити в сучасній, цивілізованій країні, але не всі розуміють, що

досягнути цього можна тільки через якісний прорив в освіті та вихованні. Саме тут можна посіяти та проростити паростки майбутнього, омріяного суспільства. Я відчув потребу змінити ремесло, повернутися в школу до виховання дітей. Зрозумівши, що робота з дітьми моє покликання, почав цікавитися, де можна було б влаштуватися на роботу в школу.

Ось в такий життєвий момент мене застав дзвінок Валентини Василівни. І знову, як колись в часи перемог і бід (не дивуйтеся, були дні, коли опоненти ставили під загрозу саме існування школи нового типу), відчув підтримку – хочеш в школу, отримаєш найкращі рекомендації Фонду, адже ми тебе пам'ятаємо! А коли пані Валентина сказала, що доручає мені підготувати коротку розповідь про мою маму в рубриці постаті Фонду до 25-ліття його створення, я зрозумів – щоденники віднайшлися дуже вчасно!

Насамперед хотілося б висловити те, що відчуваю зараз. Українська освіта увесь час балансувала між українським, народним, національним та своїм прямим антагонізмом, який завжди під щось маскувався, аби не допустити в школу нічого, крім «голих» знань, творячи безлику школу. Ми в школі відчували це, адже з'являється у суспільстві запит на українське, тоді цікавляться роботою нашої школи, вивчають, пропагують досвід. Коли ж патріотична хвиля проходить, тоді ми нікому не цікаві. Добре було б, щоб не заважали, говорила Любов Михайлівна. При згадці Фонду серце повниться теплом. Пам'ятаємо кожен приїзд Валентини Василівни з колегами у Стецівку, любимо її за доброту й щиру усмішку, виняткову працелюбність, цінуємо її поради та найновіші ідеї, які вона завжди генерує. Неоціненна допомога небайдужих людей завжди живила Малу академію народних мистецтв при Стецівській загальноосвітній школі. Шкода лише, що Стецівська школа, як і багато сільських шкіл, через демографічну ситуацію та брак ентузіастів переживає не найкращі часи.

ПЕДАГОГІЧНИЙ ТАЛАНТ

Любов до школи, до дітей – життєве кредо моєї мами. Не часто мені доводилося бачити педагогів, які б так любили ді-

тей. Кожну дитину вона намагалася пригорнути, обдарувати теплом. Не тільки відмінники а й бешкетники горнулися до неї, відчуваючи щире до себе відношення. Можливо, її власний життєвий досвід сприяв цьому. Адже обидва її рідні брати навчалися по різному – один став «золотим» медалістом, а інший, навпаки, утікав із школи, сприймав школу, як найгіршу муку. Вона бачила, на яке жахіття перетворилося життя молодшого братика Петі з того дня, коли він пішов до школи. Не змогла непокірна душа хлопця терпіти шкільної дисципліни, не сприйняв він ні школи, ні вчителів. Чим суворіше його карали, тим рішучіше бойкотував навчання. Казали, що вдався хлопчина характером в батькового брата Петра, якого було насильно вивезено в Німеччину, і який тікав звідти чотири рази, за останню втечу він був спалений в концтаборі. Шкільна наука не принесла Петрусеві нічого, окрім розчарування. В школі лупцювали та тягали за чуба і вуха вчителі, вдома – батько. Хлопчина втікав від всього того та переховувався з такими ж, як сам, бідолахами, в землянках й куренях. Тоді на них робили облави-полювання усією школою та проводили додаткові «виховні» бесіди. Так-сяк закінчив він школу та й поїхав на навчання в місто. І диво-дивне: з вічного «двієчника» став звичайним середнім учнем, опанував декілька професій, потому здобув повагу як сумлінний працівник, багато читав і був гарним товаришем й сім'янином.

Чому чинив він такий спротив вчителям? Можливо, не найшлося серед них жодного, хто б знайшов чим його зацікавити, хто б спустився до його дитячого рівня, заприятелював з ним, хто б став для нього беззаперечним авторитетом та прикладом для наслідування?

Враховуючи цей сімейний досвід, вона багато зусиль приклала для того, щоб у школі було комфортно та цікаво усім дітям.

Чом до школи хочу?
Там чекають мене
Такі світлі чисті очі.
Там русяві, білі, чорні голівки
Схиляться над зошитом і
книжкою,

Там забудуться тривоги,
Там дитячим серденькам
Прокладу у світ прекрасний
Світлії, широкії дороги.
Так до школи хочу
Перед пильні, чисті й чесні очі.

В кожні дитині є таланти – необхідно лише його розгледіти та дбайливо плекати. Вона відчувала дитячу душу, для неї не було якихось «особливих» дітей, всі були, як рідні. Принаймні я, її син, навчаючись у школі ні разу не відчув до себе якогось особливого відношення. Відношення до мене було лише строгіше, як до інших дітей. Лише душею відчував, що засмучую маму, коли вчиняв, щось не так, як їй хотілося. На жаль, мій клас мама не навчала. Коли вона приходила до нас на заміну, ми оживали, дуже старалися, адже було цікаво. Її нестандартні уроки були щедро збагачені музикою, співом, поезією. Експериментуючи, спробувала все, що тільки можна було застосувати для навчання, виховання та духовного росту: уроки в зеленому класі, уроки-роздуми, бінарні уроки, уроки милування природою, уроки-подорожі, комбіновані уроки, хвилини поезії і багато іншого.

Навчаючись в Одеському технікумі харчової промисловості, я приїздив додому і дивувався тій величезній роботі, яку проводилася в школі. В цей час мама створила поетичне відділення «Пролісок». На зустріч із гуртківцями та під час проведення ранків, присвячених Тарасу Григоровичу Шевченку в школу запрошувала письменників та поетів рідного краю. Ідею підтримали колеги-філологи: Стаднічук Марія Прокопівна, Шинкаренко Марія Олександрівна, Сидіченко Галина Петрівна. В 1984 році вони започаткували свято «Поетичний жовтень», в школі зазвучали українське слово та народна пісня. Письменники: Дмитро Чередниченко, Григорій Білоус, Валентина Кузьменко-Волошина, Наталя Замулко, Микола Негода, Василь Захарченко, Микола Сом, Василь Юхимович, Костянтин Світличний, Петро Біба зустрічались з учнями школи.

Шануючи народну пісню, вони разом з колегами мовниками та вчителькою музики та співів Бевз Людмилою Іванівною почали записувати українські автентичні пісні, створили хор, в якому поряд із старшими односельцями співали і школярі. Результатом співпраці із старшими жителями села – старійшинами, які охоче ділилися стародавніми піснями, дитячими іграми, народними традиціями та обрядами стало створення хору «Родина», та етнографічного колективу «Співуча левада».

Заняття в етнографічному колективі стали улюбленими для багатьох школярів. Запрошували туди усіх охочих, адже під час фольклорних свят роботи вистачало – потрібно лише захотіти. Учні, яким не вдавалося навчатись на відмінно, ставали справжніми зірками під час народних свят, їздили з колективом на фестивалі. Згодом, коли вони стануть дорослими, усе чому вони навчилися в Малій академії буде культивуватися в їх сім'ях.

Мабуть, одним із найулюбленишим нашим зимовим святом є свято Андрія Первозваного. Воно подобалося мамі з дитинства. На все життя кожному в душу западе це родинне святечко, як і колядочка, і щедрівочка з уст дідусів і бабусь, тата і мами...

7 квітня 1985 року на запросини відвідати школу та долучитися до обряду «Купайла», який підготували колектив «Співуча Левада» разом із краєзнавцем Постояном М. О, відгукнулися Дмитро Чередниченко із дружиною – письменницею, редактором журналу «Барвінок» – Галиною Кирною; були також і вчителі української мови та літератури Черкаського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних працівників. Все село висипало на берег мальовничої Шполки, прикрасивши береги білим цвітом прадавніх вишиванок. Залунали стародавні купальські пісні про Івана і Марію. Через купальське вогнище перестрибували і малі, і старі. Того дня Григорій Білоусом відзняв телефільм «Купайлиця». А пізно ввечері усі гості, а їх було кілька автобусів, мальовничим берегом річки потрапили на вечорниці до найгостиннішої в селі хати, – хати подружжя Ковачів. Василь Юрійович та Алла Петрівна разом з вчительками підготували справжні сільські вечорниці з народними стравами. Саме тоді Сивий Голуб, як назвали стецівчани Дмитра Чередниченка

і запропонував створити таку організацію, в яку крім вчителів та школярів увійшли б усі небайдужі до всього народного люди, як і з села, так і з усієї України. Об'єднати в школі всіх небайдужих людей для збереження народних традицій, народного мистецтва та виховання духовності учнівської молоді.

В 1985 я повернувся із армії. У школу в цей час призначили вчителем фізкультури молоду дівчину, випускницю технікуму, Пономаренко Таню. Для того, щоб зменшити навантаження на неї, попрацювати вчителем фізичної культури запросили мене. У мене на той час вже був спортивний розряд «Кандидат в майстри спорту СРСР» з вільної боротьби і я готувався до вступу в педагогічний інститут. Таким чином я долучився до роботи в школі. Попрацювавши до 1988 року в школі, я перевівся на денне відділення Київського державного педагогічного інституту. Пісенна революція розпочата в колективі МАНМ привела мене до участі в студентських виступах та революції на граніті.

У школі у цей час вирувало життя. Збирали фольклор, дитячі ігри. Переможцем першого конкурсу дитячих ігор та розваг став клас Пересунько Ольги Олександрівни. Нагородою за відроджені стародавні дитячі ігри, юним аматорам стала поїздка в с. Гнідин, в Малу академію народних мистецтв. Стрілько Валентина Василівна – засновник першої Малої Академії народних мистецтв в Україні, з любов'ю передала всі напрацювання, увесь досвід. Впродовж усіх років діяльності МАНМ Валентина Василівна допомагала та підтримувала Стецівську школу.

Учасники першого свята українських народних дитячих ігор та забав «Вийди, вийди, сонечко», організованого редакцією газети «Зірка» та Українським товариством охорони пам'яток історії та культури, яке відбулося в Музеї народної архітектури та побуту в с. Пирогово, учні 2-5 класів відчули себе молодими струмками, які поповнюють повноводні річки України народною Мудрістю, творчістю, мистецтвом.

13 травня 1988 року відбулися урочисті збори, на яких були затверджені Статут та програма діяльності Малої Академії народних мистецтв. Обрано Президію, Раду козацького коша, президента та заступників кошового отамана. Вперше Ста-

рійшинам колективу «Співуча левада», хору «Родина» були присвоєні звання «Почесні члени МАНМ при Стецівській загальноосвітній школі»

В 1989р. колектив став учасником фольклорного фестивалю «Котилася торба з високого горба». Найбільше захоплення у гуртківців викликала зустріч з І. М. Гончарем та з Василем Скуратівським.

Коли ми давали інтерв'ю в газету «Зірка», до нас підійшов сивоголовий чоловік у солом'яному брилі. Він дав нам поради, які ми уважно вислухали. Це був Іван Макарович Гончар. Це той великий Гончар! Скульптор, графік, живописець, етнограф! Ми дуже пишалися, що познайомилися з такою відомою людиною. Іван Макарович запросив нас відвідати його музей.

Коли нам вручали нагороду за участь в конкурсі, до нас підійшов письменник Василь Скуратівський. Він подарував нам свою власну книгу «Берегиня». Він розповів нам, що Берегиня, – це наша оселя. Усе, що в ній є, що ми нажили, що приберегли наші батьки та дідусі з бабусями, чим збагатилися й освятилися – дітьми, хатнім пожитком, піснею, злагодою чи суперечкою, добрим словом, спогадом у цій хаті, – все це і є «Берегиня».

Після перемоги на конкурсі, в якому взяли участь чотирнадцять фольклорних колективів, про нас написали в республіканській газеті.

«Де найкраще місце на землі»

Як діждемось літа.

...На свято були запрошені переможці нашого конкурсу... фольклорний колектив «Пролісок» Стецівської середньої школи на Черкащині. Показані ними ігри так захопили глядачів, що дехто з них теж вирішив погратися в «цурку», «квача», «гуси-гуси»...

Вітальна листівка від редактора журналу «Барвінок»

«Добрий день, Любов Михайлівно!

Дякуємо за теплу зустріч. А вчора це свято згадалося знов і знов через «Актуальну камеру».

Надсилаю шостий номер «Барвінку», де запрошення до конкурсу «моя школа з казки!

Кличу ваших школярів до нього! А ось конкурс «Думи мої» – до 175 річчя Тараса Шевченка. Чекаю вашої участі в ньому. Нехай діти спробують зробити ілюстрації до улюблених Тарасових віршів. Чекаю записів і віршів Станіслава. Ще раз дякую за свято. Озвіться.

З 1-го серпня будемо у відпустці, гадаю, що до того часу буде від вас вісточка.

До побачення – Галина. 12.07. 1988 року»

**Лауреат Державної премії імені Т. Г. Шевченка
Іван Макарович Гончар на Першому Всеукраїнському святі
дитячих ігор та забав «Котилася торба»**

...порадив нам шукати своє обличчя як колективу, тобто знайти стрій одягу, який носили стецівчани. І ми, прислухавшись до поради видатного фольклориста, етнографа і краєзнавця, стали шукати...

Юні етнографи-краєзнавці не знайшли старовинного одягу в своїх бабусь. Але відкрили для себе страшні сторінки історії, пізнавали із розповідей живих про винищення односельців голодом тридцять третього року. Без потопу, без засухи падали опухлі під тинами старі, молоді, немовлята безгрішні, замирали ще не народжені у лонах матерів...

Відкривши для себе цю сторінку в житті односельців, діти побажали співпрацювати з місцевим краєзнавцем В. О. Бородієм, котрий працював разом із авторами книги-меморіалу «Голод-33» – Лідією Коваленко і Володимиром Маняком, нині удостоєними посмертно званням Лауреатів Державної премії ім. Т. Г. Шевченка.

ЛІТОПИС СТЕЦІВСЬКОЇ МАНМ

В Київському міському будинку вчителя, я став свідком імпровізованого фольклорного дійства стецівчан, мені було чим пишатися. У цих стінах працювали Софія Русова, Михайло Грушевський та члени Центральної Ради. Як приємно, що шко-

ла має своє обличчя, стецівські пісні лунають в столиці України.

Надзвичайно гарне враження на «Співучу леваду» справили колеги-вчителі із Івано-Франківська своїм пошануванням колядок, щедрівок під час третього республіканського фольклорного свята, яке відбулося 04-08.01. 1989 р. Участь в огляді дитячих фольклорних колективів з дитячими зимовими іграми і забавами та у заключному гала концерті. Лейтмотивом нашого виступу стало те, що ми земляки двох українських титанів Шевченка і Франка. Під час виступу нашої сопілочці підіграла сопілка із залу, було дуже зворушливо.

У нас у Малій академії народних мистецтв існує гончарний відділ. З Мурзинців Федір Моргун надіслав листа, в якому повідомив, що він готовий навчити стецівчан гончарної справи. Олексєві Потилку найкраще вдається гончарне ремесло.

13.05.1989 р. На дні народження МАНМ виступила Лідія Боцарова. Мати шести дітей, поетеса, привітала своїми віршами академію. Її запросила організатор позакласної та позашкільної роботи Білозерська Любов Михайлівна, організатор і керівник МАНМ, Також нас привітав Відмінник народної освіти Постоян Василь Остапович. Василь Остапович віддав школі понад 40 років, його внучка – юна поетеса Люда Шевченко, хоч і проживає в м. Городище – одна із найактивніших членів Стецівської МАНМ».

«Українські вечорниці на республіканському святі рідної мови. м. Житомир, присвяченому 175-річчю з дня народження Тараса Шевченка, які відбулися 04-06.05.1989 р., збагатили стецівських академіків, та дали долучитися до роботи в творчих лабораторіях обдарованої молоді. Свято було багате на зустрічі з поетами і письменникам. Завершилося свято концертом «І мене в сім'ї великій...».

У 1990 році діти та дорослі виступали на святі рідної мови з іграми та толокою у Черкаси.

Учасники Всесоюзної освітянської наради, які побували в гостях у школі в 1991 році стали свідками імпровізованого весілля. Більшість з них довго не могла визначити, чи справжнє це весілля, чи його інсценізація.

Справжньою винагородою для дітей стала поїздка у Луцьк на

Міжнародний фольклорний фестиваль «Берегиня» 12–17.06.1991 р. Знову напружена робота Любові Михайлівни та її колег принесла визнання Малій академії. Колектив з великим успіхом презентував відроджений «Дівич – вечір» та фрагменти з Купайлиці.

«Дочекався свого 140-річчя Крицький сад. Жодного разу на його поважному віку не було в нього таких гучних іменин та таких гарних гостей. Справжнім соловейком лунав голос соліста Національної опери Василя Мізюка серед голосів «Співучої левади», які лунали на святі. Окрім стецівчан на гостину завітали учасники екологічної конференції з усієї України.

В Стецівську школу я повернувся в 1992 році, заступником директора з виховної роботи, це була одна із умов маминого призначення директором, адже мама не дуже хотіла очолювати школу. Мамі подобалася робота в школі з дітьми, адміністративна робота їй не цікавила, боялася, що вона забере багато часу – зв'яже руки. Заввідділом освіти зумів її переконати, і одним із аргументів стало моє працевлаштування. Адже роботи було дуже багато і моя допомога їй була дуже потрібна.»

На 4-ту річницю Академії У 1992 році прибули гості: кореспондент республіканського телебачення Григорій Білоус, художниця Тамара Гордова, поетеса Валентина Кузьменко, завідувача лабораторією української мови та літератури ЧПО – Олена Феценко, П. Перетяцько та П. Мануйло, які привезли в дарунок фільм про 2-гу річницю МАНМ. Перше хрещення Стецівського козацького коша відбулося саме на ці іменини. Кошовим отаманом став Стаднічук Олександр на прізвище Кеша. Цю урочисту подію зафіксувала гостя свята, телестудія «Рось», з її головним редактором Катериною Таран.

Щоденна цілеспрямована робота в школі приносила гарні результати. Дітям було комфортно та цікаво в школі.

В цей час реалізуючи положення статуту МАНМ в школу на постійну роботу були запрошені керівники відділень МАНМ, які активно включилися в роботу МАНМ створивши:

- ансамбль бандуристів МАНМ «Стецівчанка», відділення сопіляків, відділення гончарства,
- відділення гри на народних інструментах «стецівські му-

зики», команду боротьби козацького коша, хореографічні відділення МАНМ, відділення машинної вишивки, пісенні відділення в кожному класі школи. Усі вони відкрили велику кількість талантів в школі.

Школярі збирали, фіксували, класифікували, відтворювали народнопісенний репертуар, записаний в селі, шукали і упорядковували етнографічні матеріали, складали сценарії відтворюваних свят і обрядів, були учасниками благодійних концертів, оглядів-конкурсів, оволодівали навичками народних ремесел (серед яких вишивка, витинанка, лозоплетіння, гончарство, килимарство, аплікація соломкою тощо), організовували вечори, зустрічі з відомими діячами українського мистецтва, народними майстрами, відтворювали у безпосередньому дійстві свята та обряди.

Мама була активним учасником фольклорного колективу «Співуча левада» та хору «Родина» (керівник Бевз Людмила Іванівна). Ці колективи – дипломанти та лауреати численних Міжнародних та Всеукраїнських фольклорних фестивалів, свят рідної мови, конкурсів кобзарського мистецтва, фестивалів дитячих ігор та забав. В них виховувалися і вигранювалися душі малих стецівчан у великій любові і повазі до рідного краю, до пісні і звичаїв своїх предків.

МАНМ стала універсальним інструментом, який сприяв відновленню втрачених зв'язків між поколіннями, золотими ниточками Мудрості народної зшивав колись обрубані національні корені, кожен захід або урок перетворювався в захоплюючий пошук істини.

Фотокореспондент районної газети, козак Маньківського куреня, поет Анатолій Слободяник у 1993 році неабияк подивував стецівчан, вдягши козацький однострій ще у вагоні поїзда, з шаблею при боці прибув у школу. Творча зустріч з поетичним відділенням «Пролісок» стала початком співпраці з маньківчанами.

Кожного разу їдучи на фестивалі автентичного фольклору учасники: діти, вчителі, батьки, почесні члени Академії – бабусі та дідусі везли з собою реквізит. Фольклорна студія школи «Співуча левада» на IV Республіканське фольклорне свято «Батьківські пороги» в м. Чернівці, 18–20 березня 1994 року, щоб показати усій Україні 4 день весілля «Кури», везли у двох ящиках домашніх

курей. Також вони везли і інший реквізит: терницю, бетельню, коромисла, рогачі та інше начиння. Стецівчани ставали впізнаваними, знаходили нових друзів.

БУДУВАТИ ДУХОВНИЙ СВІТ

Той, хто народився і живе в селі, напевне, спостеріг, що ще 20–30 років тому між односельчанами панував дух родинності й тепла, Нині це зовсім не так: змінилося суспільство – змінилися й цінності. Сучасний економічний стан особливо боляче відбивається на селі, а ще веде до розпаду народної культури, до руйнації віри у високі ідеали. Бідність, злидні обсіли і батьків, і школу. Байдужість і апатія охопила більшість бідних сімей, котрі втратили інтерес до освіти дітей: «За багатими в інститут не проб'єшся!». Молоді батьки, як правило, психолого-педагогічно неспроможні допомогти школі, яка мусить навчати їх. Неймовірно важко плекати духовність у такому стані. А на вулиці? Читаєш вивіски російською мовою, в транспорті чуєш суржикову, а не рідну українську. Не видно, щоб навіть у святкові дні люди одягали вишиванки. Більшість юнаків і дівчат тікає від українського, як чорт од ладану, і захоплюється закордонним та веселенько тупцює і під «Айн, цвай, драй поліцай», промінявши вишиванку на одягину з написом «Чикаго булз». Не дай, Боже, ще й нам, освітянам, опустити руки і відійти від виховання рідної духовності!

Де ж коріння бездуховності? Сягає воно в часи голодомору, який поїв намисто і вишиванки. Ми з нашою Малою академією попоїздили немало по Західній Україні і бачили наш національний одяг, такий, що нам тут і не снився. Тому-то там значно більше поваги до старших, до традицій і звичаїв, які вони зберегли. А ми над цим б'ємося щодня уже сьомий рік, і що ж вийшло?

Почистішала мова наших учнів, а на весілля наречені запрошують у національному вбранні. Мама до випускного вечора стелять під ноги дітям вишиті рушники. Так само пов'язують і новобранців, проводжаючи у Збройні Сили. При допомозі ста-

рійшин відроджено в селі родинний день, або проводи, чого наше покоління не знало. Тепер у цей поминальний день і старі, і малі схилиють голови і біля рідних могил. А цьому передує робота по впорядкуванню цвинтарів, місць поховання, братських могил. Діти вчать на прикладах старших ставитись із освятою до могил родичів, доглядати за ними.

На світі безліч виховних систем: відомих і невідомих, популярних і непопулярних, але кожна із них має вплив на становлення людини. І совісний учитель повинен будити в дітях народолюбство, закріплювати любов до своєї народності, бо людина без народності, за словами О. Духновича, «подібна блукаючому вовкові, для якого всякий ліс, де він їжу знаходить, батьківщина».

У народі недаремно говорять: «Дитина – батько батька свого». Дійсно, в присутності один одного кожен намагається бути кращим. Та деяких батьків важко переконати, що їхній найперший обов'язок – жити інтересами дітей, віддавати їм увесь свій вільний час, щоб потім забезпечити і свою старість. Саме від батьків залежить майбутнє суспільства, котре охоплене невидимим і страшним лихом – сегрегацією, що відособлює від батьків і дорослих утримання від виховання дітей, немічних батьків.

Інтернати для престарілих! – це страшно, коли є рідня... І дорослі почуваються сиротами, і такі ж нещасні, як сиротималюки. Руїнуються душі, роз'єднуючи покоління, роблячи їх ворожими. А наукові спостереження доводять, що навіть розумово відсталі діти стають розвиненими, коли мати постійно пригортає їх до себе, пестить, заглядає в очі, усміхається.

Не таємниця, що й правопорушники у наш час значно помолодшали – їх вік 10–12 років. Вони лихословлять, крадуть, можуть побити слабшого. Із армії, не загартовані сім'єю і школою, юнаки часто втікають, налякані вихованням «ді-дів». І все це тому, що мамам і татам вихованням у сім'ї займатися ніколи, багатьом їм засіла в душу гонитва за грішми. Дітей накиннули школі, а вона, хоч буде і кращою, та ніколи не замінить батьків.

Л. БІЛОЗЕРСЬКА директор Стецівської школи

Протягом 1994 року в селі працювала знімальна група «Київ-хроніки», режисер Оксана Григорович та оператор Віталій Гришко зняли документальний фільм за їх участі МАНМ. До зйомок фільму на замовлення міністерства освіти мама написала оголошення:

**«Дорогі односельці,
Ви знаєте давно:
У нашому селі знімається кіно.
Коли все зацвіте,
зніматимуть усіх –
старих і молодих.
Ви лиш не гайтеся –
у вишивані сорочки вбирайтеся.
І ідіть мерщій на вулицю, й до тину,
туди, де наш обряд цвістиме.
Співайте і танцюйте,
коли ж бо є охота,
неважка, а радісна
для ніг робота
Пишайтеся,
бо справді,
коли таке було,
щоб у кіно знімалося
усе село?!
Музики, співаки і жваві
танцюристи –
усі будуть задіяні в кіно, бо
всі – артисти.»**

Л. Білозерська. З неопублікованого.

Дуже шкода лише, що той фільм десь загубився на полицях архівів. Він зберіг обряд, який сьогодні втрачено. Були там і сватання, і благословіння, і коровайниці, і вимітайло, і дружки з боярами, і, саме головне, весільні пісні з чудовими голосами «Співучої левади» та пісні у маминому виконанні. Поезія того часу ілюструє мамині почуття:

**Весілля в бідності, але веселе
Котилося по селах
Із холодцем в ночвах
розлитим,
Ще й з короваем калиною
обвитим,
Із дичками грушка́ми,
із чорними, як нічка, пиріжками
Кипить, вирує у веселоощах село.
Колись було...
Вся вулиця процвітана стрічками
Що в'ються райдугами за дружками,
веселими, співучими, грайливими,
у молодощах, у красі с'яйливими,
З серцями повними снаги,
З очима повними жаги
З кісьми, як нічна темрява
щонайгустіша...**

Весілля. Диптих.

Л. Білозерська. З неопублікованого.

Любов Михайлівна надзвичайно дисциплінований керівник. Жодного разу вона не відмовилась від доручень, які на неї поклались її керівництвом. Втомлювали її часті виступи з різних трибун, адже готувалася вона до виступів старанно. Намагалася донести до небайдужого слухача наболіле, вистраждане.

Як найвищу нагороду сприйняла мама обрання її делегатом II Всесвітнього форуму українців в 1997 р, яким запалом горіли її очі, коли вона ділилася спогадами про Форум, скільки корисних для школи знайомств вона завела тоді. Забігаючи наперед, скажу, що і ще раз вже в 2001 році випаде їй така висока честь.

У грудні 1997 року президія Академії, фольклорне відділення «Співуча левада», бандуристи та троїсті музики презентували школу в обласному Будинку вчителя. Гості познайомилися з виставкою відділень (понад 2000 примірників), переглянули фрагмент обряду «Катерини».

Щире та приятне відношення до своїх учнів, любов до них. Пов'язувала маму з ними на все життя. Вони за кожної нагоди зустрічалися з нею, листувалися, просили поради, звітували про успіхи.

Про Стецівську школу було багато публікацій в пресі. Ось одна із них:

«Роде наш красний, роде наш прекрасний, не цураймося, признаваймося...»

Хлібом-сілля зустріли в Стецівській загальноосвітній школі I–III ступенів Звенигородського району аматорський колектив із Мокрої Калигірки. Слава про цей колектив долинула і до Малої академії народних мистецтв, яка ось майже десять років діє при школі, Сільські педагоги переконані, що і в селі можна виховувати дітей засобами високого мистецтва. У відділеннях МАНМ вони відкривають для себе безцінні скарби духовності, яка виявляється у пісні у грі на бандурі і сопілці, у прадавньому ремеслі. А живлять нашу академію, що є чим садом народного мистецтва, зустрічі з професійними і самодіяльними поетами, композиторами, співаками, художниками, скульпторами, народними майстрами-умільцями. Справжні митці є безкорисливими, щедрими душею і серцем, такі як мокрокالیгірці. Творчим звітом улюбленій учительці назвала виступ самодіяльного театру, душа колективу, дорогоцінна перлінка – Марія Олійник, яка є натхненником і режисером, сценаристом і актрисою. Саме від її синіх очей, від слів, сповнених ніжності, проснувалася золота ниточка довіри присутніх, яка міцнішала й міцнішала щосекунди й щохвилини. І вже зал відповідає такою ж довірою і любов'ю. Всі в полоні подій, що відбувалися на сцені, Близько трьохсот школярів, учителів, жителів села, затамувавши подих, слідували за бездоганною майстерною грою самодіяльної актриси Галини Парамонівни Касьяненко, яка натхненно виконувала роль Стоянихи у творі О. Довженка «Мати», і сила природного артистичного таланту! Тільки справжнє мистецтво здатне глибоко розчулювати і вражати! Зовсім незаметно стерлася відстань між героями і глядачами, завдяки талановитій правдивій грі артистів. Усі відчули себе єдиним організмом, який співпереживав, боровся, надіявся, пишався і захищав від ворога найдорожче дітей.

Навіть найменші глядачі – першокласники, котрі у відповідь на звертання Стоянихи до людей на майдані, вигукували: «Сини! Сини!»

До речі, ролі синів переконливо зіграли директор Будинку культури Сергій Говрас та учень ПТУ Олександр Поліщук. Глядачам передалися їх внутрішня краса, любов до неньки, сила духу, готовність захищати рідну землю (заслугою сценариста М. Олійник є введення цих образів у виставу).

А як повірили всі в поранених бійців! Як сприйняли їхні муки і болі, перейнялися їхньою трагічною долею! Рани бійців, яких чудово зіграли учень ПТУ Євгеній Безвершенко та слюсар ПТУ Сергій Гонтаренко, боліли всім присутнім, нагадали полеглих односельців: родичів у кривавій другій світовій війні. Війна... Вона несе з собою смерть, горе, жах.

Юрій Берещанський та Олександр Оверкович, водії місцевого КСП, справилися на «відмінно» зі своїми нелегкими ролями грати ворогів – це складно навіть професіоналам-артистам. Прекрасні співачки Лідія Сіденко та Віра Берещанська, працівниці лікарні і сільської ради, з натхненням і любов'ю дарували бійцям на фронті улюблені пісні...

А дивлячись на молоденьку і чарівну Таню Говрас, художного керівника Будинку культури, не можна було не повірити в те, що вона фронтowa медсестра, турботлива, ніжна, смілива...

Довго в залі не стихали оплески, а тим часом артисти готувалися до водевілю «Невдале залицяння», написаного М. Олійник.

Несподівано помолодшала у водевілі Галина Касьяненко і з стражденної мучениці-матері перетворилася у гарнющу, сповнену енергії і молодістю жінку. Воістину мистецтвом перевтілення володіють самодіяльні артисти – мокрокалігірці. Під пару Касьяненко і красень – чоловік (Ю. Берещанський). Хоч, правда, з недоліками (любить чоловік заглянути в чарку), але ж сподобався глядачам за веселу вдачу, іскрометне слово. Неперевершеними у ролі Карасика і Одарки були Микола Олійник і Віра Берещанська. Чудові артисти, співучі, жартівливі, вони зачарували глядачів. Майстерно передала образ сусідки і М. Олійник. Тепло і щиро вітали всі і наймолодших учасників дійства –

Сніжану Говрас та Олексія Вітя. А надто зачарував само-
бутній віртуоз-музика Анатолій Степанюк, якій, здійснив
музичне оформлення виступів. Незабутньою і вражаючою
сторінкою цього свята стала виставка майстрині – виши-
вальниці Марії Марківни Гресько, яка пройшла у велико-
му фойє Будинку культури. Із захопленням оглядали її всі
присутні і дивувалися, як може щасливо в одній людині
поєднатися поет і художник, майстер слова і вишивки...
А після закінчення вистави гостей чекала несподіванка:
Президент МАНМ, учениця 5 класу Тетяна Шинкаренко,
урочисто оголосила рішення Президії про прийняття ко-
лективу Мокрокалігирського самодіяльного театру в по-
чесні члени академії. Виступ гостей увінчався солов'їними
дуетами подружжя Гресько Берещанської і Сіденко, і по-
селилося в серцях свято, яке живе і до цих пір, кличе до
прекрасного і високодуховного. А ще, розходячись із Бу-
динку культури, стецівчани по-доброму позаздрили дру-
зям-мокрокалігирцям за те, що вони мають такого голову
сільської ради В. М Поштаренка, без якого б не відбулася
поїздка артистів у нашу школу. Запам'ятався красивий чо-
ловік, посіялися в душі його гарні слова про те, що духо-
вність плекати треба усім разом – народом...

**В. БІЛОЗЕРСЬКИЙ, заступник директора школи з
виховної роботи, с. Стецівка Звенигородського району.**

Катеринопільський ВІСНИК

3 грудня 1997 року

*У 1998 році члени МАНМ відвідали Уманський державний педа-
гогічний університет. В дарунок привезли студентам та виклада-
чам відроджений обряд «Засиджування гребеня», автентичні пісні.*

*А наступного року в школу прибула делегація педагогів та
студентів УДПУ.*

ТЕЛЕГРАМА

ШАНОВНА ЛЮБОВ МИХАЙЛІВНА !

**КОЛЕКТИВ УМАНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО
ІНСТИТУТУ ЩИРО ВІТАЄ ВАС ТА ВВЕСЬ ПЕДАГОГІЧНИЙ КОЛЕК-
ТИВ СТЕЦІВСЬКОЇ СЕРЕДНЬОЇ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ**

З 10-Ю РІЧНИЦЕЮ МАЛОЇ АКАДЕМІЇ НАРОДНИХ МИСТЕЦТВ МАНМ УЖЕ ЗАСПІВАЛА НА ВСЮ УКРАЇНУ ГОЛОСОМ БАНДУРИ, СОПІЛКИ, ВИТВОРАМИ ЛОЗОПЛЕТІННЯ, ПИСАНКАРСТВА, ПЛЕТІННЯ СОЛОМКОЮ, РУЧНИМ ТКАЦТВОМ, ГОНЧАРСТВОМ. НАРОДНОЮ ВИШИВКОЮ, ВИТИНАНКОЮ, ДЕКОРАТИВНИМ РОЗПИСОМ ТОЩО, ВАША АКАДЕМІЯ 10 РОКІВ ТОМУ РОЗПОЧАЛА ДОБРУ СПРАВУ, ПОСТІЙНО ЗБАГАЧУЮЧИ ДУХОВНИЙ СВІТ ПІДРОСТАЮЧОЇ МОЛОДІ. ВИВЧЕННЯ ЕТНОСУ, ІСТОРІЇ РІДНОГО КРАЮ, ЙОГО ТРАДИЦІЙ, ЗВИЧАЇВ, ОБРЯДІВ, ЖАНРІВ НАРОДНОЇ ТВОРЧОСТІ СПРИЯЄ ФОРМУВАННЮ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВДОМОСТІ ВАШИХ ВИХОВАНЦІВ. БЕЗ СУМНІВУ, ВАШІ УЧНІ ЗРОСТАТИМУТЬ МИЛОСЕРДНИМИ, ДОБРИМИ, ДУХОВНО БАГАТИМИ ТА ПІСЕННО КРИЛАТИМИ. ХАЙ ВАША ШКОЛА ЗАВЖДИ БУДЕ ХРАМОМ, ДО ЯКОГО ТЯГНУТЬСЯ НЕ ЛИШЕ ДІТИ, А Й ВСІ ЖИТЕЛІ МАЛЬОВНИЧОЇ СТЕЦІВКИ. УСПІХУ ВАМ ДОРОГІ КОЛЕГИ, У ВАШІЙ БЛАГОРОДНІЙ СПРАВІ ХАЙ РОЗКВІТАЄ І СЛАВИТЬСЯ МАНМ!

КОЛЕКТИВ УМАНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ІНСТИТУТУ.

13.05.1998 р.

Вісті зі шкіл.

Мала академія приймає гостей

Добра слава Малої академії народних мистецтв досягла Запорізької області. 21 грудня академіки зустрічали делегацію із Вільнянського райвідділу освіти, яку очолила заввідділом Ганна Панасівна Романенко. Гостями були інспектори відділу, директори шкіл та голови виконкомів сільських Рад народних депутатів, а також гостя із Черкас, методист Валентина Миколаївна Кіріна. Від жителів Шевченкового краю гостей вітав заступник голови Звенигородської райдержадміністрації В. В. Петрушевець, голова райкому профспілки працівників освіти Д. О. Чорновіл, завідуючий районним методкабінетом М. О. Іванченко та методист з виховної роботи М. О. Бойко, урочисто, хлібом-сіллям та піснями у виконанні лауреатів обласного конкурсу кобзарського мистецтва – ансамблю бандуристів під керівництвом І. С. Щербак та фоль-

кларного ансамблю-народних інструментів «Стецівські півники» зустрічали академіки гостей.

Досвідом поділилися відділення МАНМ: лозоплетіння (М. В. Білан), виробів з соломки (П. К. Темченко), писанкарства (Г. П. Сидіченко), декоративного розпису (Н. П. Прудіус), аплікації соломкою (С. І. Захарченко), ручного ткацтва (Л. М. Шинкаренко), витинанки (О. О. Пересунько), вишивки (Г. П. Сабадир), гончарства (В. І. Козаченко), виробів із природного матеріалу (М. І. Кулініч), ремонту взуття (А. І. Сліпчук), пошиву та оздоблення одягу (М. В. Бігдай).

Із цікавістю гості переглянули експозиції етнографічного музею та Шевченкової світлиці, де їх вітали юні ПОЕТИ.

Члени зразкового художнього колективу фольклористів «Співуча левада» познайомили гостей із обрядом поминок по жертвах голодомору 1932–1933 років. Не стало на заваді плановим вимкнення світла – безліч свічок у руках дорослих і дітей оплакували долі знищених українців. Найактивнішими учасниками зустрічі були почесні члени МАНМ: І. А. Матула, Г. І. Задорожня, В. П. Лисянченко, М. Ю. Шевченко, І. Г. Гулько, С. Ф. Барсук, А. П. Ковач та члени МАНМ Н. Ласкава, Т. Малініна, Л. Куцова.

Наталія МАТВІЄНКО,
учениця 10 класу Стецівської загальноосвітньої школи.
Газета «Шевченків край»

У 2000 році школу відвідав ректор Уманського ДПУ Кузь В. Г. разом з докторантами та аспірантами університету. У цьому ж році було проведено засідання Всеукраїнської конференції «Сільська школа. Проблеми. Пошуки. Перспектива.»

Надзвичайно теплі й дружні стосунки склалися у нас із однокласниками, людьми творчими, небайдужими. Мама могла спекти коровай і поїхати на запрошення друзів для їх підтримки на творчий вечір, як, наприклад, до поетеси Людмили Солончук, а чи до співака та керівника «Оберегу» Володимира Циби. Гідно шанувала вона усіх Почесних членів Малої академії та друзів школи.

ЗУСТРІЧ ІЗ ПІСНЕЮ

Погожого осіннього дня однією спільною сім'єю, одним Родом відчули себе ансамбль «Оберіг» Ватутінського Палацу культури та юні академіки Малої академії народних мистецтв, яка впродовж майже 9 років діє при Стецівській загальноосвітній школі, їх зустріч відбулася у формі благодійного концерту, який подарували митці дітям і дорослим.

Відкинувши свої домашні турботи, Почесні члени МАНМ теж завітали в школу, щоб помилуватися звучанням українських пісень та взяти участь у засіданні Президії МАНМ.

Із великою цікавістю слухали виступ В. І. Циби, котрий назвав цю зустріч творчим звітом Почесного члена МАНМ з 1989 року, який із своїми друзями дарує улюблені українські пісні людям, не байдужим до них.

Двісті п'ятдесят пар дитячих очей не відволікаючись спостерігали за народженням пісні. Та ще й якої! Колектив, очолюваний Володимиром Ісаковичем, не може не вразити злагоженістю співу, творчою майстерністю, багатоголоссям та віртуозністю музичного супроводу, який здійснює директор Ватутінської школи мистецтв П. В. Ткаченко. Пісня лилась, а діти сиділи, як зачаровані, хоча навіть і не педагоги знають, як важко іноді дитині висидіти без руху бодай хвилину.

Найбільшу цікавість і шквал оплесків викликали пісні: «Два кольори» (О. Білаша і Д. Павличка) у виконанні старости «Оберегу» Станіслава Петровича Дяченка. «Там, де ми ходили» (І. Сльоти і В. Юхимовича) у виконанні дуету у складі В. І. Циби та С. П. Дяченка, «Осіннє золото» (О. Білаша) та «Лебедина розлука» (Ю. Маршутупи) у виконанні В. І. Циби. Українська народна «Раз приходжу я додому», яку виконав Юрій Васильович Іванченко. «Наливайте браття» у виконанні квартету у складі В. І. Циби, С. П. Дяченка, М. І. Яценка та Ю. В. Іванченка.

Разом з піснями оберегіви подарували в цей день частину своїх сердець отим допитливим дітям в ім'я мистецтва, в ім'я невмирущої української пісні. Є надія, що концерт квартету вплине на пошкваллення роботи хорového колективу і, зокрема, актуалізує вирішення проблеми участі у шкільному хорі «Роди-

на» та у вокальних відділеннях хлопців та юнаків, підніме загальний культурний рівень школярів, покращить естетичні смаки та сприятиме патріотичному вихованню.

Того дня у повному складі прийняли козаків-митців у МАНМ Почесними членами. домовились про співпрацю у вихованні підростаючого покоління засобами мистецтва. А наприкінці навіть у мужніх сивочолих оберегівців зацеміло серце, коли їх пісні відгукнулись співом школи:

Не цураймося, признаваймося.
Бо багацько нас є.

В. Білозерський, заступник директора по виховній роботі Стецівської загальноосвітньої школи І– ІІІ ступенів.

31 жовтня 2000 року у школі відбулося виїзне засідання Вченої ради Черкаського ДПУ на чолі з ректором Кузьмінським А. І. Обговорювалася наскрізна програма безперервної освіти. МАНМ увійшла до комплексу ЧДПУ разом із Черкаським Вищим професійно-технічним училищем № 20.

З цієї зустрічі почалася плідна співпраця Малої академії із педагогічними університетами та Вищим професійно-технічним училищем. Крайні учні школи, гуртківці МАНМ мали змогу поступити в ці навчальні заклади за рекомендацією школи, викладачі, співпрацюючи з педагогічним та учнівським колективом, пропагували свої заклади. Багато дітей обрало вчительську професію.

Виїзне засідання Президії Академії Педагогічних Наук на чолі із академіками І. М. Зязюном та Н. М. Ничкало відбулося в листопаді. АПН України схвалила досвід МАНМ.

10.05.2001 року з ініціативи Президента Міжнародного освітнього фонду ім. Я. Мудрого, В. В. Стрілько був створений відеофільм про МАНМ та показаний у програмі «Педагогічні роздуми».

У 2002 році школу відвідав начальник обласного управління Національного Банку України О. В. Черевко, який передав у школу комп'ютер. Допомога виявилась вкрай необхідною.

Ще одним випробуванням стала для мами участь в обласному конкурсі «Учитель року», м. Черкаси (ІІ місце) у 2002 р.

Ця перемога принесла впевненість у своїх силах в своїй педагогічній майстерності.

Восени 2002 року школу відвідали керівники Миколаївського обласного відділу освіти. Учні показували начальникам обласного Управління та завідуючим відділами освіти Миколаївської області ремесла, виставку, гості відвідали музеї школи.

Чудові виступи автентичного фольклорного ансамблю були почуті у багатьох містах України, куди її завзяті співаки їздили з виступами. Серед них були і педагоги школи, і почесні старійшини: Л. І. Бевз, О. О. Пересунько, С. Я. Бабченко, М. П. Стаднійчук, Л. М. Шинкаренко, В. М. Сидіченко, Г. П. Сидіченко, М. В. Білан, А. П. Кожевник, Н. М. Ткаченко, К. А. Одеська, О. П. Брусліновська, Т. С. Щонхор, З. В. Шинкаренко, А. І. Матула, М. К. Задорожна, Т. Я. Задорожна, М. Г. Сіденко, М. Ю. Шевченко, В. М. Піковська, Л. С. Щербак, О. Д. Мошенець, Б. К. Брусліновський, М. О. Бойко, і багато інших.

Письменниця Наталя Замулко в ті часи – представниця Черкаського обласного комітету захисту миру, – пригадує свої перші зустрічі із Малою академією:

«Відклавши справи, їду у Стецівку на виступ у школі. Зал повний, учні і все село великою родиною. Обличчя людей, очі – до слова тягнуться, одухотворені. Директор школи – Любов Білозерська. З таким прізвиськом та іменем, думаю собі, не можна бути ординарною людиною. І рядки вірша набралися, як намисто. Очі Люби спалахують, випромінюють вдячність. Наші душі припадають одна до одної на все життя на березі річки Шполки, де ми бродимо і розмовляємо.

Я квітів хочу, як води
В таку гіркотно-димну осінь.
Вже скоро прийдуть холоди,
Вони ж, напевно, не запросять
Піти на став,
де місяць спав
І верби тихо похилились.
Вони прилюдно зажурились

За нами, тими, що вже стрілись.
О, ці вже близькі холоди!
Впадає осінь в річку Шполку.
А ми, чекаєм Святополка
І квітів хочем, як води.

Люба розповідає, що і сама пише вірші, прозу, тільки часу немає за роботою донести написане до людей. Красива Люба – жива, як не зірвана квітка у неї на садибі. Щира, весела ну, народ наш і все! А ми, ще у розквіті жіночої краси, думаємо наперед, що перейшли у осінь. Дружба переходить у творчі зустрічі і Люба залучає мене до своєї мрії – створення Академії народних мистецтв при школі у Стецівці. Академія дійсно починає працювати. Вказую Любі на прізвища письменників, художників, журналістів – нашої еліти в області. Вона миттєво долучає всіх до своєї справи життя, і Стецівка стає для нас святом духовності. Понесуть туди твори всі разом із собою. Учні школи перемагають на олімпіадах, танцюють, грають на бандурах. Живе Академія, розцвітає живою квіткою творчості у односельців, які намиті після роботи, святково вбрані йдуть на репетицію хору «Родина». Для Люби це її зоряний час, живе, імпровізує, хоч коштів і не вистачає. Просить оплатити костюми українські для ансамблю. Роблю, впливаю і всі одягнені. За взуття забули, посоромилася Люба просити більше. Випускає учнів на республіканську сцену босими. Зразу ж з'явилися нові меценати, пошили чобітки. Головне, так поставила справу Заслужений вчитель України, що наче ми причетні, всі хрещені батьки і матері її Академії. Кожний так і думає. Розвернуті екрани телебачення на Академію, школу, Стецівку. Неповторний голос журналістки, Катерини Таран лунає в ефірі, живим вогнем любові до України, її історії світить нам, разом із Любою. Ми всі живі! Від неї початок, від Любові Білозерської, що збирає пісні народні, обряд весілля, ритуали посвяти у козаки. Ще десь попереду «перестройка» в імперії, а Люба будує, приказує, примолює, відкриває нам нашу культуру візуально і тактильно...

**Наталія Замулко-Дюбуше 30 жовтня 2016 року,
Париж Франція**

Стараннями Валентини Стрілько, президента Міжнародного освітнього фонду ім. Ярослава Мудрого, було упорядковано і видано збірку поезій «Вічні барви» – вихованців поетичного відділення «Пролісок», а також знято фільм для вчителів України «Урок для вчителя».

Прикро, що не всі колеги були одностайними у підтримці новаторських ідей моєї матері. Село завжди мало і матиме свою специфіку, всі зайняті біля господарства – і дорослі, і діти. Після уроків біжать наввипередки до домашнього господарства, через те гурткову роботу проводити в селі дуже складно, потрібна неабияка зацікавленість.

Валерій Білозерський

Український гуманітарний ліцей Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Не одне десятиліття Фонд тісно співпрацює з Українським гуманітарним ліцеєм Київського національного університету імені Тараса Шевченка та директором ліцею Сазоненко Ганною Стефанівною – кандидатом педагогічних наук, Народним учителем України, Заслуженим учителем України.

Ліцей – загальноосвітній навчальний заклад у складі навчально-наукового комплексу «Сучасна освіта» разом із Українським фізико-математичним ліцеєм, Київським національним університетом імені Тараса Шевченка, член асоційованих шкіл ЮНЕСКО (1999), засновник Міжнародного освітянського «Партнер»-клубу. Ліцей – центр науково-методичної роботи із створення акмеологічного простору, самодостатній сучасний заклад у системі неперервної освіти «Ліцей-Університет». На базі ліцею проводяться Всеукраїнський і два регіональних експерименти.

Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України (№ 924 від 04.10.2010) в 2010 році розпочато Всеукраїнський експеримент «Теоретико-методичні умови інноваційного розвитку акмеологічного ліцею», науковий керівник Г. С. Сазоненко, кандидат педагогічних наук, директор ліцею; науковий консультант О. І. Власова, завідувач кафедри психології розвитку факульте-

*Український гуманітарний ліцей
КНУ імені Тараса Шевченка*

ту психології Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Відповідно до наказу ГУОН м. Києва від 23.12.2010 р. № 220 у 2010 році розпочато експеримент «Здорова дитина – успішна родина – стабільна країна», науковий керівник Данилюк І. В., доктор психологічних наук, доцент кафедри соціальної психології Київського національного університету імені Тараса Шевченка; наукові консультанти Т. І. Бережна, завідувач сектором науководослідницької та експериментальної роботи відділу інноваційної та виховної роботи Інституту інноваційних технологій та змісту освіти МОН України; О. М. Муквич, кандидат медичних наук Інституту педіатрії, акушерства і гінекології НАНМ України. Також з 2012 року ліцей – учасник регіонального експерименту «Упровадження елементів дистанційного навчання школярів у межах середніх загальноосвітніх навчальних закладів м. Києва». Навчання (II-III курси) здійснюється за одним з профілів гуманітарної освіти: філологічним; історико-філософським; економічним; юридичним; міжнародним. Із 2013–2014 рр. проводиться набір учнів до 8 підготовчого класу.

Підрозділи ліцею: предметні кафедри (історико-філософська, філологічна, природнича, кафедра іноземної філології); кафедра національного виховання; лабораторії (змісту та інновацій гуманітарної освіти, психолого-педагогічних основ управління педагогічним процесом, українознавства); музеї (історії ліцею, картинна галерея, культурної спадщини); бібліотечно-інформаційний центр; спортивний комплекс; центр «Здоров'я». Ліцей підтримує партнерські зв'язки із загальноосвітніми школами світу: Еразмус Грассер гімназією м. Мюнхен (Німеччина), Shanghai High School (Китайська Народна Республіка) та школами-членами «Партнер»-клубу із РФ, Молдови, Латвії, Казахстану. Високий рівень навчально-виховного процесу ліцею забезпечує когорта творчих, високопрофесійних вчителів. Якісний склад педагогічного колективу: кандидати наук – 5 вчителів, Народний вчитель України – 1, Заслужені вчителі України – 5, учителі-методисти – 15, старші вчителі – 9. В основі становлення і розвитку ліцею – авторська концепція акмеологічного закладу інноваційного типу, що за змістом і формою відповідає міжнародним вимогам. Філософією є життєтворчість особистості,

компетентнісна спрямованість освіти та педагогіка успіху. Виховна система ґрунтується на Концепції національного виховання «Громадянин України ХХІ століття» (автори: П. П. Кононенко, Г. С. Сазоненко, Л. В. Галіцина) та філософії родинності. Досвід ліцею висвітлено у **виданнях**: «Ліцей Український гуманітарний» (1995), «Вісник Українського гуманітарного» (1996), «Мудрість учіння» (1999), «Перспективні освітні технології» (2000), «Українські вчені-натуралісти, математики, лікарі, педагоги» (2001), «Ліцейна освіта в Україні» (2002), «Досвід акмеологічної системи ліцею» (2004), «Педагогіка успіху» (2004), «Молодому вчителю» (2006), «Освіта майбутнього» (2008), «Акмеологія шкільної освіти» (2010), «Компетентність у системі неперервної освіти: акмеологічна модель» (2013) та у численних публікаціях (близько 500). Ліцей знаний як в Україні, так і за її межами: проводить педагогічний експеримент; забезпечує високу якість освіти (100 % вступ до найпрестижніших ВНЗ України (з них до 80 % – студенти КНУ) й світу, висо-

Учнівський та педагогічний колектив ліцею з Блаженнішим Любомиром Гузарем

кі показники ЗНО, щорічні перемоги у IV етапі Всеукраїнських учнівських олімпіад, призери МАН, Міжнародних олімпіад та конкурсів). Ліцей – у складі «Золотої десятки» (2004) навчальних закладів освіти столиці (громадський рейтинг якості освіти), серед перших за результатами ЗНО в Україні й столиці (українська мова та література, історія України, англійська мова). Серед випускників – міністри, депутати Верховної Ради, науковці, журналісти, члени Спілки письменників. Нагороди: Почесна грамота Міністерства науки та науки України (1995), Почесна грамота Кабінету Міністрів України (2000), Грамота Президента України (2001), Диплом міжнародного відкритого Рейтингу популярності та якості «Золота Фортуна» про нагородження орденом «За розбудову України «імені Михайла Грушевського IV ступеня (2001), Орден Святого Рівноапостольного князя Володимира Великого II-го ступеня (2001), Почесна грамота національної комісії України у справах UNESCO (2001), Почесна Грамота Академії педагогічних наук України (2006), Почесне звання «Лідер сучасної освіти» (2007, 2009, 2010); Бронзова медаль «Упровадження здобутків педагогічної науки в освітню практику» (2010); Золота медаль «Інноватика в принципах і механізмах функціонування середнього освітнього за-

Акмеологічний форум у Києві

кладу випереджаючої освіти для сталого розвитку» (2010); Золота медаль «Інноватика у співпраці загальноосвітньої середньої школи і вищого навчального закладу» (жовтень 2010 року); Золота медаль «Проектування акмеологічного виховного простору ліцею – «від виховання до вихованості» (лютий 2011 року); Золота медаль «Інновації+традиції – перспектива якісної ліцейної освіти» (березень 2011 року), Золота медаль у номінації «Неперервна освіта: європейські реалії та українські перспективи» XV Міжнародної виставки навчальних закладів» Сучасна освіта-2012», 2012 рік, Дипломом I ступеню у номінації «Випереджаюча освіта для сталого розвитку як інноваційна форма організації освітнього простору» П'ятої Національної виставки-презентації «Інноватика в сучасній освіті» (жовтень 2013 року).

Ліцей замислювався як мрія ...

*Мрія про сучасну освіту, про свободу і незалежність,
про унікальність кожного й усіх.*

Г. С. Сазоненко

Український гуманітарний ліцей Київського національного університету – ровесник незалежної України, заснований на засадах українознавства, філософії родинного виховання,

ШКІЛЬНЕ СВЯТО «УКРАЇНА, ЦІНА НЕЗАЛЕЖНОСТІ»

життєтворчості особистості та інноваційного розвитку, в основі його – акмеологія – наука про вершинність, зрілість – особистісну, професійну й громадянську. Ми визначили мету – місію закладу: плекання національної еліти України, людей державного рівня мислення, високодуховних, високоінтелектуальних, патріотів-інноваторів – громадян України і Світу.

Лицей – це вперше і найперший.

Уперше в Україні розроблено акмеологічну систему навчального закладу, що висвітлено у науково-методичному посібнику за загальною редакцією Г.С.Сазоненко «Акмеологія шкільної освіти» (2010 р.).

Уперше вчитель лицю, директор, переміг у Всеукраїнському конкурсі «Учитель року» (1995), посвідчення «Заслужений вчитель України» № 1.

Уперше в Україні проаналізовано педагогічні системи (зарубіжні й вітчизняні).

Уперше в Україні створено Піклувальну раду (голова Піклувальної ради – Леонід Макарович Кравчук, Перший Президент України).

Проведено ряд Міжнародних конференцій і симпозіумів, зокрема Міжнародний гуманітарний симпозіум «Україністика на початку тисячоліття: проблеми філософії, історії, мовознавства»; Міжнародний форум акмеологічних загальноосвітніх навчальних закладів «Акмеологія – наука XXI століття»; Міжнародну науково-практичну конференцію «Система неперервної освіти: європейські реалії та українські перспективи».

Уперше в Україні лицей визнано «Авторським навчальним закладом» (свідоцтво про реєстрацію авторського права від 13.05.2017 за № 71857 Державної служби з інтелектуальної власності). Директор лицю, Народний вчитель України, кандидат педагогічних наук, лауреат Державної премії в галузі освіти Г. С. Сазоненко є автором понад 240 робіт (монографії, науково-методичні посібники, статті).

Уперше в світі рішенням комісії з номенклатури небесних тіл Міжнародної астрономічної спілки (МАС) астероїд 2005SL134 (318794) названо УГЛІЯ на честь Українського гуманітарного лицю Київського національного університету імені Тараса Шевченка, учасника проекту асоційованих шкіл ЮНЕСКО.

У квітні 2019 року УГЛ за світовим рейтингом увійшов у Міжнародний реєстр «ТОП-100» кращих науково-освітніх закладів «ACHIEVEMENTS 2019. EXCELLENCE in Science and Education».

Ревнівська загальноосвітня школа I–III ступенів Бориспільського району Київської області

Ревнівська школа – це своєрідний соціокультурний центр, який об'єднує навколо себе учнів, батьків, жителів села. Тут не тільки навчають дітей, допомагають їм визначитись з майбутньою професією, але й плекають у дітей приналежність до Українського народу, який віками відстоював право жити на своїй землі, у своїй власній державі.

У сучасних умовах боротьби за незалежність України, її державну цілісність на перший план в цій школі постає питання формування високої громадянської свідомості школярів, виховання українського патріота, здатного захищати свою Україну від російського агресора. Тому українське національно-патріотичне виховання є важливою складовою освітнього процесу Ревнівської школи.

*В МУЗЕЇ
УКРАЇНСЬКОГО
СПРОТИВУ НА
БОРИСПІЛЬЩИНІ
1917–1991 РОКІВ*

Сьогодні цей освітній заклад створює власну систему виховної роботи, в якій акценти ставляться на залученні учнів до вивчення рідної мови, розкритті правди про історичне минуле українського народу, рідної Бориспільщини волонтерстві та «діяльнісному патріотизмі». Під останнім розуміються такі форми роботи, коли учні безпосередньо залучаються до проведення свят, конкурсів, виставок, флеш-мобів, фестивалів, конференцій, організації шкільних музеїв, галерей, реалізації проєктів.

Чимало проєктів у школі зроблено у співпраці з Міжнародним освітнім фондом імені Ярослава Мудрого: краєзнавча конференція «100-річчя Української революції, 1921–1921 роки», науково – практична конференція «Національно-патріотичне виховання: педагогічний та історичний аспекти», літературні читання та багато іншого. За ініціативи президента Фонду, Валентини Стрілько в школі створено «Музей українського спротиву на Бориспільщині (1917–1991 роки)», який став діючим центром українського національно-патріотичного виховання учнів.

Майже рік колектив школи працював над створенням експозиції музею, основою якої стали дослідження В. В. Стрілько. Творча група в складі Бабич О. М., Бідненко С. Ю., Розумної С. І., Шевцової О. Ю під керівництвом директора школи

ПРЕЗИДЕНТ
ФОНДУ
ВАЛЕНТИНА
СТРІЛКО з
ПЕДАГОГАМИ
РЕВНІВСЬКОЇ
ШКОЛИ

Білощицької В. І. дбайливо готували та впорядковували матеріали музею.

Матеріал на стендах розповідає про різні етапи многостраждального життя Бориспільського району: «Біля витоків української державності», «Янголи України», «Бориспільська українська гімназія імені Павла Чубинського», «Бориспільщина часів гетьманату», «В обороні Української держави», «Від Крут – до Трубежа», «Бориспільське антибільшовицьке повстання», «Українська автокефальна православна церква», «За Україну, за її волю», «Жорстока війна проти селянства», «Три кола пекла», «Щоденник для ХХІ століття», «Червоний терор», «Під прицілом московсько-більшовицької влади», «Шістдесятники Бориспільщини», «Народний рух України за перебудову на Бориспільщині», «Не забудемо, не простимо». У шкільному музеї є велика кількість експонатів: книжки, особисті речі, архівні документи. Особливо цінними є фотокопії особових справ репресованих жителів Бориспільщини, що відкривають невідомі сторінки історії про мужніх, незламних патріотів рідного краю, які є взірцем для підростаючого покоління, як потрібно любити, оберігати, захищати свою Україну.

Унікальний шкільний музей Українського спротиву – це, свого роду, науково-творча лабораторія, яка веде учнів шляхом наближення до дослідницької діяльності. На основі матеріалів музею учні 11 класу Молчан Іван та Ромась Вікторія створили відеофільм «Репресії 30-х років ХХ століття на Бориспільщині» та зайняли I місце в конкурсі «Історія рідного краю», перше місце в обласому конкурсі «Українська революція: 100 років надії і боротьби».

В школі діють також музей народознавства та музей історії школи. Тут зібрано багато матеріалів, які використовуються на уроках історії, під час проведення виховних заходів, а також для написання дослідницьких робіт в Малій академії наук. Відвідувачі школи з цікавістю знайомляться з галереєю випускників. Окрема експозиція присвячена захисникам України в російсько-українській війні «Ти той, на кого я рівняюся, ти той, за кого я молюсь».

З вдячністю приходять до різних музеїв випускники минулих років ще й тому, що в школі є традиція в першу суботу лютого збиратися на «Зустріч шкільних друзів». Так школа єднає колишніх учнів з теперішніми, єднає батьків та дітей.

Будуть змінюватися часи, школа вирішуватиме нові завдання, проте завжди буде актуальним виховання українського патріота, який знає і шанує свій рід, мову, знає і цінує минуле. Учні цієї школи гідно творитимуть майбутнє й захищатимуть рідну українську землю від ворога. Ревнівська школа стала потужним районним центром українського національно-патріотичного виховання, вона єдина в Київській області, що до 100-річчя Української революції 1917–1921 років створила такий актуальний нині музей Українського спротиву на Бориспільщині.

ЕКСКУРСОВОДИ МУЗЕЮ УКРАЇНСЬКОГО СПРОТИВУ 1917–1921 РОКІВ НА БОРИСПІЛЬЩИНІ

ПРОГРАМА
національно-патріотичного
виховання школярів
Ревнівської ЗОШ І–ІІІ ступенів
Бориспільської районної ради
Київської області
на 2019–2023 роки

(Директор школи – Білощицька Валентина Іванівна)

І. Загальні положення

Програма національно-патріотичного виховання школярів на 2019–2023 роки (надалі Програма) розроблена відповідно до Конституції України; Указу Президента України від 18 травня 2019 року № 286/2019 «Стратегія національно-патріотичного виховання», Закону України «Про правовий статус та вшанування пам'яті борців за незалежність України у ХХ столітті»; Закону України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки»; Концепції Державної Цільової соціальної програми національно-патріотичного виховання на 2016–2020 роки; Постанови Верховної Ради України «Про вшанування героїв АТО та вдосконалення національно-патріотичного виховання дітей та молоді»; **Лист МОН № 1/9–523 від 16.08.1919 року** «Про національно-патріотичне виховання у закладах освіти у 2019/2020 навчальному році»

Формування ціннісних орієнтирів і громадянської самосвідомості здійснюється на прикладах героїчної боротьби Українського народу за утвердження суверенітету власної держави, ідеалів свободи, соборності, успадкованих, зокрема, від княжої доби, українських козаків, Українських Січових Стрільців, армій Української Народної Республіки та Західноукраїнської Народної Республіки, учасників антибільшовицьких селянських повстань, загонів Карпатської Січі, Української повстанської армії, українців-повстанців у сталінських концтаборах, учасни-

ків дисидентського руху. Національно-патріотичне виховання має здійснюватися на прикладах мужності та героїзму учасників революційних подій в Україні у 2004, 2013–2014 років, Героїв Небесної Сотні, учасників антитерористичної операції та операції об'єднаних сил у Донецькій та Луганській областях, спротиву окупації та анексії Автономної Республіки Крим Російською Федерацією, українців, які боролися в арміях держав-учасників Антигітлерівської коаліції та в рухах опору нацистській Німеччині та її союзникам під час Другої світової війни 1939–1945 років, учасників міжнародних операцій з підтримання миру і безпеки.

Важливим чинником національно-патріотичного виховання є шанобливе ставлення до пам'яті про жертви комуністичного та інших тоталітарних режимів в Україні, зокрема жертв Голодомору, політичних репресій і депортацій.

Водночас важливою складовою національно-патріотичного виховання є поширення інформації про досягнення наших співвітчизників у сферах освіти, науки, культури, мистецтва, спорту.

II. Актуальність питання

Без пам'яті – немає історії,
Без історії – немає духовності,
Без духовності – немає виховання,
Без виховання – немає людини,
Без людини – немає народу,
Вчитуємось і пам'ятаємо

Формування патріотизму в українському суспільстві залишається першочерговим як для держави, так і для системи освіти в цілому. У зв'язку з цим національно-патріотичне виховання є важливою складовою освітнього процесу. В дитинстві закладаються основи вихованості, патріотизму, готовності до активних дій в ім'я справедливості, моральні основи: доброта, відданість, чуйність, турбота, повага до старших, любові до рідної землі. Виховання незалежної і гармонійної особистості, справжніх патріотів нашої Батьківщини – найголовніше завдання освітян.

Важливим завданням програми розвитку української школи є національно-культурне відродження, відновлення історичної пам'яті, формування національної самосвідомості.

Головними складовими національно-патріотичного виховання є: громадсько-патріотичне, військово-патріотичне та духовно-моральне.

Одним з основних напрямків розвитку виховання в сучасній українській школі має стати пошук форм «діяльнісного патріотизму» (творчі групи, осередки, екскурсії, свята, ігри-драматизації, спортивні змагання, естафети, огляди-конкурси, олімпіади, шкільні музеї, тематичні стенди, кімнати, зали, галереї, виставки дитячої творчості, книжкові виставки, творчі завдання, проекти, індивідуальні проекти, театр-експромт, колективні творчі справи)

Програма національно-патріотичного виховання школярів Ревнівської ЗОШ I–III ступенів буде реалізовуватись протягом 2019–2023 років.

III. Мета Програми

Метою Програми є визначення пріоритетів та основних напрямів українського національно-патріотичного виховання, зокрема дітей та молоді, забезпечення змістового наповнення національно-патріотичного виховання на основі:

✎ формування національно-культурної громадянської ідентичності, національно-патріотичного світогляду, збереження та розвитку суспільно-державницьких та духовно-моральних цінностей Українського народу;

✎ готовності громадянина до виконання обов'язку із захисту незалежності та територіальної цілісності України;

✎ усвідомлення досягнень Українського народу, його інтелектуальних, духовних та інших надбань;

✎ розвитку діяльнісної відданості у розбудові України як суверенної держави, формування активної громадянської та державницької позиції, почуття власної та національної гідності;

✎ постійного формування широкої громадської підтримки процесів національно-патріотичного виховання, розширення

ролі та можливостей громадських об'єднань, підвищення ролі сім'ї, активної участі волонтерів, активістів;

§ сприяння консолідації суспільства навколо ідей спільного майбутнього, захисту територіальної цілісності України, успішних реформ і державотворення.

IV. Основні завдання Програми:

- виховання любові до України;
- виховання у школярів поваги до Конституції України, законів України, державної символіки – Герба, Прапора, Гімну України;
- формування у дітей та молоді високої патріотичної свідомості, національної гідності, готовності до виконання громадянського і конституційного обов'язку щодо захисту національних інтересів України;
- виховання поваги до культури всіх народів;
- утвердження в свідомості і почуттях особистості патріотичних цінностей, переконань і поваги до культурного та історичного минулого України;
- формування здорового способу життя як важливої складової розвитку та виховання людини, підготовки її до високопродуктивної праці, захисту України та організації змістовного дозвілля;
- виховання здатності протидії проявам аморальності, правопорушень, бездуховності, антигромадської діяльності;
- залучення молоді до активної участі у національно-культурному житті українського народу, розвитку українських звичаїв та традицій;
- здійснення проектів та заходів, спрямованих на підвищення престижу військової служби; готовності до захисту України та виконання громадянського і конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, цілісності, незалежності України;
- впровадження системи заходів щодо підвищення культурно-освітнього рівня учнів, їх духовного самовдосконалення та змістовного дозвілля, турботи про довкілля.

V. Шляхи реалізації напрямів Програми

1. Формування громадянської позиції:

- забезпечення активної участі молоді в заходах національно-патріотичного спрямування;

- створення умов для популяризації кращих здобутків української національної культурної і духовної спадщини, героїчного минулого і сучасного українського народу, формування культури спілкування, відповідального ставлення до української мови, вироблення умінь і навичок вільного користування з комунікативною метою;

- активне залучення до патріотичного виховання молоді учасників бойових дій російсько-української війни, військово-службовців та членів їх сімей, представників громадських організацій, волонтерів, діячів сучасної культури, мистецтва, науки, спорту, які виявляють активну громадянську і патріотичну позицію;

- підвищення рівня толерантності, запобігання проявам ксенофобії, расової та етнічної нетерпимості в молодіжному середовищі.

2. Співпраця з громадськими організаціями та інституціями громадянського суспільства:

- активне залучення до національно-патріотичного виховання молоді дитячих і молодіжних громадських організацій (об'єднань), використання їхнього досвіду, потенціалу, методів роботи у вихованні патріотів України;

- підтримка та сприяння волонтерським проектам, спрямованої на заохочення молоді до благодійних соціальних, інтелектуальних та творчих ініціатив і проектів;

- реалізація проектів громадсько-активної школи «Збережемо пам'ять про подвиг», «Видатні українці», «Естафета добрих справ», «Твоє здоров'я в твоїх руках».

3. Військово-патріотичне виховання молоді:

- проведення заходів зі спортивної підготовки, фізичного виховання, спрямованих на утвердження здорового способу життя молодих громадян та створення відповідних умов;

- набуття молоддю практичних навичок з основ військової справи;
- підготовка і участь у Всеукраїнській дитячій військово-патріотичній грі «Сокіл» («Джура»), залучення до роботи в організації «Пласт»;
- налагодження співпраці з місцевими військовими формуваннями як мотивація готовності до вибору військових професій;
- залучення до військово-патріотичного виховання молоді учасників бойових дій на сході України;
- здійснення заходів, спрямованих на підвищення престижу військової служби, допризовної військової підготовки;
- профілактика негативних проявів поведінки, злочинності, наркоманії, алкоголізму серед молоді шляхом залучення молоді до участі у заходах із національно-патріотичного виховання.

4. Інформаційне забезпечення національно – патріотичного виховання молоді:

- розширення інформування школярів про заходи з відновлення та вшанування національної пам'яті;
- організація екскурсій до шкільних музеїв та музеїв України;
- поповнення фонду шкільних музеїв: музею історії школи, музею народознавства та музею українського спротиву на Бориспільщині у 1917–1991 роках;
- створення експозиції «Герої АТО та ООС – наші земляки»
- висвітлення на сторінках шкільного сайту та сторінці у Фейсбук матеріалів, що популяризуватимуть українську історію, мову та культуру, досвід роботи з національно-патріотичного виховання;
- популяризація науково-популярної, наукової, художньої літератури національно-патріотичного спрямування.

VI. Очікувані результати виконання напрямків Програми

У результаті впровадження Програми очікується:

- утвердження українського патріотизму та української ідентичності молоді, загальнолюдських цінностей, що сприятиме зміцненню духовної, моральної єдності суспільства;

– формування в молоді характерних рис українського патріота: активна підтримка і розвиток Української державності, дотримання Конституції України,

– дбайливе ставлення до національних багатств, рідної природи, готовність до захисту Батьківщини, пошана до історичної пам'яті, любові до української культури, мови, національних свят і традицій, збереження та зміцнення власного здоров'я.

– підвищення зацікавленості молоді щодо державної служби та служби у Збройних силах України, її готовності до захисту України, збереження та шанування національної пам'яті;

– формування в молоді активної протидії українофобству, аморальності, сепаратизму, шовінізму, фашизму.

VII. Примірний план заходів Програми з національно-патріотичного виховання на 2019–2023 роки

№ п / п	Напрями діяльності / зміст заходів	Терміни	учасники
1.	Зустріч з представниками українського народного руху за перебудову Бориспільщини (до 30-річчя).	8–10 вересня	9–11 класи
2.	До Дня пам'яті жертв Бабиного яру – «Про що мовчить Бабин яр?». Лінійка пам'яті.	вересень	8–11 класи
3.	Усний журнал «Події суспільно-політичного життя у вересні».	жовтень	
	Перша сторінка: Маніфестація в кінотеатрі Україна 4 вересня 1965 року. Відкритий мікрофон.		5–11 класи
	Друга сторінка: Пам'яті В. Стуса. Літературна композиція.		9–11 класи
	Третя сторінка: М. Грушевський – історик і політичний діяч. Міні-лекція.		9–11 класи

	Четверта сторінка: Перемога українських козаків над московським військом під Конотопом. Інтелектуальна гра.		9–11 класи
	П'ята сторінка: Великий Каменяр – велет духу. до Дня народження І. Я. Франка, літературний колаж.		5–11 класи
4.	Літературна-музична композиція до Дня вчителя «Дитячі серця вчителям». Круглий стіл «Освіта Бориспільщини в першій половині ХХ століття».	жовтень	9–11 класи
5.	День українського козацтва; День захисника України; Фотовернісаж «Герої російсько-української війни у 2014–2019 роках»; Брейн-ринг «Видатні гетьмани України. Блискучі перемоги козаків»; Експедиція в родинний маєток І. Сулими в Сулимівці; Козацькі розваги «Гей, ми козаки!»; Козацький квест «Шукаємо козацьку булаву»; Спортивно-розважальні змагання «Нумо, козаки!», Благодійний ярмарок, допомога українському фронту.	жовтень	10–11 класи 8–11 класи 6–ті класи 1–4 класи 5–7 класи 8–11 класи 1–11 класи

6.	День української писемності. Година спілкування «Без мови немає народу». Конкурс знавців української мови ім. П. Яцика.	листопад	1–11 класи 4–11 класи
7.	Радіодиктант національної єдності.	листопад	класи
8.	Круглий стіл «Українська Народна Республіка. III Універсал Української Центральної ради». Наші земляки – члени Центральної ради». Вічна рана – «Базар» (другий зимовий похід армії УНР).	листопад	10–11 класи 10 клас
9.	«Голодомори в Україні – трагедія народу» (1921–1923; 1932–1933; 1946–1947). Хода пам'яті «Кусочок хліба, щоб вижити». Круглий стіл «Голод чи голодомор». Акція «Запали свічку».	третя субота, листопад	1–11 класи 1–11 класи 8–11 класи 1–11 класи
10.	Краєзнавча конференція «Шлях до незалежності України».	грудень	класи
11.	Українська патріотична година До Дня збройних сил України – «Ваші подвиги, солдати, ми повинні пам'ятати».	Грудень	8–11 класи
12.	Новорічні гадання на Андрія... Українські вечорниці.	грудень	класи
13.	«Ходить по землі святий Миколай...» (новорічні ранки, вітання людей похилого віку будинку ветеранів с. Ревне).	грудень	6–8 класи

14.	Усний журнал «Історичні події в січні».	січень	8–11 класи
	Перша сторінка: Кирило-Мефодіївське братство у національно-визвольному русі. Історичний турнір.	січень	8–10 класи
	Друга сторінка: Наш земляк П. Чубинський. Інсценізація казок.	січень	1–7 класи
	Третя сторінка: Організація українських націоналістів. Турнір ораторів.	січень	11 клас
	Четверта сторінка: Історія боротьби і звитяг: «Бій під Крутами та бій на Трубежі Вороньківської сотні. Захист проєктів.	січень	10 клас
15.	Українські народні свята. Конкурс вертепів, колядок, щедрівок. Конкурс на кращу збірку різдвяних колядок і щедрівок.	січень	5–11 класи 3–8 класи
16.	День Соборності України. Флешмоб до Дня Злуки (живий ланцюг єднання) (22.01).	січень	1–11 класи
17.	Створення альбому «Герої Небесної сотні».	лютий	8 класи
18.	До Дня героїв Небесної Сотні – інформдосьє «Герої не вмирають. Революція Гідності як фактор формування громадянського суспільства». (20.02.).	лютий	9–11 клас
19.	Патріотична година «Небесна Сотня в вирій відлітає...».	лютий	7–11 класи

20.	Міжнародний день рідної мови. Літературно-музична композиція «Неначе скарб дорогоцінний ми нашу мову берегли».	лютий	8–11 класи
21.	Конкурс на краще читання віршів Л. Українки та про Л. Українку «Донька українського народу».	лютий	5–7 класи
22.	Брейн-ринг присвячений Дню народження Кобзаря.	березень	9–11 класи
23.	Вікторина до Дня народження Тараса Шевченка; «Вічно живий Тарас». Конкурс читців.	березень	5–11 класи
24.	«Веснянки – традиції українського народу».	березень	1–11 класи
25.	Всеукраїнська експедиція «Моя батьківщина – Україна». Конкурс пошуково-дослідницьких робіт за напрямками: – «Духовна спадщина нашого народу»; – «Козацькому роду нема переводу»; – «Із батьківської криниці»; – «З попелу забуття»; – «Живи возрадуйся, роде наш красний».	березень– травень	8–11 класи
26.	Українські вечорниці «Весілля на Бориспільщині XIX–XX століття».	квітень	8–11 класи
27.	Інтелектуальна гра «Пилип Орлик. Перша в Європі Конституція».	квітень	8–9 класи

28.	Науково-теоретична конференція «Чорнобиль стукає в наші серця».	квітень	8–11 класи
29.	Тематична експозиція «Чорнобиль: без права на забуття».	квітень	8–11 класів
30.	Виставка малюнків «Чорнобильська рана землі».	квітень	1–4 класи 5–7 класи
31.	Проект до Дня пам'яті та примирення «Мій прадідусь – сучасник чи учасник Другої світової війни».	травень	1–11 класи
32.	Мітинг до Дня пам'яті та примирення «Мир у душах – мир на планеті».	травень	1–11 класи
33.	Квест до Дня Матері. З історії виникнення свята Дня Матері.	травень	1–7 класи
34.	До Дня Європи години спілкування. Диспут «Україна – європейська країна. Вступ до Євросоюзу – норма конституції України».	травень	1–11 класи
35.	Зустріч з Героями – учасниками АТО та ООС.	травень	7–9 класи
36.	До Дня Матері «Матусю рідну обійму». Музичний калейдоскоп.	травень	1–4 класи
37.	Учнівська конференція до Дня пам'яті жертв політичних репресій.	травень	10–11 класи
38.	Парад вишиванок до Дня вишиванки.	травень	9–10 класи
39.	До Дня захисту дітей – година спілкування. Конкурс малюнків.	червень	1–7 класи

Запорізький січовий колегіум

З перших днів роботи Фонду завжди була поруч та підтримувала всі починання благодійної організації директор Запорізького січового колегіума Єршова Валентина Омелянівна, який вона створила і очолює впродовж багатьох років. В основу концепції нового навчального закладу було покладено ідею навчання і виховання колегіантів на основі національних традицій українського народу і запорізького козацтва. Це єдина школа в Україні, яка своєю назвою відображає прагнення авторів ідеї, співзасновників, педагогічного колективу реалізувати на практиці мету відродження давніх освітніх традицій. За короткий час колегіум, став лідером серед освітніх закладів України. Він був створений 14 жовтня 1999 року і успішно працює впродовж багатьох років.

Навчання і виховання дітей у Січовому колегіумі передбачає як високий рівень освіти учнів, так і виховання справжніх громадян України – свідомих учасників розбудови національної держави, здатних до сповідування культу любові до України. Колегіум створено на Хортицькій землі, у самому «духовному серці» України, тому школа сприяє збагаченню духовного світу Запоріжжя, покращує його моральний мікроелемент. Педагогам колегіуму вдалося створити гармонійний колектив – духовне братство колегіантів, у якому панують моральні принципи, котрі сповідували запорізькі козаки.

В основу навчально-виховної роботи покладено ідею особистісно зорієнтованого навчання, метою якого є створення оптимальних умов для

Валентина Стрілько та директор Запорізького колегіума Валентина Єршова, 2011 рік

розвитку і становлення особистості дитини як суб'єкта діяльності і суспільних відносин.

В колегіумі діють спецкурси: історія козацтва, легенди рідного краю, робота зі словниками, світ дитини в українській прозі, мова як генетичний код народу, ділове мовлення, географічні відкриття, краєзнавство Запорізької області, права людини, письменники Розстріляного Відродження, народознавство, етика та естетика, основи економічних знань, геральдика.

Колегіанти ведуть глибоку наукову роботу. В школі проходять засідання дискусійного клубу, на яких учні вчаться висловлювати та обґрунтовувати свою думку з різноманітніших проблемних питань: голодомору 1932–1933 років, мовного та релігійного питання тощо. На уроках та в позаурочний час вчителі виховують у колегіантів естетичний смак, філософські погляди, самостійність, учні отримують високий рівень знань.

З листопада 2003 року виходить у світ шкільна газета «Джаліта».

Валентина Стрілько серед учнів Запорізького січового колегіуму, 2011 рік

У школі працюють студії естетичного циклу: фольклорний ансамбль, вокальний ансамбль, студія народного та естрадного танцю, студія музичних інструментів, хор. Учні мають можливість займатись у спортивних секціях, а хлопці не просто з задоволенням відвідують клуб козацької національної боротьби «Спас», але й здобувають численні перемоги у змаганнях з цього виду спорту на всіх рівнях.

Кожного літа під керівництвом Державного Музею Запорізького козацтва М. А. Остапенка працює археологічна експедиція. Студійці під час навчального року мають можливість покращити свої знання з археології, а влітку їздять на острів Хотин. Діти за цей час виявили та ретельно дослідили скіфське городище на скелі Совутиній та культову споруду бронзового періоду біля балки Брагарня. Колегіанти також брали участь у розкопках землянок часів русько-турецької війни 1735–1739 років.

Особливими в колегіумі є свята. Так, у день «Осіннього ярмарку» класи перетворюються в кав'ярні, корчми, бари тощо. Кожного року 14 жовтня в день Покрови Пресвятої Богородиці – заступниці війська козацького – відбувається посвята в колегіанти. Нові учні – маленькі козачата – складають присягу колегіуму. Вони обіцяють добре вчитися і не ганьбити честь колегіанта. Також традицією є передача отаманської булави випускниками школи своєму наступнику. Новий отаман приймає клейноди влади і обіцяє свято берегти честь колегіуму.

Запорізький Січовий колегіум – один з найкращих навчальних закладів України.

*Стрітівська вища педагогічна школа
кобзарського мистецтва
Кагарлицького району Київської області*

Перша в Україні

У 1988 році в Києві створили Комітет по врятуванню української пісні, до складу якого ввійшли провідні діячі мистецтва та культури. На нараду комітету викликали знамого в усій Україні і за її межами кобзаря Василя Литвина.

Коли запитали думку Василя Степановича про подальшу долю кобзарства, він сказав:

– Давно виношую задум узяти в науку кількох здібних учнів, щоб вони успадкували мій досвід і вміння. Бо в музич-

Кобзарі Стрітівської кобзарської школи, 2011 рік

них училищах кобзарів не готують, там дівчата перебрали на себе цей інструмент. Завдячуючи їм, цей інструмент був врятований від забуття. Але такий спів та й прийоми виконання, не кажучи вже про репертуар, не кобзарські. Ідея кобзарства полягає в іншому. Кобзарі – це речники народного духу. Недарма їх так переслідували в усі віки. Головне покликання сучасних кобзарів – пробуджувати етнічну пам'ять українського народу, повернути його до власної прадуховності, вказувати шлях до духовного очищення.

– Потрібно створити школу – зауважив Голова Українського фонду культури Борис Олійник. – Започаткуйте, Василю Степановичу, Кобзарську школу!

До цієї ідеї долучився і тодішній вчитель Стрітівської восьмирічної школи Володимир Горбатюк (нині Голова Кобзарської спілки, практикуючий бандурист), і письменник Олесь Бердник, і багато інших подвижників і достойників української культури.

Необхідно було знайти приміщення для першої в Україні школи кобзарського мистецтва...

Ніхто не поспішав на той час (а був 1988 рік) приймати новостворену кобзарську школу.

Після тривалих пошуків таке місце було знайдене. А головне, знайшлася «мужня» жінка, яка зголосилася взяти під своє крило молодих кобзариків. Це була директорка тоді ще восьмирічної школи села Стрітівки Галина Михайлівна Іванова (у дівочтві Борозенець).

А Борозенець, як відомо, – це той, хто прокладає на полі першу борозну. Символічно «борозну» на ниві відродження кобзарського мистецтва випало прокласти саме Галині Михайлівні Івановій.

– Видно, так мені на роду написано, відроджувати народну пісню, бо пісня – то моє друге життя! – згадувала Галина Михайлівна. – Я, щоправда, трохи розгубилася, але мене підтримав мій чоловік, голова правління КСПП ім. Богуня Олексій Пилипович Іванов.

Дійсно, школа фактично в усіх питання господарської діяльності покладається на безвідмовну та суттєву допомогу голови КСП. Саме завдяки Олексію Пилиповичу Кобзарська Школа завжди отримує свіжі та дешеві продукти і має можливість щорічно обробляти 18 га землі, надані Сільською Радою для потреб Школи. Студенти харчуються 4 рази на день. Живуть хлопці в гуртожитку, який знаходиться поруч біля школи.

Стрітівська школа кобзарського – це єдиний вищий музичний заклад, куди приймають учнів навіть без попередньої музичної освіти, тільки при наявності природних музичних даних. Обдарованість та велике бажання вчитися кобзарській справі – найголовніша передумова, щоб стати студентом Стрітівської Кобзарської Школи.

Кобзари Стрітівської кобзарської школи, 2010 рік

Крім загальноосвітніх дисциплін, що читаються в усіх вищих музичних навчальних закладах, студенти Кобзарської школи вивчають: поглиблений курс історії України та історії української музики, техніку, ремонт і виготовлення бандур; історію кобзарства, старосвітську бандуру (кобзу), поезику, риторичку, народний танець, українознавство та основи практичного кобзарства.

Школа-вуз вже отримала акредитацію вищої школи. Тут працює добірний колектив викладачів столичних вузів, які доїздять до Стрітівки з Києва. Студенти Школи постійно беруть участь у різноманітних конкурсах української і авторської пісні і повертаються з високими нагородами та відзнаками. Щороку хлопці з бандурами співають у Каневі на Тарасовій горі. Їх запрошують співати всюди, де витає український дух.

«Названим» батьком Кобзарської школи в Стрітівці називають Бориса Олійника, відомого поета, громадського діяча, академіка НАН України, який очолював Український фонд культури. Поет подарував двом випускам кобзарів в особисте користування бандури. Ініціативу Бориса Ілліча підтримали Наталя Зубицька, Людмила Красицька, Олександр Коробенко – люди знані і добре відомі своєю добродійністю. Найбільше бандур для Школи закупив Олександр Романович Чумак.

Значну суму на потреби Школи перерахував видатний українських письменник Олесь Гончар. 10 бандур подарувала Кобзарській Школі Марія Кротюк (США). Надія Бечук із Закарпаття та Борис Степанишин з Рівного (нині вже професор) придбали для Стрітівської Кобзарської школи по одній бандурі. Редактор та видавець єдиного у світі часопису «Бандура» Микола Чорний-Досінчук (США) передав Школі найповнішу збірку літератури, присвячену мистецтву бандури та кобзарству.

За багато літ дипломи Кобзарської школи отримали сотні чоловік. Із них більшість – навчаються у вищих навчальних закладах: в Київській національній музичній академії ім. Чайковського, в Київському національному університеті культури та мистецтв, в Українському державному педагогічному університеті ім. М. Дра-

гоманова, у Київському національному університеті ім. Т. Шевченка. Інші з бандурою також не розлучаються, викладають музику в середніх і музичних навчальних закладах, пропагують народну пісню. Чимало хлопців мають у своєму репертуарі власні пісні.

Випускники цього закладу працюють в Кам'янець-Подільському педагогічному університеті, у Львівському національному університеті ім. Івана Франка, Чернівецькому національному університеті ім. Ю. Федьковича, Харківському інституті культури та мистецтв, у Вінницькій філармонії в лекційно-концертному відділі. Деякі випускники пішли працювати в Державну Національну Капелу бандуристів.

Стрітівська кобзарська школа – одна з унікальних і самобутніх освітніх закладів, колективних членів Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого.

Київська 191 гімназія імені Павла Тичини

Сподвижники українського відродження

Київська гімназія імені Павла Тичини одною з перших у 80-х роках ХХ століття підтримала починання Гнідинської школи з Бориспільщини в питаннях українського національно-патріотичного змісту освітньої діяльності. Вона однією із перших стала колективним членом Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого і публікації про її досвід роботи як школи Фонду з'явилися на сторінках газет. Ось одна з них.

Дозвольте освідчитись у любові

Сподіваюсь, що з 191 школою, що в Харківському районі міста, спеціалізованою гімназією з поглибленим вивченням іноземної мови ви вже знайомились. Хоча своїм вивченням англійської, французької, італійської та німецької мов гімназія як загальноосвітній заклад заслуговує на увагу не в першу чергу.

Тут діє і це, думаю, головним можна вважати – українська

На порозі рідної школи, 2005 рік.

національна система виховання, працюють саме ті вчителі, які сіють розумне, добре і вічне, незважаючи на низьку платню, тобто працюють за покликанням. Варто лише переступити поріг гімназії, пройти коридорами, щоб саме в цьому переконались.

Звичайно, національна самобутність це не одне шароварництво, як дехто зухвало спрощує. Так само відбудована українська світлиця безпосередньо у вестибюлі як своєрідний куточок для відпочинку з лавками та віконницями, попідвішуваними пучками горобини і васильків, кетягами калини – атрибутом українського національного виховання. А детально поцікависьмо робочими планами, тобто насиченим життям школи, сповнимось доброго такого зачудування за справжній набуток гімназії.

Планувати всі можливі тематичні заходи і не проминути жодного народного свята: «Прийшов Наум – пора братись за ум», шкільне свято Миколая, свято святого Валентина... Ось таке народознавство входить у плоть і кров дітям живими уроками.

Окремої розмови заслуговує особлива сторінка із життя школи. З 1978 року вона носить ім'я П. Г. Тичини. Всі дати життя і творчості поета традиційно відзначаються як родинне свято. Школярі бувають в музеї-квартирі Павла Григоровича, проводять вечори, ходять на могилу, що на Байковому кладовищі і покладають квіти.

Свято народних звичаїв, 2006 рік

Взагалі в цьому плані є стільки розповідати, хоч обставини змушують сумніватися – чи можливо вичерпати все те ґрунтовне, важливе й цікаве про школу лише в плані національного виховання в одній статті.

Тим більше, коли директор школи-гімназії ще невимушено хвалиться мимоходом, що в школі створено три хорові колективи і поспішає, запрошуючи на свято – презентацію випускного курсу. Поспішаємо і ми поставити тематичну крапку.

І почнемо нове речення з повідомлення, що ведучі на святі, класний керівник запрошують семикурсників на «корабель» – замріяний і чарівний корабель юності, до яких островів та країн він причалить? Це залежить від того, які попливуть пасажери.

Але перш ніж ступити на корабель, потрібно від кожного учня щось добре почути й побачити. Часто навіть подивуватись їхньому хисту.

Отож на семикурсників гімназії чекає корабель «Поклик». Він чекає на пасажирів, повністю заворожений талантами достойної юності. Які ж наші діти! І яке саме свято! Воно як багатобарвне життя, в якому завжди панує той органічний настрій, коли всі щасливі. Хоч саме свято з нальотом легкого суму, про причину якого пізніше довідаємось.

Ця морська подорож вимальовувалась довкола свята як ще одна сходинка в зрілість.

Ведучий на святі Андрій Олефір зачитував слова привітання, маючи високу температуру. Його батьки, чула, привезли хлопця на машині. І не тому, що пай-хлопчик, а тому що не можна було порушувати єдиного організму творчості, цього спалаху дружби.

Того дня всіх семикурсників радо вітали, наділяли відповідними характеристиками. Говорити, власне, було про що. Що не учень – переможець предметних олімпіад, є учасниця Міжнародної конференції, стипендіати Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого, лауреат Республіканського конкурсу читців.

Можливо й не потрібно було стільки вдивлятися в легкі,

веселі обличчя, аби зрозуміти, як хороше обдарованим дітям у дружній родині.

– Обдарований? – пізніше перепитає директор школи. – Та ні, – заперечить. – Це звичайний випускний курс.

А звичайний курс, невелика група його, ставили сценку з «Вечорів на хуторі біля Диканьки» і такої вправної, юної Солохи, мабуть, ще не бачив ніхто.

Було відтворено кілька драматичних сцен і картинок, були пісні, вірші. Це все проходило спільним сюжетом, єдиним сценарієм, не позбавленим інтелектуальної вишуканості та майстерності виконання.

На сцені залишаються ті, хто вже представився і виборов собі право знаходитися на кораблі. Які в цих юнаків і дівчат були світлі, одухотворені обличчя! Якщо на світі існує абсолютне щастя, воно зайшло на «корабель», аби підсилити добру ноту і додати світла образу молодих.

Ці самі обличчя змінюють світло радості на світло печалі, коли гімназисти слухають поезію Симоненка.

По-різному, звичайно, може скластися доля у кожного, хоч уже тепер виділяються таланти і обдарованість. Тут не обов'язково називати прізвищ. Враження простих смертних можуть стати помилковими, але такі особистості цього року випускатимуться в гімназії.

А кульмінація колективного розчулення й сльози припадуть все-таки на закінчення, коли семикурсники співатимуть на «кораблі», ніби прощаючись, пісню. Разом зі святом її мелодія увіллється у всеперемагаючу силу молодості.

Вплітати свою оригінальну нитку в сценарій вливаються вчителі. Це не окрема, а особлива тема – тема вчителів на святі. Коли так само потрібно було виборювати право ступити на «корабель». В цьому допомагав всім талант любити і розуміти дітей. Особливий талант педагогів жити з ними спільними інтересами. І хто ж у команді?! Флора Петрівна Шевеленко, вчитель року-95 міста Києва, Світлана Володимирівна Мишківська, вчитель року-96 Харківського району.

І ще співали «Київський вальс» французькою мовою. Так

само змінювались сценки, гумор і пісні, виконані німецькою, англійською та італійською. Почергово всі відправлялись у подорож у ці далекі краї, але обов'язково поверталися: чекала Україна.

*«... Висока мрія – потяг до зорі,
Ми живемо на чудовім кораблі.
І дай нам, Боже, Мудрості і сили...»*

І говорили, повертаючись, ті, хто першим подолав гімназійне море. Власне це було закінчення презентації.

Хіба що схвильована директор Ніна Григорівна Дроздович просила дозволу у гімназистів освідчитися їм у любові. Висловила вголос спільне відчуття розставання, про яке ще не думали, але про яке свято вже нагадало.

Ніна Георгіївна вручила заохочувальні премії гімназістам за перемогу на предметних олімпіадах від імені Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого.

Хіба що виступи вдячних і схвильованих батьків з квітами, хіба що так само розчулена Олеся Василівна Стельмах, директор Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого, яка вручила стипендію Фонду Юлії Гордіяш за результатами навчання у гімназії.

Першим гімназістам у Харківському районі столиці бажали напутного вітру і сім футів під килем. Капітан «корабля», класний керівник Ніна Карлівна Чебанюк, заслужено приймала на свою адресу безліч подяк і велику батьківську прихильність за щирий ентузіазм, за добро до дітей, за роботу і неабиякий артистизм.

Зі слідами губної помади від поцілунків вона намагалась пересилити зал: Це творчість дітей, – пояснювала вчителька зі сльозами радості на очах...

Лариса Іщенко, журналіст.
Газета «Освіта», 1998 рік

РОЗДІЛ IV

«РІДНА МОВА — ЖИТТЯ
ДУХОВНОГО ОСНОВА»

М. Рильський

Конкурс політичного плаката «Українська мова – твого життя основа!»

Функціонування української мови як державної постійно було в полі зору Фонду.

Впродовж багатьох років організація постійно порушувала в пресі проблеми, що заважали розвитку української мови, проводила різні заходи на підтримку рідного слова. Публікації про це були не тільки на сторінках всеукраїнських часописів, а й за кордоном, зокрема в Канаді.

В Україні треба захищати українську мову

У Торонто на запрошення Освітньої Фундації ім. Петра Яцика перебувала радник керівника Апарату Верховної Ради України Валентина Стрілько. Крім того, що пані Валентина обіймає важливу і відповідальну державну посаду, вона ще й активно працює у громадських організаціях. Валентина Стрілько – президент Освітнього фонду ім. Ярослава Мудрого, голова Наглядової Ради Міжнародного конкурсу з української мови ім. Петра Яцика, президент новоствореного Міжнародного комітету захисту української мови. Наш кореспондент зустрівся з гостею з України і поставив їй кілька запитань.

– Пані Валентино, якою була мета Вашого приїзду в Канаду?

– До Канади я приїхала у справах Міжнародного конкурсу української мови ім. Петра Яцика, який проводиться в Україні

під егідою Освітньої Фундації ім. Петра Яцика, Ліги українських меценатів та Міністерства освіти України. Цей громадський проєкт, треба сказати, найуспішніший в Україні. У ньому беруть участь тисячі дітей, і це вселяє надію, що українська мова житиме, незважаючи на перешкоди, які чиняться щодо неї в Українській державі.

Також я хочу зустрітися із представниками організацій, окремими людьми, щоб розповісти про стан української мови в Україні, зокрема напередодні важливого етапу у житті нашої держави – президентських виборів.

– Це звучить трохи дивно і сумно – що в Україні треба захищати українську мову...

– Ви маєте рацію. Але реальність є такою, що стан української мови в Україні доволі складний. І мене запросили сюди, щоб я розповіла про це. Я володію цифрами Рахункової Палати України (це офіційні документи щодо стану української мови), і вони невтішні.

Різно погіршилася ситуація щодо вживання української мови, але у держави питання української мови – найважливіше питання державного будівництва – не посідає належного йому місця. Я хочу навести окремі цитати із звіту Рахункової Палати, і із них ви зрозумієте, що відбувається в Україні із українською мовою.

«У засобах масової інформації, науці, війську, бізнесі, у міському побуті більшості регіонів України функціонування української мови залишається обмеженим. Внаслідок неналежної уваги з боку центральних органів виконавчої влади роботоспроможність української мови паралізується, таким чином, гальмується і її внутрішній розвиток, звужується простір спілкування нації.

За даними Державного комітету статистики України, щоденний разовий тираж російськомовних газет, що виходять в Україні, становив на початок 2002 року 32,1 мільйона примірників, тоді як україномовних – 18,2 мільйона. Склалася ситуація, коли на сто українців припадає 46 примірників рідною мовою, а на сто росіян, які проживають в Україні – 386 примірників, або у 8,4 рази більше. У той же час Міністерством фінансів видатки на підтримку преси профінансовані лише на 30,2–49,0 відсотків до затверджених бюджет-

них призначень. У даному випадку поза увагою держави, в особі Кабінету Міністрів України, залишаються духовні та моральні потреби майже 80 відсотків населення України.

У телерадіоєфірі України основну частку складають комерційні телерадіокомпанії, які, на відміну від державних, не дотримуються конституційних норм щодо використання української мови. Це є наслідком відсутності контролю з боку Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення за дотриманням ними ліцензійних умов.

В Україні намітилась позитивна тенденція зростання мережі загальноосвітніх шкіл з українською мовою навчання. Проте загальноосвітні заклади переведені на українську мову навчання без урахування чисельності українців, які проживають у різних регіонах України.

Довідково: у 2002–2003 навчальному році у Донецькій області із 1193 загальноосвітніх закладів у 220 – навчання велось українською мовою, що складає 18,4 відсотка до загальної кількості шкіл у регіоні, тоді як за даними Всеукраїнського перепису населення 2002 року, в області проживає 56,9 відсотка українців.

Внаслідок безконтрольності з боку Кабінету Міністрів України, недостатнього фінансування та зменшення відповідних видатків, не розроблено Державні стандарти освіти, заклади освіти не забезпечені навчальними програмами, підручниками та посібниками, мережа загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладів з українською мовою навчання не відповідає етнічному складу населення, ряд заходів взагалі не виконувався. Тобто реалізація Державної програми розвитку української мови та інших національних мов в УРСР на період до 2000 року та Комплексних заходів з всебічного розвитку і функціонування української мови здійснювалась Міністерством освіти і науки України незадовільно.

Уже дев'ятий рік продовжується робота щодо затвердження остаточного тексту українського правопису, що вкрай негативно позначається на галузі народної освіти та науки, оскільки мільйони нинішніх школярів та студентів будуть вимушені пройти перепідготовку у зв'язку із прийняттям нових мовних правил.

В Україні треба захищати українську мову

У Торонто на запрошення Освітньої Фундації ім. Петра Яцика перебувала радник керівника Апарату Верховної Ради України Валентина Стрілько. Крім того, що пані Валентина обіймає важливу і відповідальну державну посаду, вона ще й активно працює у громадських організаціях. Валентина Стрілько – президент Освітнього Фонду ім. Ярослава Мудрого, голова Наглядової Ради Міжнародного конкурсу з української мови ім. Петра Яцика, президент новоствореного Міжнародного комітету захисту української мови. Наш кореспондент зустрівся з гостею з України і поставив їй кілька запитань.

– Пані Валентино, якою була мета Вашого приїзду в Канаду?

– До Канади я приїхала у справах Міжнародного конкурсу української мови ім. Петра Яцика, який проводиться в Україні під егідою Освітньої Фундації ім. Петра Яцика, Ліги українських меценатів та Міністерства освіти України. Цей громадський проект, треба сказати, найуспішніший в Україні. У ньому беруть участь тисячі дітей, і це вселяє надію, що українська мова житиме, незважаючи на перешкоди, які чиняться щодо неї в Українській державі.

Також я хочу зустрітися із пред-

ставниками організації, окремими людьми, щоб розповісти про стан української мови в Україні, зокрема заперелодні важливого етапу у житті нашої держави – президентських виборів.

– Це звучить трохи дивно і сумно – що в Україні треба захищати українську мову...

– Ви маєте рацію. Але реальність така, що стан української мови в Україні доволі складний. І мене запросили сюди, щоб я розповіла про це. Я володію цифрами Рахункової Палати України (це офіційні документи щодо стану української мови), і вони невтішні.

Різно погіршилася ситуація щодо зживання української мови, але у держави питання української мови – найважливіше питання державного будівництва – не посідає належного йому місця. Я хочу навести окремі цитати із звіту Рахункової Палати, і із них ви зрозумієте, що відбувається в Україні із українською мовою.

“У засобах масової інформації, науці, війську, бізнесі, у міському добуті більшості регіонів України функціонування української мови залишається обмеженим. Внаслідок неналежної уваги з боку центральних органів виконавчої влади роботоспроможність української мови паралізується, таким чином, гальмується і її внутрішній розвиток, звужується простір спілкування нації.

За даними Державного комітету статистики України, щоденний разовий тираж російськомовних газет, що виходять в Україні, становив на

початок 2002 року 32,1 мільйона примірників, тоді як україномовних – 18,2 мільйона. Склалася ситуація, коли на сто українців припадає 46 примірників рідною мовою, а на сто росіян, які проживають в Україні – 386 примірників, або у 8,4 раза більше. У той же час Міністерством фінансів видатки на підтримку преси профінансовані лише на 30,2-49,0 відсотків до затверджених бюджетних призначень. У даному випадку поза увагою держави, в особі Кабінету Міністрів України, залишаються духовні та моральні потреби майже 80 відсотків населення України.

У телерадіофері України основну частку складають комерційні телерадіо-компанії, які, на відміну від державних, не дотримуються конституційних норм щодо використання української мови. Це є наслідком відсутності контролю з боку Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення за дотриманням ними ліцензійних умов.

В Україні намітилась позитивна тенденція зростання мережі загальноосвітніх шкіл з українською мовою навчання. Проте загальноосвітні заклади переведені на українську мову навчання без урахування чисельності українців, які проживають у різних регіонах України.

Довідково: у 2002-2003 навчальному році у Донецькій області із 1193

загальноосвітніх закладів у 220% навчання велось українською мовою, що складає 18,4 відсотка до загальної кількості шкіл у регіоні, тоді як за даними Всеукраїнського перепису населення 2002 року, в області проживає 56,9 відсотка українців.

Внаслідок безконтрольності з боку Кабінету Міністрів України, недостатнього фінансування та зменшення відповідних видатків, не розроблено Державні стандарти освіти, державний комплект підручників і навчальних посібників, заклади освіти не забезпечені навчальними програмами, підручниками та посібниками, мережа загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладів з українською мовою навчання не відповідає етнічному складу населення, ряд заходів взагалі не виконувался. Тобто реалізація Державної програми розвитку української мови та інших національних мов в УРСР на період до 2000 року та Комплексних заходів з всебічного розвитку і функціонування української мови здійснювалась Міністерством освіти і науки України незадовільно.

Уже дев'ятий рік продовжується робота щодо затвердження остаточного тексту українського правопису, що вкрай негативно позначається на галузі народної освіти та науки, оскільки мільйони нинішніх школярів та студентів будуть вимушені пройти перепідготовку у зв'язку із прийняттям нових мовних правил.

Таким чином, невиконання органами центральної виконавчої влади Комплексних заходів призвело до

Зліва направо: Валентина Стрілько, Лариса Гринда

того, що необхідні умови для всебічного розвитку і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя в Україні не створені”.

– Ви назвали цифри, що бракує українських книг, зокрема українських підручників у школах України. Я ж знаю, що Ви, працюючи директором Гнідинської середньої школи, викладали окремі предмети за своїми підручниками.

– Це було ще до незалежності України, у радянські часи. Ми відмовилися від радянських підручників у школі і вчили дітей за саморобними, виданими ручним методом, написаними або відксероксованими виданнями.

– Треба сказати, що це було сміливим кроком у ті часи...

– Не просто сміливим, – це тягнуло на “ростріл” КДБ. Тому що у 1986-1987 році викинути всі радянсь-

кі підручники і змінити програму, за якою працювали і Москва, і Київ, і всі села, започаткувавши нову систему, не могло не потягнути репресивних наслідків. Звичайно, я мала багато неприємностей, отримала чимало доган, були вимоги звільнити мене з посади директора. Але за мною сильно стояв колектив школи – і вчителі, і учні. Та й наприкінці 80-х уже і комуністи були іншими, не знаючи, чим усе закінчиться для них.

Іноколи доходило до курйозів. Наприклад, ми із школярами підготували перший раз програму колядок та щедрівок і з вертепом ходили по селі у час Різдвяних свят. Я, переживаючи за дітей, ходила колядувати з ними. Для села це була велика подія. Звичайно, що це зустріло опір тодішньої влади.

Інтерв'ю Валентини Стрілько в Канадській газеті «THE NEW PATHWAY», 2003 рік, стор.2

Таким чином, невиконання органами центральної виконавчої влади Комплексних заходів призвело до того, що необхідні умови для всебічного розвитку і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя в Україні не створені.

– Ви назвали цифри, що бракує українських книг, зокрема українських підручників у школах України. Я ж знаю, що Ви, працюючи директором Гнідинської середньої школи, викладали окремі предмети за своїми підручниками.

– Це було ще до незалежності України, у радянські часи. Ми відмовилися від радянських підручників у школі і вчили дітей за саморобними, виданими ручним методом, написаними або відксероксованими виданнями.

– Треба сказати, що це було сміливим кроком у ті часи...

– Не просто сміливим, – це тягнуло на «ростріл» КДБ. Тому що у 1986-1987 році викинути всі радянські підручники і змінити програму, за якою працювали і Москва, і Київ, і всі села, започаткувавши нову систему, не могло не потягнути репресивних наслідків. Звичайно, я мала багато неприємностей, отримала чимало доган, були вимоги звільнити мене з посади директора. Але за мною сильно стояв колектив школи – і вчителі, і учні. Та й наприкінці 80-х уже і комуністи були іншими, не знаючи, чим усе закінчиться для них.

Інколи доходило до курйозів. Наприклад, ми із школярами підготували перший раз програму колядок та щедрівок і з вертепом ходили по селі у час Різдвяних свят. Я, переживаючи за дітей, ходила колядувати з ними. Для села це була велика подія. Звичайно, що це зустріло опір тодішньої влади. І через деякий час у сільській раді директорів школи, тобто мені, оголосили догану з формулюванням «необґрунтовані побори з населення». А він каже: «Ну, ви ж водили дітей; гроші вам давали?» – «Давали, – кажу. – І пиріжки давали, і цукерки давали..» – «Отже, ви змусили людей давати вам гроші», – потверджує голова... Що можна на це відповісти?

Або ще таке. Виступаючи, я вживала звертання «многостраждальний український народ». Це стало причиною того, щоб на бюро райкому партії було порушено питання про доцільність перебування на займаній посаді директора Гнідинської середньої школи Валентини Стрілько. Але на мій захист стала новостворена Творча спілка вчителів України.

Були і виклики в КДБ, і залякування. Але все це в минулому. А тепер, начебто, і ніхто не залякує, а українська мова під загрозою... І це зобов'язує нас згуртувати сили. Тому 5 березня, саме перед моїм від'їздом до Канади, було створено Конгрес захисту української мови. З'їхалися представники 16 областей, і було вирішено зареєструвати у Міністерстві юстиції України таку організацію. Ми спеціально винесли у назву слово «міжнародний», щоб до неї на легальних підставах змогли долучитися українці з-поза меж України. Для того, щоб стати членом Конгресу, треба виповнити спеціальну заяву, завіривши її у Посольстві або Консульстві України, долучити автобіографію та надіслати на таку адресу: Україна 01133, м. Київ, бульвар Лихачова, 6-а.

– Чому було вирішено створити ще одну організацію з української мови? Адже уже існує «Просвіта». Чи не забагато партій та громадських організацій діє в Україні, які дублюють одні одних?

– Наш Конгрес створений не на протигагу «Просвіті», яка теж турбується про українську мову. Просто ми впевнені, що чим більше буде таких організацій, тим швидше покращиться ситуація у державі з українською мовою.

Якщо проаналізувати ситуацію із новими партіями, яких в Україні уже 112, то, може, ви й маєте рацію. Але що стосується організацій, подібних до нашої, то їх не так уже й багато. Повернімось в історію. У 1989 році було створене Всеукраїнське Товариство української мови ім. Т. Шевченка. Пізніше хтось проявив ініціативу закрити це Товариство і створити «Просвіту». Я вважаю, що це було помилкою, бо нехай би існували обидві ці інституції, тоді, можливо, не було б такого катастрофічного становища, яке ми маємо сьогодні.

– Які плани ставить перед собою Конгрес захисту української мови?

– Насамперед будемо добиватися того, щоб провести в Україні моніторинг. Це буде коштувати багато грошей, але ми будемо ставити питання, щоб на це виділялися і державні кошти. Парламентські слухання пройшли, але дотепер немає мовної карти України: де і скільки живе українців чи росіян, скільки державних службовців не володіє українською мовою, який їх відсоток і т. д. і т. п.? І я переконана, що громадська

сила має більше важелів для досягнення мети, як, скажімо, партія.

Роботи у нашого Комітету дуже багато. Поза межами України живе понад 25 мільйонів українців. І якщо кожен з них вкладе хоча б маленьку часточку у справу захисту української мови, уявляєте, яка це буде потуга.

Ми сподіваємося на співпрацю з українською діаспорою в Канаді, яка завжди підтримувала і підтримує тепер усі патріотичні починання.

Також ми плануємо у школах відкривати своєрідні кімнати-музеї про визначних людей діаспори, про діаспорні організації чи видання. Тому закликаємо і вас прилучитися до цієї важливої справи. Надсилайте нам матеріали, які у вас є, про життя окремих осіб, українських установ, фотографії, документи, і все це стане надбанням ваших співвітчизників на рідній землі.

Україна повинна знати гідних своїх синів і дочок, які заслуговують на пошану і любов нинішнього і майбутніх поколінь.

**Розмову вела Лариса Гринда,
газета «Новий шлях», четвер, 15 квітня 2004 року,
м. Торонто, Канада**

Популярними в Україні в 2000–2005 роках стали всеукраїнські конкурси політичного плаката «Українська мова – твого життя основа». В 2003 році проведення такого заходу підтримав Голова Верховної Ради України Володимир Литвин:

«Організаторам, учасникам та переможцям

**Першого Всеукраїнського конкурсу політичного плаката
«Українська мова – твого життя основа»**

Щиро вітаю організаторів, учасників та переможців Першого Всеукраїнського конкурсу політичного плаката «Українська мова – твого життя основа».

Рідна мова є тією життєдайною силою, що виступає об'єднуючим чинником суспільства, її генетичним кодом. Сягаючи витоків сивої давнини, вона завжди йшла пліч-о-пліч зі своїм народом, творилася, гартувалася і еволюційно розвивалася разом з ним.

Українське слово має багатовіковий тернистий шлях. В історичній пам'яті України закарбувалися ті трагічні часи, коли мову цілого народу оголошували поза законом, позбавляючи націю найневід'ємнішого її права – самовираження рідним словом.

Споконвічне прагнення багатьох поколінь до вільного спілкування рідною мовою, до її всебічного розвитку в усіх сферах суспільного життя наприкінці минулого століття, нарешті, законодавчо закріплене на сторінках нашої Конституції.

Сьогодні дуже важливо, аби в Україні виховання молоді базувалось на принципі любові до українського слова, адже буде рідна мова – буде нація, буде держава.

Зичу всім щастя, благополуччя, нових творчих здобутків в ім'я розквіту України.

*Голова Верховної Ради України /підпис/
Володимир Литвин»*

Роботи конкурсантів друкувались окремими збірочками. Вступ до першого такого видання окреслював масштаби конкурсу, там же називались його переможці.

Віднайдена. Побачена. Намальована

Ви тримаєте в руках незвичну – принаймні на сьогоднішній день для України – річ: роботи учасників Всеукраїнського конкурсу політичного плаката «Українська мова – твого життя основа».

Ідея такого конкурсу виникла і вперше була зреалізована у Львові. Спочатку в стінах Національного університету «Львівська політехніка» відбулася перша мовно-мистецька виставка студентських робіт, потім до ідеї конкурсу приєдналися львівські навчальні заклади. За підтримки Голови Верховної Ради України Литвина В. М. Міжнародна громадська організація Міжнародний освітній фонд імені Ярослава Мудрого спільно з Лігою українських меценатів надала цій ідеї нового поштовху і значно ширших масштабів. Було започатковано щорічний Все-

Обкладинка книжки
«УКРАЇНЬСЬКА МОВА –
ТВОГО ЖИТТЯ ОСНОВА»

Роботи учасників конкурсу загальноосвітніх шкіл «Українська мова – твого життя основа»

РІДНА МОВА. ЗАКОН ПРО ДВОМОВНІСТЬ

УКРАЇНІ – СВІЙ ТЕЛЕРАДІОПРОСТІР,
ОЛЕКСАНДР ЧЕРНЕВСЬКИЙ, СМТ.
НОВОВАСИЛІВКА (ЗАПОРІЗЬКА ОБЛ.)

український конкурс політичного плаката. У збірнику запропоновані для ознайомлення роботи переможців та вибрані роботи учасників конкурсу.

Дивлячись на ці роботи, замислюєшся: можливо, справді, лише дитячі очі здатні прозирнути й побачити незриме для очей дорослих. Їхній погляд категорично не сприймає жодного фальшу чи облуди, напівправди чи напівбрехні, недосказаності й недощирості. Напевне, саме тому роботи учасників такі... прості. Прості тієї дивною простотою, яка у позірній невибагливості форми приховує глибокий, відпочатковий смисл.

Для нас навіть дивно якось чути про істину, правду, простоту у такому болючому для країни питанні як українська мова. У нашому сприйнятті воно наскрізь пройняте брудом спекулятивних ідей, фальшем гасел, непевністю підмінених понять. У політичній грі навколо статусу української мови ми вже втратили здатність чистого бачення. Ми знаємо про її націє- і державотворчу функції, говоримо про її роль у самоідентифікації особистості й народу, але ми ніби позбулися «первісної любові» до неї – любові, яка нічого не вимагає, ні про що не кричить, а просто існує.

Тому так приємно було побачити це – нами, здається, вже втрачене – дивовижне почуття на малюнках учасників конкурсу. Для них українська мова – річ природна, одна з аксіом життя, яка не потребує додаткових доказів, доведень, заперечень чи спростувань. Її роль є незаперечною – про це свідчать назви робіт учасників і переможців: «Сила наша в мові» Мар'яни Рубель (Львів), «Мова – це ієрогліфи, національні коди, не зрозумілі тільки для ворога» Іванни Романюк (Рівне), «Без мови нашої народу нашого нема!» Павла Саджениці (Львівська обл.), «Мова нас єднає!» Жанни Якимчук (Черкаська обл.), «Нації вмирають не від інфаркту» Німілі Бібової (м. Комсомольськ, Полтавська обл.).

Характерним є беззаперечний оптимізм і чиста віра в майбутнє мови: «Борітеся – поборете!» Марії Сороки (Суми), «Мова українська здолає всі перешкоди» Вадима Однов'юнова (Суми).

Учасникам чуже багатослів'я, так само як їхнім роботам

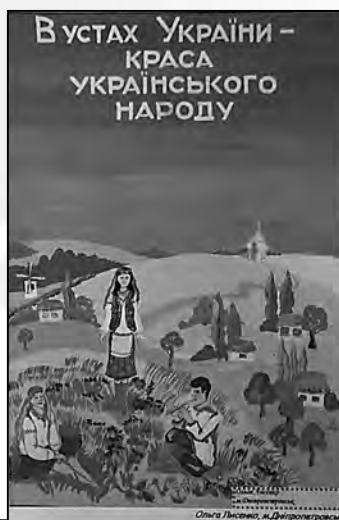
Україна, як пісня солов'їна, МАРИНА ГРЕВЦЕВА, м. ДНІПРОПЕТРОВСЬК

Мова – душа народу, ЖЕПЛИНСЬКА СОЛОМІЯ, м. НОВОЯВОРИВСЬК (ЛЬВІВСЬКА ОБЛАСТЬ)

НАША МАТИ – УКРАЇНА, ЇЇ МОВА СОЛОВ'ІНА. ДАРІЯ ЛОГІНОВА, м. КОМСОМОЛЬСЬК

В УСТАХ УКРАЇНИ – КРАСА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ, ОЛЬГА ЛИСЕНКО, м. ДНІПРОПЕТРОВСЬК

чужим є порожній ефект. «Я – українка!» – заявляє назвою своєї роботи Настя Торяник (наймолодша – п'ятирічна учасниця конкурсу з Сум) і в цих простих словах щирості більше, ніж у пустослівних заявах багатьох українських політиків.

Сподіваємось, що конкурс політичного плаката «Українська мова – твого життя основа» стане щорічною традицією і відзначиться в майбутньому не лише кількістю учасників чи територією поширення (адже в проведеному конкурсі взяли участь представники усіх областей України), а й підвищеною увагою громадськості та керівництва держави.

Маємо також надію, що цей збірник художніх робіт переконає тих, хто ще не зрозумів очевидного: без української мови Україна, як зазначив у своїй роботі один з переможців конкурсу, – Укр-руїна.

Валентина Стрілько, президент Міжнародного благодійного фонду імені Ярослава Мудрого» – із вступного слова до збірника «Українська мова – твого життя основа»

Переможці конкурсу політичного плаката «Українська мова – твого життя основа» (загальноосвітні заклади)

I ПРЕМІЯ

Старак Соломія Ігорівна, м. Львів

«Мова росте елементарно: разом з душею народу».

II ПРЕМІЯ

Іван Шматко, м. Северодонецьк (Луганська обл.) «Без опори на мову Україна – Укр-руїна».

III ПРЕМІЯ

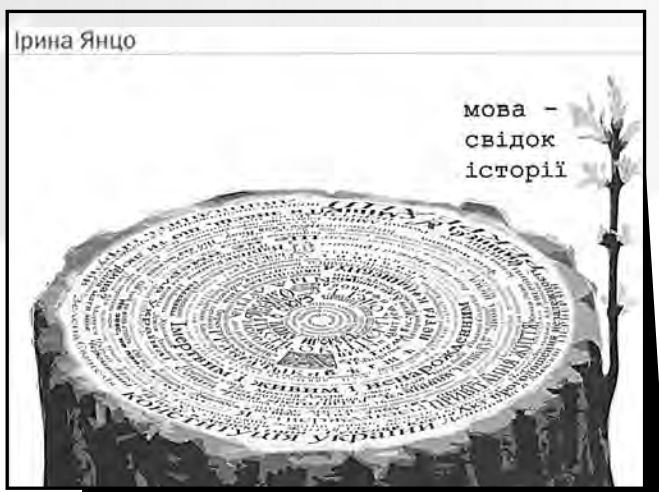
Сорока Марія, м. Суми «Борітеся – поборете!»

«Разом нас багато – нас не подолати: чиста українська мова»
«Де твоя воля?»

**Роботи студентів Національної академії
образотворчого мистецтва й архітектури,
учасників конкурсу
«Українська мова – твого життя основа»**

Обкладинка
буклета –
«Українська мова –
твого життя
основа»

МОВА-СВІДОК ІСТОРІЇ, ІРИНА ЯНЦО

Катерина Вронська

БЕЗ МОВИ Й ДЗВОНІ МОВЧАЗНІ

БЕЗ МОВИ Й ДЗВОНІ МОВЧАЗНІ,
КАТЕРИНА ВРОНСЬКА

Ганна Лінкар

ПОЇДЕШ ДАЛЕКО, ПОБАЧИШ БАГАТО; ЗАДИВИШСЯ, ЗАЖУРИШСЯ, ЗГАДАЙ МЕНЕ, БРАТЕ!

Прозріте, люди, день настав!
Тарас Шевченко

Віталій Шелест (1989)

ПРОЗРІТЕ, ЛЮДИ, ДЕНЬ НАСТАВ, ТАРАС
ШЕВЧЕНКО

ПОЇДЕШ ДАЛЕКО, ПОБАЧИШ БАГАТО;
ЗАДИВИШСЯ, ЗАЖУРИШСЯ, ЗГАДАЙ МЕНЕ,
БРАТЕ, ГАННА ЛІНКАР

Катерина Вронська

ДЕРЖАВНОЮ МОВОЮ.
КАТЕРИНА ВРОНСЬКА

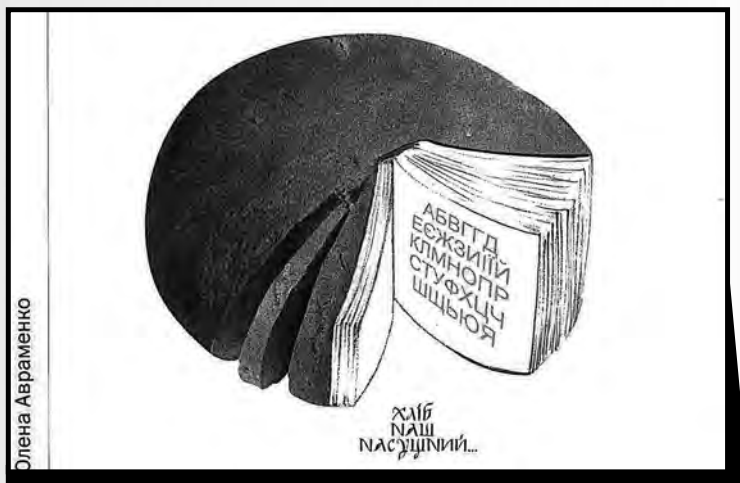

Віталій Шоста (1988)

і всякий день перед нами – стид наш...

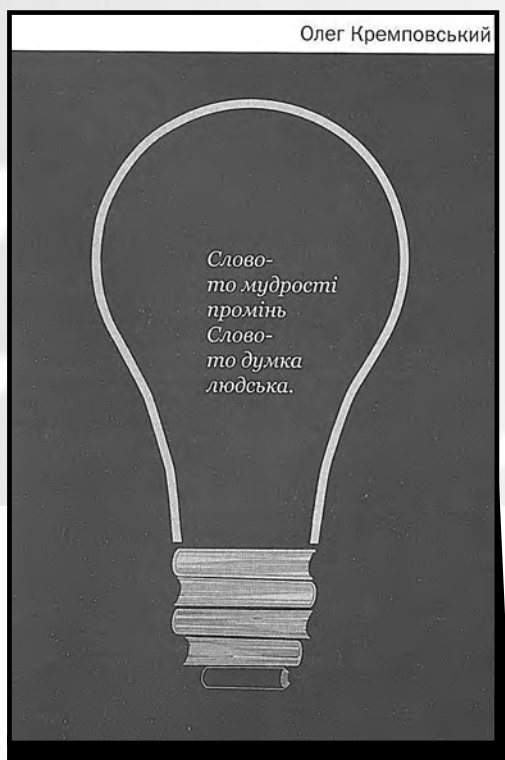
Тарас Шевченко

І ВСЯКИЙ ДЕНЬ ПЕРЕД НАМИ – СТИД НАШ... ТАРАС ШЕВЧЕНКО.

Олена Авраменко

ХЛІБ НАШ НАСУЩНИЙ,
ОЛЕНА АВРАМЕНКО

Олег Кремповський

СЛОВО – ТО МУДРОСТІ ПРОМІНЬ,
СЛОВО – ТО ДУМКА ЛЮДСЬКА,
ОЛЕГ КРЕМПОВСЬКИЙ

IV ПРЕМІЯ

Бондар Іван, м. Суми

«Хто ти? Патріот цінує своє коріння та мову».

V ПРЕМІЯ

Романко Іванна Дмитрівна, м. Рівне

«Мова – це ієрогліфи, національні коди, незрозумілі тільки для ворога».

VI ПРЕМІЯ

Однов'юнов Вадим, м. Лебедин (Сумська обл.) «Мова українська здолає усі перешкоди»

«Мова українська – мова єднання нації.»

VII ПРЕМІЯ

Чигер Мар'яна, м. Самбір (Львівська обл.) «Якою мовою балакаєш ти на цій землі?».

VIII ПРЕМІЯ

Торяник Настя, м. Суми «Я – українка» (5 років).

IX ПРЕМІЯ

Чернявський Олександр, смт. Нововасилівка (Запорізька обл.) «Україні свій телерадіопростір».

X ПРЕМІЯ

Шупляк Віталій, м. Бережани (Тернопільська обл.) «Рідна мова».

Міжнародний благодійний фонд імені Ярослава Мудрого провів конкурс політичного плаката у вищих навчальних закладах, зокрема, в Національній академії образотворчого мистецтва й архітектури. Підведення підсумків та нагородження переможців пройшло в урочистій атмосфері у виставковій залі цього закладу. Було видано і кращі роботи конкурсантів.

Вступне слово до цієї збірки зробили Голова Верховної Ради України Володимир Литвин та президент Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого Валентина Стрілько.

«Оживить живеє слово
Рідну Україну»
Пантелеймон Куліш

Не одне покоління українців мріяло про власну державу, про повноправне входження до сім'ї вільних народів, наближаючи цей час непохитною вірою, жертвним вчинком, красним словом, потугою відданого серця і душі. Нам випало втілювати цю мрію в життя, шукати ті «обручі», які зв'язують людей у народ, націю. Засобів таких немало, та найголовнішим з них є наша рідна українська мова. До слів класика важко щось додати: без мови годі й говорити про існування народу. Відповідно, без народу – немає держави. Мова – це те, що всіх нас об'єднує і що маємо плекати повсякчас. Отже, зміцнення української державності – це передусім збереження мови, а з нею й нашого одвічного культурного та історичного звичаю.

Новий час потребує нової наснаги, нових стимулів, нових механізмів дії. Нова доба потребує й нового типу українця, якого неможливо уявити без любові до рідної мови, культури, звичаїв, що склалися століттями і становлять єство нації. Своє слово має сказати, звичайно, держава своєю мовною політикою. Але цього замало. Потрібні зусилля кожного українця, усієї громади. І роботи попереду – непочатий край. Зберегти мову, – означає зберегти свою самобутність, зберегти себе як повноцінну націю, до чого українці прагнули в усі часи.

Є немало труднощів на цьому шляху, але є й цікаві здобутки. Головне, є потужне прагнення багатьох українських патріотів долучитися до святої справи захисту мови у найрізноманітніший спосіб. У цьому сенсі заслуговують уваги ініціативи молоді Міжнародної громадської організації «Конгрес захисту української мови». Конкурс політичного плаката «Українська мова – твого життя основа» не лише вагомий внесок у справу збереження мови, а й засіб підтримки

молодих митців, їх творчих устремлінь.

Щиро бажаю успіхів усім, хто стоїть сьогодні на сторожі українського слова.

**Володимир Литвин,
Голова Верховної Ради України**

/підпис/

Конкурс політичного плаката «Українська мова – твого життя основа» – це одна з багатьох акцій Міжнародної громадської організації «Конгрес захисту української мови»

Головна ідея проведення заходу – через мистецькі образи донести до суспільства розуміння української мови як визначальної передумови існування і розвитку держави, як засадничого чинника національної єдності і безпеки, як фундаменту всіх видів духовної і практичної діяльності людини.

Ми ставили за мету засобами образотворчого мистецтва утверджувати українську мову як єдину державну мову України, пробуджувати національну і людську гідність, формувати розуміння мови як духовної зброї українців, виховувати святе почуття любові до духовного оберерегу України – рідної мови.

Прикметно, що автори конкурсних робіт – творча молодь знаної майстерні графічного дизайну Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури. Своїм талантом вони прилучилися до надзвичайно актуальної проблеми, творячи, як мистецькі об'єкти, так і формуючи себе в новій якості громадян України – представників національної творчої інтелігенції.

Валентина Стрілько

Голова Міжнародної громадської організації «Конгрес захисту української мови». (Вступне слово до збірки «Українська мова – твого життя основа»)

Світлиці українського слова

З ініціативи Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого по всій Україні в загальноосвітніх школах почали створювати Світлиці українського слова. Науково-експертна рада Фонду спільно з науковцями Київського обласного інституту післядипломної освіти розробили Положення про такий виховний шкільний центр.

Метою їх діяльності була допомога педагогічним колективам у формуванні творчої, національно-свідомої, духовно багатой української особистості.

Завданнями Світлиці українського слова стали:

- сприяння усвідомленню учнівською молоддю своєї етнічної української незалежності, освоєння рідної української мови як національної цінності;
- вихованню поваги до культури, традицій, історії та мови українського народу;
- поглибленню морального, духовного, громадянського та національно-патріотичного виховання, формування почуття гордості за свій народ, рідний край, видатних українських діячів та відповідальності перед державою та суспільством;
- вихованню школярів ідейними провідниками утвердження єдиної державної української мови;
- розвитку інтересу до вивчення української мови й культури, її історії;
- вивченню української мови як культурно-національного феномену;
- формування високої мовної культури, оволодінню українською літературною мовою;
- дослідженню української мови, її змін впродовж XIX–XX століття;
- набуттю знань із мовознавства, історії його розвитку та інших галузей наук про мову.

Функціями Світлиці українського слова стали:

- проведення навчальних занять з української мови, літератури, українознавства, інтегрованих уроків;

*Заслужений
вчитель України
Грищенко Надія
Іванівна веде
урок у Світлиці
українського слова
Вороньківської
середньої школи
Бориспільського
району Київської
області, 1998 рік*

- проведення тренінгів спілкування;
- забезпечення умов для самостійної роботи учнів з вивчення української мови та мовознавства;
- проведення позакласної роботи з української мови, літератури, українознавства (діяльність гуртків, товариств, студій, вечори, тощо);
- підготовка школярів до участі у творчих конкурсах, предметних олімпіадах;
- проведення зустрічей з письменниками, вченими, діячами української літератури;
- організація занять та підготовка до конкурсу-захисту учнівських робіт у МАН України.

Найперша Світлиця українського слова відкрилась у Матвіївському навчально-виховному комплексі Вільнянського району Запорізької області. Згодом такі центри відкрились у Києві, зокрема у 191 гімназії імені Павла Тичини, а також на Київщині в Щасливській та Вороньківській школах Бориспільського району, а також в інших школах України.

***Матвіївський музей історії української мови –
осередок українського національно-
патріотичного виховання***

(Вільнянський район Запорізької Облaсті)

Програма Фонду «Українська мова – твого життя основа» завжди була багатогранною. Чільне місце в ній посідали «Світлиці рідного слова», що створювались за підтримки Фонду в багатьох областях України. 26 травня 2004 року в стінах Матвіївського загальноосвітнього комплексу відбулася подія, значимість якої, без перебільшення, сьогодні навіть важко оцінити. Тут в присутності високих гостей із Києва, Запоріжжя, Вільнянська відкрито перший в Україні Музей історії української мови, який, на глибоке переконання директора комплексу і одного з головних ініціаторів створення музею Фесенко Олени Сергіївни, має донести до кожного його відвідувача, що мова – це не тільки звуки, а смисл, душа народу, це його розум, руки, сутність.

Тож коли на одному із зібрань педагогів України вустами Президента Міжнародного благодійного фонду ім. Ярослава Мудрого Валентини Василівни Стрілько було оприлюднено ідею щодо започаткування такого музею на перших порах в 1–2 школах України, Матвіївці вирішили бути першими.

На урочистому мітингу під час відкриття Музею історії української мови Валентина Стрілько зазначила, що ми ще до кінця не усвідомлюємо, як важливо сьогодні знати історію рідної мови, яка є найважливішою складовою державності України. Вона подарувала музею книжки українських письменників і зачитала привітання Голови Верховної ради Володимира Литвина. У ньому наголошено на тому, що «хоч Україна – багатонаціональна і полімовна, проте державною в нас є українська мова, і цим усе сказано. Сьогодні дуже важливо, щоб в Україні виховання молоді базувалося на принципі любові до рідного слова, адже буде рідна мова – буде нація, буде держава». Створе-

*Відкриття музею історії української мови. Матвіївська школа
Вільнянського району Запорізької області, 2004 рік*

ний музей, це перш за все історичні пам'ятки, в даному випадку книги, історичні документи, біографії видатних мовознавців, письменників, основоположників нової української мови, її пропагандистів.

Експозиції музею

Експонати збиралися по «крупинкам». Хтось знайшов на своєму горіщі серед старих журналів, газет, книжок збірник віршів Шевченка, виданий на початку ХХ століття, хтось віддав фронтів листи, хтось поділився бібліотечкою творів І. Котляревського, Г. Сковороди...

Експозиції музею складаються з таких розділів:

- ☞ «З минувшини сивої вісті»;
- ☞ «Як довго ждали ми своєї волі слова»;
- ☞ «Плекаймо в серці кожне гроно – прозоре диво калинове!»;
- ☞ «Як вогонь у серці, я несу в майбутнє негасиму мову – слово незабутнє».

Музей історії української мови. (Вільнянський район Запорізької області)

Експонати з музею історії української мови. (Вільнянський район Запорізької області)

Розділів у музеї чотири, п'ятий розділ – «Світлиця Кобзаря», де зібрані роботи учнів Малої академії мистецтв, присвячений Т. Г. Шевченку.

Спеціальний розділ музею присвячений виникненню писемності у слов'ян, походженню кирилиці і глаголиці. До речі, ці абетки у музеї не звичайні, а вишиті учнями Малої академії мистецтв. На почесному місці розповідь про Івана Федорова та перший буквар 1574 року, Пересопницьке Євангеліє – святиню, на який присягають Президенти України. Можна довго розповідати про розділи та експонати музею, але, мабуть, все-таки краще все побачити на власні очі.

В МУЗЕІ ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ. (ВІЛЬНЯНСЬКИЙ РАЙОН ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ)

Почесні гості музею

Музей історії української мови діє одинадцятий рік. За цей час музей відвідали більше тисячі відвідувачів. Це народний депутат Верховної ради Олександр Пеклушенко, депутати обласної та районних рад, керівники області та району, президент Міжнародного освітнього фонду Валентина Стрілько, члени «Союзу українок України» на чолі з Ростиславою Федак, представники Світового Банку, викладачі Національного та Приватного університетів, учні шкіл Вільнянського району, міста Запоріжжя, ветерани школи, старожили села Матвіївки, учителі

української мови, слухачі курсів підвищення кваліфікації, учасники Всеукраїнської предметної олімпіади з української мови та літератури.

На базі музею відбулися обласний круглий стіл «Становлення та функціонування української мови у школі – запорука формування нового громадянина України», Всеукраїнський семінар методистів української мови, літератури та світової літератури, відбуваються районні семінари вчителів української мови та літератури, конкурси, змагання та інше.

Науково-дослідницькі роботи учнів-членів МАН України – результат підвищеного інтересу учнів до вивчення української мови та літератури

Основна робота Музею історії української мови полягає у підвищенні інтересу учнів до вивчення української мови і літератури, заохоченні дітей до вивчення слова, у розвитку навичок володіння рідним словом. Члени ради музею різних років були учнями – членами Запорізького відділення Малої Академії наук України. Наприклад, Корнієнко Надія – учасниця обласного етапу Всеукраїнського конкурсу – захисту науково-дослідницьких робіт захищала роботу «Семантика кольору в народнопісенній творчості українців», Коцюба Олена – «Петриківський розпис: традиції і новаторство матвіївських майстрів», Саливан Наталія – «Самобутність роману Василя Барки «Рай», Лазько Юлія – «Давні та сучасні традиції випікання паски жителів села Матвіївка».

Членами ради музею завжди є учні, які турбуються про долю рідної мови. Школярі беруть участь у різноманітних конкурсах:

§ регіональний конкурс «Найкращий відгук на сучасну дитячу прозу» для учнів 4–5 класів – Дондик Владислав, 1 місце (2 районний) етап;

§ районний конкурс літературної творчості «Вільнянщина має талант!» (номінація «Авторський твір») – Чернова Катерина;

§ Всеукраїнський конкурс шкільних літературних творів та творів образотворчого мистецтва на тему «Безсмертний подвиг

українського народу» (номінація «Кращий літературний твір») – Корнієнко Надія, 3 місце (2 районний) етап;

§ Всеукраїнський конкурс шкільних літературних творів та творів образотворчого мистецтва (номінація «Література») – Захарчук Олена;

§ Всеукраїнський конкурс на кращий літературний твір «Вірю в майбутнє твоє, Україно!» (номінація «Поезія») – Курілова Наталія;

§ Відкрита обласна краєзнавча конференція учнівської молоді «Мій рідний край» – Коцюба Олена;

§ Міжнародний конкурс з мови імені Петра Яцика (1 місце III обласного етапу міжнародного конкурсу) – Курілова Наталя;

§ Міжнародний мовно-літературний конкурс учнівської та студентської молоді ім. Т. Шевченка – Шевченко Яна, 2 місце (3 обласний) етап;

§ Всеукраїнський конкурс учнівської творчості, присвячений Шевченківським дням – Кекіна Валерія, 3 місце (3 обласний) етап.

Не тільки конкурси допомагають школярам краще розуміти слово рідної мови, великої ваги набуває рідне слово під час проведення свят, виховних годин, уроків.

Мова є основним засобом згуртування не лише окремого колективу, а й народу. Вона – засіб його розвитку і самоусвідомлення як нації.

Щоб дати можливість школярам усвідомити себе нацією, українцями, на базі Музею історії української мови проводяться свята, виставки, фестивалі, конференції.

§ «Від роду до народу слався, Україно!» – під такою назвою пройшла «Мандрівка в океан рідних слів». Дітям стало новиною походження слова «Україна» від традиційного «вкряти»: «земля, виділена для нас із загалу, відокремлена від решти», тобто – «наша земля».

§ «Немає переводу добрим звичаям народу» – вікторина, присвячена новорічним та Різдвяним святам. Завжди з великою радістю школярі беруть участь в Українських вечорницях, що проводяться у комплексі.

§ «Українкою я народилася» – година спілкування молодих дівчат, мам та бабусь, де звучать пісні, гуморески українських авторів, конкурси. А особливо заслухаються господарі і гості музею Молитвою до мови:

«Мово наша! Пресвятая Богородице мого народу! Мудра Берегиня, що не давала погаснути земному вогнищу роду нашого і тримала народ на небесному олімпі волелюбності, слави і гордого духу... Мово наша! Прости нам, козацьким нащадкам, які повірили, що ти втрачена... Прости, воскресни, розродися і освіти руську землю. Возвелич Україну і порятуй її народ навіки.»

Рада Музею історії української мови виступає ініціатором проведення різних видів інтелектуальних змагань між паралельними класами, учнями, різновіковими командами школярів. Складає завдання для ігор «Своя гра», «Ерудит-квартет», «Брейн-ринг», «Хто останній?», «Що? Де? Коли?», «Найрозумніший».

Однак наші школярі, більше люблять творчі ігри, конкурси, розваги: конкурс на кращий авторський твір, на кращу назву чи титульну сторінку до власних творів, поезій, ілюстрацій, конкурс на кращу ілюстрацію до поезії Т. Шевченка, на краще читання поезії Кобзаря, Лесі Українки, сучасних поетів, письменників рідного краю.

Директор ЗНВК «Всесвіт» Фесенко О. С., керівник Музею української мови Павлюк Л. А, екскурсоводи, голова ради музею, бібліотекар комплексу допомагають школярам у підготовці рефератів, доповідей, творів різних жанрів, наукових робіт. Для цього використовуються різні варіанти інтерактивних технологій: карусель, діалог, синтез думок, пошук інформацій, коло ідей, спільний проєкт, мікрофон, «Мозковий штурм», сторінки Вікіпедії, Інтернету.

§ Музей історії української мови – осередок проведення різноманітних свят, тренінгів, семінарів, фестивалів, нестандартних уроків, виховних годин

Школярі дуже люблять уроки чи інші заходи, які проводяться у незвичайному, світлому, затишному і гарному місці – Музеї історії української мови. «Свято Кобзаря», «Рідним словом я горджуся», «Свято рідної мови». Виступи учнів на

таких урочистостях звучать у Музеї по-домашньому просто, дзвінко і задушевно. А фестивалі пісні з цікавими розповідями про місцеві самодіяльні художні інструментальні ансамблі «Калинонька» та «Богатирянка» розпочинаються теж з музею. Нестандартні уроки стають незвичайними і зворушливими, коли проводяться в музеї історії української мови. Ось деякі з них:

§ Урок – літературний журнал. Література рідного краю. 6 клас.

*Спасибі, доле, що нам судила
У цьому краї пізнати світ.
Спасибі, нене, що ти навчила
Дзвінкої мови з дитинних літ*

П. Ребро

§ Українська мова. РЗМ. 10 клас. Діалог. Ситуація спілкування. Складання діалогу відповідно до ситуацій. (Учні розігрують діалог, який би міг відбутися між опонентами на мовній конференції чи в музеї історії української мови.)

§ Бінарний урок. Українська література та музика. 11 клас. Урок – філософський діалог: «Роздуми про життя Ліни Костенко, Андрія Макаревича і...» (кожен учень записує власне прізвище, ім'я). Бінарний урок, проведений у двох площинах: музей історії української мови і мультимедійний центр. Одинадцятикласники вирішили, що тільки в музеї треба інсценувати поезію Ліни Костенко «Доля» чи промовляти вірші:

*А що таке життя?
Чи те, що переждалось?
Чи все-таки життя –
Це те, що відбулось?*

§ Бінарний урок. Українська література та хімія. 11 клас. «Чорнобиль: вплив аварії на людське життя і творчість».

*Чи знаєш ти, світе,
Як сиво ридає полин,
Як тяжко, як тужно
Моєму народу болить.*

Б. Олійник

§ Українська література. 11-А клас. «Собор» як символ духовної краси людини. Представники старшого покоління в романі (роман Олеся Гончара «Собор»). Урок розпочинався грою «Мікрофон», в якій школярі висловлювалися, як розуміють слова Олеся Гончара «Собори душ своїх бережить, друзі... Собори душ!» Приємно було чути вислови молоді, що собор душі кожного може зберігати лише рідна мова.

§ Українська література. 10-Б клас. Урок – літературознавче дослідження. «Загадка дійових осіб у новелі «Intermezzo» М. Коцюбинського».

§ Українська мова. РЗМ. 6-Б клас. «Твір – опис приміщення на основі власних спостережень». (Школярі описували приміщення музею.)

§ Українська мова. 6-А клас, 6-Б клас. «Відмінювання кількісних і порядкових числівників». Учні самостійно використовували музейні матеріали «Як довго ждали ми своєї волі слова». Зокрема сторінку «Етноцид рідної мови». Діти шукали на них числівники, зачитували числівники – дати етноциду, висловлювали свої враження.

Музей історії рідної мови – це візитна картка школи, як тепер модно говорити, «бренд». Це не просто музей, приміщення, кімната – це душа комплексу, чарівне джерело насаги для наших невгамовних школярів та їх наставників.

«Рідна мова є тією життєдайною силою, яка виступає об'єднуючим чинником суспільства, її генетичним кодом», – звертався до колективу «Всесвіту» з нагоди відкриття Музею історії української мови голова Верховної Ради.

Весь творчий педагогічний колектив «Всесвіту», директор комплексу Фесенко Олена Сергіївна, рада музею, керівник Павлюк Людмила Анатоліївна підтримують, зміцнюють і шанують рідну мову. Нашим шкільним закладом і Музеєм історії української мови пишається вся Вільнянщина.

*Живи українське слово, процвітай!
В кожду сім'ю й оселю завітай,
Де люблять і шанують рідний край,*

*Щоб пам'ятали нині й назавжди,
Якого роду доньки ми й сини
Красу своєї мови бережи
Бо житиме вона – то житимемо й ми.*

Перший в Україні Музей історії української мови при Матвіївському ЗНВК «Всесвіт» Вільнянської районної ради Запорізької області є осередком додаткової мовної освіти і виховання учнівської молоді, який сприяє формуванню у молодого покоління національної свідомості, любові до рідної мови, свого народу, забезпеченню духовної єдності поколінь і призначений для вивчення матеріальної і духовної культури, морального і естетичного виховання учнів, допомагає збереженню та володінню державною мовою.

Музей, створений педагогами і школярами Матвіївського ЗНВК «Всесвіт» під керівництвом директора Матвіївського ЗНВК «Всесвіт» Вільнянської районної ради Запорізької області Фесенко Олени Сергіївни, вчителя української мови та літератури Павлюк Л. А., взаємодіє із закладами освіти міста Запоріжжя, області, громадськими установами села, району, області, з шкільними музеями, ЗОЦКУМ, ЗНУ, Приватним університетом.

Музей історії української мови у своїй діяльності керується Законом України «Про музеї та музейну справу», нормативними документами Міністерства культури і мистецтва України, Положенням про музей при закладах освіти Міністерства освіти і науки України та положенням Малої академії наук про музей, Статутом Матвіївського ЗНВК «Всесвіт».

Ідея створення такої нової і цікавої форми роботи з учнями належить Валентині Стрілько, а натхненником та організатором музею була директор загальноосвітнього навчально-виховного комплексу «Всесвіт» Фесенко Олена Сергіївна. Їй допомагав увесь учительський, учнівський та батьківський колективи. У своїй діяльності цей заклад керується Законом України «Про музеї та музейну справу», нормативними документами Міністерства культури і мистецтва України, положенням про музей

при закладі освіти Міністерства освіти і науки України та положенням Малої академії наук про музей, Статутом Матвіївського ЗНВК «Всесвіт».

Радою музею розроблені Положення про музей історії української мови при закладі освіти, яке затверджене директором комплексу – Фесенко Оленою Сергіївною та Статут музею історії української мови.

Мета діяльності музею полягає у залученні молодого покоління до вивчення історико-літературної, художньої, культурної спадщини нашої рідної мови, у формуванні освіченої творчої особистості та сприянні відродженню і розбудові національної системи освіти як найважливішої ланки виховання патріотів України, у свідомому володінні українською мовою.

Головними завданнями в роботі Музею історії української мови є:

§ сприяння удосконаленню навчально-виховного процесу навчальних закладів області, району, села; розширення і поглиблення загальноосвітньої та професійної підготовки учнівської та студентської молоді засобами позашкільної, шкільної, музейної освіти, розвиток її творчих інтересів до пошукової, краєзнавчої, науково-дослідницької, художньо-естетичної та історико-літературної роботи;

§ формування у підростаючого покоління розуміння нерозривного взаємозв'язку минулого, сучасного і майбутнього України;

§ допомога педагогічному колективу шкільного закладу освіти у впровадженні нових нетрадиційних форм роботи за інтересами;

§ вивчення, охорона і пропаганда пам'яток рідної мови, культури рідного краю;

§ проведення культурно-освітньої роботи серед учнівської молоді села та громадськості;

§ утвердження рідної мови як державної у нашому суспільстві.

Музей постійно проводить таку роботу:

§ організовує дослідницьку діяльність згідно з тематикою музею;

§ систематично поповнює фонд музею шляхом екскурсій рідним краєм, спонсорської допомоги, благодійної допомоги, зустрічей з небайдужими до долі рідної мови людьми;

§ створює і поповнює стаціонарні експозиції та виставки; тематичні виставки «Українська мова на сучасному етапі», «Шануй рідну мову»; «60 млн у світі говорять українською мовою... А ти?»

§ проводить освітньо-виховну роботу серед молоді села, району; організовує та бере участь у районних, міських, обласних, всеукраїнських заходах;

§ надає можливість використання матеріалів музею у навчально-виховному процесі комплексу та науково-дослідницькій роботі школярів та студентів.

Музей історії української мови створений рішенням педагогічної і учнівської ради Матвіївського ЗНВК «Всесвіт» від 30 грудня 2003 року.

Створення Музею історії української мови є результатом цілеспрямованої, систематичної, творчої, пошуково– дослідницької роботи. Наказ про відкриття кімнати-музею виданий директором комплексу Фесенко О. С. після оформлення відповідної музейної експозиції, при наявності Положення про музей, Статуту. Музейні експонати зареєстровані в інвентарній книзі. Музей історії української мови складається з окремої спареної кімнати площею 64 кв.м., експозиції, що розташована

у 5 стендах-вітринах:

«З минушини сивої вісті»; «Як довго ждали ми своєї волі слова»; «Плакаймо в серні кожне гроно, прозоре диво калинове»; «Як вогонь у серці, я несу в майбутнє, невгасиму мову, слово незабутнє»; «Шевченкова світлиця» та 32 експозиційних розділах.

У літературно-дослідницькій роботі детально описано десятилітній досвід роботи Музею історії української мови Матвіївського загальноосвітнього навчально-виховного комплексу «Всесвіт» Вільнянського району Запорізької області, обґрунтовано необхідність впровадження в практику роботи шкіл нових

форм і методів українського національно-патріотичного виховання. Музей призначений для вивчення матеріальної і духовної культури українського народу, морального і естетичного виховання учнів, сприяє збереженню та глибокому оволодінню учнями українською мовою.

Про відкриття музею історії української мови було цілий ряд публікацій в засобах масової інформації. Наводимо декілька з них.

В УКРАЇНІ З'ЯВИВСЯ ПЕРШИЙ МУЗЕЙ МОВИ

Запорізька область, с. Матвіївка

Зовсім недавно в навчально-виховному комплексі «Всесвіт», що в селі Матвіївна Вільнянського району Запорізької області, відкрився єдиний в Україні Музей історії української мови. Серед перших його відвідувачів були радник керівника апарату Верховної Ради України, президент Міжнародного освітнього фонду ім. Ярослава Мудрого Валентина Стрілько, голова Вільнянської райдержадміністрації Сергій Борисенко, голова Матвіївської сільської ради Сергій Косован, представники вищих навчальних закладів, громадських організацій. Як зазначила Валентина Стрілько, відкриття музею – це історична подія, оскільки ми ще до кінця не усвідомлюємо, як важливо сьогодні знати Історію рідної мови.

На базі музею Міжнародний освітній фонд запропонував проводити наукові дослідження в галузі історії української мови.

Підсумки будуть підбиватися щороку в День української писемності – 9 листопада, коли стартує конкурсу з української мови ім. Петра Яцика. Переможці цих наукових змагань отримуватимуть грошові премії та грамоти від Міжнародного освітнього фонду.

Знаменно, що Музей історії української мови було створено протягом трьох місяців зусиллями вчителів, учнів і спонсорів. Серед них – начальник цеху Запорізького КП «Водоканал» Віталій Рабешко, художники–дизайнери Леонід Курілов та Вадим Рабешко, учениці 11-А класу Тетяна Бойко та Ольга Пустовіт, вчителька української мови Людмила Пав-

КУЛЬТУРА

ПЕРШИЙ МУЗЕЙ ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ – В МАТВІЇВСЬКОМУ «ВСЕСВІТІ»

На Запорізькій землі сталася знаменна подія – в Матвіївському загальноосвітньому НВК «Всесвіт» Вільнянського району відкрито перший у нашій державі Музей історії української мови. Ініціаторами його створення стали президент Міжнародного освітнього фонду ім. Ярослава Мудрого Валентина СТРІЛЬКО та директор закладу Олена ФЕСЕНКО. Педагогічний колектив разом з учнями та їхніми батьками перегорнули сторінки безлічі книжок, архівних матеріалів, відвідали кожную хату односельців, щоб зібрати частини величної історичної сторінки нашої держави – становлення і розвитку рідної мови.

Валентина Стрілько і Сергій Борисенко оглядають експозиції музею

Відкриття музею розпочалося мітингом, на якому були велимишановні гості: Валентина Стрілько, голова Вільнянської райдержадміністрації Сергій Борисенко, начальник відділу освіти Вільнянської райдержадміністрації Аліна Супруненко, голова Матвіївської сільської ради Сергій Косован та інші. Свої привітання надіслав голова Верховної Ради Володимир Литвин, зазначивши, що сьогодні дуже важливо, аби в Україні виховання молоді базувалося на любові до українського слова. Вітальний лист надійшов і від міністра освіти і науки України Василя Кременя. По закінченні мітингу почесним гостям було надано право відкрити Музей історії української мови.

У музеї представлено експозиції з чотирьох тематик. Перша – «Із минувшини сивої вісті» – розповідає про Нестора

Учасники свята – учні й учителі «Всесвіту»

Літописця, Кирила та Мефодія, Пересопницьке Євангеліє, Івана Федорова, Києво-Могилянську академію, «Граматичку слов'янську» Івана Ужвечича. Друга – «Як довго ждали ми своєї волі слова» – містить матеріали про історичну символіку нашої держави, детальний життєпис рідної мови, лінгвоцид української нації. «Плекаймо в серці кожне троно, прозоре диво калинове» – така назва третьої експозиції, яка ознайомлює із внеском Івана Котляревського, Тараса Шевченка у становлення та розвиток української літературної мови. Тут розміщено і експозицію про боротьбу за національне «я», про дискусію в періодичній пресі щодо українського правопису, матеріали про сьогоденні ставлення до рідної мови. Остання – «Як вогонь у серці, я несучу в майбутнє неугасимому мову, слово незабутню» – розповідає про Закон «Про мови в Українській РСР», Конституцію України, матеріали парламентських слухань щодо функціонування й розвитку української мови, постанови Верховної Ради, документи районної і обласної державних адміністрацій. Тут також звертається увага на заходи Міністерства освіти і науки щодо реалізації положень і завдань Державної програми розвитку і функціонування української мови на 2004 – 2010 роки, інші державні документи.

– Серед зібраних матеріалів є унікальні, – розповідає директор музею, вчителька української мови та літератури Л. Павлюк. – Це алфавіти кирилиці та глаголиці, вишиті учнями Малої академії мистецтв під керівництвом майстрині Ю. Артем'євої видання «Літописаної історії України» 1917 року, книги регіонального змісту церковнослов'янською мовою 1898 та 1905 років. Серед експозицій – виготовлена в Швейцарії друкарська машинка з українським шрифтом, підручники 1935 – 1939 років, періодична преса 1940 року, довідки, атестати, свідоцтва про народження часів Другої світової війни та повоєнні. А також – перше видання «Кобзаря» Тараса Шевченка, «Словарь української мови» Бориса Грінченка 1907 року. Унікальними, близькими і дорогими є для нас і подаровані музею реліквії наших учнів і випускників, якими їх удостоєно на олімпіадах з української мови, творчих конкурсів

Світлана ДОНДИК, учитель української мови та літератури
Фото Євгена МЕДВЕДЕВА

ГАЗЕТА «ОСВІТА УКРАЇНИ», 6 ЛИПНЯ 2004 РОКУ, СТОР. 1

Перший Музей історії української мови — в Матвіївському «Всесвіті»

На Запорізькій землі сталася знаменна подія — в Матвіївському загальноосвітньому НВК «Всесвіт» Вільнянського району відкрито перший у нашій державі Музей історії української мови. Ініціаторами його створення стали президент Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого Валентина СТРІЛЬКО та директор закладу Олена ФЕСЕНКО. Педагогічний колектив разом з учнями та їхніми батьками перегорнули сторінки безлічі книжок, архівів, зайшли в кожну хату односельців, щоб зібрати матеріали про становлення і розвиток рідної мови.

Фото Євгенія Мейвельця

стор. 2

На відкритті музею стрічку перерізали (зліва направо) Олена Фесенко, Валентина Стрілько, Сергій Борисенко

Екскурсія в музеї

Учасники свята — учні і вчителі «Всесвіту»

ГАЗЕТА «ОСВІТА УКРАЇНИ», 6 ЛИПНЯ 2004 РОКУ, 2 СТОР.

Перший Музей історії української мови — в Матвіївському «Всесвіті»

(Закінчення. Початок на стор. 1)

Відкриття музею розпочалося мітингом, на якому були присутні вельмишановні гості: **Валентина Стрілько**, голова Вільнянської райдержадміністрації **Сергій Борисенко**, начальник-відділу освіти Вільнянської райдержадміністрації **Аліна Супруненко**, голова Матвіївської сільської ради **Сергій Косован** та інші. Свої привітання надіслав голова Верховної Ради **Володимир Литвин**, зазначивши, що сьогодні дуже важливо, аби в Україні виховання молоді базувалося на принципі любові до українського слова. Вітальний лист надійшов і від імені міністра освіти і науки України **Василя Кременя**. По закінченні мітингу почесним гостям було надано право відкрити музей історії української мови.

У музеї представлено експозиції з чотирьох тематик. Перша — «Із минувшини сивої вісті» — розповідає про **Нестора Літописця**, **Кирила та Мефодія**, **Пересопницьке Євангеліє**, **Івана Федорова**, **Києво-Могилянську академію**, «Граматику слов'янську» **Івана Іжевича**. В другому розділі — «Як довго ждали ми своєї волі слова» — зібрано матеріали про історичну символіку нашої держави, детально розглянуто життєпис рідної мови, лінгвоцид української нації. «Плекаймо в серці кожне гроно, прозоре диво калинове» — така назва третьої експозиції, яка ознайомлює із внеском **Івана Котляревського**, **Тараса Шевченка** у становлення та розвиток української літературної мови. Тут розміщено й експозицію про боротьбу за національне «я», про дискусії в періодичній пресі щодо українського правопису, матеріали про сьогоденні ставлення до рідної мови. Остання — «Як вогонь у серці, я несу в майбутнє негасиму мову, слово незабутнє» — розповідає про Закон «Про мови в Українській РСР», Конституцію України, матеріали парламентських слухань про функціонування та розвиток української мови, постанови Верховної Ради, документи районної та обласної державних адміністрацій. Тут також звертається увага на заходи Міністерства освіти і науки щодо реалізації положень і завдань Державної програми розвитку і функціонування української мови на 2004 — 2010 роки, інші державні документи.

— Серед зібраних матеріалів є унікальні, — розповідає директор музею, вчителька української мови та літератури **Л.Павлюк**. — Це алфавіти кирилиці та глаголиці, вишиті учнями Малої академії мистецтв під керівництвом майстрині **Ю.Артем'євої** видання «Ілюстрованої історії України» 1917 року, книги регіонального змісту церковнослов'янською мовою 1898 та 1905 років. Серед експозицій — виготовлена в Швейцарії друкарська машинка з українським шрифтом, підручники 1935 — 1939 років, періодична преса 1940 року, довідки, атестати, свідоцтва про народження часів Другої світової війни та повоєнні. А також — перші видання «Кобзаря» **Тараса Шевченка**, «Словарь Української мови» 1907 року **Бориса Грінченка**. Унікальними, близькими і дорогими є для нас і подаровані музею реліквії наших учнів і випускників, якими їх удостоєно на олімпіадах з української мови, творчих конкурсах.

Світлана ДЕМДИК,
вчителька української мови та літератури

лик, директор Матвіївського навчально-виховного комплексу «Всесвіт» Олена Фесенко, якій було вручено годинника від Верховної Ради України.

Зараз в музеї діє чотири експозиції, в яких відображається історія української мови з сивої минувщини до нашого часу, а також окрема виставка вишиванок і робіт із прикладного матеріалу учнів Малої академії народних мистецтв, присвячена 190-річчю з дня народження Тараса Шевченка. Музейні експонати збирали вчителі, учні, батьки по дахах і скринях. Але їх ще не так багато. Тому, якщо в когось є стародавні або просто цікаві матеріали, які відображають історію української мови, надсилайте їх за адресою: 70035, Запорізька область, Вільнянський район, с. Матвіївна, ЗНВК «Всесвіт».

Михайло Полозов,
газета «День», № 93 від 02.06.2004 року

Перший музей історії української мови – в Матвіївському «Всесвіті»

На Запорізькій землі сталася знаменна подія – в Макіївському загальноосвітньому НВК «Всесвіт» Вільнянського району відкрито перший у нашій державі Музей історії української мови. Ініціаторами його створення стали президент Міжнародного освітнього фонду ім. Ярослава Мудрого Валентина СТРІЛЬКО та директор закладу Олена ФЕСЕНКО. Педагогічний колектив разом з учнями та їхніми батьками перегорнули сторінки безлічі книжок, архівних матеріалів, відвідали кожну хату односельців, щоб зібрати істини величної історичної сторінки нашої держави – становлення і розвитку рідної мови.

Відкриття музею розпочалося мітингом, на якому були вельмишановні гості: Валентина Стрілько, голова Вільнянської райдержадміністрації Сергій Борисенко, начальник відділу освіти Вільнянської райдержадміністрації Аліна Супруненко, голова Матвіївської сільської ради Сергій Косован та інші. Свої привітання надіслав голова Верховної Ради України Володимир Литвин, зазначивши, що сьогодні дуже важливо, аби в Україні виховання молоді базувалося на любові до українського слова. Вітальний лист надійшов і від Міністра

освіти і науки України Василя Кременя. По закінченню мітингу почесним гостям було надано право відкрити Музей історії української мови.

У музеї представлено експозиції з чотирьох тематик. Перша – «Із минувшини сивої вісті» – розповідає про Нестора Літописця, Кирила та Мефодія, Пересопницьке Євангеліє, Івана Федорова, Києво-Могилянську академію, «Граматику слов'янську» Івана Ужевича. Друга – «Як довго ждали ми своєї волі слова» – містить матеріали про історичну символіку нашої держави, детальний життєпис рідної мови, лінгвоцид української нації. «Плакаймо в серці кожне гроно, прозоре диво калинове» – така назва третьої експозиції, яка ознайомлює із внеском Івана Котляревського, Тараса Шевченка у становлення та розвиток української літературної мови. Тут розміщено і експозицію про боротьбу за національне «я», про дискусії в періодичній пресі щодо українського правопису, матеріали про сьогоденне ставлення до рідної мови. Остання – «Як вогонь у серці, я несу в майбутнє негасиму мову, слово незабутнє» – розповідає про Закон «Про мови в Українській РСР», Конституцію України, матеріали парламентських слухань щодо функціонування й розвитку української мови, постанови Верховної Ради, документи районної і обласної державних адміністрацій. Тут також звертається увага на заходи Міністерства освіти і науки щодо реалізації положень і завдань Державної програми розвитку і функціонування української мови на 2004–2010 роки, інші державні документи.

– Серед зібраних матеріалів є унікальні, – розповідає директор музею, вчителька української мови та літератури Л. Павлюк. – Це алфавіти кирилиці та глаголиці, вишиті учнями Малої академії народних мистецтв під керівництвом майстрині Ю. Артем'євої, видання «Ілюстрованої історії України» 1917 року, книги регіонального змісту церковнослов'янською мовою 1898 та 1905 років. Серед експозицій – виготовлена в Швейцарії друкарська машинка з українським шрифтом, підручники 1935 – 1939 років, періодична преса 1940 року і довідки, атестати, свідоцтва про народження часів Другої світової війни та повоєнні часи, а також – перші видання «Кобзаря» Тараса Шевченка, «Словарь української мови» Бориса

Грінченка 1907 року. Унікальними, близькими і дорогими є для нас і подаровані музею реліквії наших учнів і випускників, якими їх удостоєно на олімпіадах з української мови, творчих конкурсах.

Світлана ДОНДИК, учитель української мови та літератури

газета «Освіта України», № 52-53, 6 липня 2004 року;
газета «Сільська школа», № 25–26 від 7 липня 2004 року

Працівникам Матвіївського загальноосвітнього навчально-виховного комплексу «ВСЕСВІТ» Вільнянського району Запорізької області

Дорогі друзі!

З великим задоволенням дізнався про відкриття у вашому освітньому комплексі першого в Україні музею Історії української мови. Особливо приємно, що це відбувається на славетній, овіяній легендами Запорізькій землі – колисці Української державності.

Рідна мова є тією життєдайною силою, що виступає об'єднуючим чинником суспільства, її генетичним кодом. Сягаючи витоків сивої давнини, вона завжди йшла пліч-о-пліч зі своїм народом, творилася, гартувалася і еволюційно розвивалася разом з ним. Українське слово має багатовіковий тернистий шлях. В історичній пам'яті України закарбувалися ті трагічні часи, коли мову цілого народу оголошували поза законом, позбавляючи націю найневід'ємнішого її права – самовираження рідним словом.

Споконвічне прагнення багатьох поколінь до вільного спілкування рідною мовою, до її всебічного розвитку в усіх сферах суспільного життя наприкінці минулого століття, нарешті, законодавчо закріплене на сторінках нашої Конституції.

І хоч Україна – багатонаціональна і полімовна, проте державною в ній є українська мова, і цим усе сказано.

Сьогодні дуже важливо, аби в Україні виховання молоді ба-

зувалось на принципі любові до українського слова, адже буде рідна мова – буде нація, буде держава.

Бажаю всьому Вашому дружньому колективу, що має високий творчий потенціал, і далі утверджувати своєю працею державність України, зичу міцного здоров'я, нових успіхів та звершень у цій благородній справі. Впевнений, що Ваше добре починання буде неодмінно підтримано на державному рівні

***З повагою, Голова Верховної Ради України, /підпис /
Володимир ЛИТВИН***

НЕВІД'ЄМНЕ ВІД СЕРЦЯ.

Перший музей історії української мови

*На золотій, розораній, сплюндрованій і зрусіфікованій
запорізькій землі сталася знаменна подія:
у Матвіївському загальноосвітньому навчально-виховному
комплексі «Всесвіт» Вільнянського району Запорізької об-
ласті відкрито Музей історії української мови.*

Свято української душі

На урочистому мітингу з цієї нагоди були гості: президент Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого В. Стрілько, голова Вільнянської райдержадміністрації С. Борисенко, помічник народного депутата Верховної Ради О. Пеклушенка О. Донченко, начальник відділу освіти Вільнянської райдержадміністрації А. Супруненко, голова Матвіївської сільської ради С. Косован та інші.

З привітанням до присутніх звернулася В.Стрілько, яка наголосила на доконечній потребі державної підтримки і захисту української мови, навела факти невпинного зросійщення нашого суспільства. Своє привітання надіслав Голова Верховної Ради України В.Литвин, зазначивши, що сьогодні дуже важливо, аби в Україні виховання молоді базувалось на принципі любові до українського слова. С. Борисенко зачитав вітальний лист від Міністра освіти України В. Кременя. С. Косован від імені фермерів та орендаторів с. Матвіївки подарував музеєві телевізор.

Екскурсоводи Євгенія Богачонок, Наталія Курілова, Анна

СВЯТО УКРАЇНСЬКОЇ ДУШІ

На „золотій, розораній, сплюндрова землі“ сталася знаменна подія: у Матвії чально-виховному комплексі „Всесв порізької області відкрито Музей історії

На урочистому мітингу з цієї нагоди були гості: президент Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого В.Стрілько, голова Вільнянської райдержадміністрації С.Борисенко, помічник народного депутата Верховної Ради О.Пеклушенка О.Донченко, начальник відділу освіти Вільнянської райдержадміністрації А.Супруненко, Голова Матвіївської сільської ради С.Косован та інші.

З привітанням до присутніх звернулася В.Стрілько, яка наголосила на доконечній потребі державної підтримки і захисту української мови, навила факти несприятливого зростання нашого суспільства. Своє привітання надіслав Голова Верховної Ради В.Литвин, зазначивши, що сьогодні дуже важливо, аби в Україні виховання молоді базувалося на принципі любові до українського слова. С.Борисенко зачитав вітальний лист від міністра освіти України В.Кременя. С.Косован від імені фермерів та орендаторів с.Матвіївки подарував музеєві телевізор.

НЕВІД'ЄМНЕ

Перший музей

Екскурсоводи Євгенія Богаченок, Наталія Курилова, Анна Шавранська, Валерій Цибулька познайомили гостей з експонатами, з яких, наприклад, дізнаємося, що українська мова за 300 років зазнала близько 500 заборон. Або ж ось дані Рахункової палати щодо впровадження комплексних заходів із всебічного розвитку української мови. Згідно з Всеукраїнським переписом населення 2002 р., в Україні проживає 48,24 млн. громадян, у тому числі українців 37,5 млн., або майже 78 відсотків. Українську мову назвали рідною 32,6 млн., або майже

68 відсотків від загальної кількості всіх громадян. А ще ж за межами України у 156 країнах світу живе до 25 млн. українців. Отож у світі майже 60 млн. людей володіють українською мовою.

Українська мова — це мова, що стала однією з найбагатших мов світу і може повністю задовольнити потреби суспільства у спілкуванні, розвитку культури, освіти, науки, техніки. Завучати повноцінно в нашому краї допоможе українській мові й шойно відкритий музей.

Світлана ДОНДИК,
вчитель української мови
та літератури.

Шавранська, Валерій Цибулька познайомили гостей з експонатами, з яких, наприклад, дізнаємося, що українська мова за 300 років зазнала близько 500 заборон. Або ж ось дані Рахункової палати щодо впровадження комплексних заходів із всебічного розвитку української мови. Згідно з Всеукраїнським переписом населення 2002 р. в Україні проживає 48,24 млн громадян, у тому числі україн-

ній і ерусифікованій запорізькій
вському загальноосвітньому нав-
іт" Вільнянського району За-
української мови.

ВІД СЕРЦЯ

історії української мови

„ДОБРОГО ВАМ РАНКУ!“

Кожного ранку, поспішаючи на роботу, я зустрічаю гурт дівчат з нашої вулиці. „Доброго Вам ранку!“ — дівчинки голосами наче просявляють вони, і на душі мені легше від широго привітання рідною мовою, звичною і близькою. А як же інакше? Рідне — це те, що невід'ємне від серця, те, що дороге і щемливо близьке кожному з нас.

Українська мова в Україні. Чому ці слова змушують нас діяти, сперечатися, думати? В якій ще державі державна мова, утверджена в Конституції, потребує захисту? Чому раз по раз виникають проблеми на державному рівні про двомовність? Як нам жити далі з постійною боротьбою за національне, державне, українське? Ці болючі запитання виникали у нас, учителів, протягом багатьох років. І ми вирішили діяти...

Наш директор О.Фесенко гаряче підтримала ідею В.Стрилько, — президента Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого, радника керівника апарату Верховної Ради України, голови наглядової ради Міжнародного конкурсу української мови імені П.Яценка про створення Музею історії української мови на базі Матвіївського загальноосвітнього навчально-виховного комплексу „Веселів” Віль-

нянського району Запорізької області. Згуртувавши педагогічний колектив, діставши підтримку учнівського та батьківського колективів, голови сільської ради С.Косован, вчителів української мови і літе-

дтей, наших учнів, випускників, одержаних ними в олімпіадах з української мови, на творчих конкурсах.

Рада музею з увагою ставиться до всіх матеріалів, що складають чотири розділи Музею історії української мови. Перший з них має назву „Із минувшини сивої вісті”. Тут — матеріали про витoki нашої мови, джерела її розвитку, ксерокопії, малюнки дітей, учасників Малої академії мистецтв. У другому розділі „Як довго ждали ми своєї волі слова” зібрано матеріали про історичну символіку нашої держави, розглянуто життєпис рідної мови, лінгвоцид української нації. Третій розділ „Плекаймо в серці кожне гроно, прозоре диво калінове” зберігає матеріали про І.Котляревського й Т.Шевченка, тут же бачимо експозицію про боротьбу за національне „я”, про дискусії в періодичній пресі щодо правописку, матеріали про сьогоденні ставлення до мови, про говори рідної мови.

„Як вогонь у серці, я несу в майбутнє негасиму мову, слово незабуте” — так названо четвертий розділ, який знайомить із Законом „Про мови в Українській РСР”, Конституцією України, матеріалами парламентських слухань про функціонування та розвиток української мови з постановами Верховної Ради, матеріалами районної, обласної державних адміністрацій. Тут же йдеться про заходи МОН України щодо реалізації положень і завдань Державної програми розвитку і функціонування української мови на 2004—2010 рр., інші державні документи.

Матеріали музею прислужаться захистові та впровадженню української мови в усі сфери суспільного життя народу, залученню школярів до вивчення рідної мови, вихованню почуття гордості за рідну мову, націю, державу.

Л.ПАВЛОК,

*вчитель української мови
та літератури, директор музею
Історії української мови.*

ців 37,5 млн, або майже 78 відсотків. Українську мову назвали рідною 32,6 млн, або майже 68 відсотків від загальної кількості всіх громадян. А ще ж за межами України у 156 країнах світу живе до 25 млн українців. Отож у світі майже 60 млн людей володіють українською мовою.

Українська мова — це мова, що стала однією з найбагатших мов світу і може повністю задовольнити потреби суспіль-

ства у спілкуванні, розвитку культури, освіти, науки, техніки. Зазвучати повноцінно в нашому краї допоможе українській мові й щойно відкритий музей.

Світлана ДОНДИК,

вчитель української мови та літератури

Доброго вам ранку!

Кожного ранку, поспішаючи на роботу, я зустрічаю гурт дівчат з нашої вулиці. «Доброго Вам ранку!» – дзвінкими голосами наче проспівують вони, і на душі мені легшає від щирого привітання рідною мовою, звичною і близькою. А як же інакше? Рідне – це те, що невід'ємне від серця, те, що дороге і щемливо близьке кожному з нас.

Українська мова в Україні. Чому ці слова змушують нас діяти, сперечатися, думати? В якій ще державі державна мова, утверджена в Конституції, потребує захисту? Чому раз по раз виникають проблеми на державному рівні про двомовність? Як нам жити далі з постійною боротьбою за національне, державне, українське? Ці болючі запитання виникали у нас, учителів, протягом багатьох років. І ми вирішили діяти...

Наш директор О. Фесенко гаряче підтримала ідею В. Стрілько, – президента Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого, радника керівника апарату Верховної Ради України, голови наглядової ради Міжнародного конкурсу української мови імені П. Яцика про створення Музею історії української мови на базі Матвіївського загальноосвітнього навчально-виховного комплексу «Все-світ» Вільнянського району Запорізької області. Згуртувавши педагогічний колектив, діставши підтримку учнівського та батьківського колективів, голови сільської ради С. Косован, вчителі української мови і літератури – Л. Гуляєва, С. Дондик, С. Мостова, вчителі креслення, інформатики Л. Курілов, В. Рабешко разом з учнівською радою музею перегорнули сторінки багатьох книг, підручників, посібників, архівних матеріалів, відвідали кожну хату односельців, щоб зібрати частини тієї величезної історичної сторінки нашої держави, яка називається рідною мовою.

Серед зібраних матеріалів є чимало досить унікальних. Це алфавіти – кирилиця і глаголиця, вишиті учнями малої академії народних мистецтв під керівництвом майстрині Ю. Артем'євої, видання «Ілюстрованої історії України» 1917 року, книги регіонального змісту церковнослов'янською мовою 1898 та 1905 років, періодична преса 1940-го, друкарська машинка з українським шрифтом, виготовлена в Швейцарії, підручники, видані 1935–1939 рр., довідки, атестати, свідоцтва про народження часів Другої світової війни та повоєнні часи, перші видання «Кобзаря» Т. Шевченка в Росії 1905 року та його видання 1945–1948 рр., листи односельців 1941–1947 рр., багато фотографій, інших документів, репринтні видання словників, серед яких «Словарь Української мови» Б. Грінченка 1907 року. Унікальними, близькими й дорогими ми б назвали подаровані музеєві перші реліквії дітей, наших учнів, випускників, одержані ними на олімпіадах з української мови, на творчих конкурсах.

Рада музею з увагою ставиться до всіх матеріалів, що складають чотири розділи Музею історії української мови. Перший з них має назву «із минувшини сивої вісті». Тут – матеріали про витоки нашої мови, джерела її розвитку, ксерокопії, малюнки дітей, учасників Малої академії мистецтв.

У другому розділі «Як довго ждали ми своєї волі слова» зібрано матеріали про історичну символіку нашої держави, розглянуто життєпис рідної мови, лінгвоцид української нації. Третій розділ «Плекаймо в серці кожне гроно, прозоре диво калинове» зберігає матеріали про І.Котляревського й Т.Шевченка, тут же бачимо експозицію про боротьбу за національне «я», про дискусії в періодичній пресі щодо правопису, матеріали про сьогоднішнє ставлення до мови, про говори рідної мови.

«Як вогонь у серці, я несу в майбутнє неугасиму мову, слово незабутнє» – так названо четвертий розділ, який знайомить із Законом «Про мови в Українській РСР», Конституцією України, матеріалами парламентських слухань про функціонування та розвиток української мови з постановами Верховної Ради, матеріалами районної, облас-

ної державних адміністрацій. Тут же і йдеться про заходи МОН України щодо реалізації положень і завдань Державної програми розвитку і функціонування української мови на 2004–2010 рр., інші державні документи.

Матеріали музею прислужаться захистові та впровадженню української мови в усі сфери суспільного життя народу, залученню школярів до вивчення рідної мови, вихованню почуття гордості за рідну українську мову, націю, державу.

Л. ПАВЛЮК,

**вчитель української мови та літератури,
директор музею Історії української мови,
газета «Літературна Україна», 24 червня 2004 року**

Міжнародний конкурс з української мови імені Петра Яцика

Головним організатором та ініціатором Міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яцика була Ліга українських меценатів на чолі з її керівником, відомим в Україні письменником Михайлом Слабошпицьким. Міжнародний освітній фонд імені Ярослава Мудрого в 2000 році відразу активно включився в роботу. Члени Фонду допомагали розробляти відповідні документи конкурсу, проводили організаційні заходи в областях, готували підсумковий всеукраїнський урочистий захід по врученню премії переможцям конкурсу.

Мовні змагання спочатку не мали в назві ім'я відомого українця з Канади Петра Яцика, бо він був членом Ліги українських меценатів і сам запропонував проведення цього унікального щорічного мовного марафону. В 2001 році він помер, і конкурс став його імені. Хто ж він, Петро Яцик?

*Голова наглядової
ради конкурсу
В. Стрілько бере
інтерв'ю
у П. Яцика,
м. Київ, 2001 рік*

Петро Яцик – відомий канадський бізнесмен українського походження (1921–2001). Народився у селі Верхнє Синьовидне на Львівщині. Емігрував 1943 року. Живучи в Канаді, став одним з найбагатших українців. Давав кошти на будівництво українських шкіл та церков у Бразилії. З його фінансовою підтримкою з'явилося у світ чимало важливих книг з історії та культури України. Він – головний меценат відомої Енциклопедії Українознавства, добре знаного сьогодні в науковому світі Українського дослідного інституту при Гарвардському університеті (США). Коштом Петра Яцика народився Центр досліджень історії України в Канадському інституті українських студій при Альбертському університеті, спеціального українського відділу в Інституті Гаррімана при Колумбійському університеті, науково-дослідних і інформаційних центрів його імені при Торонтському та Лондонському університетах. Але найголовнішим дітищем мецената стала Освітня фундація Петра Яцика, яка ініціювала винятково масштабний науковий проєкт-переклад і видання англійською мовою фундаментальної «Історії України-Руси» Михайла Грушевського, що є для англomовного світу своєрідним вікном в Україну. Конкурс з української мови став останнім і наймасовішим проєктом Петра Яцика.

Конкурс проводився згідно певних правил, прийнятих в 2000 році. «Положення про Міжнародний дитячий конкурс з української мови.»

I. Основні засади

Міжнародний дитячий конкурс з української мови (далі конкурс) проводиться з ініціативи Петра Яцика Лігою українських меценатів, Освітньою фундацією Петра Яцика із залученням Міністерства освіти і науки, інших міністерств і відомств, у підпорядкуванні яких є навчальні заклади, а також органів влади, громадськості.

Мета конкурсу – досягти такого розмаху, глибини і значимості, щоб він став невід'ємним націєтворчим елементом у процесі формування з нинішнього українського суспільства повноцінної європейської нації III тисячоліття.

Завдання конкурсу – звернути увагу українського суспільства і владних структур на проблеми функціонування державної мови в Україні та в інших країнах, спонукати владні структури до розв’язання цих проблем, викликати зацікавлення українською мовою у широких верств українського суспільства, підняти престиж мови титульної нації України, підвищити рівень знань з української мови як державної всіх громадян України, в т. ч. й керівників держави, надати українській мові міжнародного значення.

Конкурс розрахований передусім на молодь, тому він має великий виховний потенціал і покликаний виховувати любов до мови свого народу, усвідомлення української мови як генетичного коду української нації, виховувати патріотичні почуття, формувати в молодій людини потребу особистої причетності до процесів утвердження і розвитку української мови.

Конкурс має статус міжнародного, оскільки в ньому беруть участь українці з усіх континентів, а також громадяни інших національностей, які знають українську мову, послуговуються нею і виявили бажання взяти участь у конкурсі.

За змістом конкурс докорінно відрізняється від предметних олімпіад. Це творче змагання людей, які мають певний рівень знань з писемного й усного мовлення. Конкурс виявляє не лише рівень знань шкільної чи вузівської програми з української мови, а й знання мовних тонкощів, діалектних особливостей (насамперед у регіональних етапах конкурсу), світоглядну позицію конкурсанта, зокрема в питаннях мови, а також передбачає творчий підхід до розв'язання мовних проблем.

II. Організаційні питання

Конкурс проводиться щорічно з листопада по березень включно на добровільних засадах у навчальних закладах України різноманітного підпорядкування, установах та організаціях (у т. ч. й громадських).

До організаційної роботи залучаються громадські організації, одним із статутних завдань яких є турбота про розвиток, функціонування, чистоту української мови, зокрема Товариство української мови, а також органи влади.

Початок конкурсу – в День українського літописання (9 листопада).

Конкурс відбувається в чотири етапи: I-й етап – у навчальних закладах, організаціях, установах; II-й етап – у районах; III-й етап – в областях (в Автономній Республіці Крим, у містах Києві та Севастополі); IV-й етап – загальнонаціональний.

Конкурс серед українців інших країн відбувається в три етапи: I-й етап – у навчальних закладах, організаціях (у т. ч. громадських); II-й етап – у межах країни проживання, III-й етап – загальнонаціональний. Якщо в країні лише один навчальний заклад з вивченням української мови або якщо конкурс проводять українські громадські організації цієї країни, то він відбувається в два етапи: I-й – у межах навчального закладу чи країни; II-й – загальнонаціональний.

У навчальних закладах завдання конкурсу готують викладачі української мови та літератури цих закладів. Для районних конкурсів завдання готують методичні служби відповідного рівня, а журі формують районні відділи освіти.

Завдання конкурсу на обласний етап готують методичні служби органів освіти (система Міністерства освіти й науки), а також відомчі служби Міністерств, у підпорядкуванні яких є навчальні заклади.

Завдання конкурсу на загальнонаціональний етап готують спільно міністерства, у підпорядкуванні яких є навчальні заклади, й уповноважені представники наглядової ради.

Для всіх учасників конкурсу, незалежно від мови навчання, готується один пакет завдань.

Для учасників конкурсу з діаспори завдання розміщуються в Інтернеті.

Затверджують завдання відповідні міністерства і Ліга українських меценатів печатками й підписами керівників.

На всіх етапах конкурсу перевіряється не лише писемне, а й усне мовлення. В усному конкурсі виявляється рівень опанування українською мовою учасниками конкурсу, визначається, чи є для них українська мова мовою повсякденного спілкування, чи усвідомлюється як невід'ємний націє- і державотворчий чинник.

Для учнів молодших класів завдання обов'язково мусять мати елементи гри.

Підсумки конкурсу проводяться відповідно на кожному етапі інстанцією, яка його проводила.

На обласному етапі журі очолює голова, який призначається управлінням освіти відповідної обласної державної адміністрації, а для навчальних закладів іншого підпорядкування – відповідне міністерство.

На загальнонаціональному етапі знання учасників конкурсу перевіряє журі, склад якого формується з кандидатур, запропонованих відповідним міністерством (50 %), і кандидатур, запропонованих Лігою українських меценатів (50 %). Затверджує кількість і персональний склад журі Ліга українських меценатів і відповідне міністерство. Керують роботою журі співголови.

Кандидатури співголів журі подаються відповідним міністерством і Лігою українських меценатів, співголови затверджуються Лігою українських меценатів і відповідним міністерством.

До складу журі на всіх етапах залучаються представники громадських організацій, у статутах яких передбачено роботу, спрямовану на розвиток української мови, та Національної Спілки письменників України.

Загальнонаціональний етап конкурсу проводиться в областях. Уповноважені представники відповідного міністерства і Ліги українських меценатів привозять в області завдання конкурсу в конвертах із сургучевими печатками і відкривають їх за одну годину до початку конкурсу. Після виконання завдань конкурсні роботи і протокол, підписаний головою і членами журі, в якому зазначено кількість учасників загальнонаціонального етапу конкурсу в цій області, а також результати усного конкурсу кожного учасника за списком, кладуть у конверт і скріплюють сургучевою печаткою.

Уповноважені представники привозять ці конверти до Києва і передають матеріали з областей співголовам журі, які визначають порядок шифрування робіт, шифрувальників (до складу їх не можуть входити члени журі з навчальних закладів, учні чи студенти якого брали участь у конкурсі), а також порядок роботи журі.

Після закінчення перевірки робіт співголови журі визначають порядок дешифрування. Роботи дешифрують і тільки після цього записують у протоколи шифр, прізвище, ім'я, по батькові учасника і зазначають його результати. Протоколи підписують співголови і члени журі.

Після підписання протоколів співголовами та членами журі на підсумковому засіданні журі співголови оголошують прізвища переможців (I–III і IV–IX місця). Після цього члени журі мають право ознайомитися з будь-якою конкурсною роботою в присутності хоча б одного із співголів журі.

Письмові роботи переможців (I–III місця) зберігаються в Лізі українських меценатів з метою використання їх у подальшій роботі.

Нагородження переможців конкурсу на всіх етапах відбувається в урочистій обстановці із залученням, відповідно, органів місцевої та центральної влади.

Переможці одержують дипломи встановленого зразка, а також премії, розмір яких визначається, затверджується і виплачується Лігою українських меценатів.

Перший етап нагородження переможців конкурсу відбувається 9–10 березня, другий етап – 22 травня, третій етап – нагородження дітей з діаспори – до Дня Незалежності України. Переможцям конкурсу з діаспори дипломи та премії передаються через посольства України у країнах їхнього проживання.

У разі виникнення конфліктних ситуацій учасники конкурсу, їхні батьки, вчителі, члени журі, члени наглядової ради та інші особи, причетні до конкурсу, можуть звертатися до апеляційної комісії, склад якої визначає наглядова рада конкурсу. Апеляційна комісія, розглянувши скаргу (в разі необхідності на місці), подає до наглядової ради конкурсу письмовий протокол засідання апеляційної комісії, в якому чітко і конкретно викладено суть справи і зроблено відповідні висновки. Цей протокол та усні пояснення членів апеляційної комісії є підставою для ухвалення наглядовою радою рішення.

Перебіг конкурсу і церемонія нагородження переможців на всіх етапах широко висвітлюється в засобах масової інформації.

III. Фінансування конкурсу

Конкурс фінансується Лігою українських меценатів, державними органами, спонсорами, якими можуть бути як юридичні, так і фізичні особи.

У разі надання коштів фізичними особами за бажанням спонсорів переможці нагороджуються іменними преміями.

Фінансування витрат на місцевому рівні (канцелярські витрати, проїзд і харчування дітей тощо) здійснюють органи місцевої влади.

Ліга українських меценатів здійснює фінансування на такі витрати:

1) на обласному етапі: проїзд дітей з районів до обласного центру і назад, харчування, канцелярські витрати, преміювання 27 переможців обласних конкурсів (у кожній області, Автономній Республіці Крим, містах Києві та Севастополі) за I, II, і III місця в кожному класі;

2) на загальнонаціональному етапі (який також відбувається в областях): проїзд, харчування учасників конкурсу, канцелярські витрати, а також оплату відряджень уповноважених представників;

3) оплату роботи членів журі на загальнонаціональному етапі конкурсу;

4) на етапі нагородження: преміювання за I–III і IV–IX місця в загальнонаціональному етапі конкурсу; оплату проїзду до Києва і назад переможців конкурсу (I–III і IV–IX місця) та одного супроводжуючого для кожного переможця.

Оренду приміщення в Києві для підбиття підсумків і вручення премій переможцям загальнонаціонального етапу конкурсу фінансує Міністерство освіти і науки України.

Положення обговорено і прийнято на засіданні наглядової ради, затверджено Лігою українських меценатів. У разі необхідності до Положення за поданням наглядової ради вносяться зміни, які затверджує Ліга українських меценатів.»

Для ефективної організації, проведення та підбиття підсумків мовного марафону була створена Наглядова рада. До її складу увійшли:

1. Валентина Стрілько – голова, президент Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого;

2. Микола Жулинський – директор Інституту літературознавства НАНУ;

3. Юрій Мушкетик – голова Національної Спільки письменників України, лауреат Національної премії імені Тараса Шевченка;

4. Лариса Масенко – мовознавець, к. ф. н., завкафедрою української мови Києво-Могилянської академії;

5. Леся Воронина – головний редактор дитячого журналу «Соняшник», письменниця;

6. Віталій Радчук – голова Товариства української мови Національного університету імені Тараса Шевченка;

7. Осип Зінкевич – директор видавництва «Смолоскип»;
8. Оксана Бризгун-Соколик – голова Світової Федерації Українських Жіночих Організацій (Торонто, Канада);
9. Петро Перебийніс – заступник редактора газети «Демократична Україна»;
10. Анатолій Погрібний – голова товариства імені Ващенка;
11. Леонід Даценко – віцепрезидент національної радіокомпанії України;
12. Михайло Батіг – директор УНІАН;
13. Михайло Сорока – головний редактор газети «Урядовий кур'єр»;
14. Віталій Дончик – член-кореспондент Академії НАНУ;
15. Анатолій Шевченко – редактор «Народної газети»;
16. Людмила Щербакова – журналістка газети «Говорить і показує Україна»;
17. Вадим Дорошенко – головний редактор «Великої дитячої газети»;
18. Василь Плющ – головний редактор «Літературної України»;
19. Лариса Мельник – директор Київської міського Будинку вчителів;
20. Василь Воронович – головний редактор дитячого журналу «Барвінок»;
21. Ірина Юхниця – головний редактор дитячого журналу «Пізнайко»;
22. Володимир Корнійчук – головний редактор «Української музичної газети»;
23. Наталка Дзюбенко (чоловік Джеймс Мейс) – письменниця;
24. Віктор Грабовський – письменник;
25. Анатолій Григурок – головний редактор дитячого журналу «Малятко»;
26. Нестерчук – відповідальний секретар «Просвіти»;
27. Раїса Мовчан – к. ф. н., доцент, ст. науковий співробітник Інституту літератури імені Тараса Шевченка НАН України;
28. Володимир Куєвда – провідний науковий співробітник Інституту психології, заступник голови Асоціації товариств української мови;

29. Юрій Буряк – головний редактор альманаху «Хроніка -2000»;
30. Ярмолук Галина – головний редактор газети «Українська мова та література».

Впродовж 19 років тривають мовні змагання з української мови. Про кожен рік можна надати детальну інформацію. Для прикладу надаємо «Довідку про Четвертий міжнародний конкурс з української мови імені Петра Яцика».

Довідка про Четвертий Міжнародний конкурс з української мови імені Петра Яцика

Перший такий конкурс, проведений спільними зусиллями Міністерства освіти та науки України, Лігою українських меценатів та Освітньою фундацією Петра Яцика (Канада), було проведено в 2000–2001 навчальному році. В ньому взяло участь понад 200 тисяч школярів із 12 370 шкіл України, а також діти української діаспори з країн Балтії, Молдови, Білорусі, Росії, Казахстану, Польщі.

Другий конкурс відбувався вже без його ініціатора П.Яцика, який помер за 9 днів до початку його, й уже носив ім'я видатного мецената з Канади. До школярів-учасників мовних змагань долучилися й студенти виїхавших навчальних закладів усіх рівнів акредитації. Тепер учасників конкурсу, що виліз у широкомасштабний мовний марафон, стало майже 5 мільйонів. Цифра ця виросла завдяки тому, що, згідно з наказом міністра освіти й науки України, в Першому етапі змагання (на рівні школи) беруть участь усі школярі. Якщо для олімпіад відбираються тільки найобдарованіші, і коло їхніх учасників зовсім вузьке, то конкурс ім. П. Яцика має принципово важливу засадничу мету: МАСОВІСТЬ і МАСОВІСТЬ учасників.

В Третньому і Четвертому турнірах брало участь понад 5 мільйонів, значно збільшилася і кількість учасників з діаспори. Меценатами мовних змагань, окрім Освітньої фундації П.Яцика та Ліги українських меценатів, виступають десятки добровольців з

Лауреати конкурсу з української мови імені Петра Яцика, м. Київ, 1998 рік.

Канади, США, Австралії, а також з України. Поміж меценатів з України варто передусім назвати: АБ «Експрес-Банк» (голова правління – Ю. М. Джус), АТ «Фармацевтична фірма «Дарниця» (ген. дир. В. А. Загорій), лікар Володимир Берсенев (Київ), народний депутат Анатолій Матвієнко, народний цілитель Наталія Земна, Інститут літератури НАН України ім. Т. Шевченка, Всеукраїнське громадське об'єднання «Берегиня України» та ін.

Щороку врочисте відкриття конкурсу відбувається в іншому регіоні України, на Батьківщині визначних синів і доньок нашого народу (Другий конкурс: Черкащина – Батьківщина Т. Шевченка; Третій: Волинь – край, оспіваний Лесею Українкою; Четвертий: Львівщина – Батьківщина Івана Франка, а також рідний край мецената Петра Яцика).

Початок і завершення кожного конкурсу вітають найвищі посадові особи держави. Вони ж беруть участь у нагородженні переможців турніру на святах рідної мови, що вже відбулися в Національній філармонії України ім. Лисенка (Перший конкурс),

Національний академічний драматичний театр ім. І.Франка – (Другий конкурс), в Національній опері України ім. Т. Шевченка – (Третій конкурс). І ось Четвертий – знову театр ім. І. Франка.

У ході конкурсу на обласному рівні нагороди від меценатів одержують школярі (в номінації за кожен клас), які посіли 1, 2, 3 місця. Одержують винагороди й студенти.

А на рівні загальнонаціональному – серед школярів (в номінації за кожен клас) виплачується по 10 премій (за 1–10 місця). Розмір найвищих з них – перші премії (у 10–11 класах) складають по 7 тисяч гривень. Чимало школярів та студентів одержують від меценатів заохочувальні премії. Кожна відзнака носить ім'я свого фундатора, що зазначено в дипломах переможців та призерів конкурсу.

Цей конкурс спрямований на піднесення престижу державної мови. І він уже виконує цю важливу роль. За одностайним визначенням журналістів, Міжнародний конкурс з української мови ім. П. Яцика – це наймасштабніший за всі роки нашої державної незалежності національний патріотичний проєкт.

ЗУСТРІЧ АКТИВІСТІВ КОНКУРСУ З ПАТРИАРХОМ ФІЛАРЕТОМ, 13.11.2003 РОКУ

Список переможців IV етапу IV Міжнародного конкурсу з української мови ім. Петра Яцика

3 клас

I місце: Гурин Катерина Андріївна, учениця 3 класу НВК № 1 м. Білопідлля Сумської обл.

II місце: Рудик Світлана Ігорівна, учениця 3 класу ЗОПІ № 16, м. Тернополя.

III місце: Киданчук Наталія Олександрівна, учениця 3 класу ЗОШ № 29, м. Хмельницький.

4 клас

I місце: Козик Євгенія Андріївна, учениця 4 класу ЗОПІ № 2 с. м. т. Таращі Київської обл.

II місце: Виноградова Оксана Іванівна, учениця 4 класу НВО № 4, м. Южного Одеської обл.

III місце: Перебийніс Оксана Петрівна, учениця 4 класу ліцей № 17, м. Хмельницького.

5 клас

I місце: Гечка Катерина Вікторівна, учениця 5 класу гімназії м. Ужгорода.

II місце: Стрільчик Богдан Андрійович, учень 5 класу Утринівської ЗОПІ № 2 Тисменицького р-ну Івано-Франківської обл.

III місце: Кістяна Юлія Павлівна, учениця 5 класу ЗОПІ № 2 с. м. т. Семенівки Полтавської обл.

6 клас

I місце: Пономаренко Марія Сергіївна, учениця 6 класу ЗОШ № 30, м. Херсона.

II місце: Ковровська Ярослава Ігорівна, учениця 6 класу ЗОШ № 2 м. Кагарлика Київської обл.

III місце: Полева Ганна Іванівна, учениця 6 класу ЗОПІ № 22, м. Миколаєва.

7 клас

I місце: Півницька Софія Юріївна, учениця 7 класу ЗОПІ № 6 м. Нововолинська Волинської обл.

II місце: Маркович Віталій Володимирович, учень (3)7 класу гімназії м. Ужгорода.

III місце: Щигель Руслана Василівна, учениця 7 класу гімназії м. Жидачева Львівської обл.

8 клас

I місце: Бачишина Ольга Богданівна, учениця 8 класу ліцею-інтернату м. Рівного.

II місце: Пилипчук Людмила Валеріївна, учениця 8 класу гуманітарної гімназії № 1 м. Житомира.

III місце: Волосюк Катерина Володимирівна, учениця 8 класу гімназії № 20 м. Херсона.

9 клас

I місце: Сімашова Анастасія Іванівна, учениця 9 класу ЗОПІ № 2 м. Деражні Хмельницької обл.

II місце: Гаращенко Анастасія Анатоліївна, учениця 9 класу Першої міської гімназії м. Черкас.

Вчителі української мови і літератури, учні яких посіли перше місце у загальнонаціональному етапі четвертого міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яцика

Варгата Єва Трохимівна («НВК: СЗШ, ліцей № 2» м. Деражні Хмельницької обл.);

Дутко Світлана Іванівна (гімназія м.Ужгорода);

Купцова Валентина Володимирівна (гуманітарна гімназія № 2 м. Миколаєва);

Мамедова Валентина Василівна (загальноосвітня школа № 117 м. Одеси);

Марчук Мирослава Олександрівна (загальноосвітня школа № 6 м. Нововолинська Волинської обл.);

Павленко Ольга Володимирівна (загальноосвітня школа № 2 м. Таращи Київської обл.);

Приходько Світлана Іванівна (загальноосвітня школа № 30 м. Херсона);

Сегеда Ірина Степанівна («НВК:СЗШ № 1, гімназія» м. Білопілья Сумської обл.);

Сосюк Наталія Володимирівна (Рівненський ліцей-інтернат).

Кожного року проведення конкурсу детально висвітлювали засоби масової інформації. Подаємо лише дві публікації в газетах «Літературна Україна» та «Урядовий кур'єр»

Валентина Стрілько:

«Оглядаючи пройдене вчетверте»

Розмову веде Віктор ТЮТЮН

Багато в чому несподівано склалася розмова з президентом Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого, головою Наглядової ради Міжнародного конкурсу з української мови В. В. Стрілько. Завершується вже четвертий мовний марафон. За приметними ознаками конкурс набув загальнодержавного значення та поширення. Однак з бесіди пересвідчився: ніхто не приміряє лаврових вінків – чути нові й нові тривожні мотиви. Що ж хвилює громадськість та організаторів конкурсу?

– Валентино Василівно, вже нагороджено переможців обласного етапу Міжнародного конкурсу знавців україн-

Анна Дмитренко, учениця 3-го класу Конопотської школи, лауреат конкурсу з української мови імені Петра Яцика, 2015 рік

Учасники конкурсу з української мови імені Петра Яцика, м. Чернівці, 2016 рік

ської мови імені Петра Яцика. Цій славній ділами людині встановлено минулого року пам'ятний знак у його рідному селищі Верхнє Синьовидне на Львівщині. Зрештою, постановою Кабінету Міністрів України ім'я Петра Яцика присвоєно Гнідинській середній школі Бориспільського району Київської області. Тобто попередній рік пройшов дня освітян та української громади під світлоносною зорею Петра Яцика. **Погоджуйтеся з таким висновком?**

– Навіть наполягаю: ми всі так вважаємо. Особливо тому, що той рік президенти Путін і Кучма проголосили російським в Україні. Веремія так званих мистецьких заходів характеризувалася навалою російської естради на всі телеканали і до найкращих наших концертних залів. Для юних навіть почали ретрансляцію телеканалу «Школьнік»...

Маю зробити одне роз'яснення стосовно присвоєння імені Петра Яцика саме Гнідинській школі, бо про це мене іноді запитують. Таке рішення громадськості, а потім і Кабінету Міністрів обґрунтоване глибинною духовною спорідненістю тих справ, що їх робив пан Петро у Канаді – гнідинські школярі, вчителі, викладачі Малої академії народних мистецтв сприйняли його заклик «Вивчаймо і плекаймо рідну мову» задовго до тих часів, коли «українськими патріотами» позазивалися чи не всі псарі імперії. Школа здобула право гідно увічнити пам'ять достойного лицаря Батьківщини: тут ще задовго до нашої незалежності в усіх класах встановили синьо-жовтий прапор, а на урочистостях виконували гімн «Ще не вмерла Україна».

Нагадую про це не як її колишній директор. Саме так сказав на відкритті пам'ятної дошки у Гнідинській школі голова Верховної гади України Володимир Литвин.

– **Будь ласка, розкажіть про конкурс, що вже завершується.**

– Його підсумки оприлюднимо, як завжди, у травні. Проводячи мовне змагання вчетверте, здавалося, організатори вже набили руку, все передбачили. Проте набутий досвід не гарантує досконалості. Як голова Наглядової ради конкурсу, я дізналась особисто в кількох областях: завдання не становлять для учасників таємниці всупереч умовам. Негайно вирішили змінити порядок: віднині на обласні конкурси завдання надхо-

Багато в чому несподівано склалася розмова з президентом Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого, головою Наглядової ради Міжнародного конкурсу з української мови В.В. Стрілько. Завершується вже четвертий менший марафон. За присметними ознаками конкурс набув загальнодержавного значення та поширення. Один з бесід пересвідчився: ніщо не приміряє лаврових вінків — чуття нові й нові привожні мотиви. Що ж хвилює громадськість та організаторів конкурсу?

— Валентиню Василюво, вже народжено переможців обласного етапу Міжнародного конкурсу знавців української мови імені Петра Яшика. Цій славі дідами людий встановлено минулого року пам'ятний знак у його рідному селіш Верхнє Співовиднє на Львівщині. Зрештою, постановою Кабінету Міністрів України ім'я Петра Яшика присвоєно Гнідинській середній школі Борніспільського району Кіпівської області. Тобто попередній рік пройшов для освітня та української громади під світловою зорею Петра Яшика. Погджукється з таким висновком?

— Навіть наполягаю: ми всі так вважаємо. Особливо тому, що той рік президенти Путін і Кучма проголосили російським в Україні. Веремія так званих містешкких заходів характеризувалася навалом російської естради на всі телеканали і до найкращих наших концертних залів. Для юнців навіть почали ретрансляцію телеканалу „Школьник“...

Маю зробити одне роз'яснення стосовно присвоєння імені Петра Яшика саме Гнідинській школі, бо про це мене іноді запитують. Таке рішення громадськості, а потім і Кабінету Міністрів обгрунтоване глибинною духовною спорідненістю тих справ, що їх робив пан Петро у Канаді — гнідинські школярі, вчителі, викладачі Малої академії народних мистецтв сприйняли його заклик „Вивчаймо і плекаймо рідну мову“ задовго до тих часів, коли „українськими патріотами“ поназивалися чи не всі псари імперії. Школа здобула право гідно увічнити пам'ять достойного лицаря Батьківщини: тут це задовго до нашої незалежності в усіх клясах встановили сино-жовтий прапор, а на урочистостях виконували гімн „Ще не вмерла Україна“.

Нагадую про це не як її колишній директор. Саме так сказав на відкритті пам'ятної дошки у Гнідинській школі голова Верховної Ради України Володимир Литвин.

— Буль ласка, розкажіть про конкурс, що вже завершується.

— Його підсумки оприлюднимо, як завжди, у травні. Проводлячи мовне змагання вчетверте, здавалося, організатори вже набили руку, все передбачили. Проте набутий досвід не гарантує досконалості. Як голова Наглядової ради конкурсу, я зналась особисто в кількох областях: завдання не становлять для учасників таємниці всупереч умовам. Негайно вирішили змінити порядок: віднини на обласні конкурси завдання надхо-

стять, наприклад, народних депутатів?

— Ми звернулися майже до кожного народного обранця у Верховній Раді. Та одержали лише кілька відповідей. Перед дітми, зрозуміло, не помитингуєш. І мало хто захоче повторити прості й зворушливі слова Павла Загребельного: „Коли ви будете такими старими, як оце я, то гордо розповідатимете вже своїм дітмам про цей знаменний день свого жит-

Валентина Стрілько:

„ОГЛЯДАЮЧИ ПРОЙДЕНЕ ВЧЕТВЕРТЕ“

Розмову веде Віктор ТЮТЮН

дитимуть у закритих конвертах безпосередньо від співробітників Методичного центру Міністерства освіти й науки України.

— Пригадую, коли започатковували конкурс, то головне застереження звучало так: не заформалізувати живу справу. А тепер все частіше чути про умови, методики, інструкції. Що б це означало, Валентиню Василюво?

— Це означає, що Міністерство освіти і науки добре працює на конкурсі. Чи змогли б громадські організації самотужки залучити близько мільйона учасників? Сумніваюся. А найсуттєвіше те, що ми пересвідчуємося, як ідеологія конкурсу живлюще впливає на долітику самого міністерства з мовної проблематики. Пригадайте слова міністра Василя Кременя під час відзначення щорічного Дня рідної мови. Він говорив: краще, якщо дитина знає іноземні мови, мову свого етносу, але українська — е і залишатиметься державною мовою, тому не слід звукувати можливості юнаків та дівчат для їхньої наукової, державної, будь-якої професійної діяльності в Україні сьогодні та в майбутньому. І ми сприймаємо ці слова як підтримку наших зусиль. Конкурс широкую вітають Президент держави Леонід Кучма, голова Верховної Ради України Володимир Литвин.

— Згоден, згоден. Однак що стримує від участі в конкурсі, хоча б на урочи-

тять, — так видатний письменник звернувся одного разу до переможців конкурсу.

Михайлові Слабошпицькому я сказала, що маю намір нагадати деяким депутатам їхні програмні обіцянки стосовно захисту й підтримки рідної мови. Він відповів: „За поли сіпати нікого не будемо“. Ось такий пейзаж тихої води, може, глибокої чи мілкої.

Проте у загальній картині є цікаві елементи. Ви пам'ятаєте наші побивання через податки, накладені на дітяк премій? Кому тільки не вклонилися, аби фінансисті відмінили безглузді побори. Дарма. Нарешті вдалося поговорити з головою Верховної Ради Володимиром Литвином. І він зрозумів суть проблеми, написав листа прем'єр-міністрові Віктору Януковичу. Я сама бачила його сприятливу для нас резолюцію, тому сподівалася, що виконавці врешті-решт схамнуться. Однак їхня відповідь не здивувала б хіба що царя Соломона: „Вибіркова відміна податку з премій заважатиме (чому б Ви думали?) Європейській інтеграції України“ — саме таким був вердикт високих чиновників із Кабінету.

Володимир Литвин вдруге звертається до прем'єр-міністра. Люди, не обізанні зі схемами проходження урядових документів, вважають їх розгляд простою канцелярською ме-

дитимуть у закритих конвертах безпосередньо від співробітників Методичного центру Міністерства освіти й науки України.

– Пригадую, коли започатковували конкурс, то головне застереження звучало так: не заформалізувати живу справу. А тепер все частіше чути про умови, методики, інструкції. Що б це означало, Валентино Василівно?

– Це означає, що Міністерство освіти і науки добре працює на конкурс. Чи змогли б громадські організації самотужки залучити близько мільйона учасників? Сумніваюся. А найсуттєвіше те, що ми пересвідчуємося, як ідеологія конкурсу живлюще впливає на політику самого міністерства з мовної проблематики. Пригадайте слова міністра Василя Кременя під час відзначення цьогорічного Дня рідної мови. Він говорив: краще, якщо дитина знає іноземні мови, мову свого етносу, але українська – є і залишатиметься державною мовою, тому не слід звужувати можливості юнаків та дівчат для їхньої наукової, державної, будь-якої професійної діяльності в Україні сьогодні та в майбутньому. І ми сприймаємо ці слова як підтримку наших зусиль. Конкурс щороку вітають Президент держави Леонід Кучма, голова Верховної Ради України Володимир Литвин.

– Згоден, згоден. Однак що стримує від участі в конкурсі, хоча б на урочистостях, наприклад, народних депутатів?

– Ми звернулися майже до кожного народного обранця у Верховній Раді. Та одержали лише кілька відповідей. Перед дітьми, зрозуміло, не помітингуєш. І мало хто захоче повторити прості й зворушливі слова Павла Загребельного: «Коли ви будете такими старими, як оце я, то гордо розповідатимете вже своїм дітям про цей знаменний день свого життя», – так видатний письменник звернувся одного разу до переможців конкурсу.

Михайлові Слабошпицькому я сказала, що маю намір нагадати деяким депутатам їхні програмні обіцянки стосовно захисту й підтримки рідної мови. Він відповів: «За поли сіпати нікого не будемо». Ось такий пейзаж тихої води, може, глибокої чи мілкої.

Проте у загальній картині є цікаві елементи. Ви пам'ятаєте наші побивання через податки, накладені на дитячі премії? Кому тільки не вклонялися, аби фінансисти відмінили безглузді побори. Дарма. Нарешті вдалося поговорити з головою Верховної Ради Володимиром Литвином. І він зрозумів суть

проблеми, написав листа прем'єр-міністрові Віктору Януковичу. Я сама бачила його сприятливу для нас резолюцію, тому сподівалася, що виконавці врешті-решт схаменуться. Однак їхня відповідь не здивувала б хіба що царя Соломона: «Вибіркова відміна податку з премій заважатиме (чому б Ви думали?) Європейській інтеграції України» – саме таким був вердикт високих чиновників із Кабміну.

Володимир Литвин вдруге звертається до прем'єр-міністра. Люди, не обізнані зі схемами проходження урядових документів, вважають їх розгляд простою канцелярською механікою, а такі уявлення не відповідають дійсності. Володимир Михайлович знайшов час виступити з цього питання на засіданні Кабміну. Нарешті нам повідомили – податки з дитячих нагород не стягуватимуться.

Стосовно ще деяких народних депутатів. В минулому році свою премію переможцям заснувало громадське об'єднання «Держава». Народний депутат Анатолій Матвієнко, очолюваний Миколою Жулинським Інститут літератури також встановили премії. З особливою вдячністю ми сприйняли долучення до проведення конкурсу з української мови народного депутата від Луганської області Людмили Кириченко. Та ще й спільно з очолюваним нею громадським об'єднанням «Берегиня України». Людмила Кириченко окремо заснувала ще й премії для журналістів, які висвітлюють перебіг конкурсу.

Нарешті: чому б не долучитися до справи ще й державними коштами. Погляньте, «Просвіті» на рік минулий було надано понад п'ять мільйонів гривень. Ці гроші, як відомо, витрачаються на книговидання та їхні заходи – так вважають, принаймні. Але «Просвіта» чомусь не хоче долучатись до цього конкурсу, бодай організаційно вже не кажучи про встановлення премій «Просвіті». Більш, ніж дивно.

Радісним для нас буде вшанування фіналістів четвертого конкурсу. Сьогодні можна оприлюднити загальне рішення журі: фіналістами IV Міжнародного конкурсу з української мови ім. П. Яцика визнано 15 студентів вищих навчальних закладів та майже 30 школярів з усіх областей держави, міст Києва та Севастополя, це ті хто посіли 1–3 місця. А ми відзначаємо переможців від 1 по 10 місце, тобто загальна кількість переможців – 102 особи. Випускник гуманітарної гімназії № 2

Владислав Купців з міста Миколаєва як переможець конкурсу здобув право вступити до Київського національного університету ім. Тараса Шевченка без вступних іспитів.

Ми звернулися до керівництва Національної опери України з проханням дозволити провести підсумкові урочистості у них. А знаєте, яка там орендна плата? Нам її встановили мінімальною, розуміючи, що в даному випадку таке рішення виправдане і Мудре: коли ще ті дітки, їхні батьки, вчителі зможуть побувати в славетній опері – українській мистецькій перлині. Тепер молимося, щоб усе задумане збулося.»

газета «Літературна Україна», 25 березня 2004 року

«Ми на правильному шляху»

III міжнародний конкурс з української мови імені Петра Яцика

Вже зовсім недалеко до завершення масштабного мовного марафону, що повсюдно – і в кожному місті, і в найменшому селі – відбувається в Україні.

Вже вдруге до школярів долучилися студенти вищих навчальних закладів усіх рівнів акредитації, активно – і ще ширше, ніж у двох попередніх турнірах, – беруть участь у конкурсній дітці з колишніх республік Радянського Союзу; до них охоче приєднались українські діти і з західної діаспори.

Ще один етап конкурсу – четвертий, загальнонаціональний, і ми чекатимемо результатів авторитетного журі, яке назве тих, хто одержить іменні премії найвищого рівня. До речі, присуджують їх не тільки за перше, друге й третє місце. В номінації на кожен клас на загальноукраїнському рівні премії мають аж по десяте місце. Є також п'ятдесят заохочувальних відзнак для школярів. До сьогодні ж премії за перемогу на різних етапах уже одержали понад тисячу учнів.

По завершенню конкурсу візьме слово статистика, яка повідомить нам його особливості в цифрах. Нині ж – тільки враження й перші думки трьох людей, які активно опікувалися мовним турніром.

**Володимир ЗАГОРІЙ,
президент Ліги українських меценатів**

Ідея такого конкурсу з української мови визріла на наших зборах давно, але ми не хотіли проводити його силами тільки

Ми на правильному шляху

вже дало буйні сходи. У нашому суспільстві, як з'ясувалося, є чимало здорових патріотичних державницьких сил, які нахилили своє плече, побачивши в ній важливий для національного буття зміст. Гої персоніти ту допомогу, яку надають конкурсу Національна радіокомпанія України, очолювана президентом Віктором Набруском, газети «Урядовий кур'єр» (редактор Михайло Сорока), «Освіта України» (редактор Юрій Кузнецов), «Літературна Україна» (редактор Василь Плющ), «День» (редактор Лариса Івшина), «Народна газета» (редактор Анатолій Шевченко), часопис «Дивослово» (редактор Любов Дрофань). Редактори названих видань не тільки опікуються інформаційним забезпеченням конкурсу, а й стали членами його наглядової ради, яку очолює президент Міжнародного освітнього фонду ім. Ярослава Мудрого Валентина Стрілько. Потужну підтримку надають нам і видання поза Україною, серед яких насамперед треба назвати «Голос України» (редактор Олег Романішин), «Новий шлях» (редактор Ігор Копаєвський), «Міст» (редактор Роман Луць), радіограм у Торонто «Пісня України» (керівник Прокоп Науничук), «Прометей» (редактор Валерій Волчоківський) та телевізійних програм «Світотлад» (редактор Стефан Зенік-Березовський), і «Контакт» (редактор Юрій Клофас).

Михайло СЛАБОШПИЦЬКИЙ,
виконавчий директор
Ліги українських меценатів

Я показував фільм про другий конкурс в українських школах Торонто і в українських організаціях Канади. І був вражений тим, яке велике зацікавлення нашим турніром зустрічав повсюди. Українці Північної Америки високо оцінили ідею Петра Яцика і вірять у позитивний потенціал конкурсу. Скрізь, де випало зустрічатися з ними, вони неодмінно наголошували: в Україні так багато нарікань на повільне зростання й так мало активних практичних дій для протистояння цьому злу.

Мені незручно говорити в Канаді, що тут, в Україні, складно знайти меценатів конкурсу. І все ж вірилося, що й у нас є, крім членів Ліги, люди, які можуть підтримати мовний турнір. І ось до АТ «Фармацевтична фірма «Даринця» приєдналася «Експрес-Банк» (голова правління Юрій Джука, який призначив ідкла престижних премій на загальнонаціональному рівні), Всеукраїнське громадське об'єднання «Держава» (голова Володимир Бачинія), що встановило кількадесят своїх обласних, а також загальноукраїнських відділків. Ціла низка престижних нагород – від очолюва-

ного Борисом Олійником Українського фонду культури. У ролі меценатів конкурсу виступає і Національна опера України (директор Петро Чуприна). Одержать іколяєри й премії відомого гомеопата Наталі Земної (Зубицької), називатимуться вони «Зелена планета». Вірю, що це тільки початок і що в наступних конкурсах кількість добро-

участі мільйони. По-друге, важливе значення має пригнетність до конкурсу найбільшого українського мецената нашого часу Петра Яцика, який ініціював, а головне, дав кошти на перший турнір.

Він став прикладом для кількох сотень українських благодійників західного світу, для котрих Яцик був не тільки моральним авторитетом, а й зразком у визначенні пріоритетних для благодійної підтримки проєктів.

По-третє, довкола цієї ідеї згруппувалися здорові національні сили всієї нашої освіти, вони дали йому енергію та організаційний лад.

Звичайно, є в нашого конкурсу, як і в кожній новій справі, недоліки. Скажімо, відділи освіти Київської і Тернопільської областей ніяк не хочуть погодитися з тим, що цей турнір передбачає участь усіх, а не, як в олімпіадах, делегування

Валентина Стрілько і Михайло Слабошпицький з китайкою Ян-Ян, учасницею конкурсу, після нагородження. Село Гидін на Київщині

чниця саме в Україні збільшуватиметься. Адже на наших очах конкурс стає престижним не тільки для його учасників, а й для добродійників. Це мені довелось не раз чути в Канаді, де меценатів нашого мовного турніру найбільше. Вони пишавляться своєю причетністю до нього, зі справжнім душевним зворушенням читають подячні листи від школярів і студентів, які одержали їхні нагороди. Учні пишуть не тільки слова подяки за премії, а й розповідають про себе, про мовну ситуацію в своєму місті чи районі. Подєкули епістолярне знайомство вже переростає в тривалі зв'язки.

Валентина СТРІЛЬКО,
президент Міжнародного освітнього фонду ім. Ярослава Мудрого,
голова Наглядової ради конкурсу

Є кілька принципово важливих моментів, які найперше пояснюють успіх найбільшого національного проєкту в Україні за всі роки її незалежності. По-перше, його ставка на масовість. Організатори мовного турніру розширили його рамки до найбільш широких розмірів. Це ж не жарт: кожен школяр і студент України (про діаспору це не говоримо!) може стати – і стає – учасником конкурсу, що перетворюється на патріотичний марафон, у якому беруть

для участі в ньому лише найкращих учнів. Саме тому в цих областях найменша кількість учасників. Там керівники управлінь освіти не змогли чи не захотіли дати шанс кожній дитині поборотися за високі премії переможців. І це прямо суперечить концепції нашого конкурсу, на прапорі якого написано: масовість, масовість і масовість. Участю лише окремих школярів, вибраних із загальної маси, характерні саме олімпіади. Тут же, аби мати менше клопотів, цей принцип підлаштовується під конкурс. Отже, і школярі, і батьки та, зрештою, і вчителі мають усі підстави для нарікань на високі освітнісяжні чиповники.

Сподівалося, що в наступних турнірах керівники управлінь освіти згаданих областей дадуть змогу брати участь усім школярам. Як це ми бачимо, скажімо, в Одеській, Запорізькій чи Сумській областях. І це особливо важливо, що в цих зростаючих областях маємо таку активність дітей у національно-виховному заході.

Усі три конкурси показали: вони прагнуть знати державну мову. Під цього заохочують не тільки вчителі, а й батьки. Це теж важливо, багатообіщуюче. Це ще раз підтверджує: ми на правильному шляху. Конкурс став справді масовим і престижним. Таким він і задумувався.

СТАТТЯ В ГАЗЕТІ «УРЯДОВИЙ КУР'ЄР», 14 ЛЮТОГО 2003 РОКУ, № 29

громадських організацій, оскільки він був би приречений, попри всі наші зусилля й наш національний ентузіазм, на вузьке коло учасників. Ну, кількадесят тисяч школярів помірялися б знаннями державної мови, ще один маленький захід з великими претензіями. Чи ж можна сподіватися від нього справді помітного ефекту? Звичайно, ні.

Тому це й задумувалося проводити тільки разом з Міністерством освіти і науки. Щоб освітянське міністерство зобов'язало до участі в конкурсах на знання державної мови всі школи України. У всіх інших випадках цього ні за яких умов і ні за які гроші ми не досягли б.

Третій конкурс – це подальше зростання кількості його учасників та прибічників. Коли лік усіх, хто змагався за знання державної мови, перевалив далеко за п'ять мільйонів, то ясна річ, маємо виразне підтвердження: ми на правильному шляху. Ідея Петра Яцика стала тим зерном, яке вже дало буйні сходи. У нашому суспільстві, як з'ясувалося, є чимало здорових патріотичних державницьких сил, які підхопили цю ідею, побачивши в ній важливий для національного буття зміст. Годі переоцінити ту допомогу, яку надають конкурсу Національна радіокомпанія України, очолювана президентом Віктором Набруском, газети «Урядовий кур'єр» (редактор Михайло Сорока), «Освіта України» (редактор Юрій Кузнецов), «Літературна Україна» (редактор Василь Плющ), «День» (редактор Лариса Івшина), «Народна газета» (редактор Анатолій Шевченко), часопис «Дивослово» (редактор Любова Дрофань). Редактори названих видань не тільки опікуються

ПРЕЗЕНТАЦІЙНИЙ ПЛАКАТ
КОНКУРСУ

інформаційним забезпеченням конкурсу, а й стали членами його наглядової ради, яку очолює президент Міжнародного освітнього фонду ім. Ярослава Мудрого Валентина Стрілько. Потужну підтримку надають нам і видання поза Україною, серед яких насамперед треба назвати «Голос України» (редактор Олег Романишин), «Новий шлях» (редактор Ігор Копестинський), «Міст» (редактор Роман Лунь), радіопрограм у Торонто «Пісня України» (керівник Прокіп Наумчик), «Прометей» (редактор Валерій Волховський) та телевізійних програм «Світогляд» (редактор Стефан Зеник-Березовський), і «Контакт» (редактор Юрій Ключас).

Михайло СЛАБОШПИЦЬКИЙ, виконавчий директор Ліги українських меценатів

Я показував фільм про другий конкурс в українських школах Торонто і в українських організаціях Канади. І був вражений тим, яке велике зацікавлення нашим турніром зустрічав повсюди. Українці Північної Америки високо оцінили ідею Петра Яцика й вірять у позитивний потенціал конкурсу. Скрізь, де випало зустрітися з ними, вони неодмінно наголошували: в Україні так багато нарікань на повзуче зросійщення й так мало активних практичних дій для протистояння цьому злу.

Мені незручно говорити в Канаді, що тут, в Україні, складно знайти меценатів конкурсу. І все ж вірилося, що й у нас є, крім членів Ліги, люди, які можуть підтримати мовний турнір. І ось до АТ «Фармацевтична фірма «Дарниця» приєдналася «Експрес-Банк» (голова правління Юрій Джус, який призначив кілька престижних премій на загальнонаціональному рівні), Всеукраїнське громадське об'єднання «Держава» (голова Володимир Бачигін), що встановило кількадесят своїх обласних, а також загальноукраїнських відзнак. Ціла низка престижних нагород – від очолюваного Борисом Олійником Українського фонду культури. У ролі мецената конкурсу виступає і Національна опера України (директор Петро Чуприна). Одержать школярі й премії відомого гомеопата Наталі Земної (Зубицької), називатимуться вони «Зелена планета». Вірю, що це тільки початок і що в наступних конкурсах кількість добродійців саме в Україні збільшуватиметься. Адже на наших очах конкурс стає престижним не тільки для його учас-

ників, а й для добродійників. Це мені довелося не раз чути в Канаді, де меценатів нашого мовного турніру найбільше. Вони пишуться своєю причетністю до нього, зі справжнім душевним зворушенням читають подячні листи від школярів і студентів, які одержали їхні нагороди. Учні пишуть не тільки слова подяки за премії, а й розповідають про себе, про мовну ситуацію в своєму місті чи районі. Подекуди епістолярне знайомство вже переростає в тривалі зв'язки.

**Валентина СТРІЛЬКО,
президент Міжнародного
освітнього фонду ім. Ярослава Мудрого,
голова Наглядової ради конкурсу**

Є кілька принципово важливих моментів, які найперше пояснюють успіх найбільшого національного проєкту в Україні за всі роки її незалежності. По-перше, його ставка на масовість. Організатори мовного турніру розширили його рамки до най-можливіших розмірів. Це ж не жарт: кожен школяр і студент України (про діаспору ще не говоримо!) може стати – і стає – учасником конкурсу, що перетворюється на патріотичний марафон, у якому беруть участь мільйони. По-друге, важливе значення має причетність до конкурсу найбільшого українського мецената нашого часу Петра Яцика, який ініціював, а головне, дав кошти на перший турнір.

Він став прикладом для кількох сотень українських благодійників західного світу, для котрих Яцик був не тільки моральним авторитетом, а й зразком у визначенні пріоритетних для благодійної підтримки проєктів.

По-третє, довкола цієї ідеї згрупувалися здорові національні сили всієї нашої освіти, вони дали йому енергію та організаційний лад.

Звичайно, є в нашого конкурсу, як і в кожній новій справі, недоліки. Скажімо, відділи освіти Київської і Тернопільської областей ніяк не хочуть погодитися з тим, що цей турнір передбачає участь усіх, а не, як в олімпіадах, делегування для участі в ньому лише найкращих учнів. Саме тому в цих областях найменша кількість учасників. Там керівники управління освіти не змогли чи не захотіли дати шанс кожній дитині поборотися за високі премії переможців. І це прямо супере-

чить концепції нашого конкурсу, на прапорі якого написано: масовість, масовість і масовість. Участю лише окремих школярів, вибраних із загальної маси, характерні саме олімпіади. Тут же, аби мати менше клопотів, цей принцип підтасовується під конкурс. Отже, і школярі, і батьки та, зрештою, і вчителі мають усі підстави для нарікань на високих освітянських чиновників.

Сподіваюся, що в наступних турнірах керівники управлінь освіти згаданих областей дадуть змогу брати участь усім школярам. Як це ми бачимо, скажімо, в Одеській, Запорізькій чи Сумській областях. І це особливо важливо, що в цих зросійщених областях маємо таку активність дітей у національно-виховному заході.

Усі три конкурси показали: юні прагнуть знати державну мову. І їх до цього заохочують не тільки вчителі, а й батьки. Це теж важливо, багатообіцяюче. Це ще раз підтверджує: ми на правильному шляху. Конкурс став справді масовим і престижним. Таким він і задумувався.»

газета «Урядовий кур'єр», 14 лютого
2003 року, № 29

ЮНИЙ УЧАСНИК XIX КОНКУРСУ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Захист української мови – пріоритетне завдання Фонду

В Україні, як і інших провідних державах світу, впродовж всіх років незалежності українська мова як державна не була захищена Законом про статус державної української мови. Цей Закон прийняли лише у 2019 році. Українську мову використовували в спекулятивних цілях антиукраїнські політики, постійно порушувалось питання про надання російській мові статусу державної, обласні ради російську мову наділяли статусом регіональної. Через це українська мова зазнавала в Україні різноманітних утисків, не могла нормально розвиватись та утверджуватись в органах державної влади.

Міжнародний освітній фонд імені Ярослава Мудрого завжди стояв на сторожі українського слова і проводив різноманітні всеукраїнські заходи, акції, конференції та громадські слухання.

22 квітня 2005 р. у приміщенні Інституту філології КНУ ім. Тараса Шевченка відбулися громадські читання з проблеми української мови і державності за участю народних депутатів України, представників органів влади, громадських діячів та науковців з провідних університетів Києва, Полтави, Тернополя, Ніжина, Харкова, Івано-Франківська, Ізмаїла, Бердянська, Сімферополя.

Тематично доповіді учасників окреслювали передусім проблеми сучасного стану української мови як державної з огляду на чергову активізацію питання двомовності. Свідченням чого була велика кількість законопроектів щодо надання російській мові статусу офіційної, поданих на розгляд до Верховної Ради України.

Передусім це питання державної мови і мов національних меншин висвітлювались у доповіді Ющука І. П., проблема мовної ситуації в Україні – у виступі Слабошпицького М. Ф., а також питання статусу мови в інформаційному суспільстві, сучасного її стану на радіо і телебаченні тощо.

Крім того, мали місце обговорення інформації про хід виконання Державної програми розвитку і функціонування української мови на 2004–2010 роки міністерствами й відомствами України та обласними державними адміністраціями. Були

прийняті звернення до Президента України та Голови Верховної Ради України.

На громадських слуханнях «Українська мова і державність» виступили із вітальним словом президент Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого Валентина Стрілько, директор інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка Семенюк Григорій Фокович.

З доповідями виступили:

1. Танюк Лесь Степанович, народний депутат України, голова Комітету Верховної Ради України з питань культури і духовності.

«Українська мова і державність».

2. Ющук Іван Пилипович, професор, завідувач кафедри слов'янської філології і загального мовознавства Київського міжнародного університету.

«Державна мова і мови національних меншин: суспільний і правовий аспекти».

3. Слабошпицький Михайло Федотович, письменник, лауреат Шевченківської премії.

«Мовна ситуація в Україні й Міжнародний конкурс з української мови ім. Петра Яцика».

4. Широков Володимир Анатолійович, професор, директор Інституту мовно-інформаційних досліджень НАН України.

«Технологічний статус мови в інформаційному суспільстві».

5. Лесюк Микола Петрович, декан філологічного факультету Прикарпатського університету ім. В. Стефаника.

«Українські вчені в боротьбі за утвердження української мови».

6. Плотницька Інна Михайлівна, Національна академія управління при Президентові України.

«Українська мова в державному управлінні».

7. Пугач Валентина Миколаївна, доцент Ніжинського педагогічного університету ім. М. Гоголя.

«Українці: хронічний синдром недооцінювання».

8. Огульчанський Юрій Антонович, координатор Громадської ініціативи на підтримку української мови, член «Конгресу захисту української мови».

«Завдання й перспективи діяльності «Конгресу захисту української мови».

9. Кулик Олександр Михайлович, начальник головного управління у справах сім'ї та молоді, магістр державного управління.

«Мовні орієнтації столичної молоді».

10. Прадід Юрій Федорович, доктор філологічних наук, професор Кримського юридичного інституту Національного університету внутрішніх справ.

«Питання української мови в рішеннях партійних і радянських органів України (березень 1919 р. – березень 1923 р.)».

11. Струганець Любов Василівна, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри методики викладання української мови і культури мовлення Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка

«Культуромовна діяльність у контексті державотворчих процесів».

12. Панцьо Стефанія Єлисеївна, завідувач кафедри української мови Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка

«Сучасний стан реклами місцевого радіо і телебачення».

13. Хоменко Людмила Мечиславівна, доцент Інституту журналістики КНУ ім. Т. Шевченка.

«Мова спілкування в українській родині».

14. Лавриненко Світлана Томівна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Ізмаїльського державного гуманітарного університету.

«Українська мова в полікультурному Придунав'ї».

15. Мосенкіс Юрій Леонідович, доктор філологічних наук, доцент Інституту філології КНУ ім. Т. Шевченка.

«Трипільська держава на теренах України за мовними свідченнями».

16. Маленко Олена Олегівна, докторант Харківського педагогічного університету ім. Г. Сковороди.

«Український фольклорний текст як фактор збереження етноментальних пріоритетів нації».

17. Сердюк Алла Михайлівна, кандидат філологічних наук, кафедра іноземної філології Бердянського державного педагогічного університету.

«Функціонування іншомовних запозичень в українській газетній комунікації».

18. Ковалів Юрій Іванович, професор Київського національного університету ім. Т. Шевченка.

«На засадах державності»

19. Мойсієнко Анатолій Кирилович, професор Київського національного університету ім. Т. Шевченка.

«На засадах державності»

На громадських слуханнях було прийняте звернення до Голови Верховної Ради України:

**Голові Верховної Ради України
Литвину Володимирі Михайловичу**

Шановний Володимире Михайловичу!

Ми, учасники Всеукраїнських громадських читань «Українська мова і державність», звертаємося до Вас як до людини, яка однією з небагатьох відкрито висловила свою позицію щодо непохитності статусу української мови як єдиної державної й однозначно заявила про загрозу зникнення не лише української мови, але й української держави в разі появи другої державної мови.

Ми стривожені й обурені поданими до Верховної Ради України законопроектами про надання російській мові статусу офіційної чи другої державної і вважаємо це brutальним посяганням на статтю 10 Конституції України й на основну духовну засаду незалежної держави – українську мову.

Вбачаємо у цих законопроектах нехтування мовним правом титульної нації, яка внаслідок загарбницької політики сусідніх держав, насамперед Російської імперії, була позбавлена природного аксіоматичного права повсюдно використовувати українську мову. Юридичне закріплення статусу російської мови – це ніщо інше, як визнання постколоніального статусу України, яка живе позиченими, а не своїми духовними засадами.

Етнічні росіяни мають якнайширші можливості для реалізації своїх духовних потреб російською мовою, натомість українці, внаслідок недержавної мовної політики, зазнають постійного мовного утиску. Таким чином ми є свідками того, як актуальний для сучасних європейських країн принцип мовно-культурної рівноправності в Україні спекулятивно використовується з аб-

солютно іншим значенням – як толерування двомовного розвитку країни. Така ситуація – поза будь-якими демократичними стандартами.

Ми свідомі того, що мова завжди була, є і буде не просто засобом, а плацдармом розгортання політичної боротьби. Історична доля України яскраво ілюструє базовий, основний характер української мовної карти: у часи втрати державності саме мова була її основним еквівалентом та омріяним об'єднавчим чинником. Цю функцію вона виконує й сьогодні.

Фундамент будь-якого засадничого явища, в нашому випадку – творення вільної, заможної, сильної держави, завжди є духовним. Доречно у цьому контексті скористатися порадою М. Грушевського: «Будь-які українські бажання, що минають мову, збудовані на піску». При цьому неухильно мусимо пам'ятати: мовна стійкість – один з основних факторів етнічного самозбереження.

Отож звертаємося до Вас із надією, що початок третього тисячоліття не засвідчить хисткість закладеного нами фундаменту, перш за все внаслідок зменшення функціональних сфер української мови, і процес удержавлення української мови на решті матиме очевидні результати.

Переконані у Вашій беззастережній позиції на користь пріоритетних інтересів української мови. Віримо Вам і покладаємо високі сподівання на Вас як на Голову Верховної Ради України, бо саме звідси розходяться усі державотворчі імпульси і саме тут є можливість дійового захисту української мови, реалізованого законодавчим шляхом.

22 квітня 2005 року, м. Київ
Учасники громадських читань
«Українська мова і державність»

10 червня 2005 року в місті Біла Церква була проведена Всеукраїнська наукова конференція «Роль української мови у формуванні національно свідомої особистості». В її роботі брали участь педагоги, наукові та громадські діячі з Києва, Київської області, Житомира, Львова, Одеси, Дніпропетровської, Рівненської, Луганської та Чернівецької областей. Серед доповідачів були:

Любов Мацько, доктор філологічних наук, академік АПН

України, професор кафедри стилістики української мови Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова, м. Київ – «Мовне навчання, мовне виховання, мовна поведінка»;

Лариса Паламар, доктор педагогічних наук, професор кафедри української мови Інституту філології Київського державного університету ім. Тараса Шевченка, м. Київ «Шлях до пізнання мови» (про викладання рідної мови у 5 класі); Іван Ющук, кандидат філологічних наук, професор, завідувач кафедри слов'янського і загального мовознавства Київського міжнародного університету, м. Київ – «Мова – визначальний фактор формування національної свідомості особистості»;

Леонід Скуратівський, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник лабораторії навчання української мови і літератури Інституту педагогіки АГІН України, м. Київ – «Наукові засади формування національно свідомої особистості на уроках української мови в основній школі»;

Станіслав Пультер, кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дидактичної лінгвістики та літературознавства Житомирського державного університету ім. І. Я. Франка, м. Житомир – «Інноваційні технології у викладанні мови й літератури в середній школі та ВНЗ»;

Василь Цимбалюк, кандидат педагогічних наук, Заслужений учитель України, заступник директора з наукової роботи Сквирського ліцею, м. Сквиря – «Мова як генетичний код народу»;

Катерина Плівачук, кандидат педагогічних наук, завідувача кафедри соціальної роботи Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» (Білоцерківська філія), м. Біла Церква – «Краєзнавчий аспект національного виховання на уроках української мови й літератури»;

Олександра Захарків, кандидат філологічних наук, доцент кафедри гуманітарної освіти Львівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, м. Львів – «Сучасна мовна ситуація в Україні (лінгвальний і позалінгвальний аспекти проблеми)»;

Неля Железняк, старший викладач кафедри педагогіки і психології Київського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних кадрів, м. Біла Церква – «Національно-культурна специфіка мовної картини світу»;

Тамара Манзюк, учитель української мови й літератури за-

гальноосвітньої школи № 17 м. Ірпеня, Київська область – «Українська мова – важливий чинник формування національно свідомої, духовно багаті, мовної особистості»;

Ганна Жиліна, вчитель української мови й літератури спеціалізованої школи № 33 ім. В. Симоненка м. Черкас, заступник директора з навчально-виховної роботи, м. Черкаси – «Зміст та завдання діяльності осередку «Конгресу захисту української мови»;

Лідія Пазенко, вчитель української мови й літератури загальноосвітньої школи № 55 м. Одеси, заступник директора з навчально-виховної роботи, м. Одеса – «Методологічні принципи та засади діяльності осередку «Конгресу захисту української мови»;

Лариса Геллер, учитель української мови й літератури Любимівської загальноосвітньої школи, Дніпропетровська область – «Робота осередку «Конгресу захисту української мови»: практичні спроби та можливі підходи»;

Тетяна Фісоченко, вчитель української мови й літератури Щасливського навчально-виховного комплексу Бориспільського району, Київська область – «Формування національно свідомої, духовно багаті особистості на основі використання світлиці українського слова у процесі вивчення української мови»;

Олена Риженко, вчитель української мови й літератури Свердловського ліцею, Луганська область – «Стан та перспективи розвитку державної мови на Свердловщині»;

Андрій Риженко, вчитель української мови й літератури Свердловського ліцею, Луганська область – «Основні напрями діяльності педагогічного колективу, спільні із завданнями «Конгресу захисту української мови»;

Ірина Шевчук, аспірант кафедри дидактичної лінгвістики та літературознавства Житомирського державного університету ім. І. Я. Франка, м. Житомир – «Питання родинного виховання у творах українських письменників-класиків»;

Павло Кокосов, аспірант лабораторії навчання української мови і літератури Інституту педагогіки АПН України, м. Біла Церква – «Формування патріотичних почуттів учнів у навчально-ігровій діяльності на уроках української мови»;

Людмила Дерев'яно, вчитель української мови й літератури загальноосвітньої школи № 3 м. Василькова, Київська область –

«Сучасні проблеми викладання шкільного курсу української мови»;

Наталія Грабар, методист навчально-методичного кабінету української мови й літератури Київського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних кадрів, м. Біла Церква – «Проблеми соціолінгвістичного та правописного унормування, що впливають на формування мовної особистості»;

Ірина Черуха, вчитель української мови й літератури загальноосвітньої школи № 8 м. Рівного – «Проблеми шкільної мовної освіти вчителя-практика: шляхи вирішення»;

Неля Перхайло, вчитель української мови й літератури загальноосвітньої школи № 4 м. Переяслава-Хмельницького, Київська область – «Формування комунікативної компетентності як складової загальної культури школярів»;

Ніна Шульга, вчитель української мови й літератури Семінівського навчально-виховного комплексу № 2, Полтавська область – «Українська мова як засіб формування національно свідомої особистості»;

Надія Шевчук, учитель української мови й літератури, директор Кузнецовської гімназії, Рівненська область – «Роль української мови у розвитку національно свідомої, мовної особистості»;

Світлана Мірошник, кандидат педагогічних наук, завідувача навчально-методичного кабінету української мови й літератури Київського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних кадрів, м. Біла Церква – «Мова як основа існування нації»;

Олександр Заболотний, Заслужений учитель України, здобувач кафедри методики викладання української мови й літератури Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова, м. Біла Церква – «Дослідницька діяльність як спосіб формування творчої особистості на уроках рідної мови»;

Ольга Бурко, вчитель української мови й літератури загальноосвітньої школи № 5 м. Ірпеня, Київська область – «Активізація науково-пошукової роботи на уроках української мови (з досвіду роботи)»;

Любов Городиська, вчитель української мови й літератури Коцюбинського ліцею м. Ірпеня, Київська область – «Формування нових ціннісних орієнтацій у процесі вивчення української мови й літератури»;

Людмила Діденко, вчитель української мови й літератури Пи-

липчанської загальноосвітньої школи Білоцерківського району, Київська область – «Вироблення навичок логічного мислення, зв'язного мовлення, грамотного письма як основа виховання свідомого громадянина України».

Вітання науковій конференції надіслав Голова Верховної Ради України Володимир Литвин:

Освітянам України, учасникам Всеукраїнської конференції.

Щиро вітаю учасників Всеукраїнської конференції освітян! Ви зібрались обговорити і окреслити нові форми роботи з надзвичайно важливого напрямку роботи – ролі української мови у формуванні національно свідомого громадянина України.

В усі часи становлення держави українська мова була основою складовою формування української нації, головним носієм державності народу, її знаковим кодом.

Виховати нове покоління на традиціях любові до рідного слова, шанобливого ставлення до української культури та історії свого народу – завдання державної ваги. Ця робота повинна проводитись поступово, але твердо й неухильно.

Знання державної мови, повага до неї має стати життєвою необхідністю для кожного громадянина України, а розуміння аксіоми – буде українська мова, буде нація, буде держава, – його життєвим кредо.

Не менш важливе завдання, що стоїть перед освітянами всіх рівнів – це піднесення рівня мовно-національної вихованості молоді, адже по рівню знань української мови можна судити про рівень освіченості нації.

Без цієї складової важко буде будувати сильну, освічену національну державу, в якій традиційні народні цінності, національна історична спадщина, українська мова і культура виконуватимуть об'єднувальну функцію.

Наша українська мова, всупереч своїй трагічній долі, зберегла себе і свого творця – український народ. Тож працюймо так, щоб вона, дружачи з усіма іншими мовами, здобула повну волю для свого утвердження і була завжди рідною синам і дочкам України!

Володимир ЛИТВИН

Також було прийнято рішення Всеукраїнської наукової конференції «Роль української мови у формування національно свідомої особистості»:

«З метою сприяння розвитку української мови, утвердження її як державної в Україні пропонуємо прийняти рішення, яке необхідно щоб підтримали державні установи України:

1. Розробити реальний механізм захисту й утвердження української мови як державної в усіх сферах суспільного життя.

Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України – до 2007 року

2. Удосконалити законодавчу базу захисту рідної мови.

Верховна Рада України – до 2007 року

3. Звернутися до Кабінету Міністрів України з проханням профінансувати в плані експерименту проведення курсів з української мови як засобу спілкування для дорослого населення на базі КОПОПК.

Міжнародний освітній фонд імені Ярослава Мудрого – червень, 2005 рік.

4. Нарощувати довідкові, науково-популярні та художні видання українською мовою.

Видавництва – постійно

5. Запровадити моніторинг мовного режиму державних і комерційних радіостанцій, телеканалів з урахуванням кількісних і якісних показників українського ефірного часу.

Кабінет Міністрів України – Постійно.

6. Публікувати інформаційні матеріали, оголошення, рекламу тощо державною мовою.

Культурно-освітні, громадські, благодійні, релігійні та інші організації – постійно.

7. Забезпечити розподіл учнівських класів на групи під час вивчення української мови в загальноосвітніх навчальних закладах.

Міністерство освіти і науки України – до кінця 2006 р.

Учасники конференції прийняли звернення до освітян України:

«ЗВЕРНЕННЯ

учасників Всеукраїнської наукової конференції «Роль української мови у формуванні національно свідомої особистості» до освітян України

Шановні вчителі! Ми, учасники Всеукраїнської наукової конференції «Роль української мови у формуванні національно свідомої особистості», зібравшись у Київському обласному інституті післядипломної освіти педагогічних кадрів, обговорили актуальні питання з проблем розвитку української мови, її функціонування в суспільстві та утвердження як державної.

Учасники Всеукраїнської конференції «Українська мова – твого життя основа». Бесіда перед початком роботи, 4 березня, 2006 рік, м. Київ, Український ДІМ

Вважаємо, що в сьогоднішні мовні питання в Україні є, безперечно, важливим та назрілим, таким, що потребує вирішення. Незаперечним є той факт, що проблема двох державних мов активно використовується певними політичними силами, тобто за роки незалежності держави це питання перетворилося із суто мовного в політичне. Відомо, що до Верховної Ради України подано близько 10 проєктів про надання російській мові статусу державної або офіційної.

Проблема мови є однією із найзначиміших для всіх країн, бо означає, що творення культури – літератури, музики, історії, філософії, педагогіки, психології, зрештою політики також буде мати в державі національно-етнічне підґрунтя. Загальновідомо також, що мова завжди була умовою державотворення. Нині її роль особливо посилюється у становленні громадянського суспільства. Для України, зважаючи на непростий шлях її розвитку, мовне питання є запорукою єдності й державності української спільноти, міжнаціональної злагоди, а сама мова – умовою існування етносу. Адже українство, розділене в усьому світі державними, соціальними, політичними, релігійними чинниками, впродовж віків зберігало себе саме завдяки українській мові. На жаль, мусимо визнати, що українська мова не посіла належного місця в нашому суспільстві, її стан як державної та як засобу спілкування викликає занепокоєння патріотичної громадськості, оскільки в країні відсутні належні умови для її повноправного функціонування, радіо та телебачення більшою мірою послуговуються російською мовою, українська мова не використовується багатьма державними службовцями. Тривожить також невизначеність позиції окремих високих посадовців у розв'язанні мовно-культурних проблем.

Дорогі освітяни! Мова – це форма нашого життя, життя культурного й національного, це форма національної організації, фактор консолідації всього суспільства. І поки живе мова – житиме й народ. Патріотизм нації визначається цивілізаційною і професійною діяльністю щодо піднесення авторитету та престижу рідної мови. Така праця має стати нормою для політика й педагога, керівника і бізнесмена, молоді. Вагомий внесок у вирішення мовної проблеми вже зроблено Міжнародною громадською організацією

«Конгрес захисту української мови», до якої останнім часом вступили 22 загальноосвітніх навчальних заклади Київщини. Значну роль у формуванні національно свідомої, мовної особистості у навчально-виховному процесі відіграють світлиці рідного слова, які вже відкрито у Вороньківській загальноосвітній школі та в Щасливському навчально-виробничому комплексі на Бориспільщині (Київська область). Такі своєрідні навчальні кімнати не є першими в Україні: подібні діють у Запоріжжі та в Західній Україні. Згадаймо, що школа в нашому суспільстві завжди була осередком культури, науки й духовності, а вчитель у кожній цивілізованій державі – провідником національних цінностей і чеснот. Віримо, що педагогам України під силу виховати юне покоління, яке буде патріотично свідомим та духовним, матиме сформовані мовні компетенції, активну громадянську позицію.

Тож звертаємося до всіх, хто усвідомлює важливість і значимість порушеного питання, із закликом сприяти розвитку української мови, утверджувати її як державну та використовувати у щоденному вжитку, бо саме завдяки їй можемо зберегти та примножити свою національну самобутність й оригінальність, культуру, духовні цінності, спосіб життя, єдність і спадковність поколінь. «Доля української мови і української держави, – слушно наголошує відомий мовознавець І.Ющук, – вирішується тепер». Зважаючи на відсутність чітких механізмів упровадження Закону «Про мови в Україні», несформованість національного інформативно-культурного простору в державі, висловлюємо також прохання до Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України вдосконалити законодавчу базу захисту української мови, належно профінансувати курси для дорослого населення, що бажає оволодіти українською мовою в усіх сферах суспільного життя.

Сподіваємося, що всі ми, об'єднавши зусилля, спільно будемо розвивати українську мову, піднімати її престиж, а в разі потреби – захищати.

10 червня 2005 року, м. Біла Церква

Особливо масштабним був захід на підтримку української мови у 2006 році, що проходив в Українському домі під назвою «Пле-

каймо рідну мову». В ньому брали участь Микола Жулинський, директор інституту літератури імені Т.Г.Шевченка, народні депутати України Лесь Танюк, Павло Мовчан, а також учасники з багатьох областей України: міста Києва, Київської, Рівненської, Львівської, Івано-Франківської, Тернопільської, Житомирської, Сумської, Полтавської, Донецької, Черкаської, Чернігівської, Запорізької, Луганської, Харківської, Дніпропетровської областей та Автономної республіки Крим.

Делегати Всеукраїнської наукової конференції прийняли звернення до президента України Віктора Ющенка. Учасники конференції роз'їхались по областях і зібрали десятки тисяч підписів в його підтримку. Лише через тринадцять років Верховна Рада України прийняла Закон «Про забезпечення функціонування української мови як державної».

ЗВЕРНЕННЯ до Президента України Віктора Ющенка

Вельмишановний пане Президенте!

Усвідомлюючи відповідальність за майбутнє України, виходячи з того, що мовне питання гостріше розігрується безвідповідальними антидержавними силами і вже становить реальну національній безпеці України, ми, громадяни України, вимагаємо від Вас усіма засобами державного впливу припинити політичну спекуляцію мовного питання та пропонуємо:

- розробити Концепцію державної мовної політики та нову Програму розвитку української мови. Програма повинна враховувати й конкретні цілі, етапи та терміни виконання для кожного регіону України й забезпечити всебічний розвиток і розширення функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя;
- розробити та прийняти закон «Про статус державної української мови»;
- створити державний орган, який би опікувався становленням і подальшим розвитком української мови як державної;
- утворити при Секретаріаті Президента постійно діючу інспекцію з мовних питань на чолі з Першим заступником голови Секретаріату,

**ЧЕРКАСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ОСЕРЕДОК
МІЖНАРОДНОЇ ГРОМАДСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ
"КОНГРЕС СПРИЯННЯ ЗАХИСТУ
УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ"**

**ЧЕРКАСЬКА
ЧЕРКАСЬКА
ОБЛАСТЬ**

**ЗВЕРНЕННЯ
ДО ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ
ВІКТОРА ЮЩЕНКА**

Титульна сторінка збору підписів на підтримку єдиної державної української мови, Черкаська область

покликану пильнувати додержання мовного законодавства, а також надавати консультативну допомогу регіональній владі та органам місцевого самоврядування, юридичним і фізичним особам у мовних питаннях;

- утворити при Раді Національної Безпеки та Оборони до-радчий орган з питань мовно-культурної та інформаційної політики;

- створити реально діючу систему державного моніторингу функціонування української мови в системі державних органів та засобах масової інформації щодо виконання Конституції України, Закону України «Про розвиток і застосування мов в Україні», «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про інформацію», «Про телебачення та радіомовлення», «Про видавничу справу», «Про рекламу», «Про друковані засоби масової інформації в Україні;

- внести зміни до відповідних законів України щодо збільшення обов'язкової частки українськомовної продукції' в інформаційному просторі держави (відповідно до 70% населення, що назвали українську мову рідною, згідно з останнім переписом населення), особливо на телебаченні, у радіомовленні, у видавничій справі.
- ввести адміністративну відповідальність керівників за невиконання чи відверте порушення відповідних законів та інших нормативно-правових документів, що регулюють функціонування державної мови та мов національних меншин;

- заборонити заснування в Україні засобів масової інформації іноземними юридичними і фізичними особами та особами без громадянства;

- запровадити пільгове оподаткування та іншу фінансову підтримку україномовній друкованій продукції (зокрема, дитячій!), періодичним виданням, кіно– та аудіо продукції;

- розробити та прийняти на державному та регіональних рівнях пакет підзаконних актів, які б забезпечували виконання законів, що стосуються мовної політики;

- у стислі терміни розробити й неухильно виконувати Державну програму національного відродження українського народу;

- заборонити надання ліцензії телеорганізаціям, які порушують закони, що регулюють питання використання державної мови;

- визначити державні стандарти володіння українською мовою для атестації держслужбовців та посадових осіб. Ввести атестацію на знання мови державними службовцями і педагогічними працівниками та іспити для осіб, які мають заступити на державну службу. Передбачити адміністративну відповідальність за недотримання стандартів.

- запровадити як обов'язковий кандидатський іспит з державної мови для науковців усіх спеціальностей;

- припинити ганебну практику призначення на державні посади громадян, які не володіють українською мовою;

- запропонувати Міністерству юстиції в «Кодекс честі державного службовця» включити таке формулювання: «Державний службовець мусить шанобливо ставитись до української мови й поза межами своїх робочих обов'язків»;

- переглянути статус «Національний» вищих навчальних закладів, що не проводять цілеспрямованої державної політики викладання всіх предметів українською мовою;

- запровадити державне мито на ввіз іноземної літератури;

- привести у відповідність з останнім переписом населення кількість україномовних навчальних закладів в областях України й Автономній Республіці Крим;

- запровадити мережу державних безкоштовних курсів для вивчення української мови;

- доручити Міністерству освіти і науки України запровадити поділ класу (групи) на підгрупи при вивченні української мови за умови, що кожна підгрупа нараховує не менше 8 учнів (студентів) і дозволити за рахунок коштів місцевого бюджету, інших надходжень, не заборонених законодавством, здійснювати поділ на підгрупи і за меншої кількості осіб;

- запровадити щорічне оприлюднення витрат бюджетних коштів, що виділяються державою на розвиток української мови;

- посилити контроль за цільовим використанням бюджетних коштів на реалізацію заходів, пов'язаних із розвитком, функціонуванням та дослідженням української мови;

• забезпечити виконання рішень парламентських слухань «Про функціонування української мови в Україні», які відбулися у 2004 році.

Ми впевнені, що спільними зусиллями держави і громади ми забезпечимо рідній мові гідне місце серед високих духовних цінностей українського народу.

Бо є мова – є нація!

Є нація – є держава!

м. Київ, 2006 рік

Звернення до Президента України Віктора Ющенка – підписую

АКЦІЯ:
ПРО УКРАЇНСЬКУ РІДНУ МОВУ

Прізвище Гуцулівський

Ім'я Анатолій

По батькові Найкович

Посада, науковий ступінь, нагороди та ін. головний інженер області, заслужений діяч України, заслужений інженер України, інженер-архітектор, Трудового Героя України, т. зв. інженер-реконструктор, 6

Місце роботи, адреса за адресою Шст. Черкаський обласний госпіталь ТБВВВМІ м. Черкаси вул. Відродження 1

Підпис А. Гуцулівський

Дата 21.05.06

АНКЕТА УЧАСНИКА АКЦІЇ
"ПЛЕКАЙМО РІДНУ
МОВУ, ЧЕРКАСЬКА ОБЛ

Звернення до президента України було передано до всіх областей України, де активісти-освітяни збирали підписи в його підтримку. Майже всі пропозиції, озвучені у зверненні до президента України 2006 року, стали нормами законодавства лише в травні 2019 року.

КАРТА ЗБОРУ ПІДПИСІВ НА ПІДТРИМКУ ЄДИНОЇ ДЕРЖАВНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ, ЧЕРКАСЬКА ОБЛ.

ПЕРЕЛІК ТВОРЧИХ СПІЛОК ТА ГРОМАДСЬКИХ
ОРГАНІЗАЦІЙ, ЛІДЕРИ ЯКИХ ПІДПИСАЛИ ЗВЕРНЕННЯ
ДО ПРЕЗИДЕНТА, ПРИЙНЯТЕ В 2006 РОЦІ ЩОДО
СТАНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ДЕРЖАВНОЇ
(ЧЕРКАСЬКА ОБЛАСТЬ)

№ п/п	Назва організації	Прізвище, ім'я, по батькові лідера	Посада
1	Міжнародна громадська організація «Конгрес сприяння захисту української мови»	Жиліна Ганна Іванівна	Голова Черкаського обласного осередку
2	Національна Спілка письменників України	Білоус Григорій Павлович	Голова Черкаської обласної організації
3	Громадська організація «Джерела духовності»	Жилін Юрій Олексійович	Голова Черкаського обласного осередку
4	Всеукраїнська громадська організація «Громадська Рада освітян і науковців України»	Градовський Анатолій Володимирович	Голова Черкаського обласного осередку
5	Міжнародна громадська організація «Об'єднання українців світу»	Колодочка Володимир Олексійович	Голова Високої Ради МГО з центром в Черкасах
6	Єпархія УПЦ КП	Єпископ Іоан (Яременко) Черкаський і Чигиринський	Керуючий Черкаською єпархією УПЦ КП
7	Обласне об'єднання товариства «Просвіта» імені Т. Г. Шевченка	Фещенко Олена Василівна	Голова обласного об'єднання товариства «Просвіта»

8	Національна Спілка художників України	Ищенко Юрій Петрович	Голова Черкаської обласної організації
9	Конгрес Українських Націоналістів	Гафінова Любов Василівна	Голова Черкаської обласної організації
10	Національна Спілка майстрів народного мистецтва України	Теліженко Олександра Василівна	Голова Черкаської обласної організації
11	Федерація профспілок Черкаської області	Шевченко Петро Васильович	Голова Федерації профспілок Черкаської області
12	Всеукраїнська спілка кобзарів, Національна Спілка майстрів народного мистецтва України	Коваль Михайло Дмитрович	Член правління Черкаської обласної організації
13	Храм Вознесіння Господнього УАПЦ (м. Звенигородка)	Карп'юк Василь Семенович	Настоятель храму
14	Черкаський обласний союз промисловців і підприємців, Черкаське обласне об'єднання організацій роботодавців	Райков Борис Сергійович	Президент Черкаського обласного союзу промисловців і підприємців, голова Черкаського обласного об'єднання організацій роботодавців.
м. Черкаси, Черкаський район			
1	Олійник Володимир Миколайович	Народний депутат України, кандидат історичних наук	
2	Шевченко Петро Васильович	Голова Федерації профспілок Черкаської області, магістр державного управління Науковий розвиток Української Екологічної Академії наук	
3	Дубина Віктор Миколайович	Голова Придніпровської районної ради (м. Черкаси)	

4	Стрижак Андрій Миколайович	Директор ТОВ «Торговий ді «СУПОЙ»
5	Душок Юрій Іванович	Голова Соснівської районної ради (м. Черкаси)
6	Петренко Микола Іванович	Генеральний директор обласного підприємства «Черкаситурист», лауреат Міжнародної премії «Дружба»
7	Поліщук Володимир Тимофійович	Ректор Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького, доктор філології, професор
8	Бондаренко Тетяна Григорівна	Завідувач кафедри журналістики Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького, кандидат філологічних наук, доцент
9	Райков Борис Сергійович	Президент Черкаського обласного союзу промисловців і підприємців, голова Черкаського обласного об'єднання організацій роботодавців, член Ради Федерації роботодавців України
10	Петраускас Антанас Аугустинович	Директор Черкаської обласної філармонії, заслужений працівник культури України
11	Білоус Григорій Павлович	Голова Черкаської обласної організації Національної Спілки письменників України, лауреат Міжнародної премії імені Григорія Сковороди
12	Захарченко Василь Іванович	Член Спілки письменників України, лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка
13	Колодочка Володимир Олексійович	Голова Високої Ради Міжнародної громадської організації «Об'єднання українців світу» з центром у Черкасах
14	Воєводченко Борис Якимович	Вчений секретар Міжнародної громадської організації «Об'єднання українців світу»
15	Теліженко Олександр Васильович	Голова Черкаського обласного осередку Спілки майстрів народного мистецтва України, доцент ЧДТУ, Заслужений художник України

16	Градовський Анатолій Володимирович	Голова Черкаського обласного осередку ГРОНУ, доктор педагогічних наук, професор ЧНУ імені Богдана Хмельницького
17	Теліженко Микола Матвійович	Член національної спілки художників України, член Національної Спілки майстрів народного мистецтва
18	Козленко Іван Григорович	Начальник управління культури і туризму Черкаської облдержадміністрації
19	Рудковський Анатолій Іванович	Лікар Черкаської міської інфекційної лікарні
20	Рудковська Ольга Федорівна	Головний лікар обласного госпітально для інвалідів Великої Вітчизняної війни, Заслужений лікар України
21	Погрібний Іван Іванович	Декан факультету української філології та журналістики ЧНУ імені Богдана Хмельницького, кандидат філологічних наук, доцент
22	Рясна Олена Олександрівна	Кандидат філологічних наук, доцент кафедри видавничої справи та редагування Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького
23	Негода Микола Тодосійович	Член Національної Спілки письменників України, Заслужений діяч мистецтв України
24	Кикоть Валерій Михайлович	Член національної спілки письменників України
25	Федоренко Олена Антонівна	Директор Черкаської обласної бібліотеки для юнацтва імені В. Симоненка, лауреат премії імені Д. Нитченка
26	Жилін Юрій Олексійович	Голова громадської організації «Джерела духовності», нагороджений орденом «Дружби народів»
27	Єпископ Іоан (Яременко) Черкаський і Чигиринський	Керуючий Черкаською єпархією УПЦ КП, кандидат богословських наук

28	Фещенко Олена Василівна	Начальник головного управління освіти і науки Черкаської облдержадміністрації, голова обласного об'єднання товариства «Просвіта»
29	Озірний Олексій Антонович	Член Національної Спілки письменників України
30	Жиліна Ганна Іванівна	Голова Черкаського обласного осередку МГО «Конгрес сприяння захисту української мови»
31	Калько Валентина Володимирівна	Кандидат філологічних наук, доцент кафедри українського мовознавства ЧНУ імені Богдана Хмельницького
32	Калько Микола Іванович	Кандидат філологічних наук, доцент кафедри українського мовознавства ЧНУ імені Богдана Хмельницького
33	Гафінова Любов Василівна	Голова черкаської обласної організації Конгресу Українських Націоналістів
34	Іщенко Юрій Петрович	Голова Черкаської обласної організації Національної Спілки художників України, доцент ЧДТУ
35	Шитик Людмила Володимирівна	Кандидат філологічних наук, доцент кафедри українського мовознавства ЧНУ імені Богдана Хмельницького
36	Щербина Тетяна Василівна	Кандидат філологічних наук, асистент кафедри українського мовознавства ЧНУ імені Богдана Хмельницького
37	Денисенко Зоя Миколаївна	Кандидат філологічних наук, доцент кафедри українського мовознавства ЧНУ імені Богдана Хмельницького
38	Денисенко Іван Михайлович	Електрозварювальник ВО «Укрпродмаш», нагороджений орденом «Знак пошани»
39	Лонська Людмила Іванівна	Кандидат філологічних наук, доцент кафедри українського мовознавства ЧНУ імені Богдана Хмельницького

40	Шляхова Валентина Володимирівна	Кандидат педагогічних наук, доцент кафедри методики викладання і культури української мови ЧНУ імені Богдана Хмельницького
41	Гавриленко Анатолій Іванович	Завідувач кардіологічним відділенням Черкаського обласного госпіталю для інвалідів Великої Вітчизняної війни, Заслужений лікар України
42	Мартинова Ганна Іванівна	Доктор філологічних наук, професор кафедри українського мовознавства ЧНУ імені Богдана Хмельницького
43	Кульчиківський Еліадій Михайлович	Заступник головного лікаря медичної частини Черкаського обласного госпіталю для інвалідів Великої Вітчизняної війни
44	Кульчиківська Надія Миколаївна	Завідувач фельдшерсько-акушерським відділенням Черкаського медичного коледжу
45	Масленко Віталій Васильович	Проректор з наукової роботи ЧНУ імені Богдана Хмельницького, завідувач кафедри історії України, доктор історичних наук, професор
Городищенський район		
46	Ковела Сергій Васильович	Голова Городищенської райдержадміністрації
47	Недоступ Іван Григорович	Заступник голови Городищенської райдержадміністрації
48	Лупашко Олександр Вікторович	Голова Городищенської районної ради
49	Івашкевич Анатолій Григорович	Заступник голови Городищенської районної ради
50	Ковальчук Микола Петрович	Начальник відділу культури і туризму Городищенської райдержадміністрації, депутат райради, Заслужений працівник культури України
51	Чабан Сергій Тихонович	Начальник відділу освіти Городищенської райдержадміністрації

52	Кучер Микола едорович	Директор Мліївського інституту садівництва ім. Л. П. Смиренка, кандидат сільськогосподарських наук
53	Панасенко Геннадій Васильович	Вчений секретар Мліївського інституту садівництва ім. Л.П. Смиренка, кандидат економічних наук
54	Костюк Людмила Андріївна	Завідувач сектором економічних і маркетингових досліджень Мліївського інституту садівництва ім. Л.П. Смиренка, кандидат економічних наук
Драбівський район		
55	Буркацький Валерій Васильович	Голова Драбівської райдержадміністрації
56	Матвійчук Григорій Григорович	Заступник голови Драбівської райдержадміністрації
57	Пучка Анатолій Васильович	Заступник голови Драбівської районної ради
58	Костенко Леонід Максимович	Начальник відділу освіти Драбівської райдержадміністрації
59	Леоненко Надія Михайлівна	Директор Драбівської централізованої бібліотечної системи
60	Коваль Михайло Дмитрович	Член Всеукраїнської спілки кобзарів та Національної Спілки майстрів народного мистецтва України, Заслужений працівник культури України
61	Рой Володимир Федорович	Голова Драбівської районної організації «Профспілки працівників освіти і науки»
62	Педаш Володимир Сергійович	Головний спеціаліст відділу культури і туризму Драбівської райдержадміністрації
Жашківський район		
63	Бесараб Ольга Яківна	Заступник голови Жашківської райдержадміністрації
64	Степанок Олександр Іванович	Начальник відділу освіти Жашківської райдержадміністрації
65	Ковтун Катерина Степанівна	Заступник голови Жашківської районної ради

66	Пісківець Тамара Дмитрівна	Директор Бузівської загальноосвітньої школи
67	Козюбра Олена Степанівна	Керівник секретаріату Жашківської районної ради
68	Прохоренко Лариса Василівна	Директор Скибинської загальноосвітньої школи
69	Біленький Петро Михайлович	Директор Жашківської загальноосвітньої школи № 4
70	Дзюба Віктор Якович	Начальник відділу у справах молоді та спорту Жашківської райдержадміністрації
71	Дідик Іван Трохимович	Завідувач методичним кабінетом відділу освіти Жашківської райдержадміністрації
72	Мельник Алла Василівна	Державний інспектор з охорони навколишнього природного середовища Черкаського державного управління екоресурсів
73	Тіторенко Ніна Леонідівна	Директор Соколівської загальноосвітньої школи
74	Кулешов Олександр Васильович	Директор рибгоспу «Гірський Тікич»
75	Мазуренко Ольга Павлівна	Заступник директора з навчально-виховної роботи Бузівської загальноосвітньої школи
76	Дзьома Катерина Павлівна	Голова Бузівської сільської ради
Канівський район		
77	Руденко Алла Вікторівна	Методист Жашківського районного методичного кабінету
78	Підвезена Галина Дмитрівна	Методист Жашківського районного методичного кабінету
79	Татко Єфросинія Марківна	Голова райкому Профспілки працівників освіти і науки
80	Дралюк Лариса Іванівна	Директор Пугачівської загальноосвітньої школи
81	Мура Валентина Григорівна	Директор загальноосвітньої школи, село Зелений Ріг

82	Любарська Людмила Петрівна	Директор загальноосвітньої школи, село Конельська Попівка
Звенигородський район		
83	Саєнко Олександр Якович	Голова Звенигородської міської ради
84	Шліхта Лариса Олександрівна	Головний спеціаліст відділу культури і туризму Звенигородської райдержадміністрації
85	Солончук Михайло Васильович	Завідувач сектором з питань внутрішньої політики, зав'язків з громадськими організаціями та засобами масової інформації апарату Звенигородської райдержадміністрації, член Національної Спілки журналістів України
86	Комаренко Людмила Дмитрівна	Директор Звенигородської дитячої школи мистецтв
87	Вовченко Олександр Васильович	Секретар Звенигородської міської ради
88	Микитенко Тетяна Микитівна	Директор Звенигородського районного радіомовлення
89	Солончук Людмила Леонідівна	Керівник Звенигородського районного літературно-мистецького об'єднання «Звенигора», член Національної Спілки письменників України, депутат Звенигородської міської ради
90	Яроцька Світлана Василівна	Директор Звенигородської філії Східноєвропейського університету економіки і менеджменту
91	Ткаченко Лариса Олександрівна	Викладач Звенигородської філії Східноєвропейського університету економіки і менеджменту
92	Стриваща Василь Васильович	Учитель біології Звенигородської середньої школи № 2, депутат районної ради
93	Білозерська Любов Михайлівна	Директор Стецівської загальноосвітньої школи I-III ступенів, Заслужений учитель України

94	Карп'юк Олександр Васильович	Начальник відділу освіти Звенигородської райдержадміністрації
95	Нечитайло Валентина Борисівна	Директор Шевченківського навчально-виховного комплексу
96	Дубенська Олександра Василівна	Директор Звенигородської спеціалізованої школи № 3
97	Білецький Феофан Феофанович	Редактор Звенигородського відділу Черкаської обласної газети «Черкаський край»
98	Шраменко Євгеній Васильович	Заступник редактора Звенигородської районної газети «Шевченків край»
99	Карп'юк Василь Семенович	Настоятель храму Вознесіння Господнього УАПЦ (м. Звенигородка)
100	Ткаченко Сергій Миколайович	Фермер, член Національної Спілки письменників України
101	Коваль Наталія Вікторівна	Методист відділу освіти Звенигородської райдержадміністрації
102	Харченко Євгенівна	Директор Гусаківської загальноосвітньої школи
Золотоніський район		
103	Кортань Олексій Васильович	Міський голова м. Золотоноша
104	Дробний Іван Семенович	Член Національної спілки письменників України, лауреат премії імені Василя Симоненка
105	Жалобний Станіслав Володимирович	Перший заступник міського голови
106	Лисянський Олег Вікторович	Секретар Золотоніської міської ради
107	Кирко Олександр Андрійович	Головний редактор газети «Златокрай», член Національної спілки журналістів України
108	Галат Микола Васильович	Викладач образотворчого мистецтва Золотоніської дитячої музичної школи, заслужений учитель України

109	Ярош Олексій Миколайович	Заступник керівника апарату Золотоніської райдержадміністрації
Кам'янський район		
110	Крамаренко Іван Миколайович	Голова Кам'янської райдержадміністрації
111	Гріпас Андрій Миколайович	Заступник голови Кам'янської райдержадміністрації
112	Чумаченко Микола Олександрович	Перший заступник голови Кам'янської райдержадміністрації
113	Богуславець Анатолій Григорович	Начальник відділу юридичного забезпечення апарату Кам'янської райдержадміністрації
114	Коновалова Тамара Миколаївна	Завідувач сектором з питань внутрішньої політики та зв'язків з громадськими організаціями та засобами масової інформації апарату Кам'янської райдержадміністрації
115	Даніленко Валентина Борисівна	Керівник апарату Кам'янської райдержадміністрації
116	Денисенко Тетяна Миколаївна	Завідувач сектором контролю Кам'янської райдержадміністрації
117	Ляшко Юрій Юрійович	Директор Кам'янського історичного музею, старший науковий співробітник Черкаської обласної археологічної інспекції
118	Сокуров Борис Олексійович	Художник, ветеран праці
119	Чорний Микола Гаврилович	Директор Канівського природного заповідника, кандидат біологічних наук
120	Тарахан Віктор Савович	Завідувач сектором Шевченківського національного заповідника

121	Тарахан-Береза Зінаїда Панасівна	Провідний науковий співробітник Шевченківського національного заповідника у місті Каневі, кандидат філологічних наук, заслужений працівник культури України, лауреат премії імені академіка В.Вернадського
122	Метошоп Іван Михайлович	Заслужений раціоналізатор України
123	Солопченко Олександра Олексіївна	Заступник генерального директора Шевченківського національного заповідника з наукової роботи
124	Фрунт Людмила Іванівна	Заслужений учитель України, нагороджена орденом «Знак Пошани»
125	Коханчук Віталій Миколайович	Директор Канівського музею народного декоративного мистецтва
126	Ліворук Ольга Антонівна	Директор Канівської гімназії імені Івана Франка, депутат міської ради
127	Тихомир Віктор Петрович	Директор Канівського училища культури і мистецтв
128	Марікуца Євгенія Василівна	Директор ТОВ «Старий Канів», депутат двох скликань міської ради
129	Дробот Іван Федорович	Викладач Канівського училища культури і мистецтв, хормейстер, заслужений працівник культури України
130	Щемельова Ольга Тимофіївна	Заслужений учитель Казахської РСР
131	Кулик Любов Петрівна	Учитель Канівської школи № 4, лауреат міжнародної премії Дж. Сороса, Соросівський вчитель
132	Пуляєва Валентина Іванівна	Директор Канівської загальноосвітньої школи № 1, депутат міської ради
133	Фрунт Володимир Андрійович	Завідуючий ТОВ «Захід-Схід груп»
134	Куценко Олександр Степанович	Директор малого приватного підприємства «Інтербуд» м. Канів
135	Кулик Григорій Маркіянович	Поет, кавалер орденів Слави III ст. і Великої Вітчизняної війни II ст.

136	Кулик Валентин Григорович	Заслужений учитель України, дворазовий лауреат Міжнародної Соросівської премії, Соросівський вчитель
137	Моргун Олександр Петрович	Головний лікар Канівської центральної районної лікарні
138	Андрон Валентина Рафаїлівна	Заступник головного лікаря Канівської ЦРЛ з амбулаторно-поліклінічної роботи
Катеринопільський район		
139	Синюк Дмитро Володимирович	Керівник апарату Катеринопільської райдержадміністрації
140	Шикша Ганна Григорівна	Начальник загального відділу Катеринопільської райдержадміністрації
141	Бондар Сергій Анатолійович	Провідний спеціаліст юридичного відділу Катеринопільської райдержадміністрації
142	Кросільник Світлана Андріївна	Оператор комп'ютерного набору Катеринопільської райдержадміністрації
143	Стоїч Наталія Володимирівна	Провідний спеціаліст Катеринопільської райдержадміністрації
144	Давидиба Любов Вікторівна	Провідний спеціаліст загального відділу Катеринопільської райдержадміністрації
145	Заболотна Оксана Володимирівна	Завідувач відділу контролю апарату Катеринопільської райдержадміністрації
146	Карнаушенко Оксана Василівна	Начальник фінансово-господарського відділу Катеринопільської райдержадміністрації
147	Падзіна Ольга Євгенівна	Провідний спеціаліст відділу внутрішньої політики Катеринопільської райдержадміністрації
148	Гаркава Лідія Вікторівна	Начальник архівного відділу Катеринопільської райдержадміністрації
149	Бібік Василь Віталійович	Заступник керівника апарату, начальник відділу організаційно-кадрової роботи, взаємодії з правоохоронними органами та оборонної роботи Катеринопільської райдержадміністрації
150	Морозюк Михайло Олександрович	Директор ВК «Будсервіс» с.м.т. Катеринопіль

151	Лисак Надія Петрівна	Селищний голова смт. Катеринопіль
152	Кравченко Василь Григорович	Начальник відділу статистики Катеринопільської селищної ради, депутат селищної ради
Корсунь-Шевченківський район		
153	Пустовіт Іван Лукович	Голова Корсунь-Шевченківської райдержадміністрації
154	Шевченко Сергій Юрійович	Директор Корсунь-Шевченківського районного центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді
155	Видута Анатолій Григорович	Заступник голови Корсунь-Шевченківської районної ради
156	Сасенко Володимир Іванович	Керуючий справами Корсунь-Шевченківської районної ради
157	Кочегура Валерій Петрович	Начальник відділу освіти Корсунь-Шевченківської райдержадміністрації
158	Репетій Петро Прокопович	Завідувач відділення трудового навчання Корсунь-Шевченківського педагогічного училища
159	Степенькіна Парасковія Яківна	Директор Корсунь-Шевченківського державного історико-культурного заповідника, кандидат історичних наук, заслужений працівник культури України, нагороджена орденом Княгині Ольги III ст.
160	Овсієнко Лідія Григорівна	Заступник директора з наукової роботи Корсунь-Шевченківського державного історико-культурного заповідника
161	Ніколенко Анатолій Георгійович	Завідувач історичного музею Корсунь-Шевченківського державного історико-культурного заповідника, заслужений працівник культури України
162	Бахмут Анатолій Іванович	Завідувач художньої галереї Корсунь-Шевченківського державного історико-культурного заповідника
Лисянський район		
163	Дискант Олександр Миколайович	Заступник голови Лисянської районної ради

164	Висотенко Альона Василівна	Начальник загального відділу апарату Лисянської райдержадміністрації
165	Завалій Микола Миколайович	Керівник апарату Лисянської райдержадміністрації
166	Мелашенко Інна Семенівна	Начальник відділу освіти Лисянської райдержадміністрації
167	Ярмоленко Ганна Григорівна	Заступник керівника апарату, начальник відділу організаційно-кадрової роботи апарату Лисянської райдержадміністрації
168	Клишковська Надія Миколаївна	Начальник відділу юридичного забезпечення Лисянської райдержадміністрації
169	Олійник Дмитро Миколайович	Начальник фінансового управління Лисянської райдержадміністрації
170	Хоменко Олена Василівна	Заступник начальника бюджетного відділу фінансового управління Лисянської райдержадміністрації
171	Даценко Лідія Михайлівна	Провідний економіст відділу по плануванню бюджету та фінансуванню установ бюджетної сфери фінансового управління Лисянської райдержадміністрації
172	Брисюк Лариса Олександрівна	Головний бухгалтер фінансового управління Лисянської райдержадміністрації
173	Фітисова Алла Василівна	Спеціаліст I категорії фінансового управління Лисянської райдержадміністрації
174	Шульга Вікторія Миколаївна	Головний спеціаліст фінансового управління Лисянської райдержадміністрації
175	Кривобород Світлана Леонідівна	Начальник відділу по плануванню бюджету та фінансуванню установ бюджетної сфери фінансового управління Лисянської райдержадміністрації

176	Гоптаренко Тетяна Павлівна	Начальник відділу доходів фінансового управління Лисянської райдержадміністрації
177	Фітенко Людмила Василівна	Начальник відділу культури та туризму Маньківської райдержадміністрації, голова районної партійної організації «Жінки за майбутнє»
178	Рябокін Геннадій Іванович	Голова районної організації Партії промисловців та підприємців України
179	Пшенаєва Лідія Анатоліївна	Редактор районної громадсько-політичної газети «Маньківські новини», член Національної Спілки журналістів України
180	Ломачинська Раїса Володимирівна	Журналіст
181	Хльобас Лариса Володимирівна	Завідувач районним методичним кабінетом відділу освіти Маньківської райдержадміністрації
182	Городецький Юрій Анатолійович	Методист районного методичного кабінету відділу освіти Маньківської райдержадміністрації
183	Буханець Віра Дмитрівна	Методист районного методичного кабінету відділу освіти Маньківської райдержадміністрації
184	Мегей Нона Миколаївна	Методист районного методичного кабінету відділу освіти Маньківської райдержадміністрації
185	Левченко Алла Валеріївна	Переможець Всеукраїнського конкурсу «Учитель року-2005», заслужений учитель України
186	Руденко Оксана Григорівна	Заслужений учитель України
187	Оленчук Йосип Прокопович	Член Національної Спілки журналістів України, перший секретар райкому СПУ
188	Качалаба Петро Васильович	Голова товариства краєзнавців Маньківського району, член Національної Спілки журналістів України, художник, історик, етнограф

189	Ганджа Оксана Сергіївна	Переможець Міжнародних дитячих фестивалів «Сузір'я Будапешта – юність, натхнення, талант» (Угорщина), «Гірське сузір'я – стрімкість, фантазія, політ» (Словаччина)
190	Скакун Валентина Миколаївна	Заступник директора Маньківської загальноосвітньої школи № 1
191	Демченко Людмила Михайлівна	Заступник директора з навчально-виховної роботи Маньківської гімназії
192	Іванченко Віра Михайлівна	Учитель української мови та літератури Маньківського навчально-виховного комплексу
193	Нось Неоніла Йосипівна	Учитель української мови та літератури Маньківського навчально-виховного комплексу
194	Гергун Наталія Миколаївна	заступник директора з навчально-виховної роботи Маньківської гімназії
195	Гончаренко Людмила Олександрівна	Учитель української мови та літератури Маньківського навчально-виховного комплексу
196	Науменко Валентина Петрівна	Учитель української мови та літератури Маньківського навчально-виховного комплексу
Монастирищинський район		
197	Тихоневич Богдан Іванович	Перший заступник голови Монастирищенської райдержадміністрації
198	Бойко Олександр Миколайович	Голова Монастирищенської районної ради
199	Возна Марія Іванівна	Завідувач відділом Монастирищенської районної ради
200	Шамрай Наталі Степанівна	Завідувач організаційним відділом Монастирищенської районної ради
201	Поліщук Ольга Володимирівна	Завідувач юридичним сектором Монастирищенської райдержадміністрації
202	Вовкотруб Ольга Петрівна	Спеціаліст першої категорії відділу культури і туризму Монастирищенської райдержадміністрації

203	Кузьмінська Ольга Григорівна	Завідувач методичним кабінетом відділу освіти Монастирищенської райдержадміністрації
204	Євтушенко Ганна Герасимівна	Методист методичного кабінету відділу освіти Монастирищенської райдержадміністрації
Смілянський район		
205	Герасименко Мар'яна Володимирівна	Голова Смілянської райдержадміністрації
206	Колесник Андрій Валерійович	Міський голова міста Сміла
207	Горбівненко Анатолій Тимофійович	Заступник міського голови міста Сміла
208	Золотоверхий Віктор Борисович	Начальник відділу внутрішньої політики Смілянської міської ради
209	Маслюк Наталія Олексіївна	Начальник відділу діловодства та контролю Смілянського міськвиконкому
210	Головченко Олександр Євгенійович	Начальник відділу організаційної роботи Смілянського міськвиконкому
211	Швед Яків Семенович	Директор міжрайонної дирекції Фонду соціального страхування і тимчасової втрати працездатності
212	Пухний Олексій Миколайович	Головний редактор газети «Сміла»
213	Нестеренко Петро Семенович	Редактор газети «Смілянські обрії»
214	Тущенко Андрій Тихонович	Власкор обласної газети «Черкаський край»
215	Фарсалов Юрій Анатолійович	Директор Смілянського видавничо-поліграфічного підприємства «Тясмин»
216	Харченко Юлія Миколаївна	Заступник директора телерадіомовної студії «Тясмин»
217	Маруніч Михайло Олександрович	Головний спеціаліст служби у справах неповнолітніх Смілянської міської ради

218	Самарський Анатолій Сергійович	Заступник головного редактора Смілянського міськрайонного радіо, член Національної Спілки журналістів України
219	Котов Анатолій Євгенович	Редактор відділу Смілянського міськрайрадіо
220	Чорновол Олександр Петрович	Директор Смілянського міськрайрадіо
221	Ганіч Вікторія Анатоліївна	Редактор відділу Смілянського міськрайрадіо
222	Іщук Ірина Тарасівна	Завідувач Смілянського Центру практичної психології та соціології
223	Сумська Тетяна Андріївна	Директор Смілянського міськрайцентру зайнятості
Тальнівський район		
224	Янішевський Валентин Васильович	Голова Тальнівської районної ради
225	Солошенко Тарас Васильович	Директор Тальнівської загальноосвітньої школи № 2
226	Кухар Микола Павлович	Суддя Тальнівського районного суду
227	Чайка Володимир Іванович	Директор ПП «Надія» с. Романівка
228	Захарчук Віталій Володимирович	Начальник сільськогосподарського управління Тальнівської райдержадміністрації
229	Шандиба Петро Михайлович	Директор ПП «Атлант» м. Тальне
230	Синьогуб Володимир Миколайович	Начальник відділу освіти Тальнівської райдержадміністрації
231	Шандиба Оксана Василівна	Провідний спеціаліст Тальнівського УПСЗН
232	Захарчук Вікторія Михайлівна	Спеціаліст першої категорії відділу з питань праці Тальнівського УПСЗН
233	Комар Анатолій Якович	Директор по кадрам «Сев-Агро» Тальнівського цукрового заводу

234	Незнамова Наталія Олексіївна	Начальник відділу діловодства та контролю
235	Сивуненко Ніна Василівна	Головний спеціаліст Тальнівського УПСЗН
236	Бибко Тетяна Леонідівна	Провідний спеціаліст Тальнівського УПСЗН
237	Данішевська Світлана Миколаївна	Завідувач інфекційним відділенням Тальнівської центральної районної лікарні
238	Бистрицький Павло Святославович	Директор Тальнівського будівельно-економічного коледжу
239	Шандиба Юрій Петрович	Директор навчального консультативного центру Львівського державного університету, викладач Тальнівського будівельно-економічного коледжу
240	Головецька Наталія Володимирівна	Учитель-методист Тальнівської загальноосвітньої школи № 2
241	Довгань Ніна Михайлівна	Учитель української мови, учитель-методист Тальнівської загальноосвітньої школи № 2
242	Якименко Володимир Іванович	Приватний підприємець, м. Тальне
243	Трохимчук Вікторія Анатоліївна	Викладач Тальянківського ДАТ, кандидат сільськогосподарських наук
244	Нестругіна Людмила Митрофанівна	Учитель Білашівської середньої школи
Уманський район		
245	Стась Василь Іванович	Керівник апарату Уманської райдержадміністрації
246	Кулинич Василь Іванович	Завідувач сектором Уманської райдержадміністрації
247	Зозуля Анатолій Іванович	Заступник керівника апарату, начальник відділу організаційно-кадрової роботи Уманської райдержадміністрації
248	Тицькун Тетяна Миколаївна	Провідний спеціаліст сектору зв'язків із ЗМІ та громадськістю Уманської райдержадміністрації

249	Мальниченко Леся Іванівна	Головний спеціаліст з питань кадрової роботи та нагород відділу організаційно-кадрової роботи апарату Уманської райдержадміністрації
250	Мороз Олексій Миколайович	Головний спеціаліст відділу організаційно-кадрової роботи Уманської райдержадміністрації
251	Паєвський Петро Борисович	заступник міського голови м. Умань
252	Кирилюк Людмила Миколаївна	Секретар Уманської міської ради
253	Шлапак Володимир Петрович	Заступник директора з наукової роботи Національного дендрологічного парку «Софіївка» НАН України, доктор сільськогосподарських наук, професор
254	Ткачук Станіслав Іванович	Декан технолого-педагогічного факультету Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, кандидат педагогічних наук, доцент
255	Мартинюк Михайло Тадейович	Ректор Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, доктор педагогічних наук, професор, заслужений працівник освіти України
256	Побірченко Наталія Семенівна	Проректор з наукової роботи Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, доктор педагогічних наук, професор
257	Денисюк Василь Вікторович	Доцент кафедри української мови Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, кандидат філологічних наук
Христинівський район		
258	Данилевський Валерій Вікторович	Голова Христинівської райдержадміністрації, депутат Христинівської районної ради
259	Богачевський Юрій Віталійович	Голова Всеукраїнського об'єднання ветеранів Христинівського району

260	Скрипчинський Олександр Станіславович	Перший заступник голови Христинівської райдержадміністрації
261	Корнега Інна Миколаївна	Заступник голови Христинівської райдержадміністрації
262	Підвальна Ольга Юріївна	Спеціаліст I категорії управління економіки та розвитку інфраструктури Христинівської райдержадміністрації
263	Мазур Оксана Іванівна	Спеціаліст I категорії управління економіки та розвитку інфраструктури Христинівської райдержадміністрації
264	Підліснюк Наталія Юріївна	Секретар голови Христинівської райдержадміністрації
265	Бобошко Ігор Віталійович	Сільський голова Шукайводської сільської ради
266	Санєєва Оксана Володимирівна	Виконавчий директор Співки підприємців в Христинівському районі
Чигиринський район		
267	Козуренко Степан Афанасійович	Заступник голови Чигиринської райдержадміністрації
268	Яковенко Віталій Васильович	Депутат Чигиринської районної ради
269	Ременюк Ростислав Петрович	Заступник голови Чигиринської райдержадміністрації, голова Чигиринської районної організації УНП
270	Запорожець Олександр Васильович	Депутат Чигиринської міської ради
271	Братчик Володимир Іванович	Міський голова м. Чигирин, нагороджений орденом Леніна і орденом Трудового Червоного прапора
272	Жадан Тетяна Дмитрівна	Учитель-філолог, голова Чигиринського осередку політичної партії «Народний Союз Наша Україна»
273	Палієнко Валентина Яківна	Учитель-філолог Тиньківської загальноосвітньої школи

274	Мищенко Владислав Іванович	Голова Тіньківської сільської ради, голова осередку УНП
275	Швиденко Євгенія Михайлівна	Секретар Тіньківської сільської ради
276	Башлик Ольга Іванівна	Учитель-філолог Тіньківської загальноосвітньої школи
277	Кудіна Ольга Василівна	Учитель-філолог Тіньківської загальноосвітньої школи
278	Романенко Павло Іванович	Приватний підприємець, депутат Чигиринської районної ради, голова осередку ВО «Батьківщина»
279	Жадан Сергій Федорович	Учитель Головківської загальноосвітньої школи, голова осередку ПЗВ
280	Горбенко Іван Степанович	Поет, член УНП
281	Полтавець Василь Іванович	Генеральний директор Національного історико-культурного заповіднику «Чигирин»
282	Мартинова Галина Павлівна	Заступник генерального директора Національного історико-культурного заповіднику «Чигирин», Заслужений працівник культури України
283	Драч Сергій Анатолійович	Заступник керівника секретаріату Чигиринської районної ради, голова фракції БЮТ
284	Філоненко Андрій Іванович	Радник голови Чигиринської районної ради, депутат Чигиринської районної ради
285	Жадан Олексій Федорович	Помічник судді Чигиринського районного суду
286	Мережко Валентина Михайлівна	Голова Чигиринського райкому профспілки працівників освіти
Чорнобаївський район		
287	Ляпкало Анатолій Миколайович	Перший заступник голови Чорнобаївської райдержадміністрації

288	Романій Віталій Васильович	Начальник відділу освіти і науки Чорнобаївської райдержадміністрації
289	Злидар Григорій Григорович	Голова Чорнобаївської селищної ради
290	Чупрун Анатолій Федорович	Секретар Чорнобаївської селищної ради
291	Панаско Раїса Іванівна	Голова Чорнобаївської районної ради «Профспілки працівників освіти і науки»
292	Ткаченко Наталія Петрівна	Методист методичного кабінету відділу освіти Чорнобаївської райдержадміністрації
293	Бондар Марія Сергіївна	Методист методичного кабінету відділу освіти Чорнобаївської райдержадміністрації
294	Пушко Лілія Миколаївна	Бухгалтер матеріальної групи відділу освіти Чорнобаївської райдержадміністрації
295	Труш Наталія Борисівна	Викладач української мови та літератури, вчитель – методист Чорнобаївської гімназії
296	Магюша Лідія Михайлівна	Заступник директора по науково-методичній роботі Чорнобаївської гімназії
297	Гонтар Валентина Олексіївна	Директор Лукашівського ПСП «Нива», нагороджена орденом Княгині Ольги
Шполянський район		
298	Пірогов Олексій Іванович	Голова Шполянської райдержадміністрації
299	Обревко Володимир Миколайович	Керівник апарату Шполянської райдержадміністрації
300	Заспалета Віктор Михайлович	Перший заступник голови Шполянської райдержадміністрації
301	Сабодаш Микола Андрійович	Голова Шполянської районної ради

302	Бурій Віталій Валентинович	Заступник голови Шполянської районної ради
303	Цехмістренко Тетяна Павлівна	Керуюча справами Шполянської районної ради
304	Плосконос Юрій Миколайович	Міський голова міста Шпола
305	Лимар Леонід Олександрович	Секретар Шполянської міської ради
306	Туркот Михайло Євгенович	Заступник міського голови міста Шпола

РОЗДІЛ V

НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ КОНФЕРЕНЦІЇ

Конференція

«Українське національно-патріотичне виховання українських патріотів: реалії, тенденції, перспективи»

2011–2013 роки були роками особливого знищення органами державної влади України в освітніх закладах поняття українського національного виховання, українського змісту освіти, спотворення правдивої історії України. В державних документах Міністерства освіти й науки України з'явився термін «населення України» замість «Український народ». Антиукраїнські настрої наростали і в політичній сфері на чолі з Президентом України Віктором Януковичем.

Саме тому Фонд розпочав проведення науково-практичних конференцій на тему «Українське національно-патріотичне виховання молоді України: реалії, тенденції, перспективи».

Спільно з Фондом зголосились провести такі наукові заходи багато вищих навчальних закладів України. Найпершим відгукнувся на пропозицію Фонду Київський обласний інститут післядипломної освіти та Київська обласна державна адміністрація і така конференція була проведена 26–27 лютого 2013 року.

Метою проведення конференції було обговорення основних пріоритетів, напрямків і завдань реалізації українського національного виховання в системі освіти України.

Напрямами роботи конференції стали:

- Методологія українського національного виховання особистості;
- Система українського національного виховання дітей та учнівської молоді в умовах суспільних і соціально-економічних змін;
- Розроблення, апробація та впровадження інноваційних освітніх технологій у сучасну систему українського національного виховання;
- Підготовка педагогічних працівників до реалізації завдань і змісту українського національного виховання учнівської молоді в системі вищої і післядипломної освіти;
- Презентація кращих практик організації українського національного виховання в навчальних закладах.

Завданнями конференції було:

- обмін практичним досвідом, науковими матеріалами й інформацією про ефективні технології українського національного виховання;
- привернення уваги освітян, науковців, керівників державних органів управління освітою, громадськості, державотворців до питання українського патріотичного виховання учнівської молоді;
- напрацювання й обговорення пропозицій щодо оновлення нормативно-правового забезпечення реалізації українського національного виховання в системі освіти;
- обговорення наукових засад модернізації структури, функцій і механізмів реалізації українського національного виховання;
- створення творчої групи щодо розроблення пропозицій до законопроекту «Про українське патріотичне виховання»;
- підготовка педагогічних працівників до впровадження ефективної системи українського національного виховання, розвитку і соціалізації дітей та молоді.

Участь в конференції взяли наукові й науково-педагогічні працівники, аспіранти і здобувачі, керівники навчальних закладів та установ освіти Київської області працівники районних та міських методичних служб, педагогічні працівники, учні-старшокласники.

Почин освітян і науковців Київської області підтримали науковці й педагогічні колективи з інших областей.

Науково-практичні конференції відбувались в такому порядку:

ЗАСТУПНИК ГОЛОВИ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

01008, м. Київ-8, вул. Грушевського, 5

Шановні пані та панове!

Щиро вітаю учасників та гостей Всеукраїнської конференції «Українське національне виховання: реалії, тенденції та перспективи».

На обговорення шановної громади вноситься вкрай актуальна для Українського народу та Української держави тема.

Виховання підростаючого покоління є найважливішим складником національної культури. Сталість існування нації гарантується лише передачею прийдешнім поколінням культурно-історичних традицій батьків, ділів і праділів.

Повноцінну, цілісну, національно свідому особистість можливо виховати тільки завдяки правильно організованій системі вивчення національних ідеалів та традицій. А ця система має формуватися з національного світогляду, філософії народу та національної ідеології.

Особливе значення проблема національного виховання має саме для України. Соборна незалежна Українська держава була мрією та ціллю багатьох поколінь свідомих українців. Сучасна Україна є реалізацією цієї віковичної мети.

Ключовим завданням національного виховання повинно стати введення патріотизму в ранг національно значимої і об'єктивно необхідної цінності для всіх громадян.

Впевнений, що широке обговорення спеціалістами та представниками громадськості реалій, тенденцій і перспектив розвитку системи українського національного виховання сприятиме успішному вирішенню цього завдання.

Бажаю учасникам та гостям конференції цікавої та плідної роботи.

З повагою

Р.В. Кошулинський

ТЕКСТ ПРИВІТАННЯ УЧАСНИКАМ КОНФЕРЕНЦІЇ ВІД КОШУЛИНСЬКОГО

- Рівненський обласний інститут післядипломної освіти – 14–15 березня 2013 року;
- Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка – 8 квітня 2013 року;
- Дніпропетровський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти – 23 квітня 2013 року;
- Національний педагогічний університет імені Михайла Драгоманова – 26 квітня 2013 року;
- Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди – 20 вересня 2013 року;
- Кримський республіканський інститут післядипломної педагогічної освіти – 25–27 вересня 2013 року;
- Івано-Франківський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів – 26–27 вересня 2013 року;
- Запорізький національний університет – 3–4 жовтня 2013 року;
- Львівський національний університет імені Івана Франка – 20–21 жовтня 2013 року;
- Київський національний університет імені Тараса Шевченка – 15–16 листопада 2013 року.

Вітальні листи й телеграми на адресу учасників конференцій надходили з різних державних установ:

**«Президенту Міжнародного
Освітнього фонду імені
Ярослава Мудрого
В. Стрілько**

Шановна пані Валентино!

На Ваше прохання надсилаю привітання учасникам та гостям Всеукраїнських конференцій на тему «Українське національне виховання: реалії, тенденції, перспективи».

Бажаю успіху у справі розбудови дієвої системи національного виховання української молоді.

Додаток на 1 аркуші.

З повагою, заступник голови

Верховної Ради України /підпис/ Р. В. Кошулинський

ЗАСТУПНИК ГОЛОВИ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

108/4-69 (1084/4)
19.02.2013р.

Президенту Міжнародного
освітнього фонду імені
Ярослава Мудрого
В.Стрілько

Шановна пані Валентино!

На Ваше прохання надсилаю привітання учасникам та гостям Всеукраїнських конференцій на тему «Українське національне виховання: реалії, тенденції, перспективи».

Бажаю успіхів у справі розбудови дієвої системи національного виховання української молоді.

Додаток: на 1 арк.

З повагою

Р.В. Кошулянський

ПРИВІТАННЯ
УЧАСНИКАМ
КОНФЕРЕНЦІ
ЗАСТУПНИКА
ГОЛОВИ
ВЕРХОВНОЇ РАДИ
УКРАЇНИ РУСЛАНА
КУШУЛИНСЬКОГО
19.02.2013 р.

Шановні освітяни, науковці, громадські та політичні діячі – учасники науково-практичних конференцій «Українське національне виховання: реалії, тенденції, перспективи».

У суспільстві йде одвічна зміна поколінь. Нині, як ніколи, Україна гостро потребує приливу нових сил українства, які б пам'ятали, чийх батьків вони діти, котрі б пильно берегли незалежність своєї держави, примножували на сучасному рівні українські традиції та культуру, одне слово, були високодуховними, свідомими патріотами своєї Вітчизни.

Впевнений, що Ваша науково-практична конференція буде вагомим опертям в розбудові нашої незалежної соборної України.

З глибокою шанобою,

Голова Українського фонду культури
Борис Олійник

ПРИВІТАННЯ
УЧАСНИКАМ
КОНФЕРЕНЦІ
ВІД ГОЛОВИ
УКРАЇНСЬКОГО
ФОНДУ КУЛЬТУРИ
БОРИСА ОЛІЙНИКА

«Шановні пані та панове!

Щиро вітаю учасників та гостей Всеукраїнської конференції «Українське національне виховання: реалії, тенденції та перспективи».

На обговорення шановної громади виноситься вкрай актуальна для Українського народу та Української держави тема.

Виховання підростаючого покоління є найважливішим складником національної культури. Сталість існування нації гарантується лише передачею прийдешнім поколінням культурно-історичних традицій батьків, дідів і прадідів.

Повноцінну, цілісну, національно свідому особистість можливо виховати тільки завдяки правильно організованій системі вивчення національних ідеалів та традицій. А ця система має формуватися з національного світогляду, філософії народу та національної ідеології.

Особливе значення проблема українського національного виховання має саме для України. Соборна незалежна Українська держава була мрією та ціллю багатьох поколінь свідомих українців. Сучасна Україна є реалізацією цієї віковичної мети.

Ключовим завданням українського національного виховання повинно стати введення патріотизму в ранг національно значимої і об'єктивно необхідної цінності для всіх громадян.

Впевнений, що широке обговорення спеціалістами та представниками громадськості реалій, тенденцій і перспектив розвитку системи українського національного виховання сприятиме успішному вирішенню цього завдання.

Бажаю учасникам та гостям конференції цікавої та плідної роботи.

З повагою /підпис/ Р. В. Кошулинський»

«Шановні освітяни, науковці, громадські та політичні діячі – учасники науково-практичних конференцій «Українське національне виховання: реалії, тенденції, перспективи».

У суспільстві йде одвічна зміна поколінь. Нині, як ніколи, Україна гостро потребує припливу нових сил українства, які б

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

Комітет з питань науки і освіти

01008, м. Київ-8, вул. М. Грушевського, 5, тел.: 255-31-55

№ 04-29/16-174

" 25 " лютого 2013 р.

Організаторам, учасникам, гостям Всеукраїнської науково-практичної конференції «Патріотичне виховання – передумова розвитку державності»

Шановні колеги!

Приміть наші щирі вітання з нагоди відкриття Всеукраїнської науково-практичної конференції «Патріотичне виховання – передумова розвитку державності», яка має на меті висвітлити актуальні питання щодо реального забезпечення державної політики у сфері патріотичного виховання громадян України.

Загальновідомо, що патріотизм, як чинник національної безпеки, поєднує в собі любов до своєї Вітчизни, за свій народ, гордість за їх минуле і сьогодення, готовність до їх захисту. Патріотизм являє собою свого роду моральний фундамент суспільної і державної будівлі, опору його життєспроможності. Патріотизм можна віднести до вищих форм проявлення духовності.

Ми переконані, що в суспільстві що розвивається, засвоєння патріотичних цінностей і норм життя – це перш за все об'єктивний, керований процес. Патріотизм не закладений в генах, він являє соціальне по своїй природі, і тому, не успадковується, а формується.

Виходячи з цього, патріотизм сьогодні є нагальною потребою і держави, оскільки високий рівень патріотизму населення здатен забезпечити соціально-політичну стабільність та гідне місце країни в цивілізованому світі; і особистості, яка своєю активною любов'ю до Батьківщини прагне досягти взаємної любові від неї з метою створення умов для вільного саморозвитку і збереження індивідуальності; і суспільства, яке зацікавлене в тому, щоб саморозвиток особистості, становлення її патріотичної самосвідомості здійснювався на моральній основі.

Саме тому, на державному рівні потрібно запроваджувати цілеспрямовані, комплексні, послідовні і взаємоузгоджені за часом, ресурсами та результатами діяльності органи державної виконавчої влади і громадські програми патріотичного виховання громадян України.

Всі ми усвідомлюємо, що результативність патріотичного виховання потребує корегування змісту освіти на загальнодержавному рівні, активізації масової патріотичної роботи, організованої і здійснюваної державними інфраструктурами, громадськими рухами і організаціями; стимулювання діяльності засобів масової інформації, наукових та інших установ та організацій, творчих спілок, спрямованої на розгляд і висвітлення проблем патріотичного виховання, на формування і розвиток особистості громадянина.

Сподіваємося, що високий фаховий та представницький рівень Вашої конференції, рекомендації та пропозиції широкого кола її учасників окреслять подальші шляхи для активізації роботи щодо патріотичного виховання населення України, зокрема, учнівської та студентської молоді.

Бажаємо плідної роботи, цікавих дискусій та вагомих результатів.

*З повагою,
від імені народних депутатів –
членів Комітету Верховної Ради України
з питань науки і освіти
Голова Комітету*

*Лілія Гриневич
26 лютого 2013 року,
місто Київ.*

Вітання учасникам конференції від члена комітету Верховної Ради з питань освіти та науки Лілії Гриневич, 25.02.2013 року

пам'ятали, чийх батьків вони діти, котрі б пильно берегли незалежність своєї держави, примножували на сучасному рівні українські традиції та культуру, одне слово, були високодуховними, свідомими патріотами своєї Вітчизни.

Впевнений, що Ваша науково-практична конференція буде вагомим опертям в розбудові нашої незалежної соборної України.

*З глибокою шанобою,
Голова Українського фонду
Борис Олійник /підпис/»*

**Організаторам, учасникам, гостям
Всеукраїнської
науково-практичної конференції
«Українське національне-патріотичне виховання –
передумова розвитку державності»**

Шановні колеги!

Прийміть наші щирі вітання з нагоди відкриття Всеукраїнської науково-практичної конференції «Патріотичне виховання – передумова розвитку державності», яка має на меті висвітлити актуальні питання щодо реального забезпечення державної політики у сфері патріотичного виховання громадян України.

Загальновідомо, що патріотизм, як чинник національної безпеки, поєднує в собі любов до своєї Вітчизни, за свій народ, гордість за їх минуле і сьогодення, готовність до їх захисту. Патріотизм – це свого роду моральний фундамент суспільної і державної будівлі, опору його життєспроможності. Патріотизм можна віднести до вищих форм проявлення духовності.

Ми переконані, що в суспільстві яке розвивається, засвоєння патріотичних цінностей і норм життя – це перш за все об'єктивний, керований процес. Патріотизм не закладений в генах, він явище соціальне по своїй природі, і тому, не успадковується, а формується.

Виходячи з цього, патріотизм сьогодні є нагальною потребою і держави, оскільки високий рівень патріотизму населення здатен забезпечити соціально-політичну стабільність та гідне місце країні в цивілізованому світі; і особистості, яка своєю активною любов'ю до Батьківщини прагне досягти взаємної лю-

бові від неї з метою створення умов для вільного саморозвитку і збереження індивідуальності; і суспільства, яке зацікавлене в тому, щоб саморозвиток особистості, становлення її патріотичної самосвідомості здійснювався на моральній основі.

Саме тому на державному рівні потрібно запроваджувати цілеспрямовані, комплексні, послідовні і взаємоузгоджені за часом, ресурсами та результатами діяльності органів державної виконавчої влади і громадськості програми патріотичного виховання громадян України.

Всі ми усвідомлюємо, що результативність українського патріотичного виховання потребує корегування змісту освіти на загальнодержавному рівні, активізації масової патріотичної роботи, організованої і здійснюваної державними структурами, громадськими рухами і організаціями; стимулювання діяльності засобів масової інформації, наукових, інших установ та організацій, творчих спілок, спрямованої на розгляд і висвітлення проблем патріотичного виховання, на формування і розвиток особистості громадянина.

Сподіваємося, що високий фаховий, представницький рівень Вашої конференції, рекомендації та пропозиції широкого кола її учасників окреслять подальші шляхи для активізації роботи щодо патріотичного виховання населення України, зокрема учнівської та студентської молоді.

Бажаємо плідної роботи, цікавих дискусій та вагомих результатів.

*З повагою,
від імені народних депутатів -
членів Комітету Верховної Ради України
з питань науки і освіти
Голова Комітету /підпис/ Лілія Гриневич*

*26 лютого 2013 року,
місто Київ*

ГОЛОВА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

*Учасникам та організаторам
всеукраїнських науково-практичних конференцій
“Патріотичне та національне
виховання українських громадян –
передумова розвитку державності”*

Шановні друзі!

Україна сьогодні вкрай потребує високоосвіченого, високоморального, патріотично налаштованого молодого покоління, яке насамперед може виховати педагог, бо саме вчитель формує і закладає в серця і душі дітей все найкраще, що потім вони пронесуть крізь життя. Найголовніше покликання вчителя – робити світ гуманнішим, плекати в учнів доброту, любов до рідної землі, родини, свого народу, бажання працювати для розквіту держави.

Саме тому проведення всеукраїнських науково-практичних конференцій з проблем виховання патріотизму впродовж 2013 року, така наочна презентація кращого педагогічного досвіду є надзвичайно актуальною і важливою подією у становленні небайдужого до долі своєї країни громадянина – патріота України, гідного нащадка славних українських прасурів.

Впевнений, що спільними зусиллями педагогів, науковців, органів державної влади та місцевого самоврядування, громадських діячів у нашій країні буде створено потужну систему українського патріотичного виховання.

Зичу всім вам миру, міцного здоров'я, щастя, вагомих і щедрих здобутків на ниві виховання молодого покоління, яке працюватиме на благо Українського народу, в ім'я процвітання нашої Вітчизни!

Володимир РИБАК

ВІТАННЯ УЧАСНИКАМ КОНФЕРЕНЦІЇ ВІД ГОЛОВИ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ ВОЛОДИМИРА РИБАКА

Пр-кт Перемоги, 50, м. Київ-47, 03047
Тел./факс : (044)4548761, 4548524
privateli@gmail.com
www.helpthechildren.org.ua
№ коду за ЄДРПОУ: 21657827, р/р 26000145446 в АТ "Райффайзен Банк Аваль" м. Київ, МФО 380805

Pr-kt Peremohy, Kyiv-47, 03047
Tel/fax: (044) 4548761, 4548524
privateli@gmail.com
www.helpthechildren.org.ua

Вітання організаторам та учасникам Всеукраїнських науково-практичних конференцій на тему:

«Патріотичне виховання громадян України – передумова розвитку державності» та

«Українське національне виховання: реалії, тенденції, перспективи».

Благодійний фонд «Прийатели дітей» вітає організаторів та учасників Всеукраїнських науково-практичних конференцій на тему: «Патріотичне виховання громадян України – передумова розвитку державності» та «Українське національне виховання молоді: реалії, тенденції, перспективи». Актуальність тематики, заявленої в програмі конференцій, має велике значення для громадян нашої держави. В той час, коли нові покоління, народжені після набуття Україною незалежності, часто відчувають розгубленість через великий потік різновекторної інформації, що є невід'ємною рисою сучасного життя, дуже важливо допомогти молодим людям отримати вірні орієнтири та сприяти створенню у них надійної морально-етичної бази, що допоможе їм долати будь-які труднощі у житті. Питання патріотичного та національного виховання завжди впливали на розвиток державності, і тому важливість проведення конференції є відображенням тих проблем, які необхідно вирішувати сьогодні, щоб не втратити нові покоління.

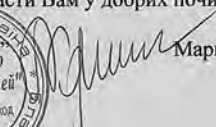
Патріотизм як вірність своїй родині, своїй землі, своєму народові – є тією основою, на якій можуть бути виховані будь-які інші позитивні риси сучасної людини. Тому ми підтримуємо завдання конференції з обговорення як теоретичних так і практичних напрямків вирішення цих важливих питань та обміну набутим досвідом.

Благодійний фонд «Прийатели дітей» протягом вісімнадцяти років діяльності сприяв вихованню у дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, почуття патріотизму та виховання національної свідомості.

Неупереджене відкрите спілкування та обмін думками в рамках цієї конференції, ми впевнені, сприятиме підняттю патріотичного та національного виховання молоді на новий шабель!

Бажаємо плідного проведення конференції! Шасти Вам у добрих починаннях!

З повагою,

президент благодійного фонду «Прийатели дітей» Марина Криса

ПРИВІТАННЯ УЧАСНИКАМ КОНФЕРЕНЦІЇ ВІД ТОВАРИСТВА «ПРИЯТЕЛІ ДІТЕЙ»

**Учасникам та організаторам
всеукраїнських науково-практичних
конференцій
«Українське національно-патріотичне виховання –
передумова розвитку державності»**

Шановні друзі!

Україна сьогодні вкрай потребує високоосвіченого, високоморального, патріотично налаштованого молодого покоління, яке насамперед може виховати педагог, бо саме вчитель формує і закладає в серця і душі дітей все найкраще, що потім вони пронесуть крізь життя. Найголовніше покликання вчителя – робити світ гуманнішим, плекати в учнів доброту, любов до рідної землі, родини, свого народу, бажання працювати для розквіту держави.

Саме тому проведення всеукраїнських науково-практичних конференцій з проблем виховання українських патріотизму впродовж 2013 року, така наочна презентація кращого педагогічного досвіду є надзвичайно актуальною і важливою подією у становленні небайдужого до долі своєї країни громадянина – патріота України, гідного нащадка славних українських пращурів.

Впевнений, що спільними зусиллями педагогів, науковців, органів державної влади та місцевого самоврядування, громадських діячів у нашій країні буде створено потужну систему українського патріотичного виховання.

Зичу всім вам миру, міцного здоров'я, щастя, вагомих і щедрих здобутків на ниві виховання молодого покоління, яке працюватиме на благо Українського народу, в ім'я процвітання нашої Вітчизни!

*Голова
Верховної Ради України /підпис/ Володимир Рибак*

**Вітання організаторам та учасникам Всеукраїнських науково-практичних конференцій на тему:
«Українське національно-патріотичне виховання – передумова розвитку державності» та «Українське національне виховання: реалії, тенденції, перспективи».**

Благодійний фонд «Приятелі дітей» вітає організаторів та учасників Всеукраїнських науково-практичних конференцій на тему: «Українське національно-патріотичне виховання громадян України – передумова розвитку державності» та «Українське національне виховання молоді: реалії, тенденції, перспективи». Актуальність тематики, заявленої в програмі конференцій, має велике значення для громадян нашої держави. В той час, коли нові покоління, народжені після набуття Україною незалежності, часто відчують розгубленість через великий потік різновекторної інформації, що є невід'ємною рисою сучасного життя, дуже важливо допомогти молодим людям отримати вірні орієнтири та сприяти створенню у них надійної морально-етичної бази, що допоможе їм долати будь-які труднощі у житті. Питання патріотичного та національного виховання завжди впливали на розвиток державності, і тому важливість проведення конференції є відображенням тих проблем, які необхідно вирішувати сьогодні, щоб не втратити нові покоління.

Патріотизм як вірність своїй родині, своїй землі, своєму народові – є тією основою, на якій можуть бути виховані будь-які інші позитивні риси сучасної людини. Тому ми підтримуємо завдання конференції з обговорення як теоретичних, так і практичних напрямків вирішення цих важливих питань та обміну набутим досвідом.

Благодійний фонд «Приятелі дітей» протягом вісімнадцяти років діяльності сприяв вихованню у дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, почуття патріотизму та виховання національної свідомості.

Неупереджене відкрите спілкування та обмін думками в рамках цієї конференції, ми впевнені, сприятиме підняттю патріотичного та національного виховання молоді на новий щабель!

Бажаємо плідного проведення конференції! Щастя Вам у добрих починаннях!

З повагою, президент благодійного фонду

«Приятелі дітей» /підпис/ Марина Крива

**Учасникам конференції
«Українське національне-патріотичне виховання
громадян – передумова розвитку державності»**

Шановні колеги!

Проблема патріотичного виховання громадян України, яка обговорюватиметься сьогодні на конференції, є однією з найактуальніших суспільних і, зокрема, освітянських проблем сьогодення. Її успішне вирішення – запорука подальшого розвитку української державності. Бо лише свідомі самодостатні громадяни, які люблять Україну, свій народ, націю і готові самовіддано служити їх інтересам, можуть утвердити демократичну, правову, економічно стабільну державу, як цивілізованого члена світового співтовариства.

Українське патріотичне виховання повинно зайняти провідну роль у підготовці до життя молодого покоління, стати важливим компонентом політичної соціалізації. Значення національного єднання в добу глобалізації не тільки не зменшується, а навпаки, зростає. Бо глобалізація означає не тільки зближення народів, а й загострення конкуренції між державами, розповсюдження її на різні сфери життя, набуття нею планетарного характеру. І тільки держава, де панує національна єдність зможе бути конкурентоспроможною, а значить забезпечити краще життя своїм громадянам. Тому патріотизм це і шлях до кращого життя в країні.

Від сформованості українського патріотизму залежить розвиток інших суспільно значущих якостей особистості. Виходячи з цього, патріотизм, патріотичне виховання сьогодні є нагальною потребою і держави і суспільства, які зацікавлені в тому, щоб саморозвиток особистості, становлення її патріотичної самосвідомості здійснювався на моральній основі. Патріотичне виховання громадян органічно передбачає поважне ставлення до інших народів, їх історії,

культури, традицій. Ще видатний український поет В. Сосюра писав: «Не можна любити народів других, коли ти не любиш Україну».

У вихованні громадянина-патріота України важливого значення набуває взаємодія органів виконавчої влади, системи освіти і соціальних інститутів, педагогічної науки. Ми всі переконані в тому, що становлення патріотизму, національної самосвідомості юних громадян має бути пріоритетом, насамперед, діяльності навчальних закладів з належним науковим супроводом цієї роботи.

Варто зазначити, що сьогодні поки що недостатньо ґрунтовних досліджень, які б розкривали основні підходи, нові форми, методи та технології виховання юних патріотів України. Продуктивними науковими підвалинами для створення інноваційних навчально-виховних методик, технологій, які б сприяли розвитку у кожній молодій людині стійких духовно-моральних переконань і світогляду, мають стати ідеї гуманізму, демократизму, людиноцентризму. Важливо також забезпечити належну професійну готовність педагогічних працівників до реалізації завдань і змісту патріотичного виховання дітей та учнівської молоді, удосконалення процесу підвищення професійної компетентності педагогів щодо патріотичного виховання молоді у системі вищої і післядипломної освіти.

Учасниками сьогоднішньої конференції є наукові й науково-педагогічні працівники, керівники органів державного управління і місцевого самоврядування, працівники освіти, закладів та установ фізичної культури і спорту, культури та туризму, представники громадських організацій. Сподіваюся, конструктивна дискусія, продуктивний діалог сприятимуть визначенню концептуальних засад українського патріотичного виховання, обміну практичним досвідом з питань змісту й технологій формування патріотичних почуттів учнівської й студентської молоді. А відтак все це буде поступом до розвитку державності України, фактором консолідації усього українського суспільства.

Тож бажаю плідної усім Вам роботи й успіхів!

*Президент
Національної академії
Педагогічних наук України /підпис/ Василь Кремень*

**Учасникам конференції
«Патріотичне виховання громадян
України – передумова розвитку державності»**

Шановні колеги!

Проблема патріотичного виховання громадян України, яка обговорюватиметься сьогодні на конференції, є однією з найактуальніших суспільних і, зокрема, освітянських проблем сьогодення. Її успішне вирішення – запорука подальшого розвитку української державності. Бо лише свідомі самодостатні громадяни, які люблять Україну, свій народ, націю і готові самовіддано служити їх інтересам можуть утвердити демократичну, правову, економічно стабільну державу, як цивілізованого члена світового співтовариства.

Патріотичне виховання повинно зайняти провідну роль у підготовці до життя молодого покоління, стати важливим компонентом політичної соціалізації. Значення національного єднання в добу глобалізації не тільки не зменшується, а навпаки, зростає. Бо глобалізація означає не тільки зближення народів, а й загострення конкуренції між державами, розповсюдження її на різні сфери життя, набуття нею планетарного характеру. І тільки держава, де панує національна єдність, зможе бути конкурентоспроможною, а значить забезпечити краще життя своїм громадянам. Тому патріотизм це і шлях до кращого життя в країні.

Від сформованості патріотизму залежить розвиток інших суспільно значущих якостей особистості. Виходячи з цього, патріотизм, патріотичне виховання сьогодні є нагальною потребою і держави і суспільства, які зацікавлені в тому, щоб саморозвиток особистості, становлення її патріотичної самосвідомості здійснювався на моральній основі. Патріотичне виховання громадян органічно передбачає поважне ставлення до інших народів, їх історії, культури, традицій. Ще видатний український поет В.Сосюра писав «Не можна лобити народів других, коли ти не любиш Вкраїну».

Привітання учасникам конференції від Василя Кременя – президента Національної академії педагогічних наук України, стор. 1

У вихованні громадянина-патріота України важливого значення набуває взаємодія органів виконавчої влади, системи освіти і соціальних інститутів, педагогічної науки. Ми всі переконані в тому, що становлення патріотизму, національної самосвідомості юних громадян має бути пріоритетом, насамперед, діяльності навчальних закладів з належним науковим супроводом цієї роботи.

Варто зазначити, що сьогодні поки що недостатньо ґрунтовних досліджень, які б розкривали основні підходи, нові форми, методи та технології виховання юних патріотів України. Продуктивними науковими підвалинами для створення інноваційних навчально-виховних методик, технологій, які б сприяли розвитку у кожної молодої людини стійких духовно-моральних переконань і світогляду, мають стати ідеї гуманізму, демократизму, людиноцентризму. Важливо також забезпечити належну професійну готовність педагогічних працівників до реалізації завдань і змісту патріотичного виховання дітей та учнівської молоді, удосконалення процесу підвищення професійної компетентності педагогів щодо патріотичного виховання молоді у системі вищої і післядипломної освіти.

Учасниками сьогоднішньої конференції є наукові й науково-педагогічні працівники, керівники органів державного управління і місцевого самоврядування, працівники освіти, закладів та установ фізичної культури і спорту, культури та туризму, представники громадських організацій. Сподіваюся конструктивна дискусія, продуктивний діалог сприятимуть визначенню концептуальних засад патріотичного виховання, обміну практичним досвідом з питань змісту й технологій формування патріотичних почуттів учнівської й студентської молоді. А відтак все це буде поступом до розвитку державності України, фактором консолідації усього українського суспільства.

То ж бажаю плідних Вам роботи й успіхів!

Президент

Національної академії педагогічних наук України

Василь Кремень

*Привітання учасникам конференції від Василя Кременя – президента
Національної академії педагогічних наук України, стор. 2*

Шановні учасники та організатори Всеукраїнських науково-практичних конференцій «Українське національно-патріотичне виховання: реалії, тенденції, перспективи»!

Українська мова – це головна складова українського патріотичного та національного виховання, вона є фундаментом державності України. Без української мови ніколи не буде цивілізованої Української держави. Без належного розвитку літератури і мистецтв не буде піднесення економіки. Тільки свідома, вихована, духовно багата людина здатна бути справжнім господарем у своїй країні.

Виховати любов і повагу до рідного слова – одне із важливих завдань педагогів, батьків, всіх, хто причетний до формування нового українського покоління.

Сподіваємось, що спільно з учасниками Всеукраїнських конференцій ми зможемо захистити українську мову та допоможемо утвердженню її позиції як єдиної державної мови в Україні.

З повагою,

Виконавчий директор

*МГО «Конгрес сприяння захисту
української мови»*

/підпис/ Олена Фесенко

22 лютого 2013 року

Вих. № 5

Від «22» лютого 2013 р.

**Шановні учасники та організатори
Всеукраїнських науково-практичних конференцій
«Українське національно-патріотичне виховання: реалії,
тенденції, перспективи»!**

Щиро вітаємо Вас з початком проведення конференції. Патріотичне виховання в Україні має сьогодні нагальне і першочергове значення для українського суспільства.

Любов до рідної землі завжди надихала українців на звершення і перемоги, як в трудовій діяльності, так і під час визвольних змагань за здобуття Україною самобутності і незалежності. Патріотизм – це вищий прояв духовності в житті людини. Ще з

Міжнародна громадська організація
**„Конгрес захисту
української мови”**

р/р 260013013180 в АБ «Старожилиський банк» м. Києва МФО 321477, код 33060025
Україна, 01133, м. Київ, булев. Лесюкова, 6а. Тел./факс: (044) 286-10-21, 284-72-72, 253-21-09

**Шановні учасники та організатори
Всеукраїнських науково-практичних конференцій
«Патріотичне виховання українських громадян – передумова
розвитку державності» та «Українське національне виховання:
реалії, тенденції, перспективи»!**

Українська мова це головна складова українського патріотичного та національного виховання, вона є фундаментом державності України. Без української мови ніколи не буде цивілізованої Української держави. Без належного розвитку літератури і мистецтв не буде піднесення економіки. Тільки свідома, вихована, духовно багата людина здатна бути справжнім господарем у своїй країні.

Виховати любов і повагу до рідного слова – одне із важливих завдань педагогів, батьків, всіх, хто причетний до формування нового українського покоління.

Сподіваємось, що спільно з учасниками Всеукраїнських конференцій ми зможемо захистити українську мову та допоможемо утвердженню її позиції як єдиної державної мови в Україні.

З повагою,

Виконавчий директор

МГО «Конгрес сприяння захисту української мови»

22 лютого 2013 року

Олена Фесенко

*Вітання учасникам конференції від ГО «Конгрес захисту української мови»
22.02.2013 року*

ВГО «Всеукраїнська федерація «СПАС»

69037, Україна, м. Запоріжжя, вул. 40 Років радянської України, 58-а, Кошова канцелярія
Телефакс: (061) 233 23 67, Ел. пошта: spas-zp2008@yandex.ru

Вих. № 5

Від « 22 » лютого 2013 р.

**Шановні учасники та організатори
Всеукраїнських науково-практичних конференцій
«Патріотичне виховання українських громадян – передумова розвитку
державності» та «Українське національне виховання: реалії, тенденції,
перспективи»!**

Щиро вітаємо Вас з початком проведення конференції. Патріотичне виховання в Україні має сьогодні нагальне і першочергове значення для українського суспільства.

Любов до рідної землі завжди надихала українців на звернення і перемоги, як в трудовій діяльності, так і під час визвольних змагань за здобуття Україною самобутності і незалежності. Патріотизм – це вищий прояв духовності в житті людини. Ще з часів давньої Київської Русі русичі не жаліли свого життя, захищаючи рідну землю від різних нападників. Великий прояв і піднесення національної гідності набуло розквіту в часи козаччини, яке заклало в Україні основи державності і продовжувалось в часи визвольних змагань Української Народної Республіки.

Ми переконані, що і в наші часи відчуття любові до рідної Батьківщини, віддана праця на благо України і готовність в будь-яку мить стати на її захист – мають фундаментальне значення успішного розвитку нашої держави. Яким ми виховуємо молоде покоління, таким і буде наше майбутнє. Наскільки молодь буде любити свою Батьківщину і віддано працювати на її розбудову, така і буде наша Україна.

Переконаний, що спільно з Вами ми визначимо фундаментальні основи в українському патріотичному і національному вихованні української молоді.

З повагою,

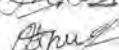
Почесний президент

ВГО «Всеукраїнська федерація «Спас»

Президент

ВГО «Всеукраїнська федерація «Спас»

 О.Г.Рябека,

 О. Л.Притула

ПРИВІТАННЯ УЧАСНИКАМ КОНФЕРЕНЦІЇ ВІД «ВГО СПАС», 22.02.2013 РОКУ

**Шановні учасники Всеукраїнських конференцій
на теми:**

**«Українське національне виховання: реалії, тенденції, перспективи
«Патріотичне виховання громадян України – передумова розвитку
державності»**

Власна гідність, відданість і любов до України - це чесноти українського патріота. Саме вони надавали сили і відваги всім, хто жертвував своїм життям в ім'я України.

На долю багатьох поколінь українців випало чимало важких потрясінь: від міжусобних воєн Київської Русі, зруйнування Запорізької січі та Української народної республіки до найжахливіших випробувань голодомору та афганської війни.

Справжнє печло пройшли мільйони українців борючись за незалежність України, рятуючи світ від "чорнобильського" лиха. Це була епоха нескінченного подвигу.

Пам'ятаймо кожного, хто свідомо віддавав своє життя заради незалежності України і миру на землі. Ніщо не повинно бути забутим.

Пам'ятаймо свою історію, славних синів та доньок України, бо це основа патріотичного, українського національного виховання, це запорука незалежності, могутності і розвитку нашої держави.

Теми конференцій особливо актуальні в наш час, нелегкий час становлення та розвитку України. Об'єднаймо зусилля для виховання високодуховного, нового українського покоління, здатного збудувати сильну, міцну і заможну Україну!

З повагою

Голова правління

ВГО "Асоціація

"Афганці чорнобиля"

Олександр Рябека

ПРИВІТАННЯ УЧАСНИКАМ КОНФЕРЕНЦІЇ ВІД АСОЦІАЦІЇ «АФГАНЦІ ЧОРНОБИЛЯ»,
12.02.2013 РОКУ

часів давньої Київської Русі русичі не жаліли свого життя, захищаючи рідну землю від різних нападників. Великий прояв і піднесення національної гідності набуло розквіту в часи козаччини, яке заклало в Україні основи державності і продовжувалось в часи визвольних змагань Української Народної Республіки.

Ми переконані, що і в наші часи відчуття любові до рідної Батьківщини, віддана праця на благо України і готовність в будь-яку мить стати на її захист мають фундаментальне значення успішного розвитку нашої держави. Яким ми виховаємо молоде покоління, таким і буде наше майбутнє. Наскільки молодь буде любити свою Батьківщину і віддано працювати на її розбудову, така і буде наша Україна.

Переконаний, що спільно з Вами, ми визначимо фундаментальні основи в українському патріотичному і національному вихованні української молоді.

З повагою,

Почесний президент

ВГО «Всеукраїнська федерація «Спас» /підпис/ О. Г. Рябека

Президент

ВГО «Всеукраїнська федерація «Спас» /підпис/ О. Л. Притула

Шановні учасники Всеукраїнських конференцій на теми:

«Українське національно-патріотичне виховання: реалії, тенденції, перспективи»

Власна гідність, відданість і любов до України – це чесноти українського патріота. Саме вони надавали сили і відваги всім, хто жертвував своїм життям в ім'я України.

На долю багатьох поколінь українців випало чимало важких потрясінь: від міжусобних воєн Київської Русі, зруйнування Запорізької січі та Української Народної Республіки до найжахливіших випробувань голодомору та афганської війни.

Справжнє пекло пройшли мільйони українців борючись за незалежність України, рятуючи світ від «чорнобильського» лиха. Це була епоха нескінченного подвигу.

Пам'ятаймо кожного, хто свідомо віддавав своє життя заради незалежності України і миру на землі. Ніщо не повинно бути забутим!

Пам'ятаймо свою історію, славних синів та доньок України, бо це основа патріотичного, українського національного виховання, це запорука незалежності, могутності і розвитку нашої держави.

Теми конференцій особливо актуальні в наш час, нелегкий час становлення та розвитку України. Об'єднаймо зусилля для виховання високо – духовного, нового українського покоління, здатного збудувати сильну, міцну і заможну Україну!

З повагою

Голова правління

**ВГО «Асоціація
«Афганці Чорнобиля»» /підпис/ Олександр Рябека
12 лютого 2013 року**

Головними інформаційними спонсорами проведення науково-практичних конференцій виступили газети «Голос України» та «День». В цих часописах з'являлось цілий ряд публікацій, що висвітлювали проблематику наукових конференцій.

Валентина Стрілько: «У документах ніде не згадується поняття “український народ”, натомість – “населення України”»

Чому перед українською школою не ставлять завдання виховувати патріотів?

Газета «День» вже писала про те, що сьогодні в Україні йде обговорення пропозицій до державного документа «Про проєкт Концепції загальнодержавної цільової соціальної програми патріотичного виховання громадян на 2013–2017 роки» та інших нормативних документів у галузі освіти, започаткованих. Міжнародним освітнім фондом імені Ярослава Мудрого спільно з Національною

*академією педагогічних наук, громадськістю,
релігійними конфесіями.*

Фахівці Фонду проаналізували зміст середньої освіти України та державні нормативно-правові акти, які стосуються її змісту та виховання молоді щодо наявності чи відсутності позицій, які мають формувати в учня знання та уявлення про Україну, її мову, історію, культуру, народні традиції. На жаль, висновки невтішні: за словами президента Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого Валентини СТРІЛЬКО, сучасна освіта формує в учнів космополітизм, любов до всього світу, але не до України. Про це вона розповіла «Дню».

– Валентино Василівно, яка причина того, що, за вашим словами, з української освіти «вихолощується український зміст та український дух»?

– У 2013 році з ініціативи нашої організації по всій Україні проходять Всеукраїнські науково-практичні конференції «Українське національно-патріотичне виховання: реалії, тенденції, перспективи». Зокрема, вони вже відбулися в Дніпропетровську, на базі обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, у Київській області, на базі Київського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, у Києві, на базі Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова, в Дрогобичі, на базі Дрогобицького державного педагогічного університету ім. Івана Франка. Підключаються до цієї важливої роботи як вищі навчальні заклади України, так і загальноосвітні школи. Нещодавно такий захід успішно пройшов у Богуславі на Київщині. Спільно з Асоціацією «Відроджені гімназії України» планується проведення науково-практичної конференції на базі Щасливської школи Бориспільського району. В рамках її роботи будуть підведені підсумки Всеукраїнського конкурсу дитячого малюнка на тему «Любіть Україну».

Кожна конференція носить конструктивний характер: ми аналізуємо стан української освіти щодо відповідності змісту освіти потребам становлення української держави, вихованню українських патріотів і вихованню української нації. Ми приходимо до невтішного висновку: вихолощується україн-

ський зміст освіти, а в проєкті «Концепції загальнодержавної цільової соціальної програми патріотичного виховання громадян на 2013–2017 роки», затвердженої колегією Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, взагалі зникає поняття патріотизму як такого, а з'являється нове поняття: «виховання політичної нації». У документах ніде не вживається термін «український народ», натомість з'являється поняття «населення України». Коли ми проаналізували прийняті Кабінетом Міністрів України Державний стандарт початкової загальної освіти, який набуває чинності з 01.09.2013 р., та Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти, який впроваджується в частині базової освіти з 01.09.2013 р., а в частині повної освіти – з 01.09.2018 р., то побачили, що там практично відсутній український зміст освіти. Навіть українська мова не виділяється окремим розділом, щоб можна було прописати головну мету та складові вивчення державної мови. Українська мова йде через кому: «українська мова, мова національних меншин та інші...» Ніде не згадується про те, що треба виховувати шанобливе ставлення до української мови.

Історія України також подається через кому в світовому історичному компоненті... Відбувається правова казуїстика: підміна державної мови «рідною» – це завуальоване просування російської мови. Тобто йде цілеспрямована робота державних структур щодо переведення українських шкіл на космополітичні рейки та формування із населення України (цей термін – майже в усіх документах Міністерства освіти України) «політичної нації».

Наведу ще один приклад. Ми аналізували зміст підручників з української мови для початкових класів. Це 743 сторінки (вісім підручників – по два на кожен навчальний рік), серед яких є тільки 27 речень, в яких згадується слово «Україна» або «український». У ці 27 позицій входить слово «Конституція України», «українська казка», «українська приказка». Аналізуємо «Читанки» для початкових класів. Гарно підібрані тексти, але в них немає жодного дитячого історичного оповідання про Україну. А їх українські письменники вже написали дуже багато.

Ще одна проблема. Міністерство освіти і науки, молоді та

Валентина СТРІЛЬКО: НЕ ЗГАДУЄТЬСЯ ПОНЯТТЯ НАТОМІСТЬ — «НАСЕЛЕННЯ

Чому перед українською школою не ставлять

АКТУАЛЬНЕ ІНТЕРВ'Ю

Оксана МИКОЛЮК, «День»

Газета «День» вже писала про те, що сьогодні в Україні йде обговорення пропозицій до державного документа «Про проект Концепції загальнодержавної цільової соціальної програми патріотичного виховання громадян на 2013-2017 роки» та інших нормативних документів у галузі освіти, започаткованих Міжнародним освітнім фондом імені Ярослава Мудрого спільно з Національною академією педагогічних наук, громадськістю, релігійними конфесіями.

Фахівці фонду проаналізували зміст середньої освіти України та державні нормативно-правові акти, які стосуються її змісту та виховання молоді щодо наявності чи відсутності позицій, які мають формувати в учня знання та уявлення про Україну, її мову, історію, культуру, народні традиції. На жаль, висновки невтішні: за словами президента Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого Валентини СТРІЛЬКО, сучасна освіта формує в учнів космополітизм, любов до

мо став української освіти щодо відповідності змісту освіти потребам становлення української держави, вихованню українських патріотів і вихованню української нації. Ми приходимо до невтішного висновку: вихолощується український зміст освіти, а в проекті «Концепції загальнодержавної цільової соціальної програми патріотичного виховання громадян на 2013—2017 роки», затвердженої колегією Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, взагалі зникає поняття патріотизму як такого, а з'являється нове поняття: «виховання політичної нації». У документах ніде не вживається термін «український народ», натомість з'являється поняття «населення України». Коли ми проаналізували прийняті Кабінетом Міністрів України Державний стандарт початкової загальної освіти, який набуває чинності з 01.09.2013 р., та Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти, який впроваджується в частині базової освіти з 01.09.2013 р., а в частині повної освіти — з 01.09.2018 р., то побачили, що там практично відсутній український зміст освіти. Навіть українська мова не виділяється окремим розділом, щоби можна було прописати головну мету та складові

СТАТТЯ В ГАЗЕТІ «ДЕНЬ», № 89, 28 ТРАВНЯ 2013 РОКУ

«У документах ніде «український народ», України»

завдання виховувати
патріотів?

турної освіти», затверджену 26.01 2011 року наказом міністра освіти №58. Якщо до цього часу в нас була українська література і світова, в рамках якої вивчалася російська література, то тепер російській літературі відводиться окреме «почесне» місце. Російську літературу відносять до золотого фонду класичної літератури, а ще обґрунтовують: «особлива роль належить російській літературі як художньо-словесному надбанню, у тісній взаємодії з яким протягом декількох століть формувалася українська література». А українську літературу не називають золотим фондом, не звертають увагу вчителів на формування в учнів знання кращих творів українських письменників. Не зрозумілий в цьому документі розподіл: українська література й світова, вітчизняна й світова. А українська хіба не світова? Однобічне, смішне й недолуге тлумачення: «Українська література плекає любов до мови і звичаїв українців, в конкретно-образній формі доносить до читача інформацію про своєрідність українських традицій та культури». А де українська історія, де доля й місія української нації? Де її душа? Державні службовці не помітили цього в українській літерату-

— З якими конкретно пропозиціями щодо вдосконалення змісту освіти та виховання в освітніх закладах ви звернулися до державних установ?

— Кожна всеукраїнська науково-практична конференція ухвалює цілий ряд документів, в тому числі і звернення до народних депутатів України, Президента України Віктора Януковича, прем'єр-міністра Миколи Азарова, міністра освіти і науки України Дмитра Табачника. Уже прийняті резолюції щодо державних стандартів освіти з патріотичного виховання, з «Концепції мовної освіти в Україні», з «Концепції співпраці з мовної осві-

СТАТТЯ В ГАЗЕТІ «ДЕНЬ», № 89, 28 ТРАВНЯ 2013 РОКУ

ній акції. І, зрозуміло, їхніх шкільних і позашкільних наставників, які на місцях сприяли активній творчості вихованців.

Бракує самоповаги

«Видатні педагоги Русова, Ушинський, Ващенко, Стельмахович та інші звертали особливу увагу на наповнення навчального процесу українським змістом, формування ґрунтовних знань про Україну, її мову, історію, культуру, — зазначила у своєму виступі на конференції президент Фонду імені Ярослава Мудрого Валентина Стрілько. — Зокрема, Ушинський зауважував, що українці мало знають про свою державу. Не-

може бути лише та школа, як вища, так і загальноосвітня, де весь навчально-виховний процес наповнений українським змістом».

Природне право кожного народу мати свою національну школу. Як же це право реалізується в нашій країні?

Слово Валентині СТРІЛКО:

— Ви це зрозумієте, бодай поверхо проаналізувавши деякі освітні нормативно-правові акти. Скажімо, Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти жодним чином не зачіпає засад національно-патриотичного виховання. У ньому практично відсутній український акцент,

ція, педагогі, керівники закладів?! Невже ми, як казав Тарас Шевченко, «Славних прадців великих правничих погані»?!

Вважаю, в українських школах виховують космополітів, адже за словником «космополіт, або громадянин світу, — людина, що ідентифікує себе більше за приналежністю до людства, аніж до окремого соціального класу, нації тощо».

Грубо нехтуються національні цінності

На думку Валентині Стрілько та її колег, у Концепції літературної освіти (наказ Міністерства освіти і науки України від 26. 01. 2011 р. №58) виховні акценти зміщено, навіть небезпечні, оскільки підводять до усвідомлення, що українська мова та література — другорядні. Незважаючи на те, що багато положень концепції вельми слушні й надзвичайно актуальні в контексті, вона залишається антиукраїнською за суттю.

Сьогодні прагнення інтелігенції збергти національні засади буття дедалі частіше наштовкуються на спротив провідних структур, їх небажання бачити країну модерною європейською державою. Такими настроями позначено більшість важливих документів, затверджених останніми роками галузевим міністерством, у тому

числі і Концепція літературної освіти. Більше того, чиновники від освіти (в обхід поважних науковців, які брали участь у роботі над нею) виокремили особливу (чи не місцянську!) роль російської літератури у становленні всіх інших літератур, а надто української. І як тут не послатися на драматичну поему Лесі Українки про «Рим, який ходив до Греції у школу по науку». Як тут не наголосити, що велика культура Росії починалася від стін Києво-Могилянської академії!

І як розуміти, запитували учасники конференції, фразу: «Світлова література прилучає дітей до загальнолюдських цінностей, виховує толерантне ставлення до різних народів, народностей, рас і культур»? А українська література хіба щого не робить? І що не взагалі за розміне поняття «загальнолюдські цінності»? Згадаймо за словником — це головна ознака космополітизму. А де НАЦІОНАЛЬНІ цінності? Де НАЦІЯ?

Викликає суттєві зауваження й проєкт Концепції мовної освіти, розроблений МОН. У вступній частині її цілком слушно окреслено вплив глобалізації на гуманізацію освіти, ґрунтовно доведено актуальність цього нормативного документа, проте не сформульовано чітко його мету стосовно місяця української мо-

ви як державної. У Концепції не наведено визначення термінів, якими послуговуються автори тексту: державна мова, рідна мова, іноземна мова, мова меншин тощо.

Взявши до уваги науково-теоретичний і практичний матеріал, представлений на конференції, її учасники пропонують:

— ініціювати створення творчої групи для розроблення пропозицій до законопроекту «Про українське патріотичне виховання»;

— продовжити роботу над створенням регіональних, місцевих (локальних) програм українського патріотичного виховання громадян;

— підготувати комплекс заходів щодо залучення до українського патріотичного виховання сімей;

— більш активно й цілеспрямовано використовувати науковий потенціал вищих навчальних закладів і наукових установ;

— продовжити роботу щодо розвитку й удосконалення традиційних форм українського патріотичного виховання.

Із ухвали учасників конференції, що відбулась у Шкільському НВК.

Іван ЄЛІШН.
Київська область.

Фото надано Фондом імені Ярослава Мудрого.

Нашу школу важко назвати українською

СТАТТЯ В ГАЗЕТІ «ГОЛОС УКРАЇНИ», № 66, 5 КВІТНЯ 2013 РОКУ

спорту України приймає «Концепцію літературної освіти», затверджену 26.01 2011 року наказом міністра освіти № 58. Якщо до цього часу в нас була українська література і світова, в рамках якої вивчалася російська література, то тепер російській літературі відводиться окреме «почесне» місце. Російську літературу відносять до золотого фонду класичної літератури, а ще обґрунтовують: «особлива роль належить російській літературі як художньо-словесному надбанню, у тісній взаємодії з яким протягом декількох століть формувалася українська література». А українську літературу не називають золотим фондом, не звертають увагу вчителів на формування в учнів знання кращих творів українських письменників. Не зрозумілий в цьому документі розподіл: українська література й світова, вітчизняна й світова. А українська хіба не світова? Однобічне, смішне й недолуге тлумачення: «Українська література плекає любов до мови і звичаїв українців, в конкретно-образній формі доносить до читача інформацію про своєрідність українських традицій та культури». А де українська історія, де доля й місія української нації? Де її душа? Державні службовці не помітили цього в українській літературі?

І як розуміти: «Світова література прилучає дітей до загальнолюдських цінностей, виховує толерантне ставлення до різних народів, народностей, рас і культур»? А українська література хіба цього не робить? І що це взагалі за розмінне поняття «загальнолюдські цінності»?.. А де національні цінності? Де нація? Про це не сказано жодного разу. Складається враження, що слово «нація» особливо лякає чиновників.

Кращі історичні літературні твори ні в початковій, ні в середній школі не вивчають. У Державних стандартах для початкових класів, І які набувають чинності з 1 вересня 2013 року, слово «Україна» згадується два рази. Ніде не ставиться за основну мета сформувати ґрунтовні знання про Україну, про її історію, мову, культуру. Тільки в освітній галузі «природознавство» є одне речення, яке стосується України: І «засвоєння традицій українського народу у відносинах людини з природою». В запропонованих Державних стандартах для початкових класів українську мову як державну не відокремлюють, тому й ніяких завдань щодо її вивчення не ставиться. Натомість пишеться про «залучення до вивчення національних культур народів,

мова якого вивчається». Все це, на мою думку, робиться з двох причин: або ті, хто це пише, не розуміють, що роблять, або роблять це продумано й цілеспрямовано.

– 3 якими конкретно пропозиціями щодо вдосконалення змісту освіти та виховання в освітніх закладах ви звернулися до державних установ?

– Кожна всеукраїнська науково-практична конференція ухвалює цілий ряд документів, в тому числі і звернення до народних депутатів України, Президента України Віктора Януковича, прем'єр-міністра Миколи Азарова, міністра освіти і науки України Дмитра Табачника. Вже прийняті резолюції щодо державних стандартів освіти з патріотичного виховання, з «Концепції мовної освіти в Україні», з «Концепції літературної та мовної освіти». Ми констатуємо, що вітчизняна система освіти і виховання перебуває у глибокій кризі. У зверненні до Президента Віктора Януковича та народних депутатів України ми просимо зініціювати прийняття закону України «Про українське національно-патріотичне виховання», а також затвердження Державної програми українського національно-патріотичного виховання з відповідним державним фінансуванням. Також серед наших вимог – відміна Закону України «Про засади державної мовної політики» та вимога не допустити прийняття Верховною Радою «Концепції загальнодержавної цільової соціальної програми патріотичного виховання громадян на 2013–2017 роки», розробленої Міністерством освіти і науки України. У ній, як нам здається, завдання виховання молодого покоління не збігаються з інтересами держави. Ми хочемо привернути увагу широкої громадськості до надзвичайно важливої складової незалежності України – освіти, а також залучаємо до розробки конкретних пропозицій представників громадських організацій і установ, в тому числі й релігійних громад.

Те, що ми почали робити, дуже нелегка справа. Але наша сила в єдності науковців, вчителів-практиків, громадських діячів у питаннях докорінних змін в українській освіті, адже без таких змін могутньої України не буде. Рано чи пізно антиукраїнська крига скресне!

Газета «День», № 89, вівторок, 28 травня 2013 року

ОСВІТА: БЕЗ РОЖЕВИХ ОКУЛЯРІВ

На часі створення інноваційних навчально-виховних технологій і методик

Київщина першою з регіонів провела науково-практичну конференцію «Патріотичне виховання громадян України – передумова розвитку державності». Її другий етап відбувся нещодавно у Богуславі в гостинній спеціалізованій одинадцятирічці № 1.

Ініціатор і організатор цієї дискусії, як і всеукраїнських науково-патріотичних дебатів на тему «Українське національне виховання: реалії, тенденції, перспективи» – Міжнародний освітній Фонд імені Ярослава Мудрого. Ідею генерального «продюсера» підтримали Національна академія педагогічних наук (НАПН), галузеве міністерство, обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів, органи місцевої влади, громадські та релігійні об'єднання. Всеукраїнська патріотична акція протягом 2013 року пройде у більшості регіонів.

Її головний інформаційний спонсор – редакція газети «Голос України».

«Виховання підростаючого покоління є найважливішим складником національної культури. Сталість існування нації гарантується лише передачею прийдешнім поколінням культурно-історичних традицій батьків, дідів і прадідів. Повноцінну, цілісну, національно-свідому особистість можливо виховати тільки завдяки правильно організованій системі вивчення національних ідеалів і традицій. А ця система має формуватися з національного світогляду, філософії народу та національної ідеології» (із привітання учасникам конференції заступника Голови Верховної Ради України Руслана Кошулинського).

Позицію політика підтримували виступаючі на конференції. Валентина Стрілько, президент Фонду імені Ярослава Мудрого, кандидат педагогічних наук, зокрема, зазначила: «Будь-яка політична сила, що формується навколо образу лідера, а не навколо ідеології, приречена на ганебну поразку. Лідери рано чи пізно потерплять крах, якщо зневажатимуть поняття української державної ідеології».

Президент НАПН Василь Кремень у своєму зверненні до педагогів наголосив: «Сьогодні поки що недостатньо ґрунтовних досліджень, які б розкривали основні підходи, нові форми, методи та технології виховання юних патріотів України. Продуктивними науковими підвалинами для створення інноваційних навчально-виховних методик, технологій, які б сприяли розвитку в кожній молодій людині стійких духовно-моральних переконань і світогляду, мають стати ідеї гуманізму, демократизму, людиноцентризму. Важливо також забезпечити належну професійну готовність педагогічних працівників до реалізації завдань і змісту патріотичного виховання дітей та учнівської молоді, удосконалення процесу підвищення професійної компетентності педагогів...».

Слід зазначити, що ініціатива Фонду імені Ярослава Мудрого викликала великий інтерес, про що свідчать не лише численні привітальні звернення керівників парламенту, уряду, відомих науковців і представників творчої інтелігенції. Взяти участь в обговоренні наболілої проблеми висловили бажання майже 150 небайдужих освітян не тільки Київської області.

Виставка чудових робіт гуртківців загальноосвітніх, позашкільних, професійно-технічних, вищих навчальних закладів Богуславського району показала, як уміло педагоги використовують народні традиції, фольклор у вихованні дітей. У стінах школи № 1 були проведені майстер-класи талановитих народних умільців: «Ложкарство», «Ткацтво», «Лозоплетіння», «Робота з природними матеріалами», «Бісероплетіння», «Петриківський розпис», «Флористика», «Квілінг», «Вироби із солоного тіста»... Порадували і творчі самодіяльні колективи регіону. Зокрема, народний вокальний ансамбль (Бровари), колектив учнів і вчителів Софіївсько–Борщагівського навчально-виховного комплексу (Киево-Святошинський район), народний аматорський гурт «Коляда» Богуславського гуманітарного коледжу імені І. С. Нечуя-Левицького.

Без перебільшення скажу, що конференція на Київщині стала своєрідним святом. Святом національного духу, який хочеться продовжити.

ДОСЛІВНО

Леонід Губерський, ректор Київського національного уні-

ОСВІТА: БЕЗ РОЖЕВИХ

На часі створення навчально-виховних

НА ПЕДРАДУ

Київщина першою з регіонів провела науково-практичну конференцію «Патріотичне виховання громадян України — передумова розвитку державності». Її другий етап відбувся нещодавно у Богуславі в гостинній спеціалізованій одинадцятирічці №1.

Ініціатор і організатор цієї дискусії, як і всеукраїнських науково-патріотичних дебатів на тему «Українське національне виховання: реалії, тенденції, перспективи» — Міжнародний освітній Фонд імені Ярослава Мудрого. Його генерального «продюсера» підтримали Національна академія педагогічних наук (НАПН), галузеве міністерство, обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів, органи місцевої влади, громадські та релігійні об'єднання. Всеукраїнська патріотична акція протягом 2013 року пройде у більшості регіонів.

Її головний інформаційний спонсор — редакція газети «Голос України».

«Виховання підстаючого покоління є найважливішим складником національної культури. Сталість існування нації гарантується лише передачею прийдешнім поколінням культурно-історичних традицій батьків, дідів і прадідів. Повноцінну, цілісну, національно-свідому особистість можливо виховати тільки завдяки правильній організованій системі вивчення національних ідеалів і традицій. А ця система має формувати-

ся з національного світогляду, філософії народу та національної ідеології» (із привітання учасникам конференції заступника Голови Верховної Ради України Руслана Кошулинського).

Позицію політика підтримували виступаючи на конференції. Валентина Стрілько, президент Фонду імені Ярослава Мудрого, кандидат педагогічних наук, зокрема, зазначила: «Будь-яка політична сила, що формується навколо образу лідера, а не навко-

ло ідеології, приречена на ганебну поразку. Лідери рано чи пізно потерплять крах, якщо зневажатимуть поняття української державної ідеології».

Президент НАПН Василь Кремень у своєму зверненні до педагогів наголосив: «Сьогодні поки що недостатньо ґрунтовних досліджень, які б розкривали основні підходи, нові форми, методи та технології виховання юних патріотів України. Продуктивними науковими підвалинами для створення інноваційних навчально-виховних методик, технологій, які б сприяли розвитку в кожній молодій людині стійких духовно-моральних переконань і світогляду, мають стати ідеї гуманізму, демократизму, людиноцентризму. Важливо також забезпечити належну професійну готовність педагогічних працівників до реалізації завдань і змісту патріотичного виховання дітей та учнівської молоді, удосконалення процесу підвищення профе-

СТАТТЯ В ГАЗЕТІ «ГОЛОС УКРАЇНИ», № 66, 5 КВІТНЯ 2013 РОКУ

інноваційних технологій і методик

ДОСЛІВНО

Леонід ГУБЕРСЬКИЙ, ректор Київського національного університету імені Т. Шевченка, президент Співки ректорів ВНЗ України:

«Ваше завдання — привернути увагу освітян, науковців, керівників державних органів управління освітою, громадськості, державотворців до питання патріотичного виховання учнівської молоді; виробити й обговорити пропозиції щодо оновлення нормативно-правового забезпечення реалізації національного виховання в системі освіти; визначити наукові засади модернізації національного виховання».

сійної компетентності педагогів...».

вищих навчальних закладів Богуславського району

нів і вчителів Софіївсько-Борщагівського навчально-виховного комплексу (Кієво-Святошинський район), народний аматорський гурт «Коляда» Богуславського гуманітарного коледжу імені І. С. Нечуя-Левицького.

Без перебільшення скажу, що конференція на Київщині стала своєрідним святом. Святом національного духу, який хочеться продовжити.

ДО РЕЧІ

Наступна науково-патріотична конфе-

СТАТТЯ В ГАЗЕТІ «ГОЛОС УКРАЇНИ», № 66, 5 КВІТНЯ 2013 РОКУ

верситету імені Тараса Шевченка, президент спілки ректорів ВНЗ України:

«Ваше завдання – привернути увагу освітян, науковців, керівників державних органів управління освітою, громадськості, державотворців до питання патріотичного виховання учнівської молоді; виробити й обговорити пропозиції щодо оновлення нормативно-правового забезпечення реалізації українського національного виховання в системі освіти; визначити наукові засади модернізації українського національного виховання».

ДО РЕЧІ

Наступна науково-патріотична конференція «Українське національне виховання: реалії, тенденції, перспективи» відбудеться 8 квітня ц.р. на Львівщині у Дрогобицькому державному педагогічному університеті імені Івана Франка (ректор Надія Скотна).

Іван ІЛЛЯШ,

газета «Голос України», № 66 (5566), п'ятниця, 5 квітня 2013 року

Чи любитиме космополіт соняхи та калину?

Шоста всеукраїнська науково-практична конференція з українського національного виховання, ініційована та організована Міжнародним освітнім фондом імені Ярослава Мудрого, відбулася в Бориспільському районі. У навчально-виховному комплексі села Щасливе освітяни активно обговорювали проблему «Інноваційні освітні технології українського національно-патріотичного виховання дітей та молоді в загальноосвітніх і позашкільних навчальних закладах».

Генеральним інформаційним спонсором заходу, як і попередніх патріотичних акцій, виступила редакція газети «Голос України».

Патріотизму навчають діти

Почалася конференція з урочистого нагородження переможців і лауреатів всеукраїнського конкурсу дитячих малюнків «Любіть Україну!». Його організували Фонд імені Ярослава

Чи любитиме космополіт соняхи й калину?

НА ПЕДРАДУ

Шоста всеукраїнська науково-практична конференція з національного виховання, ініційована та організована Міжнародним освітнім фондом імені Ярослава Мудрого, відбулася в Бориспільському районі. У навчально-виховному комплексі села Щасливе освітяни активно обговорювали проблему «Ініціативи освітніх технологій національно-патріотичного виховання дітей та молоді в загальноосвітніх і позашкільних навчальних закладах».

Генеральним інформаційним спонсором заходу, як і попередніх патріотичних акцій, виступила редакція газети «Голос України».

Патріотизму навчають діти

Почалася конференція з урочистого нагородження переможців і лауреатів всеукраїнського конкурсу дитячих малюнків «Любів Україну!». Його організували Фонд імені Ярослава Мудрого, Асоціація керівників закладів освіти «Відроджені гімнази України».

Щасливський НВК. Журі для визначення переможців мало оцінити сотні кращих робіт (а це малюнки, графіка і комп'ютерна графіка юних обдаруваних), надісланих учнями 1–11 класів, які відзначили слючатку в регіонах. До речі, творчі доробки було розміщено на сайті НВК, відвідувачі якого могли висловити свою думку щодо майстерності школярів. Переможцями стали 39 хлопців і дівчат, чії роботи приваблювали оригінальністю, естетичним виглядом та відповідали темі конкурсу. Країні з кращих представляли 15 регіонів країни, що переконливо свідчить про масову участь дітей та юнаків у патріотич-

навіть в освітній галузі («Мови та літератури»), яка є першорядною для плекання національної свідомості. Неприпустимим, вважаю, у стандарті є об'єднання вивчення української мови з мовами національних меншин. Жодної тези стосовно України, української літератури, мови як годовних складових національного змісту освіти, мети та завдань галузі «мови і літератури» немає! І такий документ пройшов усі необхідні узгодження і був затверджений урядом! Як таке могло статися?! Це були опозиція, громадськість, інтеліген-

ДОСЛІВНО

«Важливою складовою національно-патріотичного виховання є використання музейної педагогіки в навчально-виховному процесі. Практично кожна школа має музей. Найкраще у змістовому сенсі вони обладнані в закладах освіти Воронькова, Кірова, Гнідичина, Щасливого. Музеї шкіл району – не приміщення для певної кількості експонатів, а місця проведення уроків та поурочної діяльності.

...На базі Гнідичинської школи... працював опорний заклад із питань національно-патріотичного виховання».

Із виступу Миколи НЕРУША, начальника відділу освіти Бориспільської райдержадміністрації.

(До речі, започаткувала його свого часу тодішній директор Гнідичинської ЗОШ Валентина Стрілько. Тисячі освітян із регіонів та з-за кордону приїжджали сюди по досвід. — Авт.)

Валентина Стрілько (перша ліворуч) з переможцями конкурсу «Любів Україну!».

СТАТТЯ В ГАЗЕТІ «ГОЛОС УКРАЇНИ», № 135 ВІД 24 ЛИПНЯ 2013 РОКУ

Мудрого, Асоціація керівників закладів освіти «Відроджені гімназії України», Щасливський НВК. Журі для визначення переможців мало оцінити сотні кращих робіт (а це малюнки, графіка і комп'ютерна графіка юних обдарувань), надісланих учнями 1–11 класів, які відзначили спочатку в регіонах. До речі, творчі доробки було розміщено на сайті НВК, відвідувачі якого могли висловити свою думку щодо майстерності школярів. Переможцями стали 39 хлопців і дівчат, чії роботи приваблювали оригінальністю, естетичним виглядом та відповідали темі конкурсу. Кращі з кращих представляли 15 регіонів країни, що переконливо свідчить про масову участь дітей патріотичні акції. І, зрозуміло, їхніх шкільних і позашкільних наставників, які на місцях сприяли активній творчості вихованців.

Бракс самоповаги

«Видатні педагоги Русова, Ушинський, Ващенко, Стельмахович та інші звертали особливу увагу на наповнення навчального процесу українським змістом, формування ґрунтовних знань про Україну, її мову, історію, культуру, – зазначила у своєму виступі на конференції президент Фонду імені Ярослава Мудрого Валентина Стрілько. – Зокрема, Ушинський зауважував, що українці мало знають про свою державу. Незнання України можна вважати головною причиною вкрай низької національної самоповаги... Нашу школу важко назвати українською, навіть ту, де викладання ведеться материнською мовою. Бо українською може бути лише та школа, як вища, так і загальноосвітня, де весь навчально-виховний процес наповнений українським змістом».

Природне право кожного народу мати свою національну школу. Як же це право реалізується в нашій країні?

Слово Валентині СТРІЛКО:

– Ви це зрозумієте, бодай поверхово проаналізувавши деякі освітні нормативно-правові акти. Скажімо, Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти жодним чином не зачіпає засад національно-патріотичного виховання. У ньому практично відсутній український акцент, навіть в освітній галузі («Мови та літератури»), яка є першорядною для плекання національної свідомості. Неприпустимими, вважаю, у стандарті є об'єднання вивчення української мови з мовами національних меншин. Жодної тези стосовно Укра-

їни, української літератури, мови як головних складових національного змісту освіти, мети та завдання галузі «Мови і літератури» немає! І такий документ пройшов усі необхідні узгодження і був затверджений урядом! Як таке могло статися?! Де були опозиція, громадськість, інтелігенція, педагоги, керівники закладів?! Невже ми, як казав Тарас Шевченко, «Славних прадідів великих правнуки погані»?!

Вважаю, в українських школах виховують космополітів, адже за словником «космополіт, або громадянин світу, – людина, що ідентифікує себе більше за приналежністю до людства, аніж до окремого соціального класу, нації тощо».

Грубо нехтуються національні цінності

На думку Валентини Стрілько та її колег, у Концепції літературної освіти (наказ Міністерства освіти і науки України від 26.01.2011 р. № 58) виховні акценти зміщено, навіть небезпечні, оскільки підводять до усвідомлення, що українська мова та література – другорядні. Незважаючи на те, що багато положень концепції вельми слушні й надзвичайно актуальні в контексті, вона залишається антиукраїнською за суттю.

Сьогодні прагнення інтелігенції зберегти національні засади буття дедалі частіше наштовхуються на спротив провладних структур, їх небажання бачити країну модерною європейською державою. Такими настроями позначено більшість важливих документів, затверджених останніми роками галузевим міністерством, у тому числі і Концепція літературної освіти. Більше того, чиновники від освіти (в обхід поважних науковців, які брали участь у роботі над нею) виокремили особливу (чи не месіанську!) роль російської літератури у становленні всіх інших літератур, а надто української. І як тут не послатися на драматичну поему Лесі Українки «Оргія» і не згадати про «Рим, який ходив до Греції у школу по науку». Як тут не наголосити, що велика культура Росії починалася від стін Києво-Могилянської академії!

І як розуміти, запитували учасники конференції, фразу: «Світова література прилучає дітей до загальнолюдських цінностей, виховує толерантне ставлення до різних народів, народностей, рас і культур»? А українська література хіба цього не робить? І що це взагалі за розмінне поняття «загальнолюдські цінності»? Згадай-

мо за словником – це головна ознака космополітизму. А де НАЦІОНАЛЬНІ цінності? Де українська НАЦІЯ?

Викликає суттєві зауваження й проєкт Концепції мовної освіти, розроблений МОН. У вступній частині її цілком слушно окреслено вплив глобалізації на гуманізацію освіти, ґрунтовно доведено актуальність цього нормативного документа, проте не сформульовано чітко його мету стосовно місця української мови як державної. У Концепції не наведено визначення термінів, якими послуговуються автори тексту: державна мова, рідна мова, іноземна мова, мова меншин тощо.

Взявши до уваги науково-теоретичний і практичний матеріал, представлений на конференції; її учасники пропонують:

«– ініціювати створення творчої групи для розроблення пропозицій до законопроекту «Про українське патріотичне виховання»;

– продовжити роботу над створенням регіональних, місцевих (локальних) програм українського патріотичного виховання громадян;

– підготувати комплекс заходів щодо залучення до українського патріотичного виховання сімей;

– більш активно й цілеспрямовано використовувати науковий потенціал вищих навчальних закладів і наукових установ;

– продовжити роботу щодо розвитку й удосконалення традиційних форм українського патріотичного виховання.»

(Із ухвали учасників конференції, що відбулась у Щасливському НВК.)

До речі

У Національному музеї-заповіднику «Битва за Київ у 1943 році» відбувся перший після довготривалої перерви героїко-патріотичний зліт керівників навчальних закладів столиці. Під час заходу учасники та гості зміцнили свої знання про битву за Київ, випробували сили в подоланні смуги перешкод, облаштували місце дислокації у стилі воєнних років та приготували обід у польових умовах. У зльоті взяли участь 11 команд.

Завершилося цікаве дійство душевним гала-концертом «Пісні нашої Перемоги».

«Роль вчителя у вихованні патріотизму дітей,.. пошани до героїв-визволителів надзвичайно важлива. Саме тому про-

ведення таких заходів у різноманітних форматах необхідно відроджувати та підтримувати», – зазначив заступник голови Київської міськдержадміністрації Віктор Корж.

Дослівно

Важливою складовою національно патріотичного виховання є використання музейної подагогіки у навчально-виховному процесі. Практично кожна школа має музей. Найкраще у змістовному сенсі вони обладнані в закладах освіти Воронькова, Кірова, Гнідина, Щасливого. Музеї шкіл району – не приміщення для певної кількості експонатів, а місця проведення уроків та поурочної діяльності. ...На базі Гнідинської школи... працював опорний заклад із питань національно-патріотичного виховання».

**Із виступу Миколи НЕРУША,
начальника відділу освіти**

Бориспільської райдержадміністрації.»

(До речі, започаткувала його свого часу тодішній директор Гнідинської ЗОШ Валентина Стрілько. Тисячі освітян із регіонів та з-за кордону приїжджали сюди по досвід. – Авт.)

Іван ІЛЛЯШ, Київська область

Нам потрібні патріоти чи космополіти?

Дискусія про патріотичне виховання, ініційована і організована Міжнародним освітнім фондом імені Ярослава Мудрого, нещодавно відбулася у Дрогобицькому державному педагогічному університеті імені Івана Франка (ДДПУ).

Сюди на науково-практичну конференцію «Українське національне виховання: реалії, тенденції, перспективи» приїхали викладачі та науковці з 18 навчальних закладів країни. Головним інформаційним спонсором всеукраїнської акції виступила редакція газети «Голос України».

У Дрогобичі тон полеміки задали ректор ДДПУ професор Надія Скотна, президент Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого Валентина Стрілько, академік Академії наук вищої школи професор Дрогобицького державного університету Омелян Вишневський, завідувач кафедри про-

ОСВІТА: БЕЗ РОЖЕВИХ

Нам потрібні патріоти

НА ПЕДРАДУ

Дискусія про патріотичне виховання, ініційована і організована Міжнародним освітнім фондом імені Ярослава Мудрого, нещодавно відбулася у Дрогобицькому державному педагогічному університеті імені Івана Франка (ДДПУ). Следи на науково-практичну конференцію «Українське національне виховання: реалії, тенденції, перспективи» приїхали викладачі та науковці з 18 навчальних закладів країни. Головним інформаційним спонсором всеукраїнської акції виступила редакція газети «Голос України».

У Дрогобичі тон полеміки задали ректор ДДПУ професор Надія Скотна (на знімку в центрі), президент Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого Валентина Стрілько, академік Академії наук вищої школи професор Дрогобицького державного університету Омелян Вишневський, завідувач кафедри професор ВДНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» Валерій Сипченко (на знімку).

Омелян Вишневський, скажімо, вважає, що ключовим питанням виховання є розуміння соціального замовлення. Вирішальне значення має свобода. Коли кажемо, що держава, партії чи уряд мають шанс чи потребу когось виховувати, ми тим самим позбавляємо людину свободи. Відомий педагог Володимир Янів казав, що для українців суттєвішим є пізнавати світ, ніж його здобувати. Цю хибу в своєму характері мусимо пе-

ребороти — ми повинні вчитися долати світ. У перерві ми поцікавилися, що Омелян Вишневський думає про нинішню систему національного виховання.

«Це система, яка реанімує якості тоталітаризму. Наша влада робить все, щоб нав'язати стару ментальність, радянський спосіб виховання».

На конференції педагоги і науковці поділилися досвідом, а також під критичним кутом проаналізували систему національно-патріотичного виховання.

Якого висновку дійшли учасники конференції? Що такі документи спрямовані на виховання космополітів, а не патріотів. Якщо громада, науковці не скажуть своє вагоме слово, не вимагатимуть перемін, чиновники не зроблять жодних кроків. Сьогодні стало ледь не модою зневолювати українське «я».

Основним питанням дискусії на батьківщині Івана Франка, як і на конференції на Київщині, було — як виховати патріота? Науковці радять читати великих педагогів. Головне, усвідомити, що ситуація на пострадянському просторі така, що потрібно відмовитися від радянських ідеологів та символіки, і виховувати патріотів на героїчних прикладах тих, хто боровся за незалежність України.

Але, як зазначила президент Міжнародного ос-

ДОСЛІВНО

«Дуже красномовний у цьому плані проект «Концепція громадянської освіти та виховання в Україні», який оприлюднило Міністерство освіти і науки, — зазначила Валентина Стрілько. — Цей документ, як і попередня «Концепція загальнодержавної цільової програми патріотичного виховання громадян на 2013 — 2017 роки», спрямований на виховання космополітів, бо ставить за мету «виховання громадянина, який цінує і готовий обстоювати ідеали свободи, демократичних цінностей і права людини» та має «відчуття належності до світової спільноти». Поняття українського національного виховання у концепції нема, патріотизм нівелюється поняттями «громадянське виховання», «громадянська культура», «громадянське суспільство». Про українську мову як основний фундамент формування української нації та українських патріотів у двох останніх документах навіть не згадують».

СТАТЯ В ГАЗЕТИ «ГОЛОС УКРАЇНИ», 19 КВІТНЯ 2013 РОКУ

ЧИ КОСМОПОЛІТИ?

вітнього фонду імені Ярослава Мудрого Валентина Стрілько, сучасні педагоги бояться розробляти теми національно-патріотичного виховання. Нещодавно проаналізували теми докторських робіт часів незалежності про національне виховання. З'ясувалося, що нема жодної докторської дисертації з цієї актуальної проблеми. Вочевидь — вона нині не в форматі. У форматі влади — космополітичне виховання, стверджують учасники конференції.

Богдан КУШНІР.

Львівська область.

Фото надано фондом імені Ярослава Мудрого.

АВТОРИТЕТНА ДУМКА

«...У суспільстві засвоєння патріотичних цінностей і норм життя — це передусім об'єктивний, керований процес. Патріотизм не закладений в генах, він явище соціальне... і тому не успадковується, а формується... Саме тому на державному рівні потрібно запроваджувати цілеспрямовані, комплексні, послідовні ... програми патріотичного виховання громадян України. Це потребує корегування змісту освіти, активізації масової патріотичної роботи... державними структурами, громадськими рухами і організаціями; стимулювання діяльності засобів масової інформації, наукових та інших установ та організацій, творчих спілок тощо».

Лілія ГРИНЕВИЧ,

голова Комітету Верховної Ради з питань освіти і науки.

Від редакції. Наступна всеукраїнська науково-практична конференція «Українське національне виховання: реалії, тенденції, перспективи» відбудеться 23 квітня ц. р. у Дніпропетровську (обласний інститут післядипломної педагогічної освіти).

СТАТЯ В ГАЗЕТІ «ГОЛОС УКРАЇНИ», 19 КВІТНЯ 2013 РОКУ

фесор ВДНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» Валерій Сипченко.

Омелян Вишневський, скажімо, вважає, що ключовим питанням виховання є розуміння соціального замовлення. Вирішальне значення має свобода. Коли скажемо, що держава, партії чи уряд мають шанс чи потребу когось виховувати, ми тим самим позбавляємо людину свободи. Відомий педагог Володимир Янів казав, що для українців суттєвішим є пізнавати світ, ніж його здобувати. Цю хибу в своєму характері мусимо перебороти – ми повинні вчитися долати світ. У перерві ми поцікавилися, що Омелян Вишневський думає про нинішню систему національного виховання.

«Це система, яка реанімує якості тоталітаризму. Наша влада робить все, щоб нав'язати стару ментальність, радянський спосіб виховання».

На конференції педагоги і науковці поділилися досвідом, а також під критичним кутом проаналізували систему українського національно-патріотичного виховання.

Якого висновку дійшли учасники конференції? Що такі документи спрямовані на виховання космополітів, а не патріотів. Якщо громада, науковці не скажуть своє вагоме слово, не вимагатимуть перемін, чиновники не зроблять жодних кроків. Сьогодні стало ледь не модою зневільнювати українське «я».

Основним питанням дискусії на батьківщині Івана Франка, як і на конференції Київщини було, як виховати патріота? Науковці радять читати великих педагогів. Головне, усвідомити, що ситуація на пострадянському просторі така, що потрібно відмовитися від радянських ідеологів та символіки, виховувати патріотів на героїчних прикладах тих, хто боровся за незалежність України.

Але, як зазначила президент Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого Валентина Стрілько, сучасні педагоги бояться розробляти теми українського національно-патріотичного виховання. Нещодавно проаналізували теми докторських робіт часів незалежності про національне виховання. З'ясувалося, що нема жодної докторської дисертації з цієї актуальної проблеми. Вочевидь – вона нині не в форматі. У форматі влади – космополітичне виховання, стверджують учасники конференції.

ДОСЛІВНО

«Дуже красномовний у цьому плані проєкт «Концепції громадянської освіти та виховання в Україні», який оприлюднило Міністерство освіти і науки, – зазначили Валентина Стрілько. – Цей документ, як і попередня «Концепція загальнодержавної цільової програми патріотичного виховання громадян на 2013 – 2017 роки», спрямований на виховання космополітів, бо ставить за мету «виховання громадянина, який цінує і готовий обстоювати ідеали свободи, демократичних цінностей і права людини» та має «відчуття належності до світової спільноти». Поняття українського національного виховання у концепції нема, патріотизм нівелюється поняттями «громадянське виховання», «громадянська культура», «громадянське суспільство». Про українську мову як основний фундамент формування української нації та українських патріотів у двох останніх документах навіть не згадують».

АВТОРИТЕТНА ДУМКА

«...У суспільстві засвоєння патріотичних цінностей і норм життя – це передусім об'єктивний, керований процес. Український патріотизм не закладений в генах, він явище соціальне... і тому не успадковується, а формується... Саме тому на державному рівні потрібно запроваджувати цілеспрямовані, комплексні, послідовні... програми патріотичного виховання громадян України. Це потребує корегування змісту освіти, активізації масової патріотичної роботи... державними структурами, громадськими рухами і організаціями; стимулювання діяльності засобів масової інформації, наукових та інших установ та організацій, творчих спілок тощо».

Лілія ГРИНЕВИЧ, голова Комітету Верховної Ради з питань освіти і науки.

Від редакції. Наступна всеукраїнська науково-практична

конференція «Українське національне виховання: реалії, тенденції, перспективи» відбудеться 23 квітня ц. р. у Дніпропетровську (обласний інститут післядипломної педагогічної освіти).

Богдан КУШНІР.

Львівська область,

**газета «Голос України», № 76 (5576), п'ятниця, 19 квітня
2013 року**

Кожна науково-практична конференція, окрім відповідних резолюцій, завершувалась прийняттям звернення до президента України Віктора Януковича, Голови Верховної Ради України та народних депутатів України, міністра освіти й науки України та інших міністерств та відомств держави.

Ухвала всеукраїнської науково-практичної конференції «Українське національно-патріотичне виховання: реалії, тенденції, перспективи»

Обговоривши проблеми, принципи та напрямки українського національно-патріотичного виховання в системі середньої та вищої школи України, ми, учасники Всеукраїнської науково-практичної конференції «Українське національно-патріотичне виховання: реалії, тенденції, перспективи», проведеної 3–4 жовтня 2013 року на базі Запорізького національного університету спільно з Національною академією педагогічних наук України та Міжнародним благодійним фондом імені Ярослава Мудрого, відзначаємо суспільну значимість проблем українського національно-патріотичного виховання в системі освіти України на всіх рівнях: від дитячого садка до вищої школи.

Для розвитку та зміцнення української держави, формування української нації, яка знає своє коріння, свою історію, культуру, цінує і береже українську мову, українські цінності в системі освіти України повинні бути пріоритетними.

Але в останні роки в питанні українського національно-патріотичного виховання спостерігаються тривожні тенденції.

Зокрема, яскравими доказами цього є:

– відсутність послідовності в реалізації Національної доктрини розвитку освіти (Указ Президента України від 17.04.2002 року № 347/2002). Всупереч одноголосно прийнятій резолюції III Всеукраїнського з'їзду працівників освіти з «Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» Указом Президента України № 344/2013 від 25.06.2013 року з тексту цієї резолюції знято заходи щодо «розроблення та реалізації Концепції національного виховання» та «ключового напрямку державної освітньої політики – побудови ефективної системи національного виховання дітей та молоді». На нашу думку, це слід розцінювати як замах на основи державності України.

– проект Концепції Загальнодержавної цільової соціальної

програми патріотичного виховання громадян на 2013–2017 роки (рішення Колегії МОН молодь спорту України, протокол № 6/1-21 від 31.05.2012 року), а також Концепція громадянської освіти та виховання в Україні (оприлюднена 29.12.2012 року на офіційному веб-сайті Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України) спрямовані на виховання в Україні космополітів, а не українських патріотів. У них відсутнє поняття виховання любові до української держави, української мови, української літератури, української культури, плекання знань про історію України;

– з нормативно-правових освітніх актів України, що стосуються виховання молоді, зникло словосполучення «український народ», замість нього введено термін «населення України»;

– державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти (Постанова Кабінету Міністрів України № 1392 від 23.11.2011 року) позбавлений українознавчого змісту, неприпустимим у ньому є об'єднання вивчення української мови з мовами національних меншин, а також вивчення історії України в контексті світової історії, що позбавляє можливості впливу на формування української нації;

– у Концепції літературної освіти (Наказ міністерства освіти і науки України від 26.01.2011 № 58) виховні акценти зміщені, навіть небезпечні, оскільки підводять до усвідомлення української мови та літератури як другорядних, закріплюючи колоніальний статус України та фіксуючи травми радянського минулого у свідомості нових поколінь;

– не сприяє утвердженню Конституційних норм і проєкт Концепції мовної освіти, розроблений та рекомендований до обговорення Міністерством освіти і науки України, у якому чітко не сформульовано його завдання. Тут вводиться поняття «мета вивчення мов», що нівелює місце української мови як державної. Не відповідає Конституції України пропоноване «Концепцією мовної освіти» визначення російської мови як «мови міжнаціонального спілкування», що підсилює антиукраїнське спрямування проєкту Концепції мовної освіти;

– в новому 2013–2014 навчальному році набрало чинності розпорядження Міністерства освіти і науки України про

обов'язкове вивчення в школах другої іноземної мови, якою може бути російська або інша мова національних меншин. Прирівнювання російської мови до «другої іноземної мови» суперечить Конституції України, де вона є мовою національних меншин. Цей документ дає додаткові необмежені можливості для утвердження в Україні російської мови як другої державної мови й закріплює її панівне становище.

У зв'язку з таким станом виховання українські школи стали неукраїнськими за своїм змістом роботи.

Щоб вивести українську неукраїнську школу на засади українського національно-патріотичного виховання, необхідно прийняти на законодавчому рівні Програму українського національно-патріотичного виховання, детально прописавши в ній основну мету, завдання, принципи та напрямки спрямовані на виховання української патріотичної нації.

В Україні не так багато науковців, які б розробляли цю тему. У ХХІ столітті над нею працював Г. Ващенко. Його «Виховний ідеал», на жаль, так і не став для педагогів головною книгою виховання.

На рівні окремих вищих навчальних закладів, обласних управлінь освіти, деяких шкіл були прийняті регіональні чи місцеві програми національного чи патріотичного виховання.

Основна мета українського національно-патріотичного виховання – це створення органами державної влади та громадськістю в освітньому просторі України законодавчих та методологічних умов для системної, цілеспрямованої, безперервної, послідовної роботи з виховання національно свідомих, сильних духом українства патріотів, які знають українську мову, історію, культуру, є їх носіями та готові самовіддано будувати суверенну, демократичну, правову українську державу та захищати її кордони.

Українське національно-патріотичне виховання передбачає виконання таких завдань:

– формування духовних цінностей українського патріота: почуття українського патріотизму, національної свідомості, любові до українського народу; формування знань про рідну землю, родину, історію Української Держави, гордості за минуле

і сучасне на прикладах героїчної історії українського народу та кращих зразках української культурної спадщини;

- сприяння набуттю молоддю соціального досвіду, успадкування кращих духовних та культурних надбань українського народу;

- забезпечення оволодіння українською мовою кожним учнем та студентом України, виховання поваги до єдиної державної української мови;

- формування психологічної та фізичної готовності молоді до виконання громадянського та конституційного обов'язку щодо відстоювання національних інтересів та незалежності України, підвищення престижу і розвиток мотивації молоді до державної та військової служби;

- виховання правової культури, поваги до Конституції України, Законів України, державної символіки – Герба, Прапора, Гімну України та історичних святинь;

- утвердження в свідомості громадян об'єктивної оцінки ролі українського війська в українській історії, спадкоємності розвитку Збройних Сил у відстоюванні ідеалів свободи та державності України і її громадян від княжої доби, Гетьманського козацького війська, військ Української Народної Республіки, Січових стрільців, Української повстанської армії до часів незалежності; відновлення і вшанування національної пам'яті;

- забезпечення духовної єдності поколінь, виховання поваги до батьків, людей похилого віку, турбота про молодших та людей з особливими потребами;

- консолідація діяльності органів державного управління та місцевого самоврядування, навчальних закладів, громадських організацій щодо українського національно-патріотичного виховання;

- сприяння діяльності установ, навчальних закладів, організацій, клубів та осередків громадської активності, спрямованих на патріотичне виховання молоді;

- підтримка кращих рис української нації – працелюбності, прагнення до свободи, любові до природи та мистецтва, поваги до батьків та родини;

– створення умов для розвитку громадянської активності, професіоналізму, високої мотивації до праці як основи конкурентоспроможності громадянина, а відтак, держави;

– сприяння розвитку фізичного, психічного та духовного здоров'я; задоволення естетичних та культурних потреб особистості;

– виховання здатності протидіяти проявам аморальності, правопорушень, бездуховності, антигромадської діяльності;

– створення умов для посилення патріотичної спрямованості телерадіомовлення та інших засобів масової інформації, наповнення їх українським змістом як пріоритетним;

– забезпечення сприятливих умов для самореалізації особистості в Україні відповідно до її інтересів та можливостей.

Мету і завдання українського національного виховання можна ефективно реалізувати, поєднавши діяльність усіх соціальних інститутів суспільства під керівництвом держави, що забезпечить досягнення відповідних результатів.

Процес етнічної ідентифікації особистості складається з етапів етнічної поінформованості та етнічного самоназивання, перебіг яких припадає на ранній дитячий вік особи і під впливом родини, найближчого оточення, завершується у віці 10–11 років. Саме в цьому віці, за твердженням Ж. Піаже, дитина усвідомлює себе представником певної національно-етнічної групи за такими етнодиференційовальними ознаками, як мова, культура, релігія, об'єкти матеріальної культури тощо. Саме з цього моменту людина протиставляє себе іншим етнічним групам, принаймні усвідомлює відмінності між ними. Безперечно, на цьому процес етнічної ідентифікації особистості не завершується, адже це динамічне, а не статичне явище. Людина, накопичуючи знання про світ, саму себе завдяки впливу на її уявлення різних соціальних інститутів, зокрема мас-медіа, може зберегти власний етнічний статус протягом усього життя або змінити його під впливом різних чинників. Зазвичай міжгрупове порівняння дає змогу особистості визначитися з тим, чи престижною в суспільстві є її етнічна група? І залежно від відповіді на це питання, вона може виробляти індивідуальну стратегію розвитку, включаючи зміну етнічної групи.

З цією метою виходимо з пропозицією до Міністерства освіти і науки щодо організації роботи в рамках усієї держави Академії народних ремесел. Необхідно узаконити її діяльність так, як це зроблено із Малою академією наук.

Враховуючи велику роль у сучасному вихованні мас медіа, що відіграють вагому роль у процесі уніфікації картин світу представників різних соціальних груп суспільства, звертаємось до загальнонаціональних і регіональних ЗМІ з вимогою «не лютувати словом», вселяти соціальний оптимізм, який би допоміг громадянам України відчувати себе українцями, знати історію держави, її неповторну культуру. Як приклад такої проукраїнської професійної діяльності відзначаємо газети «День», «Голос України», «Дзеркало тижня», «Україна молода», «Літературна Україна», журнали «Український тиждень», «Країна», інтернет-видання «Українська правда», львівську радіостанцію «Галичина» та інші.

На жаль, абсолютна більшість загальнодержавних та регіональних ЗМІ за своєю суттю, змістовим наповненням є не українськими мас медіа, а медіа. За результатами дослідження панівне становище в ефірі найпопулярніших серед українців радіостанцій має іншомовний вербальний, вербально-музичний продукт. При цьому, власне російська мовно-культурна ідентичність репрезентується програмним продуктом «Русского радио»: з 36 сегментів ефіру 29 є власне російськомовними (80, 5 % проти 9, 5 % українськомовного продукту). Ведуча прямого ефіру Ольга Цибульська демонстративно розмовляє суржиком, що є специфічною рисою мовної ситуації в Україні, вкрай небезпечним явищем для повноцінного мовного та культурного розвитку особистості.

Так само переважає репрезентація не української мовно-культурної ідентичності в ефірі радіо «Хіт-ГМ»: сумарно з 21 сегмента ефіру – 15 російською мовою та 6 – англійською, проти 14 – українською (60 % проти 40 %). Варто зазначити, що певні елементи ефіру було важко віднести до конкретної мови. Так, приміром, рубрика «Новини з Прибалтики» – гумористична, автор і ведучий якої говорить з так званім «естонським ак-

центом». Чи слід говорити в цьому разі про певні етичні засади журналістської діяльності? До того ж, мовлення україномовного ведучого Володимира Остапчука – вкрай недосконале ні граматично, ні орфоепічно. Ось, наприклад, фраза ведучого, зафіксована під час дослідження: *«Цю назву можна вимовляти на п'ятдесятма сьома мовами»*. Під час спілкування з парою російськомовних співведучих (Сенкевичем і Суботіною) Остапчук переходить на російську, використовує російські фразеологізми, афоризми.

Ефір радіостанції «Kiss FM» репрезентує не українську мовно-культурну ідентичність: з сумарно 20 сегментів програми 11 російськомовні, 9 англomовні проти 10 українськомовних (69 % проти 29 %). Зауважимо, що назви рубрик (Хай-тек ньюз»), джінгли, загалом елементи звукового одягу радіостанції здебільшого англomовні. Так, власне, як і форми самоназви ведучих: ді-джей Рей-на, Іра Чемпіон. Ведучі розмовляють українською, щоправда, далекою від досконалості. Так, приміром, одна з них говорить про колегу, яку зазвичай слід будити: *«Як завжди треба її прокидати!»*

Отже, мовно-культурна ідентичність як компонент національної картини світу, сформованої сучасними радіостанціями, ні за кількісним, ні за якісним співвідношенням не сприяє позитивній етнічній ідентифікації українця/українки.

Реалізація мети, завдань, принципів та напрямків українського національно-патріотичного виховання потребують прийняття Верховною Радою України Закону України «Про українське національно-патріотичне виховання» з необхідним державним фінансуванням та ряду інших нормативно-правових актів. Це буде той давно необхідний крок для плекання справжньої української нації.

Переконані, що в сучасній педагогічній науці і практиці, управлінській діяльності освітніх органів і структур необхідне акцентування на вихованні чітко окресленої наукою духовної, практично-вольової системи українського патріотизму і державотворення, стійкого характеру і світогляду молодих громадян України.

Українське національно-патріотичне виховання, яке реалізується на наукових засадах, багатовікових культурно-історичних традиціях українського народу, дасть потужний імпульс ідейно-моральному, духовному оздоровленню нашого суспільства, сприятиме розвитку національних меншин України, зміцнить єдність Української держави.

Реалізація сутності, мети і завдань українського національно-патріотичного виховання є міцною запорукою виходу вітчизняної освіти з кризової ситуації та підвищення духовності підрастаючого покоління.

М. Запоріжжя, 3–4 жовтня 2013 року

**Президенту України В. Ф. Януковичу,
Голові Верховної Ради України В. Рибаку,
народним депутатам України,
Прем'єр-міністру України М. Я. Азарову,
всім громадянам України**

ЗВЕРНЕННЯ

Кожна демократична і високорозвинена держава сильна своїм освіченим, патріотично налаштованим, духовно багатим молодим поколінням.

За словами великого давньоримського політичного діяча, філософа та літератора Цицерона «Основа всієї держави складається з правильного виховання юнацтва».

Для розвитку та зміцнення української держави «правильне виховання» полягає у цілеспрямованому формуванні української нації, яка знає своє коріння, свою історію, культуру, цінує і береже українську мову.

Ці виховні ідеали мають пронизувати весь навчально-виховний процес і бути аксіомою для всіх державних мужів.

Водночас з 2011 по 2013 рр. спостерігаються тривожні антиукраїнські тенденції в питанні українського національно-патріотичного виховання. Зокрема, яскравими доказами цього є:

– відсутність послідовності в реалізації Національної доктри-

ни розвитку освіти (Указ Президента України від 17.04.2002 року № 347/2002). Всупереч одностайно прийнятій резолюції III Всеукраїнського з'їзду працівників освіти з «Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року». Указом Президента України № 344/2013 від 25.06.2013 року з тексту цієї резолюції знято заходи щодо «розроблення та реалізації Концепції національного виховання» та «ключового напрямку державної освітньої політики – побудови ефективної системи національного виховання дітей та молоді». На нашу думку, це слід розцінювати як замах на основи державності України.

– проект Концепції Загальнодержавної цільової соціальної програми патріотичного виховання громадян на 2013–2017 роки (рішення Колегії МОН молоді та спорту України, протокол № 6/1-21 від 31.05.2012 року), а також Концепція громадянської освіти та виховання в Україні (оприлюднена 29.12.2012 року на офіційному веб-сайті Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України) спрямовані на виховання в Україні космополітів, а не українських патріотів. У них відсутнє поняття виховання любові до української держави, української мови, української літератури, української культури, плекання знань про історію України;

– з нормативно-правових освітніх актів України, що стосуються виховання молоді, зникло словосполучення «український народ», замість нього введено термін «населення України»;

– державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти (Постанова Кабінету Міністрів України № 1392 від 23.11.2011 року) позбавлений українознавчого змісту, неприпустимим у ньому є об'єднання вивчення української мови з мовами національних меншин, а також вивчення історії України в контексті світової історії, що позбавляє можливості впливу на формування української нації;

– у Концепції літературної освіти (Наказ міністерства освіти і науки України від 26.01.2011, № 58) виховні акценти зміщені, навіть небезпечні, оскільки підводять до усвідомлення української мови та літератури як другорядних, закріплюючи колоніальний статус України та фіксуючи травми радянського минулого у свідомості нових поколінь;

– не сприяє утвердженню Конституційних норм і проєкт Концепції мовної освіти, розроблений та рекомендований до обговорення Міністерством освіти і науки України, у якому чітко не сформульовано його завдання. Тут вводиться поняття «мета вивчення мов», що нівелює місце української мови як державної. Не відповідає Конституції України пропонуване «Концепцією мовної освіти» визначення російської мови як «мови міжнаціонального спілкування», що підсилює антиукраїнське спрямування проєкту Концепції мовної освіти;

– в новому 2013–2014 навчальному році набирає чинності розпорядження Міністерства освіти і науки України про обов'язкове вивчення в школах другої іноземної мови, якою може бути російська або інша мова національних меншин. Прирівнювання російської мови до «другої іноземної мови» суперечить Конституції України, де вона є мовою національних меншин. Цей документ дає додаткові необмежені можливості для утвердження в Україні російської мови як другої державної мови й закріплює її панівне становище;

– лист Міністерства освіти і науки України «Щодо деяких питань підготовки до нового навчального року» (від 17.05.2013 р. № 1/9-326) містить вимогу про обов'язкове подання батьками заяв про мову навчання при вступі до навчальних закладів, а також, як це сформульовано в частині третій ст. 20 Закону України «Про засади державної мовної політики», «у разі потреби, у будь-який час протягом навчання». Така процедура абсурдна з погляду організації навчально-виховного процесу і є повторенням в найгіршому варіанті радянських методів витіснення української мови з освітніх закладів.

У зв'язку з вищезазначеним вважаємо за необхідне:

1. Забезпечити реалізацію Конституції України у сфері освіти зокрема, статті 11 «Держава сприяє консолідації та розвитку української нації, її історичної свідомості, традицій і культури, а також розвитку етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності всіх корінних народів і національних меншин України», впровадження в практику освітніх закладів Національної

доктрини розвитку освіти як найважливішої ланки виховання свідомих громадян України.

2. Доопрацювати та суттєво наповнити українським змістом прийняті нормативно-правові акти в сфері освіти, а саме: Національну стратегію розвитку освіти на період до 2021 року (Указ Президента України від 25.06.2013 року № 344/2013), проєкт Концепції Загальнодержавної цільової соціальної програми патріотичного виховання громадян на 2013-2017 роки (рішення Колегії МОН молоді та спорту України, протокол № 6/1-21 від 31.05.2012 року), Концепцію громадянської освіти та виховання в Україні (оприлюднена 29.12.2012 року на офіційному веб-сайті Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України), Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти (Постанова Кабінету Міністрів України № 1392 від 23.11.2011 року), Концепцію літературної освіти (Наказ міністерства Освіти і науки України від 26.01.2011, № 58), проєкт Концепції мовної освіти (розроблений та рекомендований до обговорення Міністерством освіти і науки України). В подальшому унеможливити розробку та прийняття подібних антиукраїнських і антидержавних документів.

3. Провести відкриті діалоги з обговорення пропозицій щодо змісту та реалізації Національної стратегії розвитку освіти протягом достатнього часу, а не в місячний термін липень, коли освітяни були у відпустках.

4. На конкурсній основі розробити державний проєкт розбудови української національної школи з українським змістом навчання.

5. Розробити український національний стандарт змісту загальної середньої та вищої освіти.

6. Запровадити на каналах телебачення регулярні освітні програми державною мовою.

7. Прийняти Закон України «Про українське національно-патріотичне виховання» та Державну програму українського національно-патріотичного виховання підростаючих поколінь з відповідним державним фінансуванням.

8. Розробити та виконувати державну програму підтримки шкіл української діаспори.

**Від імені багатотисячної громади освітян, учасників
Всеукраїнських науково-практичних конференцій на
тему: «Українське національно-патріотичне виховання:
реалії, тенденції, перспективи»**

Творча група у складі:

1. **Ахмедов Н. М.**, викладач РУЗ «Сімферопольської спеціалізованої школи-інтернату з поглибленим вивченням іноземних мов».

2. **Безнищенко О. М.**, заступник директора з навчально-виховної роботи навчально-виховного комплексу «Українська школа – гімназія», Заслужений вчитель АР Крим, нагороджена медаллю В. Сухомлинського.

3. **Блакитна Т. І.**, директор Миколаївської загальноосвітньої школи № 57 м. Миколаєва Миколаївської міської ради Миколаївської області, учитель української мови і літератури.

4. **Бондаренко М. Г.**, заступник директора Миколаївської загальноосвітньої школи № 1 імені Олега Ольжича м. Миколаєва Миколаївської міської ради Миколаївської області, учитель української мови і літератури.

5. **Вишневський О. І.**, професор Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, кандидат педагогічних наук.

6. **Власенко В. В.**, доцент кафедри української філології Кримського інженерно-педагогічного університету.

7. **Власенко П. Р.**, голова Сімферопольського міського Товариства «Просвіта» ім. Т. Шевченка.

8. **Вольвач П. В.**, голова наукового товариства ім. Т. Шевченка, кандидат сільськогосподарських наук, професор, академік.

9. **В'юн В. Г.**, керівник Миколаївського регіонального відділення Інституту історії України НАН України, доктор економічних наук, професор.

10. **Гетьман В. І.**, доцент кафедри землезнавства та геоморфології, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, кандидат географічних наук.

11. **Горбань О. В.**, завідувач кафедри філософії та права Національної академії природоохоронного та курортного будівництва, доктор філософських наук, професор, Заслужений працівник освіти АР Крим.

12. **Дикань О. П.**, доктор сільськогосподарських наук, професор, Заслужений працівник освіти України.

13. **Доненко Л. О.**, вчитель української літератури Українського гуманітарного ліцею Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Заслужений вчитель України.

14. **Донченко Т. К.**, завідувач кафедри методики викладання української мови і літератури, Інституту української філології та літературної творчості імені А. Малишка НПУ імені М. Драгоманова, доктор філологічних наук, професор.

15. **Жилін Ю. О.**, відмінник народної освіти, кавалер «Ордена Дружби Народів», голова ТО «Джерела духовності» м. Черкаси..

16. **Жиліна Г. І.**, вчитель-методист української мови і літератури, голова Черкаського осередку МГО «Конгрес сприяння захисту української мови».

17. **Захарова Т. М.**, методист Інституту інноваційних технологій і змісту освіти (Кримська філія) МОН молоді та спорту України, Заслужений вчитель України.

18. **Калинець-Мамчур З. І.**, проректор з науково-педагогічної роботи Львівського національного університету імені Івана Франка, кандидат біологічних наук, доцент.

19. **Кисельов Ю. О.**, доцент Луганського національного університету імені Тараса Шевченка, кандидат географічних наук.

20. **Ключковська І. М.**, директор Міжнародного інституту освіти, культури та зв'язків з діаспорою Національного університету «Львівська політехніка», кандидат педагогічних наук, доцент.

21. **Коваленко Н. Д.**, Заслужений вчитель України, відмінник освіти України.

22. **Ковалів Ю. І.**, професор кафедри Української літератури ХХ ст. Інституту філології Київського національного університету ім. Т. Шевченка, доктор філологічних наук, лауреат Шевченківської премії, Заслужений працівник освіти України.

23. **Ковальський А. Й.**, доцент кафедри мисливсько-лісового господарства та екології ліса Кримського технічного університету, Заслужений працівник сільського господарства, кандидат економічних наук.

24. **Корпанюк М. П.**, директор центру Сковородинознавства Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету ім. Г. Сковороди, доктор філологічних наук, професор, академік Академії вищої освіти України.

25. **Костюк В. В.**, завідувач кафедри журналістики Запорізького національного університету, кандидат педагогічних наук, доцент.

26. **Кравець Л. В.**, доцент кафедри стилістики української мови Інституту української філології та літературної творчості імені А. Малишка НПУ імені М. Драгоманова, доктор філологічних наук, професор.

27. **Кремінь Т. Д.**, кандидат філологічних наук, доцент.

28. **Кривошея Л. О.**, учитель-методист, Заслужений працівник освіти України.

29. **Литвин А. І.**, Заслужений вчитель України.

30. **Лопушанська Г. В.**, директор гімназії № 56 м. Львова, Заслужений працівник освіти України.

31. **Лукашенко В. В.**, директор Кримської філії Національного науково-дослідного інституту українознавства.

32. **Магрицька І. В.**, доцент Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля, кандидат філологічних наук, кавалер ордена Княгині Ольги III ступеня.

33. **Марусик Т. П.**, голова Координаційної ради з питань захисту української мови при Київській міській організації «Меморіал» імені В. Стуса.

34. **Марцінковський І. Б.**, голова правління Миколаївського обласного об'єднання Всеукраїнського товариства «Просвіта» імені Тараса Шевченка, кандидат медичних наук, доцент гуманітарного інституту Національного університету кораблебудування імені Макарова.

35. **Матіюк М. Г.**, директор Миколаївської загальноосвітньої школи № 1 імені Олега Ольжича м. Миколаєва Миколаївської міської ради Миколаївської області, учитель історії.

36. **Микитів Г. В.**, старший викладач кафедри видавничої справи та редагування Запорізького національного університету.

37. **Михайличенко Г. Б.**, старший викладач кафедри української філології Кримського інженерно – педагогічного університету.

38. **Пилунський Л. П.**, депутат ВР АР Крим, Заслужений журналіст України.

39. **Пирогова Х. М.**, старший викладач кафедри соціальних комунікацій, реклами та зв'язків з громадськістю Запорізького національного університету, кандидат філологічних наук.

40. **Плеханова Т. М.**, доцент кафедри видавничої справи та редагування Запорізького національного університету, кандидат філологічних наук.

41. **Плівачук К. В.**, завідувач кафедри із соціальної роботи Білоцерківського інституту економіки і управління університету «України», доцент, кандидат педагогічних наук, Заслужений вчитель України.

42. **Погребенник В. Ф.**, завідувач кафедрою української літератури Інституту української філології та літературної творчості імені А. Малишка НПУ імені М. Драгоманова, доктор філологічних наук, професор.

43. **Постовий В. Г.**, провідний науковий співробітник лабораторії сімейного виховання Інституту проблем виховання НАПН України, кандидат педагогічних наук, професор, Заслужений працівник освіти України.

44. **Плющ М. Я.**, завідувач кафедри української мови Інституту української філології та літературної творчості іме-

ні А. Малишка НПУ імені М. Драгоманова, доктор філологічних наук, професор.

45. **Руденко Н. І.**, директор НВК «Українська школа-гімназія» Сімферопольської міської ради, член комітету з Державних премій України в галузі освіти, Заслужений працівник освіти України, Заслужений працівник освіти Автономної Республіки Крим.

46. **Руденко Ю. Д.**, професор кафедри теорії та історії педагогіки Національного педагогічного університету імені М. Драгоманова, доктор педагогічних наук, академік Академії наук вищої освіти України.

47. **Савченко С. М.**, голова Всекримського товариства «Просвіта» ім. Т. Шевченка, кандидат фізико-математичних наук.

48. **Серга О. В.**, методист ГМЦ Сімферопольської міської ради.

49. **Совик Л. М.**, відповідальний секретар газети «Кримська світлиця».

50. **Стефанюк В. С.**, голова товариства «Україна – Світ».

51. **Стрілько В. В.**, президент Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого, кандидат педагогічних наук.

52. **Строїнова Г. В.**, заступник директора з виховної роботи Миколаївської загальноосвітньої школи I–III ступенів імені Олега Ольжича.

53. **Туринський Я. В.**, президент ВГО «Асоціація «Відроджені гімназії України».

54. **Тяпкіна Н. І.**, доцент кафедри видавничої справи та редагування Запорізького національного університету, кандидат філологічних наук.

55. **Фесенко О. Д.**, вчитель-методист української мови та літератури, Відмінник освіти України, кавалер ордена Княгині Ольги III ступеня.

56. **Хитрук В. О.**, ректор Міжнародної Арт-Академії «Нірмала Шарадей» імені Г. Сковороди, кандидат філологічних наук.

57. **Чернявська Л. В.**, доцент кафедри соціальних комунікацій, реклами та зв'язків з громадськістю Запорізького на-

ціонального університету, кандидат філологічних наук.

58. **Чекаліна В. І.**, кавалер ордена Княгині Ольги, Відмінник освіти України.

59. **Чорніля О. П.**, заступник директора з науково-методичної роботи навчально-виховного комплексу «Українська школа – гімназія» Сімферопольської міської ради.

60. **Шовковий В. М.**, професор кафедри загального мовознавства та класичної філології Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктор педагогічних наук.

61. **Шуляр В. І.**, доцент Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, кандидат педагогічних наук, Заслужений вчитель України.

62. **Щекун А. С.**, директор ГО «Український Дім».

63. **Ющук І. П.**, голова Київського міського об'єднання Всеукраїнського товариства «Просвіта» імені Тараса Шевченка, професор, Заслужений діяч науки і техніки України.

М. Київ, 27 листопада 2013 року

РОЗДІЛ VI

ПОСТАТІ МІЖНАРОДНОГО
БЛАГОДІЙНОГО ФОНДУ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Анатолій Васильович Єрмак

(5 серпня 1955 – 11 лютого 2003)

Народний депутат України Анатолій Єрмак звернув увагу на роботу Міжнародного благодійного фонду імені Ярослава Мудрого відразу після обрання його в 1994 році до Верховної Ради України. 5 серпня цього ж року Міністерство юстиції України зареєструвало і освітню фундацію. Народному обранцю були дуже близькими завдання Фонду: підтримка української освіти та української культури він вважав основою української культури і своїм головним завданням.

Анатолій Васильович Єрмак прийшов до Верховної Ради України з посади заступника начальника відділу боротьби з корупцією і організованою злочинністю Головного управління військової контррозвідки Служби Безпеки України. У 1986 році брав участь у ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи.

Під час свого депутатства він у різний час був членом парламентських комітетів з питань боротьби з організованою злочин-

АНАТОЛІЙ ЄРМАК

ністю і корупцією, а також з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності. Входив до складу депутатського об'єднання «Антимафія», в якому разом з народним депутатом України Григорієм Омельченком став автором низки заяв про корупцію в середовищі високопосадових українських чиновників, безпосередньо розробляв законопроекти про боротьбу з корупцією, про посилення відповідальності за посадові злочини тощо. Був одним із ініціаторів заснування книжкової серії «Правди і суду» за матеріалами депутатського об'єднання «Антимафія»: «Правди і суду!». Полковник Омельченко і його команда про: Л. Кравчука, Л. Кучму, П. Лазаренка, Д. Табачника, Г. Ворсінова, А. Хорішка, Ю. Карасика та інших (1998), «Корозія влади». Полковник Омельченко і його команда про: Л. Кравчука, Л. Кучму, П. Лазаренка, В. Пустовойтенка, Ю. Звягільського, О. Волкова та інших (За матеріалами депутатського об'єднання «Антимафія» та ЗМІ) (1999), «Володимир Следнев: Кучма, мафія і я» (2002), «Спецоперація «Нульовий варіант». Полковник Омельченко і його команда: хто і як обеззброїв третю у світі ракетно-ядерну державу Україна (у співавторстві з П. Творуном) (2003), «Синдикат». Команда полковника Омельченка про те: хто нам Кучму привів, куди він нас завів, ким він від нас іде... (За матеріалами депутатського об'єднання «Антимафія» та ЗМІ) (2004), «Треті за могутністю, перші за наївністю. Хто і як нас обеззброїв» (За матеріалами депутатського об'єднання «Антимафія» на чолі з Г. Омельченком та А. Єрмаком та публікаціями ЗМІ у співавторстві з П. Творуном 2014, автор – Анатолій Бень). Анатолій Єрмак виступив одним з ініціаторів розгляду Верховною Радою України питання про усунення Президента України Кучми Л. Д. з посади в порядку імпічменту та притягнення його до кримінальної відповідальності.

Анатолій Єрмак був членом депутатської групи «Реформи», членом Центральної Ради Української республіканської партії «Собор», почесним президентом Всеукраїнської федерації «Спас», віцепрезидентом Федерації шахів України. Був одним з ініціаторів створення Спілки офіцерів України.

У 1998 році стає ініціатором створення та першим головою

Всеукраїнської громадської організації Товариство Нестора Махна «Гуляй-Поле», яке об'єднало визначних діячів науки, освіти, культури, мистецтва та політики, а також громадські організації. Зокрема, до складу колективних членів Товариства увійшли Всеукраїнська асоціація «Афганці Чорнобиля» та Всеукраїнська федерація «Спас».

До пріоритетних завдань Товариства було віднесено сприяння розвитку ідеї громадського самоврядування, питання вивчення та збереження українських національних традицій, народних ремесел, пам'яток української історії та культури, підтримка учасників ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи та їх сімей, надання допомоги та сприяння у захисті прав і законних інтересів учасникам бойових дій.

2001 року в місті Запоріжжі створюється міська асоціація «Захистимо Хортицю», президентом якої стає А. В. Єрмак.

«Захистимо Хортицю» створена з метою координації зусиль у справах збереження історичного, природного та культурного середовища, недопущення нового і сприяння ліквідації існуючого техногенного і антропогенного навантаження на острів Хортиця і прилеглу до нього територію, сприяння повноцінному функціонуванню Національного заповідника «Хортиця» та геологічного заказника «Дніпровські пороги», здійснення моніторингу за станом острова Хортиця і прилеглої до нього території, проведення незалежних громадських екологічних експертиз, здійснення громадського природоохоронного контролю, проведення незалежних громадських наукових досліджень.

Завдяки наполегливості громадськості Верховною Радою України прийнято постанови від 12.09.2002 року № 140-IV, від 27 листопада 2003 року № 1351-IV, доручення Кабінету Міністрів України № 18484/5 від 30 березня 2002 року; Запорізька міська влада змушена була видати Державний Акт на землекористування Національному заповіднику «Хортиця».

Однією з головних заслуг Анатолія Єрмака є його активна робота в об'єднанні зусиль талановитих людей, патріотів рідної землі в діяльності по збереженню і примноженню національних надбань, встановленню та донесенню історичної правди про

мужніх синів і дочок України, вихованню на духовних началах української еліти.

Підполковник Анатолій Єрмак до обрання народним депутатом України був заступником начальника відділу Головного управління військової контррозвідки СБУ. Останні роки був консультантом Комітету ВР з питань боротьби з організованою злочинністю і корупцією. Зокрема, він займався справами, пов'язаними з незаконною торгівлею зброєю, з поставками зброї і військової технік (в тому числі і до країн, стосовно яких введено санкції ООН), а також справами щодо незаконних операцій з газом і нафтою за участю найвищих посадовців України.

Протягом багатьох років з його ім'ям були пов'язані майже всі найбільш резонансні заяви щодо непорядних діянь видних діячів сучасної України. Анатолій Васильович брав участь у проведенні кількох нашумілих депутатських розслідувань. У тому числі проти Юхима Звягільського, сина першого Президента Леоніда Кравчука Олександра, Олександра Ткаченка, Павла Лазаренка, Олександра Волкова, Олени Франчук, Віктора Ющенка (що стосується махінацій у банку «Україна»).

В одному з останніх інтерв'ю Анатолій Єрмак розповів, що займався пошуками 300 мільйонів доларів, які були вивезені до Ізраїлю Юхимом Звягільським за допомогою ізраїльських спецслужб.

11 лютого 2003 року близько 18 години в Запорізькій області сталося ДТП. Автомобіль, у якому знаходився Анатолій Єрмак, зіткнувся із вантажівкою на трасі Запоріжжя – Маріуполь. У результаті загинули Анатолій Єрмак та його брат Микола.

Автокатастрофа сталася в центрі міста Пологи, куди родина Єрмаків приїхала на похорони матері. Аварія нагадувала автокатастрофу, в якій загинув В'ячеслав Чорновіл: автомобіль Анатолія Єрмака також врізався у вантажівку. Анатолій Єрмак похований на Байковому кладовищі.

Найбільша співпраця Фонду та народного депутата України Анатолія Єрмака була на Запоріжжі. В архіві благодійної організації збереглась частина публікацій про цю діяльність.

Вельмишановна Валентино Василівно!

Прийміть слова щирої вдячності і побажань здоров'я, добра, злагоди, благополуччя від дітей та батьків їх, вчителів Пологівської загальноосвітньої школи І–ІІІ ступенів № 1 Запорізької області за надану допомогу одягом і підручниками Міжнародним освітнім фондом імені Ярослава Мудрого.

Приємно усвідомлювати, що є в нашій рідній країні люди, чії серця, наміри і дії спрямовані на створення добра, радості, віри в краще майбутнє.

Наша школа – одна з найбільших у районі. В ній навчається 960 учнів. Педагоги та школярі працюють на розвиток концепції «Естетичне виховання учнів в умовах відродження національної культури». Протягом п'яти років діє Мала академія народних мистецтв, працює клуб «Берегиня» – центр виховної роботи, музей народно-прикладного мистецтва і художнього дизайну. Талановиті обдаровані діти нашої школи займають призові місця в районних та обласних олімпіадах з учбових предметів, відзначені грамотами за участь у обласних та районних оглядах творчої молоді «Таланти твої, Україно!», в обласному еколого-краєзнавчому конкурсі «Позеленення нашого Я». Вчителі та учні творчо підходять до підготовки різнопланових позакласних заходів.

Дирекція, педагогічний та учнівський колективи Пологівської ЗОШ І–ІІІ ступенів № 1 звертаються до Вас, Валентино Василівно, з проханням надіслати нам державний прапор України (полотнище) та буклети з українською символікою для оформлення малої зали національних символів України і, якщо можливо, придбати школі магнітофон, тому що не має можливості купити його самі.

Сподіваємось на розуміння, допомогу і подальший творчий зв'язок.

Ще раз щиро дякуємо Вам, Валентино Василівно, та Анатолію Васильовичу Єрмаку за гуманітарну допомогу.

Запрошуємо Вас в гості до нашої школи. Будемо серцем раді вітати Вас.

З повагою, колектив Пологівської ЗОШ І–ІІІ ступенів № 1.

9 жовтня 1998 року

АНАТОЛІЙ ЄРМАК, ПОЛТАВЩИНА, 2001 РІК

Кушугумська школа має мецената

Шановна редакціє!

До Вас звертається директор Кушугумської загальноосвітньої школи I–III ступенів Запорізького району Запорізької області та весь педагогічний і учнівський колективи.

Ми є постійними читачами Вашої газети. Кожен її випуск – то цінний матеріал для освітян будь-якого рівня. Ви друкуєте методичні поради, документи, які дуже необхідні школі, допомагаєте педагогічним колективам шкіл розв'язувати складні проблеми національного виховання, відчутти свою причетність до творення Української держави.

Сьогодні розроблено різні програми на державному рівні щодо поліпшення освітянського життя. Проте більшість так і не знайшла практичного втілення. Фонди різної величини рідко звертаються до проблеми сільської школи. Легше просто констатувати той факт, що сьогодні важко всім. Хотілося б, щоб Ваша газета добрими словами згадала тих, хто створив Міжнародний освітянський фонд імені Ярослава Мудрого та працює нині, різнопланово, підтримуючи освіту справами, а

не словами. Очолює роботу Фонду прекрасна людина, фахівець освітянської справи Валентина Стрільни. Вважаю, що до нас у школу завітала велика радість в її особі. Вперше з нею ми познайомились рік тому: Валентина Василівна привезла для шкіл нашого району теплий одяг, взуття дітям, які потребують соціального захисту. Щедрий подарунок директорам шкіл району – універсальний словник «УСЕ», що коштує половину директорської місячної зарплати – розчулив навіть сивоволосих директорів. Сьогодні, коли сільська школа на грані виживання, коли рівень естетичного виховання постійно знижується, бо неможливо поповнити бібліотеку новими книжками з мистецтва, немає сучасних ТЗН для демонстрації відеофільмів і т. ін., показовою є підтримка Фонду ім. Ярослава Мудрого. Дякуючи йому, наша школа має змогу проводити уроки, позакласні заходи з показом відео-фільмів, телеуроків з використанням телевізора та відеоплеєра новітніх модифікацій. Не кожен дитячий заклад може похвалитись такою технікою.

Естетичне виховання учнів є високопізнавальним і закладає фундамент для підвищення культурного рівня суспільства. Тепер учні мають змогу, створюючи свої фільми, використовувати їх у роботі. У відеотеці фільми різнопланові.

Серед них – відеофільм «Екологічні проблеми нашого селища», який створили учні 10–11 класів під керівництвом учителя Г. Дашковського та з допомогою вчителя інформатики Н. Малюк. На уроках математики в 5-А класі вчителя Н. Гльози перегляд мультфільму «В країні невивчених уроків» має більший вплив на учнів, ніж десятки пояснень. На уроках зарубіжної літератури можна не лише прочитати «Снігову королеву» Андерсена, а й переглянути мультфільм та порівняти героїв. Це залишає більше вражень й допомагає формувати читацькі смаки юних книголюбів.

Ми відходимо від традиційних стандартів навчально-виховного процесу, шукаємо шляхи, якими можна було б спонукати дітей до життєстверджуючої діяльності в школі, після її закінчення. І в цьому допомагає нам Міжнародний освітній фонд ім. Ярослава Мудрого. Керівник його – мила, тендітна жінка з величезним запасом енергії, від якого так

А. Єрмак, В. Стрілько на святкуванні Дня вчителя, м. Вільнянськ Запорізької області, 2001 рік

і переймаєшся оптимізмом, почуттям того, що разом ми робимо велику справу – ростимо й виховуємо майбутнє своєї країни.

Зустріч з Валентиною Василівною надовго залишиться в серцях учителів та учнів школи. Вона вражає своєю ерудованістю, високою культурою, почуттям духовності. Вона не чекає подяки за свою роботу, просто робить все від душі, бо колись сама була директором школи.

Їй близькі проблеми школи, вона вболіває за все й розумом, і серцем. Через Вашу газету висловлюємо велику вдячність та найкращі побажання милій жінці, шановному вчителю.

Валентина Стрілько в скрутні для освіти часи робить велику справу. Нехай їй щастить на обраному шляху, а меценати, почувши про цю гарну, цілеспрямовану людину та її корисні справи, підтримають Міжнародний освітянський фонд імені Ярослава Мудрого та продовжать благодійництво для освіти.

Тетяна Апостолова, директор школи

*НАРОДНИЙ ДЕПУТАТ
УКРАЇНИ А. ЄРМАК
ТА В. СТРІЛЬКО,
М. ЗАПОРІЖЖЯ,
2002 РІК*

Квартира для вдови чернобыльца

По стечению обстоятельств в конце апреля 1986 года мне пришлось побывать в областной больнице. Невольно обратил внимание на озабоченность ее работников. Один из врачей объяснил: «Пришло распоряжение к майским праздникам выписать и отправить домой всех, кого возможно».

Только спустя неделю стало ясно, что больницу готовили к приему пострадавших в чернобыльской катастрофе. Тогда там, в больнице, где-то рядом был водитель «скорой» Петр Николаевич Жовниренко. Его вызвали в военкомат, направили на ЧАЭС. Так он стал ликвидатором. Получил большую дозу радиационного облучения, что и определило в первую категорию чернобыльца. Здоровье подорвалось. Чтобы как-то облегчить состояние, переехал в село Тимировку Гуляйпольского района на Родину.

Затем многие из тех, кто замалчивал последствия и масштабы чернобыльской катастрофы, призывали не паниковать, но сами не делали ничего, перейдя в «демократы», приняли ряд, казалось бы, прекрасных законов о социальной

защите ликвидаторов. Многие из законодателей теперь в исполнительной власти, но, увы, законы в основном на бумаге.

Петр Николаевич Жовниренко так и не дождался обещанной и положенной первоочередной квартиры. Сорокалетнего главу семейства полученная в Чернобыле болезнь забрала из жизни. Остались жена и двое детей.

Вдова чернобыльца, Антонина Владимировна, за последний год обошла не один кабинет, и не один раз в различных инстанциях хлоптала о квартире. Но везде слышала только обещания, ссылки на ожидаемое финансирование строительства жилья для чернобыльцев.

Хождение за квартирой привело Антонину Владимировну к народному депутату А. Ермаку. В Гуляйполе семья Жовниренко в чернобыльском списке под номером один. Однако народному депутату также пришлось столкнуться с теми же обещаниями, отговорками и проблемами, что и вдове. Ближайшей практической перспективы на выделение квартиры не было.

В том, что нардеп не развел руками и не порекомендовал ждать (неизвестно сколько), проявилась не только настойчивость в характере, а и то, что Анатолий Васильевич также участвовал в ликвидации чернобыльской катастрофы, и поэтому отлично понимал вдову.

Дальше события развернулись так, что депутат встретился с Валентиной Васильевной Стрилько. Заслуженная учительница некогда работала на высокой должности в Киевской областной администрации – сейчас она возглавляет Международный просветительский фонд имени Ярослава Мудрого. Фонд помогает работникам образования осваивать передовую педагогическую науку. Понимая и осознавая бедственное положение многих детей и их родителей, руководство Фонда, по мере возможности, занимается благотворительностью. Например, наша газета уже сообщала о помощи Гуляйпольской школе-интернату.

Узнав о проблеме, которую решает народный депутат, и о том, что вдова чернобыльца учительница, Валентина Васильевна сделала все возможное для изыскания средств для покупки квартиры. Это и стало поводом для

приезда в нашу область президента Международного просветительского фонда имени Я. Мудрого. В Пологовских школах В. Стрилько вручила детям-сиротам и детям из малообеспеченных семей одежду. В Гуляйполе для старейшей в Украине фонотеки, где собраны уникальные звукозаписи многих исторических событий, вручен магнитофон и аудиокассеты. Детям Новониколаевской СШ № 1 подарили видеодвойку, Терноватской СШ – магнитофон.

Одновременно в Гуляйполе состоялось, к сожалению, редкое и необычное событие: для семьи чернобыльца Международный фонд купил квартиру. Под стать такой благотворительной акции работники брокерской конторы по торговле недвижимостью, инвентаризационного бюро, государственный нотариус, не считаясь со временем, быстро оформили все документы.

Присутствуя при этом, невольно наблюдал за вдовой. Она молчала и только иногда шептала: «Не верится, неужели такое может быть?». А когда с формальностями покончили, и семья Антонины Владимировны стала владельцем трехкомнатной квартиры, она, подойдя к корреспонденту «ИЗ» сказала: «У меня просто нет слов. Не знаю, как благодарить». Услышав ее слова, А. Ермак и В. Стрилько просто ответили: «Живите на здоровье, и пусть ваши дети будут счастливы».

Вот такая, с оттенком грусти, но приятная история. Рассказываем подробно в надежде, что у нее будет продолжение в форме подражания. В первую очередь теми, кто сегодня, после разгосударствления экономики, а значит на государственной базе, процветает в частном бизнесе. Ведь для его представителей квартира в коммунальном доме – не предел мечтаний. Они строят многоэтажные особняки. И «отстегнуть» на квартиру чернобыльцу, как это ни жестоко звучит, – еще живому – возможность есть. Но пока об этом можно говорить только в просветительском Фонде, который сам нуждается в благотворительности. Впрочем, почин сделан.

**Валерий Белый, «Индустриальное Запорожье»,
1997 рік**

Фонд імені Ярослава Мудрого – дітям району

Валентина Василівна Стрілько – президент Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого, фонду, який при сприянні народного депутата України Анатолій Єрмака активно співробітничав з педагогами нашого району. Зазначимо, що у Валентини Василівни 25-річний стаж педагогічної роботи, 15 років працювала директором школи на Київщині. Вона – Заслужений вчитель України. Тема нашої розмови – співробітництво Фонду з педагогічною громадськістю району.

– Валентино Василівно, нашим читачам, безумовно, буде цікаво дізнатися про Фонд імені Ярослава Мудрого.

– Власне Фонд – це громадська організація, зареєстрована Мінюстом України. Головне його завдання – підтримувати освіту нашої країни. Ми здійснюємо ряд програм, серед яких підтримка середньої і вищої школи, дитячих садків. Видаємо підручники, навчальні посібники, вивчаємо і розповсюджуємо досвід кращих педагогів України, знайомимо вчителів з досягненнями їх колег за кордоном.

Фонд має свої осередки в усіх областях, через які й працюємо.

Одночасно з вирішенням проблем освіти, Фонд займається увіковіченням пам'яті Ярослава Мудрого, як державотворця і людини, яка багато сил віддала становленню освіти в Україні, створенню першої вищої школи. Фонд брав безпосередню участь у створенні і відкритті в Києві пам'ятника Ярославу Мудрому.

– А які зв'язки Фонду з нашим районом?

– У нас давні зв'язки із Запорізьким січовим колегіумом, а тепер, завдяки народному депутату України Анатолію Єрмаку перенесли свою діяльність в сільські райони, зокрема, в Іллогівський. Ми і надаємо благодійну допомогу дітям і педагогам. Пам'ятаю, як я вперше побувала у вашому районі: привезли педагогічну літературу та одяг для дітей із багатодітних та соціально незахищених сімей. Побувала в багатьох сільських школах. Треба було бачити очі дітей, коли вони отримували одяг не поношений, а новий. Говоримо: «Вибирай, що тобі подобається». Багатьом доводилось вибирати обнову вперше в житті.

Напередодні навчального року ми привезли дітям початкових класів щоденники, районному відділу освіти передали ксерокс, відеомагнітофон, надали допомогу дитячому приюту.

– Виходить, Фонд займається тим, що повинна робити держава?

– Якби тільки так. Ні ми, ні наші спонсори не звільнені від податків на благодійність. І в цьому велика проблема. Вважаю, що в період становлення держави, коли вона не в змозі через бюджет забезпечити розвиток освіти, треба надати пільги благодійності. Це допомогло б не тільки вижити нашій школі, а й розвиватися, влитися на рівних у цивілізовану Європейську спільноту.

– Спасибі за бесіду і з Днем учителя!

Наш кор. «ПОЛОГІВСЬКІ ВІСТІ», № 80, 3 ЖОВТНЯ 1998 року

Народному депутату України Єрмаку Анатолію Васильовичу

Щиро вдячні за постійну допомогу у відродженні матеріально-технічної бази шкіл та становленні педагогічних колективів Пологівського району.

У Вашій особі ми вбачаємо порадника, наставника, друга та батька. Від усього серця бажаємо Вам доброго здоров'я. Хай і надалі Ваше чуйне серце буде небайдуже до вчительських та дитячих доль.

Начальник Пологівського райвно /підпис/ Ю. А. Коноваленко

Стараннями депутата А. В. Єрмака

Народний депутат України від нашого округу Анатолій Васильович Єрмак через Міжнародний освітній фонд імені Ярослава Мудрого (голова Фонду Валентина Василівна Стрілько) домогся виділення допомоги Гуляйпільській допоміжній школі – інтернату – одягу і спортивного взуття та

навчально-методичної літератури на 3,5 тисячі гривень.

Була проблема й з доставкою того вантажу школі. І тут на прохання А. В. Єрмака відгукнувся спонсор – Оріхівська фірма «Будтрансгаз» (генеральний директор Олександр Дмитрович Керничний). Фірма взяла на себе весь клопіт з перевезенням і врученням вантажу колективу школи.

– Вихованці школи, весь колектив, – говорить директор школи-інтернату А. Л. Столяренко, – гаряче дякують народному депутату України А. В. Єрмаку за турботу і увагу до нас. Це відчутна для нас допомога у такий нестабільний в економічному плані час.

І. Кравець

Є справжні люди

На світі існує безліч мальовничих місць, красивих будинків, сіл, яскравих квітів... Є ще і гарні люди, але не зовнішність їх основна риса, а щира душа. Таким вважаю депутата Верховної Ради України Анатолія Васильовича Єрмака, бо дбає він про народ, про своїх виборців, а, значить, за майбутнє нашої країни.

...Мене спіткало велике горе. Помер мій чоловік – Жовніренко Петро Миколайович – ліквідатор аварії I категорії на Чорнобильській АЕС і я з двома неповнолітніми дітьми залишилась одна і без житла. Всі мої звертання до місцевих органів влади конкретних результатів не дали, бо все упиралося в кошти, яких у районному бюджеті не було. Тому спробувала знайти допомогу у нашого народного депутата. І завдячуючи старанням, доброті, чуйності Анатолія Васильовича, для моїх дітей була придбана квартира з усіма зручностями у місті Гуляйполі.

Це лише при його сприянні, із столиці нашої держави приїхали в наше далеке місто люди, котрі стали спонсорами при купівлі житла. Ними були президент Міжнародного благодійного Освітнього фонду імені Ярослава Мудрого В. В. Стрілько (до речі, заслужений вчитель України) та радник Президента України А. О. Харитинська.

Я і мої діти дуже дякуємо народному депутату А. В. Єрмаку

за піклування і турботу. Бажаємо йому міцного здоров'я, натхнення в його нелегкій, але відповідальній роботі, потрібній для блага людей. Хочеться вірити в те, що тільки з такими справжніми патріотами нашої країни бути нашої молодій Україні вільною, міцною, щасливою.

А. ЖОВНІРЕНКО, вдова ліквідатора, с. Темирівка

Помощь от просветительского Фонда

Когда в Гуляйпольскую вспомогательную школу-интернат привезли несколько огромных пакетов, у ребят загорелись глаза: что там? Распечатав пакеты, обрадовались не только они, а и педагоги.

– Наши воспитанники – обездоленные дети, многие из неблагополучных и бедных семей, – рассказал директор интерната А. Столяренко, – поэтому радость объяснима. Мы получили юбки, шорты, колготы, спортивную одежду и обувь, учебно-методическую литературу. А передал их на сумму 3,5 тысячи гривен Международный просветительский фонд имени Ярослава Мудрого, которым руководить Валентина Васильевна Стрилько. В условиях экономического кризиса, сокращения финансирования школ эта гуманитарная помощь для нас очень существенна. И мы благодарны Фонду, народному депутату А. Ермаку, который хлопотал о помощи, директору фирмы «Стройтрансгаз» А. Керничному, который организовал груза из Киева.

Валерий БЕЛЫЙ, «Индустриальное Запорожье»

И поздравили, и помогли

Международный просветительский фонд имени Ярослава Мудрого два года поддерживает тесные связи со школами нашей области. Не случайно накануне Дня работников образования в область приехала президент Фонда В. Стрилько.

Валентина Васильевна лично поздравила с профессиональным праздником учителя СШ № 3 И. Середу (в подарок вручен цветной телевизор), преподавателя Пологовской детской художественной школы И. Кияницу, учи-

тельницю СШ № 1 И Крутинь и преподавателя школы искусств В. Коростылева из Гуляйполя с вручением им грамот Фонда и денежных премий.

Грамотами и денежными премиями также награждены учителя Л. Блажкова, Л. Гриценко, О. Бородай, С. Гапоненко, Л. Хмара и Я. Курилов из Вольнянского, Новониколаевского, Запорожского районов, директор Запорожской ДЮСШ боевых искусств «Спас» А. Притула.

Библиотечки методической литературы получили Новониколаевская школа-интернат, Матвеевская школа-интернат Вольнянского района, Кушугумская СШ, Гуляйпольская СШ № 1 и Пологовская СШ № 3. А для 154 детей-сирот и из малообеспеченных семей переданы одежда и обувь, классу Новоселовской средней школы с углубленным изучением немецкого языка – комплект наглядных пособий.

Валерий БЕЛЫЙ, «Индустриальное Запорожье»

Відзнаки Фонду – освітянам

Міжнародний освітній фонд імені Ярослава Мудрого два роки тісно працює з освітянами нашої області. Не випадково, напередодні Дня працівників освіти, в область приїхала президент Фонду, заслужена вчителька України В. Стрілько.

Валентина Василівна особисто привітала з професійним святом вчителя середньої школи № 3 І. Середу та викладача дитячої художньої школи І. Кияницю у Пологах, знайшла час завітати і в Гуляйполе.

Вчительці середньої школи № 1 Ніні Григорівні Крутинь та викладачеві школи мистецтв Василю Григоровичу Коростильову вручено грамоти Фонду та грошові премії. За творчість подякою Фонду пошановано з врученням бібліотеки методичної літератури педагогічний колектив середньої школи № 1.

Президент Фонду Валентина Стрілько відзначила, що акцію проведено в рамках програми «Українська національна школа XXI століття», а вчителям Фонд надав увагу на прохання народного депутата України від 83-го виборчого округу Анатолія Єрмака.

Газета «Пологівські вісті», 1998 рік

«Його земне життя увралося на льоту...»

АНАТОЛІЙ ЄРМАК був одним з найбільш послідовних борців з корупцією у вищих ешелонах влади, депутатом Верховної Ради. Він був сином українського Степу. Того Степу, який народив козацьку звитягу Івана Сірка й народну вольницю Нестора Махна. Назва села Пологівського району на Запоріжжі, де Анатолій Єрмак народився, віддзвонює мелодією підків – Кінські Роздори. Тому і життям він не пересувався розважливо, а мчав учвал, поспішаючи зробити людям якомога більше добра. Але, щоб утвердити добро, потрібно побороти зло. Цим, напевне, й керувався інженер-металург Анатолій Єрмак, одягнувши колись погони офіцера СБУ.

І хоча почав він службу ще в радянські часи, жоден із колишніх дисидентів не мав йому чим дорікнути. Бо і тоді офіцер Єрмак служив не тоталітарній системі, а українському народові: борючись із кримінальними злочинцями, ліквідовуючи наслідки Чорнобильської біди, перші після катастрофи місяці. Служив він народові й в уже незалежній Україні, працюючи у відділі боротьби з корупцією і організованою злочинністю Головного управління військової контррозвідки СБУ. У 1994 році Анатолій Єрмак приходить до Верховної Ради, щоб упродовж восьми років не лише вірно служити своїм землякам, виборцям землі Запоріжжя, але й безстрашно боротися із

ПАМ'ЯТНИК НА МОГИЛІ АНАТОЛІЯ ЄРМАКА НА БАЙКОВОМУ КЛАДОВИЩІ

злом, яке розрослося до масштабів цілої держави. Саме з іменами Анатолія Єрмака та Григорія Омельченка пов'язана діяльність депутатського об'єднання «Антимафія», на рахунок якого десятки, сотні вмотивованих депутатських подань про злочини вищих посадовців держави. Саме Анатолій Єрмак та Григорій Омельченко внесли на розгляд Верховної Ради III скликання проект постанови про початок процедури імпичменту щодо президента України Леоніда Кучми. Анатолій Єрмак до останніх днів був у вирі громадського життя. Він не лише далі розслідував гучні корупційні справи, не лише активно працював над розбудовою партії «СОБОР» як член її центрального проводу, але й багато часу віддавав розвитку кобзарства, відродженню старовинних українських єдиноборств. Він мріяв про той час, коли українські бойові мистецтва по праву посядуть місце серед олімпійських видів спорту. Життя Анатолія Єрмака урвалось на льоту. Вже вкотре доля з незбагненною невблаганністю забирає від нас найкращих...

«У випадковість його смерті не вірить ніхто...»

«Петро Дементійович довгенько водив рукою над шкіряною обкладкою паспорта та бідкався, що він замацаний багатьма сторонніми руками, а потім мовив:

– Машина... троє їх було... двоє мертві, один живий... Та він не сам убився, то зроблено так... за якісь бумажки.

Неймовірно. Адже ми не називали ні прізвища загиблого, не казали, що він загинув в автокатастрофі... Дід же побачив, що їхало троє 11 лютого 2003 року. На трасі Запоріжжя–Маріуполь при зіткненні автомобіля «Жигулі» з «МАЗом» загинули народний депутат України II та III скликань, член депутатського об'єднання «Антимафія» Анатолій Єрмак та його рідний брат Микола, який вів «Жигулі», а син Анатолія Єрмака Олександр у тяжкому стані потрапив до реанімації...»

Це уривок з книги О. Михайлюти «Ясновидець», де йдеться про унікального діда Петра, якому дано «бачити», передбачати та зцілювати. Немає підстав не вірити... Та навіть якби й не було цього сказано, зболена людська інтуїція править своєю: такі люди так просто з життя не йдуть. Або потрібна вона була, ця людська чиста душа, десь там на високостях вічності потойбіч-

ча, або заважало комусь конче тут своєю чесністю, прямою, багатогранністю діяльності на славу своєму українському народові, відродження його духовних цінностей. Марно в цьому контексті ставити одіозні численні «чому»... Юриспруденції потрібні залізні докази, подібного значення бачення вона навряд чи бере до уваги... Пішов у вічність Анатолій Єрмак, лишивши на Землі рідних, близьких, друзів, побратимів... Знаковість його відходу стала випробуванням для всіх них, уроком покаяння, пресвітлим спогадом, доказом правоти ним створеного, зробленого, сказаного, написаного. Мало сказати, що пам'ять про нього живе. Справа, яку він робив, у яку вірив поволі стає традицією. Щороку козацька Хортиця на Запоріжжі вітає учасників Міжнародного фестивалю козацьких бойових і традиційних мистецтв, який носить ім'я Анатолія Єрмака. Щороку у Спільці письменників України відбувається нагородження призерів та переможців Всеукраїнського конкурсу імені Анатолія Єрмака, кращих авторів шкільних творів за темою: «Що таке національна ідея та патріотизм?» Конкурс було засновано Лігою українських меценатів, Міжнародним благодійним фондом ім. Я. Мудрого, Конгресом захисту української мови (керівник В. СТРІЛЬКО), Інститутом проблем болю (директор заслужений лікар України В. БЕРСЕНЄВ) за сприяння Національної радіокомпанії України (Л. Тарасова). Розповіді про те, як цього року проводилися ці заходи, читайте нижче.

Нинішній серпень був особливо знаковим. Анатолію Єрмаку на Землі було всього близько піввіку. На цю дату відгукнулася і запорізька преса. Окремі статті ми й пропонуємо читачам із газети «Інформбюлетень».

5 серпня 2003 року мало б сповнитися 48 років нашому земляку, колишньому народному депутату Верховної Ради України двох скликань Анатолію Васильовичу Єрмаку. Однак трагічна смерть обірвала його життя.

Він не любив говорити про любов до людей, до України. Він для цього працював, за це боровся. За це його не любили можновладці, а він до останнього дня боровся з корупцією

та мафією. Однак боротьба зі злочинністю не була основною його політичної діяльності. У виборчому окрузі, зокрема, земляки, пам'ятають Анатолія Васильовича як організатора багатьох заходів, які робили наше провінційне духовне життя цікавішим. Він привозив у Пологи сина відомого поета Стуса, кобзаря Нечепу, археолога Шилова і багатьох інших відомих людей. Завдяки клопотанню народного депутата Міжнародний освітній фонд ім. Я. Мудрого непогано шефствував над освітянами та школярами з малозабезпечених сімей. Цей перелік можна було б продовжити.

У Запоріжжі у минулі вихідні відбувся IX міжнародний фестиваль козацьких бойових і традиційних мистецтв «Спас» ім. А. Єрмака, який його заснував. Це ще одна пам'ять про нашого земляка.

Якби він був живий, безперечно, брав би участь у помаранчевій революції. А сьогодні, як завжди, виконував би роль охолоджувача пристрастей, вимагав від нової влади поміркованості, зваженості. Тоді б у нинішніх політиків помилко було менше.

Про діяльність Анатолія Єрмака в державі та у виборчому окрузі можна розповідати багато. Пригадаю лише один епізод, який поклав початок справі, що продовжується й сьогодні.

Через деякий час після виборів депутатів до парламенту Верховна Рада почала працювати, а Г. Омельченко та А. Єрмак зосередилися на прийнятті розробленого ними Закону «Про корупцію». В цей час у Пологівському райвиконкомі відбулася нарада, на якій говорилося про критичну ситуацію, яка склалася з будівництвом газопроводу в районі. Держава припинила його фінансування і, кілометри труб без діла лежали в землі. Причому так довго, що через кілька місяців інспекція технагляду могла визнати їх вже непридатними для транспортування газу. Виправити становище можна було лише відновленням будівництва газопроводу. А грошей для цього, як завжди, не було.

Невдовзі Анатолій Васильович приїхав в округ, я розповів йому про ситуацію з газифікацією. І тут треба зробити невеликий відступ. Виборці, мабуть, пам'ятають, що коли він перший раз балотувався в депутати, в програмі кан-

дидата були відсутні обіцянки щось вибивати в уряді для округу. Тоді ще був період правової ейфорії і сподівань на встановлення справедливого життя.

– Ви ж знаєте, що я проти вибивання грошей. Домогтися їх виділення для одного району, значить, забрати в іншого, – відповів Анатолій Васильович.

Зав'язалася дискусія. Одним з аргументів «за» було те, що вкладені гроші в початок будівництва газопроводу пропадають, їх просто зарили в землю. Однак найвпливовішим був аргумент про те, що колись будівництво газопроводу в Пологи було передбачене державним бюджетом і, якщо його не продовжити, значить, змарнувати державні гроші.

Повернувшись до Києва, в одну з перерв засідань Верховної Ради Анатолій Васильович запросив на прогулянку у двір тодішнього Прем'єр-міністра П. І. Лазаренка. Розмова почалася дещо неординарно.

– А чи знаєте ви, Павле Івановичу, хто взяв «Амур» та у громадянську війну з Дніпропетровська вигнав денікінців? – запитав А. В. Єрмак.

– Що «Амур» – давнє злочинне гніздо у місті, знаю, а хто міг його перемогти, не знаю. І до чого все це?

– А до того, що звільнити Ваше рідне місто свого часу міг тільки Нестор Махно. Сьогодні ж люди з махновського краю настроєні йти вже на Київ і на Ваш Кабмін.

Далі народний депутат розповів прем'єру про ситуацію, яка склалася з будівництвом газопроводу. П. І. Лазаренко засміявся.

– Але ж як хитро Ви почали цю розмову. Інші б розповідали про значення газу для людей, про необхідність соціального розвитку і т. д. А Ви розповіли про цікаву сторінку з історії мого краю. Я розберуся і постараюся, щоб фінансування включили до державної програми.

У 1996 році держава виділила гроші на будівництво газопроводу до Поліг і Гуляйполя. Мінялися уряди, прем'єри, і народному депутату довелося слідкувати за тим, щоб про наш газопровід не забували, виділяли на нього гроші. У січні 1999 року газопровід було здано в експлуатацію. Щоправда, це можна було зробити майже на рік раніше, напередод-

ні наступних виборів у парламент. Однак народний депутат А. В. Єрмак, як нещадний борець з корупцією та мафією, був не до душі багатьом чиновникам, і вони доклали чимало зусиль, аби, на їхню думку, забрати «козир» у передвиборчій агітації. Та виборці швидко розібралися, і більшість знову проголосувала за А. В. Єрмака.

Газопровід здали в експлуатацію. Це відкрило шлях до газифікації індивідуальних будинків та квартир, промислових підприємств, зокрема, ОЕЗу та ЗАТ «Мінерал». Газифікація продовжується, як і справа, яку відродив наш депутат.

**В. БІЛИЙ, помічник-консультант
колишнього народного депутата України А. Єрмака**

Премія імені Анатолія Єрмака єднає школярів з різних областей

Щороку ця знакова зала збирає лауреатів літературної премії Ліги українських меценатів. Цього року напередодні Дня Незалежності лауреатами премії ім. В. Свідзінського та імені Б. Нечерди були нагороджені поети В. Базилевський, А. Сірик та закарпатський поет В. Кухта. Це знані в сучасній літературі люди, з неабияким життєвим досвідом та вмінням творити красним словом поетичні шедеври. Та більшість в залі було шкільної молоді. То лауреати всеукраїнського конкурсу імені Анатолія Єрмака. Їхні твори на тему «Що таке національна ідея та патріотизм» були визнані авторитетним журі кращими. Серед них студентська та шкільна молодь Києва, Рівненської, Чернігівської, Черкаської, Луганської, Миколаївської, Сумської, Хмельницької та інших областей України. Кращими визнані роботи: Є. Ковальчука із міста Києва, І. Байдалюк із міста Семенівки Чернігівської області, В. Буряк із міста Лисичанськ Луганської області. Премії вручали засновники конкурсу директор інституту проблем болю, заслужений лікар України В. Берсенев та голова Конгресу захисту української мови, керівник освітянського Фонду імені Ярослава Мудрого В. Стрілько. Короткі промови їх перед врученням варті бути озвученими.

ВЛАДИМИР БЕРСЕНЕВ: «Национальная идея одна: нужно спасать молодежь, нужно спасать народ»

Это замечательно, что в канун такого большого государственного праздника Дня Независимости Украины, мы говорим о вручении премии имени Анатолия Ермака. Что мы не можем измерить, то мы можем оценить. Если бы были единицы измерения человеческого патриотизма, порядочности и честности, то наивысший показатель их был бы у Ермака. От нас ушел удивительный человек, очень светлый человек, который, я уверен, сыграл серьезную роль в развитии украинской государственности. Сегодня мы приветствуем молодых творческих людей – победителей конкурса его имени. Это очень своеобразная память Ермаку...

В украинского народа много удивительных традиций. Мы не имеем права жить одним поколением. Мы должны думать о завтрашнем дне, о завтрашнем поколении... И в этом контексте не могу не остановиться в этой аудитории на такой важной проблеме... Я почему опоздал. Я лечил детей... Моими пациентами есть 32 ребенка в возрасте от 4 месяцев до 7 лет. Все они тяжело больны потому, что были травмированы при родах. Это нужно знать всем. Говорят сегодня о национальной идее. Правильно говорят. Убежден: национальная идея одна – Нужно спасать молодежь, спасать народ. Вдумайтесь в эти цифры... Каким будет здоровье нации? Только одна из десяти киевлянок нормально родит. Когда Украина провозгласила Независимость, 63% родов были патологические. А это что значит? Это гипоксия мозга, проблема на всю жизнь. Через 4 года – таких родов стало 67 %, еще через 4 года – 71 %. Вывод каков? Жизнь улучшается однозначно, а количество патологических родов растет. Из 100 рожденных детей 71 ребенок переносит тяжелую гипоксию мозга. У нас сегодня в стране 300 тысяч детей, имеющих неврологическую инвалидность. Это 600 тысяч мам и пап, около полутора миллиона бабушек и дедушек. Информация из семей не уходит... Но это же серьезные вопросы. И я обращаюсь к интеллигенции. Надо всерьез говорить и писать об этом. У меня есть друг в России, главный детский невропатолог, профессор Скворцов. Он говорит, что дело не в акушерской помощи и в роддомах. Дело в кален-

даре... Головне і саме важке для майбутньої життя людини закладається від 2 до 12 тижнів. Це потрібно знати майбутнім мамам. Причина хвороби така: коли діти покидають череву матері, у них перегибається шия і в результаті вони отримують травму слинної мозку. І дитина паралізована... Вибачте, що говорю про це зараз, саме в цій аудиторії, А тільки не можна побудувати міцну державу без здорової нації, здорового народу, Україна це дивовижна країна. Її потрібно любити як дівчину. Любов до неї – головне умовина її процвітання. Приємно бачити тут молодих людей – патріотів, перемців конкурсу імені людини, для якого любов до України була головною реченням всієї його життя.

ВАЛЕНТИНА СТІЛЬКО: «Він чесно жив, за ним нема зерна неправди»

Сьогодні Анатолію Єрмаку було б 50, але його немає з нами вже більше двох років. Краще за поета про нього не скажеш: нема й зерна неправди за ним. Він є зразком чесності, порядності, зразком безкорисного патріотизму, якого бракує сьогодні багатьом. У нас чимало патріотів, які люблять Україну за державні гроші, бо мають доступ до державної казни.

Коли ми засновували цю премію, ми хотіли щоб молодь вчилася у А. Єрмака любити Україну чесно і безкорисно. Цей конкурс ми будемо проводити й надалі. З кожним роком до нього долучається все більше молоді. Ось головна вдячність його засновникам. Хочу подякувати всім присутнім в цій залі, а надто радіокомпанії, яка допомагає нам. Головний висновок результатів конкурсу такий: в Україні з кожним роком в колах саме молоді почуття українського патріотизму стає все актуальнішим. Ми щасливі з того. Це є те, про що мріяв, про що говорив Анатолій Єрмак. Ми працюємо з багатьма областями України, і як Конгрес захисту української мови, і як освітній Фонд ім. Ярослава Мудрого, в наших рядах не одна тисяча людей. Ми щасливі з того, що в країні виросло ціле покоління патріотичної молоді, яка виховувалася вже в умовах незалежності. Хай їй щастить. В цьому залі сьогодні нас об'єднала людина, яка всього себе віддала Україні. Тут друзі Анатолія Єрмака, його сини – Олександр та Віталій. Вірю в

те, що він радіє разом з нами тому, що в Україні росте нове покоління, здатне любити свою землю, державу так само безкорисливо й чесно, як любив він.

Команда «Славія» завоювала кубок Міжнародного фестивалю «СПАС» ім. А. Єрмака

З 29 липня по 1 серпня у Запоріжжі проходив IX міжнародний фестиваль козацьких бойових і традиційних мистецтв «Спас на Хортиці», який носить ім'я нашого земляка А. Єрмака. За останні роки захід став в Україні не лише спортивною, а й культурною подією. Цього літа на Хортицю з'їхались гості з багатьох міст Білорусі, Росії, В'єтнаму, Болгарії, прибули митці української естради, кобзарі, народні депутати України, соратники засновника федерації «Спасу» А. В. Єрмака, прибули на фестиваль дружина і обидва сини Анатолія Васильовича, а молодший син Віталій ще й успішно виступив.

Особливо масово проходили спортивні дійства, в яких виступили команди з Канади, Австралії, Аргентини, Білорусі, Росії, багатьох міст України. Справжній успіх чекав на Хортиці команду «Славії» з ОЕЗу, яку тренує С. А. Гримов. Виступаючи у різних вікових та вагових категоріях, полонівські хлопці відвоювали у білорусів головний приз фестивалю – перехідний кубок федерації «Спас» – і привезли його на батьківщину колишнього народного депутата, нашого земляка. Перемогу команді принесли Денис Баранюк, котрий у своїй категорії став абсолютним чемпіоном, срібний і бронзовий призери фестивалю Валентин Дроздовський, Андрій Колісник, Євген Горбатко, а також Василь Шевченко, Валерій Тоцький, Микола Гаврилюк, котрі не менш достойно представили команду.

Вітаємо вас, хлопці, з перемогою і зичимо подальших успіхів!

Любов Михайлівна Білозерська

(28 серпня 1942 – 02 липня 2016)

Любов Михайлівна Білозерська (нар. 28 серпня 1942, с. Стецівка, Звенигородський район, Черкаська область – 2 липня 2016 року) – український педагог-новатор, авторка поетичних збірок та прозових творів, громадський діяч. Заслужений вчитель України (1992 рік), Відмінник освіти України» (2006 рік), лауреатка премії імені Народного учителя О. А. Захаренка (2007 рік).

У 2017 року до дня учителя в Стецівській школі – МАНМ відкрито меморіальну дошку на честь її багаторічного директора – Любові Білозерської.

В Україні запроваджено премію для творчих педагогів імені Заслуженої вчительки України Білозерської Любові Михайлівни.

Про Любов Білозерську щиро, з любов'ю!

**Директор Черкаської загальноосвітньої школи № 19,
Лункін Юрій Миколайович:**

МОЯ ДРУГА МАМО...

Саме зараз серед ночі, знайшовши декілька сторінок у старому записнику, напишу, мабуть, найголовніші слова Вам, дорога моя друга мамо, Любове Михайлівно! Нехай мене пробачить і не ревнує мій найближчий друг і брат, а Ваш син Валерій, та я скажу давно відомі Вам слова, серцем Вашим освячені:

Дорога моя друга мамо, дорога, рідна, ось така єдина! Ніколи не думав, що буду писати Тобі вслід у Всесвіт. Пишу Тобі у книжку, як виявляється, спогадів про Тебе! Хіба ж усе вбереш?! Життя не вистачить. Наш зв'язок ніколи не припинявся і не міг припинитися. І навіть коли ми з Віталієм Ковачем, завдяки Вашим старанням та клопотам, вступили до Черкас. Біда з тим містом! (Хай вибачає класик за плагіат). Завжди ми відчували

Ваше Всевидюче око: як же непокоїлися про нас, як вболівали... І не було Вам діла до страшних буремних 90-х, Ви вірили у посіяне і знали – Вас ми не підведемо (без пафосу).

Який же я радий був Вас бачити на своєму весіллі!!! Моя друга мамо! Ви раділи за нас, за новостворену сім'ю, співали наших стецівських пісень. О Боже, з яких світлих і осяйних побажань починалося наше з Людою сімейне життя!

Не йшли, летіли роки, вороними їх навіть не виміряти! Кріпили Ваші горобці орлами, та все рідше до батьківського дому зліталися. Особливими святами були зустрічі у Стецівці на Травневі свята, День заснування Академії. Мало бував. Жалкую до сліз. А Ви завжди зустрічали зі слізьми радості.

Йшли роки потихеньку. Дружина і донька були завжди дорогими гостями у селі. Наші батьки раділи кожній нечастій зустрічі, бо... (у кожного своє)

УРОК ВЕДЕ ЛЮБОВ БІЛОЗЕРСЬКА

ЛЮБОВ БІЛОЗЕРСЬКА ВИСТУПАЄ НА ШКІЛЬНОМУ СВЯТІ

Я часом бачився з Вами, о Чарівна і Незбагненна (завжди прекрасна і особлива, де б ви не були, у що б не були вбрані). Я випадково Вас зустрів на Гнидівці, де ви чекали на підводі, щоб перевезти урожай (своїми руками доколиханий) до баби Соні. Ви тоді трішки соромились своїх запорошених ніг, і, як завжди чепурна і осяйна, із особливою зачіскою, з підведеними чудовими блискучими очима, наче вибачаючись, сидячи на мішках з картоплею, сказали: «Юрчику, ти тут яким добрим вітром?»

Я любив і люблю Вас. Надзвичайно радий з того, що моя дочка, свідомо і волелюбна, красива і Мудра Іра, мала особливу нагоду бути знайомою з Вами, моя Рідна, був радий нашим зустрічам, нашим радостям і перемогам. Дякую Вам за те, що Ви стали нам усім Мамою. коли батьки пішли у вічність.

Пробачте, що Вас не зуміли відстояти і захистити! Ви не заслуговували на таку «шану».

Дорога моя Любове Михайлівно! Позираючи з Небес на нас, зрішних, мабуть, іронічно-жартівливо посміхаєтесь, бо відомо Вам більше. Підкажіть, дайте знак! Вас дуже і дуже не вистачає. Не вистачає і все! Як, бува, повітря, як, бува, волі! Озивайтеся у снах, моя дорога вчителько, моя дорога мамо. Слід Сонця Ваших днів земних нехай осяє Царство Небесне.

Віталій Ковач, журналіст

Ї ВЕЛИКЕ СЕРЦЕ

Я не писатиму довгих спогадів. Їх так багато. І який виокремити? Адже у кожному закарбувалася якась дециця. А з тих дециць і складається велике враження і вдячність і ще багато багато всього що дає нам пам'ять.

В житті кожної людини знайдуться свої поводири. Тато з мамою, звісно, то святе. У мене була ще бабуся і Любов Михайлівна, яка, до всього, й Хрещена. Пам'ятаю як на Різдво тьопав через береги, по коліна у снігу, ніс Хрещеній калача. Мама, випускаючи з дому, наказувала: «Зустріньтесь хто, питає куди йдеш – не кажи!»

Ще б пак, заступник директора школи з виховної роботи, комуністка, а тут якісь забобони, Різдво, калачі. Пер величезного того калача, замотаного у хустку з великою радістю. Не тому що до кінця усвідомлював значення Свята, а тому що у Любові Михайлівни був диковинний інструмент. Піаніно. І так кортіло підняти важку деревну кришку і натиснути на білу чи чорну клавішу та почути десь з глибин блискучого інструмента звуки. Хрещена брала калача і цілувала хліб. І бабуся Соня цілувала. А потім ми обідали смачно і балакали про всяку всячину. Взимку рано темніє, і Хрещена вела мене додому. Не пускати ж хлопака самого в темінь і до річки. От точно ж піде сковзатися, знайде лунку і шубовсне. Дорогою Хрещена розказувала якісь історії про мавок і лісовиків, а я, чесно, тримав її за руку і було так страшно. Моя уява малювала мені як з того очерету зараз вилізе якась почвара і потягне нас обох до себе під лід. А я ж мужик, я ж маю захищати. Тому тягнув за собою ще й якусь палицю і робив

ЛЮБОВ БІЛОЗЕРСЬКА В РОЛІ НАТАЛКИ
ПОЛТАВКИ

вигляд що на неї спираюсь. А вона посміхалася і робила вигляд, що не розуміє, для чого ж мені така ломака. Хіба на дрова? Так я дізнався про «Лісову пісню» Лесі Українки. І ніколи і нікому не казав, що носив Хрещеній калача. Вона попросила.

У другому класі мені розповіли про Голодомор. Якось з бабусяю сиділи в хаті, світла немає, свічка блимає, ганяє тіні стелею і стінами. Я про школу щось розповідав, про піонерів, до яких нас збиралися приймати. А бабуся почала згадувати точно таку ж днину, тільки в далекому 33.

Як пухли, як їсти хотіли, як цілі вулиці повимирали і грабарі ще живих з хат тягли на цвин-

тар, аби двічі не їхати на куток. Я до ранку майже не спав. Мій мозок відмовлявся таке сприймати. Як же? Он в школі розказують, яка партія у нас турботлива, який Слава КПСС хорошиий чоловік, а тут інша правда, страшна як темна ніч за вікном. Шукав у бібліотеці якісь згадки про той голод. Нічого не знайшов, тільки у великій радянській енциклопедії маленька замітка про неврожай і голод. Видно, своїм нездоровим інтересом привернув увагу і бібліотекарка шепнула завучу з виховної роботи, що мовляв учень цікавиться тим, чим не повинен цікавитись. Покликала мене на перерві Любов Михайлівна до себе в кабінет.

– Для чого тобі те, про що питав і шукав?

Бабуся розповідала про голод, хотів знайти ще щось, почитати.

Похмурніла Любов Михайлівна. Таки точно питав і шукав.

– Синок, давай з тобою домовимось. Ти ніколи про це більше не питатимеш ні в кого поза родиною, окрім мене. Мене можеш питати про все, але те, що ти почув від бабусі – ти ніколи і нікому не скажеш. Бо це небезпечно. А якщо хочеш щось почитати – то у твого сусіда – Василя Бородія знайдуться деякі спогади. Запам'ятай, рот на замку. Це небезпечно. І я мовчав, бо Хрещена просила. А Василь Омелянович з тих пір став не просто сусідськи дідом – а й другом.

Уроки української літератури були найулюбленишими. Ми не просто вчили творчий шлях письменників і поетів, ми сперечалися про їхні твори. Любов Михайлівна вчила нас думати. А окремі, драматичні уривки ще й ставили у міні виставах. Хіба таке забудеш? А Енеїду на сучасний лад? Самі ж писали. От знайти б ті вірші. Цілі читання влаштовували, реготали на уроках до кольок. Вчителька дозволяла, і сама сміялася до сліз, щиро, дзвінко. І ми її любили. Вона строга, але справедлива. І ніхто не наважувався зірвати урок чи прийти не підготовленим. Навіть затяті ледарі читали книги. Бо вона просила.

Ще в 6 класі, після якогось із чергових літературних вечорів Любов Михайлівна напроорокувала мені долю.

– Будеш журналістом. Я довго сміявся над її гаданням.

– Який з мене журналіст, де вони, і де я, селяк репаній. А вона лише усміхалася і наполягала на окремому списку для позакласного читання. Зі своєї бібліотеки. Та в якийсь момент мені здалося, що дорослі надміру опікуються моїм майбутнім. І захотілося проявити інший бік своєї натури. Спробувати стати не хлопчиком-паїнькою, а брутальним хуліганом, який подобається дівчатам. Один «захід» був. Я задньою лівою написав диктант, який давала Марія Прокопівна – інший вчитель української мови. І під кінець чверті отримав за нього трояка. Любов Михайлівна покликала до себе в кабінет, закрила його на ключ, відкрила диктант, покреслений червоною ручкою, і спитала крижаним голосом:

– Це що?

Я намагався проявити свою бунтівну натуру, але в якийсь момент відчув, що зараз педагогіка закінчиться і почнеться «проза життя» Бо у Любові Михайлівни брови підскочили, а очі потемніли. Це означало, що вона не просто розсердилась, вона розчарувалася. І такий пекучий сором мене пройняв.

– Завтра диктант перепишеш. Мені здаси. Питання є?

Так закінчилась моя кар'єра хулігана і продовжилась кар'єра поїдача книжок. А через десяток років я таки став журналістом. І щоразу, буваючи вдома, хоч на хвилику засакакував до Хрещеної. І щоразу вона казала – будь обережним, ти таким людям дорогу переходиш, я за тебе вболіваю. І хрестила в спину, коли йшов.

Її велике серце вміщало нас всіх. І кожному діставалася хоч краплина. І живе вона в тих серцях, які її любили. І грітима мене все життя її усмішка, її голос. І вестиме дорогою життя її настанови. «Люби – і тебе любитимуть»

Хрещена, я вчуся, як ви і просили.

Людмила Нестругіна, голова Тальнівського райкому Профспілки працівників освіти і науки України

НЕПОВТОРНИЙ ОБРАЗ БЕРЕГІНИ РІДНОГО СЛОВА

У залі тихо звучить пісня «Зеленеє жито, зелене...». Освіт'яни Звенигородщини зібралися на Вечір Пам'яті Любові Михайлівни Білозерської – вчительки української мови та літератури, колишнього директора Стецівської ЗОШ І-ІІІ ст., засновниці Малої академії народних мистецтв, етнографічного та краєзнавчого музеїв, «Кобзареві світлиці, співзасновниці хору «Родина» в с. Стецівка, засновниці фольклорно-етнографічного колективу «Співуча левада». Визнана Вона була нагороджена грамотами Міністерства освіти України, знаком «Відмінник освіти України», їй присвоєно звання Заслуженого учителя України.

Прийшли сюди її колеги, які працювали з нею пліч-о-пліч у Стецівській школі, прийшли її учні, поети, колеги по творчості, митці, сусіди, гості із Черкас: голова обласної ради ветеранів педагогічної праці Пальтова Т. В., завідувач відділом зв'язків із громадськістю та інформаційної роботи Черкаського обкому проф-

спілки працівників освіти і науки України Бандуровська О. Ф., голова товариства «Просвіта» Черкащини Фещенко О. В.

Любов Михайлівна – переможець конкурсів «Жінка року Черкащини» (2010 р.), «Українська мадонна» (2003 р.), «Учитель року» (2005 р.), лауреат премії О. А.Захаренка. Автор поетичних збірок «Хвала сонцю» (1994 р.), «Пора розплаканих дощів» (2015 р.), «З молитвою про Україну» (2016 р.).

Кажемо: «була»... Чому була? Вона залишається для всіх нас такою, якою ми її знали. Люблячою донькою, учителькою за професією і душевним покликанням, берегинею золотих дзвонів пам'яті України, коду української нації, добросердною голубкою з підбитим крилом, яка зазнала чимало горя і випробовувань у житті, вона була срібною водою – живильною і непереможною, хранителькою рутяних берегів – так казала про неї поетеса, член НСПУ Людмила Солончук.

І це дійсно так. Як ми відчували її надійне, сильне і разом з тим ніжне плече! У піклуванні й турботах, у спільних освітнянських буднях і урочистостях, у незмінному бажанні вирішення проблеми, самотужки, без нарікань і галасу.

Ми всі наче купалися у теплих хвилях її ніжної любові, тішилися нею, завжди усміхненою, співчутливою. Ми трималися за її руки, як пташенята перед польотом, і вона була для нас багатьох небом.

У школі багато менших діточок встигала погладити по голівці, з колегами зробити багато хороших справ. Адже тільки завдяки Любові Михайлівні усі працівники Стецівської школи мають земельні паї. Не легко це їй далось, але довела справу до завершення.»

Ліна Денисівна Терещенко, Заслужений працівник освіти, директор Шевченківської спеціалізованої школи-інтернату з поглибленим вивченням предметів гуманітарно-мистецького профілю, розповіла про давню дружбу своєї сім'ї з красунею Любою, про її скромність і високе материнство, яке вона пронесла через все життя до свого єдиного сина Валерія.

«Тому віримо, – сказала Ліна Денисівна, – що її любляче серце не вмерло, а буде палати материнською зірочкою у всесвіті, у зіницях її внука».

Заслужений вчитель України Раїса Миколаївна Бойко, вшановуючи свою колегу і добру приятельку, прочитала поезію Ліни Костенко, яку так любила Любов Михайлівна.

Заслужений працівник культури, етнограф Вадим Мицик зазначив: «Діяльність Любові Білозерської як вчителя, спрямовувалася її іменем та прізвищем. Любов несла любов до життя, до учнів, до людей. З ними єдналася душею і від них черпала дух, як насагу до навчання й виховання дітей. Прізвище її походить від прадавньої святості українського народу – сокола-білозерця, який витав у високостях, єднуючи небо і землю, богів та людей. Ось чому все в її праці йшло в лад, велично і лагідно. Ось чому її любили і учні, і вчителі, і односельці».

Учителі Стецівської школи Лідія Миколаївна Шинкаренко і Людмила Іванівна Бевз прочитали поезію Любові Михайлівни і заспівли її улюблену пісню «Летить пташок».

Теплими спогадами про дорогу колегу поділилися директор Пединівської школи Любов Володимирівна Гусинська, учителі української мови і літератури Ганна Григорівна Недашківська, Світлана Василівна Савчук і Таміла Іванівна Васькевич. Зворушливо заспівали в пам'ять про неї пісню на слова Бориса Олійника «Пісня про матір».

Директор садиби-музею В'ячеслава Чорновола, поет Василь Стрижиус розповів про співпрацю з Любов'ю Білозерською, виокремив її високу рису любові до всього земного і особливо – до родини. Вона, наголосив він, утвердила своїм життям в синові й онуках головну заповідь: «Любов довго терпить, любов милосердствує, не заздрить, не величається, не надимається, не поводитьсья нечемно, не шукає тільки свого. Ніколи любов не перестає!».

Голова обласної ради ветеранів педагогічної праці Тамара Василівна Пальтова сказала багато теплих слів про Любов Михайлівну як члена президії обкому Профспілки, як учителя, як громадського діяча.

Поетеса Людмила Солончук наголосила, що як до Святого Причастя підходила до написання переднього слова до книги Любові Михайлівни Білозерської «З молитвою про Україну». Пригадала, як поетеса поспішала з виданням збірки «Пора розплака-

них дощів», як боліло її серденько за майбутнє наших маленьких синів і доньок, які дивляться на цей жорстокий світ довірливими очима. Поспішала, втомилась. Людмила Леонідівна зворушливо виконала свою пісню «Колискова для мами».

Бойко Р. М., Заслужений учитель України
СВІТЛОЇ ПАМ'ЯТІ ЛЮБОВІ МИХАЙЛІВНИ
БІЛОЗЕРСЬКОЇ

Ось вже рік, як відійшла у вічність відмінник народної освіти, Заслужений учитель України, жінка року Черкащини 2000 р., учитель року 2002 р., українська Мадонна 2003 р., лауреат премії імені О. А. Захаренка і просто чудова жінка.

Це сталося 2 липня 2016 року. Усе село зібралося віддати належну шану, прощання було таким важким, умитим сльозами щирих, совісних людей, справжніх цілителів її життя – подвигу. І як зболено з уст вдячного випускника прозвучало: «А тепер, друзі, нам треба навчитися жити без Любові Михайлівни». Скільки гіркоти і скільки бажання віддячити улюбленому вчителю за її високу науку жити, бути людьми.

Учіться ж, діти, будьте такими, як вона...

Я торкнуся лиш маленької сторінки життя поета, у віршах якого доброта, любов і несправедливо завдані болі.

Коли простежити родовідне древо, розумієш, що такий рід породжує справжніх патріотів, мислителів, філософів. Згадка про діда – свідчення того. За любов до України 1921 року його убили в рівчаку.

*Востаннє землю він обняв,
що вік леліав і плекав,
обняв він землю на всі руки,
і серце вмерло від розпуки
(«Мій дід»)*

Любов Михайлівна – це, насамперед, вдячна донька.

*Ми з тобою, ненечко, одне ціле,
Я – частинка тебе змаліла.*

Як нам гарно у світі жити,
Землю ласкаву удвох любити
(«Люба ненечко»)

Тож понад усе хотілось не опечалити матусю:

...благатиму долю,
ще й зозулі вклонюся,
щоб не ти наді мною,
як плакуча верба,
голосила в журбі,
а я над тобою
тополиною стелила жалі

І сталося. Провела за межу матусю. Прощально оплакала брата. Думала – рвала серце, чи все віддала рідним сторицею, чи може... І від серця полилась молитва:

Молюся до неба пречистого,
до сонечка променистого.
молюся за рідну родину.
за матір свою – Україну.
молюся за кожен листочок,
за розум тверезий в синочків і дочок,
молюся за кожну пташину,
за кожну вкраїнську дитину
(«Молюся»)

І за власного сина з невісткою, і за внучка Назарика, щоб міцнів дубочок, синів синочок.

Коли ти народився – світ розповився
весен – надіями, квітами – мріями,
сонечко мамине, радосте мила,
сила й підмога для тата і його крила,
Бабусям рідненьким – щодення утіха,
молимо Бога: хай не торкнеться
біда тебе й лихо!

*Виростай дужим, онучку, й здоровим,
Красунчику, наш чорнобровий!*
(«Назарику, мій любий внучку»)

Отаке на добрі і любові засноване родовідне дерево Білозерських. У такого роду не могло бути покручів. Тож і її пагінець проріс, заврунився і став окрасою для всіх живущих на Землі.

З Божого благословення вона ввібрала в себе вроду незрівнянну, совість незаплямовану, чесність непозичену, слово незрадливе, талант жити, дерзати, творити і вести за собою, удосконалюючись самій і удосконалювати світ навколо себе.»

**Василь Стрижиус,
член Національної спілки журналістів України, поет,
директор садиби-музею В'ячеслава Чорновола**

ТРИ ПАМ'ЯТНІ ЗУСТРІЧІ

Любов Михайлівну Білозерську я знав близько сорока років. Вперше спілкувався з нею наприкінці семидесятих років, коли на базі Стецівської середньої школи проходив районний семінар директорів шкіл. І хоч я за фахом – учитель біології й хімії, мені дуже захотілося побувати на уроці української літератури Любові Білозерської.

Привітна, усміхнена, з виваженою літературною мовою, до дітей вона зверталася лагідно, поіменно (Михайлику, Андрійку, Ганнусю, Надійко), вона чудово володіла своїм предметом. До цього я ще не був на такому уроці, де панувала творча атмосфера, розкутість, взаєморозуміння між учителем і учнями. А тому вона довго розповідала мені про своїх вихованців, про школу. Її залишалося лише захоплюватися її великою фаховістю і компетентністю, вражаючою обізнаністю у найтонших деталях шкільного повсякдення.

Запам'яталася і зустріч у жовтні 1990 року. Тоді я працював заступником голови райвиконкому і брав участь у роботі сесії Стецівської сільської ради. Після закінчення сесії заскочив до тамтешньої школи, котра на той час вже славилася своєю Малою академією народних мистецтв, засновником і органі-

затором якої була заступник директора з з виховної роботи Л. Й. Білозерська. Там якраз проходила репетиція жіночого вокального ансамблю, організованого нею. До його складу входили і дівчатка-школярочки, і семи – та вісімдесятилітні жіночки. Співала в цьому колективі й сама Любов Михайлівна.

З особливою теплою розповідала вона про хор, про його найстарших учасниць.

Майя Бойко, голова Звенигородського районного комітету Профспілки працівників освіти і науки України

Любов Михайлівну неодноразово обирали депутатом районної ради, заступником голови депутатської комісії з питань освіти, культури, молоді і спорту та засобів масової інформації, членом обкому Профспілки працівників освіти і науки, вона користувалася шаную і повагою колег, земляків – усіх тих, з ким зводила її доля. А понад усе на світі для неї були родина, син, онуки, якими вона турботливо опікувалася, за кого хвилювалася і молилася. В цьому ще раз пересвідчуєшся, гортаючи сторінки повісті Любові Білозерської «Ангел наш добрий – мати Софія», виданої вже потому, як перестало битися її небайдуже серце.

В одній з її, взірцевого педагога, щедрої душею жінки, берегині духовних і моральних цінностей, поезій є такі слова:

Аби не здрібніти душею,
І серцем аби не змарніти,
Любов до людей,
до життя не згубити,
Аби не померла у бурях змагань
доброта,
Аби підкорилась її висота
З причетністю всього,
Що в світі стається, –
За все моє серце палає і б'ється.

І це не просто поетичні слова. Це – життєве кредо Жінки, яка залишила на землі високий духовний спадок і вічну пам'ять про незгасну свічу свого гарячого серця. Її життя, діяльність,

творчість, ставлення до людей завжди будуть прикладом для нащадків. Її багатим досвідом зміцнюється українська освіта, формується інтелектуальна аура рідного народу.

Наталя Йосипівна Замулко-Дюбуше, письменниця

РОДИНА ЛЮБОВІ

Дорога, Подруга і Посестро, так називала ти мене, такою залишилася в моєму серці. Лунає дзвін по тобі над Парижем, стоять у молитві твої земляки 40 днів із моїм священником з Тернополя. А я згадую, як ти кріпила РОДИНУ твоєї Стецівки своїм бачення рідного СЛОВА, звичаїв наших в Академії народних мистецтв. Як збирали-одягали твоїх учнів для фестивалів, олімпіад – і все це з твоїх рук – ВЧИТЕЛЯ з великої букви. А сама ти, писала, сумнівалася і скромно стояла біля ниви нашого письменницького поля з надією, що дійде колись це до читача. Образи твоїх віршів ходили і жили поряд, а ти була Жінкою, Мамою, Бабусею і носила в своєму Серці велику і світлу Любов до всіх своїх учнів, односельчан, школи не знаючи, що Ім'я твоє вписано навічно в історію школи і села.

Зайшло за обрій Серце твоє і образ твій, осиротивши горизонт нашого Неба. Я знаю, що ти прилітала і сюди, попроситися зі мною, коли я просиділа цілу ніч, думаючи про тебе, про мій останній лист, який десь спішив до тебе і все задавала собі питання, що сталося, з якого боку чекати біду? Не знала, що ти біля Лети, зібралася у останній Перехід. Перейшла до світлого і останнього Дому Отця нашого, де тебе чекала вся твоя родина. Пішла, скромно тримаючи в руках свою книжечку, як чемний школярик із своїм останнім завданням, а на столі залишилися наступні книжечки про маму Софію, загадки для дітей. Все із твоїх вправних рук зачарованої Словом людини. Прибрала хату і пішла за Горизонт.

Ми знаємо тепер, що ти спішила до Бога у якого було СЛОВО на початку всього.

Нехай літається тобі там легко. Адже вибрала тепер іншу роль – Ангела охоронця всієї твоєї земної Родини.

Костюк Віктор Володимирович

*Максимівська загальноосвітня школа стала одним із найпотужніших центрів національно-патріотичного виховання наприкінці 90-х років. Педагогам Максимівки вдалося виховати цілу плеяду талановитих патріотів України, використавши успішний досвід Гнідинської школи та видатного педагога Валентини Василівни Стрілько і заручившись підтримкою Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого. Про новаторські уроки, патріотичне виховання дітей та співпрацю з Фондом розповів колишній директор Максимівської школи, а нині – кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету журналістики Запорізького національного університету
Віктор Володимирович Костюк.*

– Розкажіть про те, як відбулось Ваше перше знайомство із Міжнародним освітнім фондом імені Ярослава Мудрого.

– Моє знайомство із Фондом відбулося у березні 2000 року, якраз на весняних канікулах. Я на той час працював директором Максимівської загальноосвітньої школи і мене викликали у районний центр – м. Вільнянськ – на нараду директорів і зустріч

ВІКТОР КОСТЮК

із представником Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого. На той момент я не мав жодної інформації про цю організацію. Але вже на зустрічі дізнався, що Фонд очолює Валентина Василівна Стрілько – знана мною людина, авторитетний педагог. Вона подарувала кожному директору книгу «УСЕ» – універсальний словник-енциклопедія, у якій можна було знайти багато відпо-

відей на актуальні запитання, бо всі енциклопедії, які ми мали, були видані ще у СРСР.

З самою Валентиною Василівною ми познайомилися набагато раніше. На все життя запам'ятав дводенне засідання творчої спілки вчителів, яке відбулось у лютому 1991 року в столичному Будинку вчителя на Володимирській. Тема засідання – формування української національної школи. Свій досвід презентували педагоги з Києва, Кривого Рогу, Полтавщини, інших регіонів. Першою виступала Валентина Василівна Стрілько, яка розповіла не тільки про своє бачення, якою повинна бути національна школа в Україні, а й продемонструвала новаторські форми роботи навчального закладу. «Національна школа, – сказала Валентина Василівна, – це той навчальний заклад, у якому живе дух народу. У національній школі знають, вивчають і шанують історію нації та її відомих представників, культуру, традиції». Саме тоді ми вперше поспілкувалися й особисто, оскільки мене зацікавила ця тема і її досвід роботи у Гнідинській школі. І ось після зустрічі у Вільнянську я також підійшов до Валентини Василівни, і вона впізнала мене. Після цього ми з нею почали тісно співпрацювати. На той час вона була ще й ведучою програми «Відкритий урок для вчителя» на телеканалі «УТ-2», і один із випусків відзняли у Максимівській загальноосвітній школі у травні 2000 року. Я давав інтерв'ю Валентині Василівні прямо на шкільному подвір'ї, також вони побували і на наших уроках, позакласних заходах, побачили як саме ми впроваджували ідеї національної школи у Максимівці.

– Наскільки виявився корисним у Вашій професійній діяльності досвід Гнідинської школи і особисто Валентини Стрілько?

– Як я вже зазначав, наша перша зустріч з Валентиною Василівною відбулася у лютому 1991 році. Тоді ми вже відчували історичні зміни та історичні виклики, які поставали, зокрема і перед освітою. Сама атмосфера вже була іншою: утворився Народний рух України, такі народні депутати як Левко Лук'яненко, В'ячеслав Чорновіл піднімали важливі державницькі питання. На той момент я був директором школи і виникало питання: як організувати навчально-виховний процес у таких нових

умовах, адже ми послуговувалися у навчанні радянською спадщиною. Ми вивчали історію СРСР, у якій не було чільного місця історії саме України. На уроках літератури – лише ті письменники, які прославляли компартію, навіть на уроках музики – радянські пісні, які вже не сприймалися молодим поколінням. Це все не відповідало вимогам нового часу. І ось, коли я слухав Валентину Стрілько, яка зі своїми колегами презентувала досвід роботи у Гнідинській школі, ми побачили, як це можна реалізувати у наших реаліях. Але найголовніше – ми дізналися, що і як необхідно робити, і вже на основі цих знань і досвіду шукати власні підходи, враховуючи особливості нашого регіону. Отриманий досвід дав можливість організувати життєдіяльність школи таким чином, щоби це все було пов'язано з нашим селом. Один з таких яскравих прикладів – написання історії села. Як ми з'ясували, село Максимівку заснував у 1851 році Максим Дяков, який одержав ці землі в нагороду за військову службу. Пан Дяков обміняв на собак півтора десятка кріпаків на Полтавщині, які й стали першими мешканцями села. Саме ж селище довгий час називалося Дяковим. Ми також дізналися, що наша Максимівська школа почала функціонувати з 1910 року. Спочатку це була земська чотирьохкласна школа. Її приміщення збудовано на народні кошти, яке збереглося й досі.

Завдяки такій роботі відбувалася адаптація, можна сказати входження, школяра у соціум. Для учнів це не була віддалена історія СРСР і якоїсь невідомої території, а це була історія того краю, в якому ти живеш, його культура і традиції. Саме тому пам'ятними є ті події, які проводилися у такому ключі. Варто згадати проведений нами вечір вдів, якраз напередодні 8 березня. Ми провели спочатку організаційну роботу: збрали списки жінок, які втратили чоловіків, сходили до кожної людини, поцікавилися її долею й історією, важливо і те, що ми переконували людей прийти. Цей вечір ми провели у сільському клубі – самостійно прикрасили приміщення, організували культурну програму. Традиціями стали іншого типу новаторські заходи. Окрім цього, ми намагалися долучити і батьків до цієї роботи в процесі формування національної школи.

– Що нового було впроваджено у Вашій школі з проблеми формування національної школи?

– По-перше, ми ввели новий урок – література рідного краю. Діти вивчали письменників Запорізького краю, зокрема і Вільнянського району. Змінили ми і змістове наповнення інших дисциплін – вже тоді учні Максимівської школи вчили вірш «Ще не вмерла України» Павла Чубинського, що став національним гімном українського народу. Серед інших творів – Олександр Кониський «Боже великий, єдиний, нам Україну храни», який тепер називають духовним гімном нашої країни.

На інших уроках вчителі також впроваджували нові теми, зокрема вчителька біології в курс ботаніки ввела «Лікарські рослини нашого краю» і «Народну медицину». На уроках географії розглядалися теми, пов'язані з рідним краєм: «Місцеві ознаки погоди», «Народні прикмети за порами року», «Походження назв місцевих водойм», «Особливості природи і економіки Вільнянського району» та ін. У Максимівській школі було три уроки фізкультури – два за програмою, а третій називався народні ігри.

Ще одне наше нововведення – фольклорна практика для учнів. Діти записували пісні, приказки, коліскові, які активно використовувалися жителями наших сіл, оскільки в нашу школу ходили учні з прилеглих восьми сіл. Результати цієї роботи ми збирали у шкільний альбом «Народна творчість нашого краю».

Варто згадати і традиційні сімейні клуби. Спочатку вони проходили у рамках кількох класів, потім – на загальношкільному рівні. Сімейний клуб – це заходи, які проводилися двічі на рік, з листопада по березень, коли не було активних сільгоспробіт. Ми запрошували в школу дітей, батьків і всіх членів родини на вечір у школу. Були різні, окремі заходи і для дітей, і для батьків. Наприклад, був урок-огляд знань. Батьки дивилися, як дитина поводить себе у школі під час уроків, як відповідає. Після цього ми їх розділяли: діти йшли гратися, а батьки говорили з психологом чи вчителями. Беззаперечна перевага таких вечорів – це був проведений час сім'єю разом з користю. Обов'язковим завершенням нашого клубу було сімейне чаювання, під час якого всі обговорювали обрану тему. Наприклад, члени сім'ї демонстрували свої хобі перед

усіма, хизувалися певними успіхами у своїй роботі чи справах. Це був взірєць такої народної педагогіки. Такі клуби дуже зближували родини у нашому селі.

– Наскільки впроваджені Вами ідеї сприймалися колегами, дітьми і батьками?

– У наших заходах постійно брали активну участь і вчителі, і учні, їхні сім'ї та односельчани. Варто згадати такі масові події, як свята села, які проходили саме на шкільному подвір'ї. Туди сходилися дійсно всі жителі Максимівки, різного віку. Ми відзначали і багатодітні родини, видатних майстрів своєї справи, шанували ветеранів, зокрема ветеранів педагогічної праці. У теплий період року ми дуже часто проводили виходи на природу – у такий собі гайок за село з ночівлею у палатках. Звісно, зі змаганням та розвагами для всіх.

Варто згадати, і відому талановиту людину – поета, музиканта і композитора Володимира Байдукова, який захотів викладати музику дітям. Виявилось, що він пише вірші, кладе їх на музику, так з'явилася пісня про Максимівку. Інші його композиції наші діти співали на шкільних вечорах і випускних. Ще одне свідчення активної участі у наших заходах – творчі вечори Володимира Байдукова у Максимівці та у районному центрі – Вільнянську, у центральному Будинку культури. Ця подія набула такого розголосу і масштабу, що центральний Будинок культури був забитий вицент людьми.

Ще також хочу згадати одну історію, яка пов'язана з одним із наших випускників. Наприкінці 2019 року я був у Лондоні один день за програмою Erasmus+, оскільки наш факультет працює у рамках цієї програми з питань реформування журналістської освіти. Я зустрівся із колишнім випускником нашої школи – Дмитром Берестовським, який вже давно мешкає у Британії. Він весь день присвятив мені, супроводжував у місті, провів екскурсію. І я відчув, як ці ідеї національного виховання, які ми впроваджували, оселилися в людях на все життя. По-перше, коли Дмитро показував Лондон, він звертав особливу увагу на Український культурний центр. Як він сам говорив, його туди тягне, він цікавиться і бере участь у їхніх заходах і подіях. Я здивувався, адже хлопець живе у Лондоні вже

14 років, але він мені пояснив, що ті ідеї, які закладені його сім'єю і те, що він взяв у школі, – оселилися на все життя. І він такий не єдиний, я бачу ці паростки і в інших учнях, випускниках. Це ті діти, які обрали правильну життєву орієнтацію, вони патріоти України. І це результат того, що ми впроваджували, а запозичили основу цього саме у Гнідинській школі, у Валентини Василівни Стрілько.

– Як здійснюється співпраця уже тепер на рівні факультету журналістики, Запорізького національного університету і Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого?

– Ми підтримуємо контакти і з Валентиною Василівною, і з Фондом зокрема. З її ініціативи у 2013–2014 р. в Україні проводилася серія конференцій, присвячених питанню національно-патріотичного виховання. Одна з таких відбулася 3–4 жовтня 2013 року на базі Запорізького національного університету. Це була сьома Всеукраїнська науково-практична конференція на тему «Українське національно-патріотичне виховання: реалії, тенденції, перспективи». На цей захід були запрошені педагоги й науковці з нашого регіону та всієї країни. Наш факультет також взяв участь в організації та проведенні заходу. І саме запорізька конференція стала однією з найкращих за організацією, представництвом і складом учасників.

Також факультет журналістики проводив спільний конкурс із Фондом на тему «Українська мова була, є і завжди буде». Ми виступили ініціаторами, оскільки на той час, 2010–2013-ті роки, українська мова опинилася у скрутному становищі, і в медіа зокрема. Ми отримали повну підтримку Фонду і Валентини Василівни. За підсумками конкурсу ми нагородили запорізьких журналістів та ті медіа, які популяризували українську мову. Серед переможців були журналісти Світлана Коваленко і Оксана Гладій. Заохочувальну премію отримав Тарас Білка. Валентина Василівна приїздила на підведення підсумків, особисто вручала премії та відвідала ефіри регіональних медіа.

**Таїсія Зозуль, випускниця магістратури
факультету журналістики
Запорізького Національного університету, 2020 р.**

Ірина Онуфрїївна Калинець

(6 грудня 1940 – 31 липня 2012)

Однією із засновників Міжнародного благодійного фонду імені Ярослава Мудрого була Ірина Калинець. З перших днів діяльності благодійної організації вона брала активну участь у підготовці та проведенні всіх освітніх заходів.

Стасів-Калинець Ірина Онуфрїївна – українська письменниця, поетеса, шістдесятниця, багаторічний політ'язень радянських таборів, діяч дисидентського руху, активістка українського національного і правозахисного руху, філолог.

Народилася в родині вірних Української греко-католицької церкви, гнаної в СРСР. Батько – Онуфрїй Іванович Стасів, робітник із села Братковичі Городоцького району. Мати – Ганна Дмитрівна Стасів (Петик) із селянської сім'ї з села Малнівська Воля Мостиського району. Серед родичів Ірини Онуфрїївни були люди, зв'язані з ОУН. У повоєнні роки була свідком масового вислання українців до Сибіру. З дитинства палко мріяла про незалежність України. «У школі обплывувалося найсвятіше, а вдома все це пошепки пояснювалося», – згадувала Стасів-Калинець згодом.

ІРИНА СТАСІВ-КАЛИНЕЦЬ

Після закінчення середньої школи два роки працювала на виробництві. Час навчання на слов'янському відділі філологічного факультету Львівського університету припав на хрущовську «відлигу». Тодішні суспільні процеси в Угорщині й Чехословаччині збуджували думку західноукраїнського студентства.

Після закінчення Львівського Університету викладала українську мову і літературу на підготовчому

курсі Львівського Політехнічного Інституту. Публікувала вірші для дітей у періодичних виданнях.

Ірина Стасів та її чоловік Ігор Калинець були близькими друзями таких відомих дисидентів і політв'язнів як Валентин Мороз, В'ячеслав Чорновіл, Василь Стус, Михайло Горинь, Стефанія Шабатура, Іван Гель.

Під час другої хвилі брежнєвських репресій за виступи на оборону переслідуваних діячів культури 1970 року звільнена з роботи. Згодом улаштувалася ткалею. Викладала мову та літературу в школі – на замінах.

У липні 1970 року підписала протест 9 громадян Львова проти арешту Валентина Мороза. Восени того ж року разом з чоловіком надіслала петицію до прокуратури УРСР з проханням дозволити бути присутніми на судовому розгляді справи В. Мороза. Написала листа Голові Ради міністрів СРСР О. Косигіну від імені родичів і друзів В. Мороза, листа до Верховної Ради УРСР з протестом проти порушень у ході судового розгляду. У грудні 1971 вона та Петро Якір, Василь Стус, Леонід Тимчук, В'ячеслав Чорновіл підписали декларацію про створення Громадського комітету захисту Ніни Строкатої.

12 січня 1972 заарештована у Львові. Під час слідства викликали на допити учнів. Зі ста школярів, які пройшли свідками у її справі, лише двоє чи троє дали покази проти неї: читала вірші, присвячені В'ячеславу Чорноволу, давала читати твори Валентина Мороза, говорила про незалежну Україну. Слідчі не змогли довести причетність Стасів-Калинець до групи В. Чорновола і участь у виданні нелегального журналу «Український вісник». У липні 1972 суд розглянув справу про звинувачення Ірини Стасів-Калинець та Стефанії Шабатури за ст. 62 КК УРСР («антирадянська агітація і пропаганда») і засудив Ірину Калинець до 6 років ув'язнення в таборах суворого режиму та 3 років заслання. Через півроку такий же вирок дістав її чоловік Ігор Калинець. Їхня маленька донька Звенислава була розлучена з батьками на 9 років.

Ув'язнення Ірина Онуфрїївна відбувала покарання у таборі ЖХ-385/3 (с. Барашево, Мордовія) разом із Стефанією Шабатурою, Надією Світличною, Іриною Сенік та іншими. Брала участь у всіх

акціях протесту жіночої політзони: підписала листа в прокуратуру, де табірне начальство звинувачене в тому, що перешкоджало святкуванню Великодня; листа Генеральному секретареві ООН з проханням сприяти проведенню справедливого судового розгляду в присутності представників ООН; колективного листа на підтримку Андрія Сахарова; звернення до табірної адміністрації про дозвіл внести гроші до Фонду допомоги жертвам Чилійської хунти і послати делегаток на з'їзд Міжнародної Демократичної Асоціації Жінок; голодування з вимогою статусу політв'язня; відмова від тяжкої фізичної праці у зв'язку з Міжнародним роком жінок; лист до Комітету прав людини ООН зі скаргою на табірні умови і проханням надіслати представника для з'ясування причин цього; голодування протесту проти відмови надати побачення з ріднею та багато інших. Багато разів довелося зазнати жорстоких репресій з боку табірних властей.

Заслання відбувала разом з чоловіком у селі Ундіно-Посельє у Читинській області. Звільнили її 1981 року.

З поверненням в 1981 році до Львова розпочалася виснажлива боротьба за прописку. Улаштуватися на роботу можна було тільки за вказівкою КДБ: довелося працювати секретарем-касіром у Львівському обласному Будинку вчителя.

Починаючи з 1987 Ірина Калинець бере щонайактивнішу участь у пробудженні вільного культурного та громадського життя Львова. Читання публічних лекцій про Василя Стуса, участь у створенні Клубу молодих учених, згодом Товариства Лева, участь у створенні й роботі групи «Євшан-зілля», яка почала видавати незалежний культурологічний альманах, участь у створенні Товариства української мови (ТУМ), «Меморіалу», Народного Руху України. Учасник руху за відродження УГКЦ. Багато публікується в пресі.

1990 року Ірину Калинець обирають депутатом Верховної Ради України. З травня 1990 працює начальником Львівського обласного управління освіти. Вона провела реформу школи в напрямку українізації шкільної системи, зокрема, вивчення російської мови в початковій школі було знято, скорочено кількість російських шкіл і класів, внесено відповідні зміни в навчальні програми та інше.

Ірина Стасів-Калинець брала участь у створенні низки нових

навчальних закладів (ліцеїв, гімназій, зокрема ліцею «Героїв Крут»), профільної газети «Основа», Міжнародного центру освіти, науки й культури. З 1992 по 1994 працювала у Верховній Раді головою підкомісії в Комісії ВР з питань освіти.

Член консультативної ради Львівського облвиконкому з питань гуманітарної політики, голова Круглого Столу керівників громадських організацій з питань освіти й культури, науковий співробітник Львівського НДІ літератури ЛНУ, працювала над історією слов'ян, зокрема, України періоду IV–XII ст. н. е., професор ЛНУ імені Івана Франка.

1998 року за громадську діяльність її визнано «Героїнею світу» (США, Ротчестер), 2000 року – нагороджено орденом Княгині Ольги III ступеня.

Померла внаслідок тяжкої і тривалої недуги на 72-му році життя.

З 2013 Міжнародний освітній фонд імені Ярослава Мудрого присуджує Премію імені Ірини Калинець за активну участь у громадсько-політичному житті України, зокрема за видатні здобутки у розвитку українського суспільства, утвердженні історичної пам'яті українського народу, його національної свідомості та самобутності, розвитку української освіти, культури та літератури, утвердженні авторитету України у світі.

В грудні 2015 року на стіні львівської школи № 87, де навчалась Ірина Калинець, відкрили меморіальну табличку на її честь.

21 грудня 2017 року ухвалою Львівської міської ради середній загальноосвітній школі № 87 присвоєно ім'я Ірини Калинець.

МЕМОРІАЛЬНА ПЛИТА НА МОГИЛІ ІРИНИ СТАСІВ-КАЛИНЕЦЬ, АЛЕЯ ГЕРОЇВ, ЛИЧАКІВСЬКЕ КЛАДОВИЩЕ, М. ЛЬВІВ

Сазоненко Ганна Стефанівна

Коли створювався Фонд, постать Ганни Сазоненко як учасника його становлення, була не новою. Вона ще у 80-х роках ХХ століття приїздила до Гнідинської школи на Бориспільщині і вивчала новий український зміст освіти, яким пронизувався весь навчально-виховний процес цього навчального закладу. Ці знання їй знадобились коли вона створила й очолила Український гуманітарний ліцей Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Президент Фонду Валентина Стрілько з перших днів роботи ліцею стала членом піклувальної ради. Спільно з Фондом було проведено безліч Всеукраїнських заходів з проблем становлення нової української національної школи, запроваджено персональні стипендії благодійної організації кращим вчителям та учням цього освітнього закладу.

Ганна Сазоненко – Народний учитель України. Закінчила Ніжинський державний педагогічний інститут імені Гоголя, Ін-

ГАННА САЗОНЕНКО

ститут відкритого суспільства (Будапешт), педагогічні семінари (Ізраїль, Сорбонський університет – Франція, Софійський університет – Болгарія тощо). Із 1970 року на педагогічній, адміністративній роботі в загальноосвітніх навчальних закладах Чернігівщини та м. Києва (школа № 24, № 233 – заступник директора з навчально-виховної роботи) та на науково-педагогічній роботі (Київське міське педучилище № 3). Із 1992 – директор Українського гуманітарного ліцею Київ-

ського національного університету імені Тараса Шевченка. Нею розроблено концепцію авторської школи, в основі якої акмеологічна модель інноваційного навчального закладу, що за змістом і формами роботи відповідає міжнародним вимогам. Автор програми «Обдарованість», концепцій профільної освіти та національного виховання «Громадянин України XXI століття», Положення про Піклувальну раду, ініціатор, керівник педагогічних досліджень в галузі акметехнології, а також міжнародних симпозіумів, конкурсу-фестивалю «Наша земля – Україна», проектів «Школа майбутнього», «Роль української діаспори в становленні незалежної України». Виступала з лекціями на конференціях у педагогічних закладах США, Франції, Угорщини, Латвії, Польщі. Переможець Всеукраїнського конкурсу «Учитель року» (1995 р.). Автор понад 250 праць у галузі педагогіки, низки монографій з грифом МОН України: «Мудрість учіння або перші кроки до успіху» (1999), «Перспективні освітні технології» (2000), «Українські вчені-натуралісти, математики, лікарі, педагоги» (2001), «Лицейна освіта в Україні» (2002), «Педагогіка успіху» (2004), а також «Молодому вчителю» (2006), «Освіта майбутнього» (2008), «Акмеологія шкільної освіти» (2010), «Компетентність у системі безперервної освіти: акмеологічна модель» (2013).

Громадська діяльність: депутат місцевих рад м. Києва, президент освітянського «Партнер-клубу», член редколегії журналів «Директор школи, ліцею, гімназії», «Практика управління закладом освіти», тижневика «Управління освітою», член Національної експертної комісії України з питань захисту суспільної моралі.

Державні нагороди: Заслужений учитель України, Народний учитель України, кавалер орденів: Великої княгині Ольги III ступеня, Ярослава Мудрого V ступеня, Святого рівноапостольного князя Володимира, Кирила та Мефодія; Відмінник освіти УРСР, Відмінник столичної освіти, нагороджена медалями «В пам'ять 1530-ліття Києва», «А. С. Макаренка», знаком «Софії Русової», «К. Д. Ушинського».

Анатолій Григорович Погрібний

(3 січня 1942 – 9 жовтня 2007)

У витоків створення Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого стояв Анатолій Григорович Погрібний – український літературознавець, письменник, критик і публіцист, політичний, культурний і громадський діяч.

Довгий час він був віцепрезидентом Міжнародного благодійного фонду імені Ярослава Мудрого і організував багато всеукраїнських освітніх заходів.

У 1990-х Анатолій Погрібний був депутатом Київської міської ради народних депутатів, кандидатом на посаду Київського міського голови від демократичних сил (1990 – 1995). У 1992 – 1994 роках працював на посаді Першого заступника Міністра освіти України. З 1994 року – заступник Голови Національної Спілки письменників України. У 2003 році був обраний Голо-

АНАТОЛІЙ ПОГРІБНИЙ

вою Київської міської організації Національної спілки письменників України. Був активним членом президії Національної ради Конгресу української інтелігенції, Голова Комісії з питань української мови (з лютого 1996 р.), членом Ради з питань мовної політики при Президентові України (1998 – 2001).

Анатолій Погрібний був членом Української всевітньої координаційної ради (з 1997 року). Він удостоєний звань Академіка Академії наук вищої школи України (з 1996), Акаде-

мії оригінальних ідей (1993), Української вільної академії наук (з 1999 року, США). З 1998 року – дійсний член Наукового товариства імені Т. Шевченка. З 1984 року – член Національної спілки письменників України, входив до організаційних комітетів-засновників: Народного Руху України, Товариства української мови ім. Т. Шевченка «Просвіта», Демократичної партії України, Конгресу української інтелігенції.

Анатолій Погрібний був професором, деканом факультету україністики Українського вільного університету (м. Мюнхен, Німеччина), провідним науковим працівником Інституту українознавства МОН України.

Володів англійською, сербською і хорватською мовами.

Упродовж десяти років вів на радіо популярну публіцистичну передачу «Якби ми вчилися так, як треба», де зачіпав найбільш актуальні суспільні проблеми, палко і послідовно виступав на захист української мови.

У травні 2012 року Всеукраїнське товариство «Просвіта» заснувало Премію імені Анатолія Погрібного, яка щороку присуджується за вагомий внесок у справу українського національного відродження, розвиток української публіцистики, утвердження державності української мови та подвижницьку просвітницьку діяльність в ім'я України.

Антоніна Іванівна Литвин

Величезну просвітницьку роботу у Міжнародному благодійному фонді імені Ярослава Мудрого впродовж багатьох років проводила і проводить Антоніна Іванівна Литвин – українська письменниця, художниця, поетеса, громадська діячка, Заслужена вчителька України.

Вона виступила з лекціями про українську культуру й освіту в сотнях навчальних закладів України.

Антоніна Литвин народилася 20 квітня 1940 року в місті Кременчуці в родині річковиків Івана та Клавдії Гармашів. Виросла в селі Старому Іркліївському району Полтавської області, яке зараз затоплене водами Кременчуцького водосховища. 1957 року закінчила Васютинську середню школу, працювала друкаркою, радисткою в Черкасах. Писала вірші і прозу, займалась творчою роботою, 1962 року за рекомендацією Спілки письменників України вступила до Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка на філологічний факультет.

Антоніна Литвин

Книжка Антоніни Литвин «Голос утопленого села»

За радянської влади разом з чоловіком, бандуристом Василем Литвином, потрапила до списку неблагонадійних, їх багатодітну родину разом з дітьми виселено з Києва в село Гребені Київської області. 1989 року Антоніна Іванівна разом з чоловіком Василем Степановичем стала одними із засновників Стрітівської кобзарської школи.

Великої популярності в Україні набула її книга «Голос утопленого села», яку проілюструвала малюнками квітів. Антоніна Литвин – авторка багатьох навчальних програм для Стрітівської кобзарської школи, а також «Програми школи майбутніх батьків-матерів».

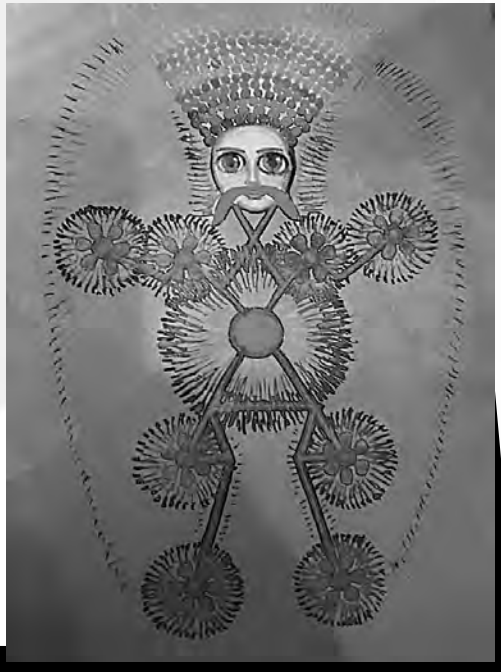
Міжнародний освітній фонд імені Ярослава Мудрого пропагував такі факультативні заняття в засобах масової інформації та запроваджував у школах.

Організуймо школу берегинь свого роду

...Порядну дівчину ще не в такі далекі часи виставити свою вроду на загальний огляд могли змусити лише неволя, насильство, рабство або безвихідь...

У всі віки усі народи обожнювали таїну материнства. Природні стосунки давньої громади були згармоновані так, щоб якнайповніше сприяти священному дійству продовження роду. Сьогоднішня людина - цар природи. А що ж діється в цьому царстві? Які чинники творять довершений вінець природи – людину? Чим же ми перевершили здобутки первісного суспільства? Яка доля жінки в сучасному соціумі саме в царині материнства?

Ще змалку на дівчину чекає горе: п'яниця батько, а то (все частіше) й мати. Тільки ступить з сімейного кола «між люди» – накидаються на неї спокуси: куріння, алкоголь, ранній секс і т. ін. Підросте дівча – і, здається, така невинна річ поманить її – конкурси краси. Що ж тут такого, як помилуються люди вродою, яку дали батько-мати? Тут нічого поганого не може бути. В тім-то й річ, що це вже ринок, виставляння себе на торги. Адже порядок дівчину ще не в такі далекі часи виставити свою вроду на загальний огляд могли змусити лише неволя,

наси́льство, рабство або безвихідь. Рід пильно стежив за вихованням і поведінкою дівчини. Адже саме родина закладає підвалини моральних принципів, філософії світозначення, етнічної свідомості, національної гідності. Все це всмоктується, як мовиться, з молоком матері, з першими батьківськими щирими і теплими порадами. А в якій сім'ї все це ще діє? Скільки їх, таких сімей налічується сьогодні в Україні?

Наше сьогоденне суспільне життя руйнує свою основу – сім'ю. Адже її роз'їдають оті ж таки алкоголь, нікотин, наркоманія, злидні, безробіття, пасивність у суспільному житті, бездуховність існування. Забуті всі народні традиції, обряди, звичаї. І що найстрашніше – порушені або й зовсім втрачені моральні принципи, етнічна свідомість, філософія і світосприймання народу. Про причини, які довели до цього, не варто говорити, бо всі їх знають. Треба ще зауважити, що історія неодноразово підтверджувала: лише національна ідея творить справжню державу для народу. Прикладів безліч, бо всі країни тільки тоді досягали розквіту, коли звертались до пракоріння. (Хіба що за винятком недержав, але й там відшукувалась якась ідея, що об'єднувала всіх.) А якщо будувати державу за чужими ідеями і принципами, то народові в такій країні можна лише поспівчувати.

Та підемо далі шляхами творення жінки-матері. Страшно навіть починати розмову про освіту. Адже народна педагогіка, національна система освіти, мабуть, також не «спрацювали». Бо які тільки методи не впроваджували! Дітей стригли всіх під одну гребінку, штапували на один зразок.

Освітні заклади гасили останні іскри сімейного виховання, які ще жевріли деінде, сіяли недовіру до батьківських-материнських порад-настанов. Знімалися з п'єдесталу святині, руйнувалися моральні принципи. І все це під високими гаслами! Та донедавна хоч якесь патріотичне виховання було, нехай і до країни, де живе «сім'я братніх народів». Але ж романтика оборонця і захисника Вітчизни в юних душах була, підтримувалась і школами, і ВНЗ, і соціумом. А що тепер надихає юні душі? Чим засіюється розум і наповнюється серце нашої молоді? Куди їм нести свій хист, свої професійні та інтелектуальні здібності? Адже праця на благо Вітчизни – зміст життя, напрям духовного і фізичного волевиявлення.

А в сучасній молоді на цьому шляху – провалля під ногами. Нікому не потрібний твій розум, кмітливість, сила, відвага, хоробрість, талант. То яку Вітчизну захищати, на благо якої Батьківщини працювати? Може, і проб'єшся крізь неймовірні труднощі, титанічні зусилля до поля діяльності, де зумієш показати свою здатність до роботи ще в глибокому вияві. Але це одиниці, які завдячують певним обставинам чи щасливому випадку. А основна маса молоді, десятки тисяч блукають у пошуках роботи, ідуть не за своїм призначенням, не кажучи про вподобання.

Часто й густо у безвиході безробіття з'являються новітні работорговці, бо дівчатам через певні соціальні і фізичні особливості ще важче працевлаштуватися. І вербують на всілякі сумнівні роботи, що закінчуються ганебним існуванням повії.

А не менш страшно те, що судженого знайти дівчині дуже важко, якщо вона не має грошей, зв'язків чи багатих батьків, машини, квартири, дачі і т. ін. І неписані закони в цих питаннях безжалюсні: не маєш усього цього (хоч дещо з цього, хоч трохи) – заміж не вийдеш, бо юнаки від безвиході шукають можливість хоч у такий спосіб ствердити, зміцнити свій життєвий статус.

Владні структури складаються в основному з чоловіків. Тож давайте визнаємо, шановні, що таке становище жінки-матері створили саме чоловіки. Та не час бити себе в груди і каятись або, навпаки, гнівно відкидати звинувачення. Давайте логічно розглянемо стан справ, бо чоловіки сильні саме логікою. А цифри і факти творять нерадісну картину: кожна п'ята жінка не може народжувати дітей через фізіологічні порушення в організмі, спричинені нездоровим способом життя, екологічними негараздами, спадковими патологіями. Кожна третя сім'я розлучається на першому ж році шлюбного життя. Понад 500 тисяч жінок продані в рабство, втрачені для України. Смертність уже давно перевищила народжуваність, бо загальновідома цифра говорить сама за себе – за останні роки населення України скоротилося на чотири мільйони.

Статистика ще не подає цифри, скільки дівчат, жінок, здатних до дітонародження, не заміжні, бо не мають влаштованого стабільного побуту чи не відповідають рекламним еталонам сексапільної дівчини-жінки. А юнаки-чоловіки, загурманені потоком блекоти, що ллється із ЗМІ, не бачать дивовижної неповторності, яку несе в собі кожна дівчина.

Закриваються, школи, порожніють села. Тому навіть хоро-

ші, щасливі сім'ї не наважуються мати більше одного, ну найбільше – двох дітей.

То що доводить нам логіка речей? Вимирання нації! – такий висновок. Адже України зберегла своє правічне коріння лише тому, що ревно і пильно охороняла джерело життя – жінку, в часи лихоліть і суспільних катаклізмів, в часи навал і напастей. І завжди після лиха народ вставав, множився, міцнів.

То невже XXI століття буде для України останнім? Якщо не кинемось рятувати те, що найцінніше, то може так і статися. Колись наші діди-прадіди виховували (саме ховали від зла) дівчину: від злого ока, від злої сили, від злих людей. Навіть від злої долі. І дівчина, як чарівна квітка, несла у своїй чаші таїну материнства, незбагненну жіночу силу, чим ошасливлювала чоловіка, дітей, увесь свій рід, свято виконуючи своє призначення перед Богом і перед рідною землею. А святе право материнства так шанувалося і облагороджувалося, що в народі народився в давні часи обряд. Це було тоді, коли на Україну часто нападали чужинці. Дуже багато молодих чоловіків гине. І то на Купала, в ніч кохання, сивочолі старійшини простили парубків (ретельно добираючи так, щоб генетичні задатки були якнайкращі), аби вони провели ніч із обраною кожним юною вдовицею. Молода жінка стверджувала своє право матері. Дітей любили всі, вважали їх Божими дітьми і, за переказами, це були особливі діти, позначені Божим даром, талановиті і високодуховні. Це закид на нереалізоване жадане материнство самотніх жінок сьогодні. Але продовжимо далі спогади з минулого: дівчина вбирала в себе народну Мудрість, глибоко вивчаючи у практичному щоденні побут, звичаї, обряди, знання, які передавалися з покоління в покоління. Вбирала, як губка, щоб потім передати все своїм дітям-онукам.

Що ж сьогодні отримує дівчина? Яку Мудрість? В руках кожної дівчини -майбутнє народу. Яке в неї здоров'я, який рід вона викохає, що вкладе у своїх дітей, у їхні серця і душі – таке і грядуще наше. Звичайно, якщо поруч надійне плече того, хто тебе розуміє, захищає, допомагає, той єдиний, люблячий творець і охоронець життя. Сьогодні сама земля, Україна волає: потрібно діяти, якимось змінити перебіг подій. Мабуть, передусім потрібно створити умови для жінки-матері – то найсвятіша справа кожної держави, її владних структур. А поки що потроху лікувати суспільство, бо те, що

твориться у сфері «дитина-мати» – це хвороба. Правильно визначений діагноз – вже наполовину подолана недуга. Зупинімо похід в нікуди! Даймо змогу жінкам стати самими собою, і вони повернуться до головного свого призначення – Берегинь свого роду!

Але доки сонце зійде, роса очі виїсть. Щоб цього не сталося, потрібно створити школу Берегинь українського роду – зберегти, активізувати генофонд нації. Мабуть, найкраще було б так: дитячий будинок, де будуть дівчата-сироти, напів-сироти, соціальні сироти (бачте, здобутки цивілізації). Система виховання і навчання ґрунтуватиметься на народній педагогіці з індексацією на сучасні умови та вимоги. Дівчаткам дати змогу вільно визначатися за своїми нахилами, вподобаннями, здібностями. Потім дати їм ґрунтовну освіту. Але таїна материнства, жіночої магії, музика, спів, живопис, риторика, хореографія, основи акторської майстерності, фізична культура і основи самозахисту для всіх обов'язкові. А також етнографія, фольклор, обрядовість, історія рідного краю. Потрібно разом працювати над створенням такого закладу.

Антоніна ЛИТВИН, учителька

Газета «Освіта України» № 10(408). 7 лютого 2003 року

АНТОНІНА ТА ВАСИЛЬ ЛИТВИНИ

КАРТИНА АНТОНІНИ ЛИТВИН

**Авторська програма Антоніни Литвин,
Заслуженої вчительки України
ОСНОВИ НАРОДНОЇ МОРАЛІ ТА ЕТИКИ**

Програма 1–4 класи

МАЛЬОВАНА КОЛИСОЧКА

1. Зустріч малої дитини в домі (братика, сестрички) 2 год.
 2. Розучування колискових (5 год.).
 3. Ой спи, дитя, без сповиття (Як поводитись, коли спить дитя) (1 год.).
 4. Купає мати дитинку (Як готувати купіль, як наливати водичку, що промовляти, які трави купелі, які пелюшки готувати, як класти дитячко в купіль) (5 год.).
 5. Як гратися з малятами, як вчити говорити, ходити, казки для молодших братиків, примовки (сорока-ворона, тосі-тосі, ладусі і т. д.) (5 год.).
- В кінці року відкритий урок: всі діти – дійові особи.

5–8 класи, 14 годин

«МАМИНЕ СОНЕЧКО У ДОЛОНЯХ ДОНЕЧКИ» (ДІВЧАТА)

1. Готування національних страв, їх значення для здоров'я людини (5 год.).
2. Оздоблення хати, чистота, затишок. Значення рушників, вишивка в житті українців (5 год.).
3. Вогонь (вогнище) в українській хаті. Жінка-Берегиня сімейного вогнища (1 год.).
4. Дівчинка повинна берегти себе для майбутнього материнства (важкого не піднімати, в холодній воді не купатися, не застудитися і т. д.) (1 год.).

КОЛИСАЄМО ДИТИНКУ (ДІВЧАТА І ХЛОПЧИКИ)

1. Догляд за дітьми: як, коли і що давати їсти малятам, як готувати цю їжу (1 год.).
2. Як одягати дитя в різні пори року (1 год.).
3. Як переповити, заколисати дитя.

4. Казки для молодших братиків і сестричок, віршики, примовки, ігри, колискові.

5–8 класи (хлопчики)

БАТЬКОВА СИЛА – ТО МУДРІСТЬ СИНА

1. Готування національних страв. Їх значення для здоров'я людини. Козацькі страви. Гончарство, глиняний посуд і здоров'я, дерев'яні вироби.

2. Умілий господар (вміння зробити качалку, найпростіший стілець, лавку, лагодження домашнього інвентарю, інструментів, уміння користуватися).

3. Вогонь (вогнище) в українській хаті. Ознайомлення з різновидами систем опалення (піч, грубка, плита, камін, уміння їх побудувати).

4. Хлопчик бере на себе важку роботу, мамину і сестричок, вчиться захищати їх і оберігати від тяжких робіт.

9–11 класи

ШУКАЙ СВОЮ ДОЛЮ

Вступ: Древні звичаї-обряди добирання пари, п'ять ступенів до сімейного вогнища.

- 1) Вістуння.
- 2) Заручини.
- 3) Вінчання.
- 4) Шлюб
- 5) Одруження.

1. Чи гідна ти зватися нареченою? (нареченим?) (окремо по групах хлопці і дівчата).

Моральні принципи нашого народу щодо цього, образ дівчини (хлопця) в народній творчості. («Казка про сливи», «Казка про ремесло»).

Фізіологія: розвиток юного організму, згубний вплив алкоголю, нікотину на генетичний код, відповідальність перед майбутнім.

2. «А нашії молодята воркотять, мов голуб'ята». «Сухарі з водою – аби милий з тобою».

Перша шлюбна ніч, важливість психологічного стану для зачаття дитини. Уміння психологічно утримувати злагоду, визначення принципів, напряду життя молодой сім'ї. (По групах хлопці і дівчата).

3. «Правда, люди, правда я – господиня гарная!» (Окремо хлопці і дівчата.)

Добра господиня. Позитивний образ

*Держи в світлиці – як у віночку,
Ще й рушник білий на кілочку!
Держи відерця завжди чистенькі,
і щоб водиці були повненькі.
А чоловіку – лиш вступить в двері,
Були готові обід-вечеря.*

Основи навиків господарювання. Добрий господар Негативний образ

*Ні грабель заплішисть,
Ні ножа загострить,
Ні коня запрягти,
Ні зі мною спать лягти.*

Основи навиків господарчих знань, уміння

«Чоловік тримає один куток хати, – а жінка три». «За господарем плаче двір, а за господинею – хата». «Розумна жона, як бочка пшона».

4. Чекаємо первістка.

Поведінка жінки під час вагітності. Народні знання про це, висока моральна відповідальність за зачату дитину. Аборт – аморальність, злочин.

Поведінка чоловіка. Його ставлення до жінки в цей час, відповідальність за стан жінки, за майбутнє дитя, бо то майбутнє твого народу.

5. **«У нашім раї на землі
Нічого кращого немає,**

Як тая мати молодая З своїм дитяточком малим.»

Секрети догляду за дитям, уміння переповити, приколисати, нагодувати. Батько і мати: їх обов'язки, роль по догляду за дитиною.

6. Виховання дітей – основи народної педагогіки.

7. Казки, колискові, основи народної медицини.

ДЕЯКІ МАТЕРІАЛИ ДО ПРОГРАМИ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ДИТИНИ

1) Учителька розповідає, що потрібно приготувати, коли мама принесе з лелечого будинку братика чи сестричку. (Місце, де мати буде сповивати дитя, чиста ложечка, кухлик-скляночку, термометр, піпетку, чисті пелюшки і сорочки-незастібки, сповивач, чепчики-хустинки; ванночку для купелі, травицю, якою заварювати купіль; колиску-ліжечко, коляску-візочок і т.і.). Показати, які пелюшки потрібні, щоб сповити дитя, як його сповивати. Практичні навички – вправи з лялькою.

2) **Розучування колискових.** Література: «Ходить сонко по вулиці», українські народні колискові пісні, пісенник, в-во «Музична Україна», 1990 р., «Фольклорна веселка»: пісенник «Українські Народні Колискові пісні», 1990 р., «Музична Україна».

3) **«Ой, спи, дитя, без сповиття.»**

Навчити дітей правил поведінки, коли в хаті мале дитя спить, не можна грукати-стукати; обгорнути колиску чи ліжечко серпанком, аби мухи не збудили. Не треба привчати до ідеальної тиші, бо тяжко в сім'ї її дотримувати; можна ввімкнути тихеньку музику – але музика мусить бути спокійна, елегійна (класика чи народна), бо навіть вві сні музика діє на свідомість дитяти. Не треба робити повну темряву, але і яскраве світло недопустиме. Дуже добре коли мати, роблячи якусь роботу, тихесенько наспіває, або старші братики і сестрички, оберігаючи сон немовляти, щось тихенько наспівують.

4) **«Купає мати малу дитинку.**

Кладе любисток, ще й материнку.»

Навчити, як готувати купіль: ніколи не купати «пустою» водою (тобто не заправленою травами). Воду потрібно кип'ятити, потім зняти з вогню, вкинути туди зілля, загорнене у шматинку марлі, і щільно закрити, щоб настоювалось. Купіль заварюється зранку, настоюється цілий день, а ввечері підігрівається (до 30–40 градусів). Частина купелі не підігрівається (десь із півлітра) і виливається у ванночку зразу, а потім доливають теплої: існує повір'я, якщо у ванночку налити зразу гарячої води, то дитина буде неспокійна, вередуватиме, погано спатиме. Немовля загортають у легеньку пелюшку, підмощують щось під голівку, щоб вода не попала в вушка, легенько опускають у ванночку. Чи не гаряча вода – пробують ліктем: якщо не пече – значить якраз підходяща. Кухликком чи долонею поливають немовлятко і примовляють: «Мати-водиця, щедра-щедриця, обмиваєш луги-береги, каміння-креміння, поїш квітам-травам-деревам коріння, обмий і наше дитячко, щоб було як янголятко, щоб росло не хворіло, ні душею, ні тілом». Для купелі найкраще підходять такі трави: чебрець, материнка, чистотіл, любисток, м'ята, чорнобил, кропива, нагідки, череда, листя горіха, чорнобривці, шишки хмелю і т. д. Підмаренник липкий беруть для купелі хлопчикам, щоб дівчата любили, а огіркова трава сланка – для дівчаток, щоб хлопці любили.

5) До дитини говорити тихо, лагідно, виразно вимовляючи всі звуки і слова. Коли береш немовля на руки, то не робити різких рухів, щоб не схибнути хребта, не розтягти суглобів, не скривити шийки. Говорити з дітям потрібно серйозно, не калічачи слова, але вибираючи легші, зрозуміліші. На важковимовні звуки подати дітям примовки для тренування (напр. на літеру «р»: «Ішов Прокіп через брудний потік, а за ним Прокопиха з Прокопенятами», «Цебер – жереб з полуперецебрицею з маленькими полу-пере-цебрятами» і т. п. Ці тренування проводити у формі гри, заохочувати дитя до цього).

Література: «Дитячий фольклор» (кілька видань різник років), «Колискові пісні та забавлянки», Наукова думка, 1984 р. (У цій книжці безліч примовок, ігр, скоромовок, пісеньок і т. ін.).

СЦЕНАРІЙ ЗУСТРІЧІ МАЛОЇ ДИТИНКИ В ДОМІ ЛЕЛЕЧИНІ ВІДВІДИНИ

(Хата, квартира, кімната святково прикрашена. На столі букет з калини і колосків, на покуті куточок для дитини – там ліжечко чи колиска, обвита віночком із барвінку, купка пелюшок).

Входять хлопчик і дівчинка.

Хлопчик:

Сьогодні ми в гості чекаєм лелеку.
Бо він принесе нам дитину маленьку.

Дівчинка:

Яка ж я щаслива, яка я раденька:
Сьогодні додому вертається ненька!

Хлопчик: *(подивився у вікно)*

Уже прибули вони!
Он біля хати!

Заходять у двері і батько, і мати!

(В хату заходять батько, мати і одягнений під лелеку хлопчик, який несе дитя.)

Лелека:

Від сьогодні в небі сяє нова зірка,
На землі розквітла нині нова квітка,
З небуття пробилось нове джерельце,
Запалало вогнище – нове людське серце!
Зірка засвітилась понад цю хатину –
Тож беріть дарунок: квіточку-дитину!

Батько:

Дякуємо красно за гостинець, пташе!
Низько уклоняємось! Вже дитятко наше!

Мати: *(подає пучечок калини з колосками лелеці)*

В полі колосочки у гаю калина,
А в колисці пісня – мала дитина!
Просим побувати ще у нашій хаті!

(Лелека дякує і виходить)

Батько: *(обережно кладе дитятко в колыску)*

Запалимо свічку –
Бо надходить нічка,

Та закличем Долю
До нашого дому!

(Запалює свічку, співає уся сім'я пісню «Гори, мій вогнику, гори!»)

Гори, мій вогнику, гори
Гони пільму від мого дому,
Щоб ми щасливії були,
Щоб не було біди нікому!
Гори, мій вогнику, гори,
І борони від сили злої!
І в дух мій Сили дай Снаги,
Любові й Мудрості земної!

Мати:

Доле-чарівнице!
Сестронько кохана!
Просимо сердечно завітати в хату!
Поблагословити малеє дитя,
Освятить дорогу у нове життя!
Ми тебе вквітчаєм зіллям і квітками –
Будь нашій дитині гречна і ласкава!

Батько:

Вогонь-Творець!
Вогонь-Отець!
Вогонь-Суддя!
Вогонь-Життя!
Прийди сьогодні до нас в гостину –
Вогненну сутність даруй дитині!

Хлопець і дівчина:

Мати-Водиця!
Щедра-щедриця!
Приходь до хати – дитя вітати!

(З'являються три постаті: Вогонь – в полум'яно-оранжевій киреї, на голові корона, увінчана тризубом у вигляді трьох язиків полум'я; Вода – у прозорій, зеленувато-блакитній накидці, з розпущеними косами, в яких зрідка вплелися лілеї, на голові корона у вигляді білої лілеї; Доля – у вишиванці, у плахті, з довгою косою, у зоряному віночку.)

Вогонь (підходить до колиски, батько подає пучечок пахучого сухого зілля, Вогонь запалює його і пахучим димом хрестить дитину в колисі, хрест-навхрест, слов'янським хрестом, співають):

В людській душі незгасною жариною
Вогонь творіння полум'я таїть, –
Щоб бути гідним зватися людиною,
Вогонь той кличу з марева століть!

Вода (діти подають їй чаю з водою, пучечок пахучого зілля, вона кропить, знову ж таки хрест-навхрест, вона кропить. Знову ж таки хрест-навхрест, слов'янським хрестом і співає):

Хто несе в собі клич ясний Добра –
Станьте для землі, як Вода!
Бо Любов, як Сонце, не згора,
А вінком веселковим розцвіта!

Доля (підходить до дитини, кладе колоски жита, потім каліни):

Дарую тобі жито –
Щоб добре було жити!
Даю пучок каліни –
Дитя ти України!

(Обсипає колиску квітами).

(Постаті відходять). Вся сім'я співає: «Виростеш ти, сину!».

5–8 класи (хлопчики)

1) Батькова сила – то Мудрість сина.

Назвати козацькі страви, навчити їх готувати, розповісти про їх корисність для здоров'я та козацької сили.

Поговорити про гончарство, дивовижні властивості глиняного посуду (навіть непридатна для пиття вода, коли постоїть у глиняній неполив'яній посудині, очищається, та ще як вкинути туди гілку горобини).

2) **Умілий господар.** Навчити виготовляти найпростіші речі для домашнього вжитку (качалки, дощечка для нарізання овочів, черпак, товкач, стільчик, лавку). Навчити лагодження речей

домашнього вжитку, інструментів для огородництва, навиків користування інструментами. Дати практичні навички ремонту взяття.

3) **Вогонь (вогнище) в українській хаті.** Ознайомлення з різновидами систем опалення (піч, грубка, плита, камін, паровий котел). Дати знання і практичне вміння кладки печей, плит, груб. Дати основи знань про електрику, побутово-нагрівальні електроприлади, навчити їх ремонту та експлуатації.

4) **Виховати у хлопчиків почуття лицарства:** важчу роботу брати на себе, маму і сестричок захищати і всіляко оберігати.

5) **Пізнання таїни природи.** Людина і природа – одне ціле. Що таке біополе? Навчити поняття, що в природі все живе – і квітка, і трава, і дерево, і вода – зумій тільки почути-побачити. А можливе це лише при наближенні до природи, при бажанні пізнати витoki життя планети Земля. Нашої праматері, вічнотворящої і вічносущої.

6) Казка власної руки: навчити основ садівництва, навчити щеплення (полірування, колізування, окуліровки і т. ін.). Дати основи знань насадження і догляду за деревами, за кущами, городом.

5–8 класи (дівчатка)

1) **Мамине сонечко – у долонях донечки.**

Розповісти про національні страви: борщ, пампушки з часником, мандрики, млинці, оладки з яблуками, затірку, галушки, куліш, юшку і т.п. Роз'яснити, що національні страви розраховані на фізіологічні особливості етнічної групи. Подати практичні уроки приготування страв. Розповідь про глиняний посуд, його дивовижні властивості нейтралізувати мікроби, зберігати тепло чи прохолоду і т. ін. Дерев'яний посуд: дерев'яні ложки не псують емаль на зубах так, як залізні, а питна вода навіть у найбільшу спеку залишається прохолодною, до того ж структура води змінюється на краще, бо дерево має позитивні біовипромінювання.

2) **Оздоблення хати:** традиційний інтер'єр української хати – рушники, вишивані занавіски, наволочки на подушку,

простирадла. Що таке вишивка в житті українця. Перші вишивки – магичні знаки вони оберігали від злих духів. Рушники супроводжували людину від колиски і до могили. Кожен рушник мав своє призначення. (Журнал «Україна», 1990 р., стаття І. М. Гончара про рушники). Рушники дарували, приходячи на пострижини (бо до року життя дитини його бажано не показувати стороннім). А в рік символічно підрізали волосся і скликали на цю подію гостей – родичів і близьких, які приходили з дарунками, особливо хрещений батько та хрещена мати мусіли дарувати щось цінне («на зубки» дитині) Рушники готувала дівчина на весілля (сватання, саме весілля – потребувало багато рушників). Дівчина була готова до весілля, якщо вона мала 21 (а то й до 40) вишитий рушник, стільки ж вишитих сорочок жіночих і чоловічих, сувої полотна, ряден, килимів і т. ін. І все це вона повинна була виготовити сама, своїми руками. Тому дівчина цінувалася не так за красою, як за умінням працювати, рукодільничати. Весь одяг для себе дівчина виготовляла сама, і цей одяг був для неї і захистом, і оберегом А головне -кожна вкладала свої індивідуальні смаки і була неповторна в своїй звабі, як квітка. В оздобленні хати неабияке місце займали трави-зілля. На зелені свята в хату вносились пучечки зілля, квітчали ними вікна, двері, підвішували до сволоків. Обов'язково це були три види зілля – барвінок, васильки, любисток. Барвінок за народними повір'ями, символізував довголіття. Васильки – дарували силу, захист від усякої нечисті, а любисток – оберігав, приносив любов. Над дверима у клечальну суботу прикріплювались три гілки: дуб символізував силу, міць, береза – ніжність, звабу, клен – молодечий козацький запал, співучість. В деяких, навіть в переважній частині областей, брались не береза, а верба, яка окрім ніжності і зваби, несла в собі символи невмирущості, незнищенності, вічної оновлюваності.

3) **Щоб зберегти себе для майбутнього материнства**, дівчинка повинна остерігатись піднімати важке, берегтись від охолодження (лекцію на цю тему може прочитати місцевий медик). Як згубно діють на майбутню матір шкідливі звички – цигарки, горілка, передчасні статеві стосунки. (7–8 кл.)

- 4) Дивосвіт природи і людини:
а) Пізнання трав, квітів, дерев;
б) Казка власної руки – навчити огородництва, квітникарства.

КОЛИСАЄМО ДИТИНКУ.

1) **Догляд за малими дітьми:** приготування їжі, як годувати, коли, скільки раз на день, якою ложкою, з якої миски.

2) Показати на ляльці, як переповити дитя, коли мами немає вдома. Якщо дитячко підросло, як одягати в різні пори року, що повести на прогулянку.

3) **Казки для молодших братиків-сестричок.** (Збірники казок про тварин, Семилітка, Українські народні казки і т. ін.) Розповісти і спробувати відтворити давні ігри (дитячий фольклор). Розучувати коліскові, віршики оповідки. (Збірник «Ходить сонко по вулиці».)

4) **Дивосвіт природи і людини:** а) Ввести дітей у таїну природи – квітки, дерева, зілля, води. Познайомити з науковими досягненнями, знахідками в царині пізнання природи. Про біополе, про взаємозв'язок природи і людини; б) Казка власної руки – навчити основ огородництва, квітникарства.

9–11 класи

1) **Шукай свою долю.** Чому у казка, легендах – пара хлопця чи дівчини звалася долею? Важливість поєднання відповідників. Древній праукраїнський обряд добирання пар. Дівчина з 12 років, а хлопець з 15 входили у п'ятиступінчатий ритуал добору пар.

Перша ступінь – вістування. Коли наступає пора веснянок, дівчата і хлопці виходять водити хороводи. Хлопці і дівчата окремо, тільки очима дотикаються одне одного. Але в процесі проведення веснянок добираються пари. Тільки мова ще зберегла цей ритуал: вістата, що йде на вістування; і невістка – тобто та, що вже пройшла цей ступінь, уже відібрана, має пару. Після вістування дівчата і хлопці розходились по домах і цілий рік не мали права зустрічатися, навіть віддалік.

Другий ступінь – ручання. Ставали до весняних танців по дві пари. Таким чином дівчина трималась рукою за свого (обраного) хлопця, а з другого боку за подругу, іншу дівчину. Відповідно і хлопець тримав рукою тільки свою дівчину з одного боку і товариша. І тільки такий дотик залишався в пам'яті знову на цілий рік. Правда, ці дві пари йшли разом до лісу, збирали насіння чи викопували коріння квітів, щоб посадити їх для наступного ступеня єднання з обранцем чи обраницею. На цьому другий ступінь завершувався. І дівчина звалась зарученою. Цей ритуал зберігся не тільки в мові, а ще й у назві одного з моментів пізнішого обряду українського весілля. Який дійшов і до наших днів – заручини.

Тепер пари розходились знову на рік, не мали права на зустріч. За цей рік вони повинні виростити зібрані квіти і приготувати на весняні ігри вінок із них – дівчина для хлопця, хлопець для дівчини.

Третій ступінь – вінчання. Зберігся у мові цей ритуал, та ще в церковному варіанті обряду весільного, після прийняття християнства. Вінчання відбувалось так: знову, сходилися на весняні ігри, пари несли одне одному вінки, сплетені із квітів, насіння разом збирали, урочисто одягали одне одному вінки під певну ритуальну пісню. Цілий день на сонці і на вітрі ходили в цих віночках. Пари були поруч, бралися за руки, водили хороводи, співали. І тільки та пара вважалась повінчаною, вінки якої не зів'яли. Якщо віночок у когось із них зів'яв, значить дівчина чи хлопець порочні, заплямували свою чистоту. Той чи та вже не мали права далі продовжувати ритуал добору пар. Якщо це була дівчина, то їй підрізали коси клинцем (пучком) і вона звалась уже дівкою, сучкою (бо підстрижена сучком). А не заплямована звалась дівчиною, дівою. Пара, що зберегла чистоту, знову розходилась на рік, без права зустрічі. А одне з роз'єднаної пари мусило наступної весни починати все спочатку–знову іти на вісткування.

Четвертий ступінь – слюб. Втаємничені виконавці цього ритуалу готували пару до цього після хороводів. Статеві органи перев'язували стрічками, аби не порушити юної цноти. Дівчина

і хлопець роздягалися до пояса, обіймалися, припадаючи одне до одного грудьми. Виконавець ритуалу обв'язував їх рушником і на деякий час залишав на самоті. Потім перевіряли дотримання цноти і пари знову розлучалися цього разу вже до осені. Тих, хто не витримав, порушив ритуал, вилучали з продовження обряду: дівчат підстригали вищезгаданим способом, а хлопець не мав права ходити на молодіжні розваги. Пари, що витримали всі умови, вже звались послюблені. До наступного дійства хлопець повинен побудувати хату для подружнього життя, бо наступний етап – одруження. Хата могла бути давно готова. Чи рідні допомагали, чи сам хлопець готувався до завершального ступеня. Адже за звичаєм одружена пара повинна жити самостійно, окремо від батьків, хоч весь час допомагати батькам у господарстві.

У проміжках між ритуалами окремо з дівчатами, окремо з хлопцями втаємничені знавці обрядів-звичаїв-побуту навчали необхідних знань: жіночих таємниць – жінки, козацьких таємниць – старійшини.

Настав п'ятий ступінь – одруження.

1) *Одруження відбувалось того року, що й слюб* (у мові залишилась пам'ять про цей ритуал у слові шлюб), тільки восени. Коли зібраний урожай. Коли всі польові роботи завершені, всі пари, які успішно пройшли весною четвертий ступінь – слюб, збирались всі разом. Відбувався обряд одруження за певним ритуалом, з певними піснями, всі пари разом. Один з моментів ритуалу: пара відходила до куща калини, клялися одне одному у вірності і з'їдали, скільки могли, калинових ягідок. Вважалося, скільки дівчина з'їсть ягідок, стільки у неї буде діток. Звідси пісня «Ой, у лузі червона калина похилилася». Такі слова «А ми ж тую червону калину підійmemo» – треба було розуміти так: ягоди обірвуть – з'їдять пари і калина підійметься. Отже, ця пісня давня, несе в собі інформацію з давнини. А січові стрільці підняли її з забуття, додавши до неї нові слова. Отже, кожна пісня, казка, легенда, зрештою кожне слово наша мова несе з правіку. З давнини, з витоків джерело нашого етносу відомості, історичні дані. Тільки зумій відгадати їх.

Готувався спільний стіл, накривався великим вишитим рушником. На ньому були вишиті колоски і калина – це символізувало добробут і вірність рідній землі. Кожну пару проводили через кілька етапів обряду: через вогонь, крізь воду і т. ін. На цьому обряд завершувався. Але ще одна умова – перший рік після одруження не мали права народжувати дитину. Вони повинні набратися досвіду подружнього життя, а вже на другий рік народжувалась дитина, і тільки після цього пару називали подружжям. А як друге дитя народжувалось – це вже була родина.

2) **Чи гідна ти зватися нареченою? Нареченим?** (окремо по групах). Дати поняття про моральні принципи нашого народу, образ дівчини (хлопця) в народній творчості (романтичний, сатиричний). Образ дівчини: «Казка про сливи. Мудра дівчина».

Дати основи фізіології: розвиток юного організму, згубний вплив алкоголю, нікотину на генетичний код, відповідальність перед майбутнім (Лекція медика, окремо для хлопців, окремо для дівчат).

3) «А наші молодята воркотять, мов голуб'ята», «Сухарі з водою, аби милий з тобою» (По групах хлопці і дівчата окремо). Перша шлюбна ніч, важливість психологічного стану для зачаття дитини. Таїна поєднання двох не як тваринна насолода, а як вища форма духовного єднання. Уміння утримувати злагоду, не сваритись через дрібниці, рахуватися з уподобаннями одне одного, з особливостями характеру. Гасити сварки в зародку, не даючи дрібним пристрастям згубити велике – майбутню сім'ю («Розкажу тобі, сину» Андреева).

4) **«Правда, люди, правда я – господиня гарна я!»** (окремо дівчата і хлопці). Настанови молодій господині в народній пісні:

*Держи в світлиці, як у віночку,
Ще й рушник білий на кілочку,
Держи відерця завжди чистенькі
І щоб водиці були повненькі,
А чоловіку – лиш ступить в двері –
Були готові обід-вечеря.*

Дати основи навиків господарювання дівчатам по хатніх справах, хлопцям по господарчих, ремонтних, знання електри-

ки, теслярські справи, ремонт взуття. Про поганого господаря народна пісня говорить:

*Ні грабель заплішисть,
Ні коси нагострить,
Ні коня запрягти,
Ні зі мною спать лягти.*

Отож необхідно дати основи господарчих справ, бо за народними прислів'ями: «Чоловік тримає один куток хати, а жінка – три», «За господарем плаче двір, а за господинею – хата», «Розумна жона, якщо є бочка пшона, а як пшона в макітрі, то й розум по вітрі...». Виробити свою лінію в сім'ї. Є сім'ї, де розподіл чіткий на чоловічі й жіночі роботи, а є такі сім'ї, де чіткого розподілу немає, а кожен робить все, що може. Визначення лідера сім'ї. (Коли у Франції зробили опитування населення відносно лідерства сім'ї, то 30 % назвали лідером чоловіка, 50 % – жінку, а в 20 % лідера не було).

Поговорити про економіку сім'ї, бережливість. Уміння розподілити свої кошти. Народна Мудрість вчить не позичати, хоч як скрутно, але уміє обернутися своїм коштом: тоді як тільки з'являться гроші – всі будуть твої, боргів не віддавати.

5) **Чекаємо первістка.** Поведінка жінки під час вагітності, народні знання про це, висока моральна відповідальність за зачату дитину. Аморальність, злочин, рівний вбивству -або, його наслідки для організму жінки – дуже часто безплідність, втрата материнства, що для жінки найстрашніше: це вбивство цілого роду ненароджених.

Як треба вести себе чоловікові під час вагітності жінки. Відповідальність за майбутнє дитя – представника народу.

6) **«У наших раї на землі**

**Нічого кращого немає,
Як тая мати молодая
З своїм дитяточком малим.»**

Секрети догляду за дітям, уміння переповити, приколисати, нагодувати. Гігієна матері-годувальниці. Взаємозв'язок психіч-

ного стану матері і молока, а відповідно – дитини. Батько і мати: їх обов'язки і роль у догляді за дитиною, (провести конкурс на кращого батька-матір).

7) **Виховання дітей** – основи народної педагогіки. Незахищеність дитини від злого ока. За народними звичаями до року дитя не носить між люди. Уміння дати захист немовляті (психічний), зняти «зурочення». (Мати збризкує водою свяченою, хрестить хрест-навхрест, злизує з підборіддя, спльовує через ліве плече і примовляє: «Уроки летіть до сороки, а моєї дитини не чіпайте»). Саме слово – «виховання» говорить про те, що дитя потрібно зуміти заховати від усього злого. Недарма наші предки мали по двоє імен: одне буденне, щоб приховати від злих сил справжню суть, яка схована у справжньому імені.

8) **Казки для малих**, конкурс, хто знає більше казок для малят. Так само – колискові.

Дати основи народної медицини: про трави, їх вживання, заготовка, найпростіші методи лікування, найпростіші, найпоширеніші рецепти народної медицини.

Рекомендована література до програми «Виховання майбутніх батьків-матерів»

1. «Звичаї українського народу» – Олекса Воропай, кн. 1. кн.2;
2. «Український рік», – С. Килимник, кн. I, кн. 2;
3. «Українознавство» – посібник. «Зодіак – ЕКО». Київ, 1994 р.;
4. «Українське народознавство» – Галина Лозко;
5. «Віра наших предків» – А. Шаян;
6. «Як виховати справжню людину» – Василь Сухомлинський;
7. «Феномен України» – Олексій Братко-Кутинський;
8. «Буквар» – Тарас Шевченко;
9. «Бо то не просто мова, звуки. – Іван Дзюба;
10. «Розумне, добре, вічне...» – Думки про виховання та навчання. Київ, «Молодь». – 1989 р.;
11. «Словник давньої української міфології». – Сергій Плачинда;
12. «Антропологічні особливості українського народу». – Федір Вовк;
13. «Етнонаціональна історія України в документах і матеріалах» – Київ, – 1997 р.;
14. «Повір'я» – Київ, – 1992 р.;
15. «Місяцелік» – Василь Скуратівський. Київ. «Мистецтво», – 1993 р.;

16. «Святвечір». – Василь Скуратівський. Київ. «Перлина», – 1994 р.;
17. «Сокил-Род», – Валерій Войтович. Легенди та міфи стародавніх українців. Рівне, «Оріана», – 1997 р.;
18. «Національне виховання в сім'ї», – Петро Щербань, – Київ, – 2000 р.;
19. «Філософія українського слова». Сергій Піддубний. – 2005 р.;
20. «Народження Богині» Лада Куровська. – Київ, – 2006 р.;
21. «Трипілля і українська мова». Станіслав Губерначук. – Київ, – 2005 р.;
22. «Українська козацька педагогіка». – В. Кузь. Ю. Руденко, О. Губко. Умань;
23. «Українська етнографія». – А. Пономарьов. – Київ. «Либідь», – 1994 р.;
24. «Іменослов». Галина Лозко;
25. «Психологія українського народу». Олексій Губко;
26. «Козацьке лицарство – основа національного виховання». – Київ, – 2004 р.;
27. «Духовне материнство – поради лікаря». – Фастів. – 2001 р.;
28. «Дороговказ Григорія Сковороди нашій сучасності». Дмитро Донцов, – Київ, – 2000 р.;
29. «Символіку не вибирають. її успадковують». О. Середюк. Роман Стрілка. – Луцьк, – 1991 р.;
30. «Ця книга для вас, дівчатка». Софія Могилевська. – Київ, «Веселка», – 1982 р.;
31. «Камінь знань», Сергій Гриневич. – Київ, – 2005 р.;
32. «Свіча милосердя». С. Гриневич. – 1998 р.;
33. Газета «Інформаційний бюлетень» за 2007 р.;
34. Газета «Українська газета – плюс». – 2007 р.;
35. Відеолекція проф. Жданова «Антинаркотик»;
36. Документальний фільм «Вода».

Василь Степанович Литвин

(4 червня 1941 – 7 квітня 2017)

Василь Степанович Литвин стояв у витоках створення Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого. У 80-х роках ХХ століття він був активним прихильником концепції української національної школи, яку розробила та втілювала в життя Гнідинська школа на Бориспільщині на чолі з її директором Валентиною Стрілько.

У серпні 1989 року з його ініціативи, за прикладом Гнідинської школи, у селі Стрїтівка на Київщині була створена єдина у світі Школа Кобзарського Мистецтва. Разом з дружиною Антоніною вони були одними з перших викладачів цього навчального закладу.

В радянські часи переслідувався владою за проукраїнські погляди. Через заборону влади влаштуватись на роботу за фахом, працював в технічній галузі. Лише після втручання митців-шестидесятників А. Горської, В. Стуса, В. Овсієнка був запрошений на роботу художнім керівником до Будинку культури с. Іванків Бориспільського району Київської області. 1969 рік відкрив для України потужний талант Василя Литвина. На концерті «Співають кобзарі»

Василь Литвин

(після масового знищення кобзарів 1934 р. – перший великий концерт) він повернув до життя історичну пісню «Ой, полети, галко», присвячену П. Калнишевському. Після концерту був запрошений на роботу до оркестру Українських народних інструментів. В одному з перших концертів оркестру в Київській філармонії брати Микола та Василь Литвини виконали пісню «Марш Богдана Хмельницького» (сл. С. Руданського, муз. М. Литвина), яка мала шалений успіх. Їхній репертуар знову не сподобався радянській владі, бо

мав національний характер. Василя Литвина звільняють з роботи. Сім'я Литвинів змушена була переїхати до родичів у с. Гребені Київської області.

З 1970 р. по 1989 працював на різних роботах. В цей період відкрився його композиторський талант. Поціновувачами таланту В. Литвина були друзі-шістдесятники І. Дзюба, Г. Тютюнник, А. Горська, Н. Матвієнко, Ю. Мушкетик, Б. Олійник, О. Бердник. В тандемі з останнім вони створили десятки життєствердних націоналістичних пісень: «Ой ходив я степом», «Як затихнуть громи стоголосі», «Людей нема», «Хто ти, людино?».

1989 року Фонд культури скликав комітет по порятунку народної пісні, куди запросили й Василя Литвина. Він запропонував створити кобзарську школу. До цього проекту долучилися багато людей. Першим фундаментом до створення Школи Кобзарського Мистецтва був концерт «Кобзарська дума» в Палаці «Україна» (1989 р.). Під час виступу Василя Литвина на концерті з піснею «Народе мій...» (сл. І. Франка), коли прозвучав рядок: «Вірю в силу духа, і в день воскресний твого повстання...», весь п'ятитисячний зал встав.

У репертуарі Василя Литвина було понад 250 пісень, 170 з них – власні мелодії на слова українських класиків та сучасних поетів: «Дума про матір» на сл. Б. Олійника, «Народе мій» (Вступ до поеми «Мойсей» Івана Франка), «Чародійна кобзо» на сл. А. Литвина, «Посланіє» на сл. Т. Шевченка, «Рятуйте, люди, пісню» на сл. П. Перебийноса. Але переважали давні українські народні пісні, серед них: «Ой не пугай, пугаченьку», «Про Супруна», «Про Морозенка», лемківська пісня «Будь здрава землице», «Гей браття, опришки», уривок із Слова про Ігорів похід – «Стогін Русі» та багато інших. Намагався створювати пісні, які на даний час найбільш актуальні за давньою традицією кобзарів: «Народе із Трипільських запорогів» на сл. Б. Олійника, «Отут з Трипілья наш пречистий виток» на сл. Г. Іванченка, «Не ділим Україну» на сл. С. Борщевського, «П'ята колона» на сл. С. Цушко, «Я єсть народ» на сл. П. Тичини, «Українці, вчуймо голос крові» на сл. А. Литвин. Автор власних творів: «Вітер віє – поле мріє», «Вийшов місяць і зоря», «Ой у полі, полі», «Вітер віє, вітер віє», «О, Лель! О, Батьку! Ой світи» та ін.

З 2005 року подружжя Литвинів як члени Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого на запрошення різних навчальних закладів проводили лекції-концерти на патріотично-виховні теми по всій Україні.

Василь Степанович та Антоніна Іванівна – автори проекту «Школа майбутніх Батьків-Матерів».

Він – Заслужений артист України, перший голова Спілки кобзарів України, лауреат Республіканської премії ім. І. Нечуя-Левицького, лауреат премії фонду Т. Г. Шевченка, співзасновник Стрітівської Школи Кобзарського Мистецтва, відмінник освіти України. Нагороджений почесним знаком «За подвижництво в українській культурі», орденом «За заслуги» III ступеня.

**Авторська програма Василя Литвина для
загальноосвітніх закладів України
«Співана історія України» (1994 рік)**

«РІДНИЙ ЗАСІВ»

Напевне, марна праця шукати тих, кому б не подобалась Мудра книга, гарна скульптура чи колоритна картина, а тим більше – музика та пісні. Адже в музиці, в звуках ми купаємось щомиті, як у повітрі чи у воді. Про потрібність, чи ба, необхідність тих звуків марно й говорити – без них немислиме наше життя. А от про їх якість, чистоту і зміст мусимо вже не говорити, а бити на сполох. Якщо про повітря, воду, навіть продукти харчування, ведуться якісь розмови, відбуваються міжнародні симпозіуми, наукові конференції, встановлюються якісь стандарти, то в царині музики, співу відбувається глобальна руйнівна вакханалія, а це чи не найглибше руйнує чисту дитячу психіку і тим засивається несмак і спотворення сприйняття світу у найпотаємніших глибинах дитячої свідомості. Адже все це відбувається саме тої миті, коли дитина лише починає сприймати навколишній світ.

«З глека виливається лише те, що було в нього налито» – проста і незаперечна Істина.

ТОЖ РЯТУЙМО, чи точніше, РЯТУЙМОСЯ ВІД ДУХОВНОГО ВИРОДЖЕННЯ ! Даймо нашим дітям необхідний поштовх,

аби вони втрапили на Шлях Істинного Сприймання і пізнання Музики – Рідної Мелодики.

З усіх 93-х різновидів народних музичних інструментів на Україні найпоширенішою була СОПІЛКА, про що посвідчують народні оповіді, казки, легенди, історичні та літературні описи, де від нечистої сили героя рятує Сопілка.

Сопілка – доступний інструмент вже для дітей 2-4 класів, навчання не складне, діти опановують гру дуже швидко, і що головне, легко вивчають музичну грамоту, безпосередньо виконуючи прості вправи та мелодії, чим непомітно, але дуже ефективно розвивають слух і музичну пам'ять. А з часом накопичують і репертуар народної пісенності. А це чи не найголовніший чинник Духовної забудови Особистості – засів Рідним і Вічним Добром. Тим більш, що діти у 8–11 років сприймають навчання як і повчання без опору, з довірою і зацікавленістю. І хоч з часом не всі стануть музикантами, зате ВСІ розумітимуть значно глибше дивний Світ Музики, розпізнаючи в ньому приємне, гармонійне, або ж дизгармонійне, розуміючи, що воно є руйнівне. А це вже наявність смаку, ще й імунний захист від звукового бруду, що затоплює наше сьогодення, випалюючи ще в брунці Душі духовне зачаття.

Тож увіруймо в Мудрий Засів і досвід наших Пращурів – вкладімо сьогоднішньому поколінню в їхні рученята Вогнений Меч-Ладунець-Сопілку, а в уста – українську народну пісню.

**Нотатки авторської програми Василя Литвина
для загальноосвітніх шкіл
«СПІВАНА ІСТОРІЯ УКРАЇНИ»**

1. Календарно-обрядова пісенність – прадавній вияв світоглядної філософії наших предків;

- а) колядки, щедрівки;
- б) весняки, гаївки, гагілки;
- в) русальні пісні;
- г) купальські пісні;
- г) петрівчанські пісні;
- д) жнивварські пісні

2. Сімейно-обрядові пісні:

- а) колискові, дитячий фольклор як складники етнопедагогіки;
- б) весільні;
- в) родильні, пострижини;
- г) похоронні та поминальні.
3. Билинний епос, як правитоки козацьких дум.
4. Думи – неповторні творіння українського фольклору.
5. Козацькі пісні.
6. Історичні пісні післякозацького періоду.
7. Народно-пісенна лірика:
 - а) патріотизм у пісенній ліриці;
 - б) родинно-побутові пісні;
 - в) інтимна лірика.
8. Українські народні музичні інструменти:
 - а) найдавніші народні інструменти, які дійові і донині (со-пілка, дримба, бубен);
 - б) струнні інструменти;
 - в) троїсті музики.
9. Хорова культура України, народне багатоголосся.
10. Один з визначних виразників феномену духовності українського народу – кобзарство.
11. Автори і виконавці українських народних пісень:
 - а) Маруся Чурай;
 - б) Семен Климковський;
 - в) Григорій Сковорода;
 - г) Богдан Хмельницький;
 - г) Дем'ян Наливайко;
 - д) Іван Мазепа.
12. Балади та романси.
13. Українська народна пісня у творчості композиторів.
14. Українські письменники – творці пісень, що стали народними, від давнини і донині.
15. Пісні січових стрільців, армії УПА.
16. Сучасна авторська пісня.

Василина Миколаївна Хайруліна

Протягом багатьох років в газеті «Освіта» велася рубрика «Постаті Міжнародного благодійного фонду імені Ярослава Мудрого». Одна з таких публікацій була про члена Фонду, директора Українського колежу імені Василя Сухомлинського Василю Миколаївну Хайруліну, Заслуженого працівника освіти України, кандидата педагогічних наук, доктора філософських наук, член-кореспондента Національної Академії Педагогічних Наук, автора понад 70 наукових праць.

Прийдіть, будемо жити задля наших дітей

Хочеться опинитися у часі і просторі і так само у сфері освітянських проблем приблизно через рік, обов'язково на 19 травня, щоб подарувати на день народження Василю Миколаївні Хайруліній букет троянд.

Так, ця жінка любить саме ці квіти. Але найбільше Василю Миколаївна Хайруліна, директор Українського колежу, кандидат педагогічних наук, член-кореспондент АПН України любить дітей. І це не фраза, навіть не констатація факту – цього мало. Це смисл, спосіб і мотив життя.

Гаразд, живе така собі шляхетна, не вельми шанована нині пані Освіта. Спробуйте зазирнути їй у вічі. Але що поробиш, коли намагаєшся говорити все від душі, а виходять одні банальності. Веду до того, що за рясними сльозами цієї пані її внутрішнього змісту і не примітиш. Отож бо – за рясними сльозами.

Але вельми невдячне заняття дивитись, як шляхетні плачуть, шляхетні, високопоставлені, бо що може бути шляхетнішим, високопоставленішим за саму пані Освіту?

Приблизно такі думки виникають під час розмов з Василю Миколаївною, хоч вона ніби і не говорить про сумне, а тільки на всю

ВАСИЛИНА ХАЙРУЛІНА

міць душі дає зрозуміти – що ми маємо, доки маємо. Що має саме наше суспільство в образі таких Василин Миколаївних, Одарок Іванівних, Тихонів Петровичів – мільйонної армії освітян, яких не перелічити. Перші вчителі, керівники класів, предметники, методисти, науковці, творці. Ну ж бо заглянути б усім цим людям зараз у вічі. Духу вистачить? Із наших очей важка сльоза побіжить.

Але повернемося до Василички Миколаївни, що якось умудряється про погане не говорити. За 37 років безперервного стажу в душі цієї людини визріла думка, переконання, головна ідея життя: потрібно жити і перемагати заради однієї мети – аби нашим дітям добре було. Чи не тому зрозумілий імідж зарозумілості цієї жінки; вона завжди тримається, вона не здається, хоч гордо несе свою голову цілком заслужено.

Про те, що покликання, цю любов Василички Миколаївни пронесла крізь роки і випробування, сьогодні говорити не варто, бо все це ніби пусте. У пані Освіти недаремно тужливий погляд. І що тут скажеш? Не до епітетів і не до фактів. Так виходить, що навіть не до беззаперечних істин, на зразок тієї, що без освіти нема держави. Чи варто говорити й про те, що в своїй долі, житті людина жодного разу не схибила заради ось цієї любові. Читала В. Сухомлинського і мріяла про школу радості. Ішла до цієї школи крізь десятиліття, обминаючи успіхи і невдачі, обминаючи навіть власну користь як чужий стоптаний черевик.

Батько з матір'ю маленькою називали її Василичкою, ви-

*ВАСИЛИНА
ХАЙРУЛІНА
ВЕДЕ ЗАСІДАННЯ
РАДИ КОЛЕДЖУ
В ШКІЛЬНОМУ
МУЗЕІ ВАСИЛЯ
СУХОМЛИНСЬКОГО,
2001 РІК*

ховували по-селянськи і так, що Василиці йшло у набуток абсолютно все: і поле, і ліс, і річка, і світанкове марево над колодязями, і холодне приміщення сільської бібліотеки, і їхня дуже нелегка доля.

Працювала у дуже престижній школі в Німеччині. Свого часу відїздила по закордонах, бо чоловік був військовий. Через цю школу, через роботу в ній чоловікові продовжили на службі контракт ще на п'ять років. Військових звань, посад для вибору було достатньо. А вчительок таких у престижній школі, виходить, не вистачало. Ніби згодились, залишились.

А тоді приснився сад, який ріс у ріднім селі. І хрущі, і чорнобривці – все пропливало дорогим образом, кольорами. Чорнобривці, яких досі не бачив ніхто, розвела і поблизу Берліна. Ну, а сад, що приснився, який ніби вирубали... На ранок запаленілою, знудьгованою залишилася душа. Тільки на Україну! Додому!

Але годі вже, годі. Розумію, що незважаючи на весь біль і констатування несправедливого становища щодо освіти, багатого і складного образу директора Українського колежу, якому вже п'ять років і, щонайперше, виняткову любов та зацікавленість цього директора до дітей – потрібні факти.

Прагматичність збіднює почуття. І тим не менш маємо такі факти. На свіжозавезеному чорноземі на території колежу зійшла трава. Того дня, на другий день після своїх іменин, її сіяла директор. Хто краще зумів би зробити це за людину з села? Порівняно нове приміщення коледжу потопає в зелені знадвору і всередині. Тут знову вона – Василина Миколаївна Хайруліна.

Дивна все-таки закономірність. Багато років тому на селі не чути було про юристів, економістів, програмістів. Чути було про «мед» і про «пед». Добре, що так. Батькова і материна Василичка обрала педагогічний.

Скільки літ минуло відтоді. Василина Миколаївна дивиться світлими і ледь іронічними очима. Ця достоту вишукана, вчена блондинка каже зовсім просту фразу, ні на мить в її значенні не сумніваючись.

– Дітей потрібно любити. Це єдина можливість і запорука успіху – запросити їх на діалог. З'явиться діалог між вами і дитиною, учнем – буде і кінцевий результат.

– Що, Василю Миколаївно, успіх?

– То вже як самі хочете. Важливо, щоб дитина сама виявляла бажання спілкуватися з нами, дорослими.

Чом не відповідь? Про сам Український колеж випущено стільки літератури, теоретичних розробок і посібників. Як говорить сама директор – насамперед це чисто авторська школа. Школа-лабораторія педагогічного університету імені Драгоманова. Отже, тут знаходить практичну підтримку, апробується все нове й передове в освіті. Одним словом, є що розповідати, та все зводиться в основному до сказаного директором: потрібно любити дітей. І ще. Коли хочеш чогось досягнути, втілити заповітну мрію, потрібно бути нескореним, жити з високо піднятою головою.

Пані Освіта через те, що часто має тепер заплакані очі, не перестає бути менш шляхетною. Нехай їм абищо – отим усім, що допікають. Далєбі почуття можуть людину піднести високо і можуть опустити низько. Але нехай залишаються вони з нами, нехай навіть переслідують на кожному кроці і служать як людські одкровення.

Не потрібно стверджувати, мабуть, але чи не в першій школі зустріла стільки уваги, людяності по суті до незнайомої досі відвідувачки. А вражає, звичайно, те, що дивує. Заклопотані люди запитують, радять, цікавляться, Український колеж, думаю собі, а в ньому вчителі, ніби усміхнені зсередини. І «Чи не запропонувати вам журнал?», «А, можливо, я вам допоможу:», «Відпочивайте. Василина Миколаївна затримується на уроці...». А тепер виокремимо таку фразу, як виокремила її з подальшої розмови з директором: «Ми навчаємо, просто вирощуємо вчителів»... Учителів, для яких головним у роботі за їхньою ж програмою повинні стати розвиток і піднесення особистості, спрямований на розкриття природних здібностей, розвиток інтелекту та формування духовності учня; досягнення кожним учнем соціально необхідного рівня загальноосвітньої підготовки не нижче державного стандарту.

Діти в усьому світі хороші, якщо ми, дорослі, дуже хочемо бачити їх такими і думаємо про них як про щось дуже серйозне, скажімо, власне серце, здоров'я. Як Сухомлинський думав про них і як дівчина з поліського села, нині увінчана науковими регаліями Василина Миколаївна Хайруліна мріяла на всю силу незайманої душі створити школу, в якій було б дітям затишно.

Її довелося шукати недовго. Від метро «Лівобережна» потрібно їхати дві зупинки автобусом. А потім зустріла двох старшокласників і запитала, як краще туди потрапити.

– Сюди йдіть, будь ласка. Побачите вхід. – Юнаки зупинились, чомно пояснили, попрощалися і пішли. Не знати чому, ця зустріч приємно вразила, а гарна українська мова з вуст столичних школярів просто розчулила.

Ось так по-доброму упередженою до колежу і до його творців дочекалась директора. І, здавалося тоді, що дуже шляхетна пані Освіта тієї миті висушила свої сльози. Здавалося, виглядала десь непомітно і відчувалось напевно, що її зболена душа живе саме в стінах таких добротворчих закладів.

Ще вісім років тому в цій школі-лабораторії відмовилися від оцінок у початкових класах. Аби не затьмарювати тла радості на обличчі. Оцінки, звичайно, були. Неприхована радість учительки, теплі, ласкаві слова. Кожне, найменшеньке вважали за індивідуум. Хіба ми, дорослі, не вимагаємо до себе такого ставлення?

Але як самі колежани пояснюють значення свого навчального закладу? Колеж – середній навчальний заклад ліцейного типу з ранньою профілізацією. Тут подумали про індивідуальні навчальні плани для дітей з яскравою обдарованістю і навчальні плани для профільних класів: гуманітарних, природничих та точних наук. До базових предметів залежно від профорієнтації додаються спецкурси.

– Кошти намагаємось діставати. Ми так само на бюджетному фінансуванні, але нам потрібно вирощувати знання і водночас створювати умови душевного комфорту і затишку для дітей. А вони у нас хороші, – говорить Василина Миколаївна. І залишається тільки по-доброму заздрити дітям, які тут навчаються.

Український коледж називають школою нового типу. Її завдання полягає, насамперед, у вихованні дітей – у колежі навчається 1049 учнів, – здатності до самостійного творчого мислення. У наданні кожному учневі широких можливостей для життєвого вибору.

А пані Освіта слухає думки і прагнення вчителів, тихенько собі радіє. Особливо вона пишається їхніми постійними творчими і науковими доробками. Ось тільки невеликий перелік: «Сходження до особистості», «Прилучаємо дітей до

перлин душі народної», «Колеж майбутнього: погляд філософа», «Психологічні резерви особистості», «Виховний процес у контексті самореалізації особистості». Ось так у стінах колежу паралельно з людяністю визріває наука. Виховуються вчителі і виховуються учні.

– Тепер у багатьох школах на уроках горять свічки. Та, мабуть, свічку Добра в освіті першою запалила я в своїх реалізованих мріях.

У своїх статтях Василина Миколаївна називає її свічкою творчості. А Український коледж носить ім'я Сухомлинського. І знову – як колеждами пишуть самі про себе: «Наповнюючись ідеями В. О. Сухомлинського, теплом творчості, радістю пошуків та доброти, ми прагнемо розбудити інтерес пізнання світу, підготувати майбутніх будівничих України, плекати інтелектуальний потенціал, піднести особистість, підготовлену до життя у громадянському суспільстві...»

Тим, хто по-справжньому намагається творити, виховувати в освітніх закладах якісне нове покоління, завдання ці не нові. Як не нові поняття, які так само намагаються впроваджувати у зміст освіти, у зміст життя в Українському колежі.

А ще в цього директора, Василини Миколаївни Хайруліної, як у людини глибоко переконаної, проста, лаконічна мова. На зразок того, що в учителя все виходитиме, коли він любитиме дітей. В одну із своїх статей Василина Миколаївна в епіграф взяла слова Софії Русової: «Прийдіть, будемо жити для наших дітей».

...Було після дощу. Довкола школи квітла і буяла молода зелень. Розпускались щойно посаджені деревця. Все це знову нагадувало школу-сад Сухомлинського. Василина Миколаївна проводила шкільних гостей, трохи постояла з ними на подвір'ї і поверталася мокрими бетонними доріжками в приміщення.

Здалося, що шляхетна пані Освіта, горда і радісна вночі, вийшла теж подихати свіжим озоном. Вона дивилася вслід Хайруліній, яка о сьомій вечора готувалася проводити якісь збори. А потім ця пані Освіта тихенько гукнула шкільних гостей, показала на директора коледжу. Мовляв, подивіться – вона прийшла, щоб жити задля наших дітей.

Лариса ІЩЕНКО, газета «Освіта», 2000 рік

Борис Ілліч Олійник

(22 жовтня 1935 – 30 квітня 2017)

З Борисом Олійником я познайомилась задовго до створення Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого. Він палко підтримував починання очолюваної мною Гнідинської школи на Київщині, що у вісімдесятих роках ХХ століття першою в Україні розпочала розбудову української національної школи. Спільно з Українським фондом культури, головою якого був Борис Олійник, учні, вчителі, батьки Гнідинської школи проводили багато спільних заходів не тільки в Києві, а й по всій Україні. Борис Ілліч всіляко підтримував починання гнідинських педагогів, допомагав у будівництві нового приміщення Гнідинської школи.

Коли зареєстрували Міжнародний освітній фонд імені Ярослава Мудрого, стосунки з відомим письменником, громадським діячем, народним депутатом України не переривались. Борис Ілліч брав участь у заходах фонду на підтримку української мови як єдиної державної, вітав проведення багатьох науково-практичних конференцій з проблемами становлення україн-

БОРИС ОЛІЙНИК

ської національної школи, підтримував стипендіатів Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого.

Борис Олійник – відома постать в Україні, надзвичайно талановитий поет.

Друкуватися почав ще в школі. Після закінчення десятилітки в 1953 році вступив на факультет журналістики Київського державного університету імені Тараса Шевченка, який закінчив у 1958 році.

У 1958 році працював завідувачем відділу республіканської газети «Молодь України». З 1962 по 1973 рік працював у журналі «Ранок». Пройшов шлях від простого кореспондента до головного редактора. Був заступником головного редактора журналу «Дніпро» та старшим редактором видавництва «Дніпро». З 1971 по 1974 рік – заступник голови правління Спілки письменників України. З 1974 по 1991 рік – завідувач відділу, член редколегії журналу «Вітчизна». З 1976 по 1991 рік – Секретар Спілки письменників України та СРСР. У 1999 році – Голова Комітету з Державних премій України імені Т. Г. Шевченка в галузі літератури, журналістики і мистецтва при Раді Міністрів України.

Одинадцять років очолював парторганізацію Спілки письменників України і пишався тим, що за ці роки ніхто з письменників не був виключений з її лав або посаджений за ґрати.

*ВАЛЕНТИНА СТРІЛКО ТА
БОРИС ОЛІЙНИК ПЕРЕД
ВИХОДОМ У ПРЯМИЙ
РАДІОЕФІР, 2000 РІК*

Побував майже в усіх гарячих точках міжетнічних конфліктів Радянського Союзу, про що розповів в есе «Два роки в Кремлі» («Князь тьми»). А також він побував в зоні Югославської трагедії. Неодноразово бував у «гарячих точках» Боснії-Герцеговини.

Борис Олійник, по суті, зупинив будівництво промвузла в Каневі, що загрозувало усипальниці Т. Г. Шевченка. Ще у Верховній Раді УРСР виступив проти зведення мосту через Хортицю, що й змусило урядовців відкласти реалізацію свого наміру. У 1995 року Борису Іллічу присвоєне звання «Почесний громадянин Канева».

Один із фундаторів Українського фонду культури, незмінно (з 1987 року і до смерті) очолював його на громадських засадах. Був віцепрезидентом Парламентської Асамблеї Ради Європи.

На початку липня 1988 року на XIX конференції КПРС у Москві Борис Олійник, зупинившись на сталінському терорі 1937 року, цілком неочікувано для присутніх завершив цю тему так: «А оскільки в нашій республіці гоніння почалися задовго до 1937-го, треба з'ясувати ще й причини голоду 1933-го.

З 1980 по 1991 рік обирався депутатом Верховної Ради УРСР.

З 1992 по 1994 рік – народний депутат Верховної Ради України 12-го (1-го) скликання. Провідний науковий співробітник Інституту національних відносин і політології НАН України. З 1994 по 1998 рік – народний депутат Верховної Ради України 2-го скликання. З 1995 по 2006 рік Голова Постійної делегації Верховної Ради України у Парламентській Асамблеї Ради Європи. З 1996 по 2006 рік віцепрезидент Парламентської Асамблеї Ради Європи.

З 1998 по 2002 рік народний депутат Верховної Ради України 3-го скликання. Голова Комітету Верховної Ради України у закордонних справах і зв'язках з СНД. З 2002 по 2006 – обраний народним депутатом Верховної Ради України 4-го скликання.

Борис Олійник – автор понад 40 книг, які перекладались різними мовами світу. Удостоєний звання Героя України, а також нагороджений орденом князя Ярослава Мудрого III, IV, V ступенів та Орденом Свободи.

Олена Сергіївна Фесенко

Навколо Фонду завжди були талановиті й обдаровані директори шкіл. Одна з них – Фесенко Олена Сергіївна. Вона працює з 1990 року на посаді директора Матвіївського навчально-виховного комплексу «Всесвіт» Вільнянського району Запорізької області. Її педагогічний стаж – 40 років.

Власними руками, розумом і серцем Олена Сергіївна створила новий освітній заклад, до якого органічно вливаються загальноосвітня школа I–III ступенів, ліцей «Фортуна» з поглибленим вивченням предметів, дитячий садок «Калинонька» і Мала академія мистецтв. Тепер комплекс – один з найкращих навчальних закладів України.

Коли на базі трьох шкіл – середньої, восьмирічної, початкової – утворився новий педагогічний колектив, стільки турбот і проблем було у молодого директора, щоб три сильні самостійні колективи стали одним, єдиним, цілим! Ніхто не знає, скільки безсонних ночей провела Олена Сергіївна, обдумуючи проблеми, наради, консилиуми, бесіди, вчинки. Але тепер їй є чим похвалитися

перед колегами-директорами: колектив комплексу підтримує всі починання свого керівника, – захоплюється, обговорює, вдосконалює, втілює в життя.

Директор комплексу – неординарна особистість. Вона розуміє, що творчий учитель здатен побачити дитину не такою, якою вона є, а якою може стати за найбільш сприятливих для її розвитку умов, виявити найважливіші проблеми там, де їх не бачать інші.

ОЛЕНА ФЕСЕНКО

В комплексі все підпорядковане розвиткові особистості школяра. На це направлений і виховний, і навчальний процеси, і процес розвитку школи в цілому. Така співпраця вчителів з обдарованими дітьми дає високі результати.

Щорічний Міжнародний конкурс з української мови імені Петра Яцика теж не оминає матвіївських учнів. Богачонок Євгенія, Ружицька Інна, Сібілева Катерина, Цюрток Ольга, Курілова Наталія – неодноразово були призерами різних його етапів. Переможниця третього (обласного) етапу П'ятого міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яцика, учениця 11 класу Курілова Наталія написала про свого директора так:

*Наш директор – просто диво,
Гарна, добра, справедлива.
Мудрості їй не займати –
Всім пораду може дати.
А для учнів – наче ненька,
Ніжна, лагідна, рідненька.
Їх в широкий світ готує,
Долю кожного будує.
Нелегка-таки робота –
Завжди є якісь турботи...
Та вона усе здолає,
Бо підтримку гарну має:
Допомогу школярів,
Відданість учителів.
Людина дуже енергійна,
Талановита і надійна.
До перемоги нас веде,
Таких немає більш ніде!*

За безпосередньої участі Фесенко О. С. створено всі умови для творчої реалізації можливостей дитини. У комплексі діє дитячий садок «Калинонька», загальноосвітня школа I–III ступенів із поглибленим вивченням предметів, лицей, Мала академія мистецтв, створено Музей історії української мови, функціонує

Музей історії села та Світлиця народного побуту. У комплексі на сьогоднішній день функціонують два комп'ютерних класи, комп'ютерно-лінгафонний кабінет, мультимедійний клас, бібліотека з читальним залом, спортмайданчик та дві спортивні зали, їдальня на 162 посадкових місць.

Вся діяльність директора комплексу у здійсненні навчання і виховання учнів спрямована на забезпечення доступності шкільної освіти, утвердження української національної ідеї, патріотизму, толерантності та демократизації освітнього процесу, формування свідомого громадянського суспільства. За сумлінну працю на освітянській ниві Олена Сергіївна одержала нагороду від держави – високе звання «Заслужений працівник освіти України», нагороджена знаком «Відмінник освіти України», грамотами Міністерства освіти і науки України, обласної та районної державних адміністрацій. У 2010 році була переможцем обласного конкурсу «Господиня рідного краю» у номінації «Жінка – працівник освіти і науки». Неодноразово відзначена грамотами Міжнародного фонду імені Ярослава Мудрого та подяками.

27 березня 2008 року Олена Сергіївна була делегатом Всеукраїнського форуму інтелігенції (м. Київ), який прийняв проєкт Концепції гуманітарного розвитку України. Як один з найкращих представників освіти Вільнянщини директор комплексу представляла наш район на III Всеукраїнському з'їзді працівників освіти (28–30 жовтня 2011 року, м. Київ). Співпрацюючи з Міжнародним освітнім фондом, директор ЗНВК «Всесвіт» була запрошена на Міжнародну зустріч директорів кращих українських та польських шкіл у Варшаві, яку ініціював Фонд Освіта для Демократії (Варшава, Польща) та *Лабораторія* Громадянської Освіти «Пошук» Товариства Лева (Львів, Україна) в рамках Програми «Переміни в регіоні» – RITA.

За сприяння Фесенко О. С. у комплексі працював представник Корпусу Миру США в Україні – волонтер Джоел Віллер. Він приїхав до комплексу не тільки для поглиблення культурних зв'язків між народами, ознайомлення з традиціями, а й допомогти учням у вивченні англійської мови, аби діти могли нею

вільно говори й володіти. Недавно Джоел приїжджав з Кентуки провідати директора, вчителів та учнів, з якими працював у минулі роки.

Директор на практиці разом з колективом розробляє і впроваджує нові технології, оновлюючи зміст і забезпечення навчального процесу, що сприяє підвищенню якості освіти і виховання. Свідчення цьому – участь у Всеукраїнських конкурсах і проектах: «Школа інформаційного суспільства», «Рівний доступ до якісної освіти», «Сільська школа майбутнього», «Мультимедійні презентації від Siemens», «Intel® Навчання для майбутнього», Всеукраїнський конкурс «Навчання вищої проби» від Платіnum-банка (приз – комп'ютерний клас, багатofункціональний пристрій), Міжнародний відкритий конкурс із веб-

ПЕДАГОГІЧНИЙ КОЛЕКТИВ МАТВІЇВСЬКОГО НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО КОМПЛЕКСУ «ВСЕСВІТ» З МІНІСТРОМ ОСВИТИ І НАУКИ УКРАЇНИ НІКОЛАЄНКОМ С. М. (ЛІВРУЧ ВІД НЬОГО В ЦЕНТРИ – ОЛЕНА ФЕСЕНКО), 2006 РІК

ОЛЕНА ФЕСЕНКО ЗІ СВОЇМИ ВИХОВАНЦЯМИ

дизайну та комп'ютерної графіки серед учнів та студентів (учні – призери конкурсу), Міжнародний фестиваль «Москва-Запоріжжя» (лауреати в номінації «Кращий тематичний сайт»), Міжнародний конкурс шкільних медіа (переможці в номінації «Найкраще електронне видання»). Олена Сергіївна сприяє організації та проведенню зонального туру обласного фестивалю учнівської творчості «Таланти твої, Запорізький краю». Разом з учителями української мови та літератури брала участь у створенні навчального проекту з української літератури за програмою Інтел® «Навчання для майбутнього», який визнано в рамках обласного конкурсу кращим у номінації «Найкращі дидактичні матеріали».

Директор Матвіївського ЗНВК «Всесвіт» Фесенко О. С. проводить велику роботу по підтримці інших сільських шкіл. Вона – голова освітнього округу «Перспектива» у Вільнянському районі. У школі постійно проводяться семінари, зустрічі директорів, заступників директорів, вчителів, вихователів дитя-

чих садків. Так, у червні 2013 року комплекс під керівництвом директора взяв участь у Всеукраїнській акції «Нові стандарти – нова школа», коли з метою вивчення стану готовності закладу до впровадження Державних стандартів середньої освіти, комплекс відвідали директори шкіл Запорізького району. Олена Сергіївна сприяла проведенню регіональної конференції педагогічних працівників ДНЗ Вільнянського, Новомиколаївського, Оріхівського, Гуляйпільського, Пологівського районів (вересень 2012 року). 22 березня 2011 року на базі Матвіївського ЗНВК «Всесвіт» відбулася творча зустріч директорів шкіл Приморського району. Олена Сергіївна була активним учасником Всеукраїнського семінару методистів української мови, літератури та світової літератури (вересень 2010 року).

Компетентний кваліфікований наставник, знавець педагогічної науки, досвідчений управлінець, всебічно обдарована особистість. 2007 року журнал «Сільська школа України» № 2 надрукував статтю Олени Сергіївни про розвиток комплексу – «Школа, яку ми задумали».

Олена Сергіївна забезпечує належні умови здобуття освіти: нею організовано підвіз школярів та вихованців дитячого садка до закладу, гаряче харчування в шкільній їдальні. Директор постійно контролює навчання та здобуття освіти дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування. Вона переймається турботами батьків дітей-інвалідів, включаючи дітей в освітній процес.

Уважна, чуйна, наполеглива у досягненні мети, вольова, цілеспрямована, завжди готова допомогти у будь-якій ситуації професійно самовизначитись.

Проводить широку громадську діяльність, зустрічається з односельчанами, допомагає вирішувати проблеми сільчан. Депутат Вільнянської районної ради шести скликань, Голова постійної фінансової комісії Вільнянської районної ради Запорізької області.

Директор Матвіївського ЗНВК «Всесвіт» Фесенко Олена Сергіївна відіграє важливу роль у створенні іміджу навчально-виховного комплексу, у виховнні справжніх українських патріотів. Вона справді вчитель від Бога.

Валентина Григорівна Єрмоленко

(01 квітня 1941 – 14 листопада 2002)

Вона очолювала Київську школу № 200 в часи радянського тоталітаризму і не боялась виховувати дітей у великій любові до України, яку бачила незалежною в колі європейських народів. Валентина Григорівна Єрмоленко одною з перших підтримала починання Гнідинської школи, що на Бориспільщині, по розбудові української національної освіти з українським змістом та системою виховання. Проголошення Незалежності України було її особистим великим святом. Цю подію з особливим піднесенням відзначали учні та вчителі її рідної школи. З особливим завзяттям вона взялася будувати підвалини нової української школи, бо розуміла, що це міцний підмурок під основи української державності.

З особливою теплотою через десятиліття згадують лідера української освіти Валентину Єрмоленко її колеги. Ольга Юрїївна Власенко свято береже пам'ять про директора школи і пише:

«Вона з'явилась у педагогічному колективі в середині 80-х років минулого століття. У білій, вишитій білим, блузці, твердими кроками пройшла по коридорах школи. Із тієї миті щось кардинально змінилось у житті закладу. Її кроки чули на всіх поверхах школи. Діти затишали, йде Директор, Господиня. Вона знала поіменно кожного учня. На врученні атестатів випускникам знаходила особливі слова, не повторювалась у побажаннях та напутніх словах.

Школа завдяки їй, її надзвичайно розвиненому почуттю прекрасного і особливої любові

ВАЛЕНТИНА ЄРМОЛЕНКО

до України, до народних традицій перетворилась на домашню оселю, де комфортно і затишно було всім. Валентина Григорівна поступово наповнювала школу квітами, сама шукала гілочки, розфарбовувала їх, знаходила місця в інтер'єрі у доволі-таки бідному приміщенні. У школі заспівали, з'явився учнівський театр «Слово», в якому звучали вірші заборонених ще на той час поетів-шістдесятників. Унікальний хор – батьків, учнів та вчителів – існував завдяки її великому бажанню створити в школі українську родину. А весною весь двір школи зацвітав, а особливо її улюблені берізки, які вона обсаджувала голубими в'юнками. Вперше у Києві на святі 1 вересня в 1989 році учні підняли жовто-синій стяг, до Незалежності ще було неблизько. Школу почали атакувати «хлопці» із кременезними потилицями. Ми завмирили, адже в пам'яті були 70-ті, коли учителів та директора 200 школи карали за український націоналізм. Валентина Григорівна змогла знайти слова і переконання щоб захистити учнів та вчителів. Школа завдяки їй у 90-х стала осередком Народного руху України за перебудову. Вона приймала волонтерів зі США, Канади, Англії, годувала всіх гостей «смакотою», фірмовою стравою – картоплею в горщечках, яблучним пирогом та консервованими огірками з чорнобривцями.

А поруч завжди була родина: Іван Маркович – вірний друг і чоловік підтримував її в усьому, діти Оксана та Андрій починали учителювати у 200-й школі, а нині – Андрій Єрмоленко – відомий український

ВАЛЕНТИНА ЄРМОЛЕНКО ЗІ СВОЇМИ ВИХОВАНКАМИ

ВАЛЕНТИНА ЄРМОЛЕНКО (В ЦЕНТРИ) НА УРОЧИСТІЙ ЛІНІЦІ 1 ВЕРЕСНЯ 1998 РОКУ

художник, Оксана – провідний науковий співробітник Академії наук України. Онуки прославляють Україну, граючи у баскетбол в найкращих командах світу.

ВИКОНАВЧИЙ ДИРЕКТОР ФОНДУ ОЛЕСЯ СТЕЛЬМАХ ТА ДИРЕКТОР КИЇВСЬКОЇ ШКОЛИ № 200 ВАЛЕНТИНА ЄРМОЛЕНКО

В пам'ять про Єрмоленко Валентину Григорівну дружна родина зробила виставку українських рушників, вишитих її руками.»

Коли Міжнародний благодійний фонд спільно з Валентиною Єрмоленко готував на базі Київської школи № 200 Всеукраїнський захід «Журавліні ключі Покрови», вона якось задумливо сказала: «Хай це буде моєю лебединою піснею!» Так і сталося, тяжка хвороба незабаром забрала її життя. Вона ще так багато могла б зробити для України!

Леонід Степанович Танюк

(8 серпня 1938 – 18 березня 2016)

Програму Фонду «Українська мова – твого життя основа» всіляко та впродовж багатьох років підтримував Лесь Танюк. Він завжди брав участь у Всеукраїнських конференціях Міжнародного благодійного фонду імені Ярослава Мудрого, відвідував заходи благодійної фундації по утворенню української мови як державної.

Лесь Танюк – український режисер театру і кіно, професор Київського національного університету театру, кіно і телебачення ім. І. Карпенка-Карого, Заслужений діяч мистецтв України (1995), Народний артист України (2008), народний депутат України 1-го, 2-го, 3-го, 4-го, 5-го скликань, голова Національної спілки театральних діячів України (з 1992); голова Всеукраїнського товариства «Меморіал» ім. В.Стуса (1993–2014); заступник голови НРУ (з березня 1999), член Політради НРУ (з березня 1999), член Центрального проводу НРУ (з березня 1992); член Національної комісії України у справах ЮНЕСКО (з листопада 1995); голова Всеукраїнського комітету з підготовки суду над КПРС-КПУ за злочини тоталітаризму «Нюрнберг-2».

Народився у с. Жукин (тоді Димерський район, Київська область).

Закінчив школу в Луцьку, працював ливарником-формувальником на заводі, закінчив культосвітній технікум, працював актором у Волинському облдрамтеатрі.

1958–1963 – студент Київського театрального інституту ім. Карпенка-Карого, режисерський факультет.

ЛЕСЬ ТАНИЮК

1959–1963 – президент Клубу творчої молоді (м. Київ), навколо якого гуртувалися І. Світличний, А. Горська, В. Стус, В. Чорновіл та інші. Ставив спектаклі у Львівському українському драматичному театрі, Одеському театрі ім. Революції, Харківському театрі ім. Шевченка.

Через переслідування з боку місцевої влади виїхав до Москви. 1965–1986 – ставив спектаклі у ЦДТ, МХАТі, театрах ім. Станіславського, ім. Пушкіна, ім. Московської ради.

Вів правозахисну діяльність. 06.1986–04.1988 – головний режисер Київського молодіжного театру. Звільнений без права на режисуру. Потім працював на творчій роботі, на керівних посадах у Спілці театральних діячів. З 06.1990 по 05.1994 роки – голова Комісії ВР України з питань культури та духовного відродження.

Володів німецькою, французькою, англійською мовами.

Леся Танюк – засновник і голова Всеукраїнського товариства «Меморіал» імені Василя Стуса (1989–2014), з 2014 року – почесний голова.

Він був почесним професором Харківського інституту культури (1992) і Волинського університету імені Лесі Українки, нагороджений орденом імені В. Стуса (2002, «Меморіал»), почесною нагородою

Союзу «Чорнобиль» «За гуманізм» (1996), Орденом князя Ярослава Мудрого V (07.1998), IV (03.2005). Вулиці, названі на честь Лесі Танюк є в Києві та Дніпрі.

ЛЕСЬ ТАНИУК ТА ВАЛЕНТИНА СТРИЛКО ВЕДУТЬ ПРЯМИЙ РАДІОЕФІР НА ТЕМУ «УКРАЇНЬСЬКА МОВА – ТВОГО ЖИТТЯ ОСНОВА»

Ольга Миколаївна Каспрук

В 1994 році одною з перших членом Міжнародного благодійного фонду імені Ярослава Мудрого стала випускниця музичного училища імені Глієра Ольга Каспрук.

Інші члени Фонду її прийняли з особливою теплотою, адже ця дівчина була залюблена в українську мелодію, українську пісню, до того ж прекрасно володіла грою на бандурі. Вона за дорученням правління Фонду поїхала з концертами по освітніх та культурних закладах України. Ольгу Каспрук скрізь вітали щиро і захоплено. Згодом Ольга вирішила поїхати до Німеччини, щоб спробувати скласти іспит до Берлінської філармонії на факультет оперного вокалу. Сьогодні Ольга Каспрук співає на престижних сценах Європи.

Одне з багатьох інтерв'ю з Ольгою Каспрук було опубліковане в газеті «Україна молода».

Оперна співачка Ольга Каспрук пропагує в Німеччині український народний інструмент і мріє активніше концертувати на Батьківщині

Про українських артистів за кордоном можна вже видавати не те що окрему книжку, а навіть багатотомних. Вийжджаючи з України на заробітки, одиниці, як то Володимир Гришко чи Вікторія Лук'янець, досягають справді захмарних висот у кар'єрі й міжнародної популярності. Інші кілька тисяч чесно відпрацьовують свої контракти, втішаючись пристойною зарплатнею і думкою про те, що на Батьківщині таких грошей вони б точно не заробили. У Ольги Каспрук, яка з середини 90-х живе в Німеччині, своя, не схожа на інші, історія. По закінченні музичного училища ім. Глієра вона вступила до Берлінської консерваторії на факультет оперного вокалу. І відразу означила власну творчу оригінальність, включаючи до своїх виступів оперні партії в супроводі бандури. Ця екзотична як для Німеччини парочка, виконавиця та її бандура, досить швидко завоювала серця стриманих тамтешніх меломанів. А сама Ольга почала активно інтегруватися в німецький культурний простір: виступала в Берлінській філармонії, у Вагнерівському об'єднанні, на сцені Deutsche Opera...

Брала участь у різдвяному мюзиклі Jingle Bells, який ставив «Фрідріхштадтпаласт», там вона потім залишилася працювати. Ольга каже, що багато в чому такі повороти в її житті стали можливі саме завдяки бандурі – інструменту, можливості якого дозволяють створювати справді оригінальні концертні номери.

Чи не єдиний дискомфорт від бандури – через її великі розміри. Ольга багато їздить Європою, а тому свою бойову подругу їй доводиться брати і в літак, і метро, і в будь-який

РЕКЛАМНИЙ БУКЛЕТ ОЛЬГИ КАСПРУК

■ ЗУСТРИЛИСЯ—ПОГОВОРИЛИ

Опера, бандура і джаз

Оперна півачка Ольга Каспрук пропагує в Німеччині український народний інструмент і мріє активніше концертувати на Батьківщині

Люди́ла ОЛТАРЖЕВСЬКА

Про українських артистів за кордоном можна вже видавати не те що окрему книжку, а навіть багатотомник. Виїжджаючи з України на заробітки, одиначі, як то Володимир Гришко чи Вікторія Лук'янець, досягають справді захмарних висот у кар'єрі й міжнародної популярності. Інші кілька тисяч часно відпрацьовують свої контракти, втішаючись пристойною зарплатнею і думкою про те, що на Батьківщині таких грошей вони б точно не заробили. У Ольги Каспрук, яка з середини 90-х живе в Німеччині, своя, не схожа на інші, історія. По закінченні музичного училища ім. Глера вона вступила до Берлінської консерваторії на факультет оперного вокалу. І відразу означила власну творчу оригінальність, включаючи до своїх виступів оперні партії в супроводі бандури. Ця екзотична як для Німеччини парочка, виконавця та її бандура, досить швидко завоювала серця стриманих тамтешніх меломанів. А сама Ольга почала активно інтегруватися в німецький культурний простір: виступала в Берлінській філармонії, у Вагнерівському об'єднанні, на сцені Deutsche Opera... Брала участь у різдвяному мюзиклі Jingle Bells, який ставив «Фрідріхштадт-таласт», там вона потім залишилася працювати. Ольга каже, що багато в чому такі повороти в її житті стали можливі саме завдяки бандурі — інструменту, можливості якого дозволяють створювати справді оригінальні концертні номери.

Чи не єдиний дискомфорт від бандури — через її великі розміри. Ольга багато їздить Європою, а тому свою бойову подругу їй доводиться брати і в літак, і метро, і в будь-який інший транспорт. Пильні працівники аеропорту завжди просять відкрити кофр і показати, що ж це за інструмент такий. Нерідко Ользі доводиться брати до рук бандуру і демонструвати, що це справді музичний інструмент. Такі міні-концерти вона влаштовувала й у літаках, коли пасажери просили відповісти на запитання, що ж це у футлярі — гітара, арфа чи балалайка. А що роботи? Треба ж якось інформувати мешканців країни розвиненого капіталізму, що бандура — це український народний інструмент, мелодійний і самобутній.

Ольга Каспрук.

«Де ти живеш — визначеш сам, обираючи творчу пропозицію»

■ Ольо, наша нещодавня ювілярка Марія Стеф'юк розповідала, що часто отримувала запрошення працювати за кордоном, але ніколи не погоджувалася, бо завжди була дуже прив'язана до Батьківщини. Про що думали ви, вирішивши спробувати себе за кордоном? Що покладали на уявні шалки терезів із написами «за» та «проти»?

— Я поїхала як студентка. Мені було цікаво, я прагнула цього і, зрештою, я отримала можливість поїхати почитися. Учився шість років — на факультеті оперного співу вчать

довше, ніж на, скажімо, факультеті диригування чи якомусь іншому.

■ У Німеччині ви вже більше десяти років. Своє майбутнє ви пов'язуєте з Україною чи

Німеччиною?

— У нас, у музикантів, співаків, унікальна спеціальність. Тому що ми не прив'язані до якоїсь однієї країни, маємо таку можливість. Адже не секрет, що багато українських оперних виконавців співають у багатьох театрах світу.

А на

Завжди взагалі немає такого поняття, як постійний склад театру. Співаків

запрошують на певні ролі, співають спочатку в цьому театрі, потім у наступному, потім ще в іншому. І де ти живеш — обираєш сам, обираючи творчу пропозицію.

■ Вас запрошують до України?

— Коли я жила в Україні, то виступала дуже багато. Не можу згадати жодного майданчика в Києві, де б я не співала. Я мала записи на радіо, на телебаченні, у мене була неможлива кількість концертів. Але через те, що я вихала за кордон, ці контакти трошки припинилися. Дуже хотіла б співати тут більше. Переконаюся, що зберу публіку. На нещодавньому мому концерті в Українському

СТАТТЯ ПРО ОЛЬГУ КАСПРУК, ГАЗЕТА «УКРАЇНА МОЛОДА», 2 СЕРПНЯ 2008 РОКУ

інший транспорт. Пильні працівники аеропорту завжди просять відкрити кофр і показати, що ж це за інструмент такий. Нерідко Ользі доводиться брати до рук бандуру і демонструвати, що це справді музичний інструмент. Такі міні-концерти вона влаштовувала й у літаках, коли пасажери просили відповісти на запитання, що ж це у футлярі – гітара, арфа чи балалайка. А що роботи? Треба ж якось інформувати мешканців країн розвинутого капіталізму, що бандура – це український народний інструмент, мелодійний і самобутній.

«Де ти живеш – визначаєш сам, обираючи творчу пропозицію»

– Олю, наша нещодавня ювілярка Марія Стеф'юк розповідала, що часто отримувала запрошення попрацювати за кордоном, але ніколи не погоджувалася, бо завжди була дуже прив'язана до Батьківщини. Про що думали ви, вирішивши спробувати себе за кордоном? Що поклали на уявні шальки терезів із написами «за» та «проти»?

– Я поїхала як студентка. Мені було цікаво, я прагнула цього і, зрештою, я отримала можливість поїхати повчитися. Училася шість років – на факультеті оперного співу вчаться довше, ніж на, скажімо, факультеті директування чи якомусь іншому.

– *У Німеччині ви вже більше десяти років. Своє майбутнє ви пов'язуєте з Україною чи Німеччиною?*

– У нас, у музикантів, співаків, унікальна спеціальність. Тому що ми не прив'язані до якоїсь одної країн, маємо таку можливість. Адже не секрет, що багато українських оперних виконавців співають у багатьох театрах світу.

А на Заході взагалі немає такого поняття як постійний склад театру. Співаків запрошують на певні ролі, співаєш спочатку в цьому театрі, потім у наступному, потім ще в іншому, і де ти живеш – обираєш сам, обираючи творчу пропозицію.

– Вас запрошують до України?

– Коли я жила в Україні, то виступала дуже багато, в тому числі і як член Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого. Не можу згадати жодного майданчика в Києві, де б я не співала. Я мала записи на радіо, на телебаченні, у мене була неймовірна кількість концертів. Але через те, що я виїхала за кордон, ці контакти трошки припинилися. Дуже

хотіла б співати тут більше. Переконана, що зберу публіку. На нещодавньому моєму концерті в Українському домі був повний зал. На жаль, тут трошки все це складніше. Треба шукати спонсорів... Але бажання є. до того ж публіка завжди питає, коли буде наступний концерт.

Унікальний дует

– Олю, чи буваєте ви зараз в оперних театрах, чи слідкуєте за українськими співаками? Які враження?

– Вважаю, що стало набагато цікавіше. До того ж в Україні ще зберігається традиція класичних оперних постановок. На Заході це такий модерн, що людина часто й не розуміє, що відбувається на сцені. На жаль, це вже перейшло певні рамки, кордони. І мені дуже шкода, тому що там опера дуже багато втрачає. А тут ще є та опера, як ми її уявляємо в класичному розумінні. Тотальний модерн в опері я вважаю невірним шляхом.

– У вас досить незвичний дует – ви і бандура. Хто тут первинний, а хто – другорядний?

– Моя оперна кар'єра почалася з бандури. Я почала співати через бандуру, тому лишити її не можу фізично, без неї не уявляю свого життя. І наш із нею дует я вважаю унікальним. Люди на Заході, не розуміючи жодного слова, цей інструмент сприймають із захопленням. Це дуже вражає, і я дуже тішуся з цього. Коли мене запрошують повторно, то просять обов'язково взяти з собою бандуру. До речі, зараз уже співаю не лише українські народні пісні, а й німецькі. Це ще така нова сторінка, яку я для себе відкрила: український народний інструмент у поєднанні з німецьким фольклором звучить дуже логічно.

– Кажуть, що ви навіть на вступні іспити приїхали з бандурою?

– Так, і цей інструмент був відразу прийнятий дуже добре. У вимогах було написано, що можна заспівати один твір у власному супроводі, от я і взяла бандуру. Мабуть, був певний ризик, адже бандура відома лише в Україні, ніде більше у світі, як скрипку чи фортепіано, ви її більше не побачите (окремі винятки, звісно, – родини емігрантів). Дуже шкода, що цей інструмент, з таким чарівним звучанням, звучить так мало. Але тепер ось я її пропагую в Німеччині.

І німці, з їхньою стриманістю, з їхнім відомим небажанням демонструвати свої емоції, просто плачуть, коли чують бандуру.

Кіно, футбол та Ольга

– Олю, вас часто запрошують на різні офіційні чи культурні події, які Україна влаштовує в Німеччині...

– Так, і я залюбки беру в них участь. З першого року, як я приїхала до Німеччини, почала тісно працювати з українським посольством. За цей час уже помінялися три Посли, і я дуже рада, що наша співпраця триває. Коли проходив Чемпіонат світу з футболу, мій портрет висів на центральній площі, я презентувала Україну, яка також брала участь у цій першості. А коли проходив кінофестиваль у Берліні – був величезний прийом у центральному готелі міста, де я виступала.

– То ви в Берліні вже маєте неабияку популярність...

– Не знаю, як, але мене знаходять і поза посольством. Я співаю на дуже багатьох заходах, пов'язаних з Україною та Німеччиною.

– Де вас можна почути найближчим часом?

– Найближчим часом – відпустка. А на початку вересня наше посольство організовуватиме великий прийом, куди будуть запрошені всі посольства, що працюють у Німеччині – я там співатиму.

– Чи плануєте фіксувати свою творчість на диску?

– Планую. Дуже хочу зробити альбом, в якому поєднати бандуру й оперу. В Україні це навряд чи можна назвати чимось неймовірним, адже багато наших бандуристок мають оперні голоси. А для Заходу це справді нове. Хочу записати цей альбом, а також альбом, де українські народні пісні звучатимуть у джазовій обробці. Цікаво показати українську музику в такому ракурсі. Хоча цим теж займаються, але, знаєте, один співак ніколи не повторить іншого співака. Я тут теж маю своє бачення і думаю, що воно сподобається іншим.

– Коли ми почуємо джаз під бандуру та ще й в оперному виконанні?

– Гадаю, вже восени.

Людмила Олтаржевська,

«Україна молода», 2 серпня 2008 року

Василь Григорович Нечеп

Серед активних діячів Міжнародного благодійного фонду імені Ярослава Мудрого є Василь Нечеп – палкий пропагандист української пісні, українського слова та української культури, лауреат Державної премії України імені Тараса Шевченка.

Найперші уроки співу він отримав у своїй родині, а трохи згодом – у місцевого таланта, народного скрипаля Олександра Сопіги (1892–1971). У юнацькі роки навчався в музичній школі й училищі Чернігова, де його найкращим учителем був Заслужений артист України Леонід Пашин (1925–2004). Надалі талант Василя Нечепа шліфували уроки Народного артиста України С.Козака, професора Київської консерваторії. А гри на кобзі й лірі навчався у майстра світової слави Олександра Корнієвського, який, своєю чергою, засвоїв таємниці кобзарського та лірницького мистецтва від славетного Терентія Пархоменка.

З 1967 року Василь Нечеп працював у багатьох колективах. Був солістом ансамблю пісні й танцю радянських військ у Ні-

ВАСИЛЬ НЕЧЕПА

меччині, Заслуженого народного хору «Десна», виступав у Чернігівському народному хорі й у фольклорному ансамблі «Сівері» при Чернігівській філармонії, який сам і створив. З 1985 року виступає як кобзар-лірник-співак. Він випустив на професійну сцену десятки співучих «Соколиків» Чернігівського гурту кобзариків. Разом з народним депутатом України Анатолієм Єрмаком стояв біля витоків Всеукраїнського товариства Нестора Махна «Гуляй-Поле».

Василь Нечепа є автором-упорядником художньо-публіцистичного твору «Рід козацький величавий», який вийшов 2011 року у видавництві «ЕММА». Вступне слово до цієї книги

*ВАЛЕНТИНА СТРІЛКО ТА ВАСИЛЬ НЕЧЕПА, м. ЗАПОРІЖЖЯ,
1999 РІК*

Виступ Василя Нечепи, м. Чернігів, 2018 рік

написав третій Президент України Віктор Ющенко, передмову – академік НАН України Микола Жулинський.

В рамках програми Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого «Українська національна школа» їздив по Україні з концертами та пропагував систему українського національно-патріотичного виховання в освітніх закладах.

РОЗДІЛ VII

СТАТТІ ТА ВИСТУПИ
ПРЕЗИДЕНТА ФОНДУ
ВАЛЕНТИНИ СТРІЛЬКО

Виступ Валентини Стрілько на парламентських слуханнях з питань освіти

Верховна Рада України, 23 жовтня 2013 року

Шановні колеги!

Якість освіти дорівнює якості держави. У нас склалася парадоксальна ситуація, коли українські школи стали неукраїнськими через майже повну відсутність українського змісту освіти. Класик німецької педагогіки Адольф Дістервег сказав: «Хочете виховати німецького патріота? Годуйте його щодня однією стравою – німецькою історією, німецькою мовою».

Якою ж стравою годують дітей у школах України? У читанках для 2–4 класів немає жодного оповідання з історії України, починаючи з XII століття, окрім Великої Вітчизняної війни. У букварі та підручниках з української мови немає жодного тексту з історії України, а це 743 сторінки.

На яких цінностях пропонують виховувати дітей? Виявляється, на загальнолюдських. Саме такий принцип пронизує всі останні нормативно-правові акти в галузі освіти. Якби ж загальнолюдські цінності були складовою українського національно-патріотичного виховання, то це можна було б зрозуміти. А коли відкидають все українське і залишають лише загальнолюдське – це вже пряма загроза національній безпеці України!

У підручниках з української мови для 5, 6, 10 та 11 класів (автори – Пентилюк, Караман, Плющ, Глазова) про події в історії України з XII століття до сьогодні нічого немає про Украї-

ну (Шум у залі). Ніби 900 років України взагалі не було!

У підручнику для 8 класу (автор Пентилюк) є лише один текст про Мазепу без інформації про його заслуги та зруйнування Батурина. Невже ця тема досі під забороною? (Шум у залі). То забороніть і Шевченкове:

*«Це той первий,
що розпинав нашу Україну,
А вторая доконала
вдову-сиротину.»*

У підручнику для 7 класу (той самий автор) є тексти про кошового Сірка, про Хмельницького, про Запорозьку Січ, проте нічого не сказано про її

роль в історії України, про зруйнування Катериною II.

У підручнику для 9 класу (той самий автор) є тексти про гетьмана Скоропадського, Пилипа Орлика, знову про Хмельницького, і майже скрізь – загальні фрази, а в тексті про Запорозьку Січ знову не сказано, хто, коли і чому її зруйнував.

Ось такий мізер спотвореної української історії майже на 3 тисячах сторінок цих підручників!

Нові освітні державні стандарти також позбавлені українознавчого змісту. Тут немає окремого розділу з історії України, він подається в контексті світової історії.

Щойно вийшов підручник з історії України для 5 класу (автори – Пометун та інші), окремі розділи якого читати без брому і валер'янки неможливо. Про козаків написано, що вони воювали лише з татарами і поляками, жодного слова немає про боротьбу з царською Росією. А жовтнева революція 1917 року описана майже з любов'ю. Про УНР написано так, щоб ніхто нічого не зрозумів.

Для української мови, як і для української літератури в нових державних стандартах окремого місця не знайшлося. Ці важливі складові якості української освіти подані через кому з мовами та літературами національних меншин, що унеможливорює подання українознавчих акцентів. Робиться все, щоб ніде і духу українського не було.

Крім того, слід додати, що Міністерство освіти і науки буде виховну роботу за такими напрямками: Велика Вітчизняна війна, «Молода гвардія», «Зірниця» тощо. Як кажуть, «картина маслом» (*Шум у залі*).

Все це означає, що під основи української державності закладено міну уповільненої дії. Питання українського змісту освіти потребує кардинальних змін. Треба негайно розробити такий український державний стандарт, який дасть змогу плекати українську націю, а не космополітів. Тих, хто свідомо чи несвідомо знищує український зміст навчання і виховання, треба негайно притягти до відповідальності, адже їхня робота є антиукраїнською, антидержавною. Про це сміливо заявили у вересні цього року 67 українських науковців і вчителів.

Замисліться над словами Платона: «Скажіть, яке покоління ви виховуєте, і я скажу, яку державу ви будете».

Дякую (оплески).

Профанація, або: «Обережно – нова стара влада»

В грудневому номері (без числа) газети «Витоки», часопису освітян Київщини, привертає увагу досить об'ємна стаття виконуючого обов'язки заступника начальника управління освіти Київської області В. Горбатенка під назвою «Орієнтовна модель системи виховної роботи у загальноосвітній середній школі». Прочитавши її, не можна промовчати, оскільки профанація теми «Виховання громадянина України», яку обрав для так званого висвітлення в пресі В. Горбатенко – очевидна. Як не дивно, в усій публікації ніде більше не вживаються слова «Україна», «українець», «традиції українського народу», «закони України», «служба в Збройних силах України» і таке інше. Натомість ці глибинні, ключові поняття в

системі виховання патріота України підмінені стереотипами з доби тоталітарного радянського виховання: «патріот своєї Батьківщини», «служба в Армії». Тобто на порядок денний знову ставляться ще не зітерті з пам'яті радянські орієнтири минулого. На запитання, чи свідомо це робиться, спробую викласти свої міркування пізніше. А поки що поглянемо, які, на думку керівної посадової особи освітян Київщини, виховні заходи заслуговують на увагу (в статті це єдиний приклад конкретних заходів). Це «Вечори дозвілля, так званий «змістовний відпочинок, і гра у настільний теніс, і шаховий турнір, і перегляд відео, і виступи ВІА».

Які згубні наслідки для виховання несе нам чужоземне сумнівного ґатунку відео та ВІА, знають не лише вчителі та батьки. Наслідки такого виховання все відчутніші в культурі та економіці нашої молоді держави.

Більше того, «Орієнтовна модель виховної роботи на Київщині» пропонує здійснювати виховання «поза всякою політикою». Це вже ознака елементарного нерозуміння (свідомого чи несвідомого) поняття «деідеологізація виховання, департизація», яке ні в якому разі не може ототожнюватися із деполітизацією. Звичайно, жодна ідеологія, як колись ідеологія комуністичної партії, не повинна обмежувати свободу переконань, поглядів, думок. Це декларативні істини. Але деідеологізація зовсім не суперечить політичному вихованню, яке несе в собі політичну думку не якоїсь однієї партії, а незалежної суверенної держави. Більше того, без політичного виховання неможливо виховати справжнього патріота України. Адже боротьба за утвердження державності, правдиве висвітлення історії багатостраждальної України це – політика. Виховання дітей поза політикою держави подібне вивченню ними дії сонячного проміння в глибокому підземеллі, ізольованого від світу.

Автор В. Горбатенко в «Орієнтовній моделі» акцентує увагу на тому, що «невиправдано і недоцільно покладати розробку різних підготовчих планів, сценаріїв на безпосередніх виконавців». Ця теза в системі виховної роботи особливо небезпечна, оскільки жоден виховний захід не матиме щонайменшого позитивного результату, якщо він не пройде крізь серце вихователя, не врахує конкретне середовище та інди-

відуальні особливості дитячого колективу. Якщо ж сценарії виховних заходів, як це вже було в недалекому минулому, будуть знову спускатись згори – вихованням «гомосовітікуса» ми знову будемо забезпечені.

Першочерговими завданнями заступника директора з виховної роботи В. Горбатенко вважає «забезпечення системи виховної роботи у школі, її дієвість, результативність». Але при цьому зауважує: «виходячи з посадових обов'язків та річного плану роботи». Здавалось би, у цій останній, безневинній фразі немає нічого поганого. Але річний план роботи школи (а я читала їх десятки), на жаль, не завжди спрямований на передачу молодому поколінню соціального досвіду, історичної правди, багатства духовної культури українського народу, його ментальності і на цьому ґрунті формування особистісних рис громадянина України, які включають в себе національну самосвідомість, духовність, моральну, художньо-естетичну, правову, трудову, фізичну, економічну культуру, розвиток індивідуальних здібностей і таланту. А саме це відзначається як головна мета національного виховання на сучасному етапі у «Державній національній програмі «Освіта України XXI століття» та у «Концепції національного виховання», схваленої Всеукраїнською педагогічною радою працівників освіти 30 червня 1994 року, опублікованої в газеті «Освіта» за 26 жовтня 1994 року. Проте автор статті, відповідальна посадова особа серед освітян Київщини, на мою думку, свідомо уникає важливих концептуальних понять національного виховання і взагалі знімає поняття – національне виховання. І це не випадково. Ще два роки тому, коли діяла президентська адміністрація в Київській області, для утвердження системи національного виховання в освітянських колективах робилось чимало конкретних заходів. Зокрема проводились збори керівників шкіл області, де обговорювались питання виховання учнівської молоді. А на зборах керівників дошкільних закладів розглядалось питання практичного втілення в роботу дошкільля методики Софії Русової. На цю подію активно відреагувала та ж газета «Витоки», на сторінках якої національна система виховання, висвітлення матеріалів про роботу молодіжних організацій, зокрема «Пласту», були пріоритетними.

Варто наголосити, що газета «Витоки» й була в 1992 році заснована, в першу чергу з метою пробудження національної свідомості у вчителів, учнів, батьків, широкого кола громадськості. До речі, ініціатором її створення була я і колишній перший заступник начальника Київського обласного управління освіти Марія Григорівна Овдієнко. Більше того, відповідно до «Державної національної програми «Освіта. Україна XXI століття», де одним з перших розділів є розділ «Національне виховання», була складена і регіональна програма «Освіта Київщини». В ній є розділ «Національне виховання», де чітко окреслена головна мета виховання, яка, майже дослівно, відповідає «Концепції національного виховання,» розробленої Міністерством освіти та Інститутом системних досліджень освіти України і схваленої Всеукраїнською педагогічною радою. Чим зумовлені такі метаморфози, коли концепція національного виховання підмінюється «Орієнтовною моделлю організації системи виховної роботи у загальноосвітній школі»? При цьому автор статті зухвало запевняє, що «настав час змінювати орієнтири і наше мислення в організації і проведенні виховної роботи».

Так, орієнтири у владних структурах на Київщині міняються. Відразу ж після ліквідації президентських структур була відмінена грамота представника президента в Київській області для освітян «За особливі заслуги в розбудові української школи», до якої додавалась грошова винагорода – сто мінімальних вчительських окладів. На нараді в обласному управлінні освіти завідуючим районним відділенням освіти було заявлено, що ця грамота не актуальна, а натомість запропоновано нову форму винагороди: «Кращий навчальний заклад області».

В минулому було завжди так, що за результатами соціалістичного змагання завжди визначали кращий освітянський заклад Разом із ліквідацією «неактуальної грамоти» було проведено й заміну «неактуальних кадрів» – звільнено з роботи у зв'язку з новою реорганізацією керівних структур лише одну людину – Марію Григорівну Овдієнко, першого заступника начальника управління освіти Київської області, талановитого сподвижника розбудови української національної школи. Це вона практично забезпечила організацію виходу в світ газети «Витоки», дала їй життя, плекала випуск кожного

номера, забезпечила часопис майже на сім років папером. І ось нині ця газета проповідує фактично протилежні істини...

Можна було б не надавати особливого значення так званій «Орієнтовній моделі», списавши все це на безграмотність автора, стаття якого рясніє стилістичними «одкровеннями» на кшталт: «Розділ III. Система виховання роботи у закладі освіти», «рівень спільного розуміння проблеми у колективі та у взаємодії з батьківською громадськістю», «інтереси колективу не повинні стояти над особистістю, пригнічувати, а сприяти її творчому самовираженню» – тощо.

На жаль, справа не лише в цьому. Біда в тому, що бездарність і безграмотність активно намагається прислужитись «новій – старій владі». Ця фраза, почута мною відразу ж після виборів до обласних Рад, а прозвучала вона по українському радіо із вуст одного з прихильників соціалістичної минувшини. «Нарешті, – щиро зізнався він, – прийшла нова стара влада». Про Київщину сказано влучно, то справді так. На місце палкого патріота розбудови Української держави, талановитого освітянина Марії Овдієнко призначається В. Горбатенко – колишній завідувач оргвідділом Прип'ятського міськкому партії, а ідеологічною роботою в обласній Раді народних депутатів починає керувати колишній секретар з ідеології Іванківського райкому комуністичної партії Галина Гончарук.

Я не маю особистих претензій до людей, котрі в кишенях носили партквитки. Багато з них – справжні сини і дочки України, робили і роблять неоціненний вклад у розбудову України, в утвердження її державності. Та, на жаль, в столичній області зміст ідеологічної роботи став цілком протилежним тому, про що мріють передові освітянські працівники.

Скажімо – на серпневій обласній нараді керівників шкіл Київщини було заявлено про згубність дій представників обласної держадміністрації на зміст і систему виховної роботи в школах. Цим, фактично, почався наступ на паростки нового в системі становлення української національної школи. Поступово почала утверджувати монопольні права на школярів Київщини Обласна спілка піонерів, правонаступниця колишньої Всесоюзної піонерської організації імені Леніна. Програми цієї організації періодично фінансуються з держав-

ного бюджету Київської області. Докладається максимум зусиль, аби витягти із забуття Героїв Соціалістичної Праці, аби на їхньому героїчному прикладі виховувати нове покоління. І вже зарясніли сторінки обласної газети «Київська правда» матеріалами про цих героїв. Хай не ображаються люди, які мають цю нагороду. Про них я не хочу сказати нічого поганого. Йдеться про інше: про спробу реанімувати стару систему, страшну, криваву, яка часто, за рахунок чесної праці інших, породжувала «соціалістичних героїв». І не завжди ними ставали чесні працівники, частіше це були діячі, знані і бачені на інших «фронтах». їм ставили пам'ятники, їх славили, на їхньому «прикладі» вчили довірливих внуків, і ніхто із тодішніх діячів партії і держави не посмів би не прибути на відкриття пам'ятника герою, значення і потребу в якому вони самі ж і визначали. А ось на відкриття пам'ятника герою визвольних змагань нашого народу Івану Мазепі на його батьківщині в селі Мазепинцях, до речі, першого пам'ятника в Україні, не прибув ніхто з представників Київської обласної чи Білоцерківської районної Ради народних депутатів. Не було, звичайно ж, і керівників Обласного управління культури і, звичайно ж, освіти. А запрошені ж були всі персонально. Побоялись, мабуть, засвідчити свою чітку прихильність до безкомпромісного Мазепи.

А на Київщині знову, «як в старі добрі часи», та й, певно, не без ініціативи Обласного управління освіти, почали активно вивчати російську мову з першого класу, а при вивченні української – припиняється поділ на групи, як це було в попередні два роки, з посад завідуючих райвно звільняють національно свідомі кадри.

Задумуючись над всім цим, хочеться застерегти: «Обережно– нова стара влада!».

Не хотілося б завершувати свою статтю на песимістичній ноті. Недавно я повернулась із Дніпропетровської області, де відвідувала школи Фонду. Управління освіти Дніпропетровського облвиконкому провели дуже ґрунтовну науково-практичну конференцію: «Актуальні питання оновлення виховної роботи на основі творчої реалізації концепції національного виховання». Тут не бракувало конкретного досвіду роботи і орієнтирів на виховання українського народу. Спочатку була

доповідь начальника управління Удода О. А., що відповідає назві конференції. Працювали різні секції, в тому числі і «Формування національної свідомості підростаючого покоління». Тут обговорювались проблеми менталітету української нації і сучасної школи, українознавства як форми виховної роботи, оновлення змісту виховної роботи в умовах становлення національної системи виховання, козацької педагогіки в контексті національної системи виховання. Особливо приємно відзначити те, що на цій конференції обговорювались і проблеми «розвитку особистості й підготовки національної еліти».

Відвідувала я і Полтавщину. В березні минулого року там також відбулася обласна науково-практична конференція «Національне виховання: регіональний аспект», було затверджено «Основні напрямки роботи на період до 2000 року». І вже восени 1994 року я бачила відчутні наслідки прийнятих обласною конференцією основних напрямків роботи, враховуючи регіональні особливості.

А Київське обласне управління освіти провело обласну конференцію з питань виховання також. Там обговорювалась «Орієнтовна модель системи виховної роботи».

Її я можу назвати лише одним словом: «профанація. Профанація святої ідеї розбудови української національної школи.

Валентина СТРІЛЬКО, президент Міжнародного освітнього Фонду імені Ярослава Мудрого.

Газета «Освіта», 1 лютого 1995 року

Творімо добро у рідній хаті

Аби раптом зрівняти напругу від невирішених тих чи інших проблем, динамічність, яку кожна містить в собі, то на передній план виступила б освіта. Це та галузь, яка піднімає рівні й щаблі інших галузей, несе за собою знання, отже – духовність, культуру і свідомість людей.

Так вважає Валентина Василівна Стрілько, президент Міжнародного освітнього Фонду імені Ярослава Мудрого, і подає сконцентровану думку: немає національної освіти – нема держави.

Наболіло до відчайдушності. Говорити про тричі горьовану нашу освіту – може статися – зайве випускати пар. Створення Міжнародного освітнього Фонду – конкретна дія, добро, яке маємо на сьогодні в Україні. Спробуємо переконатися в цьому.

– Валентино Василівно, становище, в якому нині перебуває освіта, неважко зрозуміти, завдає болю. Очевидно, це і було однією з головних причин створення Фонду?

– Справді так, вболівання за нашу освіту. Швидше хочеться дочекатися рішучих державних кроків. І мета нашого Фонду – підтримка освіти в Україні.

– Фонд називається Міжнародним. Поясніть, будь ласка, чому?

– Міжнародний, бо маємо осередки за кордоном. До того ж, у нашій країні не існує організації, яка б мала банк інформації про українські школи за кордоном. Ми ж хочемо підтримати українське шкільництво і поза межами України, особливо на сході, в Росії. Підтримати слово, яке звучатиме не на нашій землі. Не забуваймо, що воно не скрізь звучить, поки що, і у своїй державі.

– То ж прошу, Валентино Василівно, які завдання Фонд ставить перед собою?

– Знову ж таки сприяння. Розумієте, благодійних осередків, фондів в Україні багато, і всього один, який творить добротинить в освіті на рівні всеукраїнському, а тим більше міжнародному. А завдання наші виписані в Статуті. В основному, їх можна швидко перелічити. Це розширення мережі україномовних навчально-виховних закладів відповідно до національного складу населення України, збільшення їх кількості в місцях компактного проживання українців за кордоном, прилучення всіх учасників навчально-виховного процесу до скарбів рідної мови, культури українського народу, його національних традицій. До всього, що болить.

– Коротко, а звучить. І за всім цим конкретна, широкомасштабна робота?

– Все, чим тільки можна займатися в шкільництві, в здобутті якихось критеріїв, авторитетів, гарантій на терені

національної освіти. Фонд діє відповідно до розроблених ним програм: «Українська національна школа», «Україна крізь тисячоліття», «Кадри», «Абітурієнт» «Стипендіат», «Софія Київська», «Здорові діти – здорова нація» та інші. І, повірте на слові, стосовно кожної з цих програм багато зроблено за два з чимось роки. Ось тільки нещодавно ми вручали посвідчення стипендіатів Фонду відмінникам вищих навчальних закладів і, безумовно, самі стипендії. Восени дарували послам європейських держав срібляники з відображенням печатки знаку Ярослава Мудрого. Послам тих держав, з якими Київський князь мав свого часу дипломатичні та династичні зв'язки. Тобто уже діяли за іншою програмою.

Сьогодні вже маємо власне видавництво і свою типографію. Розгортаємо роботу по виданню освітніх посібників, підручників, яких нині так бракує і школам, і вищим навчальним закладам.

– Тоді, перепрошую, ще питання, Валентино Василівно. Про це, очевидно, потрібно було поцікавитися ще на початку бесіди. Чому освітній Фонд носить ім'я Ярослава Мудрого?

– Якраз щодо цього хочеться віддати Фонду належне – ми перші в Україні взяли це ім'я. Ім'я людини, яка так багато зробила для розвитку освіти й культури. Це була свідомо, цілеспрямована, сподвижницька праця. Перша книгозбірня в Софії і перший збірник Законів, підтримка шкільництва. А сама Софія? На жаль, нащадки того не цінують як слід. Довгий час ім'я Ярослава Мудрого несправедливо замовчувалось. Ми були серед ініціаторів зведення пам'ятника Ярославу Мудрому в Києві.

– А Вам, Валентино Василівно як президенту Міжнародного освітнього фонду, що наймиліше або найдорожче в його роботі?

– Пошук творчих обдарованостей, дітей, так само виявлення шкіл чи вищих навчальних закладів, освітніх колективів, в яких діє тема державного українського виховання, і допомога їм. Маємо більш тисячі шкіл в усіх областях України, які є осередками Фонду. Серед них Стрітівська вища педагогічна школа кобзарського мистецтва, що на

Київщині, Луцька середня школа № 11, znana в Україні як центр естетичного виховання, школа № 191 м.Києва, Коломийська гімназія імені М.Грушевського, Полтавська гімназія імені Івана Котляревського та інші. Кожний такий загальноосвітній заклад заслуговує окремої розповіді

– Що, звичайно, радує. Крім суто освітянських турбот – а тут безкрає море роботи,– чи має Фонд інші якісь надбання?

– Так, звичайно – це знову ж таки наші корені. Фонд зробив перші кроки до відновлення історичної правди про Івана Мазепу. З його ініціативи 6 листопада 1994 року був відкритий пам'ятник гетьманові на його батьківщині в селі Мазепинці, що на Білоцерківщині.

– Я зрозуміла: зробленого Фондом багато, про все не розповісти принаймі в одній журналістській бесіді. Головне – в Україні добро чинить Міжнародний освітній фонд.

– Діяльність хоч і переконує когось у самодостатності, та все ж вимагає широкого залучення спонсорських коштів. Без них фінансування цільових програм, спрямованих на втілення в життя кращих традицій національного українського виховання, організації видавничої діяльності, фінансування розвитку української національної школи, культури й мистецтва – всього, що робить і повинен робити Фонд – буде менш ефективним. А хотілося б максимально сприяти становленню освіти в Україні, без якої немислима і неможлива Українська держава.

– То ж нехай щастить Вам, Валентино Василівно, у роботі, і Міжнародному освітньому фонду теж. Спасибі за розмову.

Інтерв'ю взяла
Лариса Іщенко,
газета «Освіта», 1996 рік

Ми в світ прийшли...

*«Діла і думи, й чесні мозолі,
Батьків велику полум'яну справу,
Що захистила правду на землі...»*

Ці рядки Василя Симоненка моя дочка, як і більшість її ровесників, вчила за новим підручником «Писанка», виданим за ініціативою Гнідинської середньої української національної школи, що на Київщині, зокрема, її директора – Валентини Стрілько. То було в 1992 році... А вже через два роки пані Валентина зареєструвала Міжнародний освітній фонд імені Ярослава Мудрого.

– П'ятого серпня Міжнародний благодійний Фонд імені Ярослава Мудрого відзначає трирічний ювілей. З року в рік він набуває дедалі більшого авторитету й популярності в багатьох куточках світу, де живуть українці. Як вам вдалося здобути авторитет?

– Працею, ставленням до людей. Та якщо говорити про Фонд, то треба говорити й про моє попереднє життя. У моїй трудовій книжці один запис – Гнідинська школа. 25 років у одному колективі. Із них – п'ятнадцять – праці директором. Народилася я в тому ж селі. Коли була семикласницею, заклали фундамент під нову школу. Після закінчення десятирічки на мене звалилося безліч проблем: рано померла мама, через три роки не стало й тата, на руках лишилася молодша на десять років сестра. Згодом – заміжжя. Коли моїй Марині було чотири місяці, призначили директором школи. Працювала, будувала нову школу, встигла її здати, та попрацювати в ній не вдалося: у квітні 1992 року перейшла на іншу роботу – заступником глави адміністрації Київської області.

– Гнідинська школа вам дала багато?

– Так. Наш педагогічний колектив доклав багато зусиль для створення концепції української національної школи. Ми першими в Україні почали працювати за новим навчальним планом. З першого класу ввели історію України, народознавство, вважали, що російська література повинна вивчатись у курсі літератури народів світу... То були сенсаційні починання. Газета «Освіта» нашій школі присвятила спеціальний випуск. Радіо, преса, телебачення підтримали наші задуми.

До речі, в нашій школі вперше в Україні запрацювала Мала академія народних мистецтв, ми з поетом, публіцистом Дмитром Чередниченком та Галиною Кирпою написали (десять!) підручників для початкових класів. Серед них «буквар», чотири «читанки», «підручник з етики.

Педагогічний колектив не вирізнявся від інших. Головне – була ідея. І всі прагнули її здійснення.

– І раптом – Міжнародний благодійний фонд імені Ярослава Мудрого... Які його завдання?

– В Україні багато різних регіональних освітніх фондів, та за всю історію шкільництва ніколи не було всеукраїнського фонду на підтримку освіти. Знайшла односторонців. Зареєстрували фонд як міжнародний. У мене був банк даних тих педагогів, які підтримували починання Гнідинської школи. Кривий Ріг, Полтава, Київщина, Західна Україна... Вони не залишилися осторонь.

На першій конференції фонду ми визначили свої завдання, розглянули Програму «Українська національна школа 2000-го року», за якою працюємо зараз в кожній області України. Маємо осередки в Америці, Канаді та в інших державах.

– Згідно зі статутом, коло ваших інтересів – від дитячого садка до вищого навчального закладу...

– Так воно й має бути. Співпрацюємо з дитячими садками, школами, ліцеями, налагодили тісні контакти з провідними вузами. Проводимо спільні заходи, допомагаємо матеріально. Згідно зі статутними завданнями у нас три джерела надходжень: членські та благодійні внески, прибутки від господарської діяльності – займаємося видавничою справою, дитячим відпочинком, страхуванням.

– Пані Валентино, знаю, що Фонд працює над багатьма програмами. Котра з них вам найближча, найдорожча?

– Виокремити одну – неможливо. Перспективна, як на мене, програма «Кадри», найактуальніша – «Здорові діти – здорова нація». А хіба можна не зупинитися на програмі «Україна крізь тисячоліття»? Форми, методи нашої діяльності різні. Так, щороку, на Покрову, в Українському домі проводимо виставку дитячих робіт. Ось і нині готуємо Всеукраїнську

науково-практичну конференцію «Журавлині ключі Покрови», експозицію дитячих робіт. На участь у конференції вже надійшло 400 заявок з усіх областей України і понад тисячу експонатів.

А в рамках програми «Софія Київська» ми провели церемонію, щоб відзначити традиційні зв'язки Ярослава Мудрого з державами Європи. В урочистостях взяли участь послы Великої Британії, Греції, Данії, Німеччини, Норвегії, Польщі, Угорщини, Франції, Швеції. їм вручили цінні сувеніри – копії срібних монет часів Ярослава Мудрого. Монета виготовлена за сприяння банку «АЖІО».

В рамках цієї програми відбулося відкриття пам'ятника Ярославу Мудрому в Києві.

Багато доброго можна розповісти й про телевізійну програму «Урок для вчителя», про видавництво «Правда Ярославичів», що працює при фонді.

– Чула, що маєте своїх лауреатів? Допомагаєте сиротам?

– Так. Лауреатами премії Ярослава Мудрого є і вчителі і викладачі вищих навчальних закладів. Це – Заслужений вчитель України зі Сквирщини Василь Іванович Цимбалюк, доктор педагогічних наук Алла Микитівна Бойко, ректор Київського економічного університету Анатолій Іванович Павленко та інші.

Ми залюбки підтримуємо талановитих дітей. Серед них – київська учениця Ярослава Шекера, члени гуртка «Народні ремесла» з Луцької середньої школи № 11. Підтримуємо дітей-сиріт. Наприклад, Андрій Орел – студент Київського медичного університету є нашим стипендіатом. Гуманітарну допомогу надаємо багатьом школам-інтернатам, зокрема, Завалівській, що на Кіровоградщині та Трипільській на Київщині.

В Україні відомі школи фонду: Стрітівська кобзарська школа, Полтавська авторська школа № 37, Полтавський ліцей імені Котляревського, Київський ліцей при університеті, київська середня школа № 191 імені Тичини, Дніпропетровська середня школа № 136 та багато інших.

...Приємна, приваблива жінка. Як і кожна мати, турбується про доньок, піклується онукою Валею. На столиках в офісі –

ромашки, волошки. І – жодної хвилини без роботи. Відрядження, зустрічі, конференції. Ще так багато треба встигнути зробити!

А тепер для тих, кого зацікавила розповідь про Міжнародний освітній Фонд імені Ярослава Мудрого.

Україна, 252054, Київ, вул. Тургенівська, 8-14, кімнати 1, 4-5, тел.-факс (044) 216-44-65.

Розрахунковий рахунок № 700647 в ПІБ України, м. Київ, МФО 300012, ЗКПО 20062836.

Валютний рахунок 70/9368 в АПБ «Аваль», МФО300335.
ЛЮДМИЛА НЕСТЕРЕНКО,
Журнал «Жінка», серпень, 1997

Валентина Стрілько **«Податок на благодійництво?»**

«Сьогодні на митницях України скупчилась велика кількість вантажів із зарубіжною гуманітарною допомогою, яка адресована нашим благодійницьким організаціям. Нещодавно зателефонував уповноважений Кабінету Міністрів України з питань гуманітарної допомоги при ООН Володимир Іванович Дерев'янюк і повідомив, що нашому Фонду відправлено із Сполучених Штатів Америки комп'ютерну техніку для вузів, підручники з англійської та французької мов, одяг, медикаменти. Усе це призначається для шкіл-інтернатів, будинків престарілих та лікувальних установ. Загальна вартість – один мільйон чотирьох тисяч доларів. Вантаж знаходиться на Ужгородській митниці, але ми від нього відмовляємося», – говорить президент Міжнародного освітнього Фонду імені Ярослава Мудрого ВАЛЕНТИНА ВАСИЛІВНА СТРІЛЬКО.

– Чому ж? Хіба ми вже стали такими багатими?

– Справа в тому, що владні структури зробили нам черговий, цього разу, новорічний «подарунок». Вони ліквідували всі пільги для благодійницьких організацій і для тих, хто займався благодійництвом в Україні та за її межами. А заодно скасували й ті невеликі пільги, якими користувалися до недавнього часу освітні заклади. 17-го грудня минулого року прийнято

Закон «Про визнання такими, що втратили чинність, деяких законодавчих актів з питань оподаткування товарів, що ввозяться (пересилаються) на митну територію України». Отже, автоматично втратила чинність частина четверта 64-ої статті «Закону про освіту».

– Тобто, мова йде про те, що тепер потрібно сплачувати ввізне мито, митні та акцизні збори, податок на додаткову вартість?

– Так, віднині жодна школа, жоден вуз не зможуть отримати допомоги від зарубіжних спонсорів. Адже за неї необхідно сплатити просто-таки шалене мито – воно обчислюється тисячами доларів. І ця допомога так і залишиться на українському кордоні – той, хто її нам відправив, ясна річ, не захоче забирати вантаж назад: це обійдеться йому в добру копійчку. Як і тому, кому вона призначалася. Та цей документ – лише один з новорічних «сюрпризів». Наступний – Указ Президента України «Про визнання такими, що втратили чинність, деяких указів Президента України».

Підписаний він 15-го жовтня минулого року, а опублікований 6-го січня нинішнього. Тобто, з цього числа набув чинності. Ним скасовуються всі пільги щодо оподаткування добровільних пожертвувань юридичних фізичних осіб – фактично відміняються попередні Президентські Укази: від 30-го червня 1995 року № 501, 12-го серпня 1995 року № 750, 30-го липня 1996 року № 503.

– Пільги скасували. І що ж запропонували?

– Сплачувати 30 відсотків податку від загальної суми благодійного грошового пожертвування, яке надійде на рахунок благодійницького фонду. Зауважу, що той, хто переказав нам добровільно кошти, вже сплатив такий же податок на прибуток. От, приміром, конкретна ситуація. Минулої осені Міжнародний освітній фонд імені Ярослава Мудрого завдяки допомозі зарубіжних благодійних організацій безкоштовно, ясна річ, передав кільком іншим вузам комп'ютерні системи та різноманітні технічні засоби навчання на суму 500 тисяч гривень. Тепер, після «Указу про скасування указівкам телефонують з цих вузів і просять, щоб ми їм більше... не допомагали, бо податкова адміністрація... тепер вимагає сплатити 30 відсотків від вартості того обладнання,

яке вони... безкоштовно, у вигляді благодійної допомоги, отримали.

– Виходить, грабують освіту серед «білого» дня. Скажімо, спонсор передав вам комп'ютерної техніки на сто тисяч американських доларів. Тридцять тисяч він сплатив податку, ще тридцять тисяч – ваш фонд, і плюс стільки ж – школа чи вуз, куди передано цю техніку. Тож реально лишаються усього десять тисяч...

– Так, але трагедія навіть не в цьому – допомогти, як я сказала, вузи вже не хочуть. Драматичність ситуації в тому, що, так би мовити, заднім числом податковій структури вимагають від вузів 30 відсотків. А грошей у них немає. Де ж вони візьмуться, коли не виплачуються стипендії, заробітна плата викладачам, нічим розраховуватися за комунальні послуги.

– І що ж далі? Не знайшли кошти...

– А далі штраф, причому великий.

– Тож і його не заплатять?..

– Звичайно. Після цього закривають рахунок вузу в банку. А це означає, що заклад паралізований, він не зможе функціонувати далі... Не знаю жодної країни, де б ставилися до благодійництва так, як в нас. Навпаки, в світі створені всі умови, щоб вони поширювалися. Я, приміром, цікавилась у багатьох народних депутатів України: як вони могли ці документи прийняти? Одні говорять, що за них не голосували, другі – багато, мовляв, зловживань у сфері благодійництва.

– Зловживань? Хіба у нас немає структур, які покликані боротися зі злочинністю?

– Є, звичайно, але... Після усіх цих нововведень я була на прийомі у заступника голови державного митного комітету Юрія Петровича Соловкова. Звичайно, хотіла, аби якимось чином отримати «законсервовану» на кордоні гуманітарну допомогу. Розвів він руками та й каже: нічого, мовляв, не можу зробити. І додав: майже 30 народних депутатів, які голосували за ці документи, опісля зверталися з подібним проханням. То що – права рука не знає, що робить ліва?.. Та цим новорічні законодавчі «сюрпризи» не закінчуються... Скасовано й інші пільги. 25 липня минулого року Головна державна податкова інспекція надіслала освітнім закладам листа № 14-211/10-5018. В ньому говорилося: «Прибуток,

одержаний закладами і установами освіти та науки, що повністю або частково фінансуються з бюджету, від власної госпрозрахункової (комерційної) діяльності, включаючи надання платних послуг, який використовується на здійснення діяльності, передбаченої їх статутними документами, не оподатковується». Це означало, що виручені кошти від оренди частин приміщень, платного навчання студентів, не підлягали оподаткуванню. Тепер це теж скасовано. 30 відсотків від заробленої суми треба віддати державі. Хоча викладачам та ж держава вчасно не виплачує зарплату, студентам – стипендію, не фінансує освітнім закладам жодної іншої статті бюджету.

**Інтерв'ю взяв Віктор ЛОГВИН,
газета «Освіта», 12-19 лютого 1997 року.**

**Валентина Стрілько:
«Доки діятиме наша система оцінювання знань,
купівлю-продаж балів не подолати»**

З президентом Міжнародного освітнього Фонду імені Ярослава Мудрого Валентиною Василівною СТРІЛЬКО веде розмову головний редактор журналу, перший заступник голови Міжнародної Конфедерації творчих об'єднань учителів Ярослав Антонович БЕРЕГОВИЙ.

Я. Б. Валентино Василівно, хотілося б ближче познайомити з Вами наших читачів. Тож розкажіть хоч трохи про Гнідинську школу, де Ви розпочинали свою новаторську діяльність, про Ваш Фонд.

Пам'ятаю, як, працюючи директором школи в селищі Гнідин Бориспільського району, Ви почали навчати дітей народознавству, народним звичаям, традиціям, культурі, мистецтву та іншому. Бориспільські партократи почали за це Вас цькувати. Коли це стало відомо в Творчій Спільноті вчителів України, яка ще тільки створювалась, вона рішуче виступила на Ваш захист.

В. С. Для мене то дорогі часи і спогади. Бо я щаслива з того, що разом із своїми колегами з Гнідинської школи маю відношення до розбудови нашої української національної

школи. Ми першими в Україні розробили, апробували і опублікували Концепцію української національної школи. В ній були такі незвичні на той час речі як поглиблене вивчення української мови, літератури, історії, народознавства і багато іншого. Потім Концепцію нової української школи опублікували у Львові, з'явилися й інші такі Концепції. Але ми були першими. Біля витоків створення Концепції разом з нами були професор Анатолій Погрібний, співачка Ніна Матвієнко, письменники Дмитро Білоус, Петро Осадчук та ін.

Створили перші підручники з відповідним Концепції новим змістом для початкової школи. Я, разом з Галиною Кирпою, авторка першого нового підручника з етики. Серед авторів інших підручників мої колеги – Галина Кирпа, Дмитро Чередниченко, інші вчителі. Поруч зі мною було багато друзів, ми самовіддано, завзято працювали задля створення нової школи. Всупереч всім канонам Міносвіти ми ввели в розклад викладання народознавства, етики, розробили Концепцію виховної роботи, започаткували в Гнідині першу в Україні Малу Академію Народних Мистецтв. З часом сюди потяглися тисячі вчителів з усієї України.

Я. Б. Які це були роки ?

В. С. Це були 1982–1986 роки. Трохи згодом була опублікована і Концепція. Зробив це Ігор Федорович Лубченко, тоді головний редактор газети «Радянська освіта». В цій газеті досвіді нашої школи було присвячено цілих три шпальти, де надруковано шість листів директора Гнідинської школи. Завдяки цим публікаціям про наш досвід дізналися вчителі, освітяни всієї України.

Щоб зважитись на таке в ті часи, редакторів газети треба було бути мужньою людиною. І я, і мої колеги-вчителі були і залишаємось щиро вдячними Ігореві Федоровичу Лубченку за ту велику підтримку.

Я. Б. Не випадково журналісти України обрали його Головою своєї професійної спілки.

В. С. ТСУ (Творча Спілка учителів України) біля витоків створення якої ми з Вами стояли разом з О. А. Захаренком (її незмінний Голова, він також заступник Голови Міжнародної Конфедерації творчих об'єднань учителів), Б. М. Жебровським (перший заступник Голови), О. М. Красноголовцем (заступник Голови) і

багатьма іншими ентузіастами, дійсно мене тоді захистила.

Було вже рішення пленуму Бориспільського міськкому партії про звільнення мене з посади директора школи «за ідеологічні перекручення». І незалежна громадська вчительська організація показала, що вона здатна відстоювати і обороняти тих, хто працює по-новому, творчо, самовіддано і ефективно.

Я. Б. ТСУ України зараз готується до свого III-го з'їзду. На жаль, **О. А. Захаренко** нещодавно тяжко захворів, але зумів одужати і знову завзято директорує в своїй славетній школі в селі Сахнівка на Черкащині. Переконаний, що це краща сільська школа в Україні. Приємно усвідомлювати, що її очолює **Олександр Антонович Захаренко, Голова Спілки**. Ваша школа теж була пов'язана зі Спілкою?

В. С. Так. На базі Гнідинської школи було створено Науково-практичний центр ТСУ України, що дуже допомагало їй в нелегкій експериментальній роботі, в розповсюдженні досвіду, бо статус центру дозволяв залучати до співпраці науковців, проводити регіональні та всеукраїнські семінари, конференції, симпозіуми, видавати збірники, методичні посібники, навіть, підручники і т.ін. У нас тоді створився своєрідний «самвидав».

Я. Б. Ідея створення таких Центрів виникла в ТСУ СРСР (після розвалу СРСР вона трансформувалася в нині діючу Міжнародну Конфедерацію творчих об'єднань учителів). Ми розробили Положення про такий Центр, узгодили його з АПН СРСР та Держкомосвіти СРСР, котрий надіслав його в Міносвіти всіх республік, включаючи, зрозуміло, й Україну. Тому діяльності цих Центрів не чинили перешкод. При ТСУ СРСР було створено чимало таких центрів, котрі й сьогодні діють досить ефективно. Назву лише кілька: НПЦ «Художнього розвитку школярів» під керівництвом художника **Б. М. Неменського (Москва)**, НПЦ «Реабілітації глухо-німих дітей» під керівництвом кандидата педагогічних наук **Е. І. Леонгард (Москва)**, НПЦ «Лікувальної педагогіки» під керівництвом кандидата педагогічних наук лікаря **О. О. Дубровського (Анапа)**, НПЦ «Школа інтелекту» під керівництвом вчительки **Ф. Бунятової (Баку)**.

Виникли в учительській Спільноті й інші цікаві організаційно-творчі форми роботи. Так, ТСУ України створила творчі Асоціації вчителів за фахом – мовознавців, математиків, викладачів трудового навчання, фізиків, хіміків, істориків, фізкультурників, директорів шкіл і т.ін.

Це значно активізувало творчі зусилля, ентузіазм вчителів, дало відчутний практичний ефект. Чимало таких асоціацій діють напрочуд продуктивно: проводять конференції, «круглі столи» з обміну досвідом, досягненнями, створили власну видавничу базу, професійні часописи, укладають та видають оригінальні підручники, методичні посібники. Ми в Конфедерації знайомимо з цим досвідом творчі об'єднання вчителів інших країн СНД, рекомендуємо наслідувати його. Але, на жаль, набагато менше вчителі знають про очолюваний Вами Фонд.

В. С. Міжнародний освітній Фонд імені Ярослава Мудрого народжувався не спонтанно, а виростав з діяльності Гнідинської школи, навколо якої єднались все більше творчих вчителів та шкіл України. І коли після праці в Київській обласній державній адміністрації мені не дали можливості знову повернутися в Гнідинську школу, то я змушена була зосередити свої зусилля на організації, оформленні Фонду вже як повноцінної громадської організації. Наш Фонд насамперед благодійний. Так, торік ми, може єдині в Україні, 96,3% всіх своїх надходжень витратили на благодійність, хоча згідно законодавства могли б 20 відсотків цих надходжень використати на власні потреби. При цьому не отримали і відповідно не витратили ні копійки державних коштів. Наші прибутки складаються з благодійних внесків та надходжень від власної господарської діяльності.

Фонд працює за різними програмами. Це програми співпраці з середньою і вищою школами, робота з кадрами, програма стипендіатів, пошук талановитих дітей, їх підготовка до вступу у вузи, далі – робота з ними – студентами, потім – як з молодими фахівцями. В результаті – Фонд формує навколо себе талановиту професійну молодь, яка здатна вирішувати нагальні виробничі й соціальні проблеми, здатна ефективно працювати на сьогоднішній і майбутній державі. Ми маємо також програму «Софія Київська», яка реалізує низку акцій по

відновленню пам'яті Ярослава Мудрого, вивченню його історичних здобутків з розбудови держави, її економіки, добробуту, освіти, культури. Правду кажучи, ми добряче забули ці визначні здобутки, наш вітчизняний історичний досвід, котрий нині нам конче потрібно не лише знати, а дещо з нього й використовувати. Фонд має своє видавництво «Правда Ярославичів». Воно видає періодику, підручники для середньої і вищої школи, літературу. Частину витрат на їхній видрук покриваємо благодійними коштами.

Вже шість років держава не видає методичних посібників для шкіл. І ми прагнемо разом з підручниками друкувати й посібники. Майже 2 роки Фонд вів на телебаченні постійну передачу «Урок для вчителя», де ми пропагували досвід кращих вчителів, шкіл. Ця програма трималась на благодійних коштах, котрі, проте, чим далі, тим важче було знаходити. А коли їх і зовсім не стало, то не стало й передачі, хоч вона вже здобула авторитет серед великої вчительської телеаудиторії. Я була її ведучою і добре це знаю.

Я. Б. З телебаченням у нас сьогодні просто біда. Згадайте, як ефективно працювало телебачення на школу, на виховання в період так званого «махрового застою», скільки було тоді регулярних чудових педагогічних телепрограм.

Маю чималий особистий досвід співпраці з центральним і українським телебаченням тих часів. Кілька років як пересічний громадянин, телеглядач, листувався з головою Держтелебачення СРСР Лапіним С. Г. Це листування навіть для тих часів, не кажучи вже про нинішні, мало такий дивовижний характер, що не тільки на кожний мій лист відповідав безпосередньо сам Сергій Георгійович, але й більшість моїх пропозицій приймались. Саме завдяки цьому листуванню були створені телепередачі про книгу В. Ф. Шаталова «Куда и как исчезли тройки?», про Ш. О. Амонашвілі, про Полтавський педвуз, про школу села Халдан в Азербайджані і її директора З. Г. Шеюбова, про досягнення в розвитку, реабілітації сліпоглухонімих дітей та інші. Ні про які кошти, спонсорів для таких телепередач не було тоді й мови. В мене збереглись всі ті листи, і я обов'язково опублікую їх: хай побачать ни-

нішні державні і телевізійні можновладці, як їм належить дбати про виховання дітей, про школу і вчителів.

Те ж саме можу сказати й про тодішнє українське телебачення і його керівництво: ми без ускладнень домовились, щоб регулярні зустрічі учительської, батьківської громадськості в Київському Будинку вчителя з найславнішими педагогами-новаторами транслиувались телебаченням. Тим самим воно набагато випередило знамениті Останкінські телезустрічі: раніше, ніж в Останкіно, в Будинку вчителя виступили Ш. О. Амонашвілі, Б. П. Нікітін, О. А. Захаренко, В.Ф.Шаталов, І. А. Зязюн, С. М. Лисенкова, Ю. П. Азаров, Є. М. Ільїн, а також хірурги М. М. Амосов, С. М. Долецький та інші.

А тепер подивіться, що коїться на нашому телебаченні сьогодні. Немає жодної пристойної регулярної педагогічної телепередачі. І Вашу прикрили. Лише на радіо збереглись якимось чудом «Педагогічні роздуми» С. І. Каракоз. Мабуть, це завдяки не чуду, а героїчним зусиллям її ведучої. На телебаченні ж щоденно демонструють непотріб, покидьки західного кіно: жорстокість, насильство, брудний секс, безкінечні бійки, вбивства, кров... Якись західні маньяки знімають цю мерзоту, а наші – пхають її нам у вічі.

В.С. Все, що Ви сказали, то справді гірка, болюча правда. Якщо чесно говорити, йде відкрита психотропна війна засобів масової інформації, і насамперед телебачення, проти духовно-культурних устоїв, виховних надбань нашого українського народу.

Я. Б. Війна, про яку Ви кажете, набула такого загрозливого характеру, що пора Верховній Раді, Урядові, Генеральній прокуратурі і самому Президентові втрутитись і припинити цей наступ на наші духовні устої.

Між іншим, російська Дума прийняла спеціальний закон з подібного приводу.

Але ми відхилились від курсу. Прошу Вас продовжити розповідь про Фонд.

В. С. Є у Фонді й програми з позашкільної роботи. Наприклад, щорічно на Покрову проводимо виставку дитячих робіт «Журавлині ключі Покрови». Цього року така виставка теж

запланована. І, можливо, проведемо її в Будапешті, бо отримали запрошення посла України в Угорщині.

Я. Б. Перейдемо до наступної теми нашої розмови.

Наш журнал пропагує ідеї гуманізму, толерантності, ненасилля, в чому можна переконатись і з попередніх, і з цього його числа.

Насильство, як відомо, буває фізичне і психологічне. Якщо перше в школі в основному подолане, відійшло в минуле (хоч вчительське і особливо батьківське все ще має місце), то про психологічне цього не скажеш, воно ще панує в навчально-виховному процесі.

Одне із знарядь психологічного насильства над дітьми – шкільна оцінка, особливо ж, коли вона в руках не досить кваліфікованого, жорстокого вчителя.

Як уже писалось в нашому журналі, здавна, з віку в вік «одиниці» та «двійки» все частіше стають причиною дитячих самогубств. На жаль, відповідна вітчизняна статистика відсутня, але навіть ті неповні уривчасті дані, що є й опубліковані в засобах масової інформації, створюють жахливу картину.

До речі, така картина не лише у нас. Візьмемо японську школу. Вона заслуговує на повагу, займає одне з провідних місць у світі. Але вона займає й перше місце в світі з кількості самогубств школярів, про що свідчить офіційна статистика. Головною причиною цього є надмірне навчально-трудова, психологічне перенавантаження японських школярів і ті ж самі погані оцінки.

Травмують психічне та фізичне здоров'я юнацтва вступні екзамени до вузів. До того ж вони стають джерелом зловживань, наживи екзаменаторів.

В журналі вже не раз порушувалась проблема оцінювання знань учнів, наводився позитивний практичний досвід і т. ін. Зокрема, вчителі Київського коледжу ім. В. О. Сухомлинського розповіли про свій шестирічний досвід гуманної і ефективної системи оцінювання знань учнів в початкових класах.

Відомо, що Ви в свій час побували в США, де ознайомилися з роботою американських колег з цього питання.

В. С. Все, що Ви кажете про оцінки та екзамени, що пише

про них наш журнал, принципово важливо. Все це мене теж давно бентежить, бо впевнена: наша п'ятибальна система є великим злом і для середньої, і для вищої школи, для освіти загалом. В більшості розвинутих цивілізованих країн давно немає подібної бальної системи. Там давно панує рейтингова система оцінювання учнівських досягнень.

Я маю 6-річну внучку Валю. І цього року не дала згоди, щоб вона пішла до школи. Але вона піде в наступному році, і я з жахом думаю, що з нею буде в першому класі: яка їй випаде вчителька, чи зуміє вона відповідально користуватись вкрай небезпечним оціночним знаряддям, щоб не травмувати дитину?!

Нещодавно трапився на очі шкільний щоденник за перший клас тепер уже студента юридичного факультету Національного університету імені Тараса Шевченка. Його батько береже цей щоденник як реліквію або доказ, обвинувальний документ шкільної жорстокості, свавілля: на кожній сторінці щотижня вчителька ставила дитині в 1-му класі «двійки» й «одиниці», 10–12 «одиниць». Оце б взяти сфотографувати й опублікувати цього щоденника.

Це щастя, що той хлопчик був такий витривалий, та й батьки тримались: вони добре знали свою дитину, її справжні здібності. А друга дитина знітилась би, зламалась.

В чому полягає зло нашої п'ятибальної системи оцінювання?

Дитина приходять в 1-й клас, щоб здобувати знання для свого розвитку, життя. Але скоро вона починає розуміти, що вчитись треба винятково заради оцінок. Це розуміють батьки, загалом розуміють усі.

Всі дитячі зусилля, напружена праця заради оцінки в першому, другому класах, в усій початковій школі потім не мають ніякої ваги, не враховуються в атестаті, при вступі до вузу – тобто вони нікому не потрібні. Більшість батьків це розуміють, а ті, в кого є гроші, не надають початковій школі особливого значення й чекають старших класів, наймають репетиторів, задарюють учителів і т.ін., тобто купують високі оцінки своїм дітям.

А після школи починається батьківська боротьба за оцінки на вступних вузівських іспитах. І коли сварять ректора як такого-сякого, що піддається підкупу і т. ін., то закривають очі на те, в які він умови поставлений: хіба він може вистояти проти

тиску з усіх боків – свого начальства, начальства свого начальства і так до самого верху. Всі добиваються безумовного прийому своїх дітей, дітей своїх родичів, друзів, знайомих.

І доки діятиме наша система оцінювання знань, система вступних іспитів, цей шалений тиск на шкільних вчителів і вузівських викладачів, цю купівлю-продаж оцінок, зловживання, хабарі, корупцію в освіті не подолати.

В США я ознайомилась з досвідом державних і приватних (яких там дуже мало) шкіл, з системою оцінювання знань учнів та вступу до вищих навчальних закладів. Ця система різоче, принципово відрізняється від нашої. Замість п'ятибальної діє рейтингова стобальна система. Коли дитина приходить до 1-го класу, рівень її знань, розвитку фіксується, ретельно, за 100-бальною системою фіксуються навчальні досягнення з першого по останній шкільний клас, і рейтинг за кожен клас, починаючи з першого, враховується в загальному рейтингу знань випускника, тобто враховуються успіхи і недоліки протягом всіх років навчання. Учень знає: якщо він, наприклад, без поважної причини пропустив уроки в будь-якому класі, то це обов'язково буде враховано і знизить його загальний випускний рейтинг знань.

У старших класах майбутніх випускників знайомлять з усіма вузами країни та їх вступними рейтингами і радять їм саме ті, котрі відповідають їхнім нахилами і де їх особистий рейтинг достатній для вступу. Після школи випускники складають незалежній ні від школи, ні від вузів комісії один екзамен. І в результаті вони мають бали шкільного атестату, шкільного рейтингу і цього єдиного для всіх випускників екзамену. Знявши на ксероксі копії цих трьох документів, випускники надсилають їх в декілька (хоч і в 20–30) вузів, які вони обрали і де їх рейтинг може бути прохідним. Ніяких вступних екзаменів до вузів не існує.

І тут хоч гопки скачи, хоч сам Біл Клінтон зателефонує ректорові, нічого вдіяти не можна. І немає ніякого тиску, хабарів, корупції, зловживань.

Я. Б. Бо невідомо, кого ж треба «купувати»?

В. С. Правильно, сама система виключає підкуп і подібні ганебні явища.

Я. Б. У зв'язку з цим досвідом пригадався наш вітчиз-

няний. Десь читав, що одного разу російський імператор звернувся з листом до ректора Київського університету з проханням зарахувати в студенти молоду людину, яку він добре знав з найкращого боку. Ректор відповів Його Величності, що його протеже не зміг успішно скласти вступні екзамени і його клопотання задовольнити з цієї причини неможливо. Цей факт свідчить, якою незалежністю користувались в давнину наші вузи.

Але повернімося до США. Розіслав абітурієнт свої документи (навіть не поїхав сам – поштою послав!) і що далі?

В. С. А далі чекає. Через відповідний час він отримує повідомлення про зарахування його в студенти або відмову. Якщо документи абітурієнта «пройшли» в кількох вузах, то він має можливість вибору.

Тож нам треба, дивлячись на інші країни, не стільки сварити своїх учителів, директорів шкіл, викладачів, ректорів вузів, батьків, без кінця і безуспішно воювати з хабарництвом, корупцією, змінювати саму безглузду систему оцінювання знань й прийому у вузи, котра і породжує все це, робить нездоланим.

Я. Б. А оту незалежну комісію, що екзаменує шкільних випускників, не можна підкупити? Чи чули Ви про такі спроби, випадки?

В. С. Не можна, перш за все тому, що це не має сенсу: в порівнянні з сумарною кількістю балів шкільного атестату і рейтингу, бали цього екзамену недостатні, щоб вирішувати справу. Та й взагалі на запитання, подібні Вашому, там роблять здивовані, круглі очі – не розуміють, про що це ви питаєте. У них у школах не підказують, не списують, немає шпаргалок – це вважається соромним, неетичним. Крім того, з першого класу дітей привчають до самостійної роботи, до відповідальності. За роки навчання вони здають з кожної пройденої теми безліч самостійних контрольних, тестувань і т. ін. і набирають ті самі бали для рейтингу і атестату.

Була вражена тим, як в одній із шкіл проходила директорська контрольна. Відбирали по 3 учні з 6, 7, 8, 9, 10, 11 класів і в окремому приміщенні їх розсаджували по одному. Учні з одного класу сиділи в різних рядах. Вчителі не мали змоги допомогти своїм улюбленцям, бо ніхто з них не знав до

самого початку контрольної, куди саме він потрапить. І виходило так, що біолог потрапляв до класу, де була контрольна з математики, а математик туди, де з біології. Одночасно були задіяні всі вчителі. Їхнє завдання полягало лише в тому, щоб стежити, аби учні займались справою, працювали поодинці, самостійно і не спілкувалися.

Вразила простота вирішення проблеми, а також те, що до такої простоти сама не додумалась: адже проведення наших контрольних разюче відрізняється на гірше.

Добре запам'ятався урок кераміки. Всі учні працюють, а один – відверто поклав на стіл книжку і спокійно читає. І що було дивно, вчителька на таке дивилась спокійно, не «заводи-лась». Двічі, правда, зробила йому тихо зауваження і більше не звертала на нього уваги. Після уроків питаю в неї: в чому справа, чому ви так? А вона сміється: то не мої, а його проблеми. Я ж йому за цей урок ніяких балів не поставлю, і це знизить його рейтинг. Ото й усе. А у нас би з цього зробили ґвалт.

А ось ще цікавіший приклад. В одній із шкіл (до речі, приватній) не було умов для трудового навчання. Як ми виходимо зі становища в подібних випадках? Просто: читаємо теорію, і молоток, лопату показуємо на картинках, або зображуємо руками. Вони вирішили проблему так: кожен учень знайшов собі самостійно роботу на підприємстві або в організації. За групою закріплювався вчитель-наставник для контролю і допомоги. А потім учні звітували: хто де працював, що бачив, чому навчився. Той – в цеху, ті – на пошті, в лікарні, в банку, в ремонтній майстерні, у нотаріуса і т. ін. То хіба ж це не корисно?

Я. Б. То виходить, школярі там не мують машини багатіїв, не торгують газетами чи на ринках, як у нас, чим ми так пишаємось сьогодні? Звичайно, в цьому немає нічого поганого, це набагато краще дитячого неробства, дармоїдства. Але ж наші діти могли б займатись і набагато важливішими, потрібнішими трудовими справами, якби ми спромоглися їх організувати. Ще в недавньому минулому ми мали чудовий масовий досвід трудового навчання школярів, котрий в деяких школах зберігся і в нинішні скрутні часи. Міг би навести чимало прикладів. Наведу один, правда, тепер вже теж «іноземний», але з нашими, українськими витоками.

На початку війни прославлений, створений Макаренком харківський завод ФЕД евакуювали в місто Бердськ під Новосибірськом. Тоді й були посіяні тут ідеї трудового виховання великого педагога. Вони дали чудові сходи.

До нашої Конфедерації входить колективним членом Бердська школа-комплекс «Пелікан», яку створив і очолює завзятий послідовник Макаренка – О. М. Кирилін.

В цьому комплексі навчається близько 2 тисяч школярів, і всі вони охоплені трудовим вихованням, навчанням і професійною виробничою працею. В комплексі ефективно діють слюсарно-збиральне виробництво «Світлотехніка» з відділенням радіоелектроніки, швейне, поліграфічне, квітково-оранжерейне та деякі інші. Вихованці комплексу набувають понад 13 професій такої кваліфікації, що дозволяє їм успішно працювати сьогодні на підприємствах і в установах: продавець, касир, секретар-референт, маклер, страховий агент, комерсант, слюсар-зварювальний, монтажник і налагоджувальник радіоелектронної апаратури і приладів, швея-мотористка, молодший медичний працівник та інші.

Учні отримують зарплату. Продукція «Пелікана» має високу якість, конкурентоспроможна і дає йому багатомільйонний прибуток, завдяки якому успішно розвивається матеріальна база комплексу, виплачується підвищена зарплата вчителям і т. ін.

В. С. У більшості державних американських шкіл, де довелося побувати, бачила власне шкільне виробництво. Це, звичайно, не те виробництво, що було у А. С. Макаренка, або є у О. М. Кириліна, але все ж загалом непогане. В одній – своя перукарня, в іншій – прекрасна оранжерея, автомастерня або розводять рибу. І скрізь успішно працюють школярі, виготовляють продукцію, продають, отримують прибутки. Яке там до біса миття машин або продаж газет...

А ось ще такий епізод. Заходжу в клас, а там учитель і всього 2 учні. І йде повноцінний урок: індивідуальні заняття з учнями, що з різних причин відстають з якогось предмета. У нас ще недавно (а подекуди й тепер) це були позакласні післяшкільні заняття, де вчителі гробили здоров'я перетомлених відстаючих дітей і своє власне. А тут це робиться

під час занять: скажімо, в класі йде урок математики. То й тут іде той же урок, але лише з двома учнями, що саме з математики й відстають. Після того, як на цих індивідуальних заняттях доженуть свій клас, вони повертаються до нього, а їхнє місце займають інші відстаючі. У нас же заради економії коштів збирають цілий клас відстаючих і зуть це класом вирівнювання, корекції.

Повернувшись додому, я в рамках загального шкільного кошторису знайшла потрібні кошти (а таке право тоді вже було надане директорам) і теж організувала такі індивідуальні заняття.

В США вчитель має все літо (три місяці) оплачувану відпустку і на канікулах впродовж навчального року він теж вдома, а гроші отримує за кожен з днів. Правда, в четвертях навантаження їхніх вчителів дещо більше, ніж наших. Ні до яких шкільних справ, коли в класах немає дітей, американського вчителя не залучають. І тим більше його не залучають до справ, які не стосуються школи, прямих учительських обов'язків.

Коли ж бо воно і в нас так буде?!

Я. Б. Що ж, дуже цікаво все це слухати, але залишимо на цьому Америку і повернімося додому. Повернімося ще раз до наших екзаменів і завершимо ними нашу розмову. Ви, певно, звернули увагу, що наш журнал виступив з пропозицією ліквідувати всі види екзаменів у всіх без винятку навчальних закладах, бо всі ці екзамени для здоров'я дітей шкідливі і нікому не потрібні. Аргументи наші прості: вчитель добре знає своїх учнів, викладачі вузів – своїх студентів і із зав'язаними очима здатні виставити їм об'єктивні оцінки. Ми пропонуємо ліквідувати навіть вступні екзамени до вузів й інших навчальних закладів. Бо якби навіть не було тиску, зловживань, хабарництва і т. ін., і то все одно ці екзамени швидше лотерея, карткова гра, ніж об'єктивне оцінювання знань. Та й яка користь вузам від одних тільки знань майбутніх студентів, навіть оцінених об'єктивно?

Хіба не набагато важливіше знати характер, природні здібності, нахили майбутніх вчителів, медиків, юристів, вчених, інженерів, біологів, авіаторів і т. ін.? А це (та й об'єктивний рівень знань, розвитку) можна знати

лише за умови, коли вузи об'єднуються із школами в єдиний навчально-виховний комплекс і спільними зусиллями будуть ще в молодших класах виявляти своїх майбутніх абітурієнтів і задовго, завчасно готуватимуть їх в студенти. Тоді й вступні екзамени геть стануть непотрібними.

Взагалі проблеми тісних взаємозв'язків, співробітництва шкіл і вузів вкрай важливі, актуальні.

Коли в сиву давнину з 'являлись перші вузи, то вони обов'язково мали школи в своєму складі.

Прикладом тут може слугувати один з перших в Європі вищих навчальних закладів – славетна Києво-Могилянська академія, що з самого початку свого існування мала найтісніші зв'язки з тогочасними школами, на основі яких, власне, й виникла.

Фактично за такою схемою будувались всі перші вузи світу, бо школи історично виникли першими.

Створюючи Московський університет, М.В.Ломоносов зразу ввів до його складу дві гімназії. Він сказав: університети без шкіл – це не засіяне зерном поле.

В Російській імперії університети керували методичною роботою шкіл всіх рівнів і типів в своїх регіонах, інспектували їх.

Лише в 90-ті роки Московський університет ім. Ломоносова створив першу за радянських часів власну гімназію, і то на початку з кількома десятками учнів.

Набагато кращі справи у відродженій Києво-Могилянській академії, до складу якої входить 9 колегіумів, з котрих лише один Київський, решта знаходиться в різних регіонах України, навіть в селах.

Більшість же вузів не мають ні власних шкіл, ні тісних зв'язків з «чужими». Серед таких навіть педагогічні.

За багато десятиріч вузи добре навчилися не соромитись цього: вони надійно ізолювались від школи та ще й збудували проти неї броньовану, міновану оцінками захисну смугу – вступні іспити.

На нашу біду ті, які після 1917 року керували створенням нової організаційної структури освіти, погано розумілись на цій складній, тонкій справі, зухвало знехтува-

ли історичний, перш за все вітчизняний, досвід і завдали великої шкоди освіті.

Проте це окрема, надзвичайно серйозна тема, і журнал планує розглянути її на своїх сторінках.

А поки що прошу висловити Ваше ставлення до вступних іспитів.

В. С. Вступні экзамени – то справді лотерея. Маю власний гіркий досвід: я чотири рази вступала в Київський університет ім. Тараса Шевченка на філологічний факультет і три рази невдало, бо кожного разу недобирала одного балу. І добрала його лише з четвертого разу, коли один з екзаменаторів на екзамені з української літератури впізнав мене по попередніх вступних іспитах. Цей випадок також ще раз свідчить, що вузи справді геть не знають тих, кого приймають в студенти, навіть не цікавляться ними – їх цікавлять лише бали. То хіба ж так формально, примітивно можна формувати студентський корпус?!

Я. Б. Ви правильно підкреслили, що середня й вища школа, вчителі і викладачі перебувають під постійним пресом. З них видавлюють високі шкільно-вузівські оцінки – і проміжні, і екзаменаційні, і випускні, і вступні, що породжує, робить нездоланими блат, зловживання, хабарі, наживу і подібні ганебні явища.

Але в історії вітчизняної школи, освіти (та й в сьогодні) є чимало прикладів, а то й цілих періодів, коли школа, вузи, учитель, викладач були незалежними ні від кого, високо цінували свою честь, гідність і ніякому тискові не піддавались. Той випадок з імператором і ректором університету яскраво про це свідчить.

Вперше в історії Україна здобула незалежність і проголосила метою побудову демократичного суспільства, де б кожен громадянин був заможним, вільним, щасливим, а саме суспільство – стосовно до кожного – гуманним, щирим, чесним.

І якщо усе це не просто гарні балачки, гасла, і ми справді цього прагнемо, то пора вже щось робити, бо за 8 років незалежності наше суспільство поки що розвивається якраз в діаметрально протилежному напрямку від того, який офіційно проголосило.

Нема нічого простішого, легшого, ніж проголошувати гарні гасла.

Незрівнянно важче їх практично реалізовувати. Як свідчить, переконує весь історичний досвід людства, самими лише організаційними заходами, законами не добитись гуманних, чесних, щирих стосунків між людьми. Цього можна досягти лише відповідним вихованням дітей, молоді та й дорослих, тобто перш за все – зусиллями школи, вчителів, загалом освіти.

Тож, якщо ми справді маємо таку мету, то мусимо перш за все зробити демократичними, гуманними, толерантними, незалежними, чесними, щирими, чистими свою школу, освіту, своїх учителів, педагогів.

В. С. Це справді так, і ніяких інших засобів, шляхів у нас немає. Саме в цьому контексті і мають сьогодні працювати і суспільство, і освітяни, і, звичайно, наш журнал.

Я. Б. Щиро дякую Вам за змістовну, цікаву розмову.
Журнал «Педагогіка толерантності», № 3-4, 1998 рік

Без мови й дзвони мовчазні

Щоб одержати насолоду від слова літерованого, можна написати до газети і побачити свого листа надрукованим. То буде подвійним особистим святом у День української писемності та мови. А можна згадати, як зобразив наукове звання «професор» один з кандидатів у президенти на минулих виборах, і відчутти силу слова не мовленого, а писаного. Ще б хотілося, щоб вам найближчим часом пощастило розгледіти десь плакат з альбому «Українська мова – твого життя основа», де зір і слово зріднюються завдяки графічній поезиці метафор. Сьогодні в деяких школах, а завтра – в усіх відкриваються «Світлиці рідного слова», де вам діти гордо розкажуть про пам'ятки українського письменства. До обох цих конкретних справ причетна Міжнародна громадська організація «Конгрес захисту української мови». Наш кореспондент зустрівся з головою Конгресу Валентиною СТРІЛЬКО.

– Валентино Василівно, вітаю вас зі святом. Здається, можна сказати – з вашим святом. Адже ви і за-

сновник Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого, і тривалий час голова Наглядової ради конкурсу з української мови імені Петра Яцика, а нині – голова Міжнародної громадської організації «Конгрес захисту української мови». За змістом у назвах простежується зрозуміла послідовність: навчання рідному слову, примноження знань і їх збереження та розвиток. Це справді так?

– Можу з цим частково погодитися. Бо наперед складеної програми життя у мене ніколи не було, як і в більшості звичайних людей. Але ще за шкільною партою мріяла стати вчителькою української мови та літератури. На філологічний факультет нашого Шевченківського університету вступила аж з четвертої спроби. Мабуть, сучасні абітурієнти не зрозуміють моєї впертості, враховуючи, що в ті роки обрана мною професія не вважалася престижною. Тоді українське вчителювання (подавали як безперспективне, очікуючи на неминуче «народження радянської людини» – повного інтернаціоналіста. А кожен, хто говорив українською мовою, а тим більше навчав інших, був кандидатом у «буржуазні націоналісти».

Однак цей день справді святковий: розпочинається вже шостий Міжнародний конкурс з української мови імені Петра Яцика. У попередніх змаганнях з усного спілкування, з письмових творів уже брали участь майже шість мільйонів юнаків та дівчат з багатьох країн світу. І я пишаюся співпрацею з організаторами конкурсу, дружбою з меценатами в Україні й за її межами, завжди радію успіхам дітей, щоразу більшій активності.

Моя рідна мова – це мова моїх предків і батьків, мова моїх дітей та онуків, це мова, яку вважають рідною в Україні та ще 156 країнах світу майже 60 мільйонів осіб. І я справді щаслива, обравши життєвим фахом учителювання, створюючи в школі, де була директором і яка нині носить ім'я видатного українського патріота з Канади Петра Яцика, осередок національної освіти. Принагідно вітаю своїх колег та однодумців по всій державі та за її кордонами зі святом української писемності.

– Тим часом нашим співвітчизникам у світі буває важко знайти українського співрозмовника. Навіть у

Києві. Хоча рідною вважають українську мову майже 70 % населення держави, вони не мають українських газет, журналів, книжок, телепередач...

– І те, й се, та ще багато іншого в нас є. Десь у побутовому спілкуванні, а серед засобів масової інформації у таких сферах, як бізнес, комп'ютеризація, навіть у спорті переважає російська мова. Ще зберігається негативна суспільна інертність, адже минуле соціальне та національне гноблення мало тяжкі наслідки. Триста років ординського уярмлення залишили в нашій мові безліч слідів. Стільки ж століть перебування у «возз'єднаному» стані з Росією збагатили російську мову настільки, що там уже не здатні розібратися, де українські слова, де тюркські, де полонізми й таке інше. У такій ситуації деякі російські шахраї від політики знаходять рятівний вихід: мовляв, української мови ніколи не існувало, її немає і не буде. Чи означає це, що ніколи не існувало й Російської імперії, влада якої за 300 років видала 479 законодавчих актів на заборону української мови?

Повірте, наші земляки з усього світу знайдуть в Україні свою правду, волю і слово ласкаве, як сподівався Кобзар. Знайдуть вони і українські видання, і співрозмовників до серця. Слід пишатися мовою, яку не задушили мульті ярма, народом, який зберігає і розвиває материнську мову, старанно й майстерно записує золоті слова.

– Так, десята стаття нашої Конституції проголошує українську мову державною. Однак чи може хтось стверджувати, що цієї основоположної вимоги дотримуються хоча б ті, хто прямо зобов'язаний це робити?

– У наших державних службовців, у деяких народних депутатів є дивний спосіб пояснювати, щоб не виправдуватися, чому не діє те чи інше конституційне положення. Наприклад, уряд нездатний забезпечити раніше обіцяний рівень соціального захисту чорнобильцям, військовослужбовцям, воїнам -афганцям. Тоді вони через Верховну Раду призупиняють дію якихось статей певного закону або створюють новий закон, що фіксує так звані реальний стан і можливості. При цьому такі любителі бігти попереду весілля з бубоном забувають свої передвиборні обіцянки зробити не гірше, а краще.

Облудні прийоми часто застосовуються і в гуманітарній політиці. Не вистачає коштів на українські підручники, комп'ютеризацію, книговидавництво, кіно, театри, то нехай так і ведеться, як склалося. Але ж такий жебрацький стан в українській культурі не Бог послав. Були конкретні дії проти нації в минулому, є очевидна бездіяльність влади в новій історії незалежної України. Нині у Верховній Раді назбиралося зо 20 законопроектів стосовно мовної проблематики. Тільки три-чотири з них спрямовані на забезпечення функціонування у всіх сферах життєдіяльності державної мови. Стільки ж пропонують запровадити офіційну двомовність. Зрозуміло, другою державною має стати мова російська, бо так, бачите, в нас склалося, що вона «природно поширена» і «загально-вживана». Більше десятка депутатських ініціатив нібито викликані піклуванням про мови національних меншин, а насправді присвячені тій-таки двомовності.

Оці дві численні групи «вболівальників» за «язик» хотілося б відіслати щонайменше до Парламентської бібліотеки, або ще далі – в Інтернет. Нехай почитають закон Російської Федерації про державну мову. Він починається без преамбули зі статті про те, що державною на всій території Федерації є мова російська. Дія цього положення поширюється на всі сфери суспільної діяльності, включаючи і громадську, за винятком національно-культурної в автономних республіках та округах. Зрозуміло, що ця вимога стосується й освітньої галузі. Та коли в українському Криму відкривається єдина формально українська гімназія, представники Росії в Парламентській асамблеї Ради Європи пропонують включити в порядок денний її засідань питання про утиски російської мови...

– Валентино Василівно, особисто й не один раз чув на різних концертах у нашій країні такий рефрен: там, де звучить російська мова, там і Росія.

– Зваблива приповідка, комусь і сподобається. Але я завершу свою думку. Якби в Україні був прийнятий і діяв закон про державну мову, тоді б поменшало охочих в офіційних колах сусідньої держави втручатися в наші внутрішні справи. «Конгрес захисту української мови» обговорює з депутатами наш проект майбутнього закону про державну мову. Він та-

кож може бути внесений у Верховну Раду, бо сподіваємося на підтримку Народної партії Володимира Литвина.

Стосовно популярної приповідки. Коли відсутні можливості в нових історичних умовах адміністративного тиску на Україну, бо поки що переговори про єдиний економічний простір з його наднаціональними органами не завершено, ефективною може бути культурна експансія. На такі заходи для численних російських патріотичних об'єднань з бюджету Федерації надаються значні кошти. Однак ми б вітали в Україні діяльність російських культурницьких осередків, якби вони дбали про чистоту російської мови, виполювали, як осот, суржик. Ще гуморист Павло Глазовий висміював того, хто через невігластво помилково вважав, «що він знає руський, наче Лев Толстой».

А нам вистачить роботи й задля оздоровлення та поширення української мови. Інколи боляче й соромно слухати урядовців, котрі упрівають, силкуючись перекласти з російської на державну мову свої виступи «для народу». Десять разів приліплять «так сказати», спіткнуться об зайві сполучники, ковтнуть закінчення – відірвуться від мікрофона та й переходять на «общепонятний».

– Мабуть, держслужбовці чекають допомоги від нової українізації, як за часів Кагановича. А що, існуюча «Державна програма розвитку й функціонування української мови на 2004– 2010 роки» не сприяє вирішенню проблем?

– На мій погляд, справді є історична необхідність українізації в нових умовах. Коли в 1925 році розпочалася більшовицька ударна кампанія «коренізації», то вже через п'ятирічку її наслідки для української культури були вражаючими: 85% шкіл працювали як україномовні. Сьогодні в цій галузі ми зустрінемо такий самий показник. Інша справа, що тоді чекісти знищили або заслали на Соловки й Колиму найвідданіших патріотів, завершивши загравання з нацією. Нині репресії нікому не загрожують. Проте нема й сліду від правописної реформи після надуманих диспутів. Ми також не знайшли ніде курсів з української мови для тих, хто за державні кошти хоче вивчити українську. А це передбачено програмою.

Згадана програма, розрахована чи на шість років, чи на шістдесят, сприяє задекларованій меті так, як допомагає хво-

рому термометр під пахвою: градуси – очевидні, але ліки все одно потрібні. Зверніть увагу, найвищі державні посадовці ніколи мимоволі не скажуть: «Моя Батьківщина!» Вони говорять так: «ця країна», «ця держава», інколи – «Україна». Це самосвідомість найманця, а не сина й доньки свого народу. Тому з ними й домовляється суспільство, наче з чужинцями: служить за особливі привілеї, за величезну платню.

Взимку минулого року, відстоюючи право на свою Батьківщину на майданах по всій країні, люди проголосили: «Ми – український народ, який хоче в своїй хаті своєї правди й волі!» Оце й було переможним виявом національної ідеї, котру ніяк не здатні уздріти деякі партійці з політологами, бідкаючись, що та ідея в Україні «не спрацьовує». Народ знов кидають у передвиборну лихоманку, спекулюючи на федералізації, на «офіційній двомовності». Ми і в цій складній ситуації допомагатимемо кожному громадянину зберегти національну гідність, дбати про рідне слово – мовлене й записане.

Вів розмову Віктор Тютюн.

Газета «Голос України», № 212 (3712)

Валентина Стрілько: «Підтримка обдарованої молоді має стати пріоритетом освіти в Україні»

Ні для кого не є таємницею, що освіта в Україні нині переживає складні часи. Хронічна нестача коштів не дає державі можливості опікуватися цією галуззю. Проте, вкладаючи гроші в неї сьогодні, ми інвестуємо їх у майбутнє нашої держави. І в наш нелегкий час є ще люди, котрі це розуміють. Саме про новий етап у становленні освіти в Україні і йшла мова з президентом Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого Валентиною Стрілько.

– Чи працювали ви в галузі освіти до створення фонду?

– Наш фонд виник не випадково, і в першу чергу це була ініціатива моя та моїх друзів. Я маю педагогічний стаж 25 років і пройшла в Гнідинській середній школі шлях від піонер-

вожатої до директора, майже 15 років очолювала цю школу. Свого часу школа стала першою в Україні, яка опублікувала концепцію нової освіти (це був 1989 рік). Ми першими започаткували уроки народознавства, що потім трансформувалося в науку. І були першими в Україні, хто відмовився від старих підручників та почав працювати за новими.

– Однак нові підручники ніхто не поспішав видавати.

Чи це були підручники вашого власного виробництва?

– Так, наші вчителі для кожної дитини малювали буквар Дмитра Чередниченка, що називався «Материнка». І через те, що не встигали намалювати повністю, роздавали дітям на два тижні по кілька аркушів, а поки вони вивчали цей матеріал, малювали нові сторінки, і все повторювалося. Така сама ситуація була з читанками для початкових класів. І це був 1989 рік, коли про незалежність України не всі ще сміли говорити вголос. Тоді ще заборонялося вживати імена таких наших діячів, як Івана Мазепи, Степана Бандери, Симона Петлюри. У наших читанках це були національні герої. Згодом ми поставили питання про вихід цих книжок великим тиражем для всіх українських шкіл. Вони були надруковані. Окрім того, ми запропонували запровадити такий предмет, як етика в початкових класах, і для того написали підручник з етики для початкових класів, що дістав назву «Андрійкова книжка».

– Цей предмет є обов'язковим для вивчення в школах?

– Він є шкільним компонентом, і ті школи, котрі мають бажання, включають його до навчального плану.

Наша школа була першою в Україні, яка відмовилась від монополії піонерської організації, причому ми не заперечували її права на існування. 1985 року відкрили Академію народних мистецтв із багатьма філіями-напрямами. Почесними членами нашої академії були такі знані люди, як Дмитро Чередниченко, Ніна Матвієнко, Дмитро Павличко, Петро Осадчук, Василь Перевальський та інші. Саме підтримка таких людей дала можливість розвинути нашу діяльність. Нині такі малі академії мистецтв є в багатьох школах України. Сьогодні фонд усіляко підтримує цей напрямок роботи. А талановитих дітей багато: так, із великим успіхом пройшла виставка робіт Ярослави Шекери в Києві та Будапешті.

Пізніше, після моєї публікації в пресі, де я виступила із закликом підтримати рух, у нашу школу пішли люди з усієї України. Потім Мала академія народних мистецтв отримала ім'я Чубинського. Ми знайшли його поховання і пізніше поставили йому пам'ятника.

– Коли відбулося народження вашого фонду? І що ставилося як пріоритетні завдання?

– Це відбулося 5 серпня 1994 року. До речі, що символічно – в день вступу на гетьманський престол Івана Мазепи, про що я дізналася згодом. Ми ставили нашими основними статутними завданнями підтримку освіти в Україні і за її межами, особливо це стосувалося східної діаспори. Ми були першими, котрі ставили собі такі завдання. Інші фонди також створювалися, але вони працювали здебільшого на регіональному рівні. До того ж, наш фонд був першим в Україні, який узяв собі ім'я Ярослава Мудрого. 1994 року не було ні відзнаки Президента, ні Харківської юридичної академії імені Ярослава Мудрого. Назва з'явилась якось закономірно, адже ми з друзями були організаторами I Всеукраїнської конференції про діяльність Ярослава Мудрого як видатного державного діяча. Її учасники звернулися до Кабінету Міністрів з проханням зробити Вишгород національним заповідником і побудувати в Києві пам'ятник князю Ярославу. Думаю, що саме наше звернення лягло в основу того, що пам'ятник пізніше все ж було збудовано, спорудження якого ми частково проспонсорували.

– А як складалася подальша робота вашого фонду, особливо в регіонах?

– Осередки створювати було доволі легко, сьогодні вони є в усіх областях України. Нам не треба було робити широку пропаганду, тому що нас підтримали люди, які пройшли свого часу через Гнідинську школу і вивчали її досвід.

– Якою була перша акція фонду?

– Це було відкриття пам'ятника Івану Мазепі в Білоцерківському районі, в селі Мазепинці. На жаль, я не встигла зробити це, перебуваючи на посаді заступника глави адміністрації Київської області. Ми провели велику роботу, бо до того часу заборонялося писати і говорити, що Мазепинці – родовий маєток Івана Мазепи. Після відкриття

пам'ятника почало відроджуватися й село – до того там навіть школи не було.

– Чи користувалися ви допомогою іноземних організацій?

– Відразу скажу, що ні копійки грошей у діаспори ми не взяли, бо соромно було брати, знаючи про численні зловживання із закордонною допомогою в гуманітарній сфері. Так, нам бувало дуже скрутно, іноді я навіть і не могла думати, що ми втримаємося.

– А як ідуть справи тепер?

– Нині ми вже маємо постійний штат працівників, систематично проводимо благодійницькі акції. Згідно з програмою фонду, тепер виходить в ефір телевізійна передача «Урок для вчителя», яка пропагує досвід роботи шкіл України. Адже практично не виходять методички та посібники для вчителів, не кажучи вже про підручники.

– Чи є цілком нові та пріоритетні напрямки роботи фонду?

– Однією з найновіших програм фонду є розширена програма стипендіатів. Скажімо, виплати щомісячних стипендій дітям-сиротам, що навчаються у вищих навчальних закладах. Також ми підтримуємо талановитих дітей, які навчаються в середніх навчальних закладах, нагороджуємо переможців олімпіад. Цим самим, я вважаю, ми стимулюємо творчий пошук молоді. У цьому напрямку працює наша програма «Кадри», яка спрямована на підтримку обдарованих дітей. Є програма «Українська школа XXI століття», яка підтримує розвиток українського шкільництва, сприяє розширенню мережі україномовних освітніх закладів в Україні і за її межами. Колективними членами нашого фонду є понад 1000 шкіл, які працюють за новими методиками та новими педагогічними технологіями. Визначальним положенням програми є орієнтація підтримуваних фондом шкіл на формування у своїх вихованцях активної громадянської позиції. Тут треба зазначити, що в кожній області ми маємо базові школи, через які спільно з педагогічними колективами, громадськістю, органами державної влади утверджуються і поширюються засади нової освіти в Україні.

Нещодавно ми проводили акцію передачі шкільним бібліо-

текам книжок, які ми зібрали у видавництвах. Звичайно, ми не можемо забезпечити всі школи необхідною літературою, проте за умов, коли до шкіл практично «не доходять руки» держави, ця «краплинка» також є суттєвою. За цією програмою школи отримали близько 100 тисяч книжок. Ми також забезпечуємо дітей одягом, шкільною формою і подарунками до свят. Тільки-но завершилася програма «Директор школи», під час якої надавали особисто директорам шкіл необхідну для роботи літературу. Особливо вдячні вони були за новий, яскраво виданий «Український енциклопедичний словник», що містить багато інформації та ілюстрацій і, на думку вчителів, дуже потрібен їм. Проте, звичайно, директори шкіл на свою заробітну плату не можуть купити таку літературу. Підтримує наш фонд і вищу освіту. Ми співпрацюємо з провідними вузами країни: видаємо літературу, зміцнюємо матеріально-технічну базу вузів, проводимо наукові конференції та інші заходи.

– Скажіть, а ваш фонд не займається підтримкою і приватної освіти?

– Так, серед членів нашого фонду є приватні школи. Особливу увагу ми приділяємо відкриттю приватних початкових шкіл, бо є проблема перевантаження початкових класів.

– Скажіть, коли вам було легше працювати – на початку роботи фонду чи нині?

– Складно було перші два дні: мене звільнили з посади заступника голови Київської обласної адміністрації, не дозволили повернутися на попереднє місце роботи і не забезпечили рівнозначною посадою, як того вимагав закон. Однак я зуміла швидко зорганізувати однодумців навколо ідеї фонду. Працювати ж завжди важко, а особливо працювати творчо. Тепер ми маємо своє підприємство і не маємо таких фінансових проблем, які мали на початку, і є можливість розширювати діяльність фонду.

– А чи займається фонд діяльністю, прямо не пов'язаною з освітою? Нині дуже складна ситуація з українською книжкою...

– У нас є видавнича програма, спрямована на забезпечення шкіл та вищих навчальних закладів навчальною, методичною і художньою літературою. Ми вперше видали українською мовою підручник «Адміністративна діяльність органів

внутрішніх справ» для Академії МВС. Було видано також за нашого сприяння підручник «Українська мова для іноземних студентів». Наш фонд допоміг у виданні книжки «Українське питання», яка подає фактичний матеріал про український національний рух у минулому та сьогодні і виконує роль своєрідного посібника з українознавства. Ми видали підручник «Загальна психологія» українською мовою. Окрім того, в нас є програма «Україна крізь тисячоліття», що пропагує найкращі мистецькі традиції України, прилучає молодь до духовної скарбниці нашого народу. Ми вважаємо це однією з найважливіших складових виховання громадян України. У багатьох регіонах України діють наші мистецькі школи, малі академії народних мистецтв, гуртки народної творчості, проводяться фольклорні та етнографічні експедиції. Пропагуємо ми українську культуру і за межами України. Наприклад, у рамках програми «Софія Київська», що пов'язана з постаттю князя Ярослава Мудрого, ми проводили акцію, куди було запрошено послів усіх країн, з якими мав дипломатичні та династичні стосунки Ярослав Мудрий. Їм було вручено вірчі грамоти про відносини наших держав... Найголовніше і найприємніше було побачити, що, попри всі негаразди, благодійники є, і вони готові фінансувати розумні програми. Наприклад, під час підготовки вручення вірчих грамот у Софії Київській я випадково побачила логотип банку «АЖІО» зі срібляником Ярослава Мудрого. Наш фонд звернувся до цього банку з пропозицією підтримати акцію зустрічі з послами різних держав у Софії Київській, і вони проспонсорували наш захід.

Допомагаємо ми й українським посольствам в інших країнах: видаємо і надсилаємо їм різну літературу для поширення та популяризації нашої культури за кордоном.

– Ви так багато працюєте з людьми, а чи є зворотний зв'язок із фондом?

– Звичайно. Щоденно до нас надходять листи зі шкіл, просто від учителів та від людей з проханням допомогти чи просто з добрими словами подяки, і це дуже приємно. Ось деякі приклади: зовсім недавно надійшов лист із Запорізької області з подякою за допомогу, яку ми надали школі та дітям із малозабезпечених сімей. Із міст Гуляйполе та Боярка від школи та військового ліцею надійшов лист із подякою за книжки,

Дуже зворушив мене лист директора Новоолександрійської загальноосвітньої школи Раїси Рудченко. Вона пише, що дуже вдячна нам за ту роботу, що ми робимо, а особливо за енциклопедичний словник, бо за свої гроші це видання придбати неможливо. Такі листи підтримують нас, допомагають у роботі і зобов'язують, попри труднощі, йти вперед.

Олександр МІХЕЛЬСОН, Михайло ЗУБАР,
газета «День», № 97, п'ятниця, 2 червня 2000 року

Домашнє завдання на конкурс

*Валентина СТРІЛЬКО,
голова Наглядової ради Міжнародного дитячого
конкурсу з української мови, президент Міжнародного
благодійного фонду імені Ярослава Мудрого.*

Серпневий акорд на завершення літа пролунав так, що запам'ятається в громадському житті України надовго. Держава почула своїх керівників на численних урочистостях, які говорили про майбутнє. Народ прислухався і до зболених слів про долю Батьківщини, виголошених на Всесвітньому форумі українців. Кожен з нас пом'янув шахтарів, загиблих внаслідок аварії на Донбасі. Траурні мелодії змінювали бадьорі марші святкових колон під час відзначення 10-річчя нашої Незалежності – життя триває. Як новий день, так і нові турботи.

В усі ті дні чимало говорилося про освіту в Україні як невід'ємну частину державотворення. 1 вересня до школи вирушили понад 600 тисяч першокласників, поповнилися аудиторії гімназій, ліцеїв та вузів. Юнь розпочне навчання у галузі, що радикально реформується. Тому й не помітить новацій, що більше вплинуть на тих дітей, які вже вчать. Зокрема, застарілою проблемою залишається мовне питання. В державі офіційно існують тільки трохи більше 60 відсотків шкіл з українською мовою викладання. Таке становище суперечить нашій Конституції і вимагає потужніших об'єднаних зусиль на захист державної мови.

У цьому напрямку дієвим фактором громадськість визнала перший Міжнародний дитячий конкурс знавців української

мови. Він тривав з жовтня минулого року по травень 2001-го. В конкурсі взяли участь 12 тисяч шкіл країни, а звання переможців виборювали понад 200 тисяч учнів. До журі надіслали свої роботи діти-конкурсанти з Башкортостану, Польщі, Білорусі, Латвії та Росії. В ухвалах III Всесвітнього форуму українців, у виступі на ньому Президента України Леоніда Кучми високо поціновано зусилля натхненників і організаторів конкурсу – освітню фундацію Петра Яцика (Канада), Лігу українських меценатів та Міністерство освіти і науки України.

Багато вітчизняних ЗМІ постійно інформували читачів, радіослухачів та телеглядачів про хід конкурсу. А особливо уважно (навіть доскіпливо) висвітлювалося нагородження юних знавців української мови. Вважаю, що серед учасників конкурсу не було переможених – на всіх його етапах до кожної дитини виявили увагу й пошану. Однак з'явилися... ображені. Н. І. Смоліна з м. Конотопа скаржиться на те, що її доньці Оленці видали меншу премію як учениці російськомовної школи. Зауважу, такими були умови першого конкурсу – і завдання трьох рівнів складності, і диференційовані винагороди. Однак Н. Вітренко переадресувала лист Смоліної Президентові країни, підсиливши його власним політичним висновком. З цього випадку, пише нардеп, «можна зробити висновок, що це націоналізм в дії».

Не хочеться полемізувати з подібними «захисниками» народу, бо то – марна справа. Але відгук на конкурс Степана Гавриша, заступника голови Верховної Ради України згадати доречно. Він сказав: «Войовничий космополітизм у політиці й інтелектуальному житті, побудований на несприйнятті всього українського, сьогодні починає наступ у деяких регіонах нашої держави, а це насторожує і змушує задуматися».

Коли ми нагороджували дітей – переможців конкурсу з української мови у Запоріжжі, місцева влада саме того дня вимагала надати статус державної російській мові. Такі ж спроби робили міськради Луганська та Харкова. Знадобилося роз'яснення Конституційного суду України, щоб ще раз вказати чиновним – невігласам, яка у нас мова державна.

Однак організатори конкурсу, набувши досвіду, розробили нові умови його проведення з листопада 2001-го по вересень 2002-го років. Положення вже надіслано міністріві

освіти і науки України Василеві Кременю. Сподіваємося, що нас підтримають і державні установи та відомства, численні громадські організації. У цьому є велика потреба для підвищення статусу самого Міжнародного конкурсу та залучення більшої кількості фахівців, що сприятимуть його успіхові. Слід визначити кілька суттєвих відмінностей Положення нинішнього від попереднього. Як ви вже, шановні читачі, помітили, змінено термін проведення як всього конкурсу, так і тривалість чотирьох етапів – від навчальних закладів, організацій та установ, до районних, потім – обласного, і нарешті – загальнонаціонального завершального конкурсу з української мови. Українці інших країн проведуть мовне змагання у трьох етапах. Готуватимуть завдання конкурсантам на кожній сходинці вчителі української мови та літератури, далі – методичні служби районів та областей. Загальнонаціональний підсумковий конкурс пройде за програмою, підготовленою Міністерством освіти і науки та уповноваженими представниками Наглядової ради Міжнародного дитячого конкурсу з української мови.

Уникнути попередніх прорахунків – таке домашнє завдання виконують всі причетні до організації нинішнього конкурсу. Сподіваємося, що до його проведення залучимо більше громадських об'єднань, в статутних завданнях яких є турбота про розвиток, функціонування і чистоту української мови. Нове Положення про конкурс передбачає не тільки перевірку письмових завдань, а й оцінку усного мовлення. Слід підкреслити, що ми надаємо величезного значення саме початковому етапові, коли треба уникнути формалізму, виявити справжніх, а не «призначених» кимось переможців. Наші діти мають відзначитися патріотичним ставленням до рідної мови, щиро і творчо осягнути її роль на своєму життєвому шляху.

Відбулася ротація складу Наглядової ради. Змінено порядок утворення журі конкурсу. У зв'язку з активнішою та чисельнішою участю громадських організацій в проведенні другого Міжнародного конкурсу, ми запропонували, щоб половина членів журі була представниками громадськості. І хоча на діяльність тих, хто визначав найкращих знавців української мови не було докорів, нововведення лише збільшить довіру до результатів, зробить творче змагання прозо-

рішим. Ми трохи підстрахувалися, заснувавши ще й Апеляційну комісію, якої не було раніше.

Дещо про нагородження переможців. Погодьтеся, тіснувало було всім 24 травня в колонному залі Національної філармонії. Ми проситимемо владу вручати дипломи та премії лауреатам під час Шевченківських днів 9-10 березня та 22 травня в Національному палаці «Україна». Загальнодержавна акція має завершитися з належними урочистостями.

Організатори конкурсу поставили собі ще складніше домашнє завдання, ніж тоді, коли його започатковували. Адже із залученням до участі в конкурсі навчальних закладів, підпорядкованих іншим міністерствам і відомствам, значно розширюється коло його учасників, ускладнюється організаційно-методична робота. Ліга українських меценатів, освітня фундація імені Петра Яцика вже повідомила Міністерство освіти і науки, що готові фінансувати необхідні кошти для проведення конкурсу в ширших межах та нагородження його переможців. Лише з одним проханням організатори звернулися до Президента Леоніда Кучми – не утримувати податки з премій лауреатів конкурсу. Переважну частину коштів для цієї мети надають меценати з діаспори – вони вже економлять державні гроші. А податок на високий інтелект, глибокі знання і патріотичні почуття нашої молоді – гірша з форм зниження, рівня й престижу конкурсу.

Міжнародний дитячий конкурс з української мови громадськість визнала націєтворчою і розбудовчою акцією, конкретно корисною справою в ім'я сьогодення та майбуття України. Лави наших прихильників зростають. Ліга українських меценатів відзвітувала перед кожним благодійником, як витрачено його благодійний внесок. І сьогодні більше добродчинців українського походження з Америки, Австралії, Канади дали згоду бути спонсорами другого Міжнародного конкурсу. Педагоги, батьки та діти вже очікують нових завдань, щоб продемонструвати свою любов до рідної мови.

Газета «Освіта», 26 вересня–3 жовтня 2001 року

Житиме слово – душа не зміліє

Після вшанування переможців першого Міжнародного дитячого конкурсу знавців української мови продовжилася підготовка до конкурсу другого. Його натхненники й організатори сподівалися, що подібне мовне змагання серед школярів України стане щорічним і традиційним. Але як це пісно звучить! Ми прагнули, аби нашого конкурсу трепетно очікували діти, наче одного з найдорожчих свят. Тому ще напередодні вручення премій у Національній філармонії в Києві розпочали у пресі відверте обговорення адміністративно-організаційних прорахунків. (Зокрема див. «Літературну Україну» від 24 травня 2001 р.).

Та не все можна передбачити, не всі хочуть тебе зрозуміти. Очікувані, або зовсім несподівані аспекти з усіх обширів завдань та вимог, що їх висувати для себе члени Опікунської й Наглядової рад Міжнародного конкурсу, помножилися і під час вручення премій та дипломів переможцям. Щонайперше ми щиро вірили: хтось та подякує вітчизняним меценатам, добродійцям з Канади, Австралії, Сполучених Штатів Америки. Координаційна рада не забула жодної людини, яка надала власні кошти, заснувавши таким чином іменні премії. Кожному з них президент Ліги українських меценатів Володимир Загорій та виконавчий директор Ліги Михайло Слабошпицький подали листи зі словами щирого пошанування.

Та це ж офіційно, хтось би сказав, з обов'язку. Ми чекали природних почуттів, вихованості, душевного відгуку на добро. Слава Богові, не зачерствіли українці. 24 травня в Колонному залі столичної філармонії теплими словами, наче весняними радісними квітами, обдарували всіх добродійців з усіх усюд. Найжаданішими, зрозуміло, були відгуки самих переможців конкурсу. Діти, не тамуючи особистих радощів, не забули вимовити чемне спасибі тим, хто був десь далеко від України, але вболівав і піклувався про них. Ще раз підкреслю: для нас принципово важливим був настрій школярів та їхніх вчителів. Від того, як вони почуватимуться, залежатиме доля наступних конкурсів: або ми їх заорганізуємо і засушимо живу квітку до гербарійного стану, або ж юні українці питимуть з цілющого джерела рідної мови, пізнаючи її глибинну красу.

Про це, напевне, думав кожний, хто вітав переможців, а з ними й усіх 200 тисяч школярів з 12 тисяч шкіл України. Турбота про майбутнє відчувалася в промовах Президента держави Леоніда Кучми, міністра освіти й науки Василя Кременя, почесного президента Ліги українських меценатів Петра Яцика, голови Наглядової ради конкурсу Павла Загребельного, поета і вчителя Миколи Сомы, голови Об'єднання українців Тюмені (Росія) Павла Клименка та, зрештою, всіх, хто звертався до присутніх у філармонії.

Ці воістину державні люди, наші славні сподвижники, педагоги, зростаюча когорта добродійців – також запорука більш успішного другого Міжнародного дитячого конкурсу знавців української мови. У пресі оприлюднено імена всіх, чиї премії отримали учні 2–11 класів. Про когось написано і мовлено більше, коюсь вдячно згадано. Головне – не обділено увагою ні Івана Бурду (Канада), ні Ярослава і Юлію Дмитерків (Канада), ні Тараса і Ксеню Козбурів (Сміла), ні світлої пам'яті Сергія Пильненького (Україна), ні меценатів з ДАТ «Магістральні нафтопроводи – “Дружба”», АТ «Фармацевтична фірма “Дарниця”», Інституту найновіших технологій (всі Україна). Наголошую, внесок кожного зі всіх ста меценатів конкурсу відомий громадськості.

Перші премії у всіх номінаціях встановив Петро Яцик (Канада). Він – автор ідеї Міжнародного дитячого конкурсу знавців української мови. Йому – весняні зливи вдячних слів, опублікованих або мовлених на численних зібраннях. Ось як до Петра Яцика звертається Маргарита Лукеча: «Вельмишановний пане Яцику! Ви і не уявляєте, як ми, всі українці, вдячні Вам за конкурс. Хай Вам Бог дає здоров'я, сили, людської любові. Повірте, це сказано щиро.» (Ми і далі цитуватимемо М. Лукечу, тому застерігаємо читачів, що зберегли мовні особливості її листа. – *Авт.*)

Можна й не клястися, бо подібні твердження ще ніхто не спростовував. І ми згодні з пані Маргаритою, яка підписалася так: «Від імені колективу Міжнародного інформаційного агентства Intelnews, видавець, член Спілки журналістів України, письменник». Після першого абзацу «за здоров'я» скінчується, а починається «за упокій». «Але, пане Яцику, ви не знаєте, як прекрасну ідею цього конкурсу самі ж організатори»

ри знищили». (Підкреслення зроблені самою М. Лукечею, а всього в двох абзацах 13 граматичних помилок. – *Авт.*)

Далі – ще страшніше. 27 дітей «із шкіл з іншими мовами навчання» «принижено». «Їм дали премії у 10 раз менші, ніж переможцям конкурсу з українських шкіл,» – пише Маргарита Лукеча, видавець, журналіст і, вибачте, письменник. Вважаючи, що її лист – спроба вдосконалити умови конкурсу, Петро Яцик передав його членам Наглядової ради. Так до нього поставилася і я. Адже факт, на який посилається дописувачка, – чистісінька правда.

«До нас, журналістів, випадково потрапили відомості про те, що діти... дуже ображені», відкриває секрет Полішинеля видавець «Інтелектуальних новин». (Чи, може Intelnews для неї солідніше? На здоров'я!). «...Ми продовжуємо журналістське розстеження цієї справи», інтригує М. Лукеча. А дарма. Бо задовго до викривальних слів, що горохом сипонули на папір з-під пера внаслідок нещасливої «випадковості», проблему винесено на розсуд громадськості.

Виконавчий директор Ліги українських меценатів Михайло Слабошпицький в інтерв'ю для «ЛУ» говорить: «У ході конкурсу раптом виникли номінації для учнів із неукраїнською мовою навчання. Ми також нагороджуємо там 27 осіб, але преміями скромнішими». Сказано відверто й публічно.

Наші спроби поспілкуватися з пані Маргаритою як однією з тих, хто бажає зробити Міжнародний конкурс досконалішим і справедливішим, виявилися марними. Як ви, шановні читачі, пересвідчилися, «справу» замовчувати ніхто не збирається. Шкода, що Intelnews не має власного інформаційного продукту. Сподіваюся, тільки ця обставина змусила високоповажну М. Лукешу вдатися до застарілого жанру – листів «від імені колективу» до інстанції чи відомих осіб. Співчуваю. Тому допоможемо їй в «розстеженні».

Наказом міністра освіти й науки України В. П. Кременя від 4.07.2000 р. затверджене положення про Міжнародний дитячий конкурс знавців української мови. Його створили у відділі роботи з обдарованою молоддю Науково-методичного центру середньої освіти. Керівник відділу Борис Кремінський визнає, що фахівці-філологи спочатку не знали, як підступитися до втілення нової ідеї. (Нагадаю, що в Україні щорічно

проводиться 15 олімпіад, і в умовах кожної з них відсутній поділ на завдання простіші чи складніші). Врешті-решт народилося положення з трьома пакетами завдань: для українських шкіл, для шкіл з викладанням мовою національних меншин та зарубіжних учасників конкурсу. Таку ініціативу проявило Міністерство освіти.

Таким чином організатори конкурсу не мають ніякогісінького відношення до спроби поділу школярів за національними ознаками. Якщо М. Лукеча вважає «принизливою» суму грошової премії, то ми бачимо моральну шкоду від того, що дітям нав'язали завдання із заниженими вимогами. Газета «Перемена» цитує слова семикласника Василя Кузнецова: «Я зайняв 1 місце і сподівався отримати 6 тисяч гривень. Мріяв купити комп'ютер, а мені дали лише 600 гривень. Чому? Бо, як тепер виявилось, завдання для конкурсантів, що навчаються в школах з недержавною мовою викладання, було значно простіше, аніж для інших. Може, й так. Але я б міг змагатися нарівні з тими, хто навчається в українських школах!»

Таких відгуків багато. Ось вам, шановні методисти, відповідь на складне для ортодоксів питання, бо перед мовою, як і перед Богом, всі рівні і всім учасникам конкурсу повинні даватись однакові за складністю завдання. І в цій частині Положення для другого Міжнародного конкурсу, що розпочинається у жовтні, зазнає змін. Розвивається держава, суспільство прагне оздоровлення, оновлюється на вимогу сучасності освіта – нам слід усе те врахувати вже сьогодні, діяти сміливіше і творчо. Тим паче, народ нікому не радить плювати в криницю... І знов – за рибу гроші. Перші премії в дев'яти номінаціях для конкурсантів зі шкіл з неукраїнською мовою викладання встановлено від 500 (2 клас) до 1000 (11 клас) гривень. Трохи менші суми були преміями за 2 й 3 місце. Податок, наприклад, з 1 тисячі гривень склав 200 гривень, з 600 – 120 гривень. Тим часом ще на початку конкурсу 42 члени журі звернулися з відкритим листом до вищих посадових осіб держави: «Просимо Вас зробити виняток для дітей і не оподатковувати їхню нагороду, чесно зароблену в конкурсі української мови». На жаль, їх не почули. «...Рідна держава відібрала в нього (учня) значну частину нагороди», – так і сталося, як не вмовляли податківців авто-

ри звернення. Поки що мало сказано про титанічну працю членів журі. Вони мали винятково самостійний статус, що унеможлиблював організаційно-адміністративний вплив на їхні рішення. Кожна область делегувала до журі досвідчених педагогів – всього понад 40 вчителів, сплативши кошти на відрядження з місцевих бюджетів. Таким сильним в областях і в Міносвіті було бажання зберегти чистоту конкурсу. Самих членів журі робота в Києві, неформальне спілкування з колегами, знайомство з творчими можливостями дітей зі всієї України збагатили професійно й духовно. Це завдяки їм Петро Яцик знайшов можливість вручити ще 20 заохочувальних премій здібним школярам.

Від таких принципів формування членів журі ми не відмовимося в майбутньому, ще раз вдячно оцінюючи їхні педагогічні й людські якості. Важливо, щоб освітянам вдалося цей фахово коштовний досвід прищепити оргкомітетам на першому та другому етапах конкурсу, в районах та областях. Невже велике треба досягти тільки з відстані? Наші діти всюди неповторні й геніальні. Такі вони багатющі і в своєму слові, аби тільки Батьківщина їх вчасно почула.

Валентина СТРІЛЬКО, голова Наглядової ради конкурсу, президент Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого.

Газета «Літературна Україна», 28 червня 2001 року

ТУРНІР СТАНЕ ЩЕ МАСОВІШИМ

Думки перед початком II Міжнародного дитячого конкурсу знавців української мови.

Серпневий акорд на завершення літа пролунав так, що запам'ятається в громадському житті України надовго. Держава почула своїх керівників на численних урочистостях, які говорили про майбутнє. Народ прислухався і до зболених слів про долю Батьківщини, виголошених на III Всесвітньому форумі українців. Кожен з нас пом'янув шахтарів, загиблих внаслідок аварії на Донбасі. Траурні мелодії змінювали бадьорі марші святкових колон під час відзначення 10-річчя нашої Незалежності – життя триває. Як новий день – так і нові турботи.

В усі ті дні чимало говорилося про освіту в Україні як невід'ємну частину державотворення. 1 вересня до школи вирушили понад 600 тисяч першокласників, поповнилися аудиторії гімназій, ліцеїв та вузів. Юнь розпочинає навання у галузі, що радикально реформується. Тому й не помітить новацій, що більше вплинуть на тих дітей, які вже вчать. Зокрема, застарілою проблемою залишається мовне питання. В державі офіційно існують трохи більше 60 відсотків шкіл з українською мовою викладання. Таке становище суперечить нашій Конституції і вимагає потужних об'єднаних зусиль на захист державної мови.

У цьому напрямку дієвим фактором громадськість визнала перший Міжнародний дитячий конкурс знавців української мови. Він тривав з жовтня минулого року по травень 2001-го. У конкурсі взяли участь 12 тисяч шкіл країни, а звання переможців виборювали понад двісті тисяч учнів. До журі надіслали свої роботи діти-конкурсанти з Башкортостану, Польщі, Білорусі, Латвії та Росії. В ухвалах III Всесвітнього форуму українців, у виступі на ньому Президента України Леоніда Кучми високо поціновано зусилля натхненників і організаторів конкурсу – Освітню фундацію Петра Яцика (Канада), Лігу українських меценатів та Міністерство освіти і науки України.

Багато вітчизняних ЗМІ постійно інформували читачів, радіослухачів та телеглядачів про хід конкурсу. А особливо уважно (навіть доскіпливо) висвітлювалося нагородження юних знавців української мови. Вважаю, що серед учасників конкурсу не було переможених – на всіх його етапах до кожної дитини виявили увагу й пошану. Однак з'явилися... ображені. Н. І. Смоліна з м. Конотопа Сумської області звернулася до народного депутата України Наталії Вітренко зі скаргою на те, що їй доньці Оленці видали меншу премію як учениці російськомовної школи. Зауважу, такими були умови першого конкурсу – і завдання трьох рівнів складності, і диференційовані винагороди. Однак Н. Вітренко переадресувала лист Н. Смоліної Президентіві країни, підсиливши його власним політичним висновком. З цього випадку, пише нардеп, «можна зробити висновок, що це націоналізм в дії».

Не хочеться полемізувати з подібними «захисниками» на-

роду, бо то – марна справа. Але відгук на конкурс Степана Гавриша, заступника голови Верховної Ради України згадати доречно. Він сказав: «Войовничий космополітизм у політиці й інтелектуальному житті, побудований на несприйнятті всього українського, сьогодні починає наступ у деяких регіонах нашої держави, а це насторожує і змушує задуматися».

Коли ми нагороджували дітей – переможців конкурсу з української мови у Запоріжжі, місцева влада саме того дня вимагала надати статус державної – російській мові. Такі ж спроби робили міськради Луганська та Харкова. Знадобилося роз'яснення Конституційного суду України, щоб ще раз вказати чиновним невігласам, яка у нас мова державна.

Однак організатори конкурсу, набувши досвіду, розробили нові умови його проведення з листопада 2001-го по вересень 2002-го років. Положення вже надіслано міністрові освіти України Василеві Кременю. Сподіваємося, що нас підтримають і державні установи та відомства, численні громадські організації. У цьому є велика потреба для підвищення статусу самого Міжнародного конкурсу та залучення більшої кількості фахівців, що сприятимуть його успіхові. Слід визначити кілька присутніх відмінностей Положення нинішнього від попереднього. Як ви вже, шановні читачі, помітили, змінено термін проведення як всього конкурсу, так і тривалість чотирьох етапів – від навчальних закладів, організацій та установ до районних, потім – обласних і, нарешті – загальнонаціонального завершального конкурсу з української мови. Українці інших країн проведуть мовне змагання у трьох етапах. Готуватимуть завдання конкурсантам на кожній сходинці вчителі української мови та літератури, далі – методичні служби районів та областей. Загальнонаціональний підсумковий конкурс пройде за програмою, підготовленою Міністерством освіти і науки України та уповноваженими представниками Наглядової ради Міжнародного дитячого конкурсу з української мови.

Уникнути попередніх прорахунків – таке домашнє завдання виконують всі причетні до організації нинішнього конкурсу. Сподіваємося, що до його проведення залучимо більше громадських об'єднань, у статутних завданнях яких є турбота про розвиток, функціонування і чистоту української мови нове Положення про конкурс передбачає не тільки перевірку письмо-

вих завдань, а й оцінку усного мовлення. Слід підкреслити, що ми надаємо величезного значення саме початковому етапові, коли треба уникнути формалізму, виявити справжніх, а не «призначених» кимось переможців. Наші діти мають відзначатися патріотичним ставленням до рідної мови, щиро і творчо осягнути її роль на своєму життєвому шляху.

Відбулася ротація складу Наглядової ради. Змінено порядок утворення журі конкурсу. У зв'язку з активнішою та чисельнішою участю громадських організацій в проведенні другого Міжнародного конкурсу ми запропонували, щоб половина членів журі була представниками громадськості. І хоча на діяльність тих, хто визначав найкращих знавців української мови, не було докорів, нововведення лише збільшить довіру до результатів, зробить творче змагання прозорішим. Ми трохи підстрахувалися, заснувавши ще й Апеляційну комісію, якої не було раніше.

Дещо про нагородження переможців. Погодьтеся, тіснувато було всім 24 травня в Колонному зал Національної філармонії. Ми проситимемо владу вручати дипломи та премії лауреатам під час Шевченківських днів 9-10 березня та 22 травня в Національному палаці «Україна». Загальнодержавна акція має завершитися з належними урочистостями.

Організатори конкурсу поставили собі ще складніше домашнє завдання, ніж тоді, коли його започатковували. Адже із залученням до участі в конкурсі навчальних закладів, підпорядкованих іншим міністерствам і відомствам, значно розширюється коло його учасників, ускладнюються організаційно-методична робота. Ліга українських меценатів, Освітня фундація імені Петра Яцика вже повідомили Міністерство освіти і науки, що готові фінансувати необхідні кошти для проведення конкурсу в ширших межах та нагородження його переможців. Лише з одним проханням організатори звернулися до Президента Леоніда Кучми – не утримувати податки з премій лауреатів конкурсу. Переважну частину коштів для цієї мети надають меценати з діаспори – вони вже економлять державні гроші. А податок на високий інтелект, глибокі знання і патріотичні почуття нашої молоді – гірша з форм зниження рівня й престижу конкурсу.

Міжнародний дитячий конкурс з української мови громадськість визнала націєтворчою і розбудовчою акцією, конкрет-

ною корисною справою в ім'я сьогодення та майбуття України. Лави наших прихильників зростають. Ліга українських меценатів відзвітувала перед кожним філантропом, як витрачено його благодійний внесок. І сьогодні ще більше добровольців українського походження з Америки, Австралії, Канади дали згоду бути спонсорами другого Міжнародного конкурсу. Педагоги, батьки та діти вже очікують нових завдань, щоб продемонструвати свою любов до рідної мови.

Валентина СТРІЛЬКО, голова Наглядової ради Міжнародного дитячого конкурсу з української мови, президент Міжнародного освітнього Фонду імені Ярослава Мудрого. «Народна газета», № 35 (515), 2001 рік

10 РОКІВ НЕЗАЛЕЖНОСТІ.

«Синьо-жовтий прапор повісили ще у 1986 році...»

«На тлі старих бюрократів, які, образно кажучи, підстругували олівці Кагановичу, почувалася білою вороною».

З досьє «ГУ»: Валентина Василівна Стрілько народилася й виросла у Гнідині, що в Бориспільському районі на Київщині, рано залишилася сиротою. Закінчила українську філологію КДУ. У 25 років стала директором рідної школи, яку прославила педагогічними новаціями і справжнім українським духом. Одна з небагатьох жінок, котра ще в компартійні часи зважилася очолити Бориспільський Рух за перебудову. Пізніше – заступник голови Київської облдержадміністрації «першого демократичного призову». Нині – президент Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого, лауреат премії Ліги меценатів України. Ведуча авторської телепрограми «Урок для вчителя».

– Валентино Василівно, Україна довідалася про директора Гнідинської десятирічки Валентину Стрілько спершу як про новатора-педагога, а вже потім як про голову Бориспільського Народного руху за перебудову. Це важливо знати тим, хто й досі мусує думку про «осліплених ненавистю до радянської влади» рухівців,

мовляв, здатних валити, нівечити, а не творити... Педагогічна спільнота тоді була вражена змінами у вашій школі...

– Ставши у вісімдесятих директором Гнідинської школи, мені найперше хотілося навести елементарний естетичний порядок – щоб школа була чиста і дітям хотілося до неї іти. А коли змінила зовнішній вигляд школи, замислилася над сутністю навчального процесу. Їздила до новаторів педагогіки Амонаш-вілі, Лисенкової (початкові класи) у Москву, до Шаталова у Донецьк. Найбільше вразили грузини, які вже на той час викинули радянські підручники. Амонашвілі працював із саморобними підручниками, в яких панував грузинський дух з першого класу. Приїхала додому й думаю; грузини можуть, а ми ні? На основі дещо примітивного підручника грузинського новатора спільно з Галиною Кирпою зробили свій – з етики. Змінила в школі навчальний план, хоч і не мала права цього робити. Сама складала навчальні програми з літератури, історії. Так вийшла перша концепція національної освіти у школі, яку пан Ігор Лубченко 1989 року опублікував у газеті «Освіта». Історія України інтегровано читалася з першого класу, з п'ятого – окремим курсом. Першими в Україні запровадили уроки народознавства за книгою Василя Скуратівського «Берегиня». У 1985-му ми посягнули на святая святих – піонерську організацію: запровадили нову форму позакласної роботи – малу Академію народних ремесел, створили хор «Берегиня», етнографічний музей.

Пізніше з Дмитром Чередниченком і Галиною Кирпою надрукували і видали кожній дитині яскравий буквар – «Материнку» для початкових класів.

На жаль, чиновники зі старим мисленням підмінили наші пробні підручники з новим змістом освіти своїми. Прибрали у школі Леніна і написали Україна...

– Мені здається, «приводним пасом» переважної більшості тих, хто «вийшов на барикади» заради повалення диктату компартії, усамостійнення України, було загострене почуття справедливості. Саме на цих дріжджах сходила споконвічна мрія прогресивного українства – власна незалежна соборна держава.

– Почуття відновлення справедливості рухало і мною.

Знала про репресії, голод. Та й на собі, насамперед на своїй професії, відчувала все те, що ми називаємо застоєм.

Від усвідомлення того, що треба змінювати систему, прийшло й усвідомлення необхідності суспільно-політичної сили, здатної зрушити маси. Коли такі люди почали об'єднуватися в рухівську організацію і постало питання керівництва Бориспільським районним осередком народного руху за перебудову, чоловіки вирішили, що тут може впоратися жінка – взяти на себе удар КПРС, КДБ і решти тоталітарної машини. Так і обрали головою Бориспільського Руху.

– Це одна, можна сказати, метаморфоза: спливе час, і ви, як і багато хто, одійдете від рухівських справ...

– Точніше, я одійшла не від справ, бо моя життєва стратегічна лінія збігається з тією, яку накреслив тоді Рух. Правильніше сказати, я дистанціювалася від організаційних партійних рухівських структур. Не могла погодитися з перетворенням цієї масової народної течії на партійну структуру і донині вважаю це стратегічною помилкою. Нинішній розкол рухівської партії – тому підтвердження.

Це головна причина. А приводів вистачало. Зі мною трапилася справжня істерика, коли фактично у допомозі втілення моїх педагогічних ініціатив відмовила «Просвіта». Навіть комуністи від мене так не «відфутболювались». Згодом хитріші, модернізовані компартфункціонери, які досить вміло змінили тактику, заходилися підхоплювати кращі ініціативи та перебирати усе вигідне на себе. Заробили на цьому певний політичний капітал, але самі ініціативи поширити на Україну не дали. Чому ж моїх напрацювань не використав Рух? Навпаки, партійний вождизм тут робив своє. Не повірите: під час парламентських виборів 1994-го, коли вожді кинули клич не підтримувати кандидатів від влади, деякі мої бориспільські рухівці, котрі пережили зі мною найнебезпечніші часи й активно підтримували мою кандидатуру на попередніх виборах, мусили агітувати проти мене... І це за того, що починаючи ще з 1986 року в Гнідинській школі відкрито висів національний синьо-жовтий прапор.

– Пані Валентино, по життю ви не були теоретиком-білоручкою, і все ж ваше призначення на посаду заступ-

ника голови Київської облдержадміністрації виявилось несподіванкою?

– Цілковитою несподіванкою це було і для мене. Сьогодні вже не таємниця, що в цьому світі за чиновницькі пости люди платять страшенні гроші. А я таких грошей не мала, та якби й мала, то до купівлі посади ніколи не опустилася б. Мене ж тоді, директора школи, викликав щойно призначений керівник області, якого, до речі, я до того не знала, Іван Капштик і запропонував іти до нього заступником. Свою роль, думаю, тут зіграла вказівка Кравчука залучати до влади тих відомих людей, хто боровся за незалежність України і робив конкретну справу.

Працювала, як заведена. Мене важко було застати у робочому кабінеті. За ті роки я по кілька разів побувала в усіх куточках області. Очевидно, була нетрадиційним, так би мовити, незручним керівником для місцевого начальства. Після чергового фанфарного рапорту про гарну роботу райвідділу освіти мені нічого не вартувало зайти у віддалену школу області, глянути у журнал, на розклад, і з'ясувати, що історії України тут дітям не читають і уроками народознавства не пахне. З візиту робила відповідні висновки, у тому числі й організаційні. Зрозуміло, що багато хто був незадоволений таким підходом. Багатьох керівників довелося міняти...

– Нині, якби довелося, щось робили б не так, як тоді?

– На тлі старих, ще тих, які, образно кажучи, підстругували олівці Кагановичу, бюрократів почувалася білою вороною. На відстані років бачу, що бракувало дипломатичності: з керівника районної ланки, який усе життя прогинався перед компартійною системою, важко було за один день зробити свідомого українця-патріота. А так хотілося! Бракувало і знання апаратних хитрощів.

Шкода, що свого часу керівництво країни не зважилося піти шляхом держав, які заборонили партноменклатурі обіймати керівні посади впродовж десяти років. Я не думаю, що у нас немає людей, котрі зуміли б потягнути цю адміністративну роботу. Пригадую мистецтвознавця при владі у Коломиї, який багато чого зробив... Або чим, скажіть, В'ячеслав Чорновіл на посаді керівника Львівської області був гірший від інших керівників, зате скільки зробив там для утвердження національної ідеї.

– 3 поста заступника голови облдержадміністрації вас звільнили одразу після переобрання у 1994 році Президента України. Знову несподіванка?

– Знаєте, коли починалася президентська виборча кампанія і треба було «висовуватися» комусь з керівництва облдержадміністрації, «бюрократичні вовки» хитро визначилися: мовляв, кому, як не мені, досвідченій у політичних баталіях людині, іти у довірені особи кандидата Кравчука. Одне слово, я опинилася «на передовій», а вони після програту Леоніда Макаровича зберегли свої місця під владним сонцем. Це також своєрідне мистецтво. Я ж його так і не опанувала. І слава Богу.

Уже тоді, у 1994-му, було очевидно, що без нової освіти не буде нової держави Україна, але за такої убогості держава не здатна забезпечити освітянам хоч якийсь прогрес. Нині лише за однією нашою програмою «Українська школа XXI століття» шкільним бібліотекам передано більш як 200 тисяч примірників підручників, посібників, іншої літератури, мільйони гривень використано на стипендії, матеріальну підтримку дітей-сиріт та учнів з малозабезпечених сімей, матеріальне забезпечення навчальних закладів.

– Десять років з дня проголошення незалежності – це той час, коли треба оглянутися на пройдене і поміркувати, як і куди йти далі. Що скажете з цього приводу?

– Про заслуги держави перед народом – добрі та погані – сказано багато. Слід подумати, що робити далі. Треба повертати наш капітал з-за кордону. Припинити безбожний розпродаж під різними соусами державного майна – обленерго, стратегічних промислових комбінатів, засобів масової інформації. Адже на цьому формуються капітали неукраїнської буржуазії, непатріотів України. Небезпека у тому, що номінально ми будемо незалежними, а фактично опинимося під економічною і фінансовою владою чужинців. Нинішній розрізненій опозиції об'єднатися заважають амбіції і прихована потужна розкольницька політика влади.

І все-таки вірю, що незалежна соборна українська держава буде!

Інтерв'ю взяв Анатолій Бень

«Голос України», 23 серпня 2001 року, № 151 (2651)

3 думкою про наше учнівство

Земля бориспільська досить багата на відомі постаті в літературі, мистецтві, освітній діяльності. Серед таких прізвище Валентини СТРІЛЬКО, президента Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого. У цьому році минає 8 років від дня заснування Фонду, на рахунку якого досить чимало добрих благодійних справ. Отже, наша розмова саме з Валентиною Василівною, яка народилася і виросла у нашому районі, тут працювала вчителькою, директором школи, була заступником голови обласної держадміністрації. Наша газета повідомляла, що вперше в Україні її нагороджено премією імені Євгена Чикаленка за благодійництво.

– Це – чи не перша високого рівня нагорода Фонду протягом багаторічної діяльності.

– Звичайно і я дякую за таку відзнаку Лізі українських меценатів. Звання лауреата нашого видатного патріота і мецената – то дуже висока для мене честь. Треба ж, щоб співпало: диплом я одержала 6 серпня – у перший день восьмого року, відколи офіційно зареєстровано Міжнародний освітній фонд імені Ярослава Мудрого. Та ще й виявилася першою жінкою-педагогом, визнаною лауреатом серед відомих достойників з кількох країн світу. Ми підтримуємо і розвиваємо українське шкільництво, сприяємо розширенню мережі україномовних освітніх закладів в Україні та за її межами, допомагаємо у навчанні сиротам, малозабезпеченим талановитим дітям, інтернатам і дитячим будинкам.

– Завершився перший Міжнародний дитячий конкурс знавців української мови. Тепер він носить по праву ім'я Петра Яцика.

– Це такий вияв любові Мудрої і доброї людини Петра Яцика, що й передати двома словами не можна. Почалося... 24 серпня 2000 року. Наш земляк, відомий бізнесмен та меценат з Канади Петро Яцик, звертаючись до присутніх, запропонував «запалити свічку замість того, щоб блукати в темряві». Він розкрив ідею широкомасштабного проєкту «Вивчаймо та плекаймо українську мову». І першим кроком – заспівом цього задуму мав стати Міжнародний дитячий конкурс знавців української мови. Ясний і практичний розум

Петра Яцика підказав: треба інвестувати юну Україну. Таким чином створено потужний фонд на цю українознавчу програму. А для переможців підсумкового етапу конкурсу було встановлено 104 премії. За перші місяці діти отримали премії розміром від 4 до 7 тисяч гривень. Але різними грошовими преміями нагороджено усі 200 тисяч школярів з 12 тисяч шкіл України. Турбота про майбутнє відчувалася в промовах Президента держави Леоніда Кучми, міністра освіти Василя Кременя та багатьох інших.

– Ви часто буваєте в Гнідині. Це не моє запитання, а читачки: «Де поділася Гнідинська школа з тією «фабрикою» ідей, починань?». Отже, де?

– В ній більше двадцяти років я працювала чесно і самовіддано. Завдяки нашій спільній з педагогічним колективом праці про школу і про Гнідин заговорила вся Україна, дізнались багато країн світу. Як працює сьогодні школа – оцінювати батькам, гнідинцям, а також освітянам України.

– І насамкінець запитання: можете не відповідати на нього. Більшість читачів сприйме це інтерв'ю як бажання Валентини Стрілько взяти участь у наступних виборах. Чи не так?

– Ви сказали: маю право не відповідати. Та все ж скажу – час покаже. Вітаю всіх читачів з Новим роком та Різдом Христовим!

– Спасибі Вам за розмову.

Інтерв'ю вів Микола ШОСТАК,

Газета «Трудова Слава», 29 грудня 2001 року, № 149-150

ПРАЦЮВАТИМУ ДЛЯ ВАС І УКРАЇНИ

Передвиборча програма кандидата в народні депутати України по Переяслав-Хмельницькому виборчому округу № 98
СТРІЛЬКО Валентини Василівни

Моїм завданням вбачаю: сприяти корінному перелому ситуації в країні від занепаду до послідовного оздоровлення економіки та суспільства. Цього реально можна досягти, якщо ви згодні у правильності наступних планів кандидата у народні депутати:

УКРАЇНА ЖИВЕ, КОЛИ НАРОДЖУЮТЬСЯ УКРАЇНЦІ

Не буде майбутнього у держави, якщо в ній смертність перевищуватиме народжуваність. Треба збільшити фінансування медицини, охорони навколишнього середовища та освіти. Треба піднести соціальну роль освітянина, медика, працівника культури, законодавчо надати їм статус державних службовців. Розширити та зміцнити амбулаторно-аптечну мережу на селі. Необхідна державна програма збереження генофонду нації.

СОЦІАЛЬНИЙ РІВЕНЬ ДЕРЖАВИ – ЦЕ, НАСАМПЕРЕД, РІВЕНЬ ЖИТТЯ ЇЇ ПЕНСІОНЕРІВ ТА ВЕТЕРАНІВ

Створити чіткий механізм гарантій вчасного та повного пенсійного забезпечення. Запровадити диференційований порядок пенсій в залежності від стажу – для нинішніх пенсіонерів; систему накопичувальних пенсій через пенсійні фонди – для майбутнього покоління пенсіонерів. Законодавчо закріпити норму, за якої заборгованість по пенсіях виплачується за рахунок коштів, передбачених на утримання центральних та місцевих органів влади. Припинити ганебну практику урізання пільг ветеранам та потерпілим від аварії на ЧАЕС.

ЗМІНИТИ ОБЛИЧЧЯ ТА ХАРАКТЕР ПАРЛАМЕНТУ

Із «заповідника» найбагатших людей країни, де вони захищають свою свободу (за допомогою депутатської недоторканності) та капітали (шляхом політичного впливу), на професійний, конструктивний механізм прийняття законів та бюджету. Досить давати путівки до Ради київським політикам та бізнесменам! Спростити механізм відкликання народного депутата через неналежне виконання ним повноважень, наданих йому виборцями; скасувати депутатську недоторканність.

ТРЕБА, НАРЕШТІ, СТАТИ СЕЛЯНИНУ ГОСПОДАРЕМ НА СВОЇЙ ЗЕМЛІ

Законодавче наповнення Земельного кодексу та врегулювання нових умов здійснення сільгоспдіяльності. Прибутки від нашої землі величезні, але йдуть вони повз наших селян. Треба надати максимально широкі можливості для створення та розвитку приватних та фермерських господарств. Прийняти комплекс законів щодо звільнення від оподаткування на перші 2 роки діяльності нового господарства, надання

фермерам пільгових кредитів створення земельного банку та системи аграрних бірж, державного регулювання цін на сільгосптехніку та паливо а також закупівельних цін на сільгосп продукцію.

НАДАТИ МАКСИМАЛЬНО ШИРОКІ МОЖЛИВОСТІ МАЛОМУ БІЗНЕСУ

Малий бізнес – це нинішній підробіток кожного з вас. Це додаткові надходження до бюджету держави. Якщо всі заплатять чесно фіксований податок із своїх підробітків (малого бізнесу), то ми будемо мати два нинішніх державних бюджету.

ВВЕСТИ ФІКСОВАНИЙ ПОДАТОК ДЛЯ ВСІХ ФОРМ ДОХОДІВ У РОЗМІРІ 15 %.

Варто використати російський досвід щодо введення фіксованого податку у розмірі 15 % (у росіян 13 %, але у них багатший бюджет). Це ще одне джерело збільшення бюджету України.

КОРУПЦІЯ – ЦЕ НАЙБІЛЬШЕ ЛИХО, ЩО СПУСТОШУЄ ДЕРЖАВУ ГІРШЕ БУДЬ-ЯКОЇ ВІЙНИ

Заборонами та деклараціями нічого не досягнеш. Боротьба з корупцією можлива лише за умов конкуренції та прозорості. Всі проєкти, замовлення, кожне виділення коштів повинно здійснюватися на умовах конкурсу при необмеженому висвітленні засобами масової інформації. Громадськість має право знати все, окрім короткого переліку військових таємниць та запатентованих технологічних секретів. Тільки вільна преса, повний контроль діяльності влади може припинити корупцію.

Домагатимуся вжиття дієвих заходів щодо повернення до бюджету більш як 40 мільярдів доларів США, що незаконно вивезені за кордон мафіозно-олігархічними структурами, притягнення винних до відповідальності.

ПРИЗНАЧЕННЯ КЕРІВНИКІВ ОБЛАСТЕЙ – ЦЕ ВІДСУТНІСТЬ ДЕМОКРАТІЇ

Адміністративна реформа не приносить ще реальних плодів. Значним кроком до зменшення корупції та тиску бюрократії буде введення виборності керівників областей всіма їх жителями.

ДЕПУТАТОМ МОЖЕ БУТИ ЛИШЕ ТОЙ, ХТО ПРАЦЮЄ В ОКРУЗІ І ПІСЛЯ ВИБОРІВ

Депутат повинен не передвиборчими «подарунками», а повсякденною післявиборчою працею допомагати регіону, де мешкають його виборці. Зобов'язуюсь створити постійно діючу мережу приймалень депутата в кожному населеному пункті, налагодити постійний діалог з виборцями через особисті зустрічі.

Знаю ПЕРШОЧЕРГОВІ ПРОБЛЕМИ нашого регіону, у вирішенні яких повинна і можу допомогти.

Братиму активну участь у розробці і відстоюванні на всіх рівнях програм фінансування економічного, соціально-побутового і культурного розвитку території виборчого округу, зокрема, комп'ютеризація шкіл та підключення їх до мережі Інтернет.

ВСЕ ЦЕ МИ МОЖЕМО ЗРОБИТИ.

ВИ ХОЧЕТЕ, ЩОБ МИ ЦЕ ЗРОБИЛИ?

ВІДПОВІДЬ ЗА ВАМИ.

ПРЕМІЇ ВАЛЕНТИНИ СТРІЛЬКО

Кілька років тому на зборах Ліги українських меценатів було високо оцінено діяльність Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого, очолюваного енергійною і самовідданою Валентиною Стрілько. Цей Фонд має важливі благодійні й культурні програми, винятково важливі для системи освіти. Саме це й зумовило рідкісну популярність Фонду серед освітян України.

Рішенням зборів Ліги українських меценатів президента Фонду імені Ярослава Мудрого було відзначено премією імені Євгена Чикаленка, яка присуджується за самовіддану благодійну діяльність. До речі, від дня заснування цієї премії нею відзначалися українські добродійці з різних країн – зі США, Канади, Австралії. Валентина Стрілько – перша людина з України, удостоєна премії імені Чикаленка.

Вже нинішнього року читачі українських газет зустріли прізвище президента Фонду імені Ярослава Мудрого серед лауреатів премії імені Дмитра Нитченка. Цієї відзнаки, заснованої Лігою українських меценатів та родиною світлої пам'яті Дмитра Нитченка, що жив в Австралії, удостоюються люди, котрі стоять в обороні українського друкованого слова: літератори, журналісти, бібліотекарі, працівники книжкової торгівлі –

одне слово, всі, хто пропагує наше слово, несе його в маси.

Однією з важливих програм Освітнього фонду імені Ярослава Мудрого є програма «Українську книгу – сільській школі». Кількість сільських навчальних закладів, які одержали бібліотеки від Фонду, налічує тисячі. Вони є в різних кінцях України. В різних школах своїми найпершими друзями називають працівників Фонду, а головне – його невтомного президента Валентину Стрілько.

В одному зі своїх інтерв'ю з приводу присудження їй премії імені Дмитра Нитченка Валентина СТРІЛЬКО наголосила:

– Я не надто марнославна людина, коли йдеться про мою особу. Я радію цій премії, бо нею відзначено діяльність очолюваного мною колективу і діяльність саме на ниві освітній. А ще маю глибокий людський сентимент до особи Дмитра Нитченка. Я мала приємність зустрічати його на самісінькім початку нашої державної незалежності в Гнідинській середній школі на Бориспільщині, де я тоді директорувала. Вже немолодий український письменник і відомий громадський діяч з Австралії Нитченко захотів на власні очі побачити нашу малу академію народознавства, про яку широко говорила преса. До речі, академія та з явилася ще в роки горбачовської «перестройки». В академії було багато ворогів, мене терзали чиновники різного калібру, звинувачували в націоналізмі та інших смертних гріхах. Але академія вистояла аж до державної незалежності. І я була щаслива чути добрі слова на свою адресу з уст незабутнього Дмитра Нитченка. Ось це й згадалося мені, коли довідалася про рішення журі відзначити мене званням лауреата цієї премії...

На запитання про плани Фонду на майбутнє Валентина Стрілько сказала:

– Плани наші – робота й робота. В освіті сьогодні стільки проблем, що душу обіймає тривога за наших дітей. Яке майбутнє ми їм готуємо? Хто завтра прийде на зміну дорослим? Школа, освіта, мораль – ось ті речі, які мусять бути нашими сьогоднішніми пріоритетами.

Прес-служба Ліги українських меценатів
«Народна газета», № 9 (536), 2002 р.

Михайло Слабошпицький: «Ми всі маємо обов'язок перед рідною мовою...»

9 листопада на Волині у селі Колодяжному – батьківщині Лесі Українки – стартує III Міжнародний конкурс української мови імені Петра Яцика, започаткований Міністерством освіти і науки України, Освітньою фундацією Петра Яцика (Канада) і Лігою українських меценатів. Минулого року в ньому взяло участь понад п'ять мільйонів дітей та юнацтва. Кожен конкурс перетворюється на довготривалий марафон – з 9 листопада до 22 травня – і проходить у кілька етапів: районний, обласний, загальнонаціональний. Є й номінація «українська діаспора», оскільки серед учасників конкурсу також діти різних країн світу.

Про те, яким бачать III Міжнародний конкурс української мови імені Петра Яцика, розповідають виконавчий директор Ліги українських меценатів Михайло СЛАБОШПИЦЬКИЙ і голова Наглядової ради конкурсу, президент Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого Валентина СТРІЛЬКО.

– Сьогодні доречно згадати, як усе починалося.

М. СЛАБОШПИЦЬКИЙ:

– Приїхавши в Україну після прийняття незалежності і побачивши досить складну ситуацію з мовою, Петро Яцик сказав: не приведи Господи нам перетворитися на націю нарікайлів, які ходять і все нарікають, нарікають, нарікають – на долю, на злих воріженьків, на себе... Не треба замахуватися відразу на щось аж занадто глобальне, можна почати з малого. Наприклад, з конкурсу української мови. Нехай діти позмагаються на краще її знання, а той, хто знатиме її найкраще, отримає премію. Гарну солідну премію, як у спорті. І чим більше дітей ми залучимо, тим певніше, що молода Україна говоритиме рідною мовою, шануватиме її, вважатиме престижною. Нинішні реалії такі, що люди шанують те, що дорого коштує. Сьогодні, через два роки, стало зрозуміло, як далеко наперед бачив цей чоловік: акція, яка почалася як звичайний конкурс української мови для школярів, сьогодні вже переріс ці вузькі рамки і перетворюється поступово на загальнонаціональну патріотичну акцію пошанування рідної мови.

– **Перед початком першого конкурсу деякі з чиновників міністерства говорили про те, що непедагогічно давати такі зависокі премії...**

М. С.: – Петро Яцик говорив тоді: але ж ці премії за добрі знання рідної мови; щоб їх мати, треба дуже й дуже добре попрацювати (нагадаю, які ці премії – від 4000 гривень у 2 класі по наростаючій до 7000 у 11 – у загальнонаціональному етапі). Яцик тоді наполіг на своєму і був, як показав час, правий. Премії нікого з дітей не зіпсували, і сьогодні у Міністерстві освіти і науки щодо цього ніяких зауважень немає. На жаль, Петро Яцик побачив лише завершення першого конкурсу, він помер буквально напередодні другого. Вже рік як його немає з нами. А у ті дні нам багато людей телефонували в Лігу з одним запитанням: чи буде другий конкурс? Тоді відповідь усім дала донька Петра Яцика Надія: «Конкурс буде, я його фінансуватиму».

Яцик казав: «Ми почали конкурс, а якщо нас тепер підтримають інші громадські організації – такі, як, скажімо, «Просвіта», Союз українок, Українська Всесвітня Координаційна Рада та чимало інших, то ми всі разом зможемо відстояти нормальне цивілізоване функціонування української мови у нашій державі. Наші діти повинні знати, що нашому суспільству не байдуже, якою мовою вони розмовляють».

– **Чим була викликана потреба свого часу створити Наглядову раду конкурсу?**

М. С.: – Причин було багато, найголовніша ж – контроль громадськості за проходженням конкурсу, інформування і вчителів, і дітей, подолання бар'єрів, які виникали протягом першого конкурсу через тих міністерських чиновників, що свого часу відали ним.

Валентина СТРІЛЬКО:

– Наприклад, наказ про проведення другого конкурсу з'явився лише напередодні його старту. Тоді конкурс опинився на грані зриву і міг просто не відбутися... Доводилося бути постійно на сторожі, вже й у процесі обох конкурсів і тут питань виникало також чимало – від фінансових до організаційних. Наприклад, на другому етапі конкурсу ми зрозуміли, що гроші, які надходять до обласних освітніх структур, ви-

користовуються на латання бюджетних дірок. Ми взяли під контроль ці кошти, і діти одержали їх у вигляді подарунків...

– Хто входить до Наглядової ради?

В. С.: – Журналісти, письменники, науковці, вчителі... Люди, яким не байдужа доля української мови. Час від часу ми збираємося, плануємо свою роботу, обговорюємо найпекучіше і наболіле, радимося з тих чи інших питань, плануємо поїздки в області, їздимо на різні етапи конкурсу. Це дуже серйозна робота і дехто не витримує, тому щороку ми оцінюємо діяльність кожного члена Наглядової ради і проводимо ротацію. Грошей Ліга за це не платить. Все відбувається на громадських засадах.

– Чому для урочистої церемонії відкриття третього конкурсу цього року було вибрано саме Волинську область?

М. С.: – Нагадаю, минулого року це була Черкащина, земля Тараса Шевченка. А цього року буквально відразу після завершального свята рідної мови у Театрі імені Івана Франка на адресу і Міністерства освіти, і Ліги надійшов зворушливий лист від голови Нововолинської міської ради пана Сапожнікова з проханням про те, аби третій конкурс стартував у Нововолинську. Я хочу зараз трошки розповісти про історію написання цього листа. Є у Нововолинську вчитель-методист української мови міського відділу освіти Феодосія Півницька. Вона була членом журі першого конкурсу української мови і настільки після нього перейнялася цим конкурсом, що коли проходив другий, то у Нововолинську це вже була справді подія. Сюди приїхали і Анатолій Погрібний, і Любов Мацько, і ще чимало людей, опікувалися проблемами функціонування рідної мови у нашій державі. Місто буквально жило цим конкурсом: будинок культури був переповнений. Напередодні все місто писало радіодиктант, який підготувало міське радіо. Ми бачили переможців цього радіодиктанту – дітей, зрілих чоловіків і жінок, стареньких вісімдесятирічних бабусь, які отримували призи на сцені цього театру з рук міського голови. А як святково пройшло нагородження переможців конкурсу у Нововолинську! І це у шахтарському місті, де живуть люди понад сорока національностей. Як ми потім дізналися, усе це зорганізувала Феодосія Півницька, яка стукала в усі двері,

домовлялася, агітувала, сперечалася і не заспокоїлася, поки не довела справу до кінця. Я думаю, що якби таких Феодосій Півницьких хоча б по одній у кожен населений пункт, то проблем з українською мовою в Україні не було б.

В. С.: – Віднині кожен новий конкурс стартуватиме в якийсь одній з областей. А це дуже відповідально, бо область мусить задати високий тон на цілий рік усьому мовному марафону. Хочу ще раз нагадати, що у першому, наймасовішому, етапі мають взяти участь усі, хто залучився до конкурсу, а не ті, кого призначать вчителі, орієнтуючись на добру оцінку. Нехай молодь змагається, нехай пробує свої сили, нехай занурюється у рідну мову і доводить, що знає і любить її. А щодо премій, то у нас, окрім перших премій є ще й чимало заохочувальних. Півтори тисячі премій було вручено учасникам у другому конкурсі...

– Минулого року в конкурсі до Міністерства освіти і науки залучилося Міністерство оборони. Які міністерства будуть залучені цього року?

М. С.: – Сподіваюся, Міністерство оборони проводитиме конкурс і цього року. Багато хто пам'ятає, як добре пройшов конкурс, скажімо, у військовому лицейі імені Івана Богуня і в Українській військовій медичній академії. Щойно телефонували з Міністерства залізничного транспорту. У цьому відомстві також чимало навчальних закладів. Наглядова рада і Робоча координаційна рада напередодні третього конкурсу звернулися практично до всіх міністерств. Сподіваюся, вони відгукнуться. Бо мені минулого року було прикро, що у конкурсі не брали участі, зокрема, навчальні заклади, підпорядковані Міністерству культури.

– Чи змагатиметься у третьому конкурсі молодь української діаспори?

М. С.: – Знаю, що в українських школах Канади вже планують проводити цей конкурс. До нас звернулася Шкільна рада при Конгресі Українців Канади. Ми також сподіваємося, що до конкурсу активніше долучаться представники східної діаспори. Щойно я повернувся з Росії, де спілкувався з членами української громади «Мрія» м. Іваново, з подивом дізнався, що вони взагалі не мають інформації про конкурс. Тут я мушу сказати слова докору на адресу Товариства культурних

зв'язків з українцями за кордоном – колишнього товариства «Україна». І, на жаль, «Мрія» – не єдина громада в Росії, яка скаржиться на абсолютну бездіяльність цього закладу. А ми ж зверталися за допомогою і до цього Товариства, і до Української Всесвітньої Координаційної Ради. Не за фінансовою допомогою. Ми просили про одне: допоможіть нам інформаційно і організаційно. Ви працюєте з українськими організаціями східної діаспори. Всього-на-всього повідомте їм про конкурс і вони з радістю відгукнуться, адже вони шукають таких акцій для своєї молоді, яку прагнуть долучити до рідних витоків. Українська Всесвітня Координаційна Рада особливо дивує мене нині цілковитою бездіяльністю у цьому розумінні.

– Дехто вже після першого конкурсу висловлював критичні зауваження щодо завдань, які мали конкурсанти.

М. С.: – Завдання складає кожного року Міністерство освіти. Але журналісти, які писали про це у газетах, просто ніколи не були на різних етапах конкурсу в областях і не бачили, як проходили змагання.

Мені, до речі, якось по-обливному запам'ятався фінальний етап у Черкасах. Там після написання письмових завдань відбувалися співбесіди, але це були більше, ніж просто співбесіди. Наприклад, в одному з екзаменаційних білетів було, скажімо, написано, що ви одержали шанс виступити з трибуни Ради Європи. Що ви хотіли б сказати про українські проблеми? І конкурсант, десятикласник чи одинадцятикласник, говорив про ті проблеми, що є нині в Україні. Або ще, наприклад, було таке завдання: провести діалог із будь-яким політичним лідером сьогоденної України. З ким ви хочете говорити? І один із екзаменаторів перетворювався на того, з ким хотіла дитина говорити. Чи то з Юлією Тимошенко, чи з Віктором Ющенком, чи з Петром Симоненком, чи з Олександром Морозом, чи ще з кимось. Відбувався справжній інтелектуальний двобій. І я тоді зрозумів: оце майбутня Україна! І тисячу разів мав рацію Петро Яцик, який говорив свого часу: побачите, ви зрушите цього каменя з мертвої точки. Це не буде просто конкурс української мови, це буде щось значно більше, адже ви допомагатимете вишукувати тих національно свідомих юних громадян України, які згодом виростуть у національну еліту.

– Під час другого конкурсу української мови вперше зайшла мова про пільги для володарів першої премії при вступі до вищих навчальних закладів...

В. С.: – Такі пільги є, щоправда, інструкції щодо них ще не дійшли цього року до всіх навчальних закладів України. Але цьогорічний переможець, володарка першої премії у номінації «одинадцятий клас», випускниця сільської школи на Київщині Тетяна Лазаренко була зарахована цього року без екзаменів до інституту філології при Київському університеті. І треба віддати належне його ректору Віктору Васильовичу Скопенку, який прийняв таке рішення, хоча до університету ще не дійшло Положення про включення переможців цього конкурсу до пільговиків при вступі. До речі, до інституту філології цього року абітурієнти приносили свої дипломи не лише за перші місця у цьому конкурсі, а й за четверте, п'яте, шосте... Вагомий аргумент при вступі і підтвердження своєї неவிпадковості!

– **Школа села Гнідин на Київщині віднині носитиме ім'я Петра Яцика...**

В. С.: – Така ідея виникла на зборах Наглядової ради конкурсу. Нам хотілося увічнити пам'ять цієї унікальної людини. Нещодавно на зборах батьків Гнідинської середньої школи було прийнято рішення присвоїти школі це ім'я. Відповідне клопотання батьківський та учнівський колектив ще влітку направив до органів влади. Вже є рішення Гнідинської сільської ради про надання школі імені Петра Яцика.

– **Розкажіть, будь ласка, про тих, хто був фундатором цього конкурсу.**

М. С.: – Цього року фундаторів конкурсу як в Україні, так і поза її межами, було понад 200 (для порівняння, у першому конкурсі – 100). Звичайно, розповісти про кожного досить складно. Серед них є і цілі родини українців, і самотні люди з-поза України, і жертводавці, які встановлювали премії на честь своїх померлих близьких і рідних, і декілька іноземних фірм з Канади та США, які, до речі, очолюють не українці. Список всіх жертводавців оприлюднений у пресі, як в Україні, так і поза її межами, так само як і суми коштів, які вони надали для премій. Всі вони одержали копії тих дипломів, що й призери та переможці конкурсу. От, скажімо, пані чи пан з

Торонто отримали диплом та подячний, лист з адресою свого лауреата і знає, що та премія потрапила до дитини чи то із Закарпаття, чи з Дніпропетровська, чи ще звідкілясь. Ці люди можуть познайомитися, подружитися...

Але, знаєте, мені хочеться з усіх вирізнити людину, якої я ніколи не бачив. Це Станлі Пітерсон з Канади, справжнє ім'я якого Богдан Патик. Він родом з України. Коли він почув про конкурс, то зробив пожертву 55000 канадських доларів. Він зрозумів, що вкладає гроші: у майбутнє України, української України.

Природно, що у нашого конкурсу, як у кожної успішної справи, є як багато прихильників, так і багато опонентів. І це, звичайно, природньо, бо, як любив повторювати Петро Яцик, якщо собаки гавкають, значить, ми правильно йдемо. От, наприклад, до мене звертаються деякі відомі люди в Україні і не тільки до мене (навіть зі сторінок преси) і звинувачують у тому, що ми проводимо конкурс із Міністерством освіти і науки України, а не самі. Якесь дивне звинувачення, чи не так? Ці люди не можуть зрозуміти однієї простої істини: що навіть якби ми захотіли провести такий конкурс без державних структур, без їхніх організаційних можливостей, ми б не досягли такого розмаху. Ми б не змогли дійти до кожної школи, до кожного університету.

– Чи будуть наступні конкурси?

М. С.: – Я вірю, що вони будуть, а наші так звані опоненти рано чи пізно нарешті зрозуміють: не можна монополізувати свій патріотизм і вважати, що тільки ти один в Україні патріот. Мені б дуже хотілося, аби багато людей відкинули свої амбіції і долучилися до конкурсу. Бо, як писав класик: «Де общеє добро в упадку, забудь отца, забудь і матку, лети повинність ісправлять». А українська мова сьогодні в Україні в упадку. І люди, які називають себе патріотами чи націонал-демократами, мають повинність щодо неї. Якщо ви не хочете робити спільно з нами цей конкурс, паралельно робіть другий, третій, п'ятий! Я буду щасливий, якщо таких конкурсів буде в Україні одночасно десять. Отже, за вами ще дев'ять конкурсів. Прошу їх організувати. І ми робитимемо одну корисну справу задля України.

**Розмову записала Світлана КОРОНЕНКО,
«Суспільство», 5 листопада 2002 року**

ВАЛЕНТИНА СТРІЛЬКО: «ДЯКУЮ, ЩО БИЛИ МЕНЕ НЕ СИЛЬНО»

Розмова з учителем після уроків

Ю. КЛИМЕНКО, кореспондент

Наша землячка Валентина Стрілько очолює Міжнародний освітній фонд імені Ярослава Мудрого. Вона є першою українською жінкою, яка отримала премію Ліги меценатів за благодійність імені Євгена Чикаленка. Як автор телевізійного циклу «Урок для вчителя» – минулого року зробила дві передачі про досвід Щасливської школи та Бориспільської гімназії імені Павла Чубинського. Кореспондент «Вістей» зустрівся з В. В.Стрілько, аби більше дізнатися про її діяльність, яка цікавить не лише освітян, але й широку громадськість.

– Валентино Василівно, телевізійні «Уроки для вчителя» на другому загальнонаціональному каналі охоплюють всю Україну. Передачі зроблено про школи багатьох, але не всіх областей. І раптом аж два «Уроки» з Бориспільщини. Чому?

– Бо заслужили. І відповідь моя буде правдивою, хоча й занадто скупю. Та хочеться більше сказати про оті заслуги.

25 років учителювання у Гнідині – то найкращі мої літа. Тоді нам вдалося не лише реформувати навчальний процес, побудувати сучасне приміщення, обладнати кабінети, але і прищепити нову етику взаємин між педагогами, школярами та їхніми батьками. Ми першими ввели уроки українознавства, утворили поряд із піонерською інші дитячі організації, об'єднані в Малій академії народних мистецтв. Ще у 1986 році підняли над школою синьо-жовтий прапор.

Для ревнителів ідеологічної чистоти в освіті все це виглядало як бунт. Я дуже вдячна керівникам Бориспільського району, педагогічній громадськості, що били мене за те не сильно, критикували нищівно... про людське око. Наша справа перемогла не тільки на Бориспільщині, а й повсюди в Україні. Я рада, що започатковане в ті роки нині помножується і поглиблюється в Гнідинській школі, яка сьогодні є однією з найвідоміших не лише на Бориспільщині, а й в Україні. Ось перша частина відповіді на Ваше «чому?». Тому, що я вважаю себе зобов'язаною бориспільцям. Як і в попередні

роки, завжди спілкуюся з людьми нашого краю, допомагаю, чим можу. Скільки житиму, де працюватиму – ніколи не розірву цього дружнього зв'язку.

– **Дуже щиро. Та є друга частина пояснення...**

– Так. Вона впливає з нинішнього стану освіти на Бориспільщині. Ви вже згадали про школу в Щасливому і гімназію імені Чубинського. На ці телепередачі надійшло багато глядацьких відгуків. Хоч би в яких скрутних умовах працювали педагогічні колективи (злигодні переживають освітяни всієї України), але вчителі, як говорив Василь Сухомлинський, серце віддають дітям. Це не тільки розхвилювало глядачів, але й підбадьорило їх. І для цього також виходять у телеефір мої «Уроки для вчителів».

Наведу ще один приклад. Всі школи Бориспільщини написали і пишуть власну історію. Замисліться лишень, що це означає? Живе вдячна пам'ять про першого вчителя, про товариша за партою, про людей, котрі допомагали школі, народжується громадянська відповідальність школяра перед майбутнім. Такої форми виховної роботи я ще не зустрічала. То чому б не зробити ще одну, та, може, й не одну телепередачу з Бориспільщини? Зроблю...

– **«Урок для вчителів» готуєте Ви, а фінансує його Міжнародний освітній фонд імені Ярослава Мудрого?**

– Безумовно і сповна. Через брак коштів кілька років тому довелося призупинити випуск програми. Тут така ситуація. Мене особисто знають сотні викладачів зарубіжних університетів, громадських діячів української діаспори. Інша справа – благодійний фонд. Скільки їх було чи є? Ті, що тримаються на плаву, підживлюються з бюджетних чи позабюджетних коштів. Наш Фонд діє за рахунок членських внесків, добровільних пожертв та власної поліграфічної бази. І хоча ми не одержали жодного долара з-за кордону, останнім часом наш фінансовий стан зміцнів. За рахунок чого? Завдяки зростанню міжнародного авторитету. Особливо після зустрічі з послами Великої Британії, Греції, Данії, Німеччини, Норвегії, Польщі, Угорщини, Франції та Швеції у заповіднику «Софія Київська». Наш Фонд підтримує наукові дослідження періоду князювання Ярослава Мудрого. З названими країнами Київська Русь підтримувала династійні чи міждержавні зв'язки. А спонсори

дуже чутливі до виявів дипломатичної довіри. Ми маємо таку довіру і підтримку у світі. Наша діяльність за статутним визначенням – міжнародна, а за добродійним спрямуванням адресована винятково вітчизняним освітнім закладам.

– До речі, стосовно Статуту Фонду. Які пріоритети ним визначено?

– Окрім загальних положень, він описує шість програм, що ретельно виконуються всіма відділеннями Фонду в Україні. Так, телепередача «Урок для вчителів» є складовою частиною програми «Українська школа XXI століття». Несподівано життя вписало до неї ще один розділ. Відомий меценат із Канади, світлої пам'яті Петро Яцик (помер 2 листопада 2001 року – Ред.) започаткував Міжнародний конкурс з української мови. Наш Фонд підтримав його організаційно та матеріально.

26 січня цього року завершується четвертий заключний етап уже другого конкурсу. На цей час відомі переможці першого й другого турів. Як голова наглядової ради другого Міжнародного конкурсу з української мови я особисто вручатиму нагороди учням та вчителям, яких визнано кращими, у Бориспільському, Згурівському, Яготинському і Переяслав-Хмельницькому районах. Робитиму це з великим задоволенням, а не тільки з обов'язку. Розумієте ж, рідні краї, рідні люди. Нагородити їх, подякувати їм буде для мене високою честю.

– Сподіваємося, невдовзі глядачі побачать і нові «Уроки для вчителів» зі знайомими обличчями.

– Неодмінно. Мої найближчі творчі плани обумовлені одним із загальних положень Статуту Фонду. Там, зокрема, записано, що ми працюємо задля «сприяння розширенню мережі україномовних освітніх закладів в Україні та за її межами, допомоги у здобутті освіти сиротам, малозабезпеченим талановитим дітям, матеріальної допомоги дитячим будинкам та інтернатам».

Усі вісім років діяльності Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого ми свято виконуємо цю вимогу. За висновком податкової адміністрації 97% кошторису фонду спрямовується на благодійність. Наступні «Уроки для вчителів» підготую з дитячих інтернатів Переяслав-Хмельницького, Згурівки та шкіл Яготина. Матеріал для цього вже зібрано. Зрозуміло, що під час зйомок телепередач, Міжнародний

освітній фонд надасть матеріальну підтримку особливим навчальним закладам.

– Мені відомо, що коштом фонду Ви збираєтеся поповнити шкільні бібліотеки. Це справді так?

– До цього нас зобов'язує одна з наших програм. Шкільні бібліотеки не мають фінансових можливостей, щоб придбати нові підручники й програмну літературу. А сільські бібліотеки й зовсім занепали через безгрошів'я. За роки своєї діяльності Освітній фонд імені Ярослава Мудрого передав шкільним бібліотекам України понад 500 тисяч посібників та підручників, мільйони гривень використано на стипендії, матеріальну підтримку дітей-сиріт та учнів із малозабезпечених сімей.

Хоча в окремих випадках ми допомагали районам, які я називала, вважаю, що в майбутньому слід зробити більший внесок. Вийшло так, що спочатку наш фонд потужно «наліг» на східні й південні регіони України, де русифікатори завдали рідній нашій мові найбільшої шкоди, де вони й сьогодні відверто агітують за «другу державну».

З цього погляду, наприклад, Бориспільщина має здоровіший національний вигляд. Наш край подарував Україні та світові таких відомих митців слова, як Петро Засенко, Іван Чумак, Галина Кирпа, Борис Мамайсур та Олесь Бердник... А музики, актори, співаки – багата наша земля талантами.

Але освіта дуже чутлива до оновлювальних процесів, хоча й залишається в міру консервативною. Треба, щоб схильність до традиціоналізму не переродилася в байдужість до нового, нинішня бідність школи не увійшла в упокорену звичку. Тому Міжнародний освітній фонд імені Ярослава Мудрого, поряд з іншими заходами, що додадуть нашим освітянам бадьорості, поповнить шкільні бібліотеки найновішою літературою.

«Вісті. Інформація. Реклама» № 1 (94), 10-16 січня 2002 року

Так виховуються патріоти

Другий Міжнародний конкурс з української мови ім. Петра Яцика виходить на фінішну пряму. Вже завершилися обласні й міські (у Києві та Севастополі) турніри, попереду той день, коли до обласних центрів з'їдуться по 27 найкращих знавців мови для участі в

змаганнях на загальнонаціональному рівні. Представники Міністерства освіти і науки України та виконавчої дирекції Ліги українських меценатів привезуть їм завдання, розроблені Координаційною Радою конкурсу, й в урочистій обстановці за годину перед початком змагань відкриють в присутності самих школярів. Незабаром ми визнаємо імена всіх, хто одержуватиме від Ліги українських меценатів високі нагороди вже в загальноукраїнському масштабі.

Про подробиці й проблеми конкурсу з української мови ім. Петра Яцика наш кореспондент говорить із президентом Ліги українських меценатів Володимиром Загорієм та головою Наглядової ради конкурсу, президентом Міжнародного освітнього фонду ім. Я. Мудрого Валентиною Стрілько.

Кор.: Коли ви прилучилися до участі в проведенні конкурсу?

Стрілько: Я відразу ж довідалася про саму ідею конкурсу від виконавчої дирекції Ліги. Я побачила, яка це важлива справа. Мене агітувати за неї не треба. Я – філолог, тривалий час була директором Гнідинської середньої школи Бориспільського району на Київщині. Добре знаю й нинішню мовну ситуацію в Україні. Я відразу ж погодилася допомагати Лізі меценатів у цій важливій, без будь-якого перебільшення кажу, державній справі. Адже йдеться і про державну мову і про справді державне виховання юних. Бо від поваги до мови починається повага до народу, до країни, зрештою, до всього, що складає суть національного і духовного буття.

Кор.: У чому полягає діяльність очолюваної Вами Наглядової ради?

Стрілько: Спершу передбачалися тільки контрольні функції за організаційними й фінансовими моментами конкурсу. Але, оскільки цей марафон – абсолютно нова справа, і, оскільки було, та й, на жаль, нині є чимало організаційних неузгодженостей (Україна – велика, маємо кількадесят тисяч шкіл, є й функціонери, які торпедують патріотичну справу), то беремося за все, в чому є потреба. Власне, на всіх етапах обох конкурсів тісно співпрацюємо з Лігою меценатів. Їхні проблеми – наші проблеми.

Кор.: А стосунки вашого Фонду з міністерством які?

Стрілько: Нормальні робочі стосунки, як це має бути тоді, коли в партнерів з'явилось дорогоцінне взаєморозуміння й відповідальність за важливу справу.

Кор.: Яким ви бачите фінал конкурсу?

Стрілько: Я бачу його врочисте закриття в Палаці «Україна» з участю найвищих посадових осіб держави, всієї національної еліти, а також шановних гостей, а посеред них – найперше меценатів з діаспори. А ще я бачу й третій, і четвертий, і п'ятий, і десятий, і двадцятий конкурси. У цієї справи – велике майбутнє. Бо вона має активно виражений націєтворчий характер.

Взяв інтерв'ю Василь НАДТОЧІЙ

«Народна газета» від 28 січня-3 лютого 2002 року, № 3

Знай свій рідний край. 3 народної пам'яті – в історію державності

У залі засідань Бориспільської райради відбулася науково-практична конференція, присвячена 70-річчю від дня утворення Київської області. Головною темою цієї акції стало обговорення розвитку краєзнавства на Київщині. У конференції взяли участь майже 200 вчителів, істориків, журналістів.

У центрі загальної уваги була Валентина Василівна Стрілько – колишній директор Гнідинської школи, яка вперше в Україні ввела до шкільної програми краєзнавство ще у 80-ті роки минулого століття. Нині Валентина Стрілько відома нашим читачам як президент Благодійного фонду імені Ярослава Мудрого, який підтримує освіту і культуру в Україні.

Важливо, щоб про подвиг наших земляків, знало якнайбільше громадян України. Таке саме «табу» ще 15–20 років тому тяжіло над святою пам'яттю про юних героїв Крут. Енциклопедії тих часів писали про бій 17 січня 1918 року між Бахмачем і Ніжином як про розгром «озброєних до зубів, добірних частин Центральної Ради». І, нібито, червоногвардійці у дводенному бою вщент розгромили буржуазно-націоналістичні війська на залізничній станції Крути. Таку брехню втовкмачували у голови – покоління за поколінням – малому й старому. І тільки жива народна пам'ять зберегла правдиві оповіді.

До бою із регулярними частинами Радянської Росії, які, як офіційно стверджувалося, йшли на допомогу українським трудящим, стали Київські студенти. «Добірні частини» склалися з сотні 1-ої Військової школи імені Богдана Хмельницького та сотні Помічного Студентського Куреня. Студентам протистояли шість тисяч червоногвардійців та матросів. Юнаки були приречені ще до початку бою, але пішли на смерть в ім'я незалежної Української Народної Республіки.

Тепер подвиг молодих патріотів належно вшановано. На місці першого поховання споруджено церкву з пам'ятним знаком. Щороку вдячні нащадки вклоняються борцям за вільну самостійну Україну. Так із переказів героїчний вчинок юнаків увійшов до правдивої писемної історії нашої Батьківщини.

Народна пам'ять споконвіку фіксувала драматичні для нації події. Талант українців виявився у формі творчого осмислення усього важливого, що діялося на нашій землі. Кобзарські думи, легенди й перекази, народні пісні – все фольклорне мистецтво було скарбницею духовної історії. Так, реальну історичну особу оспівано в думі про Байду. Пісні Марусі Чурай розповідали про героїчні походи українського козацтва. Можна б наукову працю написати, досліджуючи походження творів, у яких описано історичні події. У багатьох випадках такі народознавчі праці вже є. А наші сучасники – видатні поети Ліна Костенко та Борис Олійник – осмислюють із погляду патріотів незалежної України глибини народного генія. У своїй новій поемі «Трубить Трубіж» Борис Олійник звертається і до трагедії вороньківської сотні.

*На Трубежі, на грізнім рубежі
Во здоровіє поставимо їм свічі:
Вони живі для нас у віковіччі,
І пам'ять їхню не сточить іржі.*

Писемні джерела Трубіжської трагедії говорять, що наприкінці 1918 року уряд УНР створив Повстанську армію, очолювану Симоном Петлюрою. У її складі була й Вороньківська сотня Івана Черпака. Вона складалася із селян Воронькова, Іванкова, Глибокого, Процева, Кийлова та інших сіл. Бій, що відбувався, фіксує навіть радянська історія.

До міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого, який я очолюю, звернулися активісти Бориспільської міськрайонної організації Українського Народного Руху. Вони запропонували допомогти увіковічити пам'ять керівника Вороньківської сотні повстанців Івана Черпака та його бойових побратимів, які загинули 4 лютого 1919 року в бою із військами Антонова-Овсієнка біля залізничного мосту через річку Трубіж. Фонд підтримає таку важливу й потрібну ініціативу. Ми сприятимемо як фінансово, так і організаційно встановленню пам'ятника, а також подальшим науково-історичним розвідкам. Звертаємося також до всіх, кому дорога історія рідного краю – згадаймо героїв, увічнимо їхню світлу пам'ять. Це наш обов'язок.

«Народна газета» від 31.01.– 06.02. 2002, № 4 (97)

**Валентина Стрілько:
«Без рідної мови ми всі були б сиротами»**

В Україні завершив роботу Третій конкурс з української мови імені Петра Яцика, організаторами якого є Міністерство освіти і науки України, Ліга українських меценатів і Освітня фундація Петра Яцика (Канада).

У ньому взяло участь понад 5 мільйонів школярів і студентів. 22 травня цього року в Національній опері України відбулися урочистості з нагоди завершення цього унікального мовного марафону. Пропонуємо вашій увазі розмову з головою Наглядової ради конкурсу, президентом Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого Валентиною СТРІЛЬКО.

КОР: Валентино Василівно, ще один конкурс позаду. Вже третій. Як його оцінює голова Наглядової ради?

СТРІЛЬКО: Ми таки зрушили з мертвої точки справу, яка здавалася багатьом нашим колегам нереальною і неможливою. Не секрет ні для кого, яка сьогодні, вже у незалежній Україні, існує небезпека щодо функціонування української мови. Але багато хто лише говорить про цю небезпеку, ми ж спробували щось змінити. І це нам вдалося. Я про це говорю

без зайвої скромності. Понад п'ять мільйонів учасників у третьому конкурсі, понад дванадцять мільйонів – за три роки. І це лише учасників, а якщо додати вчителів і батьків, які готували і вболівали, то ця цифра людей, що вболівали за рідну мову, збільшиться щонайменше втричі. І сьогодні конкурс набирає сили і обертів. До нього вже долучаються навчальні заклади інших міністерств. І не тільки навчальні заклади. Національна радіокомпанія України, яка стала одним із співorganizаторів конкурсу, провела 22 травня Радіодиктант національної єдності – і це вже втретє, який написали тисячі людей. І хіба їх – а там вік від 7 до 80 років – не можна також назвати учасниками конкурсу з української мови? Можна! Наша мрія, щоб уся Україна долучилася до конкурсу – чи в той, чи в той спосіб. І я вірю, що рано чи пізно це станеться.

КОР.: А як ви долучилися до конкурсу?

СТРІЛЬКО: Це було абсолютно природно. Коли три роки тому я дізналася від виконавчої дирекції Ліги українських меценатів про ідею цього мовного марафону, жодних сумнівів не мала: долучуся до нього. І агітувати мене не треба було. Ще напередодні нашої незалежності, в часи перебудови, наш Гнідинський осередок у школі, який я очолювала, був активним учасником Всеукраїнського товариства української мови. Згодом я стала членом правління цієї організації. Ми тоді дуже багато зробили. А конкурс з української мови став ніби логічним продовженням тієї діяльності.

КОР.: Які причини, на вашу думку, що в Україні нині триває те, що називають повзучим зросійщенням?

СТРІЛЬКО: Причин багато і вони добре відомі. Я з болем слухала цьогорічні парламентські слухання стосовно державної мови і постійно ловила себе на думці: чому вони відбуваються лише на дванадцятому році нашої незалежності й узагалі вперше? Та кричати про це треба було вже давно, ще як тільки наша державність поставала і було національне піднесення в народі. На жаль, багато що упустили, прогавили, недогледіли. Тому сьогодні маємо виправляти і надолужувати. А конкурс Яцика з'явився тоді, коли в суспільстві була апатія, байдужість і зневіра. Економіка знищена, хіба нам до мови? – чула я звідусіль. Так, між економікою і мовою нема прямого взаємозв'язку, але ж якщо нема патріотизму, то нема

і прагнення щось зробити для своєї держави. Тут повна взаємозалежність. А патріотизм завжди починається з мови. Ви згадайте, як колись було: говорить українською – значить націоналіст. Говорить українською – значить, хоче вільної України. Говорить українською – значить, ворог радянської влади. Хоча теж начебто прямого взаємозв'язку не було.

А знаєте, чим підкупив мене Петро Яцик? Він не любив людей, які постійно на все нарікають: грошей немає, роботи немає, мова гине... Він казав: не приведи нам Боже перетворитися на націю таких нарікайлів. Якщо не говорять українською і держава нічого для цього не робить, то давайте почнемо з малого – проведемо конкурс з української мови для молоді. Але, як у великому спорті, дамо великі премії і зробимо знання з рідної мови престижними. Це ж аксіома: те, що дорого коштує, стає престижним.

КОР.: Сьогодні, з відстані трьох років, зрозуміло, наскільки прозорливим був Петро Яцик...

СТРІЛЬКО: А скільки було скептиків! А скільки палиць у колеса було вставлено! Це сьогодні вже нікого не треба переконувати в потрібності конкурсу з української мови, а тоді... Нас навіть звинувачували в тому, що ми проводимо конкурс з Міністерством освіти і науки України, а не самотужки. Та чи дійшли б ми до кожної школи в Україні, запитувала я тоді, і чи була б така масовість, якби не міністерство?

КОР.: Але Наглядову раду все ж таки було створено...

СТРІЛЬКО: Вже сама цифра у п'ять мільйонів учасників свідчить про те, що контроль громадськості необхідний. Усе відбувається вперше, марафон триває понад півроку, Україна велика, кількадесят тисяч шкіл, на місцях є деякі функціонери, які на різних етапах усе гальмують...

КОР.: А хто входить до Наглядової ради конкурсу?

СТРІЛЬКО: Журналісти, письменники, вчителі, викладачі вищих навчальних закладів, які на громадських засадах опікуються конкурсом. А складних моментів протягом трьох років було й було.

КОР.: Знаю, що цього року саме завдяки Наглядовій раді і насамперед вам особисто було подолано бар'єр, який називається «податки з премій переможців»...

СТРІЛЬКО: Ця історія тривала впродовж трьох конкурсів. Уявіть собі: у Канаді, чи США, чи Австралії, чи Франції збирає людина гроші на конкурс, передає їх у фонд, з неї знімають відповідний податок, а потім, коли переможець конкурсу одержує премію цього пожертво-давця, з неї вдруге знімають податок. Тобто відбувалося подвійне оподаткування. До кого ми тільки не зверталися, і в газетах друкували статті, одне слово, стукали в усі двері, і ось результат: спеціальна постановою Кабінету Міністрів України від 15 квітня цього року за № 530, де сказано: «Звільнити від обкладення прибутковим податком з громадян грошову частину щорічної премії для переможців Міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яцика». Принагідно хочу подякувати від імені Наглядової ради державним діячам, які відгукнулися на наші звернення і, долаючи певний спротив, прийняли відповідні рішення: Голові Верховної Ради України Володимирові Литвину, Прем'єр-міністрові Віктору Януковичу і керівникові Апарату Верховної Ради Валентині Зайчуку.

КОР: Голова Верховної Ради мав офіційну зустріч з пані Надею Яцик другого дня після вручення нагород у Національній опері...

СТРІЛЬКО: Пан Литвин мав нагороджувати переможців конкурсу 22 травня, але державні справи не дали йому такої можливості, і дітей нагороджував заступник Голови Верховної Ради пан Зінченко. Та другого дня я супроводжувала пані Надю Яцик на офіційний прийом до Голови Верховної Ради. Вона подарувала панові Литвину книжку про свого батька Петра Яцика. Пан Литвин подякував Наді Яцик від імені держави за проєкт конкурсу з української мови, висловивши стурбованість станом мови в державі сьогодні і висловивши думку про те, що треба працювати з депутатами у напрямку утвердження в країні державної мови. Він також висловив захоплення проєктом Освітньої фундації Петра Яцика щодо видання англійською мовою багатотомної «Історії України-Руси» Михайла Грушевського і сказав, що ця книга має лягти у всі провідні бібліотеки світу. Мені було приємно також, що Голова Верховної Ради України висловив подяку і Наглядовій раді конкурсу.

КОР: Валентино Василівно, ви належите до тих жінок,

яких називають сильними. Яке ваше враження від Наді Яцик?

СТРІЛЬКО: Вона гідна донька свого батька. Його школа у ній дуже відчувається. І хоча при знайомстві пані Надя спочатку справляє враження людини м'якої і дещо невпевненої у собі, згодом розумієш, що насправді це дуже сильна і глибока особистість, яка може приймати і приймає серйозні рішення не лише у бізнесі, а й у меценатстві. Не забуваймо, батько полишив їй серйозний капітал і тому капіталу треба давати раду. А крім цього, Надя Яцик займається ще й багатьма благодійними проектами Петра Яцика. Конкурс з української мови – один з них.

КОР.: Як Наглядова рада формує свої ради?

СТРІЛЬКО: А до нас люди самі зголошуються. І, повірте, байдужих немає. Справа ж свята. Щоправда, траплялися такі, що хотіли біля конкурсу поживитися, але ж у нас усе на громадських засадах і ми про це відразу кажемо. Такі відходять. Я їх називаю «професіональні патріоти». Вони живуть зі свого патріотизму. А взагалі у мене мрія: щоб біля конкурсу не було байдужих людей і щоб він за рік-другий перетворився на загальнонаціональну акцію, у якій би брала участь уся Україна. І головне – щоб українська мова справді стала державною. Як польська у Польщі, як французька у Франції, як німецька у Німеччині. Державна мова є мовою спілкування в державі. Це закон. І його треба дотримуватися. Для мене взірець мова єврейського народу, якою володіло всього кілька родин, а сьогодні це мова Держави Ізраїль, і, не знаючи її, жити там неможливо.

КОР.: У пресі з'являлися виступи людей, які чомусь невдоволені тим, що є такий конкурс. Яка ваша думка про це?

СТРІЛЬКО: Вважаю, що ці люди або мають антиукраїнські настрої, або ж це просто елементарні заздрощі невдах, які завжди болісно переживають чужий успіх. Є такий сорт людей, які свято переконані: все найголовніше на цій планеті має відбуватися тільки з їхньою участю й тільки вони заслуговують похвальних слів за служіння справі. Комусь же іншому успіху й визнання вони ніколи не вибачать. Треба не зважати на таких людей і на заздрісне бурчання, а спокійно робити свою справу. Всім не догодиш.

КОР.: Дехто висловлював своє роздратування меценатами: мовляв, не туди гроші даєте, це ж нібито велике марнотратство – викидати аж такі кошти на конкурс з української мови, українські діти й без того повинні знати українську мову...

СТРІЛЬКО: У нас так люблять розподіляти чужі гроші! Це – кошти самих меценатів. Зароблені ними, їхні кровні. І їхнє право не питати в усяких розумників, куди ті кошти подіти. Подякуймо їм за те, що вони дають їх дітям, що жертвують на освіту. А щоб наші діти не соромилися своєї мови, щоб краще її знали, гроші їм не завадять. Такі великі премії переможцям ще раз потвердять для них: українська мова – це дуже серйозно, інакше за знання її аж таких великих грошей не платили б. Честь і слава меценатам, що вони мають свою думку й не прислухаються до тих, хто, ставши в позу верховного судді (а хто його на те вповноважував?!), прорікає: нічого не варта ця справа, дайте краще гроші на мій проєкт – тільки він вартий фінансової підтримки. Я три роки живу кожним днем конкурсу і з усією відповідальністю стверджую: сьогодні ні в Україні, ні в діаспорі немає жодного національного проєкту такого масштабу. В конкурсі беруть участь мільйони й мільйони, він уже вийшов за рамки школи, рано чи пізно стане марафоном, у якому братимуть участь майже усі, хто живе в Україні. (Хіба що явні українофоби зігнорують.) Тому знову й знову наголошую: конкурс – це справа, якій справді нема ціни.

Велика справа. Патріотична справа. Перспективна. Я вірю, що на наших очах народжується те, про що буде високими словами сказано в нашій історії. Не боюся це твердити.

Записала Світлана КОРОНЕНКО.

Газета «Голос України», 10 червня 2003 року, № 106 (3106)

**Валентина Стрілько:
«Ніщо у цьому світі не буває випадковим...»**

Коли президентові Міжнародного освітнього фонду ім. Ярослава Мудрого Валентині СТРІЛЬКО було присуджено премію Ліги українських меценатів ім. Євгена

Чикаленка за благодійність, це нікого не здивувало. З її постаттю багато що пов'язано в Україні, її добре знають у нашій державі. Спочатку, напередодні Незалежності, ім'я Валентини Василівни звучало як ім'я директора всіма званої Гнідинської школи. Потім вона була заступником голови Київської облдержадміністрації, автором передачі на УТ-1 «Урок для вчителя» і нарешті – президентом фонду. Потім її ім'я широко зазвучало як ім'я голови Наглядової ради Міжнародного конкурсу з української мови ім. Петра Яцика. І ось сьогодні вона – президент Міжнародної організації «Конгрес захисту української мови». А ще радник голови... Можна лише дивуватися, як цій людині вдається стільки всього вміщати в своєму життєвому графіку.

Пропонуємо увазі читачів розмову
Світлани КОРОНЕНКО з Валентиною Стрілько.

– Валентино Василівно, чому фонд названо іменем Ярослава Мудрого?

– Ніщо в цьому світі не буває випадковим. І ім'я цього великого князя Київської Русі, мислителя, просвітителя, воїна і державотворця я чомусь пригадала саме тоді, коли створювала фонд. Може, тому, що ми проводили Першу Всеукраїнську конференцію про діяльність Ярослава Мудрого, після якої учасники звернулися до Кабінету міністрів з проханням зробити Вишгород національним заповідником і побудувати в Києві пам'ятник князю Ярославу, що згодом і було зроблено. Фонд ім. Ярослава Мудрого – чи не єдина громадська організація, яка приєдналася до бюджетного фінансування і виділила пристойну суму на той пам'ятник.

Можливо, так сталося тому, що тоді багато імен українських діячів – Івана Мазепи, Степана Бандери, Симона Петлюри – були ще опальними, про них згадували з обережністю. Про Ярослава Мудрого якщо й говорили, то як про князя російського. Так, 1994 року в Новгороді було відкрито пам'ятник Ярославу Мудрому саме як російському князеві. І ніхто не заперечив цього, а Миколі Жулинському, який був на тому відкритті, навіть слова не надали. Оцінюючи ситуацію, я зрозуміла, що це саме те ім'я, яке матиме майбутній освітній фонд. Уже після нас з'явилася відзнака Президен-

та – орден Ярослава Мудрого, ім'я цієї видатної людини було присвоєно Харківській юридичній академії.

– Знаю, що згодом фонд проводив інші акції, пов'язані з іменем цього князя.

– Так, це ви згадали про нашу програму «Софія Київська». Ми тоді зібрали вчителів з усієї України на молебень у Софіївському соборі. І, запросивши на ті урочистості послів країн, з якими підтримував відносини князь, вручили їм срібляники Ярослава Мудрого, вірчі грамоти про міжнародні зв'язки давньої української держави, книжку академіка Петра Толочка «Володимир Святий. Ярослав Мудрий». А також були послы Великої Британії, Греції, Данії, Німеччини, Норвегії, Польщі, Угорщини, Франції, Швеції. Шведський посол потім казав: «Я спочатку не розумів, чому нас запросила ця громадська організація, і за етикетом не повинен був виступати...» Але взяв слово. І говорив українською мовою. Навіть зробив зауваження за неправильний переклад. Було сказано «російський князь», а він виправив на «руський князь». Це було зроблено прилюдно, і я повною мірою усвідомила важливість таких громадських акцій, адже вони утверджують Україну в світі... Було тоді проведено й науково-практичну конференцію «Освіта і культура XI століття. Діяльність Ярослава Мудрого і сучасність», під час якої експонувалися будівельні матеріали, з яких споруджено Софію Київську.

– Пані Валентино, щоб тримати таку потужну організацію, як ваш благодійний фонд, потрібні і люди, і фінанси. Хто вам допомагає?

– Я вже звикла до запитання: «А хто за вами стоїть?» Люди просто часто не розуміють, що можна створити громадську організацію з патріотичних почуттів і з бажання допомагати освіті. А якщо є таке прагнення, то можна вже знайти на те і кошти. До речі, якщо взяти програму «Софія Київська», то на неї нам дав гроші банк «АЖІО». Я побачила логотип цього банку зі срібляниками Ярослава Мудрого і вирішила звернутися до них за підтримкою. Керівники банку зрозуміли, що акція може мати міжнародний розголос, і пішли нам назустріч. Таких прикладів можна навести багато.

Фонд не має ніяких запасів. Я була безробітною, але зареєструвала фонд за десять днів. За тих умов і на той час це

був героїчний учинок. Зрештою, нехай хтось спробує сьогодні зареєструвати міжнародну організацію за такий термін, коли треба зібрати десятки різних довідок із-за кордону і оригіналів документів. А в нас з цим проблем не було. Мене в діаспорі знали ще по Гнідинській школі, де побували представники багатьох громадських організацій з Австралії, Німеччини, Канади, США і бачили нашу роботу. До речі, від діаспори ми жодної копійки не отримали, і це теж був мій принцип: наші «демократи» вже стільки набрали грошей з діаспори, що мені соромно було якісь програми перед керівниками діаспорних організацій озвучувати і доводити, що ми не будемо без звіту ці кошти розкидати наліво і направо.

Нещодавно мені зателефонував єпископ Ярослав Шепелявець із США і розповів, що в них вийшла книжка «Ті, хто працював для України», де є розповідь про мою роботу на громадській ниві.

Знайшли ми тоді й на реєстрацію 500 доларів – освітяни скинулися в шапку – в кого скільки було. І так було зареєстровано наш фонд. А нині вже є власне приміщення в престижному районі Києва – на Печерську. Невелике, але своє. Маємо поліграфічну базу, видавничі програми. І на благодійні програми меценати дають нам кошти.

– Та чому специфіка роботи вашого фонду – саме освіта?

– Та якою може бути та специфіка в учительки з 25-річним стажем? Я ж у Гнідинській школі пройшла шлях від піонервожатої до директора. Майже 15 років її очолювала. Знаю проблеми нашої освіти зсередини і впевнена; що сьогодні освіті треба допомагати.

– Як Ви, успішний директор школи, раптом покинули улюблену справу і стали звичайним чиновником, нехай і високого рангу?

– А я, до речі, й не збиралася на цю посаду. Але якось мене запросив до себе щойнопризначений глава (згодом почали говорити «голова») Київської облдержадміністрації Іван Капштик і запропонував стати його заступником. Я відповіла: «Не готувалася я до такої посади, маю цікаву роботу і хочу ще багато чого зробити. І якщо у вас є інший претендент, то беріть краще його. (Мабуть, нині багато хто мені не повірить, але так було).

Іван Капштик вислухав мене і сказав, що іншої кандидатури в нього немає. Я, повагавшись, таки погодилася, лише запитала: «То що в понеділок уже виходити на роботу?» «Понеділок – день важкий, – відповів він, – виходь у вівторок». І у вівторок я вже була його заступником. Хоча перед тим ще радилася зі своїми колегами-директорами. Та сьогодні про те рішення не шкодую, бо нам тоді багато що вдалося зробити у Київській області. В своєму новому кабінеті я не знайшла жодного паперу від попередниці і жодної відповіді не почула на запитання про програми, які, можливо, треба завершити. Мені відповіли: «Завершувати немає чого, працюйте так, як вважаєте за потрібне». І я почала працювати і в обласній адміністрації, а згодом – у фонді. Першою акцією фонду ім. Ярослава Мудрого було відкриття пам'ятника Мазепі на його батьківщині в селі Мазепинці на Білоцерківщині. Скільки людей нам тоді допомагало – Лариса Скорик, освітяни, музейні працівники, всіх не назвати. Відкривав його Леонід Кравчук і Патріарх Київський і всієї Русі – України Філарет. До відкриття пам'ятника долучився Іван Салій, тодішній голова фонду Мазепи. За кілька років я дізналася, що дата реєстрації фонду збіглася з датою коронації Івана Мазепи і подумала, що це теж не випадково. І, до речі, відкриття пам'ятника також було продовженням тієї роботи, яку ми проводили в обласній адміністрації, бо 94-й рік було проголошено роком Івана Мазепи в Україні. А це лише два роки Незалежності України.

– Як живе фонд сьогодні?

– У трудах. Ми маємо в штаті дуже працьовитих людей і, звичайно ж, багато працюємо. Не було жодного місяця, щоб працівники фонду не отримували заробітної плати. Хоч фінансово завжди було скрутно. Ми працюємо, платимо всі податки і цим хочемо сказати, що благодійні організації можуть багато зробити для України, аби тільки вона повернулася обличчям до меценатства, до його давніх традицій, прийняла відповідні закони. Тоді дуже швидко піднімалася б і освіта, і культура, і духовність. А поки що, на жаль, держава меценатство не стимулює.

Десять років існування фонду спонукає і до роздумів, і до певних підсумків. По-перше, на моє глибоке переконання, благодійна діяльність найчастіше викликає споживацтво.

І цьому було багато прикладів у нашій діяльності. Наприклад, привозимо новий одяг (старого ми принципово не возили, хоч на нас виходили деякі фірми й пропонували секонд-хенд), роздаємо в якійсь школі, а через півроку приїздимо знову і до нас знову підходять ті самі люди і кажуть: «Дитина вже виросла, дайте нам новий одяг...»

Мені особливо запам'яталася одна наша поїздка, коли ми на фабриці «Юність» купили нове вбрання і приїхали в далекий район України. На зустріч з нами прийшли діти з батьками, з дідусями й бабусями, беруть одяг і все якось так мовчки. Я дивилася, дивилася, а тоді не витримала і кажу: «Слухайте, люди, ми вам благодійну акцію зробили, треба хоч "дякую" сказати...». Але наші люди до цього не привчені. Вони благодійність сприймають як належне. Це страшно. Ми забуваємо просту істину: найвище мірило людських стосунків – це людська вдячність.

Ми переглянули саму політику благодійності й зрозуміли, що скільки безплатно не надаємо допомогу, нічого, окрім споживацьких почуттів і заздрості не викликаємо. Тому тепер допомагаємо лише тим, хто сам докладає зусиль щодо свого майбутнього, працює. Зокрема, прикладом може бути Матвіївська школа, яка створила перший шкільний музей української мови.

Діти мають знати, якою багатостраждальною була історія української мови. І коли я деяким директорам пропонувала зробити такий самий музей, вони слухали, але жодного поруху не робили. Директор Матвіївської школи Олена Фесенко створила в школі музей української мови – майже без грошей, власними силами і на сучасному рівні. Для мене це було рівнозначно подвигу. Але сьогодні музей у цій школі не зачиняється і посилки до нього йдуть з усієї України. А ми ж їм дали тільки інформаційні матеріали і літературу про історію української мови в нашій державі. Начебто нічого аж надто виняткового, але ця жінка «піднялася» на цьому, зріс її авторитет, на неї звернули увагу міжнародні організації. Вона, до речі, безкоштовно їде до Америки на стажування і вивчення системи освіти в США. І це не все. Директор цієї школи зацікавилася і Малою академією народних мистецтв, і за рік уже напрацювала свої програми декоративно-прикладного

мистецтва, напрями концепції цієї форми роботи. Сьогодні в неї – навчально-виховний комплекс. Якщо по селах Запорізької області школи закривають, то до цієї з усіх прилеглих сіл їдуть діти. Вже й дитячий садок при школі відкрито. Отаким людям, які не чекають гуманітарної допомоги, не просять, начебто їм хтось щось зобов'язаний давати, а просто працюють, ми допомагаємо.

У нас немає культури меценатства. Прийшла до Фонду нещодавно одна жінка, працівниця приватного підприємця, і пропонує провести благодійну акцію: закупити в неї продукцію і роздати по школах. Я їй кажу: «Ви також можете провести таку акцію, якщо справді опікуєтеся освітою, і передати свій товар безплатно в школи». Врешті-решт, подивившись на наші фотографії у Фонді, сказала: «Інші хоча б зв'язками діляться, а від вас нічого не дочекаєшся...». Оце вам ставлення. Тому ніякої реклами своєї роботи не робимо, займаємося благодійництвом вибірково, стимулюючи людей, які щось можуть робити, і працюємо лише з ними. Намагаємося переконати: «Спробуйте щось зробити самі, почніть діяти, і обов'язково знайдеться хтось, хто вам допоможе». Це наш принцип: ми теж ні в кого нічого не просимо. Просто намагаємося знайти спільні точки дотику.

– проєкти – це те, чим живе будь-який благодійний фонд. Тож, які вони – у вас?

– Про деякі ми вже сьогодні говорили, але, звичайно, основна наша увага – до тих, що стосуються освіти України. І вже тоді, у 1994 році, було зрозуміло, що без нової освіти не буде нової держави. Лише за однією з наших програм – «Українська школа XXI століття» – шкільним бібліотекам було передано більш як двісті тисяч примірників підручників, посібників, іншої літератури, мільйони гривень використано на стипендії, матеріальну підтримку дітей-сиріт та учнів з мало-забезпечених сімей, матеріальне забезпечення навчальних закладів, видрук літератури. Сьогодні таких програм шість і їх зафіксовано в Статуті Фонду. Вони ретельно виконуються. Тільки колективних членів нашої організації – понад тисячу в областях України й за її межами.

– Знаю, як болить Вам душа, коли йдеться про Малі академії мистецтв, розкидані по всій Україні. Свого часу

цю форму роботи з молоддю, директоруючи у Гнідинській школі, Ви успішно протиставили роботі в піонерській організації...

– Так, наша школа була першою, яка відмовилася від монополії піонерської організації. Причому ми не заперечували її права на існування. 1985 року ми відкрили Академію народних мистецтв із багатьма філіями-напрямами. Згодом вона навіть дістала ім'я Чубинського. Почесними членами нашої академії були такі знані люди, як Дмитро Чередниченко, Ніна Матвієнко, Дмитро Павличко, Петро Осадчук, Василь Перевальський та інші. А талановитих дітей в Україні дуже багато, і їх треба підтримувати. Маємо для цього програму «Україна крізь тисячоліття». В численних гуртках, Малих академіях народних мистецтв, в етнографічних експедиціях, підтримуваних організаційно й фінансово фондом, розкриваються здібності учнів. Хто побував на нашій підсумковій виставці Всеукраїнського конкурсу дитячих робіт «Журавлині ключі Покрови», не міг не запам'ятати, зокрема, роботи колишньої учениці київської школи № 200, нині студентки Київського національного університету ім. Тараса Шевченка Ярослави Шекери. У неї дивовижні й самобутні малюнки, і за сприяння фонду їх виставляли у Державному музеї Тараса Шевченка і посольстві України в Угорщині та кількох інших престижних залах. Ця талановита дівчина також пише вірші, і вже видано її першу поетичну збірку.

А скільки талановитих дітей виявляємо на щорічних Всеукраїнських конференціях, на виставках дитячої творчості. Пригадую, якими цікавими були виставки робіт Фастівської школи народної майстерності та гуртка «Народні ремесла» Луцької школи № 11, Дитячої школи мистецтв м. Києва та студії «Джерела – «Трипільська культура» в Українському домі...

– Валентино Василівно, кілька слів про Міжнародний конкурс з української мови ім. Петра Яцика, до якого Фонд має також відношення...

– Статус Української мови мене турбує давно і змушує серйозно задуматися, ще тоді, коли я була директором Гнідинської школи. І тоді, і тепер я впевнена, що кожна українська дитина мусить знати, якої вона землі, якої родини і якої мови.

І до мовної проблеми ми підходили з різних боків. Багато експериментували: саме в нас з'явилися перші уроки з народознавства, які нині вже є в програмах Міністерства освіти, нові підручники для найменших – буквар Дмитра Чередниченка «Материнка», підручник з етики в початкових класах «Андрійкова книга»... Цікаво, що діти Гнідинської школи навчалися за цими підручниками – саморобними. Ми їх малювали і роздавали дітям частинами, бо не встигали намалювати для кожної дитини підручник увесь. Там були наші національні герої. Згодом ми вирішили видати ці книжки великим накладом для всіх українських шкіл. І їх було надруковано. Це, без перебільшення, найпотужніший проєкт громадських організацій. Щаслива, що я до нього причетна.

– Думаю, що без Вашої особистої участі як голови Наглядової ради цього конкурсу він не мав би сьогодні такої популярності й успішності. Скільки зусиль було докладено і на боротьбу з байдужістю чиновників, і на те, аби зняти податки з премій для переможців, і на те, щоб у конкурсі брали участь усі без винятку школярі, і щоб, нарешті, до нього прилучилися студенти...

– А як інакше? Це ж наша спільна справа, яка не може залишити байдужим жодного свідомого українця. І це нормально. Особливо нині, коли йде тотальний наступ на мову титульної нації і вже на найвищих рівнях ідеться про введення другої державної мови. І тоді вже української мови не відродиш. Прикладів такого знищення мов і народів можна навести безліч.

– Ще однією спільною точкою дотику Міжнародного освітнього фонду ім. Ярослава Мудрого і Ліги українських меценатів став конкурс ім. Анатолія Єрмака «Що таке національна ідея і патріотизм?», який цього року відбувся вперше, але викликав неабиякий інтерес. На Українське радіо, яке оприлюднило ідею конкурсу в ефірі, надійшло десятки листів з роздумами...

– Анатолій Єрмак – це особлива особистість. Він був членом нашого Фонду, нашим другом. Нещодавно його життя трагічно обірвалося. І тільки тепер стало зрозуміло, скільки всього тримала на своїх плечах ця скромна і невибаглива в житті людина. Нам страшенно хотілося, аби пам'ять про ньо-

го жила. Так виникла ідея конкурсу його імені. А скільки уваги він приділяв вихованню молоді! Попри надзвичайну зайнятість, знаходив для цього час – чи то стосувалося розвитку кобзарства, чи то відродження старовинних українських єдиноборств. Він був віцепрезидентом Федерації шахів України, організатором студентського шахового фестивалю, спортивних змагань з національних видів бойових мистецтв «Спас», головою товариства Нестора Махна «Гуляйполе». Сьогодні вже є десятки переможців конкурсу ім. Анатолія Єрмака, їхні прізвища оприлюднено в пресі, по радіо. Всі вони одержали премії від фонду й Ліги українських меценатів. Нині ми разом з Лігою готуємо збірку їхніх творів, яка так і називатиметься «Що таке національна ідея і патріотизм?» Уже оголошено другий конкурс ім. Анатолія Єрмака.

– Ще одне Ваше навантаження – Ви очолили щойно створену Міжнародну організацію «Конгрес захисту української мови»...

– І вона вже діє. Нещодавня прес-конференція з нагоди її реєстрації в Міністерстві юстиції України збрала багато журналістів. А це ще одне підтвердження того, що тема болюча й актуальна. В областях уже діють осередки організації. А скільки телефонних дзвінків з усієї України на мою програму «Мова і нація» на каналі духовного відродження радіо «Культура». Людям це болить, і вони хочуть зберегти і примножити духовність України. Радує те, що до організації приходять молодь. «Конгрес» уже розпочав активно діяти і реалізовувати кілька проєктів.

– І повертаючись до Вашого фонду, хочу запитати: яким Ви бачите майбутнє фонду?

– Дуже багато хочеться зробити. І щоб держава сприяла тому, що ми робимо. Вже почали співпрацю з міжнародними неурядовими організаціями щодо підтримки освіти в Україні. Маємо кілька проєктів щодо методичного навчання вчителів новим комп'ютерним технологіям. Це повинна бути потужна програма. Підписано вже відповідні угоди. Маємо ще кілька програм у перспективі, але беремося тільки за ті, на які знаходимо гроші.

Газета «Освіта України» № 89, 12 листопада 2004 року

Мовою закону

Люди відчули і зрозуміли: парламентські вибори – це не те, що буде в березні наступного року, а те, що вже почалося. Протягом однієї ночі та ранку, після відставки уряду, відбувся поділ політичних сил, котрим тепер знову знадобиться не народ, а електорат. Для такого перетворення, для того, щоб завести громадян в певні ідеологічні голоблі, вигадано і випробувано чимало організаційно-пропагандистських прийомів. Вони тематично вузькі, зате здатні приворожити будь-кого.

Що діятиме на групові настрої найсильніше? На думку Леоніда Кравчука, такими небезпечними смолоскипами, що запалять пристрасті, є персональний компромат, мовні та національні проблеми. Хто візьметься за подолання безробіття, якщо для цього потрібні роки й роки, а до Верховної Ради хочеться завтра? Це стосується всіх, а тому об'єднує народ. Національностей і мов у нас багато, що відрізняє особистість, наприклад, татарина від росіянина. Партіям треба «прив'язати» електорат до своєї платформи, тому спочатку народ слід роз'єднати за будь-яку ціну. І найкраще це вдається, коли починаються вболівання за міжнародну злагоду.

Ось які принади вбачає народний депутат В. Мироненко, запропонувавши Верховній Раді законопроект (№ 2457 від 04.04.2005 р.) «Про застосування російської мови в Україні». Якщо акт затвердять, то він: «...знизить рівень соціальної напруженості в суспільстві, забезпечить злагоду, єдність народу України, буде сприяти укріпленню та розвитку державності України, формуванню правової держави». Бачите, як все просто – використовуйте повсюдно російську мову поряд з державною і суспільство зануриться у повне «благоденствие».

Загалом сьогодні у Верховній Раді зареєстровано до двох десятків законодавчих актів, присвячених мовній проблематиці. «Цим законом регулюється діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування щодо використання мов в усіх сферах суспільного життя на всій території України, вільного розвитку, використання і захисту російської, інших національних мов України, а також щодо сприяння вивченню мов міжнародного спілкування», – не полінувався пояснити народний депутат О. Мороз, подавши проект «Про

внесення змін до Закону України «Про мови в Українській РСР». Відомий та шановний політик досяг бажаного – найактивніша частина громадськості збурилася. Визнаю, що мені не потрапляли на очі схвальні відгуки. Хоч би як притрушувалися словесною половою основні вимоги можливого закону, всі помітили рядок шостої статті: «Офіційними мовами на всій території України є українська та російська мови».

Та не всі ініціатори подань перенапружувалися, щоб вмотивувати у розлогому вступі необхідність і мету запропонованих проєктів. Все це у М. Круглова і В. Наконечного (№ 6325 від 10.11.2004 р.) просто винесено у заголовок: проєкт закону «Про надання в Україні російській мові статусу офіційної», що «означає визнання її мовою міжнаціонального спілкування». Л. Черновецький не вдавався навіть до таких до болю знайомих пояснень (законопроект № 3410-7 від 05.10.2004). Читаємо статтю 4: «Другою державною мовою в Україні є російська мова».

А групи авторів, охочих пройти якщо не через двері, то пролізти у вікно, застосовують замість термінів «друга державна» чи «офіційна» мови поняття «регіональних мов». У них зустрічаємо два основні мотиваційні пояснення: посилення на Європейську хартію регіональних мов або мов національних меншин та твердження про «традиційне», «природне» розповсюдження мови російської. Є. Фікс, В. Воюш і Н. Шуфрич внесли проєкт «Про гарантування вільного розвитку, використання і захисту російської мови, а також регіональних мов меншин в Україні» (№ 6254-1 від 28.02.2005 р.). У статті 3 пункті 2 зазначено: «Правовий статус російської мови як мови, яка є рідною для майже третини всіх громадян української держави... регулюється цим та іншими законами України». Автори Я. Сухий, Г. Дашутін та Ю. Іоффе пишуть у проєкті закону «Про мови в Україні» (№ 3410 від 05.10.2004 р.): «російська мова... є рідною для більш як чверті всіх громадян». А згадуваний раніше В. Мироненко стверджує, що 8 мільйонів осіб вважають рідною російську мову.

Пересвідчуємося, що кількісна плутанина не заважає ініціативним законотворцям дійти спільного й беззастережного висновку: російська мова має бути другою державною, офіційною, регіональною – якою хочете, щоб вповзти в консти-

туційні межі. В одному випадку (законопроект Н. Шуфрича, М. Шульги та І. Гайдоша «Про внесення змін до Закону України «Про мови в Українській РСР», № 3410-1 від 11.02.2004 р.) перелік регіональних мов або мов меншин має такий вигляд: «російська, кримськотатарська, молдавська, угорська, румунська, болгарська, білоруська, вірменська, гагаузька, польська, грецька, німецька, їдиш, словацька». У раніше цитованому проєкті № 6254-1, де співавтором також вважається Н. Шуфрич, російська та вірменська мови чомусь вже відсутні.

Коли продерешся без втрат до здорового глузду крізь ці хащі довільних підрахунків, сумнівних тверджень і облудних цілей, то почувашся ошуканим: жодної з проблем законопроекти не вирішують. Згадані й частина інших «ініціатив» тільки ускладнюють мовну ситуацію. Чи можна вважати політичними цілями й принципами «необхідність здійснення рішучих дій, спрямованих на розвиток і використання державної та російської мов, а також регіональних мов» (№ 6254-1)? Які саме «рішучі дії» мають на думці автори? Їхні спроби законотворчості у багатьох випадках межують з художнім домислом. Скажіть, будь ласка, на якому правовому полі можна посіяти словосполучення «природне розповсюдження» і «традиційне використання»? Хіба що традицією слід вважати століття русифікації, депортації етносів, а природним – загарбання земель. Чи погодяться з цими юридичними відкриттями в усіх попередньо названих законопроектах кримські татари, румуни Бессарабії або угорці Закарпаття? Ці знущальні псевдотерміни, впевнена, відкине весь український народ, ще не поділений на виборчі групи.

Хоч як маскуйся, жодного мовного питання не вирішиш. Ніхто й не стверджує, що до цього нібито прагнуть. Внаслідок запропонованої «мовної законотворчості» очікується подальше ослаблення мови державної – української. І нема чого тут морщити лоба та примружуватися – нам саме це пропонують.

Ще барвистіша мовна палітра сусідньої Російської Федерації, де природно жили собі десятки національностей і народностей. Тільки на рівні республік, округів та країв і можлива різномовність, що передбачено Законом «Про мови

народів Російської Федерації». Однак на всій території країни з червня нинішнього року набрав чинності Закон «Про державну мову Російської Федерації», прийнятий Державною Думою 20 травня 2005 року.

Цей документ без замовчувань і зайвої деталізації вже в першій статті пункті першому чітко вказує: «У відповідності до Конституції Російської Федерації державною мовою Російської Федерації на всій її території є російська мова». І крапка. Щоправда, серед сфер обов'язкового використання не вказані, наприклад, ні освіта, ні культура. Лише у статті 5, що описує забезпечення прав громадян, передбачено «здобуття освіти російською мовою в державних та муніципальних освітніх закладах».

Щоб проілюструвати закон в дії, перекажу нещодавній телесюжет, що пройшов на РТР-Планета. Московська школа, де навчаються майже 700 дітей, які належать до 45 національностей. Кореспондент повідомляє: «Щоб школа не нагадувала Вавилон, тут всі розмовляють російською». Далі учні демонструють красномовство. Директор школи коментує: «Найстрашніше для нас, коли діти вдома розмовляють рідною мовою». Пропоную накласти цей короткий сценарій на вітчизняне столичне шкільне повсякдення і знайти десять різючих відмінностей.

На відміну від російського, закон Литовської Республіки «Про державну мову» містить таке положення: «Права осіб, що належать до національних меншин, на розвиток своєї мови, культури та звичаїв гарантується іншими законами... і правовими актами». Проте вже стаття 2 проголошує: «Державною мовою Литовської Республіки є литовська мова». Президент Альгірдас Бразаускас, виголошуючи зміст закону в 1995 році, зачитав і розділ 10, що починається статтею 24: «Будь-які дії, спрямовані проти статусу державної мови, встановленого Конституцією Литовської Республіки, неприпустимі». Контролює виконання закону Інспекція з мови Державної комісії литовської мови при Сеймі Литовської Республіки.

У зв'язку з цим звернімося ще до одного нечуваного «здобутку» вітчизняних законотворців. Народні «депутати В. Горбачов, С. Матвієнков, С. Іванов, В. Цушко, О. Гінзбург, В. Мазуренко та К. Самойлик внесли проєкт закону «Про

мови в Україні» (№ 3410-2 від 11.07.2003 р.). У «Загальних положеннях» знаходимо знову знайому тезу: «Мовна політика в Україні базується на визнанні та повазі мовного самовизначення та мовних уподобань». Я вже вказувала, яку «політику» мають на увазі, підводячи під неї «базу» «природного» або «традиційного» розповсюдження мов, та ще й підсилену «уподобаннями». І весь цей хмиз понастягувано заради одного: «Офіційними мовами на всій території України є українська та російська мови».

У кожній країні мовні проблеми мають свої особливості. Тому державні акти Литви або Російської Федерації у чомусь можна вважати зразковими, але не взірцевими. Напевне виходить за межі федеральної юрисдикції положення російського закону, відповідно до якого «органи державної влади... сприяють вивченню російської мови за межами Російської Федерації». Проте в жодній країні, за винятком нашої, законодавча турбота про розвиток мов не здійснюється за рахунок звуження сфер застосування мови державної – рідної для більшості населення України.

Все-таки у Верховній Раді зареєстровано кілька законопроектів, що відрізняються від попередньо розглянутих. Вони розроблені на правовій основі, без емоційних вкраплень на зразок «мовних уподобань». До таких, на мій погляд, належить проєкт закону «Про мови» (№ 3410 від 17.04.2003 р.), поданий народними депутатами П. Мовчаном і К. Ситником. Однак методологічно мені зрозуміліший підхід, запропонований у проєктах І. Юхновського «Про українську мову як державну мову України» (№ 7300 від 06.04.2005 р.) та «Про розвиток і застосування мов в Україні» (№ 3410-3 від 11.07.2003 р.). Хоча названий першим документ надійшов пізніше другого, розглядати питання варто було б у такому порядку: насамперед ухвалити закон про державну мову, а потім – про мови національних меншин. У своєму листуванні з Міністерством освіти й науки України знайшла таку інформацію: «У секретаріаті Кабінету Міністрів перебуває на розгляді проєкт закону України про розвиток і застосування мов в Україні. Цей закон, у разі його ухвалення Верховною Радою, буде базовим, що встановлюватиме загальні принципи мовної політики в Україні, правові та організаційні засади розвитку і застосування

мови, юридичну відповідальність за порушення законодавства про мови тощо».

Який законопроект стане «базовим», важко вгадати. Бо у Верховній Раді є подання Кабінету Міністрів України за авторством В. Януковича (згодом відкликане), що має таку само назву, як і згаданий у листі Міносвіти. У ньому ж знаходимо обнадійливу думку: «Центральними органами виконавчої влади розглянуто проекти законів про внесення змін до Закону України «Про мови в Українській РСР» та про надання в Україні російській мові статусу офіційної». Вони не підтримані «як такі, що суперечать нормам Конституції України». У самій Верховній Раді є також проекти постанов про неприйняття або відхилення згадуваних документів.

Не лише центральні органи виконавчої влади, народні депутати, але й об'єднання громадян стурбовані тим, що держава й досі не має закону про державну мову, а це дає привід не тільки для ідеологічних спекуляцій, а й для численних провокацій. Міжнародна громадська організація Конгрес захисту української мови звертається до народних депутатів зі своєю розробкою закону України «Про державну мову». Учасники конгресу – автори законопроекту – намагалися уникнути теоретизації, термінологічного засмічування, пустопорожніх розумувань. Ми не визначаємо, як інші, що таке державна мова, чим вона відрізняється від мов інших націй – ми мовою закону вказуємо, в яких сферах державна мова працює обов'язково, завдяки чому її розвиватимуть і захищатимуть, хто і в яких випадках несе відповідальність за дії, спрямовані проти державної мови.

Нещодавно президент Казахстану Нурсултан Назарбаєв склав перед спеціальною комісією іспит на знання казахської мови, подавши приклад решті державних службовців. Цей президент незмінно при владі ще з радянських часів. Та змінюється світ і світогляд, а про це своїм співвітчизникам краще розповідати рідною мовою.

Валентина СТРІЛЬКО, голова «Конгресу захисту української мови».

Газета «Голос України», № 241 (3741) від 20 грудня 2005 року

Мовна політика: Загроза зсередини

Валентина СТРІЛЬКО, голова Міжнародної громадської організації «Конгрес захисту української мови»

За останні роки в нашій державі набуло переосмислення багато понять. Та чомусь одне з найважливіших – поняття національної безпеки – суттєвих трансформацій не зазнало. Попри те, що тривалий час було та й, власне, залишається найпопулярнішим та найефективнішим об'єктом дебатів, дискусій і, насамперед, маніпуляцій. А тим часом переосмислення це потребує постановки єдиного простого питання: від чого/кого нам слід себе убезпечити, звідки йде загроза? Правильна відповідь на запропоноване питання прояснила б багато темнуватих плям та сумнівних стратегій нашої сучасної політичної практики.

Однозначна відповідь влади на це питання так і не прозвучала. Можливо, тому, що факти останнім часом дедалі частіше свідчать, що ударів національній безпеці завдає вона сама? Нічого дивного. Наша політична система нічим не відрізняється від інших і гниє так само, які більшість із них – зсередини. А серединою цією у нас є (принаймні наполегливо претендує бути) саме Кабмін. Він і завдає періодично ударів по центральному для нашої державності поняттю – поняттю «українськості». А саме по українській мові, яка, безперечно, є першочерговим компонентом цього поняття. Припустити, що теперішня влада цього не усвідомлює – наївно. Радше навпаки: усвідомлює це надто чітко, усвідомлює і – діє.

Сьогодні фрази про наступ на українську мову – це аж ніяк не хворобливі крики купки патріотів-націоналістів, як це наполегливо презентує владна пропаганда. Це реальність, котра чи не щодня підтверджується фактами, більшість яких просто вражають своїм цинізмом та неприхованою байдужістю до всього українського.

У Севастополі на фоні протестів десятка громадських організацій ухвалюється «Програма розвитку регіональної російської мови і російської культури на 2007-2011 роки», при цьому миттєво знаходяться і виділяються на її реалізацію кошти з міського бюджету. І це в той час, коли констатуємо цілковитий провал «Державної програми розвитку і

функціонування української мови на 2004–2010 роки», ухваленої постановою Кабінету міністрів В. Януковича у жовтні 2003 року. Події у Севастополі свідчать, що політика ігнорування, яку уряд В. Януковича системно здійснював щодо української мови, рішуче переходить у іншу якість – політику наступу. Проте якщо метод ігнорації ще якось виправдовувався (у випадку Севастополя – малодоказовими тезами про невелику питому вагу українців у складі населення міста), то сьогодні виправдовуватися чи приховувати щось було б смішно. Українці – друга після росіян етнічна група Севастополя, але складається враження, що хоч би якою вона була – другою, третьою, четвертою, – вона насамперед залишається другорядною, як і решта етнічних груп. І такою сприймають її не лише в Севастополі, а й загалом у Криму. Інакше як пояснити дані, згідно з якими російськомовних друкованих видань там – 223, а україномовних – п'ять (до того ж спробуйте уявити масштаби й тиражі таких із них, як «Джерельце», «Кримспорт», «Будьмо», якщо навіть загальнодержавна газета «Кримська світлиця» ледь дотягує до 3 тис. примірників).

Факти наступу фіксуємо вже мало не щодня. Чого вартий просто вбивчий сюжетний поворот багатосерійної (а відповідно до наших реалій – одразу багатосудової) історії з наданням місцевими радами в низці областей статусу регіональної російській мові. Здавалося, ситуація вже більш-менш нормалізувалася, або принаймні перейшла у свою латентну фазу: переважна більшість обласних та міських прокурорів відреагували на неправомірні рішення міських рад позовом в інтересах держави в особі Кабінету міністрів України (до речі, крім того ж таки міста Севастополя, де чомусь до Ленінського районного суду звернувся не міський прокурор, а заступник генерального прокурора України). Дарма, що більшість позовів прокурорів були заявлені ще влітку 2006 року, а у деяких областях через апеляційну тяганину рішення ще й досі не прийняті. Дарма, що в кількох областях взагалі в задоволенні позову відмовлено. Така стратегія звична, до неї слід було бути готовими. Головний її принцип – це не принцип вирішення питання, а принцип затягування та максимального заплутування. Головна мета – перевести конфлікт із громадської, загальнодержав-

ної площини, де він був би у центрі публічної уваги та уваги преси, у сферу судову – набагато менш прозору та більш їй, владі, підконтрольну. Так, загалом, і сталося. За кілька місяців зникли будь-які згадки про рішення місцевих рад, як і інформація про перебіг у цих областях відповідних судових процесів. Так продовжувала працювати стратегія ігнорування та замовчування.

Та минув час, і стратегію ігнорування знову змінила стратегія наступу. Не просто несподіваними, а вбивчими виявилися відповіді з Донецької обласної прокуратури та прокуратури міста Севастополя, які отримала Міжнародна громадська організація «Конгрес захисту української мови» наприкінці березня на свій запит із проханням повідомити про рішення судових засідань, що мали відбутися у лютому та березні цього року. Раніше свій наступ на державну мову уряд В. Януковича хоч якось приховував – можливо, тому ми й не були готовими до такого несподівано відвертого, миттєвого і цинічного ходу: провадження у порушених судових справах закрито – у зв'язку з відмовою Кабінету міністрів України від позову. «26.02.07 до суду... від представника Кабінету міністрів України надійшов лист, згідно з яким рішення № 11 від 26.04.06 Севастопольської міської ради... не порушує права та інтереси Кабінету міністрів України, тому Кабінет міністрів України просить закрити провадження у справі». Процедура, змальована заступником прокурора м. Севастополя І. Пілатом, обіцяє за лічені дні повторитися і в інших областях, хоча в деяких із них (Запорізькій, Херсонській) завдяки зусиллям відповідних судів та суддів, вже було поставлено крапку: задоволено позовні вимоги обласних прокурорів, а рішення міських рад таки визнано протиправними і скасовано. Очевидно, саме приклади такого розвитку подій і спровокували Кабінет міністрів діяти швидко, рішуче й неприкрито. Щось пояснювати чи виправдовувати цій владі справді вже немає сенсу. Надто яскравою є тенденція, надто промовистими – факти, однозначними – висновки. Фаза адаптації, постійного озирання, круглих столів та вдаваної поступливості таки справді минула. Сьогодні промови Прем'єр-міністра вже не такі обережні, якими вони були на початку, і заяви не такі багатозначні. Сьогодні чітко озвучуються плани щодо ухвалення

двомовності у разі зібрання у парламенті бажаних 300 голосів, або щодо створення програм розвитку російської мови.

Такі плани не лише озвучуються, а вже й здійснюються. Бо це, виявляється, не так важко зробити у країні, де так і не створено ні мовного управління, ні інспекції з мовних питань, ні ради з питань мовної політики. У країні, де немає жодного виконавчого органу, який би не просто слідкував за дотриманням статусу української мови як єдиної державної, а й визначав механізми контролю та відповідальності за антиконституційні рішення судів, за антиукраїнські заяви, які лунають сьогодні. Треба визнати: той стиль, у якому сьогодні дозволяє собі діяти Кабінет Міністрів, уможливили ми самі: всі парламенти попередніх скликань, так і не ухваливши за 15 (!) років Закону про державну мову, президенти, зокрема й нинішній, не виступивши з ініціативою і не підтримавши створення мовного управління, уряди, не створивши не те що мовного виконавчого органу, а й навіть більш-менш пристойної програми розвитку та функціонування державної мови. У країні, де безвідповідальність та відсутність контролю і підзвітності є нормою, нема чого дивуватися тій уседозволеності, яку демонструє сьогоднішній уряд у своєму наступі на українську мову. Так, це пряма загроза нашій національній безпеці. Вона йде зсередини, від самої влади, яка усвідомила свою силу. А якщо так триватиме й надалі, то усвідомить і свою безкарність.

Газета «Дзеркало тижня», № 13 (642), 7 квітня 2007 року

Закон викривленого дзеркала чи принцип справедливості?

Думки напередодні Дня Незалежності

Валентина СТРІЛЬКО, президент Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого

Минуло 16 років, і, на жаль, оглядатись назад дуже боляче. Україна не стала винятком із сумного правила про те, що революцію творять романтики, а користуються її плодами негідники. Те національне багатство, яке мало стати запорукою стабільного й успішного розвитку не-

залежної держави, уже майже на дві третіх розграбовано, привласнено, перепродано.

Озираючись років на 20 назад, аналізуючи минуле, ніяк не можеш позбутися враження, що уся історія нашої держави пишеться за якимось дивним, незбагненим законом кривого дзеркала, законом від протилежного. І розпочалася дія цього ефекту викривлення з центрального поняття нашої національної свідомості – поняття незалежності. Про неї мріяли, її наближали, за неї боролись. А замість неї отримали тотальну залежність – економічну, політичну і найстрашнішу – духовну.

А ще 16 років тому у поняття незалежності ми вкладали зовсім інший зміст. Можливо, дещо ідеалістичний, але безперечно – щирий. Так, незалежність була мрією, ідеалом, але за нею, цією мрією, стояла наполеглива багаторічна робота, за нею стояв пошук, ризик, виклик. Їх, цих викликів, було чимало, і кожен з них ми приймали. Перший з них ми прийняли тоді, коли утворили на базі Гнідинської школи Малу Академію Народних Мистецтв як форму позакласної роботи, яка органічно увійшла в навчальний процес – через народні, джерела, традиції, педагогіку, ближчі нам ментально й духовно.

Безперечно, там, де з'являється нове, з'являються і настороженість, і спротив, і страх. Але ми ризикували. Ризикували тоді, коли прийняли педагогічним колективом школи рішення вивчати історію України – не півроку в 7-му класі в курсі історії СРСР, а комплексно, всебічно, масштабно. Перші уроки народознавства також з'явилися саме у Гнідинській школі. Відмовилися від тих єдиних програм та підручників, за якими навчалися усі школи СРСР, і створили силами власного педколективу свої програми й посібники. Так прийшли до ідеї створення першого національного букваря, який працював на формування цілком нового типу національно свідомої особистості. На той час Гнідинська школа без перебільшень перебувала в центрі національно-педагогічного руху. Крізь неї пройшли тисячі вчителів, які приїздили познайомитися зі школою та перейняти досвід нової національної системи освіти й виховання.

Через заглиблення в національну історію ми логічно пі-

дійшли до особливо важливого кроку – встановлення національного прапора. 1987-го року синьо-жовтий прапор увійшов у Гнідинську школу, в кожному класі було створено куточок національної символіки. Звичайно, увесь цей час за нашою діяльністю пильно стежило КДБ. Але ентузіазм та загальне піднесення перекреслювали будь-які думки про ймовірну небезпеку, будь-який страх. Ми намагались наблизити День Незалежності. На базі Гнідинської школи вийшов перший підручник з національним змістом освіти тиражем на всю Україну – буквар «Материнка» та чотири читанки. Утім, навіть тоді міністерство ще боялося таких радикальних змін, тож усі ці підручники друкувалися як підручники пробні.

Було встановлено місце поховання Павла Чубинського, який народився на Бориспільщині. Саме місце, бо від могили не лишилося і сліду, не було навіть пам'ятного надгробку. Та й встановлено воно було лише завдяки спогадам місцевого населення, предки яких працювали колись у маєтку Чубинських. Саме те місце ми освятили, поставили дубовий хрест. Згодом домоглися встановлення пам'ятника Чубинському та монументу жертвам 1933-го року. Хоч це й було непросто, бо на місці культурної та історичної пам'ятки заплановане було... будівництво гаражів. А тут якийсь Чубинський, тоді ще й не відомий як автор державного гімну, гімну, який ще й співати було небезпечно. Уже з десятків років тривають розмови про необхідність відновлення садиби Чубинських та створення музею. Але це порожні розмови, які й досі не реалізувалися у жодному проєкті. А тим часом у Гнідинській школі створена перша кімната-музей Павла Чубинського: зібрано фольклорні записи, які він робив у Гнідині, віднайдено в архівах та бібліотеках матеріали та довідки, спогади про його перебування на Бориспільщині.

Навіть після проголошення незалежності тиск не припинявся. Райкомом партії навіть було порушено питання про доцільність мого перебування на посаді директора Гнідинської школи. І це за крок до незалежності України, після перших виборів до Верховної Ради України. Зняти з посади не вдалося, але під час передвиборчої кампанії кандидатів у народні депутати В. В. Стрілько, яка з тридцяти кандидатів з величезним відривом вийшла у другий тур, районне партій-

не керівництво перемогти не дозволило. Утім, я анітрохи не шкодую, що тоді, 1990-го року, не стала народним депутатом. То була для мене важлива школа передвиборчої боротьби, я мала змогу зустрічатися з людьми, відчула їхні настрої і зрозуміла найголовніше – народ хоче незалежної України, жодного відступу назад вже бути не може.

І це нарешті сталося. Ейфорія, піднесення, сльози, радості. Тоді справді вірилося, що все буде, як обіцяно, що буде могутня незалежна Україна. Про це говорили і – найголовніше – у це щиро вірили.

Минуло 16 років, і, на жаль, оглядатись назад дуже болісно. Україна не стала винятком із сумного правила про те, що революцію творять романтики, а користуються її плодами негідники. Те національне багатство, яке мало стати запорукою стабільного й успішного розвитку незалежної держави, уже майже на дві третіх розграбовано, привласнено, перепродано.

Але найболючіше в усій цій ситуації те, що ті, хто найактивніше підіймав на прапор національні ідеї, почали на них збагачуватися. Торгівля національними ідеями швидко стала нормою. Ті праві партії, на які так сподівалися усі національно свідомі громадяни, кому на початку 90-х вірили й за які голосували, фактично зрадили тих, хто стояв у витоків боротьби за незалежність, хто її наближав. Сьогодні праве крило, втративши свій колишній авторитету народу, аби знову потрапити до Верховної Ради, готове поступитися своїми ідеями й принципами в обмін на місце у списках блоку «Наша Україна – Народна самооборона». І керівництво партії на це йде – і Української народної партії, і Народного руху.

Що вже казати про виміри усієї країни чи масштаби партії, коли достатньо подивитися, хто пройшов до влади під помаранчевими прапорами у Бориспільському районі. Без перебільшень можна сказати тільки одне: це люди, які на перший план ставлять свої власні, корисливі інтереси. Двічі Іванові Полюховичу, голові Бориспільської районної державної адміністрації, висловлювала недовіру майже стовідсотковим складом районна рада – і старого, і нового скликання. Приклад прямої дії Конституції України, згідно з положеннями якої президент повинен, отримавши таке подання від депутатів районної ради, звільнити такого голову з посади. Але

дивним чином Полюхович двічі зумів залишитися у кріслі. Питання: чому ж мовчить гарант Конституції України? Коли навіть пряма норма Конституції не діє, коли по всіх позиціях закони не виконуються? Коли виникають сумніви (які ж одразу переходять у впевненість), що закон завжди на боці того, хто при владі.

А владу у нас, виявляється, змінити не так вже й просто. Нові вибори – старі обличчя: на жаль, ця схема для України вже стала звичною. Нові телевізійні ролики – старі прізвища. Ніби реклама використаного товару, який під новим брендом, після вторинної обробки намагаються вигідно продати.

Просто абсурдними виглядають розмови про невпевнене економічне зростання, ріст ВВП. Не треба бути економістом чи фінансистом, аби зрозуміти, звідки беруться ці відсотки: очевидно, що не від зростання виробництва, а від тотального розпродажу природної сировини й національних багатств. Натомість не потрібно жодних показників та цифр, аби зрозуміти: сьогодні населення в Україні вимирає такими темпами, що можна вже підрахувати, коли помре останній українець на цій землі. Зараз потрібно набратися сміливості й замість казок про українське Ельдорадо поставити питання про державну програму збереження української нації.

Усе справді ніби у викривленому дзеркалі – порівняно з тим, про що колись так мріялося. Але усе це вона, наша незалежна Україна. Незалежна Україна – це вимираючі села, скуплені в одні руки за безцінь землі, спекуляція на святих лозунгах і святих іменах. Це безвідповідальні обіцянки політиків, вибори за закритими списками, а як наслідок – цілі роди й клани, свати, куми, секретарки, масажисти й водії у парламенті Незалежна Україна – це фінансовані олігархами псевдомайдани, профанація національної ідеї, контроль центральних засобів масової інформації. Парадокс, який навіть пояснити важко. Важко усвідомити глибину катастрофи, в яку потрапила Україна: катастрофи не тільки і не стільки політичної, як духовної, суспільної, зрештою, моральної. А усвідомити її необхідно, і то якомога швидше, бо час, який, як вірилося колись, наблизитиме нас до світлого майбутнього, вперто працює проти нас. І кожен новий день обростає, як цвіллю, новими помилками, на які не має права молода держава, яка хоче вижити.

Та, попри все, і це не просто наївний ідеалізм, незалежна Україна – це й велике майбутнє. Бо центр Європи – в Україні, і рано чи пізно він стане таким центром, яким був за часів Ярослава Мудрого. Існує закон зворотності та закон викривленого дзеркала, але й існує принцип справедливості. І рано чи пізно нашими зусиллями він мусить спрацювати.

Газета «Вісті» від 16-22 серпня 2007 року

Валентина Стрілько: «Незалежність – свято зі сльозами на очах»

Гість сьогоднішнього номера Валентина Василівна Стрілько – голова Бориспільської районної громадської організації «Народний Рух України за перебудову». Бориспільці знають її як колишнього директора Гнідинської середньої школи, яка першою в Радянській Україні видала буквар без зображення Леніна. Це за її ініціативи в українські школи ввели народознавство, почали вивчати історію рідного краю, а в Ленінській кімнаті поруч із червоним прапором постав жовто-блакитний. На дворі стояв 1987 рік! Пізніше, після проголошення незалежності, до Валентини Василівни приїдуть міліціанти – попросять дати їм український прапор, щоб присягнути на вірність новій, незалежній державі. Бо більше ні в кого було взяти. Спогади однієї з тих, хто хотів наблизити незалежність України. Спогади про те, як незалежність здобували на Бориспільщині.

– Щодо мого внеску в становлення незалежності України, все свідомо починалося під час навчання в Київському (тоді, державному) університеті імені Тараса Шевченка. Там я вчилася на філологічному факультеті, на кафедрі української мови та літератури. Коли я подавала документи, на той час вивчати українську було не модно. Російська була престижна, високо оплачувалась, а українська – навпаки. Втім, усі, хто йшов сюди, це була українська еліта. Ми читали заборонену літературу – книжечки, надруковані на папіросному папері. Щоб їх можна було прочитати, потрібно було підкладати білий папір. Серед них – твори Євгена Свєрстюка, Івана Дзю-

би, Ірини Калинець. Обговорювали можливість національного відродження, будували плани, мріяли.

Саме там у мене зародилося бажання зробити все, щоб добитися справедливості для українців. Мені було образливо, що в усі роки відбувалося нищення України як такої – заборона на українську мову, на культуру, на український друк. Хотілося, щоб діти наші знали історію України. Щоб вони знали, що наша культура існувала ще до нашої ери. Що ми ніяка не частина Москви, а Москва частина Київської Русі. Що Україна – це потужний просвітницький центр Європи.

– Ви почали наближати незалежність уже як директор Гнідинської школи... Важко було?

– Я йшла до цього не один рік. Спочатку сама, а потім вдалося повести за собою колектив школи. Попервах проводила зустрічі з відомими людьми України: письменниками, композиторами, художниками, давала колективу читати літературу, в нас діяли постійні художні виставки. До школи приїжджала українська еліта, яка давала відповідний резонанс у свідомості вчителів. І тому опору з боку вчителів та батьків не було ніякого. Я навіть дивуюся тому, як мені легко це вдалося.

– Почали ви з того, що...

– З того, що замість політзанять для педагогічного колективу, де, як правило, розповідалось про керівну роль Комуністичної партії, почали вивчати історію України: матеріали голодомору; як Україна втратила письменників; вивчали сторінки історії України, які взагалі ніде не вивчалися.

Далі – відмовилися від радянських підручників і почали робили власні. Почали з того, що історію України ввели фактично з першого класу. І почали вивчати її з рідного краю: спочатку історію села Гнідин, потім Бориспільщини, далі Київської області і усієї України. Це, мабуть, був 1987 рік. Уявляєте, що ми витворяли?

Щоб виховувати справді національно свідомих громадян, ввели окремим предметом українську пісню, була сопілка, запровадили народні ігри, створили театр (постановка казок була як навчальний предмет). Для того, щоб розвивати загальне мислення шахи – і це був окремий урок.

Ми першими зробили куточок, де стояли і червоний, і жовто-блакитний прапори. Коли проходили урочисті заходи, на-

рівні з Червоним прапором виносили й жовто-блакитний. Я навіть знайшла таку формулу: оце в нас державний, а це національний прапор. І мені ніхто не міг заперечити.

Серед усього видали саморобні підручники з етики та зробили власними силами буквар. Спільно з письменником Дмитром Чередніченком зробили буквар «Материнку». Замість портрета Леніна на першій сторінці та оповідань, наповнених радянським ідеологічним змістом, буквар вийшов з новим, українським змістом. Оскільки 1990 року видати його було неможливо, ми платили художникам, щоб вони малювали для кожного учня книжечку – наклад був 25 примірників. Вистачало їх на два тижні. Потім замовляли наступну частину.

– Що спонукало робити подібні зміни в навчальній програмі?

– В першу чергу, бажання, щоб діти росли українцями. Тому що нас виховували в дусі: «Мой адрес не дом и не улица. Мой адрес – Советский Союз». Це було образливо, бо величезна українська культура була, по-перше, занедбаною, а по-друге – забороненою.

– У чому це проявлялося?

– В усьому. Не можна було дотримуватися народних традицій. Не можна було колядувати-щедрувати. Вважалося ознакою поганого тону розмовляти українською. Вчителям російської мови доплачували, української – ні. Це була повна дискримінація.

Коли ми вивчили народні традиції, колядки-щедрівки, селом пішла я з дітьми: в народному одязі, з козою. Так сільська рада збрала сесію, де прийняли рішення оголосити мені догану з формулюванням: «за необґрунтовані побори з населення». Я пішла до голови села з'ясувати, що це означає. «А ви ж ходили з учнями по селу? – пояснив. – А ви ж брали подарунки, які вам давали? Треба було не брати!» І це абсолютно серйозно.

– Як на це дивились у відділі освіти?

– Відкритих конфліктів у нас не було. Були тільки напружені стосунки, як і з райкомом партії. То була ціла історія спротиву партійних органів, спрямована проти мене. Ставили питання в райкомі партії про моє звільнення з роботи. І коли

почали з'ясовувати, за що звільнити, з'ясувалося – за те, що я казала «многостраждальна Україна».

Коли на мене написали донос, і до мене з перевіркою приїхав представник із обкому партії, він виявився розумним чоловіком. Подивився на все, що ми зробили, й каже: «Валентино Василівно, ви ходите по лезу бритви. Підіть у Міністерство й затвердіть усе, що ви робите як експериментальне. Зверніться до Міністра, я думаю, що вас там зрозуміють».

І я пішла в Міністерство освіти. Треба віддати належне тому, радянському міністерству. Буквально за 10 днів мені затвердили всі програми, за якими ми працювали. Ось так я легалізувалась. Якби це зараз відбувалось, я не знаю, скільки б тривало оформлення.

Потому газета «Освіта України» надрукувала великий матеріал про наші нововведення. У ньому всіх учителів України закликали працювати за новим (нашим) змістом. І до Гнідинської школи почали їхати з усієї України. Я навіть не чекала на таку реакцію. Рік ми працювали як науково-методичний центр. Ми не просто приймали вчителів, ми їм давали в руки книжки, свої програми, розробки уроків.

1995 року, коли я очолила Міжнародний освітній фонд ім. Ярослава Мудрого, поїздила Україною. Вразила мене одна школа в місті Кривий Ріг. Я приїхала, а вони мене зустрічають і кажуть: «Ми за вашою програмою працюємо». Пізніше я зрозуміла, яку важливу роботу ми робили. Я не знаю, чи була б зараз якась ідея, яка б отак підняла всіх. Щоб тисячі вчителів поїхали в якусь школу і захотіли щось змінити.

– Пройшов референдум, проголосили незалежність. Що тоді відбувалось на Бориспільщині?

– Перед Днем Незалежності було ГКЧП. Народ же наш зляканий голодомором, війнами, тюрмами, розстрілами... На кухні десь балакали, а коли оголосили ГКЧП, народ злякався. Спротиву йому на Бориспільщині не було, а була така пауза. Коли ми вийшли окремими голосами –10 осіб – на нас дивилися як на ненормальних. Тому що невідомо було, чим усе закінчиться, де ми будемо.

Справедливо кажуть, що якби там не голосували, які б там рухи не були по Україні, але тон всьому задає Київ. І коли національно свідомі згуртувались і за підтримки Леоніда Крав-

чука виступили в Києві, коли була проголошена незалежність, от тоді легко зітхнула й Бориспільщина – перестали на нас скося дивитися. Навіть міліціанти приїхали до мене в школу, щоб попросити державного прапора, на якому прийняли присягу. Більше прапора ні в кого не було. Тобто, незалежність якось легко нам далась. Можливо, якби важче було, тоді б більше її берегли. А так, вона ніби з неба впала...

– Прошло 20 років після проголошення незалежності. Люди отримали те, за що ви боролися?

– Мені дуже важко відповідати на це запитання. Україна повинна бути незалежною. Але вона не повинна перебувати в таких злиднях, у яких перебуває зараз. Те, як обкрадають Україну, це просто неймовірно. Я ось привезла в бібліотеку книжечку, де є цифри про кількість землі, вкраденої в деяких селах Бориспільського району. Наприклад, мій рідний Гнідин. Що нам вдалося з'ясувати, людям роздали близько 250 гектарів землі. «Наліво» – комерційним структурам, приватним особам й еліті з Верховної Ради України – віддано майже 3,5 тисячі гектарів. Так само ми зробили дослідження по інших селах.

У мене є достатньо інформації про те, скільки вкрадено землі в територіальних громадах. Про те, що розкрадалося в союзі з сільськими радами, з головами адміністрацій. Коли я подивилася деякі розпорядження голів, виявилось, що вони кожного дня роздавали землю. І не бориспільцям, і не жителям району. Причому віддавали при Вікторові Ющенку (Президенту України), при Євгену Жовтяку (голови Київської облдержадміністрації), при Івану Полюховичу (голови Бориспільської райдержадміністрації).

Люби, Боже, правду – як кажуть у народі. Я не боюся всього цього розповідати. В мене купа документів, де видно, як без технічної документації затверджується величезна кількість землі – товарне призначення змінюють на ОСГ, тоді на будівництво і бігом перепродують... Казати, що тільки Партія Регіонів краде, було б несправедливо. Те саме робили й при Ющенку. Якщо ми будемо мовчати, то нашим дітям і правнукам нічого не залишиться – одні борги.

– Тоді як кожен має для себе розуміти Незалежність? Яку має відстоювати позицію? Як має себе поводити?

– Кожен із нас має сказати: «Україна моя земля, я господар, вона належить мені», і вимагатиме, в першу чергу на виборах, щоб усе розкрадене повернули... Повернути можна, але для цього потрібно попотіти. Треба відмінити розпорядження, треба піти в суд, треба знайти ланцюжок, кому вони перепродували народну землю. У злочину давності немає.

Треба бути активними, небайдужими. На виборах не продаватися за гречку, а дивитися й думати, за кого голосувати. Іти голосувати, особливо молоді. Підіть, ви хоч не дасте їх сфальсифікувати. Мене обурює пасивність нашого народу. Якщо будемо пасивними, ми гідні такої влади, яка в нас є – яка не дбає за народ, а дбає за себе, і гарно дбає! Допоки будемо пасивними, до тих пір нас обкрадатимуть. Ось у чому проблема...

Якби я знала, що до влади в незалежній Україні з кожним роком приходять деструктивні сили, то я не знаю, чи так активно агітувала б за незалежність. Тому свято Незалежності для мене – зі сльозами на очах. Однак, маю віру, що Україна буде розвиватися і стане дійсно європейською державою.

Спілкувався Павло МАГДЕНКО.

Газета «Термінал», 19 серпня 2011 року, № 15

Як виховати любов до України?

Громадськість започатковує обговорення Концепції українського патріотичного виховання.

З 26 лютого Міжнародний освітній фонд імені Ярослава Мудрого спільно з Національною академією педагогічних наук, Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України, вищими навчальними закладами України, громадськими організаціями та представниками різних релігійних конфесій започатковують громадську дискусію у формі науково-практичних конференцій на тему: «Українське патріотичне виховання – передумова розвитку державності», «Українське національно-патріотичне виховання: реалії, тенденції, перспективи». Планується, що за їхніми результатами будуть зроблені пропозиції до державного документу «Про проєкт

Концепції Загальнодержавної цільової соціальної програми українського патріотичного виховання громадян на 2013–2017 роки». Ініціатори дискусії вважають, Концепцію потрібно ще доповнювати та вдосконалювати. Про актуальність виховання патріотизму «згори» «Дню» розповіла президент Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого Валентина СТРІЛЬКО.

– Пані Валентино, ви вказуєте на те, що «майже 80 % молоді не вважають Україну своєю державою», посилаючись на дані Фонду демократичних ініціатив за 2012 рік. Які дані дають вам можливість це стверджувати?

– У цьому дослідженні йшлося, що 80 % молоді не впевнені в тому, що держава зможе захистити їхні права, забезпечити майбутнє та створити для молоді умови для всебічного розкриття талантів. Я можу ще навести дані Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, згідно з якими 52 % молоді хочуть виїхати з України. Це – теж не менш страшні цифри. На жаль, якщо держава не піклується про молодь, не захищає права своїх громадян, якщо немає робочих місць, то природно, що молодь хоче втекти. Згадаємо Пилипа Орлика, який у своїй Конституції прописав, що влада повинна створити в Україні такі умови, щоб українці не виїжджали по чужих світах...

– Конференції – це тільки початок роботи. Якою ви бачите подальшу роботу в напрямку формування в молоді українського патріотизму?

– Так, конференції – це початок роботи. Проблему ж треба вирішувати на законодавчому рівні. Я не схильна брати досвід Компартії, але тоді була комуністична ідеологія. Життя показує, що коли в нашій країні немає української державної ідеології, якщо вона не прищеплюється молоді, то ми з кожним роком все більше втрачати мемо молодь. Хочу навести досвід Росії. Там державна патріотична програма діє вже 15 років, вона приймається урядом і фінансується з бюджету. На 5 років – 26 мільйонів доларів. У ній передбачено дуже багато державних нагород за патріотичне виховання молоді – менших, більших. Росія не згадує слова «нація», бо там багато національностей, такий акцент не робиться; також вона не робить такого ж, як у нас розшаркування перед іншими національностями – що їх треба поважати. У нас гово-

рять про це постійно, але ж наш народ завжди поважав тих, хто живе поряд з нами, бо українці миролюбиві, і у всі віки з повагою ставилися до всіх національностей. Ця повага в крові українців! А ось що треба – так це на державному рівні дбати про українське патріотичне виховання, виховувати молодь в дусі любові до України, до її многостраждальної історії. Якщо молодь не знатиме історії своєї держави, то вона не розумітиме, як тяжко далася Україні її незалежність. Також обов'язковою складовою українського патріотизму повинно бути виховання любові до української мови, української культури, українських традицій – це основоположні підвалини виховання українського патріотизму.

З часу незалежності в Україні є декілька документів, в яких йдеться про патріотичне та українське національне виховання, а саме: Указ Президента України «Про Національну доктрину розвитку освіти» № 347/2002 від 17.04.2002 року, Постанова Кабінету Міністрів «Про Державну національну програму «Освіта» («Україна XXI століття») № 896 від 03.11.1993 року, Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, Міністерства освіти і науки України, Міністерства оборони України, Міністерства культури і туризму України «Про затвердження Концепції національно-патріотичного виховання молоді» № 3754/981/538/49 від 27.10.2009, Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України «Про Основні орієнтири виховання учнів 1–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів» № 1243 від 31.10.2011 року.

Перед Новим роком Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України видало ще один документ «Про проєкт Концепції Загальнодержавної цільової соціальної програми патріотичного виховання громадян на 2013–2017 роки» для обговорення. Це крок до прийняття Закону України «Про патріотичне виховання». Громадські організації не відмежовуються від роботи державних структур в питанні підготовки таких важливих документів і тому активно долучаються до їх створення. Адже вони стосуються українського патріотичного виховання. І саме в такій єдності можуть бути прийняті найбільш ефективні закони України й документи. Тому на масштабних науково-практичних конференціях, які цілий рік

проходитимуть по Україні (завершальна пройде на базі Київського національного університету імені Тараса Шевченка в листопаді), ми будемо напрацьовувати свої пропозиції. Також протягом 2013 року пройдуть ще 28 конференцій на цю ж тему з представниками різних духовних конфесій України. Перша конференція пройде на Київщині 26 лютого, у ній візьмуть участь майже 500 чоловік з усієї області. Київщина ще у 80-ті роки минулого століття була першою в Україні, яка підняла голос за українське національне виховання, лідером цього руху стала Гнідинська школа на Бориспільщині. Я вважаю, що всі документи щодо українського патріотичного виховання, видані за роки незалежності, треба привести до спільного знаменника у вигляді Закону України «Про українське патріотичне виховання».

– На вашу думку, чи можна «згори» виховувати молоде покоління?

– Не можна виховувати «згори», але від цієї «гори» багато що залежить. Бо якщо Президент кладе квіти до пам'ятника Героїв Крут, а в школах ця подія не вшановується як визначна історична дата, то напевно щось не спрацює... До цієї важливої теми треба повернути всіх учнів, вчителів, науковців, державних і громадських діячів. Бо якщо на рівні дитячих садків, шкіл, навчальних закладів всіх рівнів не буде розуміння архіважливості справи виховання українського патріотизму, то користі від нашої роботи буде мало. За 20 років Україна не повернулася обличчям до цієї державницької теми. Наведу приклад: 21 листопада 2012 року, селище Базар, де в 1921 році відбувся розстріл 359 воїнів УНР учасників Другого зимового походу. Нагадаю, що червоноармійці їх взяли в полон, запропонували або переходити на бік радянської влади, або розстріляєм. Відповів рядовий козак С. Щербак: «Я – козак 6 Січової стрілецької дивізії Щербак! Від себе і козаків, яких я знаю, кажу вам: ми знаємо, що нас чекає, і ми не боїмося смерті, але до вас служити не підемо. Бийте! Ми на смерть готові!»... І от невелика група людей приїхала 21 листопада 2012 року з Києва в селище Базар вшанувати героїв, перед тим повідомивши місцеву владу, школу про цю важливу подію. Ви думаєте, хтось прийшов? Нікого. Тільки делегація з Києва. Жодних квітів біля пам'ятника. А на пам'ятнику викар-

бувано: «Споруджений з ініціативи та фінансової підтримки українців Великобританії». Мабуть українцям в Україні це не болить, болить українцям у Великобританії. Який кращий приклад патріотизму, героїзму, служінню Україні ще потрібно. Цей факт говорить про те, що в Україні в напрямку українського патріотичного, українського національного виховання непочатий край роботи!

Оксана МИКОЛЮК.

Газета «День», № 35, 26 лютого 2013 року

Валентина Стрілько: «Наша молодь має знати й шанувувати своїх українських героїв!»

Валентина Стрілько від 1994 року очолює Міжнародний освітній фонд імені Ярослава Мудрого, діяльність якого спрямована на підтримку українських шкіл, україномовних освітніх закладів на наших теренах і за кордоном, вивчення української культури та історії. Питання українського національного виховання завжди було в центрі уваги фонду. Детальніше про це – в інтерв'ю «Літературній Україні».

– Пані Валентино, очолюваний Вами Міжнародний освітній фонд імені Ярослава Мудрого зініціював проведення серії Всеукраїнських науково-практичних конференцій з питань українського національного та українського патріотичного виховання у 2013 році. Що зумовило таку ініціативу фонду?

– Тема українського національного виховання сьогодні з вуст чиновників-державотворців, на яких лежить обов'язок формувати і зміцнювати українську націю і українську державу, не звучить. Проте її актуальність очевидна: якщо взяти статистику українських та міжнародних соціологічних організацій, то можна сказати, що Україна займає перше місце в світі за рівнем дитячого алкоголізму, п'яте місце – за рівнем еміграції. За даним українських соціологічних служб кількість молодих людей, які мають бажання виїхати за кордон, становить від 52 % до 60 %. 80 відсотків молоді – це дані соціологічного опитування фонду «Демократичні ініціативи» –

вважає, що їхня держава не захищає їх, не створює умов для розвитку. Можна наводити й інші цифри. І якщо ми не виховуватимемо молоде покоління в дусі любові до України, патріотичного ставлення до своєї держави, українського національного виховання, нове покоління українців не матиме шансу усвідомити, що воно є представником великої української європейської нації.

– Що було зроблено державою в цій сфері за останні 20 років?

– Нині у нас немає жодного закону України, який спрямовував би всі державні структури в напрямку українського патріотичного виховання молоді. Хоча за час української незалежності було прийнято декілька наказів Міністерства освіти, постанов уряду, указ Президента України, які ставили за мету виховувати громадян у національному дусі. Про український патріотизм в жодному з них не було й мови. Це Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття»), прийнята в 1993 році, це Національна доктрина розвитку освіти (2002 рік). Паралельно можна навести досвід Росії: вже 15 років там діє програма патріотичного виховання, на яку виділяють великі кошти, у першому читанні пройшов Закон РФ «Про патріотичне виховання», завданням якого є координація зусиль усіх державних органів у напрямку патріотичного виховання, при президентові Росії створено управління, головною метою якого є обговорення основних пріоритетів, напрямів і завдань реалізації патріотичного та національного виховання молоді. Тож ми хочемо, щоб це було і в Україні, щоб на конференціях обговорили наші напрацювання щодо Закону України «про патріотичне виховання», включно з українським національним вихованням. Хочемо, аби згодом була можливість прийняти на державному рівні програму українського патріотичного виховання, яка мала б державне фінансування.

– Чи йдуть Вам назустріч державні організації?

– Так, безумовно. Правда, далеко не скрізь в Україні. Багато хто, як вогню, боїться словосполучення «українське патріотичне виховання». Де вдається, конференції ми проводимо спільно з державними інститутами: це провідні університети України, громадські організації, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту, Академія педагогічних наук України.

Всі учасники не заперечують важливості цієї теми. Та й без привернення уваги найширших кіл громадськості буде важко впровадити якісь законодавчі ініціативи в цій галузі. Ґрунтовно вивчаючи цю тему, ми звернулися до Міністерства освіти за інформацією, що саме робиться в напрямку патріотичного виховання. В офіційному листі-відповіді № 1/11-3726 від 18.02.2013 року за підписом заступника міністра Б. Желтєвського йдеться про Велику вітчизняну війну, військово-патріотичну гру «Зірниця», «Молоду гвардію» тощо. А де ж наші герої – ті, хто боровся за українську незалежність? Як можна виховувати український патріотизм на прикладах, запозичених у радянської держави? Якщо ми не наповнимо українським змістом освіту в школах і вишах, молоді люди не знатимуть своєї історії, а відповідно і не берегтимуть незалежність України. Мене надзвичайно турбує те, що питання українського патріотизму, українського національного виховання належним чином не озвучують. Я аналізувала матеріали парламентських слухань по сільській школі – жодного виступу про українське національне виховання на селі. Досі немає наукових робіт на тему українського патріотизму й українського національного виховання. Якщо взяти Державну національну програму «Освіта» («Україна ХХІ століття»), то там прописано, що таке національне виховання, і що треба його посилювати. Це було задекларовано в 1993 році. Але в наступних документах ці поняття зводять майже до нуля. Тому ми й хочемо обговорити проєкти і документи, створені Міністерством освіти, іншими відомствами і внести туди український зміст.

– Які саме, на Вашу думку, події української історії мають вшановувати в школах?

– Нині вже й Президент кладе квіти до пам'ятника героям Крут, а в школах героїв Крут не вшановують. Думаю, що й не всі вчителі розуміють значення скажімо, трагедії під Крутами і битви під Базаром. Взяти хоча б трагедію під Базаром: я була в складі делегації з Києва, яка 21 листопада поїхала вшанувати пам'ять учасників визвольного походу армії УНР 1921 року проти більшовиків. Армію було розбито: 400 осіб взяли в полон, 359 було розстріляно. Їм пропонували перейти на бік радянської армії, а жоден із вояків цього не зробив.

На місці розстрілу поставили пам'ятник, на якому написано: «Збудований з ініціативи і за кошт українців Великобританії». Тобто – українцям в Україні це не треба? Чи можна знайти кращий приклад для виховання молоді? У школах про цей подвиг майже ніхто нічого не знає. У той день біля пам'ятника не було нікого ні з села, ні з місцевої школи. І таких прикладів можна наводити силу-силенну.

– Чи може, на Ваше переконання, проблема українського національного виховання об'єднати представників різних політичних сил?

– Звісно, ми б хотіли, щоб це питання боліло не лише нашому Фондові, а й народним депутатам України, принаймні тому здоровому ядру у Верховній Раді. До речі, на наші пропозиції відгукнувся голова Верховної Ради Володимир Рибак, заступник голови Верховної Ради Руслан Кошулинський (ВО «Свобода»), голова Комітету Верховне України з питань освіти і науки Лілія Гриневич (ВО «Батьківщина») і навіть комуністи (тоді, коли мова йшла просто про «патріотичне виховання»). Можна зробити висновок, що ця проблема може бути точкою консолідації ставників представників більшості політичних сил. Її було досягнуто під час нашої першої Всеукраїнської науково-практичної конференції «Патріотичне виховання громадян України – передумова розвитку державності», яка пройшла на базі Київського інституту післядипломної педагогічної освіти за підтримки Київської обласної державної адміністрації. Інша справа, що можливі дискусії щодо окремих аспектів цього питання. Заключну конференцію ми плануємо провести на базі КНУ імені Тараса Шевченка і згодом подати до Верховної Ради проєкт Закону України «Про українське патріотичне виховання», а також проєкт державної програми «Українське патріотичного виховання».

Розмовляла Ганна ПРОТАСОВА.

«Літературна Україна», № 12 (5491), 21 березня 2013 року

Освіта: Без рожевих окулярів

На часі створення інноваційних навчально-виховних технологій і методик.

Київщина першою з регіонів провела науково-практичну конференцію «Патріотичне виховання громадян України – передумова розвитку державності». Її другий етап відбувся нещодавно у Богуславі в гостинній спеціалізованій одинадцятирічці № 1.

Ініціатор і організатор цієї дискусії, як і всеукраїнських науково-патріотичних дебатів на тему «Українське національне виховання: реалії, тенденції, перспективи» – Міжнародний освітній фонд імені Ярослава Мудрого. Ідею генерального «продюсера» підтримали Національна академія педагогічних наук (НАПН), галузеве міністерство, обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів, органи місцевої влади, громадські та релігійні об'єднання. Всеукраїнська патріотична акція протягом 2013 року пройде у більшості регіонів.

Її головний інформаційний спонсор – редакція газети «Голос України».

«Виховання підростаючого покоління є найважливішим складником національної культури. Сталість існування нації гарантується лише передачею прийдешнім поколінням культурно-історичних традицій батьків, дідів і прадідів. Повноцінну, цілісну, національно-свідому особистість можливо виховати тільки завдяки правильно організованій системі вивчення національних ідеалів і традицій. А ця система має формуватися з національного світогляду, філософії народу та національної ідеології» (із привітання учасникам конференції заступника Голови Верховної Ради України Руслана Кошулинського).

Позицію політика підтримали виступаючі на конференції. Валентина Стрілько, президент Фонду імені Ярослава Мудрого, кандидат педагогічних наук, зокрема, зазначила: «Будь-яка політична сила, що формується навколо образу лідера, а не навколо ідеології, приречена на ганебну поразку. Лідери рано чи пізно потерплять крах, якщо зневажатимуть поняття української державної ідеології».

Президент НАПН Василь Кремень у своєму зверненні до педагогів наголосив: «Сьогодні поки що недостатньо ґрун-

товних досліджень, які б розкривали основні підходи, нові форми, методи та технології виховання юних патріотів України. Продуктивними науковими підвалинами для створення інноваційних навчально-виховних методик, технологій, які б сприяли розвитку в кожній молодій людині стійких духовно-моральних переконань і світогляду, мають стати ідеї гуманізму, демократизму. Важливо також забезпечити належну професійну готовність педагогічних працівників до реалізації завдань і змісту патріотичного виховання дітей та учнівської молоді, удосконалення процесу підвищення професійної компетентності педагогів...».

Слід зазначити, що ініціативу Фонду імені Ярослава Мудрого викликала великий інтерес, про що свідчать не лише численні привітальні звернення керівників парламенту, уряду, відомих науковців і представників творчої інтелігенції. Взяти участь в обговоренні наболілої проблеми висловили бажання майже 150 небайдужих освітян не тільки Київської області.

Виставка чудових робіт гуртківців загальноосвітніх, позашкільних, професійно-технічних, вищих навчальних закладів Богуславського району показала, як уміло педагоги використовують народні традиції, фольклор у вихованні дітей. У стінах першої школи були проведені майстер-класи талановитих народних умільців: «Ложкарство», «Ткацтво», «Лозоплетіння», «Робота з природними матеріалами», «Бісероплетіння», «Петриківський розпис», «Флористика», «Квілінг», «Вироби із солоного тіста»... Порадували і творчі самодіяльні колективи регіону. Зокрема, народний вокальний ансамбль (Бровари), колектив учнів і вчителів Софіївсько-Борщагівського навчально-виховного комплексу (Києво-Святошинський район), народний аматорський гурт «Коляда» Богуславського гуманітарного коледжу імені І. С. Нечуя-Левицького.

Без перебільшення скажу, що конференція на Київщині стала своєрідним святом. Святом національного духу, який хочеться продовжити.

Леонід ГУБЕРСЬКИЙ, ректор Київського національного університету імені Т. Шевченка, президент Співки ректорів ВНЗ України:

«Ваше завдання – привернути увагу освітян, науковців,

керівників державних органів управління освітою, громадськості, державотворців до питання патріотичного виховання учнівської молоді; виробити й обговорити пропозиції щодо оновлення нормативно-правового забезпечення реалізації національного виховання в системі освіти; визначити наукові засади модернізації національного виховання».

«Голос України», № 66 (5566), п'ятниця, 5 квітня 2013 року

Молодь треба закохати в Україну

**Президент Міжнародного освітнього фонду імені
Ярослава Мудрого Валентина СТІЛЬКО
Досьє «Урядового Кур'єру»**

Валентина СТІЛЬКО. Народилася на Київщині. Закінчила філологічний факультет Національного університету імені Т. Шевченка. Кандидат педагогічних наук. З 1994 року обіймає посаду президента Міжнародного благодійного фонду імені Ярослава Мудрого.

Цього року в Україні проходить серія науково-практичних конференцій «Патріотичне виховання громадян України – передумова розвитку державності». Про проблеми молоді, національне виховання і законодавство розповіла ініціатор проєкту, президент Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого Валентина СТІЛЬКО.

Урядовий Кур'єр: Валентино Василівно, чому серед безлічі проблем сучасної молоді ваш Фонд зупинився саме на науково-патріотичному вихованні?

– Справді, проблем в українській молоді чимало. Це і перше місце України в світі за рівнем дитячого алкоголізму, і зростання в чотири рази за останні 10 років кількості батьків, яких позбавили батьківських прав. Не треба забувати і про загальнодержавні «дорослі проблеми, які торкаються нашої молоді чи не більше, ніж усіх інших громадян. Наприклад, Україна посідає перше місце у світі за захворюваністю на туберкульоз і СНІД, десяте – за кількістю в'язнів.

Однак найтривожніші такі цифри: 80% молодих українців відчують, що держава не дбає про них і не захищає їх. Від 52 % до 60 % молодих людей – більш як половина! – хочуть

виїхати за кордон. Звичайно, розв'язання окремих соціально-економічних проблем грає величезну роль, однак йдеться і про глобальніші речі: загальний патріотизм, вірність державі. І в цій галузі мусимо констатувати брак ефективної роботи з дітьми та молоддю.

Урядовий Кур'єр: *Хіба таку роботу не проводять у школах – на уроках історії, української мови та літератури, у позашкільних закладах?*

– Так, елементи українського національно-патріотичного виховання, безперечно, є в школах і позашкільних закладах. За роки незалежності України завдяки ентузіастам від освіти напрацьовано значну методичну базу, є великий практичний досвід національно-патріотичного виховання. Водночас сам зміст освіти частково суперечить його засадам. Так, у більшості шкіл на уроках історії активно вивчають приклади героїзму під час Великої Вітчизняної війни, тобто радянського періоду. Це добре, але відбувається все за інерцією від радянської системи освіти, коли в обов'язковому порядку вивчали подвиги «Молодої гвардії», героїв-піонерів. А як же власне українські герої? Їм належної уваги не приділяють. Наприклад, не вшановують пам'яті героїв Крут, зовсім не згадують про битву під Базаром – цей трагічний, але такий вражаючий приклад героїзму, любові до України. Не знають у школах і про подвиг героїв Холодного Яру. Отож бачимо, що системного підходу до національно-патріотичного виховання в Україні немає. Дітей і молодь треба не просто навчити історії, мови, літератури – їх треба закохати в Україну. Цю важливу місію, на жаль, поки що покладено виключно на ентузіастів.

Урядовий Кур'єр: *Це проблема навчальних програм? Чи брак роботи з педагогами?*

– Ні те, ні інше. В першу чергу – на законодавчому рівні бракує законів про патріотичне виховання, про державну українську мову й інших важливих документів та підзаконних актів, спрямованих на формування якісної української нації. Про повноцінну державну програму, під яку окремим рядком бюджету виділяли б кошти – як у Росії, наприклад, – взагалі не йдеться.

Саме тому Фонд і запропонував дискусію у формі на-

уково-практичних конференцій за участі освітян, науковців, керівників різних установ і відомств, державотворців. В результаті цих професійних обговорень ми сподіваємося сформувати концепцію українського національно-патріотичного виховання і створити проєкт закону «Про українське патріотичне виховання». Також буде прийнято ряд звернень учасників конференцій до народних депутатів з проханням прийняти відповідні закони і державну програму «Українське патріотичне виховання».

Урядовий Кур'єр: А як, до речі, відреагувала на вашу ініціативу влада? Чи відчуваєте ви підтримку керівництва держави і регіонів?

– Так, на заклик до обговорення національно-патріотичного виховання відгукнулися і державні управлінці, й керівники місцевих органів влади, наукових установ, університетів. Наприклад, свою підтримку засвідчив Голова Верховної Ради Володимир Рибак, його заступник Роман Кошулинський, голова Комітету ВР з питань освіти і науки Лілія Гриневич. До учасників конференцій звернулися зі словами підтримки голова Київської облдержадміністрації Анатолій Присяжнюк, президент Національної академії педагогічних наук Василь Кремень, заступник міністра освіти Борис Жебровський.

Конференції, що протягом року заплановано провести в різних регіонах України, підтримують місцеві управління освіти, університети, громадські організації. Тобто загалом підтримка є, залишилося використати її для реальних, практичних кроків.

Урядовий Кур'єр: Як, на вашу думку, до теми українського національно-патріотичного виховання ставляться представники різних політичних сил? У них, ймовірно, зовсім різні погляди на це питання.

– Гадаю, якраз ця тема може їх об'єднати. Якщо ви проаналізуєте партійну належність тих депутатів і високопосадовців, які підтримали нашу ініціативу, знайдете і представників Партії регіонів, і «Батьківщини», і «Свободи», і «УДАРу». Під час першої конференції ми відчули, що представники різних політичних сил консолідуються навколо бажання бачити Україну сильною, привабливою для молодого покоління державою.

Звісно ж, існують дуже різні, навіть інколи цілком протилежні погляди на окремі теми і складові національно-патріотичного виховання. Але для того й існує демократичне суспільство, аби всі суперечливі, болючі питання можна було відкрито обговорити і прийти до консенсусу. Сподіваємося, що після серії конференцій, які пройдуть у різних регіонах, ми напрацюємо спільну позицію громадськості з питань національно-патріотичного виховання. А підсумувати її спробуємо під час фінальної конференції на базі Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Юрій Сєдих, для Урядового кур'єру.

Газета «Урядовий кур'єр», 23 травня 2013 року, № 90

Важко тримати корону, не маючи міцного підґрунтя Всеукраїнська акція триватиме і в 2014-му

Актуальне інтерв'ю

З лютого 2013-го в регіонах тривала патріотична акція, організована Міжнародним благодійним імені Ярослава Мудрого, Фондом сприяння розвитку української національної школи. Двічі у столиці, чотири рази на Київщині, у Дніпропетровську, Львові, Івано-Франківську, Запоріжжі освітяни, науковці, представники громадських організацій обговорювали проблеми українського національного виховання: реалії, тенденції, перспективи.

Незмінним генеральним інформаційним спонсором всеукраїнських конференцій був «Голос України», який опублікував 13 репортажів, інтерв'ю, аналітичних статей тощо. Акції відбуватимуться в регіонах і наступного, 2014 року.

Про реалії, тенденції і перспективи національного виховання в країні кореспонденту газети розповідає президент Фонду імені Ярослава Мудрого кандидат педагогічних наук Валентина СТРІЛЬКО.

– Валентино Василівно, у своїх виступах на конференціях ви не раз підкреслювали: якість освіти дорівнює

якості держави. Стверджували, що у більшості наших закладів майже відсутній національний зміст освіти. Цитували німецького педагога Дістервега: «Хочете виховати німецького патріота, годуйте його щодня однією стравою – німецькою історією і німецькою мовою». Якою ж стравою, на ваш погляд, годують дітей в державних і не тільки школах?

– Я наведу приклади, а ви робіть висновки. У «Читанках» для 2–4 класів ви не знайдете жодного оповідання (окрім хіба що розповідей про Велику Вітчизняну війну) з історії України, починаючи з XII століття. У «Букварі» – жодної згадки про мивщину країни.

У підручниках з української мови для 5, 6, 10 та 11 класів про події з XII століття до сьогодні нічого немає, нібито 900 років держави взагалі не було! У книзі для 8 класу – лише текст про Мазепу без інформації про його заслуги та зруйнування Батурина. Невже ця тема і досі під забороною? Тоді забороніть Шевченкове «Це той Перший, що розпинав нашу Україну, а Вторая доконала вдову-сиротину».

В «Історії України» для 5 класу, написаній за новими стандартами, є розділи, які читати без валеріани неможливо. Про козаків, скажімо, написано, що вони воювали з турками, татарами і поляками й жодного слова про боротьбу з царською Росією! Не сказано і про те, хто зруйнував Запорозьку Січ.

– Ви звернулися до інституту інноваційних технологій з проханням обґрунтувати позицію авторів підручника. Як відреагувала установа, що відповідає за зміст освіти?

– Її директор Олександр Удод пояснив, що підручник має допомогти п'ятикласникам навчитися вивчати історію. Особливістю книги він вважає те, що «автори виховують учнів на позитивному сприйнятті історії України, акцентують увагу на досягненнях, історичних та культурних здобутках нашої держави, тим самим допомагаючи формувати позитивне мислення і бачення майбутнього». Напевне, сприятиме цьому формуванню дозована правда, замовчування фактів, які комусь не хочеться згадувати...

ЦИТАТА

«...Велике щастя маю від того, що рід мій з давніх часів, пройшовши через нелегкі випробування, не впав відрізаною

гілкою, проріс через кров і бруд, через віки і квітує... на рідній землі, багатій історією і людьми... Моє коріння тут, глибоко в землі... Мабуть, важко гордо тримати крону, не маючи міцного підґрунтя...». Ірина САВІСЬКО, киянка. (Із збірника творів школярів «Люблю Україну, бо вона моя», 2006).

– Про це ви говорили на парламентських слуханнях, присвячених проблемам середньої школи. Ваш виступ учасники зібрання сприйняли неоднозначно. І як наслідок...

– Через день я отримала листа від Удода про припинення дії договору про нашу співпрацю. Причина не приховувалася: «Позиція, якої дотримується Фонд у питанні виховання підростаючого покоління, інтелектуального, культурного, духовно-морального розвитку особистості не збігається з позицією Інституту інноваційних технологій і змісту освіти».

– **Як писав поет: «Была без радости любовь – разлука будет без печали».**

– Вочевидь. Зміст освіти потребує кардинальних змін. Треба негайно прийняти державний стандарт, який дасть змогу плекати українську націю, а не космополітів. Тих, хто свідомо чи несвідомо знищує в школах український зміст навчання і виховання, треба негайно притягти до відповідальності. Про це, зокрема, заявили у зверненні до перших осіб держави десятки науковців та вчителів, учасників всеукраїнських науково-практичних конференцій («Голос України» неодноразово цитував текст звернення. – Авт.). Це справжні патріоти, що пам'ятають вислів Платона: «Скажіть, яке покоління ви виховуєте, і я скажу, яку державу будете».

– **Продуктом патріотичної акції, що тривала майже рік, стала підготовлена вами ПРОГРАМА національно-патріотичного виховання учнівської молоді. У чому її суть, Валентино Василівно?**

– Як казав Мудрий філософ, народ, який думає вперед на один рік, вирощує хліб. Народ, який думає вперед на десять років, вирощує сади. Народ, який думає вперед на сто років, виховує молоде покоління. Останнє і є для країни й нації стратегічною перспективою. Бо «Основа всієї держави складається з правильного виховання юнацтва» (Цицерон).

Програма – стратегічний рекомендаційний документ, який дає можливість розробки системи заходів національно – патріотичного виховання. Її мета – забезпечити конструктивну співпрацю навчальних закладів, установ культури, громадських, благодійних та релігійних організацій і, звісно, ЗМІ.

– Які ви бачите напрями національно – патріотичного виховання?

– Професор Дрогобицького державного педагогічного університету імені І. Франка Омелян Вишневецький визначив п'ять головних: виховання моральності, патріотизму, громадянськості, родинності та валеологічне і екологічне виховання. Учасники обговорення схвалили їх.

Ми надішлемо документ керівникам країни з пропозицією затвердити програму і забезпечити її реалізацію за кошти державного бюджету. Це, вочевидь, потребуватиме відповідних змін до Закону України «Про освіту», прийняття закону про українське національно-патріотичне виховання та низки інших нормативно-правових актів.

ДОСЛІВНО

«Школа не може обмежуватися тим, що дає знання. Вона повинна виховувати високоосвічених, високоморальних та здорових громадян України».

Микола АЗАРОВ, Прем'єр-міністр.

Думки з приводу

Побувавши на кількох конференціях, я зрозумів, що чимало освітян, а ще більше чиновників, як чорт ладана бояться словосполучення «українське національне виховання». Патріотичне – так, моральне – так, європейські, загальнолюдські цінності – так. Тільки не українське національне.

Це підтвердили, зокрема, на Київщині, де погодилися прийняти учасників акції лише за умови, що в назві конференції слова «українське національне» організатори замінять на «патріотичне виховання». А на завершення заходу головуюча чиновниця обласного рангу запропонувала «в знак поваги і вдячності за підтримку» корзини квітів вручити керівникові регіону та його заступниці... Не покласти до пам'ятників істинних патріотів України, яких у столиці дюжина, а вручити бюрократам. Учасники вітали пропозицію клерка млявими оплесками.

Цей урок «патріотизму», гадаю, надовго запам'ятається педагогам, учням і студентам, що взяли участь у дискусії.

В одному з університетів категорично відмовилися починати конференцію з гімну України... В іншому студенти загримали стільцями, безцеремонно покидаючи залу засідань під час виступу ІХНЬОГО ж сивочолого професора, що ділився досвідом виховання молоді. Керівник підрозділу педагогічного (!) ВНЗ розпорядилася «трохи посидіти на конференції і йти на заняття». Трохи посиділи. І яскраво продемонстрували свою вихованість, чим дали урок наставникам. Катерина Чорна, завідувач лабораторії Інституту проблем виховання Національної академії педагогічних наук, так прокоментувала поведінку майбутніх учителів: «Це результат виховання. І це наша вина».

Іван ІЛЛЯШ.

Газета «Голос України», № 248 (5748), 27 грудня 2013 року

Валентина Стрілько: «Вперед треба вже не просто йти, а бігти, не оглядаючись у минуле!»

Валентина Стрілько у 25 років стала директором Гнідинської школи, яку прославила педагогічними новаціями і справжнім українським духом. Одна з небагатьох жінок, котра ще в компартійні часи зважилася очолити Бориспільський Рух за перебудову і відкрито боролась за незалежність України. З 1992-го вона – заступник голови Київської облдержадміністрації «першого демократичного призову». Кандидат педагогічних наук, президент Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого, лауреат премії Ліги українських меценатів.

– Валентино Василівно, Україна довідалася про директора Гнідинської школи Валентину Стрілько спершу як про новатора-педагога, а вже потім як про голову Бориспільського Народного Руху за перебудову. Це важливо знати тим, хто й досі мусує думку про «осліплених ненавистю до радянської влади» рухівців, мовляв, здатних валити, нівечити, а не творити... Педагогічна спільнота тоді була вражена змінами у вашій школі...

– Коли в 1979 році я стала директором Гнідинської школи, мені найперше хотілося навести елементарний естетичний порядок: щоб школа була чиста, і дітям хотілося до неї йти. А коли змінився зовнішній вигляд школи, замислилася над сутністю навчального процесу, що був наскрізь пронизаний комуністичною ідеологією. Їздила до (новаторів педагогіки Амонашвілі (Грузія), Лисенкової (Москва), до Шаталова у Донецьк. Найбільше вразили грузини, які вже на той час викинули радянські підручники. Відомий грузинський педагог Амонашвілі працював із саморобними підручниками, в яких панував грузинський дух з першого класу. Приїхала додому й думаю: грузини можуть, а ми ні? Спільно з письменницею Галиною Кирпою ми зробили свій підручник з етики. Це була «Андрійкова книжка» для 1 -4 класів. Під моїм керівництвом змінився в школі навчальний план, хоч і не мала права цього робити. Зокрема, ми склали навчальні програми з літератури, історії та інших дисциплін. Згодом з педагогічним колективом підготували першу концепцію національної освіти України, яку в 1989 році опублікувала газета «Освіта». Історія України інтегровано читалася з першого класу, з п'ятого – окремим курсом, адже в той час «Історія України» вивчалася лише у 7 класі і лише півроку. Першими в Україні ми запровадили уроки народознавства за книгою Василя Скуратівського «Берегиня». Посягнули і на святая святих – піонерську організацію: замість неї запровадили нову форму позакласної роботи – малу Академію народних мистецтв, створили хор «Берегиня», етнографічний музей. Весь зміст навчання і виховання був наскрізь пронизаний українським змістом. У ті часи, коли всі школи Радянського Союзу працювали за єдиними підручниками і навчальними планами, це був майже подвиг.

Пізніше виготовили саморобний «Буквар» з українським змістом і видали кожній дитині. В них Степан Бандера і Симон Петлюра – національні герої.

– Мені здається, «приводним пасом» переважної більшості тих, хто «вийшов на барикади» заради повалення диктату Компартії та здобуття незалежності України, було загострене почуття справедливості. Саме на цих дріжджах сходила споконвічна мрія прогресивного українства – власна незалежна соборна держава.

– Почуття відновлення справедливості рухало і мною. Знала про репресії, голод, про звірства більшовиків.

Від усвідомлення того, що треба змінювати систему, прийшло й усвідомлення необхідності суспільно-політичної сили, здатної зрушити українців. Коли такі люди почали об'єднуватися в рухівську організацію, постало питання керівництва Бориспільським районним осередком. Чоловіки вирішили, що тут може впоратися жінка, – взяти на себе удар КПРС, КДБ і решти тоталітарної машини. Так і обрали мене головою Бориспільського Руху за перебудову. Це була не партія, а велика багатомільйонна громадська організація, і Бориспільщина в ній була достойно представлена.

– Ще одна, можна сказати, метаморфоза: спливе час, і Ви, як і багато хто, одійдете від рухівських справ...

– Точніше, я одійшла не від справ, бо моя життєва стратегічна лінія збігається з тією, яку накреслив тоді Рух. Правильніше сказати, я дистанціювалася від організаційних рухівських структур. Не могла погодитися з перетворенням цієї масової народної течії на партійну структуру. Донині вважаю це стратегічною помилкою.

– Пані Валентино, по життю Ви не були теоретиком-білоручкою, і все ж Ваше призначення на посаду заступника голови Київської облдержадміністрації для багатьох виявилось несподіванкою.

– Цілковитою несподіванкою це було і для мене. Тоді мене, директора школи, викликав щойно призначений керівник області, якого, до речі, я до того не знала, Іван Капштик і запропонував іти до нього заступником. Свою роль, думаю, тут зіграла рекомендація президента Леоніда Кравчука залучати до влади тих відомих людей, хто боровся за незалежність України і робив конкретну справу. Працювала, як заведена. Мене важко було застати у робочому кабінеті. За ті роки по кілька разів побувала в усіх куточках області. Була нетрадиційним, так би мовити, незручним керівником для місцевого начальства, колишніх компартійних функціонерів. Прагнула утверджувати українство в Київській області.

– Нині, якби довелося, щось робили б не так, як тоді?

– На тлі старих бюрократів, ще тих, які, образно кажучи, підстругували олівці Кагановичу, почувалася білою вороною.

На відстані років бачу, що бракувало дипломатичності: з керівника районної ланки, який усе життя прогинався перед компартійною системою, важко було за короткий час зробити свідомого українця-патріота. А так хотілося! Бракувало і знання апаратних хитрощів.

Шкода, що 20 років тому керівництво країни не зважилося піти шляхом держав, що заборонили партноменклатурі обіймати керівні посади впродовж десяти років. Сьогоднішня люстрація дуже запізнила. Якби її зробили вчасно, Україна давно була б у Євросоюзі, та і війни у нас не було б.

– 3 поста заступника голови облдержадміністрації Вас звільнили одразу після переобрання у 1994 році президента України. Знову несподіванка?

– Коли починалася президентська виборча кампанія і треба було підтримувати діючого президента України Леоніда Кравчука, «бюрократичні вовки» з облдержадміністрації «заягли на дно», мовляв, кому, як не мені, досвідченій у політичних баталіях людині, йти у довірені особи кандидата в президенти України Леоніда Кравчука. Одне слово, я опинилася «на передовій», а вони після програту Леоніда Макаровича зберегли свої місця під владним сонцем. Звільнили з обласної адміністрації одну мене як довірену особу Леоніда Кравчука. До речі, в Гнідинську школу директором повернутись не дали.

– Двадцять чотири роки з дня проголошення незалежності – це той час, коли треба оглянутися на пройдене і багато з чого зробити висновки. Що скажете з цього приводу?

– Україна за часи незалежності багато втратила. Найстрашніше, що втрачений час обернувся для народу злиднями, корупцією, безправністю. Переконана, Україну чекає велике європейське майбутнє, а українців – достойне в ньому життя. От тільки вперед треба вже не просто йти, а бігти, не оглядаючись у минуле!

Інтерв'ю записала Світлана Осадча.

Газета «Трудова Слава», 21 серпня 2015 року, № 119–122

ЯНГОЛИ УКРАЇНИ

**3 квітня 2017 року – 100 років Бориспільській
«Просвіті»**

Історія Бориспільської «Просвіти» – зовсім невідома сторінка. Досліджуючи її, поринаєш у страшну епоху більшовицького полювання на українців.

Органи радянської влади спеціально приховували прізвища репресованих, засекречували їх, і в такий спосіб замовчували наслідки своїх звірств. А кожен наш земляк був непересічною особистістю і кожен поплатився своїм життям лише за те, що безмежно любив Україну та боровся за її незалежність.

Створенню потужної Бориспільської просвітянської організації передувала робота видатних українських діячів Бориспільщини: Івана Сулими, Павла Чубинського, представників славного козацького роду Безбородьків та інших українських патріотів нашого краю.

Отже, 3 квітня 1917 року на Бориспільщині створюють «Просвіту». Її членами стають місцеві мешканці: хлібороби, лікарі, вчителі, співаки, актори, дрібні підприємці. До її лав вступають не лише українці, а й росіяни та євреї, що прихильно ставилися до України.

«Просвіта» Бориспільщини підпорядковувалася Київській «Просвіті» та чітко дотримувалась у роботі статуту й відповідних інструкцій, що надходили з центральної «Просвіти».

Поодинокі документи про діяльність цієї організації, які вдалося знайти в архівах Київської області, говорять про те, що її члени були активними громадськими діячами, несли в народ українські ідеї, створювали бібліотеки, проводили проукраїнські мітинги, національні українські свята, зустрічались із мешканцями багатьох сіл, займалися освітньо-педагогічною діяльністю. Просвітяни були в перших лавах борців за незалежність України, підтримували проголошену 1917 року Українську Народну Республіку.

Через кілька місяців Бориспільська «Просвіта» вже письмово звітувала про свою роботу листом на ім'я генерального секретаря «Просвіти» у справах освіти (документ подається мовою оригіналу):

Генеральному Секретареві по справах народної освіти від Боришпільського т-ва «Просвіта»

Боришпільська «Просвіта» почала існувати 3-го квітня цього року. Тепер налічує вона 125 членів. «Просвіта» поділяється на три секції: бібліотечно-лекційну, театральну-концертну і дитячу (остання фактично в даний момент не існує).

Бібліотечна комісія упорядкувала бібліотеку, яка поділяється на 7 розділів: 1) красне письменство (105 №№); 2) драматична література (49 №№); 3) історія (45 №№); 4) національне питання і соц.-економічні науки (68 №№); 5) природознавство (44 №№); 6) збірники, ноти і т. інше (25 №№); 7) журнали (Літературно-науковий Вісник, Світло, Українська Життя, Нова Громада за 1906 рік). Бібліотечна комісія передплачує «Нову Раду», «Робітничу Газету», «Народну Волю», «Боротьбу» має передплатити «Літературно-Науковий вісник» і «Українську школу».

Членами бібліотечно-лекційної секції були прочитані реферати про автономію і федерацію, про необхідність для України національно-територіальної автономії, про боротьбу України за свої автономні права в минулому і сучасному.

«Просвіта» по змозі ознайомлювала людність з біжучими подіями українського національно-політичного життя і тому, коли на сільському сході члени «Просвіти» підняли питання про піддержку Української Центральної Ради, то громадяни поставились до цього питання свідомо і винесли резолюцію, в якій признали Українську Центральну Раду правомочним органом українського народу; тоді ж таки сход наклав на себе «податок на рідну справу».

Дякуючи заходам деяких членів «Просвіта» й євреї Боришполя приєднались до постанов сходу. Театральну-концертну секцію за цей час двічі улаштувала літературно-вокальні вечори, присвячені пам'яті Т. Шевченка. Такий же вечір наша «Просвіта» упорядкувала в с. Іванкові. Театральною ж комісією (секцією) виставлені були п'єси: «Нахмарило», «Дай серцю волю...», «Зілля Королеви», «На сіножаті».

«Просвіта» збирає гроші на Національний фонд і за цей час збрала 105 карб. 81 коп.

При товаристві «Просвіта» заклався комітет по збудуванню пам'ятника-бюста Т. Г. Шевченкові в Боришполі. Комітет цей збирає пожертви на цю справу і поки що зібрав 220 карб.

Останніми часами бібліотечна комісія розпочала продаж книжок, яких вже продала на 100 крб. 81 коп.

Досі «Просвіта» містилася тимчасово в помешканні Вищої Початкової Школи, тепер же перейшла в інше, наняте помешкання, де має думку одчинити при бібліотеці читальню, а трохи згодом упорядкувати курси навчання грамоті, української історії й географії.

Голова Ради «Просвіти» Микола Кириченко

Перший голова Бориспільської «Просвіти» Микола Вісаріонович Кириченко був головним лікарем Бориспільського тубдиспансера, високоосвіченою людиною, палким патріотом України, членом Спілки визволення України. 1937 року його арештували, з радянських концтаборів не повернувся.

У вересні 1917 року, напередодні жовтневого перевороту, «Просвіта» Бориспільщини також звітувала про свою діяльність. Найактивнішою виявилася «Просвіта» Борисполя та Воронькова. У Борисполі її заснували студенти, а у Воронькові – члени гуртка інтелектуалів, які обрали своїм головою П. Козловського.

У звіті зазначалося, що за кілька місяців Бориспільська «Просвіта» провела 7 разів загальні збори, 15 разів збори ради, 2 краєві з'їзди, організувала шість вистав, три лекції, два мітинги, одне національне свято. Зібрала 324 карб, членських внесків, 92 карб. 98 коп. за вистави та вечірки, 131 карб. 30 коп. – пожертв. Також було придбано 529 українських книжок, з них українських часописів – 6. Читачів було 54. Вороньківська «Просвіта» провела 6 разів загальні збори, 16 разів збори ради, 2 краєві з'їзди, організувала 9 читань. Зібрала 110 карб, членських внесків, 194 карб. 94 коп. – пожертв, 340 книжок, 10 книжок на продаж та на 150 карб. – іншого майна. Також було придбано 435 українських книжок, з них українських часописів – 3. Читачів було 1235.

Постійна активна проукраїнська діяльність «Просвіти» викликала тривогу й побоювання в царського уряду. Тому перед

революцією 1917 року всі «Просвіти», зокрема на Бориспільщині, закрили.

Після Жовтневого перевороту її діяльність знову відновилася. Але згодом більшовики, борючись із так званим націоналізмом, почали жорстоко переслідувати членів Бориспільської «Просвіти», особливо тих, які брали активну участь у Бориспільському антибільшовицькому повстанні 1920 року.

Повстання було жорстоко придушене більшовицькими військами. Близько трьохсот повстанців розстріляли, решту – арештували, а організацію розгромили. Частина просвітян, рятуючись від репресій, виїхала за межі Борисполя або за межі України.

Майно спілки передали до державної власності, організації заборонили будь-яку роботу на українську тематику.

Просвітян, учасників Бориспільського антибільшовицького повстання 1920 року, розстрілювали і через 10 років, і через 20, і через 30 років:

Але це був лише початок тотального знищення бориспільських патріотів, які ніколи не припиняли боротьбу за незалежну й вільну Україну, часто зі зброєю в руках.

Члени Бориспільської «Просвіти» Іван Чепілко та його племінник Микола Чепілко 1921 року створили Всеукраїнський центральний повстанський комітет. Це був підпільний український уряд, що підпорядковувався уряду Симона Петлюри в екзилі з метою відновлення незалежності України.

Більшовики в червні 1921 року арештували голову комітету Івана Чепілка та близько 200 членів комітету в Києві. Всього по Україні було арештовано майже 1200 осіб, за іншими даними – до 6 тисяч. Вже 28 серпня цього ж року розстріляли все керівне ядро організації, всього 46 осіб, а решту засудили до різних строків радянських таборів. Нашого земляка Миколу Чепілка вбили при перестрілці під час його затримання.

Під маховик репресій 30-х років потрапила більшість членів Бориспільської «Просвіти».

1938 року арештували голову «Просвіти» с. Любарці, найкращого вчителя Любарецької школи Андрія Михайловича Гопкала. Його звинуватили в тому, що він є активним учасником повстанської, контрреволюційної, антирадянської, націоналістичної організації «Просвіта», а також, що він був

керівником драмгуртка та ставив п'єси націоналістичного змісту (наприклад, «Сава Чалий»), виховував учнів у націоналістичному дусі. Із радянських таборів Андрій Гопкало не повернувся. Так винищувався радянською владою цвіт української нації.

1938 року засудили до розстрілу члена Бориспільської «Просвіти» Максима Леонтіївича Головатого, 1899 року народження, уродженця Борисполя. Він також поплатився життям за те, що не хотів більшовицької влади в Україні.

Визначною не тільки в Борисполі, а й в Україні була постать директора Бориспільської і гімназії імені Павла Чубинського Василя Миколайовича Костащука, українського історика, бібліографа та літературознавця, учня Михайла Грушевського, що входив до Київської історичної школи.

Активними просвітянинами на Бориспільщині було подружжя Андрія Полонського та Віри Онацької.

«Слово Просвіти», 7–13 липня 2016 року

ГОЛГОФА СВЯЩЕННИКА Валентина Стрілько

Через багато сотень років панування в Україні російської церкви, нарешті, постала Автокефальна православна церква України. Шлях до неї був довгим, важким і кривавим.

100 років тому, після проголошення УНР незалежності України, кращі її сини та дочки відразу почали створювати незалежну від Москви Українську Автокефальну Православну церкву. Активно взялося до цієї надзвичайно важливої справи багато мешканців Бориспільщини. Були серед них не тільки національно свідомі священники, а й вчителі, прості селяни, студенти, українська інтелігенція, деякі поміщики. Цей рух за рідну українську церкву став на Бориспільщині масовим і результативним. Майже у кожному селі дуже швидко створили церковні громади Української Автокефальної Православної церкви. Вони домоглись відправляти церковні служби у сільських храмах по черзі з російською церквою, яку тоді називали слов'янською. Правда, в деяких селах з приводу цього від-

бувалися серйозні суперечки, які інколи доходили до сутичок, зокрема в Гнідині та Воронькові.

З перших днів поширення руху за незалежну від Москви українську православну церкву влада розпочала з ним боротьбу. Вона була різноплановою: одних – залякували, інших – вербували таємно співпрацювати з каральними радянськими органами, організовували різноманітні провокації, особливо стійких арештовували, розстрілювали або засилали на довгі роки в радянські концтабори, з яких майже ніхто не повертався.

Сто років тому це робила московсько-більшовицька влада, яка сьогодні найбільше галасує про утиски російської церкви в Україні.

На Бориспільщині у ті складні для України часи було багато тих, хто мужньо витримав удари долі, не продав християнську совість, беріг свою честь і гідність, не вагаючись, віддавав за Україну життя.

Один із них – уродженець села Велика Стариця Желевський Максим Омелянович. Він народився 1900 року у працелюбній хліборобській родині. До 1919 року навчався в Гоголівській гімназії на Бориспільщині, потім у Бориспільській агрошколі. Та й там навчався недовго, бо його привабила українським духом Бориспільська Українська гімназія імені Павла Чубинського. 1920 року Максим Желевський вступив до цього навчального закладу, а 1921-го отримав диплом, який надавав йому право працювати вчителем.

Українець Максим Желевський, безперечно, не стояв осторонь боротьби за Українську державу. Він брав активну участь у антибільшовицькому спротиві на Бориспільщині в лавах Воронківської сотні під командуванням своїх земляків полковника Івана Міхна та Івана Черпака.

1921 року входив до керівних органів Всеукраїнського Центрального Повстанського Комітету під керівництвом бориспільця Івана Чепілка.

Після встановлення радянської влади в Україні Максим Желевський деякий час працював учителем у Бориспільському районі, був сільським старостою в селі Велика Стариця. Незважаючи на молодий вік, швидко зрозумів,

що в незалежній Україні повинна бути і своя незалежна від Москви церква. Тому не стояв осторонь створення Української Автокефальної Православної церкви, був одним із найактивніших її прихильників.

Син старости Михайлівської церкви села Велика Стариця з ранніх літ співав у церковному хорі, знав напам'ять безліч молитов, був глибоко віруючим. Тільки ніяк не міг зрозуміти, чому церковні проповіді виголошують не українською мовою.

Коли 1925 року М. Желевський отримав сан священника УАПЦ, всі служби він проводив лише рідною українською мовою. 1926 року радянська влада розпочала тотальний наступ на новостворену Українську Автокефальну Православну церкву. Для дискримінації митрополита УАПЦ Василя Липківського на церковному соборі у Києві 1927 року органи НКВД спробували завербувати Максима Желевського та направити його для участі в цьому заході. Але на Соборі священник Желевський виявив громадянську сміливість та палко, зі сльозами на очах, виступив на захист митрополита Василя Липківського.

Безперечно, радянська влада не пробачила молодому українському священнику такого непослуху. Багато про що говорять матеріали кримінальної справи проти Максима Желевського, яка була порушена влітку 1928 року.

У постанові про притягнення його до кримінальної відповідальності за зраду Батьківщини слідчий Свириденко наводить «аргументи» «зради»: «В своїх проповідях говорив: «Україна не вмерла, вона живе, і бог допоможе українцям стати на свої ноги за допомогою нашої автокефальної церкви».

Ще один «доказ» його «злочину»: «Оказавшись в рядах УАПЦ, он стал на периферии Киевского округа одним из активнейших деятелей контрреволюционной части УАПЦ, выступая постоянно застрельщиком на всех кампаниях УАПЦ, направленных против Компартии и Советской власти. В 1925 году в селе Великая Старица он агитировал среди селян о бесполезности страхования посевов и натравливал украинцев на селян, причем у него на квартире часто происходили какие-то совещания бывших

петлюровцев. 25 мая 1925 года он был завербован осведомителем под кличкой «Подгрушенский». Начиная с момента вербовки и до настоящего времени Желевский М., являясь осведомителем КОПГПУ, не только не прекратил своей антисоветской деятельности, но наоборот углубил её. Так он в своих проповедях говорил неоднократно своим прихожанам: «Україна не вмерла, вона живе, і бог допоможе українцям стати на свої ноги за допомогою нашої автокефальної церкви».

У кримінальній справі детально описано подвиг священика Максима Желевського на Соборі Української Автокефальної Православної церкви, де він сміливо захищав рідну для українців церкву та її очільника Василя Липківського: «Будучи избранным делегатом на Окрсобор УАПЦ в 1927 году, и получив из ГПУ директиву, как себя держать на нем по отношению к митрополиту Липкивскому /проводившему контрреволюционную работу в церкви/ он, Желевский М. Е., не только не выполнил директивы, но наоборот, выступая на Соборе, со слезами на глазах взывал о защите личности Липкивского, а после того, как 2-й Всеукраинский собор осудил деятельность Липкивского и низложил его, Желевский М.Е. проводил агитацию такого характера: «Собор не имел права низлагать митрополита без церковного суда, а поэтому низложение его не имеет силы и значения». Последнее время он распространял слух о скорой перемене власти, терроризировал население, распространял слух, что в случае переворота, он, в первую очередь, расправится со своими двумя врагами из с. Войтовцы. Имея намерение украинизировать славянскую общину в м. Нерановичи, он явился туда и стал призывать население записываться в члены общины УАПЦ, говоря: «Я пришел не за вашими копейками, а затем, чтобы спасти вас от притеснения власти».

Будучи арестованным, гражданин Желевский Максим Емельянович категорически отрицал на допросах предъявленные ему обвинения, заявил, что он никогда ни в каких бандах не состоял и контрреволюционной агита-

ции не проводил, причем на последнем допросе вел себя крайне вызывающе, не желая отвечать даже на вопросы».

Як наслідок, Максима Желевського офіційно визнали «соціально-опасним елементом» і заслали до Сибіру в концтабір, з якого він уже не повернувся.

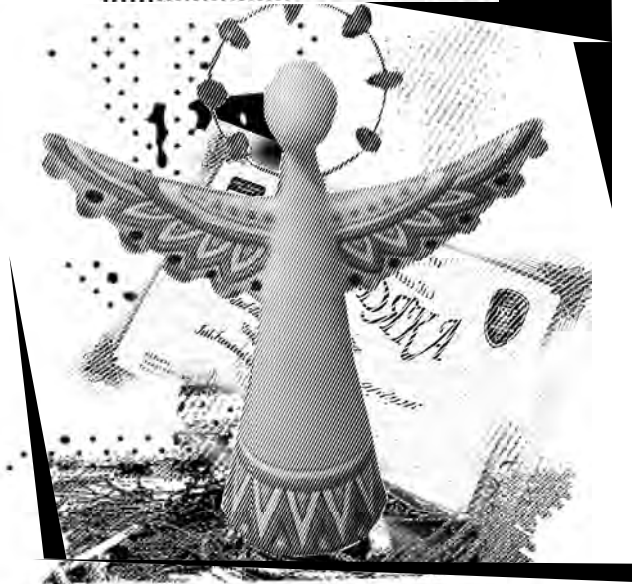
Варто ще додати, що не тільки Максима Желевського, а всіх священників Української Автокефальної Православної церкви на Бориспільщині вбила радянська влада.

Реабілітували Максима Желевського 1999 року. У «Висновку про реабілітацію» записано: «Доказів скоєння злочинів Максимом Желевським у справі немає». [Архів Громадських організацій, справа 45503.]

Газета «Слово Просвіти», 31.01.2019 року

Розділ VIII

ЛИСТИ,
ПОДЯКИ
ТА НАГОРОДИ ФОНДУ

Подяки Фонду

За 25 років роботи Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого подяк усних і письмових від дошкільних установ, шкіл, вищих навчальних закладів, вчителів, учнів, студентів, їх батьків, громадських установ та громадських діячів було тисячі. Збереглися лише деякі, що подаються мовою оригіналу.

Мене спіткало велике горе, помер мій чоловік – Жовніренко Петро Миколайович, ліквідатор аварії I категорії на Чорнобильській АЕС. Я з двома неповнолітніми дітьми залишилась одна і без житла. Всі мої звернення до місцевих органів влади конкретних результатів не дали, бо все упиралося в кошти, яких у районному бюджеті не було. Лише Міжнародний освітній фонд імені Ярослава Мудрого допоміг мені купити житло.

Я і мої діти дуже дякуємо працівникам цієї благодійної організації, вклоняємось їм до землі.

**Анна Жовніренко,
вчителька, вдова ліквідатора с.Темирівка
Гуляйпільського району Запорізької області**

Шановна Валентино Василівно!

Дозвольте щиро подякувати Вам за надання в розпорядження Посольства підготовленого працівниками очолюваного Вами Фонду збірника українських пісень.

Сподіваюсь і надалі на нашу тісну співпрацю для популяри-

зації багатой спадщини українського мистецтва на території Угорщини.

**З повагою Орест Климпуш,
Посол України в Угорщині**

Від імені дітей-сиріт,

багатодітних сімей, педагогічного колективу висловлюємо щиру подяку Міжнародному освітньому фонду ім. Ярослава Мудрого за надану гуманітарну допомогу.

**Юрій Коноваленко,
директор ЗОШ I-III ст. № 3 м. Поліг Запорізької області**

Шановна Валентино Василівно!

Міжнародний благодійний фонд «Допомога дітям Чорнобиля» від свого імені та від імені дітей, яким Ви подарували солодощі на заході з нагоди річниці Чорнобильської трагедії, висловлює щиру вдячність особисто Вам і всім співробітникам вашого фонду.

Ваше чуйне ставлення до цих многотраждальних дітей допомагає їм вижити в наш скрутний час.

Дякуємо всім Вам за Ваші добрі і відкриті серця!

Найкращі побажання в подальшій Вашій діяльності, реалізації всіх Ваших хороших задумів!

**З повагою і надією на співпрацю
Міжнародний благодійний фонд
«Допомога дітям Чорнобиля»**

Управління освіти

Полтавської обласної державної адміністрації», педагогічна громадськість області висловлюють Міжнародному освітньому фонду імені Ярослава Мудрого, щиру вдячність за вагомий внесок в забезпечення галузі навчальною і методичною літературою.

**Іван Охріменко,
начальник управління освіти
Полтавської обласної державної адміністрації**

Від імені керівництва

Національній академії внутрішніх справ України висловлюємо щире подяку Міжнародному освітньому фонду імені Ярослава Мудрого за передачу комп'ютерної техніки нашому навчальному закладу.

Поповнення парку обчислювальної техніки академії створює умови для упровадження найсучасніших методів навчання працівниками правоохоронних органів з використанням нових інформаційних технологій.

З повагою

Ярослав Кондратьєв,

ректор Національної академії внутрішніх справ України

Хочемо висловити Вам свою щире вдячність

за нагородження групи працівників освіти Чернігівської області грамотами та грошовими преміями з нагоди професійного свята – Дня вчителя.

Бажаємо фонду подальших успіхів у Вашій благородній справі.

Ганна Тимошенко,

начальник управління освіти

Чернігівської обласної адміністрації

Національний конкурс
**Благодiйна
УКРАЇНА**

ДИПЛОМ

лауреата Національного конкурсу
«Благодiйна Україна – 2012»

у номінації

**«Благодiйник - міжнародний
(всеукраїнський) благодiйний фонд»**

нагороджується

**Міжнародний благодiйний фонд імені
Ярослава Мудрого**

Голова Організатору

Максимчук О.В.

Голова Наглядової ради

Фоменко С.М.

Голова Конкурсної комісії

Стчепар М.А.

Київ 2013

Національний конкурс
**Благодiйна
УКРАЇНА**

СПЕЦІАЛЬНА ВІДЗНАКА

Організатору Національного конкурсу
«Благодiйна Україна – 2014»

у номінації

«Кращий благодiйник у сфері освіти»
нагороджується

**Міжнародний благодiйний
імені Ярослава Мудрого
фонд сприяння розвитку
української національної школи**

Голова Організатору
Національного конкурсу
«Благодiйна Україна»

Максимчук О.В.

Голова Наглядової ради
Національного конкурсу
«Благодiйна Україна»

Фоменко С.М.

Голова Конкурсної комісії
Національного конкурсу
«Благодiйна Україна»

Стчепар М.А.

Київ, 2015

СТАТУЕТКА «АНГЕЛ ДОБРА», ЩО
ПРИСУДЖУЄТЬСЯ ЛАУРЕАТАМ
НАЦІОНАЛЬНОГО КОНКУРСУ «БЛАГОДІЙНА
УКРАЇНА»

Міжнародний освітній фонд імені Ярослава Мудрого

– яскравий промінь доброти, чуйності і людяності у важкий час становлення нової України. Щире, сердечне спасибі людям, що працюють в цій благодійній організації.

Леонід Губерський,

директор Інституту міжнародних відносин

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Прийміть слова щирої вдячності і побажання здоров'я,

добра, злагоди, благополуччя від дітей та їх батьків, вчителів Пологівської загальноосвітньої школи I–III ступенів № 1 за надану допомогу одягом і підручниками.

Приємно усвідомлювати, що є в нашій рідній країні люди, чий серця, наміри і дії спрямовані на творення добра, радості, віри в краще майбутнє.

З повагою

**Колектив загальноосвітньої школи I–III ступенів № 1
м. Пологи Запорізької обл.**

Складаю щирю подяку Фонду ім. Ярослава Мудрого

за сприяння та виділені кошти для участі вчителів школи в семінарі Центру психології та методики розвивального навчання в м. Харкові.

Дмитро Ригайло,

**директор Бережанської державної української гімназії
Тернопільської області**

Шановна пані Стрілько!

Перш за все хочу побажати Вам всього найкращого в Новому році і маю надію, що цей рік буде для нас також роком успішної співпраці.

Сьогодні я пропоную Вам розроблені пропозиції по навчанню в Німеччині українських спеціалістів з менеджменту.

Зрозуміло, що всі Ваші побажання і доповнення по цій пропозиції будуть враховані.

Окрім того, буду рада запросити Вас в Шверін для того, щоб ми змогли обумовити всі питання нашої співпраці.

**З повагою Вероніка Пауль,
управляюча фірми SBV. Німеччина**

Висловлюємо щирю подяку

Міжнародному освітньому фонду імені Ярослава Мудрого за допомогу в забезпеченні літературою суботньої української школи в Пекіні, в зміцненні освітніх та культурно-мистецьких зв'язків між Україною та Китаєм.

**Сергій Ісаєв,
Другий секретар
посольства України в Китаї**

Українська громада міста Якутська

дуже вдячна Фонду Ярослава Мудрого за сприяння в розвитку української культури, української мови в Якутії, вдячна за допомогу підручниками, методичною та художньою літературою.

Особиста подяка президенту Фонду — пані Валентині Стрілько за її участь у наших заходах і зацікавленість у розвитку українських шкіл за межами України.

м.Якутськ. Росія.

Українське громадсько-культурне земляцтво ім. Т. Г. Шевченка.

Голова земляцтва Леонід Дяченко

Валентина Стрілько

– людина, що стояла біля витоків української національної школи. Гнідинська школа була взірцем для багатьох освітян. Ми щиро раділи, коли бачили по телебаченню досягнення української школи, тому що вона підіймала глибокі, тисячолітні традиції української національної культури. Пані Валентина після здобуття незалежності Україною першою взялася з групою педагогів створювати концепцію української національної школи. Розроблені ними матеріали лягли в основу Положення про українську національну школу. Вона багато зробила для становлення і розвитку асоціації керівників шкіл України, сприяла тому, щоб освітяни всіх шкіл України могли збиратися в Києві для обговорення найскладніших проблем освіти.

Очолований нині нею Фонд дійова організація, що сприяє становленню державності України.

Ігор Деревацький,
директор гімназії
м. Щириць Львівської області

Щиро дякуємо

Міжнародному освітньому фонду ім. Ярослава Мудрого за допомогу у передплаті українських газет.

Валентин Балан, Перший секретар,
Консульського агентства України
в м. Пряшеві (Словацька республіка)

Національний медичний університет імені О. О. Богомольця складає щиро ПОДЯКУ

Міжнародному освітньому фонду імені Ярослава Мудрого і особисто його президентові п. В. В. Стрілько за постійна благодійну підтримку студентів та викладачів у справі духовного відродження національної інтелігенції.

Хай завжди ваша благодійна багатогалузева діяльність буде прикладом високої духовності і любові до України.

З повагою

**Ректор Національного медичного
Університету імені О. О. Богомольця**
Академік НАН України /підпис/

Є. Гончарук

Я дякую Богові,

що зустріла на освітянській ниві Міжнародний освітній фонд імені Ярослава Мудрого. Завдяки йому наша школа обмінюється педагогічним досвідом зі школами України, США та інших держав. Нам надсилають історичну, художню та методичну літературу.

Людмила Маслоva, директор школи
с. Любимівка Дніпропетровської області

Від усіх дітей

і керівників гуртків прийміть подяку за надану можливість взяти участь у Всеукраїнському конкурсі «Журавлині ключі Покрови». Ми були раді побачити прекрасні роботи, почути добрі слова, поділитися досвідом. Порадував теплий прийом у сім'ях школярів, гостинність і хороша організація роботи конференції. Особлива подяка Фонду за фінансову підтримку гуртків, які подали свої роботи на конкурс.

**Районний будинок юних техніків і натуралістів,
с.м.т. Побузьке Голованівського району
Кіровоградської області**

**Директору Міжнародного освітнього
фонду імені Я. Мудрого
Стрілько В. В.**

Висловлюємо щирі вдячність за допомогу надану в 1997 році Фондом, очолюваним Вами, нашій організації шкільними підручниками і друкарською машинкою.

Це дало змогу забезпечити частину дітей-школярів з наших сімей підручниками і покращити навчання. Батьки і діти вдячні Вам і Фонду за допомогу і сприяння для майбутнього.

На даний момент проблема відносно підручників в школах району залишається і великим невирішеним питанням багатьох багатодітних сімей є взуття для дітей.

Правління організації багатодітних сімей благує Вас в допомозі організації шкільними підручниками і взуттям для дітей.

Бажаємо здійснення всіх Ваших мрій і цілей Фонду.

Голова правління організації /підпис/ Є. Таран

27.03.2000 рік

Шановна Валентино Василівно!

Звертаючись до Вас як до Президента Міжнародного освітнього фонду імені Я. Мудрого від імені керівництва району, хочу висловити Вам найщиріші, найтепліші слова вдячності за діяльність Фонду, яким Ви керуєте.

Символічним є те, що Ви однією з перших розпочали відродження народних традицій, звернулися до витоків української ду-

ховності, очолили Освітній фонд імені Ярослава Мудрого. Ваша душа орієнтована на покращення освітнього процесу в Україні.

Ваше серце болить проблемами дитинства. Ваш розум хвилює самовіддана праця педагогів. Саме тому Ви надаєте постійну вагому допомогу освітянам та дітям нашого району. Вчителі та учні К.Роздорівської, Григорівської, Чапаєвської, Тарасівської середніх шкіл зможуть ефективніше проводити уроки та позакласні заходи завдяки відеотехніці, яку Ви подарували. Тепліше та затишніше в прямому розумінні цих слів відчувають себе тисячі дітей наших шкіл, які отримали новий одяг та взуття, незабаром учні міської школи № 4 одягнуть шкільні форми з тканини, привезеної співробітниками Фонду.

Радістю та натхненням світяться очі педагогів та школярів, коли вони отримують нові примірники підручників, художньої літератури, дидактичного матеріалу. А як допомагає роботі відеоплеєр, подарований методичному кабінету!

Ми розуміємо, що все це Ви робите в ім'я підростаючого покоління, тим самим формуючи та зміцнюючи собори душ наших дітей, - надії молододі України.

Благородство Вашої особистості, Ваша виняткова цілеспрямованість, Валентино Василівно, стали для всіх положівців взірцем справжнього Вчителя – Добротворця. Ваше материнське піклування про освіту району дозволяє освітянам працювати більш комфортно в цей нелегкий час.

Приїздіть до нас як до себе додому, бо Ви – наша, і ми завжди на Вас чекаємо.

Дай, Боже, Вам, Валентино Василівно, і вашим колегам здоров'я, щастя, радості, успіхів у Вашій благородній справі.

З повагою,

Голова Пологівської

Райдержадміністрації /підпис/ О. В. Горовий

Шановна Валентина Василівна!

Працівники відділу освіти висловлюють Вам *н а й ш и р і ш* у вдячність за допомогу у вирішенні питання комп'ютеризації освітньої галузі Гуляйпільського району. За Вашого сприяння Міжнародний освітній фонд імені Ярослава Мудрого презентував персональний комп'ютер «Корифей».

Ваша підтримка є свідченням зацікавленого ставлення до проблем освіти району і розуміння важливої ролі управлінської діяльності відділу освіти. Завдяки наявності сучасного комп'ютера відділ освіти має змогу вчасно і в повному обсязі здійснити науково-методичне забезпечення закладів освіти, що при відсутності належного фінансування на придбання наукової, методичної та навчальної літератури, має надзвичайно важливе значення.

Протягом тижня працівники відділу освіти, використовуючи можливості комп'ютера, направили в навчально-виховні заклади району таку кількість інформації, яку не в змозі були направити протягом року.

Дуже вдячні за підтримку дітей з малозабезпечених, багатодітних сімей, дітей-сиріт та дітей, що постраждали внаслідок Чорнобильського лиха. Такого якісного, сучасного, добротного одягу та взуття не завжди мають змогу придбати навіть заможні батьки, а діти вище перелічених категорій нашого району отримали цей подарунок.

Щиро вдячні за суттєву допомогу і підтримку!

Бажаємо Вам всіляких гараздів: здоров'я, щастя, удачі, творчої наснаги у прийнятті відповідальних рішень!

А ми, в свою чергу, підтримуємо Вас як людину благородної щедрої вдачі у всіх Ваших починаннях!

Сподіваємось на Вашу підтримку і співпрацю у майбутньому!

З повагою,

завідуюча Гуляйпільським

районним відділом освіти

/підпис/

Кірієнко Л. Е.

Шановний президенте

**Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого
Валентино Василівно Стрілько!**

Ми, учні і педагогічний колектив загальноосвітньої школи I–III ступенів с. Чапаєвки Пологівського району Запорізької області, висловлюємо Вам щиро подяку за цінний подарунок школі. Реформування загальної середньої освіти передбачає реалізацію принципу гуманізації освіти, переорієнтацію процесу навчання з інформативної форми на розвиток особистості людини; динаміка змін, що відбуваються в сучасному світі, потребує змін у підходах до навчання і виховання учнів, що абсолютно неможливо без сучасних засобів навчання.

Тому колектив школи глибоко зворушений тим, що в скрутний час розбудови нашої держави Міжнародний освітній Фонд ім. Ярослава Мудрого знайшов можливість допомогти нашій школі, яка є однією з найбільших сільських шкіл у Пологівському районі. Тут навчається 530 учнів.

Колектив учителів, учні доклали всіх зусиль у підготовці школи до нового навчального року. Педагоги творчо працюють, не просто даючи учням суму знань, а й формують у них комплекс компетенцій, яких потребує сучасне життя. Тому подаровані Вами технічні засоби, використані на уроках української мови і літератури, історії, допоможуть поглибити і навчальну діяльність учнів, і виховуватимуть в них здатність брати участь у спільному прийнятті рішень, врегулюванні конфліктів ненасильницьким шляхом, розуміння несхожості людей, взаємоповаги до їх мови, культури, релігії тощо.

Для нас Ваш подарунок особливо цінний і дорогий ще й тим, що вже добрий десяток років школа не отримувала ніяких технічних засобів.

Велика подяка і низький уклін Вам особисто, шановна Валентино Василівно, за прояв неоціненної уваги до молоді і вчителів села.

**Дирекція школи,
профспілкова організація учителів
Батьківський комітет
15 листопада 2000 року**

Президенту Міжнародного освітнього фонду імені Я. Мудрого Стрілько В. В.

Шановна Валентино Василівно.

Колектив редакції і читачі газети «Пологівські вісті» Запорізької області щиро вдячні Вам за надану благодійну допомогу з нагоди 70-річчя виходу першого номера газети. Дуже приємно, що у скрутні для районної газети часи, здороження паперу, поліграфічних робіт, Ви і очолюваний Вами Фонд, знайшли можливість підтримати газету матеріально. Це дуже важливо і відчутно в умовах виживання.

Проіснувавши 70 років, газета «Пологівські вісті» продовжує мати найчисельнішу в області сільську аудиторію. Зараз її ти-

раж становить більше 7 тисяч примірників, що у два-три рази більше газет подібного типу в області. Ваша допомога дає можливість при зростанні витрат, не підвищувати значно передплатну ціну на наступний 2001 рік і, таким чином, «Пологівські вісті» у наступне тисячоліття ввійдуть з своїми постійними читачами.

Від імені журналістів та читачів газети «Пологівські вісті»,
редактор,

Заслужений журналіст України
м. Пологи

/підпис/ Л. Біла.

16 жовтня 2000 року

Президенту Міжнародного Освітнього фонду
ім. Я. Мудрого пані Валентині Стрілько

директора гімназії № 191 ім. П. Г. Тичини Дроздович Н. Г.

Адміністрація гімназії № 191 ім. П. Г. Тичини Харківського району м. Києва дякує Міжнародному Освітньому фонду ім. Я. Мудрого за надані в бібліотеку гімназії підручники та посібники.

Директор гімназії №191

/підпис/

Н. Г. Дроздович

Шановна Валентина Василівна!

Відділ освіти Гуляйпільської районної державної адміністрації, педагогічні працівники та учні шкіл району висловлюють Вам найщирішу вдячність за приємні подарунки на новорічні та різдвяні свята. Ваша турбота про вчителів-пенсіонерів, дітей вчителів, відмінників навчання, переможців районних олімпіад, дітей-сиріт, інвалідів дитинства є свідченням Вашої доброти, уваги, піклування про освіту нашого району та завтрашнє майбутнє нашої молоді держави.

То ж щиро вдячні за суттєву допомогу і підтримку! Бажаємо Вам всляких гараздів, здоров'я, щастя, удачі, творчої наснаги у прийнятті державних рішень! А ми, в свою чергу, підтримаємо Вас як людину благородної щедрої вдачі у всіх Ваших починаннях! Сподіваємось на Вашу підтримку і співпрацю у майбутньому!

З повагою,

Начальник відділу освіти /підпис/

Л. Є. Кірієнко

ПОДЯКА
МІСЬКОГО ГОЛОВИ
ВИСЛОВЛЮЄТЬСЯ
СПІРІАЬКО-ПІЮПІЮН

Валентині Василівні

*президенту Міжнародного благодійного фонду ім. Я. Мудрого,
кандидату педагогічних наук.*

*За активну громадську позицію,
особистий вагомий внесок у розвиток
краєзнавчого руху міста Борисполя та з
нагоди проведення X Всеукраїнської
краєзнавчої науково-практичної
конференції «Бориспільщина у процесі
історичного розвитку та
державотворення України 1917-1921
років» у місті Борисполі*

Міський голова

Анатолій Федорчук

*м. Бориспіль,
2017 рік*

*Чернівецький інтелектуальний центр
за сприяння Національної Спілки письменників України
та міжнародних громадських організацій*

**МІЖНАРОДНА
ЛІТЕРАТУРНА ПРЕМІЯ**

"ТРІУМФ"

Нагороджується

Валентина СТРІЛЬКО

*голова Наглядової ради
Міжнародного конкурсу з української мови
імені Петра Яцика,
За активну громадську діяльність.*

Голова комітету з нагородження
Міжнародною літературною премією "Тріумф",
голова ради Чернівецької організації
Національної Спілки письменників України

Репях

Станіслав РЕП'ЯХ

Група 2004 року,
м. Чернівці

Здравствуйте, уважаемая Валентина Васильевна!

От всех детей и руководителей примите благодарность за предоставленную возможность принять участие во Всеукраинском конкурсе «Журавлиные ключи Покровы».

Мы были рады посмотреть прекрасные работы, услышать добрые слова, поделиться опытом.

Порадовал радушный прием в семьях школьников, гостепреимность и хорошая организация работы конференции. Особая благодарность за финансовую поддержку кружков, предоставивших свои работы на конкурс.

В кружках нашего Дома юных техников обучаются более 500 детей. Опытные наставники передают им свои знания и умения, помогают проявить талант, развить способности к творчеству.

Мы обращаемся к Вам с просьбой выслать адреса зарубежных детских учреждений подобных нашему для установления дружеских связей, обмена опытом.

**Наш адрес: 317 652, пгт. Побугское
Кировоградская область, Голованевский район
ул. Ленина д. 3,
районный Дом юных техников и натуралистов.
тел. (05252) 5-17-46
Дети и руководители рДЮТН**

Голові Міжнародного фонду імені Ярослава Мудрого Стрілько Валентині Василівні

Шановна Валентина Василівна!

Гуляйпільський районний відділ освіти щиро дякує Вам за допомогу в оновленні бібліотечних фондів навчально-виховних закладів району та районного методичного кабінету.

Вчителі району завдячують Вам за можливість працювати з новинками художньої та методичної літератури, що сприяє підвищенню їхньої фахової майстерності.

Сподіваємось на подальшу співпрацю з метою розбудови національної школи та виховання свідомого громадянина України.

Бажаємо Вам міцного здоров'я, миру, злагоди та успіхів у Вашій благородній справі.

**З повагою завідувача Гуляйпільським
районним відділом освіти /підпис/ Л. Є. Кірієнко**

17 жовтня 1997 р.

Високоповажна Пані Валентина Стрілько

Гнідин – Україна.

Вельмишановна і Дорога Валентино!

На мої два листи не дістав відповіді. Думаю і вірю, що журнали ще дістаєте кожного місяця.

Згадую Вас дуже часто із Ваших виступів у Філадельфії і завжди пам'ятаю Вашого листа, у якому писали про усунення Вас і других з міністерства Освіти і то за виконання доброї роботи.

Слідкуючи за подіями в Україні, а головно за шкідливою діяльністю нашого Уряду і усування добрих людей на відповідних постах, то розумію і Ваше усунення, бо Ви робили роботу для нашого шкільництва, яке тоді і сьогодні не є побажане.

У часописі «Свобода» була поміщена новина під заголовком, що «Громада» завершилася до суду.

У тій інформації говорять, що голова Київської обласної координаційної ради «Громади» Валентина Стрілько... Вірю, що другої такої відданої Стрілько нема. Та новина спонукала мене написати до Вас листа. Брак відповіді на мої листи мене дуже турбує. Знаю, що умовини життя в Україні дуже невідрадні і складні і то в усіх справах релігійного, громадського і політичного життя, а занедбання в економіці досягли найвищого ступня.

Певні Ваші думки про можливості об'єднання у нашій Церкві головно у Православній були б для нашого журналу бажані, який, як знаєте, висилаємо по усій Україні, а Київ одержує понад сто примірників.

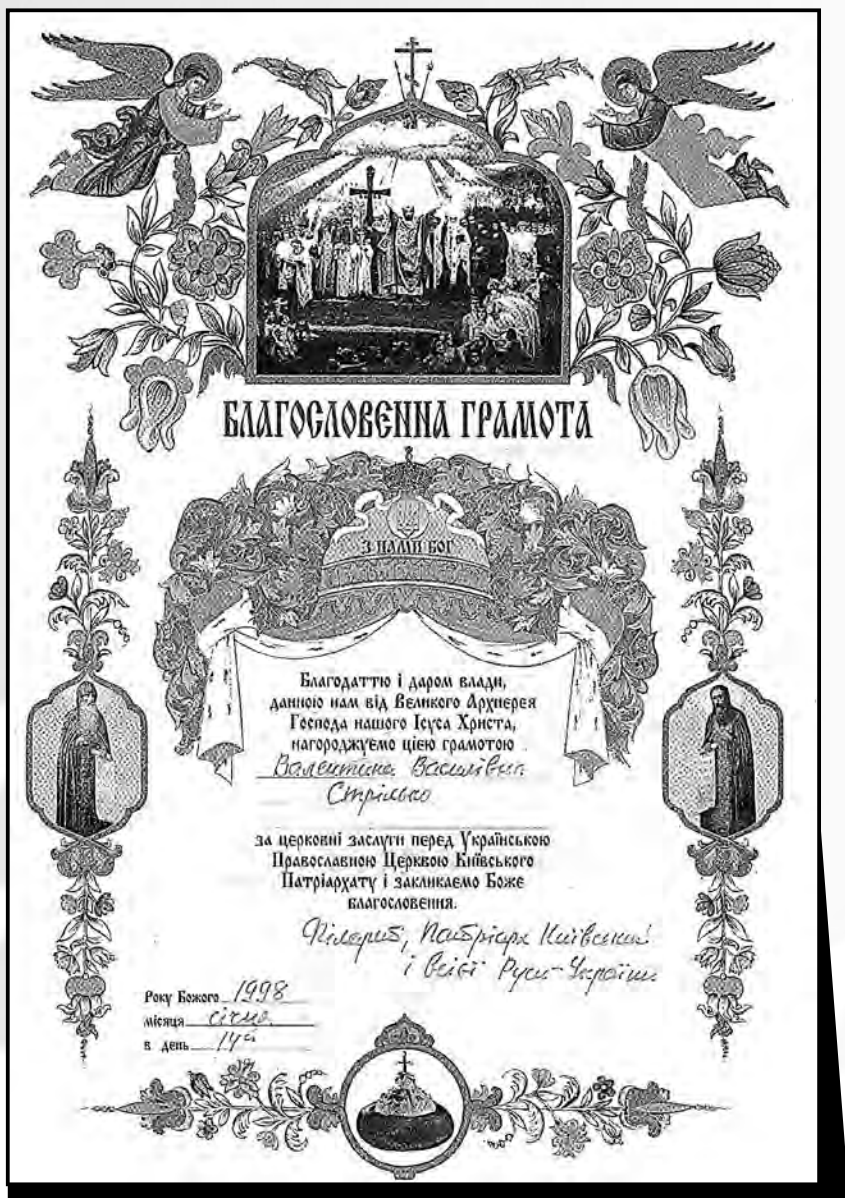
Усі ми мусимо пам'ятати, що без повного об'єднання на відтинку церковнім і об'єднання наших Церков - це одинокий шлях до закріплення нашої державності. Перейшов я тяжку операцію і по операційні пошкодження, які тяжко направити, а до того мій поважний вік тому не сприяє.

Мушу покидати журнал, бо вже мені дуже тяжко ті справи полагоджувати.

Надіюсь, що Ви знайдете хвилину часу і кинути на папір кілька гарних думок і перешлете до мене. Бажаючи Вам і Усій Вашій Родині, та приятелям Божих Ласк, кріпкого здоров'я, витривалості і сил.

Здоровлю Вас сердечно та остаюсь з правдивою повагою

/підпис/ Володимир Пушкар

БЛАГОСЛОВЕННА ГРАМОТА

З НАМІ БОЖИ

Благодаттю і даром влади,
данною нам від Великого Архидіакона
Господа нашого Ісуса Христа,
нагороджуємо цією грамотою
Валентина Василівна
Стрісько

за церковні заслуги перед Українською
Православною Церквою Київського
Патріархату і закликаємо Боже
благословення.

*Філарет, Митрополит Київський
і всієї Руси-України*

Рок Божого 1998

місяць січень

в день 14

Шановна Валентина Василівна!

Вітає Вас від усього серця Кушугумська загальноосвітня школа Запорізького району. Хоча й децю запізно, але вітаємо Вас із новим тисячоліттям. І дякуємо Вам від усього Запорізького району працівників шкіл за новорічні подарунки. Бачили б ви щасливі посмішки в очах людей та чули б слова подяки : «Нехай цій людині буде добро та щастя, та здоров'я, що пам'ятає про нас не на словах, а в своїх ділах. Мало таких славних людей зараз. Більше все користі собі якоїсь шукають. А це людина - від Бога! Богом послана на землю».

Спасибі Вам, що Ви є, що достає у Вас сили, енергії на чужі долі, чийсь біди.

Нарешті надрукували мого листа. Не в «Освіті України», а в «Сільській школі». Копію надсилаю Вам, Валентино Василівно. Можливо, хтось зацікавиться Вашим Фондом та допоможе якийсь меценат, як Ви нам. Запрошуємо Вас до себе, знайте, що Ви наша почесна і бажана гостя в будь-який зручний для Вас час.

Зичимо Вам міцного здоров'я, побільше щирих і добрих людей на Вашому життєвому шляху. Любимо і шануємо Вас.

*Директор школи Апостолова Т. О. /підпис/
05.02.2001 р.*

Президенту Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого п. В. Стрілько

Шановна Валентино Василівно !

Харківський районний відділ освіти м. Києва щиро дякує співпрацівників Фонду імені Ярослава Мудрого і Вас особисто за надання до фондів шкільних бібліотек книги Москаленка А.З. та Курського Л.В. "Основи масової інформаційної діяльності".

Ця книга має для працівників шкільних бібліотек значний інтерес і буде використана з метою пропаганди сучасних інформаційних технологій серед педагогічних та учнівських колективів шкіл району.

*Зав. відділом освіти /підпис/ С. Смолянова
25.01.2001 року*

Президенту Міжнародного освітнього фонду ім. Я. Мудрого СТРІЛЬКО Валентині Василівні

ПОДЯКА

Адміністрація СШ № 152 м. Києва дуже вдячна Вам за допомогу, надану школі в справі сприяння розвитку освіти в Україні, виховання молодого покоління, за отримані книжки, за саджанці, квіти, якими Ви нас забезпечили для вирішення питання озеленення і благоустрою шкільної території. Сподіваємось на подальшу співпрацю.

Директор школи /підпис/ Сергеева І. І.

ОКСАНА ГУДЗЕНКО З ДИПЛОМОМ НАЦІОНАЛЬНОГО КОНКУРСУ «БЛАГОДІЙНА УКРАЇНА», 2014 РІК

**Директору Благодійного фонду ім. Ярослава Мудрого
Стрілько В. В.**

Шановна Валентино Василівно!

Командування Боярського відділення Київського військового ліцею ім. І. Богуна щиро дякує Вам за ті книги, які подарував Ваш Фонд бібліотеці ліцею за накладною № 14 від 25.03.1999 року.

Ці книги слугуватимуть вихованню майбутніх військових на благо нашої незалежної України.

**Начальник Боярського відділення
Київського військового ліцею /підпис/ М. ГОГОЛЬ**

**Голові Міжнародного освітнього фонду
імені Ярослава Мудрого добр. Стрілько В. В.**

директора Бережанської державної української гімназії.

Складаю щиру подяку Фонду і Вам особисто за сприяння та виділені кошти в сумі 200 (двісті грн) для участі вчительки прогімназійної школи Прийдун Лесі Петрівни в семінарі Центру психології та методики розвивального навчання в м. Харкові.

З цим надсилаю підтверджуючі документи :

- 1. Посвідчення про відбрядження.*
- 2. Посвідчення про участь в семінарі.*

Одночасно висилаю подяку Олесі Стельмах за вислану мені інформацію щодо адрес добровільних Товариств.

З дружнім привітом

Директор гімназії /підпис/ Дмитро Ригайло

**Президенту Фонду імені Ярослава Мудрого
Стрілько В. В.**

Шановна Валентина Василівна !

Харківський районний відділ освіти м. Києва висловлює щиру подяку Освітньому фонду імені Ярослава Мудрого за саджанці дерев та кущів, багаторічні квіти, передані в заклади освіти району: середні школи №№ 81, 195, 267, 274, гімназії № 30 «Еконад» та № 191 ім. П. Г. Тичини, ДЮЦ, допоміжну школу-інтернат № 10, дошкільні заклади № 274, 515 для виконання програми благоустрою та озеленення територій.

З повагою

завідуюча відділом освіти /підпис/ С. І. Смолянова

**Президенту Міжнародного освітнього фонду
імені Я. Мудрого В. В. Стрілько**

ШАНОВНА ВАЛЕНТИНО ВАСИЛІВНО !

Хочемо висловити Вам свою щирю вдячність за нагородження групи працівників освіти Чернігівської області грамотами та грошовими преміями з нагоди професійного свята - Дня вчителя.

Бажаємо Вашому Фонду подальших успіхів у Вашій благородній праці.

З повагою

Начальник управління освіти /підпис/ Г. М. Тимошко

**Президенту Міжнародного освітнього
фонду імені Ярослава Мудрого
пані Стрілько В. В.**

Шановна Валентино Василівно!

Дозвольте щиро подякувати Вам за надання в розпорядження Посольства підготовленого працівниками очолюваного Вами Фонду збірника українських пісень.

Сподіваюсь і надалі на нашу тісну співпрацю для популяризації багатой спадщини українського мистецтва на території Угорщини.

З повагою,

Посол України в Угорщині /підпис/ О. Д. Климпуш

Від усіх дітей та батьків,

від колективу дошкільного закладу «Дзвіночок» висловлюємо щиру подяку Міжнародному освітньому фонду імені Ярослава Мудрого та особисто голові Фонду Валентині Василівні Стрілько за матеріальну допомогу в придбанні двох ламп Чижевського. Адже здоров'я дітей – це першочергова і життєво важлива проблема держави.

Дякуємо Вам за те, що зрозуміли нас, відгукнулись та допомогли.

Дякуємо Вам за Ваші добрі та чуйні серця. Бажаємо Вам, Валентино Василівно, та всім Вашим співробітникам особистого щастя, міцного здоров'я, успіхів в вашій нелегкій праці, здійснення всіх ваших задумів.

Сподіваємось на подальші зустрічі.

Зав. д/з № 6 Кяріянова Л. О.

м. Вільнянськ, Запорізька область

**Президенту Міжнародного освітнього фонду імені
Ярослава Мудрого**

Педагогічний колектив та учні школи №73, висловлюють щиру подяку Міжнародному освітньому фонду імені Ярослава Мудрого за чудові подарунки: саджанці з коркових дерев. Коркові дерева в південних країнах є символом надійності та довголіття.

Тепер вони прикрашатимуть територію нашої школи.

А повість «Червона Рута» Олександри Де, в якій розкривається трагічна доля українців під час Великої Вітчизняної війни, допоможе учням краще пізнати цей трагічний період в житті нашої країни.

З повагою до Вас.

Директор сш № 73

/підпис/

Р. С. Білецька

Педагогічний та батьківський колективи

Пологівської загальноосвітньої школи I-III ст. №3 висловлюють щиру подяку Президентові міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого ВАЛЕНТИНІ ВАСИЛІВНІ СТРІЛЬКО за турботу про підростаюче покоління незалежної України.

Вже не один рік Ви піклуєтесь про матеріальний достаток дітей та вчителів і про їхнє духовне зростання. Кожна зустріч із Вами – де світлий промінь надії на те, що є в Україні люди, яким небайдужа доля освіти, майбутнього наших дітей.

Сердечно просимо Вас завітати до нашої школи.

Будемо дуже вдячні за зустріч.

16.10.2000 року.

Директор школи /підпис/

О. В. Яланська

**Президенту Фонду імені Ярослава Мудрого
СТРІЛЬКО В. В**

Лист-подяка

Вельмишановна Валентино Василівно!

Адміністрація Українського колежу ім. В. О. Сухомлинського від імені учнів та педагогічного колективу висловлює Вам щире подяку за благодійну допомогу у виділенні книжок «Червона Рута» Олександра Де та саджанців дерев і кущів.

Сподіваємось на співробітництво.

З повагою,

адміністрація, педагогічний та дитячий колектив Українського колежу.

**Директор Українського колежу ім. В. О. Сухомлинського,
член-кор. АПН України,**

кандидат пед.наук

/підпис/

В. М. Хайруліна

**Президенту Міжнародного освітнього фонду
імені Ярослава Мудрого
Стрілько Валентині Василівні**

Шановна Валентино Василівна!

Адміністрація середньої школи №247 м. Києва щиро дякує Вам та співробітникам Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого за підтримку освіти і надання благодійної допомоги школі.

Бажаємо Вам наснаги і подальших успіхів у Вашій благородній праці з розвитку освіти в нашій країні.

Директор сш №247 /підпис/

Грицак В. П.

Шановна Валентино Василівна, Анатолій Васильович!

Звертається до Вас Колісник Катерина Ільківна, жителька с. К-Роздори Пологівського району Запорізької області, мама Колісник Віталія Григоровича, студента Полтавського Кооперативного інституту. Від усієї душі низенько вклоняюсь Вам за Вашу допомогу моему синові. Ви знаєте, раніше тільки в газетах читала, що можуть допомагати дітям вчитись, а тепер

на собі відчула. Мабуть, сам Бог почув мій біль і крик моєї душі. У нас в сім'ї велика скрута, самі борги. Та, що казати, зараз, в цей час, багато таких сімей. А так хочеться бачити свого сина грамотного, освіченого.

Прийміть мої найщиріші слова подяки, материнське спасибі, за Вашу велику матеріальну підтримку.

Хай береже Вас Бог і всі святі.

Дякуємо!

З повагою, сім'я Колісник

Президенту Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого п. В. Стрілько

Шановна Валентино Василівно!

Харківський районний відділ освіти м. Києва щиро дякує співпрацівникам Фонду імені Ярослава Мудрого і Вас особисто за надання до фондів шкільних бібліотек двухтомного видання енциклопедичного словника.

Ця книга має для педагогічних колективів шкіл та працівників шкільних бібліотек значний інтерес і буде використана з метою кращого вивчення та керівництва молодіжним середовищем учнівських колективів шкіл району.

Завідуюча Харківським районним

відділом освіти

/підпис/

С. Смолянова

Президенту Міжнародного освітнього фонду ім. Ярослава Мудрого пані Валентині Стрілько

директора гімназії № 191 ім. П. Г. Тичини

Дроздович Н. Г.

Адміністрація гімназії №191 ім. П.Г. Тичини Харківського району м. Києва дякує Міжнародному Освітньому фонду ім. Ярослава Мудрого за допомогу в озелененні території гімназії, наданні кущів, дерев та квітів.

І особисто президенту СТРІЛКО ВАЛЕНТИНІ ВАСИЛІВНІ.

Директор гімназії № 191 /підпис/

Н. Г. Дроздович

Доброго здоров'я, пані Валентино!

Благородну справу започатковано Вами, видавши збірку «Українські пісні». Вважаю, що вони стануть програмним репертуаром в підготовці до шкільних олімпіад.

Пісня, як і дитина має маму і тата, тому доцільно окремим пісням віднайти автора і композитора і ввести їх у шкільну програму.

Пані Валентино, буду Вас просити, можливо (хоч частково), Ваш Фонд спонсорує видання моєї книжки. Видавництво «Дніпро» схвалило мій рукопис.

Висилаю Вам реквізити.

З повагою, учитель-пенсіонер Михайло Дацюк, Бориспіль, Чернишевського, 15, 08300.

Буду в Києві зайду до Вас!

**Президенту Міжнародного освітнього фонду
ім. Ярослава Мудрого Валентині Василівні Стрілько**

*колектива ЗОШ № 4 м. Пологи,
Запорізької області.*

Колектив ЗОШ № 4 м. Пологи щиро дякує за підтримку і постійні турботи про учнів та дітей працівників школи.

Дозвольте побажати Вам міцного здоров'я, творчого нахнення у праці, яка має доленосне значення для майбутньої розбудови нашої держави.

**З повагою учнівський та вчительський колектив школи.
17 жовтня 2000 року**

**Президенту Міжнародного освітнього фонду
ім. Я. Мудрого Стрілько В. В.**

Від імені освітян Пологівської землі щиро сердно дякуємо за матеріальну підтримку, допомогу та розуміння наших проблем. Низький земний уклін Вам, здоров'я, вічної молодості і краси.

З повагою до Вас освітяни району.

17 жовтня 2000 року

**Президенту Міжнародного освітнього фонду
ім. Ярослава Мудрого
Стрілько Валентині Василівні**

Дирекція, педагогічний, учнівський та батьківський колективи, Рада школи, учнівський Парламент ЗОСШ № 3 I-III ст. м. Миргорода Полтавської області висловлюють велику Вам подяку за подаровані школі сканер та лазерний принтер.

З великою повагою та задорученням

Директор школи /підпис/

В. І. Кирпота

18 червня 2004 року

ПРЕЗИДЕНТУ

**Міжнародного освітнього фонду
імені Ярослава Мудрого Стрілько В. В.**

ВЕЛЬМИШАНОВНА ВАЛЕНТИНО ВАСИЛІВНО!

Адміністрація ліцею «Дизайн-освіта» імені Павла Чубинського м. Борисполя вельми дякує Вам за надану допомогу в поповненні літературою бібліотеки нашого закладу.

З повагою директор ліцею /підпис/

Власенко Л. А.

ПРЕЗИДЕНТУ

**Міжнародного освітнього фонду
імені Ярослава Мудрого Стрілько В. В.**

Вельмишановна Валентина Василівна!

Дякуємо Вам за добротину акцію, котра сприяє поповненню фондів нашої бібліотеки новими виданнями підручників «Загальна психологія».

Маємо надію на подальшу співпрацю для розвитку освіти в Україні.

З повагою,

Президент МНТУ /підпис/

Ю. М. Бугай

26.06.2000 року

**Президенту Міжнародного освітнього фонду
ім. Ярослава Мудрого Стрілько В. В.**

Ректорат Київського національного університету культури і мистецтв висловлює щире подяку за надані безкоштовно для бібліотеки університету 300 примірників підручника «Основи масово-інформаційної діяльності».

Ректор КНУКіМ /підпис/

Поплавський М. М.

ПРЕЗИДЕНТУ

**Міжнародного освітнього фонду
імені Ярослава Мудрого Стрілько В. В.**

Пологівський районний відділ освіти висловлює Вам глибоку і сердечну вдячність за постійну допомогу в оснащенні матеріально-технічної бази шкіл району.

Дякуємо за доброту, людяність і щирість.

Від усього серця бажаємо Вам доброго Хай і надалі Ваше чуйне серце буде небайдуже до вчительських та дитячих доль.

Начальник

Пологівського райво

/підпис/ Ю. А. Коноваленко

23.05.2000 року

Міжнародний освітній фонд ім. Ярослава Мудрого

м. Київ, вул. Тургенівська 8/14 т. 216 44 65

Середня школа № 200 висловлює щире подяку Міжнародному освітньому фонду ім. Ярослава Мудрого за надання допомоги в озелененні території школи та за виділену художню літературу для позакласного читання в середніх та старших класах.

Директор школи /підпис/

Єрмоленко В. Г.

12 травня 1999 року

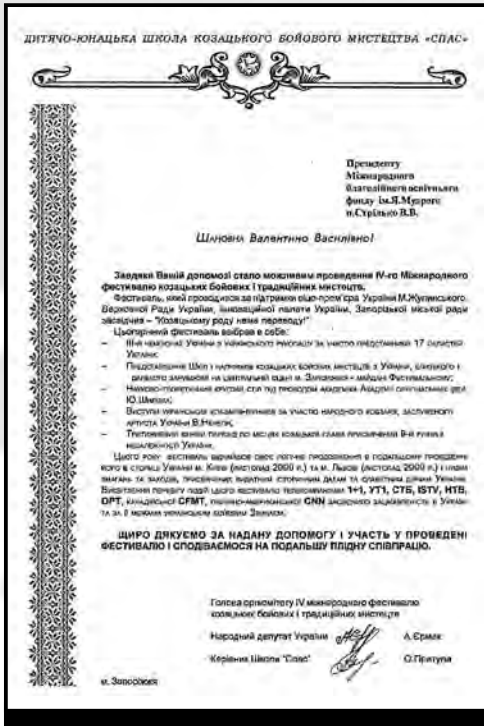
Президенту Міжнародного освітнього фонду ім. Ярослава Мудрого Стрілько Валентині Василівні

Дирекція, педагогічний, учнівський та батьківський колективи, Рада школи, учнівський Парламент ЗОСШ № 3, І-Шст. м. Миргорода Полтавської області висловлюють велику Вам подяку за подаровані школі сучасні класні дошки.

З великою повагою та за дорученням

Директор школи

/підпис/ Кирпота В. І.

**Президенту Міжнародного освітнього фонду
ім. Ярослава Мудрого Стрілько В. В.**

Пологівський районний відділ освіти висловлює Ван щирю подяку за надану допомогу у вигляді підручників та методичної літератури для навчальних закладів району.

Бажаємо Вам успіхів у благодійній діяльності на користь дитинства.

Маємо надію на подальшу співпрацю.

З повагою завідуючий

Пологівським райвно

/підпис/

Ю. А. Коноваленко

24 листопада 2011 року

Доброго дня Вам, дорога Валентино Василівно!

Я ще й досі (і не лише я) перебуваю під враженням нашої зустрічі. Ваш приїзд – це дійсно приїзд із ласки Божої.

А підтримка неоцінна! Звіт про використані кошти коли надсилати я не знаю, то хвилююсь, щоб Вас не підвести, бо ми ще не всі використали, трохи лишилось.

А за свою премію я придбала 2 тони брикету, і тепер в хаті тепло, дякуючи Вам. І також трохи повіддавала борги, яких у мене назбиралось чимало через часті візити багаточисленних (починаючи з весни) цьогорічних гостей. Музиканту теж уділила 50 гривень, так, як вирішила з Вами. Він радий, бо йому довелося їхати додому через хворобу дочки, то якби не ці гроші, він би не зміг її провідати. А нам затримали зарплату на 2 місяці.

Словом, я щаслива, що Ви відвідали школу, підтримали роботу академії, хоча, признатись, хвилювалась, бо їде не хто-небудь непосвячений у справу, а Автор святої ідеї.

Ви знаєте, якимось ще через 2-3 роки, як почала діяти академія, кореспондент газети «Освіта» спитав на греблі стареньку бабусю, що там, мовляв, у школі Вашій робиться? То вона відповіла: «Святу справу роблять вчителі!»

А коли я Вас зустріла на цій самій греблі через десяток років, мені здалося, що Ви вся наша, тутешня, така своя і рідна. Хвилювання десь зникло: до мене прилетіла з добрими вістями, з повними тепла і щиросердя помислами сестра, котра дала життя цій святій ідеї.

І це відчуття не залишає мене весь цей час: я стала неначе дужчою у своїх переконаннях і в правоті обраного шляху.

А ще гріє сонячна усмішка прекрасної жінки, що несе з собою літо й квіти. Дякую за листівку, Валентино Василівно, Ви зачарували нас усіх: маю на увазі старійшин, учителів, які були на зустрічі в залі. А тепер чаруєте посмішкою усіх, хто заходить до мене в кабінет.

Пошли ж Вам, Боже, і сили, і енергії, і завзяття, і здоров'я для того, щоб Ви могли і далі вносити живий струмінь у справу освіти українства.

Перейдуть роки і десятиліття, а Вас не забудуть, бо Ви віддали своє серце святому – вихованню свідомої української нації.

Вітайте від нас усіх колегу – добру, Мудру і щиру людину!

Мені передали, що Ви турбуєтесь програмами та віршами. Ми їх видрукуємо і надішлемо незабаром.

Цілую Вас.

Щиро Ваша /підпис/

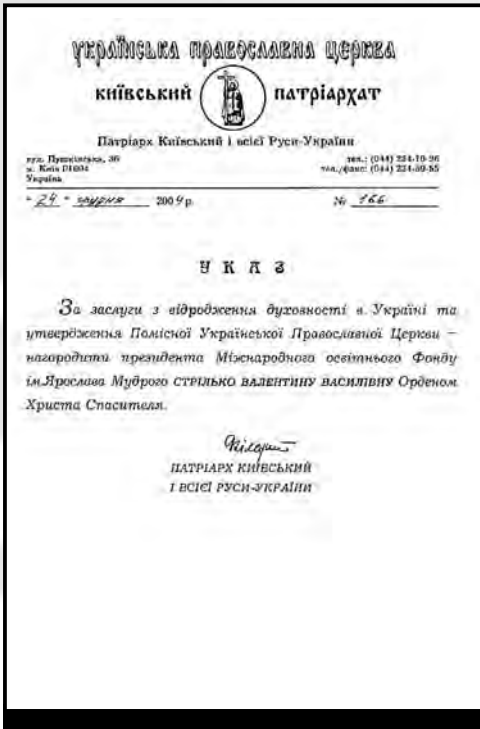
ОКСАНА ГУДЗЕНКО СЕРЕД УЧАСНИКІВ КОНКУРСУ «РЕЙТИНГ БЛАГОДІЙНИКІВ», 2017 Р.

Президенту Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого Стрілько В. В.

Пологівський районний відділ освіти висловлює щиру подяку представникам Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого за допомогу, що надана дітям-сиротам, дітям з багатодітних малозабезпечених сімей Пологівської ЗШ № 1, № 4, ЗШ № 2, ЗШ № 3, № 6.

Надіємось, що така співдружність і надалі буде продовжуватись.

**Наша адреса: 332800, м. Пологи, Запорізька область,
вул. Горького, 32, районний відділ освіти**

**Президенту Міжнародного освітнього фонду
імені Ярослава Мудрого Стрілько В. В.**

дирекція Пологівської ЗОШ І–ІІІ ст. № 2

Виносимо глибоку подяку Міжнародному фонду імені Ярослава Мудрого та особисто Валентині Стрілько за надану матеріальну допомогу дітям з малозабезпечених сімей, дітей сиріт та напівсиріт.

30.09.1997 рік

Директор школи /підпис/

**Президенту міжнародного освітнього фонду
імені Ярослава Мудрого Стрілько В. В.**

Директора ЗОШ І–ІІІ ступенів № 3

м. Пологи Запорізької області

Коноваленка Юрія Анатолійовича

Від імені дітей-сиріт, багатодітних дітей, педагогічного колективу висловлюємо щиру подяку Міжнародному освітньому фонду імені Ярослава Мудрого, та його президенту Валентині Стрілько за надану гуманітарну допомогу.

Директор школи /підпис/

**Президенту міжнародного освітнього фонду
імені Ярослава Мудрого**

Від щирого серця висловлюємо Вам подяку за благодійний подарунок – магнітофон «Панасонік» і сто штук магнітофонних касет.

Зав. фонотекою

Гуляйпільського районного

Будинку культури Запорізької області

/підпис/ В. М. Кутя

Директор РБК

/підпис/

О. О. Волошина

30 вересня 1997 року

**Народному депутату Верховної Ради України
Єрмаку А. В.**

**Голові Міжнародного освітнього фонду
імені Ярослава Мудрого Стрілько В. В.**

*педагогічного колективу К-Роздорівської ЗОШ I–III ступенів
Колектив нашої школи щиро вдячний Вам за матеріальну до-
помогу, яку Ви постійно надаєте.*

*У наш складний час, коли сільські діти не мають найнеобхід-
нішого, не в змозі організувати корисно своє дозвілля, Ваша допо-
мога в придбанні спортивентарю дуже відчутна.*

*Діти із радістю сприйняли цю новину і приєднуються до по-
дяк педагогічного колективу.*

*Бажаємо Вам подальших успіхів у Вашій добродійній діяль-
ності на благо і процвітання нашої держави.*

**З низьким роздорівським укліном наш педагогічний колек-
тив**

**Президенту міжнародного освітнього фонду
ім. Ярослава Мудрого
Стрілько Валентині Василівні**

*Дирекція Тернуватської загальноосвітньої школи I–III ступе-
нів Новомиколаївського району Запорізької області виносить
подяку фонду ім. Ярослава Мудрого за вручений подарунок – маг-
нітофон «Панасонік».*

01.10.1997 року

Директор школи /підпис/ Орловський В. В.

**Народному депутату Верховної Ради України
Єрмаку А. В., Голові Міжнародного освітнього
фонду імені Ярослава Мудрого Стрілько В. В.**

*педагогічного колективу К-Роздорівської ЗОШ I–III ступенів
Мелешко В. І.*

*У наш складний час сільська місцевість особливо потер-
пає від нестачі інформації. Тому здається, що відстань між
комп'ютеризованим і підключеним до інтернету містом і селом*

ніколи не скоротиться. Лише дякуючи Вам, Анатолію Васильовичу, і Вам, Валентино Василівно, ми маємо можливість користуватися пресою, підписаною з Вашою допомогою.

Щиро дякуємо Вам за те, що вже декілька років ми отримуємо газети і журнали, підписані Вами.

Надіємось, що і цей рік ми зможемо читати пресу, яка нам допомагає у нашій роботі.

З великою подякою та низьким укліном наш педагогічний колектив.

P.S. Будь-ласка, завітайте до школи, коли зможете. Завжди раді Вам.

**Ваша Валентина Мелешко /підпис/
Вересень 2001 року**

Міжнародному освітньому фонду імені Ярослава Мудрого

Щиро дякуємо за те, що Ви не забуваєте про наших дітей в такий скрутний час і допомагаєте їм.

Бажаємо Вашій організації процвітання, довголіття, успіхів у всіх задумах і починаннях, здоров'я, сімейної злагоди всім працівникам!

Хай береже Вас Господь!

З повагою батьки: 11 підписів

До фонду Ярослава Мудрого

Загальношкільний батьківський комітет К-Роздорівської середньої школи щиро дякує Єрмаку Анатолію Васильовичу та Стрілько Валентині Василівні за надану матеріальну школі і учням з малозабезпечених сімей.

*Добра і щастя багато бажаємо,
Хай дім Ваш минає біда,
Хай будуть веселими будні й свята,
Як чистою буде джерельна вода!*

Голова комітету /підпис/ Снецар А. І.

Члени комітету /підпис/ Сур Г. Ф.

/підпис/ Батиль Л. В.

/підпис/ Сальнік Л. М.

/підпис/ Порожня Л. Ф.

Президенту міжнародного освітнього фонду ім. Ярослава Мудрого Стрілько Валентині Василівні

*директора Кінсько-Роздорівської ЗОШ I–III ступенів
Мелешко Валентини Іванівни*

Вельмишановна Валентино Василівно!

Щиро дякуємо Вам особисто і вашому фонду за матеріальну турботу про нашу школу. Завдячуючи Вам, ми можемо естетично, зі смаком їсти в нашій їдальні, бо є посуд, який відповідає всім санітарно-гігієнічним та естетичним вимогам.

Ще раз дякую від імені учнів, вчителів, батьків та всіх працівників школи.

З повагою /підпис/

P.S. приїздіть до нас в гості, будемо дуже раді!

**Международному образовательному фонду
имени Ярослава Мудрого
президенту Фонда Стрилько В. В.**

Уважаемая Валентина Васильевна!

От имени семьи Жовнир А. Г. выражаем Вам большую благодарность за помощь в приобретении жилья для чернобыльца и афганца Жовнир Александра Георгиевича.

В составе семьи двое детей но все эти годы мы не могли получить квартиру. Хотя органы местной власти а так же руководство МВД обещало решить квартирный вопрос. Теперь у нас есть свой дом, а у детей свои комнаты.

За это Вам огромное спасибо!

07.10.1999 года

/подпись/

НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ О. О. БОГОМОЛЬЦЯ СКЛАДАЄ ШИРУ

ПОДЯКУ

МІЖНАРОДНОМУ ОСВІТНЬОМУ ФОНДУ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО
І ОСОБИСТО ЙОГО ПРЕЗИДЕНТОВІ
п. В. В. СТИЛЬКО ЗА ПОСТІЙНУ БЛАГОДІЙНУ
ПІДТРИМКУ СТУДЕНТІВ ТА ВИКЛАДАЧІВ
У СПРАВІ ДУХОВНОГО ВІДРОДЖЕННЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ.

ХАЙ ЗАВЖДИ ВАША БЛАГОДІЙНА
БАГАТОГАЛУЗЕВА ДІЯЛЬНІСТЬ БУДЕ
ПРИКЛАДОМ ВИСОКОЇ ДУХОВНОСТІ
І ЛЮБОВІ ДО УКРАЇНИ!

З повагою
Ректор
Національного
медичного університету
імені О. О. Богомольця
академік НАН України

Е. Горнчук

**Освітньому благодійному фонду
імені Ярослава Мудрого
Валентині Василівні Стрілько**

Щиро вдячні Фонду і особисто Валентині Василівні Стрілько за постійну допомогу нашим дітям. За радість, яку приносите Ви нашим дітям і нам, батькам.

Ви – щира, добра і розуміюча людина, маєте велике материнське серце, розумієте наші проблеми, турботи.

*Дай, Боже, Вам здоров'я на довгі роки.
Нехай ні горе, ані лихо
Не переступить Ваш поріг.
Нехай в домівці Вашій тихій
Дзвенить завжди дитячий сміх.
Нехай у майбутнє простелиться шлях,
Щоб Ви у коханні, житті і трудах
Знаходили тільки лиш втіху.
Бажаєм, щоб сльози на Ваших очах,
З'явилися тільки від сміху.*

*З повагою, з надією на спілкування з Вами, Валентино Васи-
ліна, від імені батьків і за їх дорученням голова батьківського
комітету школи Дяченко Наталія Миколаївна.*

05.09.2000 року

Село Тарасівка

Засвідчую: Директор школи /підпис/

09.12.2000 року

Дорога Валентино Василівна!

Даруйте мені за затримку: поки все визбирувалося – час летів так стрімко, що не огледілась, як грудень уже басує...

Правда, не все надсилаємо: мої вірші ще треба впорядкувати, переписувати.

А програми і дитячі вірші подивіться. Можливо, щось доведеться поправити. Деякі учителі опиралися на ті програми, що колись я у Вас брала (є і Фастівська, і Сквирська, Стрітівська).

Літературу ми не встигли написати, бо друкарська машинка нікудишня, іншої техніки немає. То Ви вже вибачайте! І за символи також. Літератури необхідної бракує!

Прийміть наші щирі вітання з усіма святами, що наближаються. Хай Бог обдарує Вас, ваших діток, онучок, друзів, рідних своєю доброю ласкою.

Вітайте Євгена Валентиновича, ми його не забуваємо! Тренер греко-римської боротьби «завойовує» потроху Черкаси: здобули наші в Черкасах у різних вагових категоріях III місце, а це вже поїхали вчора в Черкаський університет. Отож якось заходив і запитував в мене, коли поїдемо в Київ...

Що там у Вас новенького?

Як плануєте зустрічати Новий рік?

Ще раз прошу вибачення за друкарські похибки, за писане від руки, можливі допущені помилки.

Мені скрутно з часом: невістка на сесії, на руках школа та внучата.

Вітання від усіх учителів, моєї родини. А Вас я цілую як найдорожчу людину і чекаю зустрічі.

З найкращими побажаннями

Любов Білозерська, директор Стецівської школи

Черкаської області

/підпис/

22.12.2000 року

Доброго дня, дорога Валентино Василівно!

Надсилаю обіцяний матеріал до збірки «Таємниця моєї душі». А, може, знайдеться ще й інша назва у Вас, коли переглянете.

Мені незручно й надсилати, бо, можливо, не прийдеться моє слово до Вашої душі, але все це вистраждане.

Спасибі, що турбуєтесь нами, і за «УСЕ» також. Думаю, будемо вишукувати кошти, щоб її мати. Бо за новими програмами ми в бібліотеці майже нічого не маємо.

Чи одержали програми і дитячі вірші?

Я надсилаю вирізку з газети «Освіта», мабуть, за 1989 рік. Хотілося, щоб Ви взяли передмову з неї і ті вірші, що там. А внизу то вірші моєї учениці. Вирізка ця в мене єдина, якщо збе-

режеться, то я буду вдячна. І потім разом із «Книгою відгуків» привезете при okazji.

Прийміть щирі вітання з наступаючими Новорічними і Різдвяними святами. Вітайте діток і Валентина Євгеновича (даруйте, якщо перекрутила, бо в мене таке буває).

Цілую, обіймаю Вас. І дякую Богу, що послав мені таку поестру. Якби ж ми були ближче, може, Ви там і без картоплинки, а я тут маю.

Скажіть, коли вже можна буде приїхати нашому тренеру, то ми приїдемо.

З любов'ю до Вас.

Ваша /підпис/ Л. Білозерська

09.02.2001 року

Доброго дня, дорога Валентино Василівно!

Пишу Вам сьогодні – і згадую Вашу усмішку, теплий, майже материнський погляд, Ваше добре слово тоді мені, стомлений, але щасливий «шукачці правди». І перш за все хочеться щиро подякувати Вам за Ваше розуміння і просто навіть несподівано прекрасне ставлення. Я щодня дякую моєму Господові за таких людей, як Ви. Хай він благословить усю Вашу роботу – Вашу на правду подвижницьку працю у наш нелегкий, але від того не менш прекрасний час!

Валентино Василівно, Ви люб'язно запропонували вислати Вам мої вірші – і я знову ж таки вхопилась за цю нагоду. Я вислала Вам лише невелику часточку своїх поезій – Ви самі визначить їхню подальшу долю, а я, принаймні, знатиму, що залишила Вам щось на пам'ять, окрім одних лише спогадів про те, що наші стежки колись перетнулись.

Вибачте за неякісний друк і таке інше. Друкувати довелося у великому поспіху, тому й стільки ж помилок. Пронумеровані сторінки – це вірші із циклу «Грації» – вони присвячені моїм однокласницям, людям, яких я люблю і поважаю. Всі інші вірші – «самі по собі». Це, мабуть, і все, що я хотіла сказати.

Дорога Валентино Василівно, ще раз дуже дякуємо Вам. Передавайте, будь-ласка, наші щирі вітання й подяку Михайлу Федотовичу при нагоді.

*Будьте благословенні. Нехай щастить Вам завжди і в усьому.
Хай береже Вас Бог!*

З повагою і вдячністю Катерина Баландіна і її мати.

09.11.2000 року

Шановна Валентино Василівна!

Прийміть щиросердечно і з чистими помислами цей осінній дарунок натруженої землі тарасівської, у центрі якої зеленим острівцем, сповненого галасливої та непосидючої дівчорі, стоїть загальноосвітня школа. Центр духовності та відродження, де навчаються юні тарасівці – надія батьків, надія України. Навчаються основам наук і життю, знають ціну праці і вміють радіти як кожному новому дню, так і новим підручникам, обладнанням чи спортивному м'ячу.

Наша школа – це 178 учнів і 21 працівник школи. учні школи є постійними учасниками всіх районних і обласних конкурсів художньої самодіяльності, циркового мистецтва. 14 років ми утримуємо першість в районних спортивних змаганнях, постійно здійснюємо екскурсії по містах України, рідному краю. Село наше зелене, прикрашене працею людей. Людей, багатих на щедрість, душевну доброту, любов, співчуття і таланти.

Шановна Валентино Василівно!

Дякуємо Вам і всім працівникам Фонду імені Ярослава Мудрого за постійну моральну та матеріальну підтримку шкіл району, дітей підручниками, літературою, одягом, навчальним обладнанням. Запрошуємо Вас: приїздіть в Тарасівку і Ваше життя стане багатим на спогади і прекрасні згадки про зустрічі з новими людьми, прекрасними куточками нашого села і Ви, надіємося, згодитесь зі словами учня школи, талановитої людини А. М. Кулика, який так пише про Тарасівку:

*Тарасівко! Моє село!
Яким ти стало і яким було.
Я все про тебе знати намагаюсь.
З тобою я живу, тебе люблю,
Тобі я серцем присягаюсь!
Тарасівко! Улюблена земля!
Люблю тебе, як мати немовля!*

Коли трапляється з тобою розлучатись
Спішу вернутись, як пташка до гнізда.
Тобі я серцем знову присягаюсь!
Тарасівко! Цілюще джерело!
В біді ховаюсь під твоє крило!
Тобі я в таємницях відкриваюсь.
Радію успіхам твоїм, тривожуся без них.
Тобі я серцем присягаюсь!
Тарасівко! Жива вода!
Любуюся тобою взимку і в жнива!
Як корінь з деревом, з тобою я зростаюсь!
І все сильніше чую я твоє тепло.
Тобі я серцем присягаюсь.
Тарасівко! Невтомна трудівниця!
Стоїш ти, мов красуня білолиця.
Твоєю красою я пишаюсь.
Люблю тебе й любитиму навек!
Тобі я серцем присягаюсь!»

Надіємось на зустріч з Вами, з працівниками Фонду, співпрацю, і бажаємо Вам і всім:

«Нехай ні горе, а ні лихо
Не переступить Ваш поріг.
Нехай в домівці Вашій тихій
Дзвенить завжди дитячий сміх.
Нехай у майбутнє простелеться шлях,
Щоб Ви у коханні, житті і трудах
Знаходили тільки лиш втіху.
Бажаєм, щоб сльози на Ваших очах
З'являлися тільки від сміху!

З повагою і шануванням та вдячністю випускниця, а нині директор ЗОШ І–ІІІ ступенів села Тарасівка Хілько Н. І.

Дорога Валентино Василівно!

Доброго Вам здоров'я!

Ще раз щиро вітаю Вас з Різдвяними святами, з Новим роком, новим тисячоліттям! Щастя, доброго здоров'я, успіхів і благополуччя Вам і Вашій родині!

Думала, що зразу після телепередачі буду в Києві, а потім відкладалося з дня на день тому не писала. А це бачу, що раніше 22 січня в Києві не буду, тому вирішила написати Вам малесенького листа.

Сердечно дякую Вам за підтримку, за гарну телепередачу про школу. Так гарно все вийшло, як же гарно вилилась в передачі наша українська природа! В той день я зі своїми учнями і вчителями була у Звенигородському будинку-інтернаті для пристарілих та інвалідів, давали для них концерт. Якраз встигли з концертом, нам дали затишну кімнату, гарний телевізор, і ми всі гуртом дивились передачу. А діти – всі решта – дивились передачу в школі. Оксанка записала передачу, запис вийшов непоганий, буде пам'ять гарна.

Отож, спасибі Вам, велике спасибі за добре слово про школу, за підставлене плече. Яке то щастя мати друзів, і я молю Бога, щоб помагав Вам, оберігав Вас і рідних Вам людей.

Уже двоє хороших дітей прибуло в школу після передачі, одержала два листи з Вінниці та Кіровоградської області, батьки просять розповісти більше про умови прийому учнів до школи і чи ми приймемо їх дітей.

Меценатів поки-що не чути, та я і не тішу себе тим, що вони відгукнуться.

Планую приїхати на кілька днів до Києва з 22 січня, буду проситись на прийом до Міністра освіти, побуваю в декількох інститутах, гімназіях, тобто побуваю в такому творчому відрядженні. І одночасно буду шукати меценатів, хтось порадить звернутись до одного, інший до іншого, а ось когось і знайду і щось люди трошки допоможуть.

Буду в Києві обов'язково знайду до Вас просто зустрітись, бо Ви маєте таку чудову здатність вселяти людині енергію, віру, після зустрічі з Вами в людині вмикаються якісь невидимі двигуни, які накопичують сили до дій.

Хочеться зустрітись з Мариною Олександрівною, подякувати і їй, що вона змогла зробити таку гарну передачу, незважаючи на цілий ряд непорозумінь!

У школі у нас все, як і раніше (майже). Є певні новини. З 1 січня нас забрала під своє крило область, отже, фінансування буде обласне. Надіємось на краще, думаємо, що поліпшиться і харчування дітей, і дадуть гроші на паливо, не будемо мучатися так, як зараз. Наше щастя, що зимою весна.

Розпочалась підготовка до переведення нашої школи на гімназію. Планується з 1 вересня 2001 року відкрити гімназію гуманітарно-естетичного профілю. Будуть великі зміни в кадрах, колектив омолодиться, з тими вчителями, що зараз у нас є, гімназії нам не відкрити. Ось це і є основною причиною мого візиту в Київ. Маю познайомитись з життям кращих столичних гімназій, щоб добре в першу чергу самій уявити, якою повинна бути перша в Україні сільська гімназія. Знаю, що ноша це дуже тяжка, але треба поки що її тягти, роботи треба буде переробити уйму до кінця навчального цього року. А там буде видно. Та я вже горю від радості та надії, що в нашу школу повіє свіжий гарний вітер. Та зустрінемося, тоді відповім, що я маю на увазі.

Дорога Валентино Василівно! Знаю, що у Вас багато чудових друзів серед науковців, може, мені і познайомите хоч з ким, щоб люди змогли допомогти добрим словом, методичною літературою, у збагаченні сільської бібліотеки. Проблем з'являється море.

Все решта без змін. Учні на канікулах, ми всі на роботі. Товчуть з ранку до пізнього вечора і ще й дома пишу. Всі мої домашні шлють Вам найщиріші вітання і побажання добра і здоров'я. Я ж низько кланяюсь. До побачення.

***З повагою і вдячністю – Ліна Денисівна, село Тарасівка
Звенигородського району Черкаської області.***

08.01.2001 року

Учні, їхні батьки, педагогічний колектив

Пологівської дитячої художньої школи безмежно вдячні Міжнародному освітньому фонду імені Ярослава Мудрого за його неоціненну допомогу школі – надання коштів для оплати навчання дітей з малозабезпечених сімей, а також надання комп'ютера для класу реабілітації дітей-інвалідів. Діяльність Фонду дійсно гідна славного імені Ярослава Мудрого.

Хай і далі дає Бог наснагу президентові Фонду Валентині Василівні Стрілько та всім працівникам Фонду для добрих і дуже потрібних Україні справ.

Від імені учнів, батьків, педколективу –

***Директор Пологівської дитячої художньої школи /підпис/
Кияниця І.І.***

10 листопада 2000 року

23.10.2001 року

Президенту освітнього фонду імені Ярослава Мудрого В. В. Стрілько

Вельмишановна Валентино Василівно!

Правління Дитячого фонду України висловлює Вам, Валентино Василівно, та Вашому колективу сердечну подяку за підтримку наших зусиль в реалізації програми «Доля дитини».

Ви, Валентино Василівно, одна з тих, хто по-справжньому усвідомлює сьогоденні потреби дітей та всіляко допомагає їх вирішувати.

Ви не забули свого дитинства. Ваш відгук на наше прохання засвідчує високу філософію Вашого Духу, Милосердя та Любові!

Заклик ООН «Змінимо світ разом з дітьми» Для Вас не порожні слова. І ми Вам за це вдячні. З Вами – ми віримо – у дітей України буде майбутнє!

З щирою повагою,

Голова правління Дитячого

фонду України /підпис/

Валентина Усенко

Педагоги Полтави

співпрацюють з В. В.Стрілько з 1990 року. Концепція Гнідинської школи, яку очолювала Валентина Василівна, лягла в основу діяльності створених у Полтаві національних шкіл №№ 8, 11, 19.

В. В. Стрілько постійно надавала методичну допомогу педагогам школи, навчальні плани, підручники, методичні посібники.

Гостинно зустріла Валентина Василівна педагогів Полтави, які відвідали Гнідинську середню школу. Матеріали про творчу співдружність, відгуки вчителів Полтави знайшли місце на шпальтах місцевої преси.

Постійно опікувалася долею своїх послідовників Валентина Василівна працюючи на посаді заступника глави Київської облдержадміністрації. Першою областю, яку відвідала В. В. Стрілько в ранзі голови освітнього фонду імені Ярослава Мудрого, була Полтавщина. Вона відвідала школи №№ 1, 11, 19, 26, 37 Полтави, дошкільні заклади, музичне училище. Відбулися зустрічі учнів, педагогів із майстрами мистецтв, приїзд та виступи яких були організовані фондом.

У 1995 році Валентина Василівна відвідала Полтаву, передавши більше 1000 примірників книги «Культура і мистецтво України». Валентина Василівна виступила на науково-практичній конференції з проблем трансформації системи національної освіти.

Не дивлячись на величезну зайнятість, Валентина Василівна знайшла час особисто очолити творчу групу тележурналістів, працівників редакцій, які відвідали Полтаву у 1997 році і створили 2 телефільми про діяльність двох шкіл Полтави:

- Українського національного лицю № 1 імені І. П. Котляревського (директор – І. Д. Гончаренко);
- авторської української національної школи № 37 (директор – О. А. Писанський).

Валентина Василівна Стрілько часто телефонує у місцевий відділ освіти директорам шкіл, цікавиться здобутками, проблемами, підтримує, радить, допомагає.

Освітняни Полтави вдячні Валентині Василівні Стрілько за чуйність, доброту, велику допомогу, цінують її значний внесок у справу відродження національної школи, рідної мови, традицій української освіти. Звертаємося до виборців округу № 93 з проханням підтримати кандидатуру В. В. Стрілько. Ваш парламентар – Валентина Василівна Стрілько!

Плаван Ольга Миколаївна – методист Полтавського міського відділу освіти;

Юрас Ірина Іванівна – доцент кафедри педагогіки Полтавського педінституту

**Президенту Освітнього фонду
Імені Ярослава Мудрого
В. В. Стрілько**

Дирекції Пологівської ЗШ І–ІІ ст. № 6

Вносимо глибоку подяку Міжнародному освітньому фонду імені Ярослава Мудрого та особисто пані Валентині Стрілько за надану матеріальну допомогу дітям з малозабезпечених сімей, дітей-сиріт на напівсиріт.

30.09.1997 року

Директор школи /підпис/

**Президенту Освітнього фонду
імені Ярослава Мудрого
В. В. Стрілько**

Дирекції Пологівської ЗОШ І–ІІ ст. № 5 села Пологи

Вносимо щиру подяку Міжнародному освітньому фонду імені Ярослава Мудрого та особисто пані Валентині Стрілько за надану матеріальну допомогу дітям з малозабезпечених сімей, дітей-сиріт та напівсиріт.

30.09.1997 року иректор школи /підпис/

**Міжнародному освітньому Фонду
Імені Ярослава Мудрого**

Колектив Новомиколаївської загальноосвітньої школи І–ІІІ ступенів №1 Запорізької області висловлює щиру вдячність за подарунки напередодні професійного свята – Дня працівника освіти.

Зичимо всім Вам здоров'я, успіхів у вашій благородній справі.

За дорученням колективу

Директор школи №1 /підпис/ В. І. Маленко

05.04.2000 року

Добрий день, Валентино Василівно!

Я, Рудченко Раїса Павлівна, директор Новоолександрівської загальноосвітньої школи I–III ступенів Запорізького району, оце та стара жінка, що сиділа в першому ряду під час нашої зустрічі і плакала, бо добрі слова мені доводиться чути рідко. Я теж побудувала дві школи: початкову і середню. Початкову закрили, зламали, а ця ще тримається. У нас 300 учнів, їдальня працює, бібліотека є, в школі тепло, зарплату (вибачте, якщо її можна назвати зарплатою) дають майже вчасно (правда, за березень ще не одержали). Намагаємося вчити і виховувати. Не Вам розповідати, що таке сільська школа (робітничо-селянська), в яку треба залучити всіх учнів – дітей мікрорайонів. Але може й на краще – всі діти в школі.

Я пишу Вам, бо хочу Вам подякувати взагалі за Ваш труд, а за книгу зокрема. Я думаю, що і я одержу її. Якраз напередодні читала про неї в пресі і думала: «Де ж я візьму такі кошти?». Дай Бог Вам здоров'я і успіхів.

А ще хочу подякувати і за взуття – я одержала для учнів 4 пари. Діти раді-раді, і їх батьки теж, дякую Вам і від їх імені.

Першого вересня 2000 року я, очевидно, буду прощатися зі школою. Після 49 років педагогічної праці та 40 років (1.09) директорської – це страшно.

Але всьому є початок і всьому є кінець, нажаль.

Я Вас запрошую до нас на свято першого дзвінка.

Бажаю Вам здоров'я, жіночого і материнського щастя, успіхів у Вашій святій роботі.

Дозвольте Вас обнять.

З повагою Рудченко

Розділ Х

ПРЕДСТАВНИЦТВА ФОНДУ ЗА КОРДОНОМ

Короткий фотолітопис міжнародних зв'язків

Інтерв'ю Валентини Стрілько часопису «THE NEW PATHWAY» («Новий Шлях», Канада), 15 квітня 2004 рік

*Інтерв'ю Валентини Стрілько
часопису «Новий шлях»
(Канада), 2004 рік*

*Виступ Валентини Стрілько
перед українською
громадою в Торонто,
2004 рік*

*ІНТЕРВ'Ю ВАЛЕНТИНИ
СТРІЛЬКО ЧАСОПИСУ
«ГОЛОС МОЛОДІ»
(КАНАДА), 2004 РІК*

ВАЛЕНТИНА СТРІЛКО В ПАРЛАМЕНТІ КАНАДИ, 2004 РІК

ВАЛЕНТИНА СТРІЛКО ПЕРЕД ПАРЛАМЕНТОМ КАНАДИ, 2004 РІК

СВІТЛИНА НА ЗГАДКУ, ТОРОНТО, 2004 РІК

*ВАЛЕНТИНА СТРІЛКО В
ПАРЛАМЕНТІ КАНАДИ, 2004 РІК*

*Виступ Валентини
Стрілько перед
українською
групою в
Торонто, 2004 рік*

Виступ Валентини Стрілько в посольстві України в Оттаві, 2004 рік

СВІТИЛІНА НА ЗГАДКУ З УКРАЇНСЬКОЮ ГРОМАДОЮ ОТТАВИ, 2004 РІК

ІНТЕР'Ю ВАЛЕНТИНИ СТІЛЬКО АГЕНТСТВУ «РЕЙТЕР» (КАНАДА), 2004 РІК

*ВАЛЕНТИНА СТРІЛКО СЕРЕД
АКТИВІСТІВ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ
КАНАДИ, 2004 РІК*

*ВАЛЕНТИНА СТРІЛКО З ЧЛЕНАМИ
«ПЛАСТУ», ТОРОНТО, 2004 РІК*

*ВАЛЕНТИНА СТРІЛКО ТА УКРАЇНСЬКИЙ
ГРОМАДСЬКИЙ ДІЯЧ ІЗ АВСТРАЛІ ЯРЕМА ГОЯН.
2007 РІК*

*М. ДЖАНЗЯКОУ,
КИТАЙСЬКА
НАРОДНА
РЕСПУБЛІКА,
2010 РІК*

*ВАЛЕНТИНА СТРІЛКО з учасниками наукової конференції, м. ДЖАНЗЯКОУ,
КИТАЙСЬКА НАРОДНА РЕСПУБЛІКА, 2010 РІК*

*ВАЛЕНТИНА СТІРЬКО ОТРИМУЄ ПАМ'ЯТНИЙ ПОДАРУНОК ВІД ЗАСТУПНИКА МЕРА
М. ДЖАНЗЯКОУ, КИТАЙСЬКА НАРОДНА РЕСПУБЛІКА, 2010 РІК*

*СВІТЛИНА НА ЗГАДКУ З ОСВІТЯНАМИ, М. ДЖАНЗЯКОУ, КИТАЙСЬКА НАРОДНА
РЕСПУБЛІКА, 2010 РІК*

Мости дружби: Україна – Азербайджан

18 лютого 2020 року відбулася зустріч віцепрезидента Фонду, кандидата педагогічних наук, Жукової А. Г. з ректором Бакинського Слов'янського університету, професором Нурлавою Алієвою, директором українсько-азербайджанського культурного освітнього центру Лесею Каримовою та президентом Українського Конгресу Азербайджану. Під час зустрічі була підписана угода про співпрацю щодо реалізації спільних освітніх і культурних проектів і програм, пропаганди освіти і культури України на території Азербайджану та культури Азербайджану на території України.

*РЕКТОР БАКИНСЬКОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ПРОФЕСОР
АЛІЄВА НУРЛАН
МУЗАФФАР ГИЗИ
ТА ВІЦЕПРЕЗИДЕНТ
ФОНДУ ЖУКОВА АЛЛА
ГЕОРГІВНА*

ПРОРЕКТОР
БАКИНСЬКОГО
СЛОВ'ЯНСЬКОГО
УНІВЕРСИТЕТУ,
ГОЛОВА ПРАВЛІННЯ
УКРАЇНСЬКОГО
КОНГРЕСУ
АЗЕРБАЙДЖАНУ
ЮРІЙ ОСАДЧЕНКО
ТА ВІЦЕПРЕЗИДЕНТ
ФОНДУ ЖУКОВА
АЛЛА ГЕОРГІВНА

ГОЛОВА ПРАВЛІННЯ
УКРАЇНСЬКОГО КОНГРЕСУ
АЗЕРБАЙДЖАНУ
ЮРІЙ ОСАДЧЕНКО,
ДИРЕКТОР УКРАЇНСЬКО-
АЗЕРБАЙДЖАНСЬКОГО
КУЛЬТУРНО-ПРОСВІТНИЦЬКОГО
ЦЕНТРУ ЛЕСЯ КАРИМОВА
ТА ВІЦЕПРЕЗИДЕНТ ФОНДУ
ЖУКОВА АЛЛА ГЕОРГІВНА

ДИРЕКТОР УКРАЇНСЬКО-
АЗЕРБАЙДЖАНСЬКОГО КУЛЬТУРНО-
ПРОСВІТНИЦЬКОГО ЦЕНТРУ
ЛЕСЯ КАРИМОВА ТА ВІЦЕПРЕЗИДЕНТ
ФОНДУ ЖУКОВА АЛЛА ГЕОРГІВНА

***Список представників
Міжнародного благодійного фонду імені
Ярослава Мудрого за кордоном***

Мирослав СКИБЕНЕВСЬКИЙ (США)

Лекстер ДАКСТОН Пол (США)

Іван СОПІРОВ (Швейцарія)

Франц ХОХШТРАССЕР (Швейцарія)

Клаус-Дітер БЛОК (Німеччина)

Боділ ФЛІПС (Данія)

Соня КУРТЕН-ВАРТІО (Фінляндія)

Заза ЦЕРЕТЕЛІ (Естонія)

Валентинас НАВИЦКАС (Латвія)

Рудите ЛОСАНЕ (Латвія)

Винсент ЧЕН (Китай)

Ван ІТАО (Китай)

Джан МІНДЖАНГ (Китай)

Лешик КОЖНЄВСЬКИЙ (Польща)

Рената МЕЛЯК (Польща)

Януш ГЕРЖЕВСКИ (Польща)

Йозеф ЖАТЬКО (Словакія)

Мирослав КЕЛЕМЕНЬ (Словаччина)

Вера ПЕТРАСОВА (Словаччина)

Володимир ГОРБУНОВ (Болгарія)

Анатолій ШАРКОВ (Білорусь)

Олександр ПАСТУШЕНЯ (Білорусь)

Наталья ВЕЖНИНА (Казахстан)

Генерал Шандас Гарамжил ЛХАМСУРЕН (Монголія)

Анастасія ТУРКАН (Молдова)

Розділ X

ГОВОРЯТЬ ПРАЦІВНИКИ ФОНДУ

Стельмах Олеся Василівна, виконавчий директор Фонду:

«Все починається з любові»

Спогади мандрують з нами та за нами. У мене вони дуже гарні про Фонд ім. Ярослава Мудрого. То був новий етап у моєму житті.

Я почала працювати в славетній Гімназії 191 ім. Тичини. Взагалі я скінчила Київський політехнічний інститут. Але поворотів долі і змін «маршрутів» було багато по життю. Хіба ніколи не зраджувала любові до України.

А то був 1995 рік, лише декілька років після проголошення Незалежності, і всі небайдужі шукали своє місце. Так я почала працювати заступником директора з виховної роботи. Це було щастя – займатись улюбленою справою. Я з родини філологів, які починали свою працю в Острозі як вчителі в інтернаті на теренах, колись та нині – Острозької Академії. А там все відлунювало історією...
Я б теж, мабуть, пішла по їхніх

*ОЛЕСЯ СТЕЛЬМАХ, ВИКОНАВЧИЙ
ДИРЕКТОР ФОНДУ*

слідях, але «політично» резонно було йти до технічного ВНЗ: «туди з'їзд не приплітатимеш», – говорили вдома.

Так от, в серпні до Гімназії завітала Стрілько Валентина Василівна з сином Василя Стуса на урочистості з нагоди народження Поета. Нам вистачило години, щоб зрозуміти: разом МИ сила! Пані Валентина – мій Вчитель! З часом я перейшла до Фонду і почала вчитись-знайомитись-організовувати-писати-складати-опановувати...

Ми всі були командою. Авторитет Валентини Василівни Стрілько був абсолютний, пересічні особи нас залишали, а Фонд рухався далі.

Незабутнім був захід «Україна крізь тисячоліття», який нам вдалось провести в Софії Київській. На ньому були Посли з тих країн, які мали матримоніальні відносини з родиною Ярослава Мудрого: Великобританії, Греції, Данії, Німеччини, Норвегії, Польщі, Угорщини, Франції, Швеції. А фуршет – келих шампанського – відбувся в Трапезній (після наших умовлянь нам дозволили: дуже ж гарне товариство було на прийомі). Це був шедевральний захід. Про нас писали, але, на жаль, зніmkів чи то не залишилось, чи час поховав. Це відбулося 14 листопада 1996 року.

А напередодні було оголошено конкурс дитячих робіт «Журавлині ключі Покрови». Ця назва була народжена Конвай Валентиною Данилівною для святкування Дня козаччини 14 жовтня в Гімназії 191. Дякую, Пані Валентино.

9 жовтня 1997 року в середній школі № 200 ми провели цей конкурс. Учасники були з усіх областей. А невдовзі 17–18 жовтня у СШ № 200 зібрались освітяни на науково-практичну конференцію «Піднімайся, чайко-чурайвно, на веселих крилах дивини». Нас всіх люб'язно прийняли директор Валентина Єрмакова, вчителі, родини учнів. У школі було представлено понад 130 гуртків народних ремесел з усієї України. Надзвичайно цікаві були роботи. І професійне журі визначило переможців: маленькі свистульки з поливою, зелені та коричневі: зате автентичні. Нас там було 550 осіб, нікого не загубили.

Директор школи, нині покійна Валентина Єрмакова, була надзвичайно народною: пекла пироги з чорнобривцями, співа-

ла пісень. Вони з Валентиною Василівною Стрілько були однодумкинями (на сучасний лад – гендерно), а я всім тим напувалася та захоплювалася.

Моя мама, як проводила вечорниці в технікумі, в строї українському, то пам'ятали всіх, хто мав честь там бути. А коли татові побратими співали при столі, то сусіди просили прочинити двері до балкону, тоді в дворі слухали б. Ми мешкали у м. Рівне. Світла пам'ять...

А потім я опинилась в Будапешті, і мені стала в пригоді okazія святкування програми Фонду «Україна крізь тисячоліття»: вже знала про Вишгород і нашу князівну Анастасію, яка побралась з угорським королем Андрашом з роду Арпадів.

Тобто, Валентина Василівна Стрілько та Фонд були зі мною. На цій хвилі було організовано виставку робіт Ярослави Шеке-ри 13–18 січня 1999 року. Посольство України в Угорщині та То-

ОЛЕСЯ СТЕЛЬМАХ – ОРГАНІЗАТОР ВСЕУКРАЇНСЬКОГО КОНКУРСУ «ЖУРАВЛИНІ КЛЮЧІ ПОКРОВИ», КИЇВСЬКА ШКОЛА № 200

вариство Української Культури в Угорщині запросили та представили Міжнародний фонд ім. Ярослава Мудрого.

Ми завжди були в контакті з Валентиною Василівною і нашими надійними друзями. Ось вже близько 23 років. Хоча Фонду 25!

Потім ще один віраж, і я знову серед своїх улюблених друзів, світлин та архівних матеріалів Фонду. Треба було трохи все покладати і структурувати, як тут Валентина Василівна з новими закликами до звитяги. На часі було проведення «Конгресу захисту української мови». 2007 рік. І знову спілкування з освітянами, пресою, учасниками, створення банерів і пошук місця заходу. Ми знайшли – Український Дім.

І чи могли ми тоді уявити, скільки ще доведеться пережити стінам цієї будівлі, скільки доль пройде коридорами, виборюючи перемогу в Революції Гідності. Слава Героям!

А ми шукали засоби, бо концепції Валентина Василівна Стрілько, зазвичай, має непохитні і ясні до втілення. Було складно з поселенням, харчуванням, приїздом/від'їздом, але... надзвичайно цікаво. Тоді приїхала полум'яна Ірина Фаріон, виступи були про титульну націю... і в такому ключі: молодь аплодувала-захлиналась,.. дехто делікатно плескав, а хтось пробірався до виходу.

Якийсь час з нами працював Олег Білокінь (вже відлетів до Ірїю), який вчив всіх комп'ютерній грамотності, складав програми, – інтелігент...

Ми з родиною ще жили в різних місцях, але номер Валентини Василівни Стрілько завжди поміж актуальних.

Вітаю Фонд! Будьмо і Многая Літа!

Медведев Евгений Валентинович, заступник президента Фонду:

«Ради этого стоит жить!»

В начале 90-х годов я работал преподавателем в Академии СБУ. Годы были тяжелые и одновременно интересные. Строилось молодое государство, перед людьми открывалась совершенно иная жизнь, появлялись неожиданные возможности, позволявшие реализовать себя в новой среде.

В это время и произошло мое знакомство с Валентиной Васильевной Стрилько. Первая встреча была мимолетной, – по просьбе своего товарища я дал ей короткую консультацию, после чего был угощен чаем. Тогда и узнал о работе Фонда, его целях и задачах. Честно говоря, мне понравилось. Поэтому когда Валентина Васильевна предложила переходить к ним работать, я с радостью согласился. Уволившись со службы, я поступил на работу в Фонд и занялся созданием типографии. Потребность в новых книгах была огромная, государственные издательства были неповоротливы и не успевали за растущими требованиями высших учебных заведений. Собственных средств у нас не было, первое оборудование было получено при помощи моего сослуживца и близкого друга, депутата Верховного Совета Украины Анатолия Ермака. С этого момента и до самого последнего дня своей жизни, Анатолий Ермак был активным участником и помощником в проведении благотворительной деятельности нашего Фонда. Часть типографии на основе оперативной полиграфии была расположена в здании Госуниверситета имени Драгоманова, поэтому символично, что первой книгой, выпущенной

ЕВГЕН МЕДВЕДЕВ

нами, стал двухтомный сборник стихов украинских учителей «Самоцветы».

Коллектив у нас был небольшой, но очень слаженный и эффективный. Думаю, что это из-за того, что никто не ограничивался исполнением только своих должностных обязанностей. Все были и организаторами, и исполнителями. По истечении многих лет удивляюсь объему работ, проведенному нами. Во многом это стало возможным благодаря организаторским способностям Валентины Васильевны. Вспоминаю, что вся благотворительная деятельность носила строго направленный, не показушный характер. Прежде чем провести акцию, мы связывались с учебным заведением, узнавали об их насущных проблемах, выявляли малообеспеченных учеников, детей-сирот и в чем они нуждаются. Директор Фонда Татьяна Кульчицкая, не выпускавшая трубку телефона из рук, обзванивала школы, переписывала размеры одежды и обуви для малообеспеченных детей, потом составляла списки с которыми мы с Валентиной Васильевной ездили по фабрикам и закупали нужные вещи. Надо сказать, что машина была только у меня, поэтому на первых порах должность директора типографии приходилось совмещать с должностями водителя, грузчика, охранника и экспедитора. Только позднее, когда наши обороты стали расти, нам удалось купить грузовой микроавтобус, очень помогший в доставке благотворительных грузов. Легко не было, но все забывалось, когда видел благодарность в глазах и слышал искреннее «спасибо».

Вспоминаю, как Матвеевской школе Запорожской области, мы зашли на занятие самодельного кружка. Обратил на себя внимание маленький мальчик с грустными глазами, старательно шлифовавший какой-то брусок. Валентина Стрилько подошла к нему погладила по головке и стала расспрашивать, что он делает, в каком классе учится и о чем мечтает.

– Удочку хорошую хочу сделать, мамке рыбу ловить буду – ответил он. Выяснилось, что мальчик живет с братом и мамой, отец умер и помогать им некому. Всю обратную дорогу мы говорили о нем.

– С одеждой и обувью поможем, но надо еще удочку купить – предложила Валентина Васильевна.

В следующий приезд мы привезли удочку с катушкой, запасной леской и набором крючков. Надо было видеть глаза этого мальчишки и радость его мамы!

Вот из-за таких моментов и стоило заниматься этой работой!

Отдельно нужно сказать о конкурсе знатоков украинского языка. Учредил его человек удивительной судьбы – Петр Яцик. После войны он эмигрировал в Канаду, много трудился и стал богатым. После провозглашения независимости приехал в Украину, где совместно с Лигой украинских меценатов объявил всеукраинский конкурс знатоков украинского языка среди школьников, назначив за призовые места крупную денежную премию. Исполнительный директор Лиги украинских меценатов Михаил Слабошпицкий обратился в Фонд за помощью, и мы активно включились в работу. Я считал раньше, уверен в этом и сейчас, что изучение украинского языка надо поощрять, а не принуждать. Направить все силы для того, чтобы его знание стало престижным, поэтому относился к этой миссии с большим энтузиазмом.

Препятствий было множество. Чтобы конкурс ежегодно проходил во всех школах Украины, необходимо было подключить Министерство образования. Кто знаком с нашей бюрократией, тот поймет, сколько сил и здоровья ушло на все согласования. В ходе этой работы выяснилось, что согласно нашим законам, победившие финалисты должны заплатить налог на прибыль с полученных премий. Это было явно несправедливо, все возмущались, но закон – есть закон. Валентина Васильевна по этому поводу возмущалась больше всех и, в отличие от остальных, никогда не останавливалась перед препятствиями. А пошла в Верховную Раду, встретила со спикером парламента Владимиром Литвином и добилась принятия Закона об освобождении участников конкурса от налогообложения! Другого подобного случая я за свою жизнь не припомню!

Благое дело придает силы! А таких дел благотворительный Фонд имени Ярослава Мудрого провел великое множество!

Ради этого стоит жить!

Горобець Тетяна, головний бухгалтер Фонду:

**«Фонд по-справжньому благодійний
та реально допомагає багатьом людям»**

Після закінчення економічного факультету Київського державного університету імені Тараса Шевченка я працювала економістом на Київському заводі «Радар». Часи були дуже складні. Виробництво невпинно падало, звичайним явищем були затримки заробітної плати, але більш за все діставала рутинна робота, тому я дуже зраділа, коли мені запропонували посаду головного бухгалтера Міжнародного благодійного фонду імені Ярослава Мудрого. Правду кажучи, дуже боялась. Ділянка роботи була зовсім незнайома, колектив новий, а саме головне – відсутність досвіду. Як мене там сприймуть, чи впораюсь я? Всі ці думки не давали мені спокою. Офіс Фонду, куди я прийшла, вразив чистотою та затишком, було видно, що керує тут гарна господиня. Численні грамоти, подяки та світлини на стінах однозначно говорили про те, що на відміну від багатьох фондів-

одноденок та інших благодійних організацій, створених під чийось владним крилом для досягнення своєї, не завжди благородної мети, Фонд імені Ярослава Мудрого по-справжньому благодійний та реально допомагає людям!

Велике враження на мене справила Валентина Василівна Стрілько. Перша розмова розвіяла всі мої сумніви.

– Приходь, – сказала вона, – якщо захочеш, все у тебе вийде, а я допоможу.

І розпочались напружені робочі

ТЕТЯНА ГОРОБЕЦЬ

будні. Нелегко все давалось, але було цікаво, а Валентина Василівна, маючи величезний досвід роботи в галузі освіти, завжди приходила на допомогу. Крім професійних знань, що я здобула в той час, не менш важливим для мене були знання людського спілкування. По роботі, крім податкової та різних контролюючих органів, доводилось спілкуватись з вчителями, педагогами вищих навчальних закладів, громадськими та політичними діячами. Знання і вміння, що я здобула тоді, допомагають мені і зараз.

Окремо хочу подякувати колективу Фонду, в якому ніколи не було непорозуміння, інтриг та інших негативних явищ. Завжди разом, завжди готові допомогти один одному. Були часи, коли готуючи благодійні акції, Фонд в повному складі днями сортував літературу, яка призначалась для шкіл, пакував та вантажив в наш автобус одяг для малозабезпечених сімей. Я отримувала велике задоволення від своєї роботи! Там я навчилась зібраності, організованості, вмінню досягати мети, не пасувати перед невдачами.

І останнє. Багато людей, дізнавшись, де я працюю, завжди запитували: «А хто за Фондом стоїть, звідки ви берете гроші?». Тоді і зараз відповідаю правду: «Ніхто за Фондом не стоїть! На чолі його Валентина Василівна Стрілько, а за нею – весь працьовитий колектив! А гроші, якщо справа благодійна і потрібна, завжди знайдуться!

Канарик Олена Василівна, бухгалтер Фонду:

*«У Фонді я здобула вищу освіту, навчилася бути
справжнім бухгалтером»*

Фактично свій великий трудовий шлях я розпочала у Фонді на посаді бухгалтера. Це було моє третє робоче місце. На той час я мало що вміла і знала на цій нелегкій ниві. Тоді я вступила на заочне відділення Львівського банківського інституту при Національному Банку України за спеціальністю «Фінанси». Навчаючись у цьому вищому навчальному закладі, я не покидала роботу. Працювати було цікаво, вчилася на своїх помилках, як то кажуть, інколи набивала великі гুলі. Пригадую, як ми пере-

Олена Канарик в Педагогічному музеї України на виставці, де експонувався досвід роботи Фонду

йшли у нове приміщення по вулиці Марії Приймаченко 6-а, зробили там ремонт, а будівельні матеріали не списали. Валентина Василівна звертала увагу бухгалтерії на те, що все використане треба списати, про що скласти відповідний акт. Ні, ми їй пояснювали, що ми знаємо, що робити, матеріали як використані занесені на якийсь там рахунок. Перша ревізія для нас була як грім з ясного неба: довелось виправляти помилки і ще й штрафи платити.

В подальшому всі намагались працювати фахово, вивчали багато змін до законодавства України. Ми вже жодного разу ні за що не платили штрафи, бухгалтерська документація була в порядку.

Щодня впродовж багатьох років довелось виконувати й іншу роботу, пов'язану із програмами Фонду.

Часто кожному працівнику доручали все зробити від початку до кінця. Так я повністю готувала виставку про благодійну діяльність Фонду у Педагогічному музеї України. Приємно було те, що ми не самі туди прийшли, нас запросили як знану в Україні благодійну організацію.

На урочистому відкритті виставки було багато педагогів, громадських діячів, політиків. Я дуже хвилювалася, але з усіма організаторськими питаннями впоралася успішно.

Багато часу йшло на сплату благодійної допомоги по всій Україні. ми навчились це робити ефективно, отримувачам матеріальних цінностей не потрібно було приїжджати до Києва.

Великий шмат роботи – виплата стипендій кращим учням, студентам, педагогам та викладачам вищих навчальних закладів України.

У фонді я стала справжнім досвідченим бухгалтером, набула досвіду проведення різноманітних громадських заходів, навчилася працювати ефективно і найголовніше – отримала диплом про вищу освіту. Я дякую долі, що дала мені можливість 13 років працювати у Міжнародному благодійному фонді імені Ярослава Мудрого. Весь цей період офіційно ввійшов в мій трудовий стаж.

Гудзенко Оксана Віталіївна, головний бухгалтер Фонду:

«Благодійної роботи завжди через край...»

Після закінчення вищого навчального закладу за спеціальністю «облік та аудит» я розпочала свою трудову діяльність у Фонді на посаді бухгалтера. Це було моє перше робоче місце. Працюю тут вже багато років і не пам'ятаю жодного дня, коли б у нас буквально не «кипіла» робота. Її не бракувало ніколи: благодійні акції, конференції, зустрічі з відомими українськими діячами, студентами, педагогами, учнями, громадськими активістами, цікаві тематичні художні виставки, робота за міжнародними та всеукраїнськими програмами Фонду, міжнародні зв'язки, співпраця з посольствами України, видання різноманітної літератури внятковно українською мовою, благодійна участь у відбудові українських шкіл на Донбасі...

ОКСАНА ГУДЗЕНКО

Разом з тим, не зважаючи на посаду кожного працівника Фонду та виконання ним своїх функціональних обов'язків, всі обов'язково виконували й іншу обов'язкову фондівську роботу, адже штат Фонду невеликий. До роботи нашої організації на громадських засадах завжди залучались студенти, викладачі вищих навчальних закладів, працівники архівів, вчителі, громадські діячі з усієї України. Допомогали нам і народні депутати України. Пригадую, як ми всі разом готували в «Українському домі» Всеукраїнський захід «Українська мова – основа

державності». В ньому взяли участь народний депутат України Лесь Танюк, віцепремер міністр України (1999-2001 рр.) Микола Жулинський, громадська активістка Ірина Фаріон. Тоді до Києва з'їхалося близько двохсот членів Фонду з усіх областей України.

Організувати роботу цього заходу було вкрай нелегко: реєстрація, проживання та харчування учасників, оплата проїзду до Києва і повернення до місця проживання, підготовка всіх необхідних друкованих матеріалів для кожного делегата, оформлення сцени, музичний супровід, вітання учасникам заходу від відомих громадських діячів, політиків, партій та інша організаційна робота. Багато зусиль ми приклали, щоб на сходах «Українського дому» організувати пікет з політичними плакатами про захист та розвиток української мови. Було дуже важко, але наш маленький фондівський колектив з усіма проблемами впорався відмінно. Багато підготовчої роботи доводиться проводити, реалізуючи програми Фонду. Особливої уваги, в тому числі і фінансової, потребують програми премії імені Ірини Калинець та стипендіати

Оксана Гудзенко реєструє учасників всеукраїнського заходу (сидить за столом праворуч), 2006 рік

Фонду. За час моєї роботи було виплачено з цієї метою велику кількість коштів.

Окрім бухгалтерської роботи, багато часу витрачаємо на збір матеріалів до історичних видань по висвітленню білих плям в історії України. Тут іноді доводиться ходити в різні архівні установи.

Всієї роботи, що ми робимо, перерахувати неможливо. Її завжди так багато, що інколи дивуєшся, як ми це все встигаємо виконувати! Але працювати у Фонді надзвичайно цікаво та відповідально. Мені було дуже приємно виходити на сцену та отримувати нагороди за нашу плідну багаторічну працю в багатьох конкурсах. Так в Національному конкурсі «Благодійна Україна» в 2016 році ми отримали відзнаку «Ангел добра» та пам'ятний диплом за 1 місце. Вручала нагороди Міністр освіти та науки Лілія Гриневич. Також я за дорученням Фонду отримувала нагороду за перемогу в Національному рейтингу благодійників в номінації «Лідер у сфері освіти та науки» в 2014, 2015, 2016, 2017, 2018 роках.

Оксана Гудзенко разом з телеведучою Анжелікою Рудницькою, Національний рейтинг благодійників, 2017 рік

Гудзенко Оксана разом з Ларисою Білозір (нині народний депутат України) після отримання МБФ ім. Ярослава Мудрого першого місця в конкурсі «Благодійна Україна», 2017 рік

Їх імена навіки закарбовані в історію Фонду

Задорожна Антоніна Лаврентіївна, секретар Фонду

Вона стояла у витоках створення організації. Це були непрості, можна сказати – дуже складні часи: не було приміщення, майже відсутнє фінансування. Все було вперше. Значна частина роботи лягла на її тендітні плечі. Вона виконувала її без жодного примусу. Особливо допомагало те, що вона володіла навичками роботи з комп'ютером, що на 1994 рік вважалося чимось надзвичайно прогресивним.

Антоніна Задорожна народилася у селі Гнідин Бориспільського району Київської області, закінчила на відмінно Гнідинську восьмирічну школу, навчалася в Чернігівському юридичному технікумі, працювала секретарем в Гнідинській школі.

З першого дня створення Фонду перейшла на посаду секретаря благодійної організації. Самовіданно й чесно працювала 9 років. Раптова смерть рано вирвала із життя світлу і віддану справі Антоніну.

Білокін Олег, директор програм Фонду

Прийшов працювати до благодійної організації в 1996 році, на початку діяльності нашої установи. До того він викладав ряд дисциплін в Національному університеті фізичного виховання і спорту України. Молодий, завзятий, сповнений мрій, комунікабельний і люб'язний. Він легко жартами, білозубою пошмішкою вродливого юнака міг змі-

нити тональність роботи. При всій діловій вимогливості керівника Фонду, тільки трохи по-дитячому міг не почути загальноту.

Олег Білокінь добре володів комп'ютером, мандрував зі спортивною командою по Європі, умів досконало виконувати різні завдання по роботі Фонду. Він нас всіх учив комп'ютерній грамотності. Зараз дивно говорити про відсутність комп'ютерної грамотності, а тоді це було дуже прогресивним кроком, ми хотіли бути сучасними та передовими.

Дуже вимогливий до себе, педантичний у справах, модно вбраний, пунктуальний. Юнак, який ніколи не запізнювався на роботу. Такий собі персонаж на обкладинку глянцевого журналу для ділових людей. Таким його і запам'ятали всі працівники Фонду, адже він так рано пішов із життя.

Вони працювали у Фонді

З 1994 по 2020 рік на різних посадах творчо і плідно виконували свою роботу такі працівники:

ЩЕРБАК Олена Миколаївна,
КУЛЬЧИЦЬКА Тетяна Григорівна,
КАПАЦИН Василь Іванович,
СПОДАРЦЕВА Ганна Сергіївна,
ЧЕБАНЮК Юрій Вікторович,
БОНДАРЕНКО Євгенія Володимирівна,
КУЗЬМЕНКО Анатолій Сергійович,
БОНДАРЕНКО Поліна Вікторівна,
ШУЛЯК Максим Станіславович,
НАУМЕНКО Інга Олександрівна,
НАУМЕНКО Ольга Олександрівна,
ПОЛІЩУК Віктор Васильович,
СІДЕНКО Тетяна Іванівна,
ЛПОВЦЕВА Тетяна Павлівна,
КРАВЧУК Павло Сергійович,
РОМАНЮК Інна Анатоліївна,
ІСКРА Олександр Валерійович,

ДАНИЛЬЧИК Валентина Костянтинівна,
ГАРБУЗ Ольга Петрівна,
КОВАЛЕВСЬКИЙ Дмитро Олегович,
КАЛАШНИК Антон Анатолійович,
ЮРОВСЬКИЙ Андрій Геннадійович,
НЕГАНОВ Андрій Володимирович,
ОЛЕШКО Владислав Вадимович,
ШАБАНІНА Анастасія Германівна,
САВИЧ Сергій Олександрович,
БАБКОВА Юліана Валеріївна,
САВИЧ Ангеліна Сергіївна,
АРТЕМЕНКО Анна Валеріївна,
КРАСНЮК Ірина Олександрівна,
ІВЧЕНКО Валерія Олександрівна,
ВОСКАНЯН Елен Геворгівна,
БРАТОК Мар'яна Олегівна,
ГАРБУЗ Віктор Васильович,
ТРОЯН Аліна Вячеславівна,
САУХ Ольга Вікторівна.

Про автора

Валентина Стрілько-Тютюн народилася в селі Гнідин Бориспільського району Київської області в сім'ї медиків – Тютюна Василя Охрімовича та Тютюн (Чечуги) Марії Іванівни. Закінчила Київський державний університет імені Тараса Шевченка. Кандидат педагогічних наук, депутат Київської обласної ради VI скликання.

Працювала вчителем, заступником директора, директором Гнідинської середньої школи Бориспільського району Київської області, заступником голови

Київської обласної державної адміністрації, радником Керівника Апарату Верховної Ради України, помічником Голови Верховної Ради України.

Вагомий внесок зроблений нею особисто по увіковіченню пам'яті київського князя Ярослава Мудрого, за її ініціативи надано статус Національного заповідника Вишгородському історичному комплексу Київської області, де була резиденція князя Ярослава Мудрого та прийнято рішення про спорудження пам'ятника Ярославу Мудрому в Києві. Одним із спонсорів його спорудження виступив Міжнародний благодійний фонд імені Ярослава Мудрого.

Валентина Стрілько у 80-х роках ХХ століття вела активну боротьбу за незалежність України. Була одним з ініціаторів створення на Бориспільщині «Народного руху України за перебудову» і першою головою цієї організації в 1990 році.

На початку 90-х років ХХ століття стояла у витоків створення Всеукраїнської громадської організації «Товариство української мови ім. Т. Шевченка».

Досвід Гнідинської школи, де Валентина Василівна довгий час працювала директором, згадується в новітній історії освіти України, зокрема, в монографіях і наукових працях. Концепція розви-

тку національної освіти, розроблена її педагогічним колективом та апробована в Гнідинській школі на Бориспільщині, була однією із складових при розробці нових шкільних навчальних планів в незалежній Україні.

Автор перших в Україні підручників з етики для початкових класів, ініціатор видання перших підручників для початкових класів з новим змістом освіти; має близько ста публікацій про проблеми освіти в Україні.

Ініціатор створення Всеукраїнської асоціації директорів шкіл України, що успішно діє до сьогодні. Нею започатковано в школах України нова форма позакласної роботи – Мала академія народних мистецтв, а також новий навчальний предмет – народознавство.

Громадська і освітня діяльність Стрілько відома не тільки в Україні, а й за її межами: Канаді, США, Австралії, Німеччині, Англії, Франції, Угорщині та інших країнах світу.

За ініціативи Валентини Стрілько та її безпосередньої участі встановлено пам'ятники Павлу Чубинському та Володимирі Мономаху в Борисполі, гетьману Івану Мазепі на його батьківщині – в селі Мазепинці Білоцерківського району Київської області.

І досьогодні займає посаду президента Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого. Під її керівництвом міжнародна громадська організація стала однією з найвідоміших в Україні, визнана лауреатом Національного конкурсу «Благодійна Україна – 2012» та «Благодійна Україна – 2013», стала переможцем Національного рейтингу благодійників в номінації «Лідер у сфері освіти та науки» в 2014 та 2015 роках та зайняла I місце в Національному конкурсі «Благодійна Україна – 2016».

За багаторічну сподвижницьку роботу в ім'я України та активну благодійну і громадську діяльність Валентина Стрілько-Тютюн удостоєна премій Ліги українських меценатів імені Євгена Чикаленка, імені Дмитра Нитченка, а також відзначена Міжнародною премією «Тріумф», нагороджена орденом Христа Спасителя, відзначена нагородою Національного конкурсу благодійників «Ангел добра».

Зміст

Розділ I. Так розпочиналась багаторічна робота...

<i>До історії створення Фонду</i>	<i>5</i>
<i>Увічнення пам'яті Ярослава Мудрого.</i>	<i>38</i>
<i>Журавлині ключі Покрови</i>	<i>40</i>
<i>Відкриття пам'ятника гетьману Івану Мазепі</i>	<i>64</i>

Розділ II. Програми Міжнародного благодійного фонду імені Ярослава Мудрого

<i>Софія Київська.</i>	<i>83</i>
<i>Україна крізь тисячоліття</i>	<i>106</i>
<i>Вища школа</i>	<i>126</i>
<i>Міжнародний конкурс для дітей та молоді «Природа і ми» . .</i>	<i>135</i>
<i>Навчання для майбутнього</i>	<i>143</i>
<i>Видавнича програма</i>	<i>157</i>
<i>Премії імені Ірини Калинець.</i>	<i>168</i>
<i>Тут пишеться історія Фонду.</i>	<i>175</i>

Розділ III. Школи Міжнародного благодійного фонду імені Ярослава Мудрого

<i>Українська школа XXI століття</i>	
<i>Стецівська школа Звенигородського району</i>	
<i>Черкаської області</i>	<i>181</i>
<i>Програми з декоративно-ужиткового мистецтва для позакласної роботи в освітніх закладах України</i>	<i>197</i>
<i>Програма фольклорних відділень етнографічного колективу «Співуча левада»</i>	<i>226</i>
<i>Програма з фольклорного співу</i>	<i>231</i>
<i>Український гуманітарний ліцей Київського національного університету імені Тараса Шевченка.</i>	<i>261</i>

<i>Ревнівська загально-освітня школа I–III ступенів Бориспільського району Київської області</i>	<i>267</i>
<i>Програма національно-патріотичного виховання школярів Ревнівської загально-освітньої школи I–III ступенів Бориспільського району Київської області</i>	<i>271</i>
<i>Запорізький січковий колегіум</i>	<i>283</i>
<i>Стрітівська вища педагогічна школа кобзарського мистецтва Кагарлицького району Київської області</i>	<i>286</i>
<i>Київська 191 гімназія імені Павла Тичини</i>	<i>291</i>
Розділ IV. «Рідна мова – життя духовного основа»	
<i>Конкурс політичного плаката «Українська мова – твого життя основа!»</i>	<i>297</i>
<i>Світлиці українського слова</i>	<i>318</i>
<i>Міжнародний конкурс з української мови імені Петра Яцика</i>	<i>345</i>
<i>Захист української мови – пріоритетне завдання Фонду.</i>	<i>370</i>
Розділ V. Науково-практичні конференції	
<i>«Українське національно-патріотичне: реалії, тенденції, перспективи»</i>	<i>415</i>
<i>Ухвала Всеукраїнської науково-практичної конференції «Українське національно-патріотичне виховання: реалії, тенденції, перспективи»</i>	<i>461</i>
Розділ VI. Постаті Міжнародного благодійного фонду імені Ярослава Мудрого	
<i>Анатолій Васильович Єрмак</i>	<i>479</i>
<i>Любов Михайлівна Білозерська</i>	<i>504</i>
<i>Віктор Володимирович Костюк</i>	<i>518</i>
<i>Ірина Онуфріївна Калинець</i>	<i>524</i>
<i>Ганна Стефанівна Сазоненко.</i>	<i>528</i>
<i>Анатолій Григорович Погрібний</i>	<i>530</i>
<i>Антоніна Іванівна Литвин</i>	<i>532</i>

<i>Василь Степанович Литвин</i>	556
<i>Василина Миколаївна Хайруліна</i>	561
<i>Борис Ілліч Олійник</i>	567
<i>Олена Сергіївна Фесенко</i>	570
<i>Валентига Григорівна Єрмоленко</i>	576
<i>Леонід Степанович Танюк</i>	579
<i>Ольга Миколаївна Каспрук</i>	581
<i>Василь Григорович Нечена</i>	587
<i>Розділ VII. Статті та виступи президента Фонду Валентини Стрілько</i>	591
<i>Розділ VIII. Листи, подяки та нагороди Фонду</i>	737
<i>Розділ IX. Представництва Фонду за кордоном</i>	793
<i>Розділ X. Говорять працівники Фонду</i>	
<i>Стельмах Олеся Василівна – виконавчий директор Фонду: «Все починається з любові»</i>	809
<i>Медведев Євген Валентинович – заступник президента Фонду: «Ради этого стоит жить!»</i>	813
<i>Горобець Тетяна, головний бухгалтер Фонду: «Фонд по-справжньому благодійний та реально допомагає багатьом людям»</i>	816
<i>Канарик Олена Василівна, бухгалтер Фонду: «У Фонді я здобула вищу освіту, навчилася бути справжнім бухгалтером»</i>	818
<i>Гудзенко Оксана Віталіївна, головний бухгалтер Фонду: «Благодійної роботи завжди через край...»</i>	820
<i>Про автора</i>	827

Історично-публіцистичне видання

Валентина Стрілько-Тютюн

**імені
ЯРОСЛАВА
МУДРОГО**

Історія Міжнародного
освітнього фонду

Дизайн, літредагування та коректура
Стрілько-Тютюн Валентина

Набір текстів
Булавін Олена

Відповідальна за випуск
Оксана Гудзенко

Макет та верстка
Кузнєцової Людмили

Підписано до друку 20.04.2020.
Формат 60x84 /16.
Папір офсетний. Гарнітура Minion Pro.
Зам. №

Віддруковано:
ТОВ «Друкарня Рута»
м. Кам'янець-Подільський, вул. Пархоменка, 1
Свідоцтво ДК №4060 від 29.04.2011 р.
тел. (03849) 4-22-50; drukruta@ukr.net